

דירקטוריון הבנק מתכבד להגיש לאסיפה הכללית של בעלי המניות, דוח המתייחס למצבו העסקי של הבנק ותוצאות פעולותיו בשנת 2013. דוח זה מוגש בנוסף לדוחות הכספיים המבוקרים ליום 31 בדצמבר 2013 ולסקירת ההנהלה לאותו תאריך, שאושרו על ידי הדירקטוריון בישיבה שהתקיימה ביום 25 בפברואר 2014.

הנתונים המוצגים בדוח מתייחסים לנתונים מאוחדים ומוצגים ב"סכומים מדווחים" (ראה ביאור ב'1(2) בדוחות הכספיים).

חלק א' - הסביבה העסקית

1. התפתחויות כלכליות בשנת 2013

מרבית האינדיקטורים הכלכליים לשנת 2013 מצביעים על המשך השיפור בפעילות העסקית במשק, אם כי בשיעורים מתונים מאלו שנרשמו אשתקד. עם זאת, גם בשנת 2013 ממשיכות תוצאות המשבר הכלכלי העולמי, להעיב על המשק המקומי, בכלל, ועל חברות וגופים הפועלים בענפים ובמדינות שנפגעו ממשבר זה, בפרט (סקירה מפורטת של המשבר הכלכלי בעולם והשלכותיו כלולה בפרק 12 ב'8(להלן).

תוצר מקומי גולמי - על פי אומדנים מוקדמים שפורסמו על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, עלה התוצר המקומי הגולמי בשנת 2013 בשיעור של כ- 3.3%, בהמשך לעליה בשיעור 3.4% שנרשמה אשתקד. נתון זה מהווה אינדיקטור מרכזי למגמת הפעילות הכלכלית במשק.

התוצר המקומי הגולמי לנפש (המנכה משיעור הצמיחה את שיעור הגידול באוכלוסיה), עלה בשנת 2013 בשיעור של 1.4%, בהמשך לעליה בשיעור של 1.5% שנרשמה בנתון זה אשתקד.

המדד המשולב לבחינת מצב המשק עלה בחודש דצמבר 2013 בשיעור של 0.2% והשלים עליה מצטברת בשיעור של 2.8% בכל שנת 2013, בהמשך לעליה בשיעור של 3.9% שנרשמה בנתון זה אשתקד. נתונים אלו מצביעים אף הם על המשך מגמת ההתרחבות במשק, כאמור, אך בשיעורים מתונים מאלה שנרשמו בשנת 2012.

התוצר העסקי (למעט תוצר השירותים הציבוריים והקהילתיים ושירותי הדיור), עלה בשנת 2013 בשיעור של 3.5%, בהמשך לעליה בשיעור של 3.4% שנרשמה בנתון זה אשתקד.

מדד הייצור התעשייתי (בניכוי עונתיות) עלה בשנת 2013 בשיעור של 0.4%, בהמשך לעליה בשיעור של 3.7% שנרשמה בנתון זה אשתקד (בניכוי ענפי הטכנולוגיה העילית, רשם המדד עליה בשיעור של 0.2%. מאידך, מצביעים נתוני המגמה על עליה בשיעור של 12.4%, בחישוב שנתי, בנתון זה ברבע האחרון של השנה, בהמשך לעליה בשיעור של 6.0%, בחישוב שנתי, שנרשמה בנתון זה ברבע הקודם.

צריכה - ההוצאה לצריכה פרטית לנפש עלתה בשנת 2013 בשיעור של כ- 2.0%, בהמשך לעליה בשיעור של 0.9% שנרשמה בנתון זה אשתקד. במקביל, עלתה ההוצאה לצריכה פרטית שוטפת לנפש בשיעור של 1.3%, בהמשך לעליה בשיעור של 1.4% שנרשמה בנתון זה אשתקד.

גם ההוצאה לרכישת מוצרים בני קיימא לנפש עלתה בשנת 2013 בשיעור של כ- 3.6%, בהמשך לעליה בשיעור של 4.2% שנרשמה בשנת 2012.

מכירות רשתות השיווק עלו בשנת 2013 בשיעור של 0.8%, בהמשך לעלייה בשיעור של 3.8% שנרשמה בנתון זה אשתקד. מאידך, מצביעים נתוני המגמה על ירידה בשיעור של 0.8% במכירות רשתות השוק ברבע האחרון של השנה, לעומת עליה בשיעור של 1.2% שנרשמה בנתון זה ברבע הקודם.

סחר חוץ ומאזן התשלומים - הגירעון המסחרי של ישראל הסתכם בשנת 2013 בסך של 51.7 מיליארד ש"ח, לעומת גירעון בסך 70.4 מיליארד ש"ח שנרשם אשתקד, המהווה ירידה בשיעור של 26.6%.

יבוא הסחורות, ירד בשנת 2013 בשיעור של כ- 8.0% והסתכם בכ- 256.3 מיליארד ש"ח. הירידה נובעת, בעיקר, מקיטון בשיעור של 7.7% ביבוא חומרי גלם (למעט יהלומים וחומרי אנרגיה), המהווה כ- 38.3% מסך היבוא - והסתכם בכ- 98.2 מיליארד ש"ח, קיטון בשיעור של 15.1% ביבוא חומרי אנרגיה, המהווה כ- 20.5% מכלל היבוא - והסתכם בכ- 62.6 מיליארד ש"ח וקיטון בשיעור של 16.5% ביבוא מוצרי השקעה, המהווה כ- 12.5% מסך היבוא - והסתכם בכ- 32.0 מיליארד ש"ח. מאידך, נרשם גידול בשיעור של 2.8% ביבוא יהלומים גולמיים ומלוטשים, המהווה כ- 11.6% מכלל היבוא - והסתכם בכ- 29.8 מיליארד ש"ח.

יבוא מוצרי צריכה, המהווה כ- 16.2% מכלל היבוא, עלה בשנת 2013 בשיעור של 2.2%, בהמשך לעליה בשיעור של 1.6% שנרשמה בנתון זה אשתקד, והסתכם בכ- 41.5 מיליארד ש"ח.

גם נתוני המגמה, בניכוי עונתיות מצביעים על ירידה בשיעור של 0.8%, בחישוב שנתי, ביבוא הסחורות ברבע האחרון של שנת 2013, לעומת עליה בשיעור של 5.9% שנרשמה בנתון זה ברבע הקודם.

יצוא הסחורות ירד בשנת 2013 בשיעור של 1.6%, והסתכם בכ- 204.6 מיליארד ש"ח. הירידה ביצוא הסחורות נובעת, בעיקר, מקיטון בשיעור של 2.7% ביצוא התעשייתי (למעט יהלומים), המהווה כ- 81.0% מכלל יצוא הסחורות - והסתכם בכ- 166.3 מיליארד ש"ח. מאידך, נרשם גידול בשיעור של 3.1% ביצוא החקלאי המהווה כ- 2.6% מכלל יצוא הסחורות - והסתכם בסך של 5.4 מיליארד ש"ח, ועליה בשיעור של 5.3% ביצוא יהלומים מלוטשים וגולמיים המהווה כ- 11.1% מכלל היצוא והסתכם בשנת 2013 בסך של 22.7 מיליארד ש"ח.

גם נתוני המגמה בניכוי עונתיות, מצביעים על ירידה בשיעור של 1.6%, בחישוב שנתי, ביצוא הסחורות ברבע האחרון של שנת 2013, בהמשך לירידה בשיעור של 6.6%, בחישוב שנתי, שנרשמה בנתון זה ברבע הקודם.

תיירות - בשנת 2013 נרשמה עליה בשיעור של 1.5% במספר הלינות במלונות התיירות, שהסתכם בכ- 22.5 מיליון לינות. העליה בנתון זה נובעת בעיקר מגידול בשיעור של כ- 2.7% במספר הלינות של תושבי ישראל - המהווים כ- 56.4% מכלל הלינות, בעוד שמספר לינות התיירים שמר על יציבות. מאידך, נתוני המגמה בניכוי עונתיות, מצביעים על ירידה בשיעור של כ- 4.7%, בחישוב שנתי, במספר לינות התיירים ברבעון האחרון של השנה - לעומת עליה בשיעור של כ- 4.7% שנרשמה בנתון זה ברבע הקודם.

תקציב המדינה - בסיכום שנת 2013 עלו הכנסות המדינה ממיסים ואגרות בשיעור של כ- 10.2% והסתכמו בכ- 240.3 מיליארד ש"ח.

העליה שנרשמה בהכנסות המדינה נובעת מעליה בשיעור של 12.2% בהכנסות מ"מיסים ישירים" שהסתכמו בכ- 120.3 מיליארד ש"ח, ועליה בשיעור של 8.4% בהכנסות ממיסים עקיפים שהסתכמו בסך של כ- 114.3 מיליארד ש"ח. גם ההכנסות מאגרות עלו בשנת 2013 בשיעור של 3.7% והסתכמו בסך של כ- 5.6 מיליארד ש"ח.

הגירעון הכולל בפעילות הממשלה לשנת 2013 - הסתכם על פי אומדן ראשוני, בסך של כ- 33.3 מיליארד ש"ח, המהווה כ- 3.15% מהתוצר המקומי הגולמי. נתון זה בולט לטובה על רקע צפי לגירעון חריג בסך של 45.7 מיליארד ש"ח (המהווה 4.3% מהתוצר המקומי הגולמי), הכלול בתוכנית הכלכלית לשנים 2014 - 2013 שאושרה על ידי הממשלה ביום 29 ביולי 2013. התוכנית כללה, בין היתר, קיצוץ נרחב בהוצאות הממשלה וצעדים בתחום הפיסקאלי (ראה פרק 2'יב' להלן). הירידה בגירעון נובעת הן משיפור בגביית המיסים (בסך 5.7 מיליארד ש"ח) והן מריסון תקציבי בהוצאות הממשלה ביחס לתחזית המוקדמת (בסך של כ- 6.7 מיליארד ש"ח).

מניתוח הגירעון בחתך פעילויות הממשלה עולה, כי מרבית הגירעון (בסך של כ- 27.9 מיליארד ש"ח), נובע מהפעילות המקומית של הממשלה (ללא מתן אשראי), ויתרתו (בסך של כ- 5.4 מיליארד ש"ח), נובע מפעילות הממשלה בחו"ל.

תעסוקה - על פי נתוני המגמה, ירד שיעור הבלתי מועסקים בשנת 2013, משיעור של כ- 6.9% מכוח העבודה האזרחי בתחילת השנה, לכ- 5.8% בלבד בחודש דצמבר 2013.

אינפלציה - מדד המחירים לצרכן עלה בשנת 2013 בשיעור של 1.8%, לעומת 1.6% אשתקד. העליה שנרשמה במדד המחירים לצרכן בשנת 2013, נמצאת בטווח יעד האינפלציה שנקבע על ידי הממשלה (בשיעור של 3% - 1%). מדד המחירים לצרכן "ללא ירקות ופירות" עלה בשיעור של 1.6%, והמדד "ללא דיור" עלה בשיעור של 1.5%.

יצוין בהקשר זה, כי בשנת 2013 נרשמה ירידה בתרומת המגזר הצמוד למדד להכנסות המימון של הבנק. הקיטון בהכנסות, למרות העליה במרכיב ההכנסות מהפרשי ההצמדה (הנגזרות מהעליה הקלה שנרשמה בקצב האינפלציה בשנת 2013), נובעת משחיקת מרווחי ריבית במגזר זה.

מדיניות מוניטרית - במהלך שנת 2013, המשיך בנק ישראל ביישום המדיניות המוניטרית שנקטה על ידו בשנת 2012 והפחית את הריבית במרכז המוניטרי ב- 0.75 נקודות האחוז - לשיעור נמוך של 1.0% בלבד. הפחתת הריבית נובעת מהתחזקות שער החליפין של השקל לעומת המטבעות הזרים (ראה פירוט להלן), הפחתות בשיעורי הריבית שהונהגו על ידי בנקים מרכזיים בעולם (ובכללם הבנק המרכזי של אירופה), והחשש מהשלכות המשבר העולמי של המשק המקומי.

ציפיות האינפלציה לשנה הקרובה (הנגזרות מההפרש שבין תשואת אגרות החוב ה"צמודות", לתשואת אגרות החוב ה"שקליות") - לטווח של שנה, הסתכמו בסוף שנת 2013 בשיעור של 1.6%, המהווה ירידה בשיעור של 0.6 נקודות האחוז לעומת הנתון שנרשם בסוף שנת 2012. ציפיות אלו נמצאות בתחום יעד האינפלציה שקבעה הממשלה (3% - 1%).

אמצעי התשלום במשק עלו בשנת 2013 בשיעור של כ- 15.9% והסתכמו בכ- 146.7 מיליארד שקל.

שער החליפין - בשנת 2013 התחזק השקל ביחס למרבית המטבעות הזרים העיקריים: ביחס לדולר של ארה"ב התחזק השקל בשיעור של 7.0%, ביחס לאירו בשיעור של 2.8%, ביחס ליין היפני בשיעור של 23.7%, וביחס ללירה שטרלינג בשיעור של 4.9%. הירידה בשער החליפין של השקל לעומת המטבעות הזרים הקטינה את מרכיב ההכנסות מהפרשי שער שנכללו בסעיף "הכנסות מימון שאינן מריבית" (ראה הרחבה בפרק 5 להלן).

שוק ההון - בסיכום שנת 2013 נרשמו עליות שערים הן בשוק המניות המקומי (על רקע מגמה חיובית שנרשמה במרבית השווקים בעולם) והן בשוק אגרות החוב (הממשלתיות ו"הקונצרניות") בכל מגזרי ההצמדה. העליות שנרשמו בשוק ההון בשנת 2013 מהוות המשך למגמה ששררה בשוק זה אשתקד.

- המגמה החיובית בשוק המניות הושפעה ממספר גורמים וביניהם:
- הורדת הריבית במכרז המוניטרי שיזם בנק ישראל במהלך שנת 2013, על רקע סביבת האינפלציה הנמוכה והתחזקות המטבע המקומי - הפחיתה את אטרקטיביות ההשקעות באפיקים הסולידיים (פקדונות בנקאיים) וגרמה להסטת כספי השקעות וחשכונות לזמן קצר, לשוק ההון.
 - עליות השערים שנרשמו בשוקי המניות בחו"ל, בעיקר בארה"ב, על רקע סימני ההתאוששות שמפגינה הכלכלה האמריקאית.
 - שיפור במאזן הגיאופוליטי העולמי, בעקבות חתימה ההסכם המדיני עם איראן בנושא הגרעין.
 - ירידה באבטלה לשיעור של כ- 5.5% וירידה בגירעון הממשלה.
 - השפעת גורמים אלו מותנה על ידי מספר התפתחויות שליליות, לרבות:
 - ירידה בקצב הצמיחה של המשק המקומי.
 - חוסר היציבות במדינות השכנות: סוריה ומצרים.
- עליות השערים בשוק המניות בשנת 2013 לוו במחזורי מסחר נמוכים בבורסה ומחוצה לה. עם זאת, בסיכום שנת 2013 נרשמה עליה מתונה בשיעור של כ- 9.5% במחזורי המסחר, לסך של כ- 1,172 מיליון ש"ח. בעקבות ההתאוששות במחזורי המסחר, כאמור, וירידת התשואות בשווקים הסולידיים עלו היקפי הסכומים שגויסו בשוק הראשוני בשנת 2013 בשיעור של כ- 75%, לסך של כ- 7.0 מיליארד ש"ח, לעומת כ- 4.0 מיליארד ש"ח שגויסו בשנת 2012.
- בסיכום שנת 2013, נרשמו עליות שערים בכל מדדי המניות: מדד "ת-א 25" עלה בשיעור של כ- 12.1%, מדד "ת-א 100" עלה בשיעור של כ- 15.1%, מדד "ת-א 75" עלה בשיעור של כ- 24.7%, ומדד "היתר" עלה בשיעור של כ- 38.9%.
- עליות שערים נרשמו גם בשוק אגרות החוב הממשלתיות ובשוק אגרות החוב הקונצרניות שלוו במחזורי מסחר גבוהים. בסיכום שנת 2013 עלו שערי אגרות החוב הממשלתיות הצמודות למדד בשיעור של כ- 3.0%, ואגרות החוב הממשלתיות שאינן צמודות עלו בשיעור של כ- 4.0%. התשואות לפדיון ברוטו של אגרות החוב הממשלתיות הצמודות למדד נעו, בסוף שנת 2013, בשיעורים שבין 0.5% (-) באגרות החוב "קצרות הטווח", לכ- 2.2% באגרות החוב "ארוכות הטווח".
- במקביל, נרשמו עליות גם במחיריהם של המלוות קצרי המועד, שעלו בשנת 2013 בשיעור של כ- 1.7%. לאחר עליות אלו, מסתכמת התשואה השנתית לפדיון של מלוות אלו בסוף שנת 2013, בשיעור של כ- 0.9%. מחזור המסחר היומי הממוצע בבורסה ומחוצה לה, במלוות קצרי המועד, ירד בשנת 2013 בשיעור של 7.5% והסתכם בכ- 579 מיליון ש"ח, בלבד.
- היקף גיוס ההון הממשלתי באגרות החוב, ברוטו, הסתכם בכ- 65 מיליארד ש"ח, לעומת גיוס בהיקף של כ- 82 מיליארד ש"ח אשתקד. לאור הציפייה המוקדמת לגירעון ממשלתי גבוה, הסתכם גיוס ההון, נטו, בשנת 2013 בהיקף גבוה בסך של כ- 21 מיליארד ש"ח, בדומה לסכום שגויס אשתקד (כ- 22 מיליארד ש"ח). כ- 71.8% מגיוס ההון בוצע באמצעות אגרות חוב לא צמודות, בדומה לאשתקד.
- בשנת 2013 גדל מרכיב תיק הנכסים של הציבור המושקע באפיק "קרנות הנאמנות" בסך של כ- 52.6 מיליארד ש"ח, לעומת סך של 19.8 מיליארד ש"ח שגויסו באפיק השקעה זה אשתקד. התפלגות הסכומים שגויסו בקרנות הנאמנות בחתך אפיקי השקעה, מצביעה על גיוס בסך של כ- 18.8 מיליארד ש"ח בקרנות "הכספיות", כ- 2.1 מיליארד ש"ח גויסו בקרנות ה"שקליות", כ- 28.7 מיליארד ש"ח גויסו בקרנות ה"אג"ח", כ- 0.1 מיליארד ש"ח גויסו בקרנות "חו"ל", וכ- 2.9 מיליארד ש"ח גויסו בקרנות ה"מנייתיות".

2. חקיקה ופיקוח

א. ציות לחוקי המס בארה"ב ("FATCA") Foreign Account Tax Compliance Act

במטרה להגביר את הפיקוח והאכיפה על נתינים אמריקאיים המנהלים חשבונות כספיים מחוץ לגבולות ארה"ב, תיקנו שלטונות המס בארה"ב בחודש מרס 2010 את חוקי המס המקומיים, לרבות שינוי במשטר הדיווח של מוסדות פיננסיים זרים לשלטונות המס בארה"ב.

בהתאם לכללים חדשים אלו, יידרשו המוסדות הפיננסיים הזרים (ובכללם הבנק), לחתום על הסכמים עם שלטונות המס האמריקאים (ה-"I.R.S"), במסגרתם יתחייבו מוסדות אלו לזהות את כלל החשבונות המתנהלים בבנק עבור אנשים פרטיים וישויות הנמצאים בבעלות ישירה או עקיפה של נתינים אמריקאיים, לדווח עליהם לשלטונות המס האמריקאיים, ולנכות מס מלקוחות שלא יספקו את המידע והמסמכים הנדרשים.

מוסדות פיננסיים זרים שלא יחתמו על ההסכמים האמורים, יהיו צפויים לניכוי מס בשיעורים גבוהים מתקבולים שיתקבלו ממקורות אמריקאיים (הן בגין נכסיהם והן בגין נכסי לקוחותיהם).

בחודש ינואר 2013 פורסמו על ידי שלטונות המס האמריקאיים כללים ליישום החוק, שייכנסו לתוקף (ברובם) במחצית השניה של שנת 2014.

במקביל, הודיע משרד האוצר בחודש אוגוסט 2012, על הקמת צוות בראשות הממונה על הכנסות המדינה בכדי לבחון דרכים אפשריות ליישום התקנות הנגזרות מחקיקת המס הנ"ל בישראל, "לרבות בחינת האפשרות ליישום כללי המס החדשים, כאמור, באמצעות הסכם בילטרלי בין ישראל לארה"ב, העשוי להקל על הגופים הפיננסיים בישראל ליישם את החקיקה, כאמור".

הבנק נערך ליישום כללי הדיווח החדשים. במסגרת זו הוקמה בבנק, בשיתוף עם חברת האם, ועדת היגוי הולמדת את הנושא ופועלת ליישום תהליכי עבודה ופיתוח מערכות מידע, שיאפשרו לבנק לעמוד בדרישות הנגזרות מהוראות החקיקה החדשות.

ב. הסדרת הפעילות בנגזרים: רפורמת "Dodd Frank" (בארה"ב), ורפורמת Emir (באירופה)

בחודש יולי 2010 אושרה בארה"ב רפורמה רחבה: "The Dodd - Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act" (להלן: "הרפורמה"), שנועדה להסדיר את פעילות הבנקים והמוסדות הפיננסיים בארה"ב, וכן את פעילותם של מוסדות פיננסיים הפועלים מחוץ לארה"ב ונותנים שירותים פיננסיים למוסדות אמריקאיים.

בשנת 2012 פורסמו בארה"ב כללים מפורטים ליישום הוראות הרפורמה, ובכלל זה הנחיות שנועדו להפחית את סיכוני האשראי וסיכונים מערכתיים אחרים, הנובעים מהפעילות בשוק המכשירים הנגזרים. במסגרת הנחיות אלו נקבע כי עסקאות בנגזרים שנקשרו עם מוסדות פיננסיים אמריקאיים יסלקו באמצעות "סולקים מרכזיים", הנמנים עם הבנקים הגדולים והמרכזיים. ההנחיות שנקבעו בכללים ייכנסו לתוקף במהלך שנת 2014. הבנק נערך, בשיתוף עם חברת האם, להסדרת פעילות הסליקה בנגזרים בעסקאות שייקשרו עם מוסדות אמריקאיים, בהתאם להנחיות שנקבעו ב"רפורמה".

במקביל להשקת רפורמה זו פורסמה גם באירופה רפורמה בנושא זה: "European Market Infrastructure Regulation" ("Emir") המבוססת על עקרונות דומים לרפורמה שפורסמה בארה"ב. הרפורמה האירופאית צפויה לחול על כל גוף אירופאי, ועתידה להיכנס לתוקף בשנת 2014, אך עד כה טרם נקבע מועד סופי ליישומה.

ג. הוראות ניהול בנקאי תקין בנושא: "ניהול סיכונים"

המשבר העולמי שפרץ בשנת 2008, לווה בהפסדים כספיים משמעותיים שרשמו בנקים רבים במערכת העולמית. להערכת גורמי הפיקוח בעולם, הפסדים אלו נגרמו, בין היתר, עקב כשלים של המערכת הבנקאית בניהול הסיכונים בכלל, וסיכוני האשראי בפרט.

לאור האמור לעיל, ולאור הצורך להתאים את הסטנדרטיים הנוכחיים לניהול סיכונים, לסטנדרטים שנקבעו בהמלצות "ועדת באזל", פרסם בנק ישראל ביום 27.12.2012 שתי הוראות ניהול בנקאי תקין בתחום ניהול הסיכונים, כדלקמן:

- הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 310 בנושא: "ניהול סיכונים".

- הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 311 בנושא "ניהול סיכוני אשראי".

(1) הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 311 בנושא: "ניהול סיכון האשראי"

ההוראה החדשה כוללת הוראות חדשות ועדכון להוראות קיימות, כדלקמן:

- האסטרטגיה לניהול האשראי והמסגרת לניהול סיכון זה, יותוו על ידי דירקטוריון הבנק. האסטרטגיה תשקף את "תאבון סיכון האשראי" של התאגיד הבנקאי ואת רמת הרווחיות הנגזרת מסוגי החשיפה השונים של סיכון האשראי.
- הנהלת התאגיד הבנקאי תיישם את האסטרטגיה לניהול האשראי ותפתח מסגרת לניהול סיכון זה שתעוגן במסמך "מדיניות האשראי" ותוטמע באמצעות מערכת נהלים ל: זיהוי, מדידה, מעקב, פיקוח ובקרה אחר סיכון האשראי.
- מסמך "מדיניות האשראי" יגובש על ידי מנכ"ל הבנק בסיוע מנהל הסיכונים הראשי (ובשיתוף גורמים עסקיים רלוונטיים), ויכלול התייחסות לקשת רחבה של היבטים בתחום סיכון האשראי, ובכללם: מבנה ממשל ניהול סיכון האשראי, שיטות העבודה והכלים ל: זיהוי, מדידה, מעקב, פיקוח ובקרה של מוקדי סיכון האשראי, פרופיל הסיכון הרצוי של תיק האשראי, קביעת ה"סיבולת לסיכון" ומגבלות על החשיפה לסיכון האשראי בחתכים שונים, מדרג סמכויות האשראי, מדיניות הפחתת סיכון האשראי, מדיניות ניהול חובות בעייתיים, וכו'.
- זיהוי וניתוח הסיכונים הגלומים במוצרי האשראי הקיימים בתאגיד הבנקאי מהווה נדבך מרכזי בניהול סיכון האשראי. לפיכך, מוצרי אשראי חדשים יושקו רק לאחר שזוהו כל סיכוני האשראי הגלומים בהם והוטמעו הנהלים הדרושים לניהול ובקרה של סיכוני האשראי בגין מוצרים אלו. הפעלת המוצרים תותנה באישור מקדמי של דירקטוריון הבנק או ועדה מטעמו.
- תהליך אישור מסגרות אשראי יתבסס על קריטריונים נאותים ומוגדרים שיתייחסו להיבטים שונים בתהליך, כגון: סוג הלקוח, היקף האשראי, סוגי מכשירי האשראי וכו'. התהליך יכלול הערכה מקיפה של סיכון האשראי שתבוסס על מידע כמותי ואיכותי של הלווה, ויקשור בין רמת סיכון האשראי לתשואה הנגזרת מסיכון זה.
- ניהול סיכון האשראי יכלול, בין היתר, מגבלות שיתייחסו להיבטים שונים של סיכון האשראי, ובכללן: ריכוזיות לווים, חשיפה ענפית, פיזור גיאוגרפי וחשיפה למוצרים ספציפיים.

- אישור מסגרות אשראי יתבסס על תהליך מובנה שיתייחס למכלול ההיבטים הקשורים לתהליך. איכות התהליך מותנית בהפעלת שיקול דעת והערכות סיכון אובייקטיביים, ככל האפשר. לפיכך, כל תהליך המתייחס לאישור חשיפת אשראי בהיקף העולה על 25 מיליון ש"ח, יכלול התייחסות לחוות דעת כתובה שתיערך על ידי פונקציה ניהול הסיכונים בתאגיד הבנקאי, ותבוסס על ניתוח עצמאי ובלתי תלוי של העסקה המוצעת.
- ייאסר על תאגיד בנקאי לאשר עסקאות אשראי שאינן בתנאי שוק או עסקאות שאינן עולות בקנה אחד עם מדיניות האשראי ותהליכי האשראי המקובלים בבנק. בהקשר זה, ניתנה בהוראה תשומת לב מיוחדת לתהליך אישור אשראי לאנשים קשורים, שיהיה כפוף לבקורות נאותות והנחיות שייקבעו על ידי הדירקטוריון.
- קיום מערכת מידע למעקב אחר אשראים ספציפיים הכלולים בתיק האשראי, שתהווה חלק מתהליך סקירת תיק האשראי בבנק. התהליך יכלול קריטריונים לזיהוי התפתחות אשראים בעייתיים, באמצעות מערכת המידע, סיווגם, וקביעת ההפרשה הנדרשת להפסדי אשראי בגינם. התהליך יכלול ניהול רשימת מעקב (watch list) עבור לווים בעלי תסמינים שליליים שיהיה באחריות היחידות העסקיות בבנק.
- התהליך לסיווג אשראים בעייתיים וקביעת ההפרשות להפסדי אשראי בגינם, יהיה באחריות גורם בהנהלת הבנק שאינו מעורב בפעילות עסקית.
- קיום מערכת פנימית איכותית לדירוג חשיפות אשראי ספציפיות. כל חשיפות האשראי של התאגיד הבנקאי (למעט חשיפות אשראי בהיקף זניח) ידורגו באמצעות המערכת, שתהווה כלי מרכזי בתהליך קבלת החלטות בנושא אשראי, ותסייע בהגדרת מאפייני ואיכות תיק האשראי של הבנק (לרבות שינויים שחלו במאפיינים אלו). בין היתר ידרשו התאגידיים הבנקאיים להצביע על קשר הדוק בין אשראים שנכללו ברשימת המעקב (watch list) ואשראים שסווגו כ"בעייתיים", לבין הדירוגים שנקבעו לאשראים אלו על ידי מערכת הדירוג. בשל החשיבות שניתנה בטיטת ההוראה לנושא: "דירוג האשראי", ומעמדו המרכזי של מכשיר זה בקביעת מדד: "איכות תיק האשראי", הוטלה האחריות לקביעת דירוגי האשראי או אישורם על פונקציה ניהול הסיכונים. איכות הדירוגים (לרבות בחינת עקביות הדירוג), תבחן תקופתית על ידי גוף בלתי תלוי.
- קיום מערכות מידע ניהוליות ושיטות ניתוח שיאפשרו להנהלה למדוד את סיכון האשראי הכולל הנובע מפעילותו הבנקאית (מאזנית וחוזף מאזנית). בין היתר תאפשר המערכת למדוד את רגישות חשיפת סיכון האשראי לשינויים אפשריים במשתני השוק, וההסתברות לשינויים בסיכון האשראי של הלווה בהתבסס על דירוג האשראי שלו. תהליך המדידה יתוקף תקופתית.
- איכות תיק האשראי והרכבו יבוקרו על ידי התאגיד הבנקאי באופן שוטף באמצעות מערכות מידע מתאימות. תהליך הבקרה יתייחס להיבטי חשיפה שונים הגלומים בתיק האשראי (לרבות "ריכוזיות לווים", פיזור גיאוגרפי, וכו'), והאמצעים לניהול והפחתת חשיפות אלו.
- תהליך הערכת אשראים ספציפיים ותיק האשראי בכללותו, ייקח בחשבון שינויים אפשריים בחשיפה לסיכונים אשראי הנובעים משינויים עתידיים צפויים בתנאים הסביבתיים (כלכליים, ענפיים, סיכונים שוק ונזילות), לרבות תרחישי קיצון.
- תוצאות התרחישים ייסקרו תקופתית על ידי ההנהלה (שתנקוט בצעדים מתחייבים בעת חריגה ממגבלות הסיכנות לסיכון שנקבע לתאגיד), ויילקחו בחשבון במסגרת עדכון מדיניות האשראי של הבנק.

- ייושם מנגנון להערכה בלתי תלויה של תהליכי ניהול סיכון האשראי. תוצאות הסקירה יהוו כלי להערכת יחידות האשראי ומצב תיק האשראי, וידווחו להנהלה ולדירקטוריון הבנק.
- תיושם מערכת בקרה פנימית, שתתריע על חריגות ממגבלות וממדיניות האשראי שנקבעה, ותסייע לניהול חשיפות האשראי.
- קיום מערכות אפקטיביות לניהול חובות בעייתיים ולהסדרת אשראים שחלה הידרדרות באיכותם. במסגרת מדיניות האשראי של התאגיד הבנקאי בנושא זה, תינתן התייחסות למבנה הארגוני, לשיטות העבודה ולתהליכים שמיישם התאגיד הבנקאי בנושא הטיפול בחובות הבעייתיים.

(2) הוראת ניהול בנקאי תקין 310, בנושא: "ניהול סיכונים"

- ההוראה נועדה לתמוך ביכולת התאגידים הבנקאיים לזהות ולהגיב לסיכונים מתפתחים במועד וביעילות, וכוללת עקרונות וקווים מנחים שעליהם תושתת מסגרת העבודה לניהול סיכונים בתאגידים הבנקאיים, לרבות:
- תהליכי הסיכונים בתאגידים הבנקאיים ינוהלו הן במסגרת קווי העסקים והן לרוחב התאגיד הבנקאי בחתך סוגי סיכון.
 - התאגידים הבנקאיים יחויבו לקיים "ממשל ניהול סיכונים", המבוסס על שלושה קווי הגנה:
 - קווי העסקים (הקו הראשון) - היחידה נוטלת הסיכון תישא בעיקר האחריות לסיכונים הגלומים בפעילותה, לרבות קיום סביבת בקרה נאותה לפעילות זו.
 - פונקציית ניהול הסיכונים (הקו השני) - שתישא באחריות לתכנון ופיתוח מסגרת העבודה לניהול הסיכונים, לרבות קביעת מתודולוגיית העבודה והצגת מכלול הסיכונים בפני ההנהלה והדירקטוריון של הבנק.
 - הביקורת הפנימית (הקו השלישי) - שמתפקידה לבחון (לרוב בדיעבד), את תקינותם ויעילותם של תהליכי ניהול הסיכונים ולחשוף חולשות פוטנציאליות בבקרה הפנימית.
 - ניהול הסיכונים יכלול את מכלול הסיכונים אליהם חשוף התאגיד הבנקאי, ויקיף הן סיכונים עסקיים (לרבות: אשראי, שוק ונזילות), הן סיכונים תפעוליים (לרבות סיכונים משפטיים וסיכוני צינת) והן סיכונים שאינם מוחשיים (כגון: מוניטין ואסטרטגיה).
 - ניהול הסיכונים ייערך על בסיס קבוצתי וייקח בחשבון גם סיכונים מתהווים והתפתחויות רלוונטיות בתאגיד הבנקאי, לרבות שינויים במבנה התפעולי, התרחכות גיאוגרפית, מיזוגים ורכישות.
 - התאגידים הבנקאיים יטמיעו תרבות ארגונית שתאפשר ניהול סיכונים מיטבי, לרבות: גיוס אנשי מקצוע מתאימים, תיחום האחריות של הגורמים העוסקים בניהול סיכונים, הטמעת גישה המעודדת הצפת חולשות וליקויים בנושא: "ניהול סיכונים", קיום תקשורת אפקטיבית חוצת ארגון בין הגורמים הקשורים לניהול סיכונים, וקביעת מדיניות תגמול שתעניק משקל ראוי לשימור ההון ולאיתנות הפיננסית של התאגיד הבנקאי.

- הדירקטוריון יהווה נדבך מרכזי בנושא ניהול הסיכונים בתאגיד הבנקאי, ותוטל עליו אחריות לתהליכי מפתח בנושא זה, לרבות:
 - התוויית האסטרטגיה של התאגיד לניהול סיכונים, וקביעת "התיאבון לסיכון", שיבוסס על מדדים כמותיים ואיכותיים.
 - אישור "מסגרת לניהול סיכונים", לרבות המדיניות ואופן הניהול של כל אחד מהסיכונים להם חשוף התאגיד הבנקאי.
 - פיקוח על ניהול הסיכונים של ההנהלה, באמצעות מעקב אחר "פרופיל הסיכון" של הבנק, המהווה אמצען לרמת הסיכון המצרפי הגלום בחשיפות ובפעילות העסקית של הבנק בנקודת זמן נתונה.
- הדירקטוריון יודא ש"פרופיל הסיכון" עולה בקנה אחד עם ה"תיאבון לסיכון" של הבנק, ולא נרשמו חריגות מהמגבלות שקבע הדירקטוריון.
- הדירקטוריון יקיים דיון לגבי "פרופיל הסיכון" של הבנק והשינויים שחלו בפרופיל זה בתדירות רבעונית לפחות, ובכל עת שחל שינוי מהותי בפרופיל זה.
- הדירקטוריון ימנה ועדה דירקטוריונית ייעודית לניהול סיכונים (להלן: "ועדת ניהול סיכונים"), שתורכב מדירקטורים בעלי מומחיות בנושא זה, ותקיים דיונים מקצועיים ומעמיקים במגוון הנושאים הכרוכים בניהול סיכונים, לרבות: ה"תיאבון לסיכון", מדיניות ניהול הסיכונים, "מסמך הסיכונים", ומוצרים חדשים.
- הועדה תקיים דיונים שוטפים עם מנהל הסיכונים הראשי ותבחן חלופות שונות בנושאים העומדים לפניה, במטרה לגבש המלצות לקראת הדיון שיתקיים בנושאים אלו במליאת הדירקטוריון.
- הנהלת התאגיד הבנקאי תהיה אחראית לניהול הסיכונים השוטף, ותפעל להטמעת תהליכים, תשתיות ומבנה ארגוני הכרוכים בניהול הסיכונים, לרבות:
 - גיבוש, הטמעה ויישום של "מסגרת לניהול סיכונים", לרבות: מגבלות, תהליכי הניהול, הבקרה והמתודולוגיה.
 - אחריות לקיום תשתית מתאימה (טכנולוגית ואנושית) הדרושה לניהול הסיכונים.
 - עמידה במגבלות שנקבעו על ידי הדירקטוריון, לרבות: "התיאבון לסיכון".
 - הקצאת "עלויות סיכון" מתאימות ליחידות העסקיות השונות, במטרה לשקף באופן נאות את המתאם שבין תרומת היחידה לפרופיל הסיכון שלה.
- הוגדרו סמכויותיו ותפקידיו של מנהל הסיכונים הראשי בבנק.
 - בין היתר נדרש מנהל הסיכונים לדווח לדירקטוריון בכל נושא ועניין שלדעתו נחוץ להביא לידיעת הדירקטוריון, לרבות: המלצה לבחון מחדש את מסגרת ניהול הסיכונים, חוות דעת לגבי "פרופיל הסיכון" של מוצרים חדשים והתאמתם ל"תיאבון לסיכון" של הבנק, וכו'.
- הוגדרו סמכויותיה ותפקידה של פונקציה ניהול הסיכונים בבנק, המהווה את "קו ההגנה השני" במערך ניהול הסיכונים בבנק.
 - היחידה לניהול סיכונים תבחן את מסגרת העבודה לניהול סיכונים בראיה "חוצת ארגון", תודא שהנושאים הקשורים בניהול סיכונים יזוהו ויטופלו בצורה נאותה, ותסייע בפיתוח מתודולוגיות, כלים ושיטות עבודה לניהול סיכונים.

היחידה לניהול סיכונים תישא באחריות לגיבוש מדדים, מתודולוגיות והטמעת כלים מרכזיים בנושא זה, ובכללם:

- גיבוש מדדי ה"תיאבון לסיכון".
- גיבוש ועדכון ה"מסגרת לניהול הסיכון".
- הערכת נאותות הלימות ההון והנזילות של התאגיד הבנקאי, במסגרת "מסמך ICAAP".
- בחינת פרופיל הסיכון של מוצרים חדשים.
- אישור מערכות המדידה והמודלים לניהול סיכונים ותיקופם.
- זיהוי סיכונים הנובעים ממבנים משפטיים מורכבים.
- מעורבות בתהליכי אישור אשראי.
- היחידה לניהול סיכונים תהיה עצמאית ותפעל ללא תלות בקווי העסקים של הבנק, באופן שיאפשר לה לחוות דעה בלתי תלויה שתהיה חלק מובנה בתהליך קבלת ההחלטות בכלל, ובהחלטות עסקיות מהותיות, בפרט.
- תאגיד בנקאי המהווה חברה בת של תאגיד בנקאי אחר, יגבש מדיניות לניהול סיכונים ומסגרת עבודה לניהול סיכונים, בהתאמה למדיניות ותיאבון הסיכון הקבוצתיים שנקבעו על ידי החברה האם.
- עם זאת, מוטל על החברה הבת להתאים את המדיניות והמגבלות שנקבעו על ידי החברה האם, למאפיינים הייחודיים של סביבת הפעילות של החברה הבת.
- ה"תיאבון לסיכון" (המגדיר את רמת הסיכון שהתאגיד הבנקאי מוכן לקיים), יהווה מדד מרכזי בתהליך ניהול הסיכונים.
- ה"תיאבון לסיכון" של התאגיד הבנקאי ייגזר מהאסטרטגיה העסקית של התאגיד הבנקאי ומרמת ההון והנזילות המינימלית שיקבע הדירקטוריון.
- בשל חשיבותו ומרכזיותו של מדד זה בניהול הסיכונים של התאגיד הבנקאי, ידרשו התאגידים הבנקאיים להגדיר את ה"תיאבון לסיכון" באמצעות מסמך כתוב שיכלול הן מרכיבים כמותיים (כגון: יעדי תשואה, הלימות הון, דירוג הבנק, ריכוזיות לווים ופקדונות, ותנודתיות ברווחיות), והן מרכיבים איכותיים (כגון: כיוונים עסקיים רצויים, התמקדות במוצרים מסוימים, וכו').
- ה"תיאבון לסיכון" יושפע מ"קיבולת הסיכון" של התאגיד הבנקאי, המהווה את הסיכון המקסימלי שבו יוכל התאגיד הבנקאי לפעול, בהינתן תרחישים שונים (לרבות "תרחישי לחץ").
- ה"מסגרת לניהול סיכונים" הוגדרה ככלי המרכזי לניהול הסיכונים וליישום המדיניות לניהול סיכונים. "מסגרת העבודה לניהול סיכונים" תכלול, בין היתר:
 - הגדרת התכולה והיקף החשיפה עבור כל אחד מהסיכונים אליהם חשוף התאגיד הבנקאי.
 - מבנה וחלוקת הסמכויות ותחומי האחריות של כל אחת מהיחידות והגורמים העוסקים בניהול סיכונים.
 - המתודולוגיה והכלים לזיהוי והערכת הסיכון.

- תיאור המגבלות המצרפיות והפרטניות לכל אחד מהסיכונים והמדיניות לגבי השימוש במכשירים מפחיתי סיכון.
- כללי הדיווח לגבי החשיפה לסיכונים והעמידה במגבלות, לרבות פורמט ותדירות הדיווח.
- מוצרים חדשים (לרבות שינויים משמעותיים במוצרים קיימים), יאושרו רק לאחר שהוערכו הסיכונים הגלומים בהם והשפעתם על "פרופיל הסיכון" של התאגיד הבנקאי. מוצרים חדשים שיגרמו לחריגה מה"תיאבון לסיכון" של התאגיד הבנקאי ייגנזו ולא יופעלו.
- בנוסף, מוצר חדש יאושר בכפוף לקיומן של תשתיות ובקורות הולמות לניהול המוצר (לרבות: מערכות מידע, רישום חשבונאי, ציות וכו').
- התאגידים הבנקאיים יידרשו לקיים תהליכים ולעשות שימוש בכלים ומתודולוגיות שיאפשרו זיהוי, מדידה והערכה של כלל הסיכונים אליהם חשופים התאגידים הבנקאיים. תהליכים אלו יכללו:
 - שימוש במדדים איכותיים למדידת הסיכון, יחסית לתשואה ולסביבת הפעילות.
 - הימנעות מהסתמכות על שיטת מדידה ספציפית, באמצעות שיטות מדידה חלופיות.
 - הבנת המגבלות וההנחות של שיטות המדידה הקיימות.
 - שימוש בהנחות מחמירות (לרבות תרחישים משולבים), בעת בחינת ההשלכות של תרחיש קיצון.
 - הימנעות מהסתמכות מופרזת על הערכות חיצוניות.
 - השוואת האומדנים שנחזו לגבי השלכות החשיפה לסיכונים, לתוצאה שנצפתה בפועל (back testing).
 - זיהוי "ריכוזי סיכון", המהווים גורמי חשיפה לסיכונים שהתממשותם עלולה לגרום להפסדים מהותיים או לשינויים מהותיים בפרופיל הסיכון של התאגיד הבנקאי.
- מכיוון שניהול הסיכונים כרוך בשימוש במודלים מסוגים שונים, נדרשו התאגידים הבנקאיים לקיים תהליך תיקוף מבוסס ומקיף של המודלים הנמצאים בשימושם, שיגביר את ההבנה לגבי החוזקות והחולשות של כל מודל.
- התאגידים הבנקאיים נדרשים לעשות שימוש במבחני קיצון בתהליך ניהול הסיכונים. מבחני הקיצון יהיו כלי משלים בתהליך ניהול הסיכונים, יאפשרו לבחון "ריכוזי סיכון", ויקלו על פיתוח תכניות חרום וגישות להפחתת סיכון.
- בנוסף, "תרחישי הקיצון" יהיו מרכיב בקביעת ה"תיאבון לסיכון" של התאגיד הבנקאי. סבירות מבחני הקיצון תבחן על ידי הדירקטוריון, שיידרש לוודא כי בידי ההנהלה תכניות הולמות להתמודדות עם הסיכון בעת משבר.
- התאגידים הבנקאיים נדרשים לקיים מערכות מידע ממוכנות לניטור, מדידה ודיווח על סיכונים. המערכות תאפשרנה לסכום את כלל החשיפות ומדדי הסיכון, במטרה לגבש את פרופיל הסיכון הכולל של התאגיד הבנקאי.

- התאגידים הבנקאיים יקיימו מערך דיווח אפקטיבי לגבי הסיכונים השונים. הדיווחים יופנו הן לרמת ההנהלה והן ליחידות רוחביות בארגון, ויגבירו את אפקטיביות התקשורת בארגון.
 - ההוראה מגדירה כלי דיווח חדש: "מסמך הסיכונים" שיחליף את "מסמך החשיפות" ששימש עד כה ככלי המרכזי לבחינת "פרופיל הסיכון" של הבנק. מסמך הסיכונים יציג את "פרופיל הסיכון של הבנק" ויסייע לדירקטוריון לבחון אם "פרופיל הסיכון" חורג מ"תיאבון הסיכון" שנקבע לתאגיד הבנקאי.
- בנוסף, המסמך יציג את השפעת השינויים בסביבה החיצונית על "פרופיל הסיכון" של הבנק, ואת ההשלכות שיהיו למבחני הקיצון על "פרופיל הסיכון" ביחס ל"קיבולת הסיכון" של התאגיד הבנקאי.
- "מסמך הסיכונים" יוצג על ידי מנהל הסיכונים הראשי וידון הן בועדת ניהול הסיכונים והן במליאת הדירקטוריון, בתדירות רבעונית לפחות, או בעת שיחול שינוי מהותי בפרופיל הסיכון של התאגיד הבנקאי.
- ההוראות נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014, ומיושמות על ידי הבנק החל ממועד זה. במסגרת הערכתו ליישום ההנחיות שנכללו בהוראות בוצעו על ידי הבנק במהלך שנת 2013 הפעולות הבאות:
- סקירת הפערים שבין ההנחיות שנכללו בהוראות לבין הנהלים, שיטות העבודה, מערכות המידע, והמכנה הארגוני הקיימים בבנק - וקביעת לוחות זמנים לסגירת הפערים.
 - הכנת מסמכי "אסטרטגיית ומדיניות האשראי", שאושרו על ידי דירקטוריון הבנק בחודש דצמבר 2013.
 - עריכת שינויים ארגוניים הנגזרים מההנחיות שנקבעו בהוראות, לרבות קביעת תחומי האחריות של מנהל הסיכונים הראשי ושל פונקציות ניהול הסיכונים עליה הוטלה, בין היתר, האחריות לקביעת הפרשות להפסדי אשראי.
 - הוגדרו גבולות "התיאבון לסיכון" בגין כל אחד מהסיכונים העיקריים אליהם חשוף הבנק. בנוסף, הבנק מעריך מדי רבעון את החשיפות לסיכונים השונים שלא נכללו במסגרת הסיכונים שהוגדרו בנדבך הראשון של "כללי באזל".
- הערכה זו משמשת בסיס לאומדן "כרית הספיגה ההונית" הנדרשת בכדי לתמוך בכלל הפעילויות והסיכונים להם חשוף הבנק, ומהווה מדד ל"פרופיל הסיכון" של הבנק, הכלול ב"מסמך הסיכונים", המוגש לוועדת ניהול הסיכונים, בתדירות רבעונית.

ד. חקיקה בתחום העמלות הבנקאיות

(1) הצוות לבחינת התחרותיות במערכת הבנקאית

ביום 16 ביולי 2012 פורסם דוח הביניים של "הועדה לבחינת התחרות במערכת הבנקאית" (להלן: "הועדה"), שהוקמה על ידי משרד האוצר ובנק ישראל בעקבות המלצות שנכללו בדו"ח "הועדה לבחינת שירותים חברתיים כלכליים" ("ועדת טרכטנברג").

הועדה המליצה על הרחבת המידע הבנקאי הנמסר ללקוחות התאגידים הבנקאיים, הרחבת אוכלוסיית הלקוחות שיוגדרו כ"עסקים קטנים", הכנסת עמלות חדשות לפיקוח, והפחתת החסמים המעכבים נידוד לקוחות בין הבנקים". ביום 19 במרס 2013 פרסמה הועדה את המלצותיה הסופיות.

בהמשך לפרסום המלצות הועדה, הפיץ בנק ישראל ביום 31.10.2013 טיוטת תיקון להוראות ניהול בנקאי תקין, המיישמת את אחת ההמלצות המרכזיות של הועדה. על פי התיקון המוצע יחויבו התאגידים הבנקאיים לשלוח ללקוחותיהם הודעה תקופתית מפורטת, הכוללת נתונים על פעילות הלקוח, פירוט תשלומיו והכנסותיו מהבנק, ודירוג האשראי שלו (המהווה מעין "תעודת זהות בנקאית").

להערכת בנק ישראל, השימוש ב"תעודת זהות הבנקאית" כאמור, ישפר את יכולת הלקוחות לעקוב אחר הפעילות בחשבונותיהם ועשוי להגביר את התחרות במתן השירותים למשקי הבית והעסקים הקטנים במערכת הבנקאית, ומחוצה לה.

עד כה טרם אושר התיקון האמור, וטרם נקבעה המתכונת הסופית ל"תעודת זהות הבנקאית". בשלב מוקדם זה, לא ניתן לאמוד את ההשלכות שיהיו לתיקון להוראה (כשיאושר) על פעילות הבנק במגזר הקמעונאי, אם בכלל.

(2) הפחתת עמלות ל"יחידים" ו"עסקים קטנים"

בעקבות המלצות הועדה פרסם בנק ישראל ביום 27 בדצמבר 2012 תיקון לכללי הבנקאות במסגרתו נאסר על התאגידים הבנקאיים לגבות עמלות מסוימות והופחת שיעורן של עמלות אחרות, לרבות:

- איסור על גביית עמלות ניהול בגין חשבונות עובר ושכ של לקוחות שהוגדרו כ"עסקים קטנים".
 - בוטלה האפשרות לגבות עמלה בגין כרטיס מידע ובגין כרטיס למשיכת מזומן.
 - המגבלה המוטלת על גביית עמלות בגין "טיפול באשראי ובטוחות" תורחב, והיא תכלול את כל ההלוואות שהיקפן אינו עולה על 100,000 ש"ח (במקום 50,000 ש"ח). הכללים החדשים נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2013, ומיושמים על ידי הבנק החל ממועד זה.
- להערכת הבנק יישום הכללים החדשים, הקטין את הכנסות הבנק מגביית עמלות בסך של כ-10-5 מיליון ש"ח, לשנה.

(3) חקיקה בנושא: "עמלות ניהול חשבונות עובר ושכ"

בהמשך להמלצות הועדה, ובמסגרת הצעדים הננקטים על ידי בנק ישראל המכוונים להפחתת עלויות הניהול של חשבונות עובר ושכ ללקוחות הבנקים (בדגש על "יחידים", ו"עסקים קטנים"), גובשו על ידי בנק ישראל בשנת 2013 מספר מהלכי חקיקה, בתחום זה, כדלקמן:

- שינוי הגדרת "עסק קטן"
- כללי הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות) שפורסמו בשנת 2008, הגדירו "עסק קטן", כ: "יחיד או תאגיד שמחזור העסקים שלהם אינו עולה על 1 מיליון ש"ח".

במסגרת הצעדים שנועדו להפחתת עלויות ניהול חשבונות העובר ושכ של העסקים הקטנים פרסם בנק ישראל ביום 24 ביולי 2013 תיקון לכללי הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות) (תיקון מס' 2), התשע"ג - 2013, במסגרתו הורחבה הגדרת "עסק קטן", והוחלה גם על לקוחות עסקיים (לרבות יחידים), שמחזור העסקים השנתי שלהם אינו עולה על חמישה מיליון ש"ח (במקום מיליון ש"ח, במקור). במקביל, נדרשו התאגידים הבנקאיים למסור לכל לקוח המבקש לפתוח חשבון בנק, את מלוא המידע הנגזר מתעריפון "עסק קטן". התיקון לכללי הבנקאות, נכנס לתוקף ביום 1 באוגוסט 2013, ומיושם על ידי הבנק החל ממועד זה. להערכת הנהלת הבנק התיקון להגדרת "עסק קטן", כאמור, לא פגע משמעותית בהכנסות הבנק מעמלות ניהול חשבונות עובר ושכ.

- שינוי הגדרת "לקוח יחיד"

במקביל לשינוי בהגדרת "עסק קטן", כאמור לעיל, הופצה בחודש יולי 2013 טיוטת הצעה לתיקון "חוק הבנקאות", המציעה למעט מהגדרת "לקוח יחיד", לקוחות יחידים עסקיים (שיסוגו, לאחר אישור התיקון, כ"עסקים קטנים" ויחול עליהם התעריפון הנגזר מסיווג זה, או שימועטו כליל מהגדרת "לקוח" - בהתאם למחזור הכנסותיהם). עד כה טרם הופץ תזכיר חוק בנושא זה.

- שינויים במתכונת גביית עמלות ניהול חשבונות עובר ושכ:

ביום 28 בנובמבר 2013 פרסם בנק ישראל תיקון לכללי הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות), הכולל הנחיות לשינויים בשיטת חישוב עמלות הניהול של חשבונות עובר ושכ, ולהפחתת עלויותיהן, כדלקמן:

- הפחתת "עמלת המינימום" לניהול חשבון עובר ושכ

בכללי הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות) שפורסמו בשנת 2008, נקבע כי העלות המינימלית לניהול חשבון עובר ושכ בידי "יחיד" ו"עסק קטן" - לא תפחת מהתעריף שנקבע ל"שתי פעולות פקיד" (להלן: "עמלת המינימום"). במסגרת התיקון לכללי העמלות שפורסם על ידי בנק ישראל כאמור, הופחת סכום "עמלת המינימום", לתעריף שנקבע עבור "פעולת פקיד אחת".

- הנהגת "מסלולי עמלות"

על פי החקיקה הנוהגת היום, מחוייבים לקוחות הבנק בעמלות עבור ניהול חשבונות העובר ושכ שלהם, בהתבסס על היקף הפעולות שבוצעו על ידם בפועל (שיטת: "PAY AS YOU GO"). במסגרת התיקון לחוק, נדרשו התאגידים הבנקאיים להציע לכלל לקוחותיהם שיטה אלטרנטיבית לגביית עמלות עבור ניהול חשבונות העובר ושכ - המבוססת על תשלום חודשי קבוע ומוסכם מראש (להלן: "שיטת המסלולים").

במסגרת זו נדרשו הבנקים להציע ללקוחותיהם שני מסלולי תשלום חודשיים סטנדרטיים, כדלקמן:

- "המסלול הבסיסי" - שיכלול פעולת "פקיד" אחת, ו-10 פעולות ב"ערוץ ישיר".
 - "המסלול המורחב" - שיכלול 10 פעולות "פקיד", ו-50 פעולות ב"ערוץ ישיר".
- בנוסף, יותר לבנקים להציע ללקוחותיהם מסלול נוסף: "מורחב פלוס" (שאינו נמנה על המסלולים הסטנדרטיים), ויכלול את כל הפעולות המוצעות ב"מסלול המורחב" ושירותים נוספים לפי שיקול דעתו של התאגיד הבנקאי בתעריף קבוע ומוסכם מראש. המסלולים יוצעו לכלל הלקוחות שיוכלו לבחור באחת מבין השיטות (הקיימת או החדשה), או באחד המסלולים, כרצונם, ולשנות את החלטתם, בכל עת, בכפוף למסירת הודעה מראש.

להערכת בנק ישראל השימוש בכלים חדשים אלו (היוצרים תשתית נוחה להשוואת עלויות בין הבנקים השונים), יגדיל, בטווח הקצר, את השקיפות בתחום זה ויסייע ללקוחות בקבלת החלטה מושכלת - ויוביל, בשלבים הבאים, להגדלת התחרות בין הבנקים ולהוזלת עלויות הניהול של חשבונות העובר ושכ ללקוחות המערכת הבנקאית. ההנחיות שנכללו בתיקון לכללי הבנקאות, כאמור, ייכנסו לתוקף ביום 1 באפריל, 2014. הבנק נערך ליישום הנחיות אלו, לרבות גיבוש התעריפים למסלולי העמלות הסטנדרטיים, במועד המוצע לכניסתם לתוקף. להערכת הנהלת הבנק, הפחתת "עמלת המינימום" צפויה להקטין את הכנסות הבנק מגביית עמלות הניהול של חשבונות עובר ושכ, בכ-5-10 מיליון ש"ח לשנה. מאידך, מכיון שמסלולי העמלות הסטנדרטיים המוצעים בתיקון לכללי הבנקאות כאמור, טרם גובשו, לא ניתן להעריך בשלב מוקדם זה, את ההשלכות שיהיו לתעריפים שייקבעו בגין מסלולים אלו, על הפעילות הבנקאית ותוצאותיו הכספיות של הבנק בעתיד.

ה. הוראה בנושא: "גילוי על סיכון האשראי בבינוי ונדל"ן"

על רקע ההתפתחויות שחלו בשוק הנדל"ן בשנים האחרונות, פרסם בנק ישראל ביום 12 בפברואר 2013 תיקון להוראות הדיווח לפיקוח על הבנקים, בנושא: "סיכון האשראי הכולל בבינוי ונדל"ן בישראל".

ההוראה מתאימה את דרישות הדיווח הקיימות, למתכונת הגילוי הנהוגה בבנקים בארה"ב וכוללת הנחיות המרחיבות את דרישות הדיווח הקיימות בנושא זה, לרבות:

- דרישה לסווג את האשראי בענף זה לפי אופי הבטחון (כגון: דויר, מסחר, תעשייה וכו').
 - דרישה לסווג את האשראי לפי סטטוס הבטחון (כגון: נדל"ן "בנוי", ונדל"ן "שבנייתו טרם הסתיימה").
 - דרישה לכלול בדיווח גם נתונים לגבי אשראי שניתן ללקוחות שאינם עוסקים בענף הבינוי והנדל"ן, ובלבד שאשראים אלה מובטחים באופן משמעותי על ידי שיעבוד מקרקעין.
- ההנחיות שנכללו בהוראה ייכנסו לתוקף ביום 1.1.2014. הבנק נערך ליישום ההנחיות שנכללו בהוראה במועד כניסתן לתוקף.

ו. הוראה בנושא: "גילוי על פקדונות"

ביום 13 בינואר 2013, פרסם בנק ישראל תיקון להוראות הדיווח לציבור בנושא: "גילוי על פקדונות", במטרה להתאים את דרישות הגילוי הקיימות, למתכונת הגילוי המקובלת בתאגידים בנקאיים באירופה ובארה"ב.

התיקון להוראה כולל הנחיות המרחיבות את הגילוי הנדרש בדוחות הכספיים בנושא זה, לרבות:

- המידע לגבי הפקדונות יכלול הבחנה בין פקדונות נושאי ריבית, לכאלו שאינם נושאים ריבית.
- התאגידים הבנקאיים יידרשו לכלול מידע על התפלגות הפקדונות בחתך מדרגות מפקידים.
- הביאור על פקדונות הציבור יכלול מידע על התפלגות הפקדונות בחתך מקור הפקדון (כגון: "אנשים פרטיים", "תאגידים" ו"גופים מוסדיים").

ההנחיות שנכללו בהוראה נכנסו לתוקף החל מהדיווח לשנת 2013. הבנק יישם את ההוראה במועד שנקבע לכניסתה לתוקף וכלל את המידע הנדרש בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2013.

ז. חקיקה בנושא: "הלוואות לדיור"

(1) העלאת משקל החשיפה לסיכון בהלוואות לדיור

לאור הגידול שחל (להערכת בנק ישראל), בסיכונים הגלומים בתיק האשראי לדיור המתנהל במערכת הבנקאית, פרסם בנק ישראל ביום 29 במרס 2013 הוראה הכוללת הנחיות המחמירות את כללי המדידה של סיכון האשראי בתחום ה"הלוואות לדיור", לרבות:

- משקל הסיכון של הלוואות לדיור שניתנו החל מיום 1 בינואר 2013 ומימנו למעלה מ- 45% משווי הנכס, יועלה מ- 35%, ל- 75% - 50%.
- התאגידים הבנקאיים נדרשו לשמר הפרשה מינימלית להפסדי אשראי המוערכת על בסיס קבוצתי בגין הלוואות לדיור (שלא נערכה בגין הפרשה להפסדי אשראי לפי "עומק הפיגור"), בשיעור שלא יפחת מ- 0.35% (בתוקף מיום 1 באפריל, 2013).

מאידך, הותר לתאגידים הבנקאיים להפחית את יחס ההמרה ל"שווה ערך אשראי" (מקדם CCF) בגין "ערבויות לרוכשי דירות" המתייחסות לעסקאות מכר שבהן הדירה נמסרה למשתכן, מ- 20% ערב פרסום ההוראה, ל- 10% בלבד (בעקבות השינוי ביחס ההמרה של הערבויות לרוכשי דירות, כאמור, עודכנה ביום 30 במאי 2013, הגדרת החבות בגין "ערבויות לרוכשי דירות", גם בהוראות ניהול בנקאי תקין מס' 313 ו- 315).

הבנק מיישם את ההנחיות החדשות שנכללו בהוראה ממועד כניסתן לתוקף (1.4.2013). יישום הדרישה לקיום "רף מינימלי" של הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי בגין הלוואות לדיור, כאמור, הגדילה את ההוצאות בגין הפסדי אשראי של הבנק בשנת 2013 בסך של כ- 4 מיליון ש"ח.

(2) תיקון נוסחת עמלת פירעון מוקדם בהלוואות לדיור

התחשיב לפיו נקבעת "עמלת פירעון מוקדם" בהלוואות לדיור הנפרעות לפני המועד שנקבע בחוזה ההלוואה, מבוסס על הנוסחה שנקבעה ב"צו הבנקאות (עמלות פירעון מוקדם), התשס"ב - 2002" (להלן: "הצו"). העמלה המחושבת לפי נוסחה זו, נגזרת מהפער שבין שיעור הריבית שנקבע ללווה ביום מתן ההלוואה, לבין שיעור הריבית הממוצע הנהוג בתאגיד הבנקאי ביום הפירעון המוקדם. מכיוון שתחשיב זה כולל מרכיב המתייחס ל"פרמיית הסיכון" שנקבעה ללווה ביום מתן ההלוואה (שאינו גורם המשפיע על שינוי הריבית שחלו בין המועד שבו ניתנה ההלוואה, למועד הפירעון המוקדם), הגיע בנק ישראל למסקנה שיש לנטרל מרכיב זה מהנוסחה שנקבעה ב"צו".

לפיכך, הפיץ בנק ישראל ביום 19 במרס 2013 טיוטת תיקון ל"צו", המציעה לכלול בתחשיב "עמלת הפירעון המוקדם" את הריבית הממוצעת שהייתה נהוגה בתאגיד הבנקאי ביום מתן ההלוואה (במקום הריבית שנקבעה בפועל ללווה). התיקון המוצע ל"צו" יחול על כל הפרעונות המוקדמים שיבוצעו ממועד כניסת התיקון לצו לתוקף, אולם עד כה טרם פורסם נוסח מחייב לצו זה.

מאומדנים מוקדמים שנערכו על ידי הנהלת הבנק, עולה כי התיקון לצו (ככל שתאושר המתכונת המוצעת) צפוי להקטין את הכנסות הבנק מגביית "עמלת פירעון מוקדם" בשיעור של כ- 20% - 15% (הכנסות הבנק מגביית עמלת פירעון מוקדם הסתכמו בשנת 2013 בכ- 6 מיליון ש"ח).

(3) תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 318 בנושא: "מאגר מידע על בטחונות"

לאור התפתחות תחום ההלוואות לדיור במערכת הבנקאית ובמסגרת הצעדים להסדרת תחום זה, פרסם בנק ישראל ביום 5 באוגוסט 2013 תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 318 בנושא: "מאגר מידע על בטחונות", המסדיר את רישום הבטחונות המשועבדים לתאגידים הבנקאיים בגין הלוואות לדיור. בהתאם להנחיות שנכללו בתיקון להוראה, נדרשו התאגידים הבנקאיים להקים מאגר מידע ממוחשב מפורט, לגבי כל אחד מהנכסים ששועבדו לטובתם בגין הלוואות לדיור. ההנחיות שנכללו בתיקון להוראה יחולו על כל העסקאות שאושרו החל מיום 1 ביולי 2014, ואילך. הבנק נערך ליישום ההנחיות שנכללו בתיקון להוראה במועד כניסתן לתוקף.

(4) תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 451 בנושא: "פיגורים והתראה לפני נקיטת הליכים"

במסגרת הצעדים הננקטים להסדרת תחום ההלוואות לדיור, ובהמשך להנחיות שנכללו בחוק "הלוואות לדיור, התשנ"ה - 1992" (להלן: "החוק"), (במסגרתן התחייבה המדינה להקים "ועדה ממשלתית מיוחדת" שתפעל להקלה בהחזרי הלוואות לדיור של חייבים שנקלעו לקשיים כלכליים), פרסם בנק ישראל ביום 1 במאי 2013, תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 451 (להלן: "ההוראה"), בנושא: "פיגורים והתראה לפני נקיטת הליכים", הכולל הנחיות ליישום ההוראות שנכללו בחוק.

במסגרת התיקון להוראה נדרשו התאגידים הבנקאיים להמציא ללווים המתקשים בפרעון הלוואות לדיור (לפני נקיטת הליכים כנגדם), הודעה מפורטת שתכלול מידע לגבי:

- ה"ועדה המיוחדת" מטרותיה, והרכבה.
 - זכותו של הלווה לפנות לוועדה בבקשה לסיוע, לרבות נהלי הגשת הבקשה והמסמכים שילוו אותה.
 - כוונתו של התאגיד הבנקאי לפתוח בהליכים למימוש הנכס הממושכן, שיימסר ללקוחות בפרק זמן סביר לפני תחילת ההליכים, כאמור.
- התיקונים להוראה נכנסו לתוקף ביום 1 באוגוסט 2013, ומיושמים על ידי הבנק החל ממועד זה. להערכת הנהלת הבנק, ליישום ההוראה לא יהיו השלכות מהותיות על פעילות הבנק בתחום ההלוואות לדיור.

(5) הרחבת ההגבלות על מתן הלוואות לדיור

לאור הגידול הנמשך בהיקף תיק ההלוואות לדיור במערכת הבנקאית, הנמצא כיום בסביבת ריבית נמוכה (וכולל הלוואות הנושאות ריבית בשיעורים משתנים, בשיעור ניכר), ולאור החשש ששינויים בסביבת הריבית יחשפו את התאגידים הבנקאיים לסיכונים אשראי מהותיים, פרסם בנק ישראל ביום 29 באוגוסט 2013 הנחיות המרחיבות את המגבלות הקיימות בתחום זה, לרבות:

- תאגידים בנקאיים לא יאשרו הלוואות לדיור, שמרכיב החוזר החודשי בגינן עולה על מחצית מהכנסות הלווה (במקביל יועלה משקל הסיכון של הלוואות לדיור שמרכיב החוזר החודשי בגינן עולה על 40% מהכנסות הלווה, לשיעור של 100%).
- מרכיב ה"ריבית משתנה" בהלוואה לדיור לא יעלה על שני שליש מהיקף ההלוואה (בכל תדירות שינוי של "ריבית העוגן").
- תאגידים בנקאיים לא יאשרו הלוואות לדיור, שמועד פרעון הסופי עולה על 30 שנה. הכללים החדשים חלים על כל ההלוואות לדיור שאושרו החל מיום 1 בספטמבר 2013, ויושמו על ידי הבנק החל ממועד זה.

ח. הידוק הפיקוח על "חשבונות ללא תנועה"

לנוכח העלייה שנרשמה בשנים האחרונות בהיקף היתרות של "חשבונות ללא תנועה" שהצטברו במערכת הבנקאית, והחשש שחלק מחשבונות אלו נמצאים בבעלות לקוחות פעילים שהקשר עימם לא אבד - הפיץ בנק ישראל בחודש אפריל 2013, טיוטת תיקוני חקיקה שנועדו להגביר את הפיקוח על "חשבונות ללא תנועה" ולצמצם את היקפם, לרבות:

- טיוטת תיקון לחוק הבנקאות ולהוראות ניהול בנקאי תקין, המרחיבה את החובה המוטלת על התאגידים הבנקאיים לאתר "חשבונות ללא תנועה", תוך שימוש באמצעי תקשורת ומדיה שונים וחויבם לשוב ולחזור על פעולות האיתור בתדירות שנתית, לפחות.
 - הצעה לצמצם את השימוש שעושים התאגידים הבנקאיים בכספים שמקורם ב"חשבונות ללא תנועה" (במטרה להפחית את התועלת הנצמחת לתאגידים הבנקאיים מחשבונות אלו), באמצעות שינוי המסלול בו מושקעים כספים אלו - מ"פקדונות בנקאיים", ל"מלוות ממשלתיים".
 - הצעה לכלול בדוח הכספי השנתי דיווח על היקף החשבונות ללא תנועה.
- עד כה טרם הושלמו תהליכי החקיקה בנושא, ולא ניתן להעריך, בשלב זה, אם ההנחיות הכלולות בטיטת התיקון לחוק תישארנה בעינן בתום הליכי החקיקה. עם זאת, להערכת הנהלת הבנק, גם אם תיושמה מלוא ההנחיות המוצעות כלשונן, לא צפויה פגיעה מהותית בתוצאות העסקיות של הבנק בעתיד.

ט. תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 314

ההוראות החדשות בנושא: "מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשות להפסדי אשראי", שנכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2011 - ייתרו למעשה את כללי הסיווג והמדידה של חובות בעייתיים שנכללו בהוראת ניהול בנקאי תקין 314, במתכונתה הקודמת.

לפיכך, פרסם בנק ישראל ביום 30 באפריל 2013 מתכונת חדשה להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 314, בנושא: "הערכה נאותה של סיכונים אשראי ומדידה נאותה של חובות", המתווה עקרונות ליישום תהליכים נאותים להערכה ולמדידה של סיכון אשראי ושל בקרה על סיכון אשראי, ובכללם:

- תאגיד בנקאי יקיים תהליכים נאותים להערכת סיכונים אשראי, ויישם בקרות אפקטיביות המתאימות להיקף, לאופי ולמורכבות פעילות האשראי בתאגיד הבנקאי.
- התהליכים והבקורות הפנימיים, כאמור, נועדו להבטיח רמה נאותה של הפרשות להפסדי אשראי ויהיו באחריות ההנהלה והדירקטוריון של התאגיד הבנקאי.
- הדירקטוריון יפקח על יישום עקרון זה באמצעות קיום תהליך שיטתי ועקבי לקביעת הפרשות להפסדי אשראי שיפותח על ידי ההנהלה, בהנחיית הדירקטוריון ובאמצעות קבלת דיווחים תקופתיים על מצב תיק האשראי, לרבות חובות בעייתיים, סיווגם, וההפרשות להפסדי אשראי בגינם.
- במסגרת תהליך זה יידרשו התאגידים הבנקאיים לקיים מערכת בקרה פנימית שתכלול תהליך מובנה ל"סקירת אשראי בלתי תלויה", שתהיה באחריות יחידה ייעודית איכותית, שתסקור את תיק האשראי של הבנק ותבחן את יישום הקריטריונים לדירוג פנימי.
- הטמעת מערכת מידע שתשמש לסיווג מהימן של חובות, על בסיס הערכת סיכון האשראי. המערכת תעשה שימוש בנתוני דירוג האשראי לצורך הערכת סיכון האשראי של הלווה (בהתבסס על הערכת דרגת הסיכון שלו) ולצורך קביעת מאפייני הסיכון של תיק האשראי בכללותו. פיתוח מודל הדירוג יהיה באחריות היחידה לניהול הסיכונים של התאגיד הבנקאי.

- התאגיד הבנקאי יישם תהליך כולל לתיקוף כל המודלים הפנימיים המשמשים להערכת סיכוני אשראי, לרבות: דירוג האשראי, מדידת סיכון האשראי (ללקוחות ספציפיים, ולתיק האשראי בכללותו), מבחני קיצון המופעלים על תיק האשראי, והיבטים מסוימים של סיכון האשראי המשמשים בחישוב הלימות ההון - המבוססים על שימוש נרחב בשיקול דעת. בכדי לבסס את איכות ואפקטיביות המודל, נדרשים התאגידים הבנקאיים לתקף את המודל באמצעות שימוש במבחני קיצון והשוואה בין תחזית המודל לתוצאות שהתקבלו בפועל (back testing). תהליך התיקוף יהיה באחריות גורם בלתי תלוי ביחידות העסקיות.
 - תהליך הערכת סיכוני האשראי וקביעת ההפרשות להפסדי אשראי, יתבסס על שיטת עבודה עקבית לטיפול בהפסדי האשראי, שתכלול: מדיניות, נהלים, מערכות מידע יעודיות ובקורות על תהליך הערכת סיכוני האשראי וקביעת ההפרשות להפסדי אשראי.
 - הנתונים שיופקו באמצעות מערכת המידע, יהוו בסיס להערכת איכות תיק האשראי של התאגיד הבנקאי ונאותות ההפרשות להפסדי אשראי. בנוסף, מידע זה ישמש את הדירקטוריון לצורך מעקב ופיקוח על תיק האשראי של הבנק.
 - תאגיד בנקאי יקיים הפרשה כוללת להפסדי אשראי (על בסיס פרטני ועל בסיס קבוצתי), בהיקף שיספיק לכיסוי כל הפסדי האשראי הגלומים בתיק האשראי.
 - תהליך קביעת ההפרשות להפסדי אשראי יתבסס, בין היתר, על שיקול דעת והערכות סבירות של עובדים מנוסים בתחום האשראי. בהתאם להנחיות שנכללו בהוראה, לא ניתן יהיה להסתפק ביישום הכללים המנחים שפורסמו על ידי בנק ישראל בנושא זה, ויהיה צורך להתבסס גם על שיקול הדעת של דרגים מתאימים בהנהלה, שייקח בחשבון שינויים שונים שחלו בתנאים הסביבתיים - שעשויים להשפיע על איכות תיק האשראי ועל הפסדי האשראי הגלומים בתיק זה.
 - התאגיד הבנקאי ידרש לקיים תהליך אחיד להערכת סיכוני אשראי, שישמש בכל אחד מהיישומים המתבססים על תהליך זה, לרבות: הערכת סיכוני האשראי, הדיווח החשבונאי, והלימות ההון (לרבות הגילוי הנדרש בנדבך מס' 3 להוראות "באזל 2"). קיום עקרון זה יחזק את המהימנות והעקביות של תוצרי התהליך, ויקטין את הפוטנציאל לטעות או הטיה אפשרית בהערכת סיכון האשראי, בכל אחד מהיישומים. עקרון זה ימומש באמצעות שימוש במערכות ובנתונים משותפים בתהליך - עבור כל אחד מהיישומים הנ"ל.
- הערכות הבנק ליישום ההוראה השלמה בעיקרה (למעט היבטים מסוימים הקשורים להתאמות הנדרשות במערכות המידע השונות המשמשות להערכת סיכוני האשראי, שהשלמתן צפויה במהלך שנת 2014).
- ההנחיות שנכללו בהוראה נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014, ומיושמות על ידי הבנק החל ממועד זה.

י. הצעת חוק הבנקאות שירות ללקוח (הודעה ללקוח על נקיטת פעולה לגבי הלוואה).

ביום 5 בפברואר 2014 אושרה בועדת הכלכלה של הכנסת הצעת החוק הפרטית לקריאה שנייה ושלישית.

בהתאם להצעת החוק, ייאסר על התאגידים הבנקאיים להעמיד הלוואות לפרעון מיידי, או לפתוח בהליכים משפטיים (לרבות משלוח התראה בכתב על כוונה לנקוט בהליכים לגביית חובות) כנגד לקוח, קודם שמסר במסירה אישית הודעה ללקוח, לפחות 21 ימי עסקים בטרם העמדת החוב לפרעון מיידי או נקיטת האמצעים המשפטיים.

יא. הוראת ניהול בנקאי תקין בנושא: "ניהול סיכון הריבית"

במסגרת עדכון הוראות ניהול בנקאי תקין, והתאמתן למסגרת העבודה ולסטנדרטים שנקבעו על ידי "ועדת באזל", פרסם בנק ישראל ביום 30 במאי 2013, הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה, בנושא: "ניהול סיכון הריבית".

ההוראה קובעת עקרונות וסטנדרטים לניהול סיכון הריבית (המהווה גורם סיכון מרכזי בפעילות הבנקאית השוטפת), לרבות גידור החשיפה לסיכון זה - במטרה להתאים את החשיפה הפוטנציאלית לספיגת הפסדים בשל התממשות סיכון הריבית, לתיאבון לסיכון של התאגיד הבנקאי.

ההוראה מבוססת על עקרונות "מסמך באזל", בנושא: "סיכון ריבית" שפורסמו בשנת 2008, וכוללת עקרונות וקווים מנחים לניהול סיכון הריבית, לרבות:

- האסטרטגיה והמדיניות לניהול סיכון הריבית יאושרו על ידי הדירקטוריון, וייסקרו על ידו בתדירות שנתית, לפחות. המדיניות תכלול קווי סמכות ואחריות לניהול סיכון הריבית.
- ניהול סיכון הריבית ויישום המדיניות שנקבעה יהיו באחריות הנהלת הבנק, ויכללו הטמעת נהלים, יישום כללים ושימוש בכלים מתאימים, לרבות:
 - מגבלות על נטילת הסיכון.
 - קיום מערכות נאותות למדידת סיכון הריבית.
 - דיווח מקיף על סיכון הריבית וניהולו.
 - קיום בקורת פנימיות אפקטיביות.
- איכות הניהול של סיכון זה, תפוקה על ידי הדירקטוריון בתדירות רבעונית.
- האחריות לתכנון המתודולוגיה למדידת סיכון הריבית ותפעולה, תוטל על פונקציה בלתי תלויה שתהיה מופקדת גם על הניטור והבקרה של הסיכון.
- המדיניות לניהול סיכון הריבית תתאם את אופי הפעילות של התאגיד הבנקאי ומידת מורכבותה ותכלול התייחסות למכשירים העסקיים המותרים בשימוש, אסטרטגיות הגידור והגבלות על נטילת פוזיציות.
- השימוש במוצרים חדשים (לרבות אסטרטגיות גידור), יחל רק לאחר שזוהו כלל הסיכונים הגלומים בהם ויותנה באישור מקדמי של הדירקטוריון.
- השימוש במכשירים נגזרים למטרת גידור החשיפה לסיכון הריבית, יותנה בצבירת ידע ונסיון הולם בבחינת השלכות השימוש במכשירים אלו על סיכונים אחרים של התאגיד הבנקאי, ובאישור מקדמי של הדירקטוריון.
- מדידת סיכון הריבית תבוצע באמצעות מערכות מידע ממוכנות שיספקו להנהלת התאגיד הבנקאי מידע על ההשלכות הצפויות משינויים בריבית הנובעים מ"תמחור מחדש", שינויים ב"עקום התשואה" ושינויים ב"מרווחי הריבית" - הן על הרווחים העתידיים והן על השווי הכלכלי של התאגיד הבנקאי.
- המערכת תספק מדדים לרמות החשיפה של התאגיד הבנקאי לסיכון הריבית ותאפשר איתור חשיפות חריגות.
- התאגיד הבנקאי ימדוד את חשיפתו לסיכון הריבית הן בגישת ה"רווחים" (השפעת השינויים בריבית על התוצאות הכספיות העתידיות של הבנק), והן בגישת "השווי הכלכלי" (השפעת השינויים בריבית על שווי ההוגן של הבנק). מדידת החשיפה לסיכון הריבית תכלול שימוש בסימולציות המדמות מסלולים עתידיים של שיעורי הריבית ושינויים צפויים בפעילות העסקית של הבנק.

- מדידת החשיפה לסיכון הריבית תבוסס על הנחות לגבי השינויים הצפויים בשיעורי הריבית, שיתבססו על תרחישים סבירים אפשריים ויאושרו על ידי הנהלת הבנק והדירקטוריון בתדירות שנתית, לפחות.
- ניהול סיכון הריבית יכול מגבלות וקווים מנחים במטרה להגביל את היקף ההפסדים שעלולים להיגרם עקב התממשות התרחישים לשינויים בשיעורי הריבית. המגבלות יתאמו את גודלו של התאגיד הבנקאי ומידת המורכבות של פעילותו וייתייחסו לסיכון הריבית הכולל, תוך הבחנה בין סיכון הריבית בתיק הבנקאי לסיכון בתיק למסחר.
- תהליך ניהול סיכון הריבית יכול שימוש במבחני קיצון שיתאמו את פרופיל הסיכון של התאגיד הבנקאי והתנאים הכלכליים הקיימים.
- במסגרת קביעת תרחישי קיצון אלו, יובאו בחשבון גם תרחישים המדמים קריסת הנחות ופרמטרים מרכזיים בניהול הסיכון, וגם תרחישים מסוג "המקרה הגרוע ביותר".
- הדירקטוריון והנהלה יבחנו את תכנון תרחישי הקיצון בתדירות שנתית לפחות, ואת תוצאותיהם בתדירות רבעונית לפחות.
- ניהול חשיפת הריבית יבוצע באמצעות מערכת מידע ניהולית נאותה. המערכת תספק מידע לגבי היקף החשיפה לסיכונים ריבית ביחס למגבלות שנקבעו (הן ביחס להנחות המודל והן ביחס לתרחישי קיצון), ועל רגישות הפוזיציה הנוכחית לשינויים בשיעורי הריבית.
- בהתאם להוראה יידרש התאגיד הבנקאי להמציא דיווח מידי למפקח על הבנקים, בכל עת שיעלה חשש לפגיעה בשוויו הכלכלי בשיעור העולה על 20% - בשל תרחיש המדמה זעזוע סטנדרטי בשיעור הריבית.
- תהליך ניהול סיכון הריבית יכול בקרה פנימית נאותה שתסייע לניהול אפקטיבי של סיכון זה, לדיווח פיננסי אמין ולציות לחוקים ולכללי המדיניות שנקבעו על ידי התאגיד הבנקאי. ההנחיות שנכללו בהוראה החדשה ייכנסו לתוקף ביום 1 ביולי 2014. הבנק לומד את ההנחיות שנכללו בהוראה החדשה ונערך ליישומן במועד כניסתן לתוקף.

י. חקיקה בתחום המיסים

- בעקבות הגידול החריג שנרשם בנתוני הגירעון התקציבי (ראה פרק 2 לעיל), והחשש מהשלכותיו האפשריות על יציבות המשק המקומי, קיבלה הממשלה ביום 13 במאי 2013 (במסגרת הדיונים לאישור מסגרת התקציב לשנים 2014 - 2013) החלטות בשורת צעדים פיסקאליים, ובכללם:
- העלאת שיעור מס ערך מוסף ב- 1%, לשיעור של 18% (בתוקף מיום 2.6.2013).
 - העלאת שיעור המס המוטל על חברות מ- 25%, ל- 26.5% (בתוקף מיום 1.1.2014).
- ביום 2.6.2013 פורסם צו מס ערך מוסף, במסגרתו הועלה שיעור מס ערך מוסף מ- 17% ל- 18%. בעקבות העדכון בשיעור מס ערך מוסף, כאמור (כמו גם בשיעור מס השכר החל על תאגידים בנקאיים), חישב הבנק מחדש את התחייבויותיו לתשלום זכויות עובדים מסוימות.
- עדכון החישוב כאמור, הגדיל את הפרשות הבנק בגין התחייבויות אלו בסך של כ- 3 מיליון ש"ח. מאידך, העליה בשיעור מס הרווח החל על מוסדות בנקאיים (שנכללה אף היא בצו), הגדילה את שיעור המס הסטטוטורי החל על הבנק משיעור של 35.9%, ל- 36.4%.

בהמשך לצעדים אלו וכחלק מהליך החקיקה לאישור תקציב המדינה, אישרה הכנסת ביום 29.7.2013 את החוק לשינוי סדרי עדיפויות (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנים 2014 - 2013), התשע"ג - 2013, במסגרתו הועלה, בין היתר, שיעור המס החל על חברות מ- 25%, ל- 26.5% (בתוקף מיום 1.1.2014). לפיכך, צפוי שיעור המס הסטטורי החל על הבנק לעלות במועד זה משיעור של 36.4% כיום, ל- 37.7%. בעקבות העדכון בשיעור מס הרווח והעדכון הצפוי בשיעור מס החברות, כאמור, חישב הבנק מחדש, בתקופת הדוח, את ההפרשות למסים נדחים, בהתאם לשיעורי המס הסטטטורי המעודכנים שיחולו עליו בעתיד. עדכון ההפרשות למסים נדחים, כאמור, הקטין את הוצאות המס של הבנק בשנת 2013 בסך של כ- 13 מיליון ש"ח.

ג. הוראת ניהול בנקאי בנושא: "מדיניות התגמול"

להערכת גופי פיקוח בינלאומיים, המשבר הכלכלי שפרץ בשנת 2008 ופגע בבנקים רבים בעולם נגרם, בין היתר, בשל הסדרי תגמול לא נאותים שכללו תמריצים המעודדים נטילת סיכונים חריגים. בעקבות ממצאים אלו, החליטו גופי פיקוח אלו, לפעול להסדרת תחום זה באמצעות דרישה לקביעת "מדיניות תגמול" נאותה, שתהווה מרכיב מרכזי בממשל התאגידי של התאגידים הבנקאיים. לאור האמור לעיל, פרסם בנק ישראל ביום 19 בנובמבר 2013, הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה בנושא: "מדיניות התגמול בתאגיד בנקאי", המבוססת על מסמכי "הפורום ליציבות פיננסית" (FSF\FSB), שפורסמו בשנת 2009.

ההוראה כוללת עקרונות והנחיות שנועדו להבטיח שהסדרי התגמול הנהוגים בתאגידים הבנקאיים, יתאמו למסגרת ניהול הסיכונים ולמטרות ארוכות הטווח שלהם, לרבות:

- מדיניות התגמול תתייחס לכלל עובדי הבנק (לרבות: "נושאי משרה", ו"עובדים מרכזיים", כהגדרתם בהוראה) ותחול על כלל התגמולים המשולמים בבנק, לרבות תגמולים קבועים (המבוססים על הסכם ההעסקה של העובד) ותגמולים משתנים (המותנים בכיצועים משתנים שהוגדרו מראש).
 - מדיניות התגמול תתייחס למכלול ההיבטים הכרוכים בתגמולים המשולמים לעובדי התאגיד הבנקאי ובכללם:
 - תיאור מגננוני התגמול המתייחסים לקבוצות שונות של עובדים (כגון: "נושאי משרה", "עובדים מרכזיים", וכו').
 - תיאור הגורמים המרכזיים המעורבים בתכנון, אישור, יישום וניטור הסכמי התגמול.
 - העקרונות לחישוב מרכיבי התגמול המשתנה, לרבות תיאור המנגנונים שיגבילו את היקפו של מרכיב זה בכל עת שמתעורר חשש לפגיעה באיתנות התאגיד הבנקאי והונו.
 - מדיניות התגמול תיערך על בסיס רב שנתי ותאשר על ידי הדירקטוריון בתדירות תלת שנתית, לפחות (לרבות הקרטריונים להערכת הביצועים ומדידתם). הדירקטוריון יוודא שמדיניות התגמול עולה בקנה אחד עם מדיניות ניהול הסיכונים הנהוגה בתאגיד הבנקאי ואינה מעודדת לקיחת סיכונים החורגים מתיאבון הסיכון של התאגיד הבנקאי.
- בנוסף, יאשר הדירקטוריון את תנאי התגמול של נושאי משרה בכירה ואת עקרונות התגמול של יתר עובדי הבנק. הדיון שיערך בדירקטוריון בנושא זה, יבוסס על המלצותיה של "ועדת תגמול" דירקטוריונית, כמפורט להלן.

- הדירקטוריון ימנה "ועדת תגמול" (שמרכיבית חבריה יהיו דירקטורים חיצוניים), שתהיה אחראית על תכנון מדיניות התגמול, לרבות:
 - גיבוש מדיניות וקריטריונים לתגמול שיתאמו את התרבות הארגונית של התאגיד הבנקאי ואת המטרות והאסטרטגיה ארוכת הטווח שלו.
 - גיבוש עקרונות תגמול מאוזנים, העולים בקנה אחד עם תיאבון הסיכון של התאגיד הבנקאי וימנעו פגיעה באיתנותו ויציבותו של התאגיד הבנקאי.
 - הערכת מנגנוני התגמול ובדיקה שמנגנונים אלה מביאים בחשבון את כלל הסיכונים בתאגיד הבנקאי ואת השלכותיהם על רמות ההון והנזילות שלו.
 - בדיקת רגישות מנגנוני התגמול לאירועים עתידיים, באמצעות עריכת תרחישים.
 - בדיקת התאמת מנגנון התגמול למדיניות התגמול, להוראות בנק ישראל, לפרופיל הסיכון של התאגיד הבנקאי ולמטרותיו (שתיערך בתדירות שנתית, לפחות).
 - מדיניות התגמול של תאגיד בנקאי החבר ב"קבוצה בנקאית", תגזר ממדיניות התגמול של החברה האם, (שתהיה אחראית על יישום "מדיניות תגמול קבוצתית" וקיום בקרות נאותות על מדיניות התגמול בחברות הבת הבנקאיות הנמצאות בתכולת ההוראה). במקביל, נדרש דירקטוריון החברה הבת להתחשב במדיניות התגמול הקבוצתית, ככל שהיא מתיישבת עם טובתה של החברה הבת.
 - מוצע להחיל מנגנוני תגמול נפרדים על עובדים העוסקים בניהול סיכונים, בקרה וביקורת (לרבות: פונקציות ציות, משאבי אנוש ודיווח כספי). מדידת הביצועים של עובדים אלו תבוסס על השגת יעדים ביחידות בהן הם משמשים ולא תהיה תלויה בביצועי היחידות העסקיות המפוקחות או מנוטרות על ידם. לפיכך, שיעור התגמול המשתנה (ראה הרחבה להלן) המוענק לעובדים אלו, ביחס לתגמול הקבוע, יהיה נמוך יותר מהשיעור המקביל בקבוצות עובדים אחרות.
 - מוצע לקבוע מנגנוני תגמול נפרדים ל"עובדים מרכזיים" (המוגדרים כעובדים שפעילותם עשויה להשפיע על פרופיל הסיכון של התאגיד הבנקאי). מנגנוני התגמול לעובדים אלה יכללו קריטריונים ומגבלות לחישוב "תגמול משתנה", ובכללם:
 - התגמול המשתנה יתחשב בסיכונים אליהם חשוף התאגיד הבנקאי ויכלול מנגנונים שיתאימו את סכומי התגמול להתממשות הסיכונים (לרבות: מנגנון לדחיית התשלומים עד למועד התממשות הסיכון, הארכת תקופת המדידה של הביצועים והקטנת רגישות מודל התגמול לביצועים קצרי טווח).
 - העובדים המרכזיים יידרשו שלא ליצור הסדרי גידור פרטיים, שעשויים לבטל את השפעת הרגישות לסיכון הגלומה במנגנון התגמול המשתנה.
 - התגמול המשתנה יושתת על קריטריונים הלוקחים בחשבון את ביצועי העובדים, את תרומת היחידות העסקיות בהן הם משמשים, לערך הכולל של התאגיד הבנקאי, ואת ביצועי התאגיד הבנקאי בכללותו.
- קריטריונים אלו יכללו הן משתנים פיננסיים (כגון: רווח מותאם לסיכון ועלות ההון), והן משתנים לא פיננסיים, לרבות עמידה ביעדים כלליים בתחום ניהול הסיכונים ובתחום הציות לחקיקה. הערכת הביצועים תתבסס על מדדי ביצוע ארוכי טווח.

- מדיניות התגמול תכלול מרכיבים שיאפשרו גמישות מירבית בפעילות התאגיד הבנקאי, בין היתר, באמצעות הגבלת שיעור התגמול המשתנה מכלל התגמול (באופן שיאפשר לתאגיד הבנקאי שלא לשלם כלל תגמול משתנה, במקרים מסויימים).
- לפיכך, נקבע "רף עליון" ליחס שבין סכום התגמול המשתנה לסכום "התגמול הקבוע" בשיעור שלא יעלה על 100% (למרות האמור לעיל, רשאי הדירקטוריון לאשר במקרים חריגים להעלות את "הרף העליון" לתגמול המשתנה, לשיעור שלא יעלה על 200% מהתגמול הקבוע).
- התגמול המשתנה יכלול "מנגנוני דחיה", ובכללם: דחיית חלק מסכום התגמול המשתנה (בשיעור שלא יפחת מ-50%), בשנה בה הוכרה הזכאות לתגמול, ופריסת יתרת התגמול שנדחה לתקופה שלא תפחת משלוש שנים, בכפוף להתאמה לביצועים הפיננסיים והלא פיננסיים שהתמשו בדיעבד בתקופת הדחיה.
- יאסר על התאגידים הבנקאיים לשלם תגמול ל"עובדים מרכזיים" באמצעות תאגיד או גוף אחר שבו הם מועסקים.
- הענקת תגמולים בגין סיום העסקה, בהיקף העולה על השיעור שנקבע בחוקי העבודה, תותנה בכחינת הביצועים בפועל לאורך תקופת העבודה ובקיום מנגנונים מאזנים כגון: דחיית התגמול העודף לתקופה שלא תפחת משלוש שנים, והתאמתו לביצועים שהתמשו בדיעבד (על פי הבהרות שפורסמו על ידי בנק ישראל, ביום 27 באוגוסט 2013 - מנגנון ההתאמה לתגמול זה, יופעל רק במצבי קיצון שיוגדרו מראש).
- המנגנון לחישוב תגמול משתנה לעובדים העוסקים בשיווק או במכירה, יותאם למדיניות ניהול הסיכונים של התאגיד הבנקאי ויכיל מרכיבים מאזנים שימנעו מתן שירות לא הוגן ללקוחות הבנק.
- התאגידים הבנקאיים נדרשו לקיים מנגנוני בקרה בתחום "מדיניות התגמול", ובכללם:
 - קיום בקרות שיבטיחו שהסכמי התגמול ומנגנוני התגמול מיושמים בהתאם למדיניות שנקבעה.
 - מנגנוני התגמול יגובשו בשיתוף עם גורמי ניהול הסיכונים, הבקרה והביקורת (שהיו בלתי תלויים ובעלי סמכות מתאימה).
 - ההסכמים ומנגנוני התגמול יכללו תיעוד מתאים, לרבות: הקריטריונים לביצוע ותוצאותיהם, בחינת אפקטיביות המנגנונים, ועמידתם בדרישות הוראות בנק ישראל.
 - מדיניות התגמול ואופן יישומה ייבחנו על ידי הביקורת הפנימית בתדירות דו-שנתית, לפחות. ההנחיות והעקרונות שנכללו בהוראה נכנסו לתוקף ביום פרסום ההוראה (19.11.2013). עם זאת, נכללו בהוראה "הוראות מעבר", המאפשרות אימוץ הדרגתי של ההוראה, כדלקמן:
- הותר לתאגידים הבנקאיים לעדכן את מדיניות התגמול שלהם, בהתאם לעקרונות שנקבעו בהוראה, עד ליום 30.6.2014, לכל המאוחר.
- העקרונות שנקבעו בהוראה ייושמו על הסדרי תגמול פרטניים (שנחתמו עם עובדים מרכזיים קודם לפרסום ההוראה) במדורג, עד ליום 31.12.2016, לכל המאוחר. עם זאת, ההנחיות שנכללו בהוראה לא יחולו על זכויות שצברו עובדים אלו קודם לפרסום ההוראה.

הבנק נערך כשיתוף עם החברה האם לגיבוש מדיניות תגמול נאותה, התואמת את הכללים שנקבעו בהוראה. לאור מורכבות ההוראה וריבוי האורגנים המעורבים ביישומה, לא ניתן להעריך, בשלב זה, את ההשלכות שיהיו ליישום ההנחיות שנכללו בהוראה על הסכמי התגמול ומדיניות התגמול הנהוגים בבנק.

יז. הוראת ניהול בנקאי מס' 421 בנושא: "הפחתה או תוספת בשיעורי הריבית"

הפרקטיקה הנוהגת במערכת הבנקאית כוללת מתן הטבות בשיעורי הריבית הנקובים על הלוואות ופקדונות ללקוחות מסוימים (בהתאם למאפיינים העסקיים של לקוחות אלו). עם זאת, הטבות אלו כרוכות בהתניות הגורמות לעיתים לפקיעתן עוד לפני תום תקופת חוזה הלוואה או הפקדון (כגון: במקרים בהם שיעור הריבית החוזי אינו קבוע, אלא נגזר ממשנתה שוק אחר), או כאשר פקדון מחודש לתקופה נוספת, בסמוך למועד הסיום של הפקדון המקורי.

לדעת בנק ישראל, פרקטיקה זו מקשה על הלקוחות (בדגש על "יחידים" ו"עסקים קטנים"), להעריך את תשואת המוצרים הבנקאיים, ומקשה על השוואת מחירי המוצרים בבנקים השונים ועל ניהול משא ומתן אפקטיבי. לפיכך, פרסם בנק ישראל ביום 9 בספטמבר 2013, הוראת ניהול בנקאי חדשה (מס' 421), בנושא: "הפחתה או תוספת בשיעורי הריבית". בהתאם להנחיות שנכללו בהוראה, יידרשו התאגידים הבנקאיים לקבע את ההטבות בשיעורי הריבית הניתנות ל"יחידים" ו"עסקים קטנים" (כהגדרתם ב"כללי הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות), התשס"ח - 2008"), לרבות הטבות בגין מוצרים בנקאיים הנושאים ריבית בשיעור משתנה, ופקדונות המתחדשים מעת לעת בהתאם לתנאים החוזיים שנקבעו במועד קשירת העסקה בין הבנק ללקוחותיו. ההנחיות שנכללו בהוראה ייכנסו לתוקף כדלקמן:

- עבור הלוואות שניתנו בריבית שאינה קבועה - החל מיום 1.1.2014.
- עבור פקדונות שנתקבלו בריבית שאינה קבועה, או פקדונות המתחדשים מעת לעת - החל מיום 1.7.2014.

הבנק מיישם את ההנחיות הרלוונטיות, החל ממועד כניסתן לתוקף ונערך ליישום יתר ההנחיות שנכללו בהוראה, במועד הצפוי לכניסתן לתוקף. להערכת הנהלת הבנק, בשלב זה, לא ניתן לאמוד עדיין את ההשלכות שיהיו להוראה על תוצאותיו הכספיות של הבנק בעתיד. עם זאת צפוי שיישום ההוראה יגרום להפחתת מרווחי הריבית בבנק.

טו. טיוטת הוראת ניהול בנקאי בנושא: "גילוי עלות השירותים בניירות ערך"

מבדיקות שנערכו על ידי בנק ישראל נמצא כי קיים פער גדול בין העמלות התעריפיות בתחום "ניירות ערך" לבין העמלות הנגבות בפועל, המקשה על הלקוחות להשוות בין מחירי השירותים הנהוגים בבנקים השונים, בתחום זה. במסגרת צעדי ההסדרה שנקטים על ידי בנק ישראל בנושא זה, הפיץ בנק ישראל ביום 16 באוקטובר 2013 טיוטת הוראת ניהול בנקאי חדשה, בנושא: "גילוי עלות שירותים בניירות ערך", המיועדת להגביר את השקיפות ואת יכולת הלקוחות לנהל משא ומתן אפקטיבי לגבי עלות השירותים בתחום זה.

בהתאם להנחיות שנכללו בטיוטת ההוראה יידרשו התאגידים הבנקאיים להציג ללקוחות המבצעים פעולות בניירות ערך (ישראליים או זרים), מידע השוואתי באשר לשיעורי העמלות הממוצעים שגבה הבנק מלקוחות אחרים שביצעו עסקאות דומות. המידע יוצג ללקוחות במסגרת ההודעות הנשלחות אליהם ובאמצעות פרסום באתר האינטרנט של הבנק.

ההנחיות שנכללו בטיטת ההוראה ייכנסו לתוקף (בכפוף לאישור ההוראה) ביום 1 באפריל 2014. הבנק נערך ליישום הנחיות אלו במועד המוצע לכניסתן לתוקף.

בשלב מוקדם זה לא ניתן לאמוד את ההשלכות שיהיו ליישום הנחיות אלו על תוצאותיו הכספיות של הבנק בעתיד. עם זאת, להערכת הנהלת הבנק צפוי שיישום הנחיות אלו (לכשיאושרו), יפחית את הכנסות הבנק מהשירותים הניתנים על ידו בתחום ניירות הערך.

טז. חוק להקלות בשוק ההון ולעידוד הפעילות בו (תיקוני חקיקה), התשע"ד - 2014

במסגרת פעולות הרשות לניירות ערך להגדלת וגיוון היצע המוצרים בשוק ההון (לרבות השקת מוצרים שיוכלו להתחרות בפקדונות הבנקאיים), הפיצה הרשות לניירות ערך בחודש יוני 2013 נייר עמדה, הכולל הצעה להשקת מוצר חדש: "קרן פקדונות ומלוות" (קפ"מ). הקרן החדשה מבוססת על מוצר קיים אחר: "קרן נאמנות כספית", בתוספת תכונות ייחודיות שתקנה לה חלק מהמאפיינים הקיימים כיום רק בפקדונות הבנקאיים הלא צמודים לזמן קצר (קפ"מ), ובכללם:

- הקרן תוגדר כ"קרן מועדים קבועים" שניתן יהיה לרכוש ולמכור את יחידותיה אחת לשבוע, ביום קבוע. מאפיין זה יפחית את אי הודאות בניהול נכסי הקרן ויקטין את התנודתיות האפשרית במחירי הקרן.

- מאפייני הקרן יאפשרו השגת תשואה נומינלית חיובית ברמת ודאות גבוהה, ויספקו גם אינדיקציה לגבי "אומדן התשואה השנתית" העתידית הגלומה בנכסי הקרן (בדומה לתשואה הקבועה המובטחת בפקדונות הבנקאיים).

נתונים אלו יפורסמו אחת לשבוע ויאפשרו למשקיעים להעריך את כדאיות ההשקעה ביחס לתשואות האלטרנטיביות המוצעות בפקדונות הבנקאיים.

- בכדי להגדיל את נגישות המשקיעים למוצר החדש, יתאפשר גם לפקיד השקעות בבנקים (שאינם יועצי השקעות מוסמכים), לשווק את המוצר - באמצעות החרגתו מ"חוק הייעוץ".

השקת המוצר המוצע מחייבת הליכי חקיקה. לפיכך, אושר בכנסת ביום 27 בינואר 2014 ה"חוק להקלות בשוק ההון ולעידוד הפעילות בו (תיקוני חקיקה), התשע"ד - 2014".

במסגרת הוראות החוק, הוסמך שר האוצר (בהתייעצות עם הרשות לניירות ערך וועדת הכספים של הכנסת), לקבוע סוגי נכסים פיננסיים שיוחרגו מהגדרת "נכס מיועץ" ויתאפשר לפקיד השקעות (שאינם יועצי השקעות מורשים) לשווקם לציבור.

בשלב זה לא ידוע באיזה אופן, אם בכלל, ישתמש שר האוצר בסמכות שהוקנתה לו. לפיכך, לא ניתן לאמוד בשלב זה את ההשלכות שיהיו להשקת מוצר חדש זה על תוצאותיו הכספיות של הבנק בעתיד.

עם זאת, להערכת הנהלת הבנק, לשימוש נרחב במוצר זה (ככל שיאושרו המלצות ועדת הכספים במליאת הכנסת, כלשונן), עלולות להיות השלכות על ניהול הסיכונים בבנק (לרבות סיכוני נזילות), ועל עלות גיוס הפקדונות.

חלק ב' - התפתחות עסקי הבנק

3. תאור עסקי הבנק

א. תאור הבנק והתפתחותו

הבנק נוסד ביום 25 באוקטובר 1971 על ידי ברקליס בנק אינטרנשיונל בע"מ מאנגליה (להלן: "בנק ברקליס") ועל ידי קבוצת בנק דיסקונט, תחת השם: "בנק ברקליס - דיסקונט בע"מ".

הפעילות הפיננסית בארץ ישראל של הגופים הבנקאיים שמהם נוסד הבנק החלה בשנת 1918 - עם כיבוש ארץ ישראל על ידי הבריטים, כש"אנגלו איגיפסן בנק", שפעל עד אז במצרים, הקים שלושה סניפים: בירושלים, יפו וחיפה. מאוחר יותר, בשנת 1921 הוקם הסניף הרביעי בנצרת. בשנת 1925 רכש "ברקליס בנק D.C.O" (בנק שהיה בבעלות הבנק הבריטי "ברקליס בנק" וסיפק שירותים פיננסיים לשלטונות ברחבי האימפריה הבריטית), את מניותיו של "אנגלו איגיפסן בנק" ובכך הפך בנק זה לחלק מקבוצת "ברקליס בנק". בשנת 1971 שינה "ברקליס בנק D.C.O" את שמו ל: "ברקליס בנק אינטרנשיונל".

סמוך למועד התאגדותו, בתאריך 7 בדצמבר 1971, רכש הבנק את כל הנכסים וההתחייבויות של סניפי בנק ברקליס בישראל (באותה עת כבר פעלו במדינת ישראל, במסגרת בנק ברקליס, כ- 40 סניפים).

ביום 28 בפברואר 1993, לאחר שבנק דיסקונט לישראל בע"מ רכש את מלוא החזקותיו של בנק ברקליס, בבנק - שונה שמו של הבנק, לשמו הנוכחי.

הבנק מוגדר כ"תאגיד בנקאי", על פי חוק הבנקאות (רישוי) התשמ"א - 1981, והוא בעל רישיון בנק על פי החוק האמור. על הבנק חלות, מערכות של חוקים, צווים ותקנות שהוא פועל במסגרתן - ובהן, בין היתר, פקודת הבנקאות, חוק בנק ישראל, חוק הבנקאות (רישוי), חוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א - 1981 וכן הוראות, כללים והנחיות המתפרסמות מעת לעת על ידי המפקח על הבנקים. באשר להתפתחויות בנושאי חקיקה הקשורות למערכת הבנקאית - ראה פרק 2 לעיל.

הבנק עוסק בפעילות פיננסית מסחרית ונותן שרותים לכל מגזרי הפעילות, לרבות: בנקאות עסקית, בנקאות מסחרית, בנקאות פרטית, ובנקאות קמעונאית - ומשווק את מלוא המוצרים הפיננסיים הבנקאיים, לרבות: הלוואות ופקדונות בנקאיים, משכנתאות, מימון פיננסי לחברות קבלניות בשיטת "ליווי בניה", כרטיסי אשראי, מכשירים נגזרים ועוד.

בנוסף, מפעיל הבנק מערך ייעוץ, המספק שירותי ייעוץ בתחום שוק ההון.

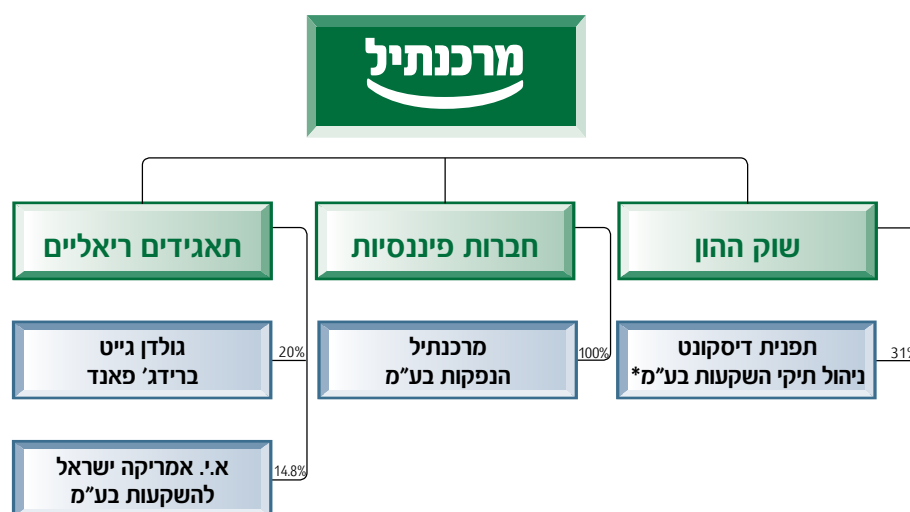
מסגרת פעילות מקיפה זו, מאפשרת לבנק להעניק ללקוחותיו את מלוא הפתרונות הבנקאיים והפיננסיים ולתת להם שירות מקצועי, ברמה גבוהה, בערוצי תקשורת מגוונים לכלל המוצרים הבנקאיים המקובלים בענף - המתאמים לצרכיהם הספציפיים של הלקוחות. לצורך מתן שירותים אלו, מעמיד הבנק לרשות לקוחותיו רשת סניפים הפרוסה בפריסה כלל ארצית, וכוללת 80 סניפים.

הבנק מדורג על ידי חברת "מעלות - S&P" (להלן: "חברת הדירוג"), בדירוג "AA-", שעודכן לאחרונה ביום 24.1.2014 (זהה לדירוג שניתן לבנק בעבר על ידי החברה).

כתבי ההתחייבות הנדחים של הבנק דורגו על ידי חברת הדירוג כדירוג "A+", הנמוך בדרגה אחת מדירוג הבנק, לאור מתודולוגיית הדירוג של חברת הדירוג הבינלאומית "Standard & Poor" (חברת האם של "מעלות" S&P), לפיה - כתבי התחייבות נדחים ידורגו בדרגה אחת נמוכה יותר, מדירוג המנפיק.

יצוין עוד, כי בהתאם למתודולוגיה של חברת הדירוג הבינלאומית, הוגדר הבנק על ידי חברת הדירוג כ"חברת ליבה" בקבוצת דיסקונט. קביעה זו יוצרת זיקה חד - חד ערכית בין דירוג החברה האם, לדירוג הבנק.

ב. תרשים החזקות עיקריות - ליום 31.12.2013.

* לשעבר: "תכלית דיסקונט ניהול תיקים בע"מ". ביום 25 בנובמבר 2013, שונה שם החברה לשמה הנוכחי.

ג. השליטה בבנק

למועד פרסום דוחות אלה מחזיק בנק דיסקונט לישראל בע"מ (להלן: "בנק דיסקונט"), במלוא הבעלות והשליטה בבנק (100%). לפרטים נוספים בקשר להסכמים מהותיים שבין הבנק לבנק דיסקונט - ראה סעיף ח' להלן.

ד. עסקאות במניות הבנק

בתקופת הדוח ובשנה שקדמה לה לא בוצעו השקעות במניות הבנק ולא בוצעו עסקאות במניות הבנק על ידי החברה האם.

ה. דיבידנדים

חלוקת דיבידנד על ידי הבנק כפופה לעמידה במגבלות שנקבעו בחוק החברות ובהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 331 הודן בחלוקת דיבידנדים בתאגידים בנקאיים.

להלן פרטים באשר לדיבידנדים שחולקו על ידי הבנק בשנתיים האחרונות:

- 2013: 120 מיליון ש"ח.

- 2012: 150 מיליון ש"ח.

ו. רכוש קבוע ומתקנים

השקעות הבנק ברכוש קבוע ומתקנים ליום 31.12.2013, מסתכמות כדלקמן:

בניינים ומקרקעין	ציוד ריהוט וכלי רכב	עלויות תכנה	סך הכל
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
416	332	387	1,135
167	257	290	714
249	75	97	421

עלות מופחתת ליום 31.12.2013

למידע נוסף בדבר זכויות הבנק בבניינים וציוד - ראה ביאור 6 בדוחות הכספים.

ז. בניינים ומקרקעין -

מדיניות הבנק הינה להחזיק אך ורק נכסים הדרושים לתפעול השוטף של הבנק, או שיש צפי שיידרשו לו בעתיד. נכסים שאינם עומדים בקריטריונים אלו - מוצעים על ידי הבנק למכירה, או מושכרים לתקופת ביניים, עד שיבשילו התנאים למכירתם.

זכויות הבנק במקרקעין ובבניינים הינם בדרך של בעלות או בדרך של חכירה ושכירות מוגנת. בנוסף, נמצאים בשימוש הבנק 78 נכסים, אותם שכר הבנק בשכירות חופשית.

הבנק בוחן באופן שוטף הפרשים בין השווי ההוגן או הערך בר השבחה של נכסים הנמצאים בבעלותו - לבין העלות המופחתת של נכסים אלו בספריו, בהתאם לתקן החשבונאות הבינלאומי מס' 36. במקרים בהם עולה העלות המופחתת של נכסים אלו על השווי ההוגן שלהם (או הערך בר השבחה, לפי העניין) - עורך הבנק הפרשה לירידת ערך בגין נכסים אלו.

בשנתיים האחרונות לא רשם הבנק הפרשות לירידת ערכם של נכסים.

להלן פרטים על המקרקעין והבניינים המשמשים את הבנק ליום 31.12.2013 (במטרים רבועים):

שטחים בבעלות או בחכירה	שטחים בשכירות מוגנת	שטחים בשכירות חפשית	סה"כ
מ"ר	מ"ר	מ"ר	מ"ר
7,498	396	18,015	25,909
9,205	-	2,283	11,488
-	-	1,356	1,356
2,470	-	490	2,960
19,173	396	22,144	41,713

* השטחים הפנויים שאינם בשימוש הבנק, מיועדים לשימוש עתידי, או למכירה - ומוצגים לפי העלות המופחתת שאינה עולה על שווי השוק שלהם.

ח. מערך טכנולוגיות המידע

(1) כללי

מערכות המיחשוב המרכזיות של הבנק מבוססות על מערכת המחשב של החברה האם המפתחת, מתפעלת ומתחזקת אותן. שירותי המחשב והתפעול המסופקים לבנק על ידי החברה האם מעוגנים בהסכמים רב שנתיים על בסיס כלכלי. הסכמים אלו מפרטים את: היקף, איכות, וזמינות שירותי המחשב המסופקים לבנק ומבטיחים את רציפותם, הן בתנאי ההתקשרות הנוכחית והן בתקופת המעבר - אם ירצה אחד מן הצדדים להפסיק את ההתקשרות הקיימת (לעניין ההסכם שנחתם בין הבנק לחברה האם, המסדיר את עלות שירותים אלה - ראה ביאור ג'18 (8) בדוחות הכספיים).

פעילות הבנק בתחום מערכות המידע המרכזיות, המשותפות לבנק ולחברה האם, כללה בשנת 2013 מספר נושאים, מרכזיים, ובכללם: השקת מהדורות תוכנה המשפרות ומעדכנות את מערכת המחשב המרכזית, שיפורים בשירותי בנקאות ישירים ללקוחות עסקיים וללקוחות הפועלים בשוק ההון, ומערכות המשפרות את בקרת האשראי.

בנוסף למערכת המידע המרכזית, כאמור - נמצאות בשימוש הבנק מערכות מיחשוב מקומיות הכוללות מערכות תפעול, מידע וניהול, כגון: מערכת לניהול חדר עסקאות חוץ, מערכת לניהול ומדידת סיכונים שוק, מערכת לניהול תיקי משכנתאות, (ראה הרחבה בסעיף (2), להלן) מערכת לניהול תקציבים, מערכת למדידת תוצאות הפעילות בחתך מגזרי פעילות, מערכת למדידת רווחיות סניפים וניהול יעדים, מערכת לניהול משאבי אנוש ועוד.

בעקבות סקר למיפוי התהליכים התפעוליים שנערך בשנים קודמות בבנק ובחברה האם, במטרה להקטין עלויות ולייעל את תהליכי העבודה, המשיך הבנק ליישם בשנת 2013 תהליך, במסגרתו מוסבות חלק ממערכות המידע המקומיות ומחלפות במערכות המידע של החברה האם.

בשנת 2013 השקיע הבנק בפיתוח מערכות מחשב מקומיות ובשיפור מערכות קיימות, כדלקמן:

- שופרה התשתית של מערכות המידע המקומיות, בעיקר בכל הנוגע למערכות אחסון מרכזי וגיבוי.
- הוכנסו שיפורים במערכות תוכנה מקומיות לניהול מידע: מערכות "מוקד ידע", ומערכות ניהוליות בחטיבת משאבי אנוש.
- הותקנו מערכות גיבוי אבטחת מידע ובקרה מתקדמות נוספות.

(2) מערכת מידע חדשה בתחום ההלוואות לדיור

פעילות הבנק בתחום ההלוואות לדיור לרבות תהליכי העבודה והדיווחים הנגזרים מפעילות זו, מבוססים על מערכת מידע מקומית שנרכשה על ידי הבנק בעבר מספק חיצוני. לאור תהליכי ההסדרה ושינויי החקיקה התכופים המאפיינים תחום זה בשנים האחרונות - נדרש הבנק להשקיע משאבים רבים בעדכונה ותחזוקתה של מערכת מידע זו.

לפיכך, ולאור האסטרטגיה הנוהגת בבנק בתחום המחשוב, המבוססת על הטמעת מערכות מידע מרכזיות הנמצאות בשימוש החברה האם, והפחתת השימוש במערכות מקומיות, החליטה הנהלת הבנק בשלהי שנת 2012 להיערך לכיצוע פרויקט, במסגרתו יוסבו תהליכי העבודה ובסיסי הנתונים בתחום ההלוואות לדיור, ממערכת המידע המקומית, למערכת המחשב המרכזית המשמשת את החברה האם בתחום זה.

ההיערכות המעשית לכיצוע הפרויקט החלה ברכעון השני של שנת 2013 ומבוצעת על ידי צוותים משותפים לבנק (בהיבטים העסקיים) ולחברה האם (בהיבטי מערכות המידע). בשלבים הראשונים של הפרויקט נותחו הפערים שבין תהליכי העבודה והמוצרים הקיימים בבנק לבין האיפיונים ותכולת מערכת המידע החדשה. בתקופת הדוח אופיינו תהליכי העבודה הייחודיים לבנק בתחום זה, והוגדרה השפעתם על הדרישות ממערכת המידע הייעודית. בסיום שלב זה הוחל בהתאמת מערכת המידע הייעודית לדרישות הבנק.

מערכת המידע החדשה תושק חלקית במחצית הראשונה של שנת 2014 (עבור הלוואות חדשות) ותיכנס לפעולה בהיקף מלא במחצית השנייה של שנת 2014. בתום התהליך תעמוד לרשות הבנק מערכת מידע מתקדמת המהווה חלק אינטגרלי ממערכת המחשב המרכזית ותקנה לבנק כלים נוספים שיאפשרו גמישות רבה יותר בפיתוח תחום זה בעתיד.

(3) מדיניות חשבונאית

תשלומי הבנק בגין מערך טכנולוגיית המידע מסווגים על ידי הבנק לדוח הרווח והפסד, או לרכוש הקבוע, כדלקמן:

- סכומים שנזקפו לדוח הרווח והפסד: כוללים תשלומים לספקים חיצוניים בגין תחזוקת מערכות המידע, תשלומים בגין הרשאות לשימוש בתוכנה וחומרה, והתשלומים השוטפים לחברה האם מכח הסכם המיחשוב הרב שנתי שנחתם בין הצדדים (למעט החלק היחסי בגין מרכיב: "עלויות עצמיות לפיתוח תוכנה", שנזקפו על ידי חברת האם לרכוש הקבוע).
- סכומים שנזקפו לרכוש הקבוע: כוללים רכישות חומרה ותוכנה (הן בגין מערכות מיחשוב מקומיות, והן במסגרת רכישות משותפות לבנק ולחברה האם), וחלק יחסי מהתשלומים עבור שירותי מיחשוב ששולמו לחברה האם בגין מרכיב "עלויות עצמיות לפיתוח תוכנה", שנזקפו על ידי החברה האם לרכוש הקבוע.

(4) היבטים כמותיים

- הוצאות ששימשו לתחזוקה של מערך טכנולוגיית המידע שלא הונו לנכסים:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2013				
תוכנה	חומרה	אחר	סך הכל	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
-	-	-	-	שכר עבודה ונלוות
32	7	-	39	פחת
6	2	-	8	תשלומים עבור רשיונות שימוש
-	-	39	39	תשלומים לחברה האם
1	2	2	5	אחר
39	11	41	91	סך הכל

(4) היבטים כמותיים (המשך)

- הוצאות ששימשו לתחזוקה של מערך טכנולוגית המידע שלא הונו לנכסים: (המשך)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2012				
סך הכל	אחר	חומרה	תוכנה	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
-	-	-	-	שכר עבודה ונלוות
38	-	5	33	פחת
7	-	1	6	תשלומים עבור רשיונות שימוש
40	40	-	-	תשלומים לחברה האם
4	1	2	1	אחר
89	41	8	40	סך הכל

- נכסים בגין מערך טכנולוגיות המידע*:

ליום 31 בדצמבר 2013				
סך הכל	חומרה	תוכנה		
	מערכות מחשב	היוון עלויות	רכישות	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
עלות				
424	66	162	196	יתרה לתחילת השנה
33	4	23	6	תוספות
-	-	-	-	גריעות
457	70	185	202	יתרה לסוף השנה
פחת שנצבר				
309	51	102	156	יתרה לתחילת השנה
39	7	19	13	פחת השנה
-	-	-	-	גריעות
348	58	121	169	יתרה לסוף השנה
109	12	64	33	עלות מופחתת

* הנתונים המפורטים לעיל, נכללו במאזן הבנק בסעיף "בניינים וציוד" (ראה ביאור 6 בדוחות הכספיים).

(4) היבטים כמותיים (המשך)

• נכסים בגין מערך טכנולוגיות המידע (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2012				
סך הכל מיליוני ש"ח	חומרה		תוכנה	
	מכשבים		היוון עלויות	רכישות
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
עלות				
434	103	140	191	יתרה לתחילת השנה
35	7	22	6	תוספות
(45)	(44)	-	(1)	גריעות
424	66	162	196	יתרה לסוף השנה
פחת שנצבר				
316	90	85	141	יתרה לתחילת השנה
38	5	17	16	פחת השנה
(45)	(44)	-	(1)	גריעות
309	51	102	156	יתרה לסוף השנה
115	15	60	40	עלות מופחתת

ט. תאור מגזרי הפעילות

(1) כללי

בהתאם להוראה בנושא: "דיווח על מגזרי פעילות בתאגיד בנקאי" שפורסמה על ידי בנק ישראל, נדרשו התאגידים הבנקאיים לכלול בדוחותיהם מידע איכותי וכמותי לגבי פעילותם הבנקאית בחתך מגזרי פעילות.

על פי הוראה זו הוגדר "מגזר פעילות" כמרכיב בתאגיד הבנקאי שמתקיימים בו שלושה מאפיינים:

- המרכיב עוסק בפעילויות עסקיות אשר מהן הוא עשוי להפיק הכנסות ולשאת בהוצאות.
- תוצאות פעולותיו נבחנות באופן סדיר על ידי ההנהלה והדירקטוריון לצורך קבלת החלטות בנוגע להקצאת משאבים למגזר והערכת ביצועיו.
- קיים לגביו מידע פיננסי נפרד.

בעקבות יישום התכנית לשינוי המבנה הארגוני בחטיבות האשראי של הבנק בשנת 2012, שיקרה הסטת חלק מהפעילות המסחרית של הבנק (שנוהלה בעבר במסגרת ה"חטיבה הקמעונאית"), לחטיבה ה"עסקית - מסחרית", סווגה הפעילות העסקית של הבנק לשישה מגזרי פעילות, כדלקמן:

• **מגזרים הנמצאים באחריות ה"חטיבה הקמעונאית":**

מגזר משקי בית - במסגרת זו נכללים השירותים שמעניק הבנק בתחומי הבנקאות ושוק ההון ללקוחות הפרטיים של הבנק, שסממני פעילותם אופייניים לאלו של משקי בית, לרבות אשראי בהיקף שאינו עולה על 300 אלפי ש"ח, ופקדונות בהיקף שאינו עולה על 500 אלפי ש"ח. כמו כן נכללה במגזר זה פעילות הבנק בתחום ההלוואות לדיר.

מגזר עסקים קטנים - במסגרת זו נכללים השירותים שמעניק הבנק בתחומי הבנקאות ושוק ההון ללקוחות עסקיים (יחידים ותאגידים), שהיקף האשראי שניתן להם אינו עולה, בדרך כלל, על 7 מיליון ש"ח.

מגזר בנקאות פרטית - במסגרת זו נכללים השירותים בתחומי הבנקאות ושוק ההון שמספק הבנק ללקוחותיו (יחידים ותאגידים), בעלי עושר פיננסי בינוני ומעלה (בדרך כלל לקוחות שהיקף חסכונותיהם והשקעותיהם עולה על 500 אלפי ש"ח), למעט פעילות מסוימת בתחום ניהול החשיפה לסיכונים, שעיקרה גיוס פקדונות מתאגידים (בעיקר גופים מוסדיים) עד ליום 31.12.2012 נכללה הפעילות הנ"ל, במגזר זה.

• **מגזרים הנמצאים באחריות החטיבה ה"עסקית" - מסחרית:**

מגזר בנקאות מסחרית - במסגרת זו נכללים שירותי בנקאות שמספק הבנק ללקוחותיו העסקיים בעלי היקף פעילות בינוני (יחידים ותאגידים), שהיקף האשראי שניתן להם עולה 7 מיליון ש"ח, ואינם משתייכים למגזר הבנקאות העסקית.

מגזר בנקאות עסקית - במסגרת זו נכללים שירותי הבנקאות שמספק הבנק לתאגידים גדולים שהיקף האשראי שניתן להם עולה, בדרך כלל, על 40 מיליון ש"ח וחברות ציבוריות. כן כולל המגזר את פעילות הבנק בתחום הנדל"ן (קבלנות ביצוע ונדל"ן מניב), ללקוחות שהיקף האשראי שניתן להם עולה, בדרך כלל, על 7 מיליון ש"ח, והפעילות בתחום "ליווי הבניה" (לרבות מימון "קבוצות רכישה" שהיקף פעילותן עולה על 10 יחידות דיר). בנוסף, כולל מגזר זה, גם פעילות מסוימת בתחום ניהול החשיפות לסיכונים, שעיקרה גיוס פקדונות מתאגידים (בעיקר גופים מוסדיים). עד ליום 31.12.2012 נכללה פעילות זו במגזר: "בנקאות פרטית".

• **פעילות אחרת:**

מגזר ניהול פיננסי - במסגרת זו נכללת הפעילות הפיננסית שאינה משויכת ללקוחות הבנק (כגון: פעילות בתיק ניירות הערך של הבנק).

(2) סיווג מחדש

פעילות הבנק בתחום ניהול הסיכונים, כוללת בין היתר, גיוס פקדונות מתאגידים (בעיקר גופים מוסדיים) שסווגה בעבר למגזר "בנקאות פרטית". בעקבות החלטת הבנק לכלול פעילות זו במגזר "בנקאות עסקית", סווגו מחדש נתוני השוואה ליום 31.12.2012 ולשנה שנסתיימה באותו תאריך על מנת לשקף את תוצאות הפעילות בשני מגזרים אלו, בהתאם להחלטה שנתקבלה, כאמור.

על פי הוראות בנק ישראל, יש לכלול בדוחות הכספיים מידע המפרט את תוצאות הפעילות של הבנק בחתך מגזרי פעילות. מידע כאמור נכלל בדוחות הכספיים של הבנק בביאור 29.

בנוסף, יש לכלול בדוח הדירקטוריון מידע מפורט לגבי המאפיינים הקיימים של כל אחד ממגזרי הפעילות של הבנק, כגון: מגבלות חקיקה, התפתחויות בשווקים של המגזר, שינויים טכנולוגיים מהותיים, חסמי כניסה ויציאה, מוצרים, תחרות, סוגי לקוחות, דרכי השווק וההפצה ומספר עובדי הבנק המועסקים במגזר. כמו כן יש לכלול במסגרת הדוח, כאמור - מידע מפורט על תוצאות הפעילות של המגזר בשנה המדווחת, בחתך המוצרים העיקריים הקיימים באותו מגזר. מידע זה נכלל בפרק 10 להלן.

י. דיני המס החלים על הבנק

(1) הבנק והחברות הבנות שלו נישומים על פי פקודת מס הכנסה. כמו כן מוגדרים הבנק ומרבית החברות המאוחדות שלו כ"מוסדות כספיים", לעניין חוק מס ערך מוסף. בהתאם להגדרה זו מוטל "מס שכר" – על השכר (כהגדרתו בחוק מס ערך מוסף) המשולם בבנק, ו"מס רווח" על ההכנסה השוטפת בבנק (כהגדרתה בחוק האמור), בשיעור של 18.0% (החל מיום 1.6.2013). לפיכך, מסתכם שיעור המס הסטטוטורי החל על הבנק בשנת 2013 בשיעור של 36.2% (2012 - 35.5%).

(2) לפרטים בדבר שינויי חקיקה בתחום המסים, הנוגעים לתאגידי הבנקאיים שנכנסו לתוקף ביום 1.1.2014 - והשלכותיהם על התוצאות הכספיות של הבנק ראה ראה פרק 2' בי' לעיל.

(3) למידע נוסף לגבי הפרשות למס של הבנק, והסברים לגבי הפרשים שבין שיעור המס הסטטוטורי החל על הבנק, כאמור, ושיעור המס האפקטיבי - ראה ביאור 27 בדוחות הכספיים.

יא. הליכים משפטיים

(1) תביעות כנגד הבנק - תובענות

נגד הבנק תלויות ועומדות תובענות משפטיות, שהוגשו על ידי לקוחות הבנק, לקוחות לשעבר וכן צדדים שלישיים שונים, שראו את עצמם נפגעים או ניזוקים מפעילות הבנק במהלך עסקיו הרגיל.

עילות התביעות נגד הבנק שונות ומגוונות וכוללות, בין היתר, טענות בדבר חיובי ריבית שלא כדין (או שלא על פי המוסכם), התניית שירות בשירות, אי ביצוע הוראות, חיוב חשבונות שלא כדין, ביצוע פעולות בדרך שיש בה כדי לפגוע בלקוחות והפעלת שיקול דעת מוטעה.

לדעת הנהלת הבנק, המתבססת על חוות דעת משפטיות באשר לסיכויי התובענות, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות, במקום בו נדרשות הפרשות, לכיסוי חבות אפשרית של הבנק כתוצאה מהתובענות האמורות. לפרטים נוספים בדבר תובענות מהותיות שהוגשו נגד הבנק - ראה ביאור 18ג(6) ו-7(7) בדוחות הכספיים.

(2) הליכי גביית חובות

במסגרת מדיניותו לגביית חובות מחייבים, נוקט הבנק במהלך העסקים הרגיל בהליכים משפטיים כנגד חייבים שלא עמדו בהסכמים החוזיים לפרעון האשראי שניתן להם וכנגד מי שערכו לאותם חייבים.

ההליכים כוללים, בין היתר, מימוש בטוחות שהועמדו לבנק על ידי הלואים או הערבים להם, הגשת תביעות משפטיות, בקשות לכינוס נכסים, פירוק, תפיסת נכסים משועבדים וכיוצ"ב.

בדוחות הכספיים נכללו הפרשות להפסדי אשראי בגין חייבים אלו, על יסוד הערכת מכלול הסיכונים הגלומים בחובות אלו ובהתחשב במידע הקיים על החייב, איתנותו הפיננסית ושיווי המימוש של הבטוחות שהתקבלו להבטחת פרעון החובות.

4. התוצאות העסקיות של הבנק

רווח ורווחיות

הרווח לפני מיסים הסתכם בשנת 2013 בסך של 265 מיליון ש"ח, לעומת 293 מיליון ש"ח בשנת 2012, ירידה בשיעור של 9.6%.

תשואת הרווח לפני מיסים על ההון העצמי, הסתכמה בשנת 2013 בשיעור של 14.1%, לעומת תשואה בשיעור של 16.5% בשנת 2012.

ההפרשה למיסים הסתכמה בשנת 2013 בסך של 87 מיליון ש"ח, לעומת 102 מיליון ש"ח אשתקד. שיעור ההפרשה למס מהרווח ברוטו הסתכם ב- 32.8%, לעומת 34.8% בשנת 2012.

הרווח הנקי הסתכם בשנת 2013 בסך של 182 מיליון ש"ח, לעומת 191 מיליון ש"ח בשנת 2012, ירידה בשיעור של 4.7%.

תשואת הרווח הנקי על ההון העצמי ברוטו, הסתכמה בשנת 2013 בשיעור של 9.7%, לעומת 10.8% בשנת 2012.

להלן התפתחות תשואת הרווח הנקי על ההון העצמי בבנק, בחמש השנים האחרונות (באחוזים):

2009	2010	2011	2012	2013
11.1	8.1	9.6	10.8	9.7

שיעור תשואה שנתי

הרווח הנקי למניה (בת 0.1 שקלים חדשים - ערך נקוב) הסתכם בשנת 2013 בכ- 1.46 אלפי ש"ח, לעומת כ- 1.53 אלפי ש"ח בשנת 2012. הרווח הנקי למניה בת 0.01 ש"ח - ערך נקוב, הסתכם בשנת 2013 בכ- 0.15 אלפי ש"ח, בדומה לנתון שנרשם אשתקד.

התוצאות העסקיות של הבנק בשנת 2013, בהשוואה לשנת 2012, הושפעו בעיקר מהגורמים הבאים:

- ירידה בסך של 7 מיליון ש"ח בהכנסות מריבית, נטו, המהווה קיטון בשיעור של 1.0%.
- עליה בסך של 74 מיליון ש"ח בהכנסות המימון שאינן מריבית.
- עליה בסך של 40 מיליון ש"ח בהוצאות בגין הפסדי אשראי, המהווה גידול בשיעור של 114.3%.
- עליה בסך של 12 מיליון ש"ח בהכנסות מעמלות, המהווה גידול בשיעור של 3.3%.
- ירידה בסך של 24 מיליון ש"ח בהכנסות האחרות.
- עליה בסך של 43 מיליון ש"ח בהוצאות התפעוליות האחרות, המהווה גידול בשיעור של 5.4%.
- ירידה בשיעור המס האפקטיבי - משיעור של 34.8% בשנת 2012, לשיעור של 32.8% השנה.

5. התפתחות ההכנסות וההוצאות

ההכנסות מריבית, נטו, הסתכמו בשנת 2013 בכ- 722 מיליון ש"ח לעומת כ- 729 מיליון ש"ח בשנת 2012, קיטון בשיעור של כ- 1.0%. הקיטון בהכנסות מריבית נובע בעיקר מירידה בשיעור של 0.16 נקודות האחוז בפער הריבית וקוזז בגידול בשיעור של כ- 5.5%, ביתרות הממוצעות של הנכסים המניבים (לא כולל מכשירים נגזרים).

להלן טבלה המפרטת את התפלגות הפעילות הפיננסית בבנק ופערי הריבית בחתך מגזרי הצמדה, והתרומה להכנסות הריבית שנרשמה בכל אחד ממגזרים אלו בשנת 2013, בהשוואה לאשתקד:

	2012			2013		
	הכנסות מריבית, נטו	פער הריבית	היקף הפעילות	הכנסות מריבית, נטו	פער הריבית	היקף הפעילות
	מיליוני ש"ח	%	%	מיליוני ש"ח	%	%
לא צמוד	640	3.57	68	663	3.28	73
צמוד מדד	56	0.33	21	33	0.20	18
מטבע חוץ (כולל צמוד מט"ח)	33	1.23	11	26	1.15	9
סך הכל	729	2.67	100	722	2.53	100

להלן ניתוח מרכיבי השינוי בהכנסות הריבית:

המגזר השקלי הלא צמוד - היקף הנכסים במגזר זה היווה בממוצע כ- 73% מכלל נכסי הבנק בשנת 2013, לעומת 68% אשתקד. תרומתו להכנסות הריבית בבנק הסתכמה בכ- 663 מיליון ש"ח, לעומת כ- 640 מיליון ש"ח אשתקד, המהווים כ- 92% מכלל הכנסות הריבית בבנק. הגידול בהכנסות הריבית במגזר זה, נובע מעליה בנפח הפעילות.

בשנת 2013 נשמרה יציבות במרכיב האשראי לציבור מכלל נכסי הבנק המניבים במגזר זה (לא כולל מכשירים פיננסיים נגזרים), בשיעור של כ- 69%.

בסיכום כללי עלה היקף הנכסים במגזר זה בשנת 2013 בכ- 13%, בעיקר עקב גידול בשימושים המיועדים לכיסוי הפקדונות שגויסו מהציבור בתקופת הדוח.

פער הריבית במגזר הסתכם בשנת 2013 בשיעור של 3.28% לעומת פער ריבית בשיעור של 3.57% שנרשם אשתקד. הירידה בפער הריבית מוסברת, בעיקר, בעליה בעלות הגיוס, הנובעת מהפחתת הריבית במרכז המוניטרי על ידי בנק ישראל.

המגזר השקלי צמוד המדד - היקף הנכסים במגזר זה היווה בממוצע כ- 18% מכלל נכסי הבנק בשנת 2013, לעומת 21% אשתקד. תרומתו להכנסות הריבית בבנק הסתכמה בכ- 33 מיליון ש"ח, לעומת 56 מיליון ש"ח אשתקד, המהווים כ- 4% מכלל הכנסות הריבית בבנק. הירידה בהכנסות הריבית במגזר זה מוסברת בירידה בהיקף הנכסים, כאמור, ושינוי בתמהיל השימושים (עליה במרכיב השימושים הנושאים תשואות נמוכות יחסית, בגין מכשירים פיננסיים נגזרים).

מגזר זה מרכז בעיקרו את פעילות הבנק בתחום גיוס הפקדונות מהציבור לטווח בינוני וארוך, בצד המקורות ואת נכסי הכיסוי להתחייבויות אלה, בצד השימושים. בשנת 2013 עלה מרכיב האשראי לציבור, מכלל נכסי הבנק המניבים במגזר זה (לא כולל מכשירים פיננסיים נגזרים), לשיעור של כ- 52% - לעומת 47% אשתקד, עקב ירידה בשיעור של כ- 18% בהיקף הממוצע של הנכסים האחרים (בעיקר ניירות ערך).

כאמור, פער הריבית במגזר הסתכם בשנת 2013 בשיעור של 0.20%, לעומת 0.33% בשנה הקודמת. הירידה בפער הריבית מוסברת, בשינוי בתמהיל השימושים, כאמור (עליה במרכיב השימושים המניבים תשואות נמוכות) ובירידה בתשואת האשראי.

מגזר המט"ח וצמוד המט"ח - היקף הנכסים במגזר זה היווה בממוצע כ- 9% מכלל נכסי הבנק בשנת 2013, לעומת 11% אשתקד. תרומתו להכנסות מריבית בבנק הסתכמה ב- 26 מיליון ש"ח, לעומת 33 מיליון ש"ח אשתקד, המהווים כ- 4% מכלל ההכנסות מריבית בבנק. היקף הפעילות הממוצע במגזר זה ירד בשיעור של כ- 12% לעומת השנה הקודמת. בשנת 2013 ירד מרכיב האשראי לציבור מכלל נכסי הבנק המניבים במגזר זה (לא כולל מכשירים פיננסיים נגזרים), לשיעור של כ- 47%, לעומת כ- 50% אשתקד.

הירידה בהכנסות הריבית, נטו, במגזר זה, נובעת מירידה בשיעור של 0.08 נקודות האחוז שנרשמה בפער הריבית, משיעור של 1.23% אשתקד, לשיעור של 1.15% בשנת 2013, ומהירידה שנרשמה בהיקף הפעילות, כאמור.

הירידה בפער הריבית מוסברת, בעיקר, בשינוי בתמהיל השימושים (עליה במרכיב השימושים הנושאים תשואה נמוכה יחסית, כגון: פקדונות בבנקים), ובירידה בתשואת האשראי.

פער הריבית הכולל בשנת 2013, המהווה את היחס שבין הכנסות הריבית (לפני הוצאות בגין הפסדי אשראי), לבין היתרה הממוצעת של הנכסים הכספיים - הסתכם בשנת 2013 בשיעור של 2.53%, לעומת 2.67% אשתקד.

להלן נתונים לגבי התפלגות ההכנסות מריבית בבנק - בחתך מגזרי פעילות:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר			
שיעור השינוי	2012	2013	
%	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
(3.9)	203	195	משקי בית
2.6	306	314	עסקים קטנים
5.5	55	58	בנקאות מסחרית
(3.5)	113	109	בנקאות עסקית
(19.6)	46	37	בנקאות פרטית
50.0	6	9	ניהול פיננסי
(1.0)	729	722	סך הכל

* סווג מחדש בגין השינוי בהגדרת תכולתם של מגזרי הפעילות. ראה פרק 33 לעיל, וביאור ב'6) בדוחות הכספיים.

הכנסות המימון שאינן מריבית, נטו הסתכמו בשנת 2013 בסך של 81 מיליון ש"ח, לעומת 7 מיליון ש"ח אשתקד.

הגידול בהכנסות המימון שאינן מריבית נובע, בעיקר, מעליה בסך 15 מיליון ש"ח ברווחים ממימוש אגרות חוב (בעיקר בתיק אגרות החוב הזמינות למכירה) ומירידה בסך של 20 מיליון ש"ח במרכיב ההפרשה לירידת ערכן של השקעות בניירות ערך מסוימים שנרשמה בתקופה המקבילה אשתקד (לאחר שירידה זו סווגה כ"ירידת ערך בעלת אופי שונה מזמני").

כמו כן, רשם הבנק בתקופת הדוח הכנסה ממכירת חברה מוחזקת בסך 8 מיליון ש"ח, בגין הסכם פשרה שנחתם בתקופת הדוח בין הבנק לבין צד ג', במסגרתו יושבה מחלוקת שנתגלעה בין הצדדים, בעקבות ההסכם למכירת החברה המוחזקת שנחתם בעבר ולטענת הבנק לא קויים במלואו על ידי הצד הנגדי (לפרטים נוספים ראה פרק 22א' להלן). במסגרת הסכם הפשרה התחייב הצד הנגדי לשלם לבנק תמורה נוספת בסך 8 מיליון ש"ח, בתמורה למיצוי טענות הבנק כלפיו. לפיכך, זקף הבנק בתקופת הדוח את סכום התמורה הנוספת, כאמור, כהכנסה בדוח הרווח והפסד.

* סווג מחדש.

בנוסף, נרשמה בכנק בתקופת הדוח עליה בסך של 45 מיליון ש"ח ברווחים מהתאמות לשווי הוגן של מכשירים פיננסיים נגזרים. ההכנסות בגין מרכיב זה נובעות מחוסר הקבלה בין עקרונות הרישום החשבונאי של "נכסי הבסיס" בגין עסקאות במכשירים נגזרים (הנמדדים על "בסיס צבירה"), לבין השיטה לחישוב שוויים של המכשירים הנגזרים ששימשו לכיסוי נכסי הבסיס (הנמדדים על "בסיס השווי ההוגן"). הפערים ברישום החשבונאי, כאמור לעיל, מהווים "הפרשי עיתוי" שנזקפו בתקופת הדוח לדוחות הרווח והפסד של הבנק, בגין הפרשים שליליים שנרשמו בתקופות קודמות. להלן נתונים לגבי המרכיבים העיקריים של סעיף "הכנסות המימון שאינן מריבית", בהשוואה לאשתקד:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2013	2012	שינוי
מיליון ש"ח	מיליון ש"ח	מיליון ש"ח
(23)	(23)	-
62	47	15
-	7	(7)
-	(20)	20
34	(4)	38
8	-	8
81	7	74

* מזה הכנסות (הוצאות) בגין התאמות ל"שווי ההוגן" של מכשירים נגזרים שהסתכמו בסך של 36 מיליון ש"ח (2012) - הוצאה בסך של 9 מיליון ש"ח והוצאות בגין הפרשי שער שנצברו על נגזרים בסך של 38 מיליוני ש"ח (2012) - הכנסה בסך של 4 מיליוני ש"ח.

הוצאות בגין הפסדי אשראי נטו הסתכמו בשנת 2013 בסך של 75 מיליון ש"ח, לעומת 35 מיליון ש"ח אשתקד, עליה בשיעור של 114%. בשנת 2013 היוותה הוצאה בגין הפסדי אשראי 10.4% מהכנסות הריבית נטו, לעומת 4.8% מהכנסות אלה בשנה הקודמת, ושיעורה מסך האשראי לציבור הגיע לכך - 0.42%, לעומת 0.21% אשתקד.

להלן נתונים לגבי התפתחות הוצאות בגין הפסדי אשראי בשנת 2013, לעומת השנה הקודמת:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2013	2012
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
75	38
-	(3)
75	35

* לרבות מחיקות חשבונאיות בסך של 3 מיליון ש"ח בגין חובות נחותים שההוצאה להפסדי אשראי בגינם מוערכת על בסיס קבוצתי, בניכוי גביית חובות שנמחקו בעבר, בסך של 23 מיליון ש"ח. (2012 - 5 מיליון ש"ח, ו- 24 מיליון ש"ח, בהתאמה).

הגידול בהוצאות בגין הפסדי אשראי נובע הן מעליה בהפרשות להפסדי אשראי בגין מספר מצומצם של לקוחות עסקיים שחלה ירידה בכושר החזר שלהם והן מעליה בהוצאות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי שנרשמו בשנת 2013, כאמור - עולות בכ- 15 מיליון ש"ח על האומדן המקורי שנחזה על ידי הבנק.

האומדן המקורי התבסס על נתוני החובות הבעייתיים שדווחו בתום שנת 2012, וכלל תחזית לשינויים בפרמטרים שונים המהווים מרכיב בחישוב ההפרשות להפסדי אשראי, כגון: תחזית הגידול באשראי (לרבות אשראי בעייתי), תחזית הגידול בתקופת הפיגור של החובות הבעייתיים, והשפעת מרכיב ההיוון על ההפרשה התקופתית להפסדי אשראי.

הגידול בהוצאה בגין הפסדי אשראי, ביחס לאומדן המוקדם, כאמור, נובע מעליה בהיקף ההפרשות בשל הפסדי אשראי הנמדדות על בסיס פרטני, ומוסכרת בהפרשות גבוהות שנרשמו בתקופת הדוח בגין מספר מצומצם של לקוחות עסקיים שחלה הרעה בכושר החזר שלהם. השפעת גורם זה קוזזה על ידי הגורמים הבאים:

- שיעור מחיקות החובות הבעייתיים בתקופת הדו"ח היה נמוך מהתכנון המקורי, והפחית את ההוצאות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי.

- היקף הסכומים שנגבו בגין חובות שנמחקו בעבר בתקופת הדוח - היה גבוה מהאומדן המקורי.

עם זאת, שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי ביחס להיקף תיק האשראי של הבנק - אינו חורג משיעורי ההפרשות ה"רב - שנתיים" המקובלים במערכת הבנקאית. לפיכך, ומכיוון שבתקופת הדוח נרשמה ירידה בהיקף החובות הבעייתיים בבנק, מעריכה הנהלת הבנק שלא חל שינוי מהותי באיכות תיק האשראי בבנק בתקופת הדוח.

להלן נתונים לגבי התפתחות ההוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי - בחתך מגזרי פעילות:

לשנה שנסתיימה ב- 31 בדצמבר			
	2012	2013	
שינוי	מיליון ש"ח	מיליון ש"ח	
	14	(3)	משקי בית
	6	21	עסקים קטנים
	4	18	בנקאות מסחרית
	16	39	בנקאות עסקית
	40	75	סך הכל

היתרה המצטברת של ההפרשה להפסדי אשראי "על בסיס קבוצתי" הסתכמה ליום 31.12.2013 ב- 273 מיליון ש"ח, והיא מהווה כ- 1.17% מסיכון האשראי הכולל לציבור באותו מועד (31.12.2012 - 253 מיליון ש"ח, ו- 1.12% בהתאמה).

לפרטים נוספים לגבי היקף החובות הבעייתיים בבנק ליום 31.12.2013 וסיווגם, ולגבי מדדי איכות תיק האשראי של הבנק - ראה פרק 12(4) להלן.

ההכנסות מעמלות הסתכמו בשנת 2013 ב- 375 מיליון ש"ח, לעומת 363* מיליון ש"ח אשתקד - עליה בשיעור של 3.3%. הכנסות אלו מהוות כ- 51.9% מהכנסות הריבית, נטו, (לעומת 49.8% בשנת 2012), ו- 72.5% מהוצאות השכר (לעומת 75.8% בשנת 2012). העליה בהכנסות מעמלות מוסברת, בעיקר, בגידול מעמלות מפעילות בכרטיסי אשראי ועמלות בגין "טיפול באשראי ובטחונות", שקוזז בירידה בשיעור של 8.9% בעמלות מפעילות בשוק ההון.

ההכנסות (הוצאות) אחרות הסתכמו בשנת 2013 בהוצאה בסך של כ- 1 מיליון ש"ח, לעומת הכנסה של כ- 23 מיליון ש"ח אשתקד.

הירידה בהכנסות האחרות מוסברת בעיקר בירידה בסך של כ- 19 מיליון ש"ח ברווחים ממימוש בניינים וציוד.

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו בשנת 2013 ב- 837 מיליון ש"ח, לעומת 794 מיליון ש"ח אשתקד, עליה בשיעור של 5.4%.

העליה בהוצאות התפעוליות נובעת, בעיקר, מגידול בשיעור של 9.6% בהוצאות השכר, הנובע מהעלאות שכר שוטפות, ומעליה במרכיב ההפרשות למענקי שכר.

שיעור הכיסוי של ההוצאות התפעוליות והאחרות על ידי ההכנסות מעמלות (להלן: יחס "הכיסוי התפעולי") הסתכם ב- 44.8%, לעומת 45.7% אשתקד.

ההפרשה למיסים על הרווח מפעולות רגילות הסתכמה בשנת 2013 ב- 87 מיליון ש"ח לעומת כ- 102 מיליון ש"ח אשתקד. שיעור ההפרשה למיסים ביחס לרווח לפני מסים הסתכם בשנת 2013 ב- 33.0%, לעומת 32.8% אשתקד. הירידה בשיעור ההפרשות למס מוסברת בקיטון בסך של כ- 13 מיליון ש"ח בהוצאות בגין מיסים נדחים, הנובע מעדכון ההפרשות למיסים נדחים שנרשם בתקופת הדוח, בשל העליה בשיעור של 1% במס הרווח ובשל העליה הצפויה בשיעור של 1.5% במס החברות, החל מיום 1.1.2014 (ראה פרק ז'כ', לעיל). השפעת מרכיב זה קוזזה, מאידך, בגידול של כ- 0.7 נקודות האחוז בשיעור המס הסטטוטורי החל על הבנק.

6. מצב האמצעים ההוניים

ההון העצמי של הבנק ליום 31.12.2013 הסתכם ב- 1,936 מיליון ש"ח, לעומת 1,889 מיליון ש"ח ביום 31.12.2012, עליה בשיעור 2.5%. העליה בהון העצמי נובעת מהרווח השוטף בשנת 2013, וקוזזה בירידה בסך של 20 מיליון ש"ח שנרשמה בערכה של הקרן ההונית מ"התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן", ועל ידי דיבידנד בסך 120 מיליון ש"ח שחילק הבנק בשנת 2013.

לפרטים נוספים בדבר הערכת השווי ההוגן של ניירות הערך הזמינים למכירה - והטיפול החשבונאי בהפרשים שבין שווי זה לעלותם המופחתת על ניירות הערך - ראה פרק 7 להלן.

יחס ההון העצמי לסך המאזן ליום 31.12.2013 הסתכם ב- 6.8%, לעומת 7.1% ביום 31.12.2012.

יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון ליום 31.12.2013 (על פי הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 211 - 201), המהוות את מכלול מסגרת העבודה ליישום כללי "באזל 2" בתאגידים הבנקאיים בישראל - הסתכם בשיעור של 14.6% (31.12.2012 - 15.0%).

יחס זה עולה הן על השיעור המינימלי - 9%, שנקבע על ידי בנק ישראל, והן על "רף המינימום" שנקבע על ידי דירקטוריון הבנק (בשיעור של 13%).

* סווג מחדש

יחס ההון לרכיבי סיכון "ברובד הראשון" (כהגדרתו בהוראות בנק ישראל) ליום 31.12.2013 - מסתכם בשיעור של 10.5% (31.12.2012 - זהה).

לתאריך המאזן מהווים כתבי ההתחייבות הנדחים (שניתן להכיר בהם כ"הון משני") - כ- 34.7% בלבד מ"ההון ברובד הראשון" של הבנק (כהגדרתו בהוראות בנק ישראל), לעומת יחס מכסימלי בשיעור של 50% המותר על פי הוראות בנק ישראל. כתבי ההתחייבות הנ"ל דורגו על ידי חברת "Standard & Poor's" - מעלות" (להלן: "חברת הדירוג"), בדירוג "A+" (נמוך בדרגה אחת מדירוג המנפיק של הבנק), בהתאם למתודולוגיה של חברת הדירוג הבינלאומית "Standard & Poor's" (לפרטים נוספים באשר לשינויים שיחולו בכללים להכרה בכתבי ההתחייבות הנדחים שהונפקו בעבר כ"הון משני", במועד יישום כללי "באזל 3" - ראה פרק 14 להלן).

יצוין בהקשר זה, כי במסגרת הערכות המערכת הבנקאית לאימוץ מסגרת עבודה מעודכנת לדרישות הון (כללי "באזל 3"), פרסם בנק ישראל ביום 28 במרס 2012 הוראה בנושא: "מסגרת באזל 3 - יחסי הון ליבה מינימליים".

על פי ההוראה, יידרשו התאגידים הבנקאיים לקיים יחס "הון ליבה" (המוגדר כ"הון העצמי", ב"רובד הראשון") מינימלי לרכיבי הסיכון שלהם, שלא יפחת מ- 9.0% (על פי כללי המדידה של "באזל 3"), ולעמוד ביעד זה לא יאוחר מיום 1.1.2015.

יחס "הון הליבה" לרכיבי סיכון של הבנק ליום 31.12.2013 (על פי כללי "באזל 2") - מסתכם ב- 10.5% (31.12.2012 - זהה).

ביום 30 במאי 2013 פרסם בנק ישראל סדרת תיקונים להוראות ניהול בנקאי תקין 205 - 201, 208, ו- 211 הכוללים התאמות לכללי המדידה הקיימים בנושא: ניהול סיכונים ("כללי באזל 2") ונועדו להטמיע את המלצות "זעדת באזל" שנכללו במסמך "מסגרת פיקוחית גלובלית לחיזוק המערכת הבנקאית" שפורסם בחודש דצמבר 2010 (להלן: כללי "באזל 3").

ההנחיות בנושא: יישום כללי "באזל 3" נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014 ומיושמות על ידי הבנק החל ממועד זה. בפרק 14 נכלל מידע "פרופורמה" לגבי השלכות יישום ההנחיות החדשות על אמצעי ההון של הבנק ונכסי הסיכון שלו ליום 31.12.2013, לו היו "כללי באזל 3" מיושמים במועד זה. מנתוני "פרופורמה" אלו עולה, כי יישום "כללי באזל 3" לא יגרום לשינוי מהותי ביחס "הון הליבה" של הבנק ליום 1.1.2014.

7. התפתחויות בנכסים ובהתחייבויות

להלן ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים:

	31 בדצמבר 2012	31 בדצמבר 2013	
שיעור השינוי %	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
7.2	26,534	28,446	סך כל המאזן
2.3	3,672	3,757	מזומנים ופקדונות בבנקים
12.2	5,486	6,154	ניירות ערך
7.0	16,629	17,792	אשראי לציבור, נטו
7.7	22,254	23,964	פקדונות הציבור
(10.8)	923	823	כתבי התחייבות נדחים
2.2	1,889	1,931	הון עצמי

* סווג מחדש בגין השינוי בהוראות הדיווח לציבור בנושא: "קיצוז נכסים והתחייבויות", שיושם בתקופת הדיווח - ראה ביאור 1(ב) בדוחות הכספיים.

מזומנים ופקדונות בבנקים

שיעור השינוי	31 בדצמבר	31 בדצמבר	
	2012	2013	
%	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
(19.8)	2,399	1,924	שקל לא צמוד
108.8	171	357	שקל צמוד מדד
33.9	1,102	1,476	מטבע חוץ
2.3	3,672	3,757	סך הכל

היתרות במגזר הלא צמוד כוללות בעיקר הפקדות בבנק ישראל לצרכי עמידה בהוראות הנזילות והפקדת עודפי מקורות במרכזי בנק ישראל. היתרה במגזר הצמוד למדד כוללת בחלקה הפקדות בתאגידים בנקאיים לזמן ארוך ככיסוי לכתבי התחייבות נדחים שגויסו על ידי הבנק. היתרה במגזר המט"ח כוללת בעיקר הפקדות בבנק ישראל ובבנקים בחו"ל.

הירידה ביתרות המזומנים והפקדונות בבנקים במגזר ה"שקלי הלא צמוד" נובעת מהסטת עודפי מזומנים להשקעות בתיק ניירות הערך של הבנק (בעיקר באגרות חוב ממשלתיות).

העליה ביתרות המזומנים במטבע חוץ נובעת מהפקדת יתרות מזומנים בבנק ישראל בסוף שנת 2013, במסגרת ניהול "חשיפת הבסיס" של הבנק.

ניירות ערך

שיעור השינוי	31 בדצמבר	31 בדצמבר	
	2012	2013	
%	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
-	299	298	אגרות חוב מוחזקות לפדיון
13.2	5,153	5,834	ניירות ערך זמינים למכירה
(35.3)	34	22	ניירות ערך למסחר
12.2	5,486	6,154	סך הכל

תיק אגרות החוב המוחזקות לפדיון (שנרכש בשנת 2012) מוצג לפי העלות המופחתת.

תיק ניירות הערך הזמין למכירה מוצג לפי השווי ההוגן. ליום 31.12.2013, עלה השווי ההוגן של תיק ניירות הערך הזמינים למכירה - על עלותו המופחתת בסך של כ- 121 מיליון ש"ח (31.12.2012 - 145 מיליון ש"ח).

סכום זה, בניכוי השפעת המס, הגדיל את ההון העצמי של הבנק למועד הדוח בסך של כ- 75 מיליון ש"ח. תיק זה, בו כלולים מרבית ניירות הערך של הבנק, כולל את השקעת הבנק כנגד פקדונות הציבור וההון הפעיל.

ניירות הערך שהושאלו על ידי הבנק ללקוחות ותאגידים בנקאיים מוצגים בדוחות הכספיים בסעיפי "אשראי לציבור", ו"מזומנים ופקדונות בבנקים" לפי העניין, ויתרתם ליום 31 בדצמבר 2013, מסתכמת בסך של 180 מיליוני ש"ח, ו- 256 מיליון ש"ח, בהתאמה. (31.12.2012 - 170 מיליון ש"ח ו- 1 מיליון ש"ח בהתאמה).

תיק ניירות הערך למסחר מנוהל על ידי הבנק, בהתאם להנחיות ה"פורום הפיננסי המצומצם". מרבית הפעילות במסגרת זו התמקדה במסחר באגרות חוב ממשלתיות, תוך ניצול שינויים ברמות המחירים ששררו בשווקים אלה.

היתרה הממוצעת של התיק למסחר בשנת 2013 הסתכמה בכ- 56 מיליון ש"ח (2012 - 54 מיליון ש"ח) ומהווה כ- 7% מהמסגרת שאושרה על ידי הדירקטוריון.

להלן נתונים לגבי התפלגות ההשקעה באגרות חוב, שסווגו לתיק ניירות הערך הזמינים למכירה, כחתך ענפי משק ודירוג אשראי, ולגבי הרווחים (הפסדים) הצבורים בגינם:

ליום 31.12.2013					
ענף פעילות	דירוג האג"ח*	מיליוני ש"ח	שווי הוגן	רווחים שנצברו	הפסדים שטרם מומשו
א. אגרות חוב לא ממשלתיות					
(1) אגרות חוב סחירות					
שירותים פיננסיים ועסקיים	AA+ עד AA-	505	518	13	-
מסחר	A	3	3	-	-
חשמל ומים	AAA	172	176	4	-
אנרגיה	A+	15	15	-	-
תעשייה	A+ עד A	28	29	1	-
סה"כ אגרות חוב סחירות		723	741	18	-
(2) אגרות חוב שאינן סחירות					
חשמל ומים	AAA עד AA-	73	81	8	-
נדל"ן	AA	9	10	1	-
תעשייה		19	21	2	-
מסחר		15	15	-	-
שירותים פיננסיים	CCC	-	1	1	-
סה"כ אגרות חוב לא סחירות		116	128	12	-
סך הכל אגרות חוב לא ממשלתיות		839	869	30	-
ב. אגרות חוב ממשלתיות*					
סך הכל אגרות חוב בתיק הזמין למכירה		5,702	5,823	121	-

* היתרה כוללת אגרות חוב של ממשלת ישראל.
** אגרות החוב דורגו על ידי חברות דירוג ישראליות.

ליים 31.12.2012					ענף פעילות	
הפסדים שטרם מומשו	רווחים שנצברו	שווי הוגן	עלות מותאמת	דירוג האג"ח**		
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח			
א. אגרות חוב לא ממשלתיות						
(1) אגרות חוב סחירות						
-	14	638	624	CCC עד AA+	שירותים פיננסיים ועסקיים	
-	-	18	18	A עד A+	מסחר	
-	4	199	195	AA- עד AAA	חשמל ומים	
-	-	8	8	AA+	תקשורת	
1	1	28	28	AA- עד AA+	תעשייה	
1	19	891	873		סה"כ אגרות חוב סחירות	
(2) אגרות חוב שאינן סחירות						
-	8	162	154	AA- עד AAA	חשמל ומים	
-	1	12	11	AA	נדל"ן	
1	-	19	20		תעשייה	
1	9	193	185		סה"כ אגרות חוב לא סחירות	
2	28	1,084	1,058		סך הכל אגרות חוב לא ממשלתיות	
ב. אגרות חוב ממשלתיות*						
-	119	4,057	3,938		סך הכל אגרות חוב בתיק הזמין למכירה	
2	147	5,141	4,996			

* היתרה כוללת אגרות חוב של ממשלת ישראל.
** אגרות החוב דורגו על ידי חברות דירוג ישראליות.

על פי הוראות בנק ישראל וכללי חשבונאות מקובלים יש לזקוף ל"קרן הון" הפסדים שטרם מומשו, כאמור לעיל - רק אם הפסדים אלו הינם בעלי אופי "זמני". הפסדים בעלי אופי ש"אינו זמני" - ייזקפו לדוח רווח והפסד.

לצורך החלטה לגבי אופי הפסדים שנצברו בגין אגרות החוב, כאמור - מתבססת הנהלת הבנק על המבחנים הבאים:

- דירוג אגרות החוב לרבות שינויים שחלו בדירוג האגרות.
- שיעור ירידת ערך אגרות החוב ביחס לעלותן (גם בהתחשב בהתפתחויות שחלו לאחר תאריך המאזן).
- משך הזמן בו היה שווי אגרות החוב נמוך מעלותן.
- התשואה לפדיון של אגרת החוב ביחס לטווח הפדיון ולתשואות המקובלות בענף.
- התנדטיות בשווי ההוגן של אגרות החוב.
- מצבו הכלכלי של מפיק אגרת החוב ויכולתו לעמוד בהתחייבויותיו.
- כוונת ויכולת הבנק להחזיק באגרות החוב הנ"ל עד למועד פדיון.
- סיווג אגרת החוב (או אי סווגה), כ"חוב בעייתי".
- ארועי כשל תשלום שנרשמו בגין אגרות החוב.

אגרות החוב הנ"ל נרכשו על ידי הבנק במטרה להחזיק בהן עד לפדיון או עד למועד בו עליית שוויין ההוגן - תאפשר לבנק לממשן ברווח. כוונתו וביכולתו של הבנק להחזיק באגרות חוב הנ"ל בתקופה הנדרשת להשגת מטרות אלו.

לאור המגמה החיובית ששררה בשוק אגרות החוב בשנת 2013 (המשתקפת בירידת שיעורי התשואה לפדיון הגלומים בתיק אגרות החוב), לא נכללו בתיק אגרות החוב הזמין למכירה ליום 31 בדצמבר 2013, הפסדים שטרם מומשו, לעומת הפסדים שטרם מומשו בסך של 2 מיליון ש"ח שנכללו בתיק זה ביום 31.12.2012. לפיכך, יישום המבחנים לסיווג הפסדים שטרם מומשו, כאמור, התייתר בתקופת הדוח (בשנת 2012 - סיווג הבנק הפסדים שנצברו בתיק אגרות החוב בסך של 17 מיליון ש"ח, כ"הפסדים בעלי אופי שונה מזמני", ורשם בגינם הפרשה לירידת ערך בדוח הרווח והפסד).

לפרטים נוספים באשר להתפלגות ההספדים שנצברו בתיק אגרות החוב הזמינות למכירה, בחתך "תקופת צבירת ההפסדים" - ראה ביאור 3 בדוחות הכספיים.

אשראי לציבור

	31 בדצמבר 2012	31 בדצמבר 2013	
שיעור השינוי %	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
11.5	12,957	14,444	שקל לא צמוד
2.1	2,342	2,391	שקל צמוד מדד
(28.0)	1,330	957	מטבע חוץ (כולל צמוד מט"ח)
7.0	16,629	17,792	סך הכל

יתרת האשראי לציבור עלתה בשנת 2013 בשיעור של 7.0% (2012 - 5.8%). הגידול באשראי השקלי הלא צמוד, מוסבר בהתרחבות הפעילות במגזר הקמעונאי בשנת 2013, התואמת את יעדי הבנק בתחום זה.

להלן טבלה המפרטת את התפלגות סיכון האשראי הכולל לציבור, בחתך ענפי משק:

31 בדצמבר 2012		31 בדצמבר 2013		
מיליוני ש"ח	%	מיליוני ש"ח	%	
5,751	25.4	6,498	27.9	אנשים פרטיים
5,503	24.3**	5,318	22.8**	בינוי ונדל"ן
3,309	14.6	3,725	16.0	מסחר
2,416	10.7	2,500	10.7	תעשייה
1,338	5.9	1,540	6.6	שירותים עסקיים אחרים
1,261	5.6	976	4.2	תחבורה ואחסנה
1,169	5.2	930	4.0	שירותים פיננסיים
1,882	8.3	1,832	7.8	אחרים (פחות מ-5%)
22,629	100.0	23,319	100.0	סה"כ

* סיכון אשראי - לרבות סיכון אשראי חוץ מאזני.
 ** שיעור האשראי לבינוי ונדל"ן מכלל האשראי בבנק, על פי הוראות המפקח על הבנקים בנושא "ריכוזיות אשראי ענפית" מסתכם ליום 31.12.2013 ב- 19.1% (31.12.2012) - 18.9%.

להלן נתונים לגבי התפתחות האשראי לציבור - בחתך מגזרי פעילות:

שיעור השינוי	31.12.2012		31.12.2013		
	%	מיליוני ש"ח	%	מיליוני ש"ח	
15.4	4,585	5,291			משקי בית
8.1	5,438	5,877			עסקים קטנים
13.1	1,948	2,203			בנקאות מסחרית
(5.3)	4,586	4,344			בנקאות עסקית
6.9	72	77			בנקאות פרטית
7.0	16,629	17,792			סך הכל

פקדונות הציבור

השינוי	31 בדצמבר 2012			31 בדצמבר 2013			
	סה"כ	לזמן קצוב	לפי דרישה	סה"כ	לזמן קצוב	לפי דרישה	
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
9.6	16,442	13,617	2,825	18,023	14,600	3,423	שקל לא צמוד
5.0	3,140	3,140	-	3,298	3,298	-	שקל צמוד מדד
(20.0)	60	60	-	48	48	-	שקל צמוד מט"ח
(0.7)	2,612	1,592	1,020	2,595	1,559	1,036	מט"ח
7.7	22,254	18,409	3,845	23,964	19,505	4,459	סה"כ

פקדונות הציבור במגזר הלא צמוד עלו בשיעור של 9.6%, מסך של 16,442 מיליוני ש"ח בסוף שנת 2012, לסך של 18,023 מיליוני ש"ח בסוף שנת 2013. הגידול בהיקף הפקדונות נובע מהאטרקטיביות הגבוהה יחסית של אפיק חסכון זה, בהיותו אפיק השקעה נזיל יחסית.

פקדונות הציבור הצמודים למדד (המהווים ברובם מקור למתן אשראי, בעיקר בתחום המשכנתאות ועבור החטיבה העסקית - מסחרית), עלו בשנת 2013 בשיעור של 5.0%. הגידול בהיקף הפקדונות במגזר זה, מוסבר בין היתר, בירידה שנרשמה בתשואות לפדיון בשוק אגרות החוב הממשלתיות הצמודות למדד (המהוות מוצר תחליפי לפקדונות הבנקאיים).

להלן נתונים לגבי התפתחות פקדונות הציבור, בחתך מגזרי פעילות:

שיעור השינוי	31 בדצמבר 2012		31 בדצמבר 2013		
	%	מיליוני ש"ח	%	מיליוני ש"ח	
1.0	6,005	6,065			משקי בית
9.1	2,801	3,057			עסקים קטנים
9.8	1,281	1,406			בנקאות מסחרית
27.1	4,147	5,269			בנקאות עסקית
1.8	8,020	8,167			בנקאות פרטית
7.7	22,254	23,964			סך הכל

* סווג מחדש בעקבות השינוי בהגדרת תכולתם של מגזרי הפעילות בבנק בתקופת הדוח - ראה פרק 3ט' לעיל.

כתבי התחייבות נדחים

שיעור השינוי	31 בדצמבר 2012	31 בדצמבר 2013	שקל צמוד למדד
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
(10.8)	923	823	

כתבי ההתחייבות של הבנק כוללים כתבי התחייבות בסך 107 מיליוני ש"ח שהונפקו על ידי חברת מרכנתיל הנפקות בע"מ (חברה בבעלות מלאה של הבנק). דירוג כתבי ההתחייבות הנ"ל אושר לאחרונה ביום 21.1.2014 על ידי חברת "מעלות - S&P" (להלן: "חברת הדירוג") בדירוג "A+", (זהה לדירוג שנקבע בעבר לכתבי התחייבות נדחים אלו, ונמוך בדרגה אחת מהדירוג שנקבע ליתר ההתחייבויות של הבנק ("AA-").

הפער בדירוג נגזר ממתודולוגיית הדירוג של חברת הדירוג העולמית S&P (חברת האם של "מעלות S&P"), לפיה - יפחת דירוג כתבי ההתחייבות הנדחים בדרגה אחת, מתחת לדירוג המנפיק.

בהתאם למתודולוגיה של חברת הדירוג הבינלאומית, כאמור, הוגדר הבנק (לצורך קביעת דירוג האשראי שלו על ידי חברת הדירוג) כ"חברת ליבה". קביעה זו יוצרת זיקה חד - חד ערכית בין הדירוג של חברת האם לדירוג הבנק.

כתבי ההתחייבות הנדחים ליום 31.12.2013 מהווים - 34.7% בלבד מ"הון ברובד הראשון" של הבנק כהגדרתו בהוראות בנק ישראל. שיעור זה נמוך מהשיעור המכסימלי (50%) המותר על פי הוראות אלו.

לפרטים נוספים בדבר הכללים להכרה בכתבי התחייבות נדחים - כ"הון ברובד השני", שנכנסו לתוקף עם יישום הוראות "באזל 3" (החל מיום 1.1.2014), לרבות בתקופת המעבר שנקבעה ליישום כללים אלו - ראה פרק 14ג' להלן.

לפרטים נוספים בדבר ההשלכות "פרופורמה", הנגזרות מיישום כללי "באזל 3" - על הון הבנק "ברובד הראשון" וב"רובד השני", לו יישמו הוראות אלו ביום 31.12.2013 - ראה פרק 14ד' להלן.

סעיפים חוץ מאזניים

להלן נתונים לגבי ההתפתחות בסעיפים החוץ מאזניים העיקריים:

שיעור השינוי	31 בדצמבר 2012	31 בדצמבר 2013	
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
(38.5)	91	56	אשראי תעודות ⁽¹⁾
(78.5)	413	324	ערבויות להבטחת אשראי ⁽²⁾
12.8	969	1,003	ערבויות לרוכשי דירות ⁽³⁾
2.7	638	655	ערבויות והתחייבויות אחרות

(1) הירידה בסעיף "אשראי תעודות" נובעת מצמצום היקפי הסחר ומהתחזקות שער החליפין של השקל, ביחס למטבעות הזרים.

(2) הירידה בסעיף ערבויות להבטחת אשראי - נובעת מסיום מספר עסקאות מהותיות.

(3) העליה בסעיף "ערבויות לרוכשי דירות" - עקבית להתרחבות שנרשמה בתחום הלוואות לדיו.

יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון ליום 31.12.2013 (על פי הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 211 - 201, המהוות את מכלול מסגרת העבודה ליישום כללי "באזל 2" בתאגידים הבנקאיים בישראל) - הסתכם בשיעור של 14.6%, לעומת 15.0% ביום 31.12.2012. יחס זה עולה הן על השיעור המינימלי - 9%, שנקבע על ידי בנק ישראל, והן על "רף המינימום" שנקבע על ידי דירקטוריון הבנק (בשיעור של 13%). יחס ההון לרכיבי סיכון "ברובד הראשון" (כהגדרתו בהוראות בנק ישראל) ליום 31.12.2013 - מסתכם בשיעור של 10.5% (31.12.2012 - זהה).

לתאריך המאזן מהווים כתבי ההתחייבות הנדחים (שניתן להכיר בהם כ"הון משני") - כ- 34.7% בלבד מ"ההון ברובד הראשון" של הבנק (כהגדרתו בהוראות בנק ישראל), לעומת יחס מכסימלי בשיעור של 50% המותר על פי הוראות בנק ישראל. כתבי ההתחייבות הנ"ל דורגו על ידי חברת "Standard & Poor's" - מעלות, (להלן: "חברת הדירוג") בדירוג "A+" (נמוך בדרגה אחת מדירוג המנפיק של הבנק) - בהתאם למתודולוגיה של חברת הדירוג הבינלאומית "Standard & Poor's".

יצוין בהקשר זה, כי במסגרת הערכות המערכת הבנקאית לאימוץ מסגרת עבודה מעודכנת לדרישות הון (כללי "באזל 3"), פרסם בנק ישראל ביום 28 במרס 2012 הוראה בנושא: "מסגרת באזל 3 - יחסי הון ליבה מינימליים". על פי ההוראה, יידרשו התאגידים הבנקאיים לקיים יחס "הון ליבה" (המוגדר כ"הון העצמי", "ברובד הראשון") מינימלי לרכיבי הסיכון שלהם, שלא יפחת מ- 9.0% (על פי כללי המדידה של "באזל 3") ולעמוד ביעד זה לא יאוחר מיום 1.1.2015. יחס "הון הליבה" לרכיבי סיכון של הבנק ליום 31.12.2013 (המחושב על פי כללי "באזל 2") - מסתכם ב- 10.5% (31.12.2012 - זהה). מחישוב "פרופורמה" שנערך על ידי הבנק (המבוסס על יישום כללי המדידה שנקבעו בהנחיות "באזל 3" על נתוני הבנק ליום 31.12.2013) עולה שיישום כללי "באזל 3" (בכפוף לקיום ההנחות ששימשו בחישוב ה"פרופורמה"), לא יגרום לשינוי מהותי ביחס "הון הליבה" של הבנק במועד יישומם לראשונה של כללים אלו (ראה פרק 14'ד להלן).

8. מצב הנזילות ומדיניות גיוס המקורות

כללי

על רקע ההתמתנות שנרשמה במגמת האינפלציה בשנים 2012 ו-2013, ולאור החששות מהחרפת המשבר הכלכלי המתחולל בחלק ממדינות "גוש היורו" (ראה גם פרק 12'ב/8) להלן) והשלכותיו האפשריות על הפעילות הכלכלית המקומית - המשיך בנק ישראל ביישום המדיניות שנקטה על ידו בשנת 2012 והפחית את הריבית במרכז המוניטרי גם בשנת 2013 ב- 0.75 נקודות האחוז, לשיעור נמוך של 1.0% (31.12.2012 - 1.75%).

להלן נתונים לגבי האינדיקטורים הכלכליים שאיפיינו את שנת 2013:

- יציבות בסביבת האינפלציה: בשנת 2013 עלה מדד המחירים לצרכן בשיעור מתון של 1.8% בלבד. היציבות שנרשמה בנתון זה מצביעה גם על ההתמתנות שחלה במגמת הביקושים במשק.
- התחזקות בשער החליפין של השקל ביחס למרבית המטבעות הזרים - שהתבטאה בירידה בשיעור של עד כ- 7.0%, שנרשמה בשער השקל לעומת המטבעות הזרים המרכזיים.
- ירידה בשיעור של 0.75 נקודות האחוז בריבית במרכז המוניטרי של בנק ישראל, הנגזרת מהמשך יישום המתווה המוניטרי שהונהג על ידי בנק ישראל בשנת 2012. בתום 2013 הסתכם שיעור הריבית במרכז המוניטרי בשיעור של 1.0% (31.12.2012 - 1.75%).

- יציבות בהיקפי הגיוס באמצעות אגרות חוב על ידי ממשלת ישראל: בשנת 2013 גייסה הממשלה מהציבור באמצעות אגרות חוב ממשלתיות סך של כ- 21 מיליארד ש"ח, בדומה לסכומים שגויסו על ידה אשתקד (כ- 22 מיליארד ש"ח).
 - ירידה בציפיות האינפלציה של הציבור - שהסתכמו בתום שנת 2013 בשיעור של 1.6%, לעומת כ- 2.2% בתחילת השנה.
- על רקע הירידה בשיעור הריבית במכרז המוניטרי בשנת 2013, כאמור, נרשמו עליות שערים במרבית אפיקי ההשקעה בישראל. בעקבות התפתחויות אלו, נרשמו במהלך שנת 2013 שינויים בהרכב תיק הנכסים של הציבור, כדלקמן:
- עליה בשיעור של כ- 1.6% במשקל קרנות הנאמנות בתיק הנכסים.
 - ירידה בשיעור של כ- 2.2% במשקלם של פקדונות הציבור בבנקים בתיק הנכסים.
 - עליה בשיעור של כ- 2.4% במשקל המניות בתיק הנכסים.

הבנק

מדיניות גיוס המקורות בבנק מכוונת ליצירת תשתית למקורות מימון יציבים ורווחיים לאורך זמן. מקור המימון העיקרי לפעילות הבנק הינו ציבור הלקוחות בסניפי הבנק השונים הפרוסים בכל רחבי הארץ וכוללים לקוחות מסחריים ועסקיים, מלכר"ם, לקוחות קמעונאיים ומשקי בית. במסגרת השאיפה ליצירת תשתית למקורות מימון יציבים, לגיוון תמהיל המקורות ושיפור מבנה הנזילות שלו, הושקעו על ידי הבנק בשנת 2013 מאמצי שיווק במטרה להרחיב בסיס הלקוחות הבינוניים והקטנים במוצרי פקדונות בנקאיים, בכלל - ובפיקדונות חסכון בהפקדות חודשיות, בפרט - פעילות התורמת לקשר ארוך טווח עם הלקוח ולתזרים שוטף של הפקדות בתכניות חסכון. כחלק ממאמצים אלו, מופעלים מרכזי "בנקאות פרטית", המשרתים את מעגל הלקוחות בעלי עושר פיננסי.

להלן ההתפתחות במקורות הבנק בשנת 2013, במגזרים השונים:

פקדונות לא צמודים - היקף הפקדונות הלא צמודים עלה בשנת 2013 בשיעור של 9.6% והסתכם ביום 31 בדצמבר 2013 בסך 18,023 מיליון ש"ח. העליה בהיקף הפקדונות נובעת מהאטרקטיביות הגבוהה יחסית של אפיק השקעה זה, בהיותו אפיק השקעה נזיל יחסית. במסגרת מדיניות גיוס הפקדונות הלא צמודים, שואף הבנק להרחיב את תשתית הלקוחות ולהגדיל את פיזור תיק הפקדונות תוך קיום רמת תעריפים דומה למקובל במערכת הבנקאית. במקביל, מפעיל הבנק חדר "עסקאות שקלים" שנועד לתת מענה לפקדונות גדולים, תוך מתן גמישות בהטבות לפקדונות אלה.

פקדונות צמודים למדד - היקף הפקדונות הצמודים למדד הסתכם ביום 31 בדצמבר 2013 בסך של כ- 3,298 מיליון ש"ח, המהווה עליה בשיעור של כ- 5.0% לעומת יתרתם בסוף השנה הקודמת. העליה בהיקף הפקדונות הצמודים נובעת, בין היתר, מירידת התשואות בשוק אגרות החוב הממשלתיות הצמודות למדד.

עיקר הגיוס במגזר זה בשנת 2013, התבצע באמצעות הפקדות חד פעמיות לתקופה של כשנתיים ובאמצעות הפקדות בהוראות קבע חודשיות.

פקדונות במטבע חוץ וצמודים למטבע חוץ - היקף הפקדונות ליום 31 בדצמבר 2013, הסתכם בכ- 2,643 מיליון ש"ח, המהווה ירידה בשיעור של כ- 1.1%. הירידה שנרשמה באפיק חסכון זה, נובעת, בעיקר מהתחזקות שער החליפין של השקל לעומת המטבעות הזרים בשנת 2013.

כתבי התחייבות נדחים - במסגרת המדיניות לגיון תמהיל המקורות ולשיפור יחס הלימות ההון שלו, גייס הבנק בעבר כתבי התחייבות נדחים. היקף כתבי התחייבות הנדחים ליום 31.12.2013 מסתכם ב- 823 מיליון ש"ח (31.12.2012 - 923 מיליון ש"ח).

כתבי התחייבות דורגו על ידי חברת "מעלות - S&P" (להלן: "חברת הדירוג"), בדירוג "A+", הנמוך בדרגה אחת מהדירוג שנקבע ליתר ההתחייבויות של הבנק ("AA-"). הפער בדירוג נגזר ממתודולוגיית הדירוג של חברת הדירוג הבינלאומית "S&P" (חברת האם של "מעלות - S&P") - לפיה יפחת דירוג כתבי התחייבות הנדחים בדרגה אחת מתחת לדירוג המנפיק.

דירוג כתבי התחייבות עודכן על ידי חברת הדירוג לאחרונה ביום 21.1.2014, ואישר את הדירוג שנקבע בעבר לכתבי התחייבות אלה.

לפרטים נוספים באשר למגבלות החדשות החלות על הנפקת כתבי התחייבות נדחים, בעקבות יישומם של כללי "באזל 3" החל מיום 1.1.2014 - ראה פרק 14 להלן.

גילוי על פקדונות - בעקבות שינויים שחלו בדרישות הגילוי על פקדונות בארה"ב ובאירופה, ובמטרה להרחיב את המידע שנכלל בדוחות הכספיים של התאגידים הבנקאיים לגבי מקורות פעילותם, פרסם בנק ישראל ביום 13 בינואר 2013, הוראה חדשה בנושא: "גילוי על פקדונות".

במסגרת ההוראה נדרשו התאגידים הבנקאיים לכלול בדוחותיהם נתונים כספיים לגבי היקף פקדונותיהם של שלושת קבוצות המפקידים הגדולות ביותר. להלן פירוט הנתונים הנדרשים ליום 31.12.2013:

מיליוני ש"ח	31.12.13	"קבוצות משקיעים"
838		קבוצה - א'
736		קבוצה - ב'
533		קבוצה - ג'
2,107		סך הכל

9. פעילות בשוק ההון

פעילות הבנק בניירות ערך

הבנק מבצע פעילות בניירות ערך עבור לקוחותיו וכן עבור עצמו לכיסוי התחייבויותיו בגין פקדונות הציבור ולשימושי הון פעיל. היקף תיק ניירות הערך שהחזיק הבנק ליום 31.12.2013 עבור עצמו ועבור לקוחותיו באופן ישיר, לרבות השקעה באמצעות קופות גמל שהבנק משמש להן כבנקאי, הסתכם בכ- 17.6 מיליארד ש"ח (31.12.2012 - כ- 15.5 מיליארד ש"ח). היקף תיק הלקוחות (לרבות התיק הכלול בקופות הגמל) הסתכם בכ- 11.5 מיליארד ש"ח, המהווה עליה בשיעור של כ- 15.0%, לעומת היתרה בתחילת השנה. היקף העמלות מעסקי לקוחות בניירות ערך הסתכם בשנת 2013 בכ- 18 מיליון ש"ח, לעומת כ- 20 מיליון ש"ח אשתקד.

ניהול השקעות

הבנק מנהל תיקי השקעות ללקוחותיו באמצעות חברה כלולה: תפנית דיסקונט - ניהול תיקי השקעות בע"מ (להלן: "תפנית") המוחזקת על ידי הבנק בשיעור של 31% מאמצעי ההון שלה. היקף תיקי ההשקעות שנוהלו על ידי "תפנית" ביום 31.12.2013 - מסתכם בכ- 4.8 מיליארד ש"ח, המהווה עליה בשיעור של כ- 20.0% לעומת היקפם ביום 31.12.2012.

* לשעבר: "תכלית דיסקונט - ניהול תיקים בע"מ". ביום 25 בנובמבר 2013, שונה שם החברה, לשמה הנוכחי.

שירותי בנקאות ישירה וכרטיסים מגנטיים

בנקאות ישירה

במטרה לאפשר ללקוחותיו לקבל מידע ולבצע פעולות בנקאיות מסוימות מחוץ למערכת הסניפים ומעבר לשעות הפתיחה של הסניפים, מפעיל הבנק, בשיתוף עם החברה האם מערכת בנקאות ישירה הכוללת "טלכנק טלפוני" ושירותי אינטרנט, המאפשרים ללקוחות גישה ישירה למחשב הבנק. מספר הלקוחות המנויים על שירותי האינטרנט הבנקאיים "מרכנתיל באינטרנט" עלה בכ- 1.6%, בהשוואה למספרם בשנה הקודמת.

כרטיסים מגנטיים

הבנק מעמיד לרשות לקוחותיו כרטיסי שרות מגנטיים (כספומט) וכרטיסי אשראי מסוג "יזיה" "דיינרס" ו"מסטר קארד". מספר כרטיסי הכספומט בבנק עלה בשנת 2013 בכ- 2.5% בהשוואה לשנה הקודמת, ובמספר כרטיסי האשראי נרשמה עליה בשיעור של כ- 13%.

להלן נתונים כספיים לגבי הפעילות בכרטיסי אשראי:

א. ההכנסות מריבית בגין אשראי שניתן ללקוחות הסתכמו בשנת 2013 בכ- 11 מיליון ש"ח, (2012 - 13 מיליון ש"ח).

ב. סך ההכנסות מעמלות בגין תפעול מערך כרטיסי האשראי הסתכמו בשנת 2013 בכ- 27 מיליון ש"ח (2012 - 24 מיליון ש"ח).

חלק ג' - תאור עסקי הבנק בחתך מגזרים ותחומי פעילות

10. מגזרי פעילות

בפרק זה מתוארת ההתפתחות העסקית של הבנק, בחתך מגזרי פעילות.

להלן ריכוז הנתונים לגבי התפתחות הרווח הנקי של הבנק בחתך מגזרי פעילות לשנת 2013, בהשוואה לאשתקד:

שינוי	2012	2013	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
(30)	43	13	משקי בית
1	93	94	עסקים קטנים
(1)	8	7	בנקאות מסחרית
(13)	41	28	בנקאות עסקית
(5)	7	2	בנקאות פרטית
39	(1)	38	ניהול פיננסי
(9)	191	182	סך הכל

* סווג מחדש בעקבות השינוי בהגדרת תכולתם של מגזרי הפעילות בבנק בשנת 2012, ראה פרק 33 לעיל.

(1) כללי

מדידת תוצאות הבנק, בחתך מגזרי פעילות - נערכה על פי הוראות והנחיות שפורסמו על ידי המפקח על הבנקים בנושא זה. יצוין כי מאחר שהמבנה הארגוני של הבנק אינו חופף במלואו למגזרי הפעילות המדווחים, מבוססים חלק מהנתונים, בשלב זה, על הנחות ואומדנים שונים (בעיקר בנושא הקצאת עלויות). בעתיד, לאחר שהמידע המופק מהמערכת יילמד וינתח לאורך זמן, ייתכן שיחולו שינויים בהנחות ובאומדנים הנ"ל.

(2) מתודולוגיה

להלן תמצית מידע לגבי המתודולוגיה לפיה נזקפו ההכנסות וההוצאות למגזרי הפעילות השונים:

הכנסות מריבית - לכל מגזר פעילות נזקף מרווח ריבית המהווה סיכום של המרכיבים הבאים:

- ההפרש שבין הכנסות הריבית ששויכו למגזר (בפעילות אשראי), לבין עלות הריבית המחושבת על פי "מחיר מעבר".
- ההפרש שבין עלות הריבית (בפעילות פקדונות), לבין הכנסות הריבית בגין אותם פקדונות, המחושבות על פי "מחיר מעבר".

"מחיר המעבר" נקבע בהתבסס על מחירי ציטוט פקדונות בשוק המוסדי, והוא מהווה בקירוב את העלות השולית של גיוס פקדונות בבנק.

על פי מתודולוגיה זו, בה מותאם מחיר מעבר ספציפי לכל מוצר אשראי או פקדון, בכל אחד ממגזרי ההצמדה - מגזרי הפעילות אינם נושאים בסיכונים שוק, אלא בסיכון אשראי בלבד.

הכנסות מימון שאינן מריבית - הכוללות את התוצאות הכספיות בגין פעילות במכשירים נגזרים מסויימים, רווחים או הפסדים מפעילות מימון הנובעים משינוי בתנאי השוק, והכנסות מריבית, נטו בגין פעילות שאינה משויכת ללקוחות הבנק - נזקפים למרכז ניהול הנכסים וההתחייבויות (נב"ה), שאליו נזקפות גם ההכנסות מניהול ההון הפעיל של הבנק. רווחים או הפסדים אלו מוצגים במגזר: "ניהול פיננסי".

ההוצאות בגין הפסדי אשראי - נזקפות למגזרי הפעילות השונים, בהתאם לשייך הלקוח שבגינו נערכו ההפרשות.

הכנסות מעמלות - נזקפות למגזרי הפעילות השונים, בהתאם לשייך הלקוח שבגין נזקפה העמלה.

הוצאות תפעוליות - הוצאות ישירות הניתנות לזיהוי, נזקפו למגזר הפעילות המתאים. הוצאות עקיפות או הוצאות ישירות שאינן ניתנות לשייך מדויק - סווגו למגזרי הפעילות השונים, בהתבסס על אומדנים והערכות שנערכו ביחידות הבנק השונות.

(3) להלן תאור מפורט של מגזרי הפעילות:

א. מגזר משקי הבית

במסגרת מגזר זה מספק הבנק מגוון שירותי בנקאות ומוצרים פיננסיים, לרבות שירותים בתחום שוק ההון ובתחום ההלוואות לדיור - ללקוחות הפרטיים המתאפיינים בפעילות של משקי בית. שירותים אלו מסופקים ללקוחות המגזר באמצעות מערך הסניפים של הבנק המונה 80 סניפים בפריסה ארצית ומאורגנים, בחלוקה גיאוגרפית, בחמישה אזורים. מרבית לקוחות הבנק המשתייכים למגזר זה, מקבלים מהבנק שירותי בנקאות באמצעות סניפים המשתייכים ארגונית לאזורי "עכו" ו"נצרת" (31 סניפים).

א. מגזר משקי הבית (המשך)

סניפים אלו ממוקמים במקומות יישוב שבהם יש רוב מוחלט לאוכלוסייה ה"לא יהודית". הכנסות הבנק מהלקוחות המשתייכים למגזר זה ומקבלים שירותי בנקאות באזורים אלו הסתכמו בשנת 2013 בסך של כ- 147 מיליון ש"ח, המהווים כ- 47% מכלל הכנסות הבנק ממגזר "משקי בית".

הבנק רואה במגזר הקמעונאי יעד מרכזי בהתפתחותו העסקית ושוקד על הגדלת פריסת הסניפים במגזר זה ושיפור השירות ללקוחות המגזר. במהלך שנת 2013 פתח הבנק סניף אחד באיזור בעל פוטנציאל למתן שירותים בנקאיים ללקוחות המשתייכים למגזר זה.

המוצרים הבנקאיים והשירותים אותם מספק הבנק ללקוחות המגזר כוללים, בין היתר: ניהול חשבון עו"ש, מוצרי אשראי - לרבות הלוואות לדיור, מוצרי השקעה - לרבות פקדונות במטבע ישראלי ובמטבע חוץ, והשקעה בניירות ערך.

מגבלות חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר

הבנק פועל במסגרת חוקים, תקנות, הנחיות והוראות המוטלים על המערכת הבנקאית על ידי גופי חקיקה ופיקוח, לרבות: הפיקוח על הבנקים, הממונה על שוק ההון, הביטוח והחסכון והממונה על ההגבלים העסקיים.

- באשר להשלכות האפשריות של עבודת הצוות לבחינת הגברת התחרותיות בענף הבנקאות והשלכותיה האפשריות על פעילות בנק במגזר זה - ראה פרק 2(ד) לעיל.
- לפרטים נוספים באשר להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 311 בנושא "ניהול סיכונים אשראי" שפורסמה ביום 23.12.2012, והשלכותיה הצפויות על תהליכי החיתום הניהול והבקרה על סיכון האשראי - ראה פרק 2' לעיל.
- לפרטים נוספים באשר לטיטוט ההוראה החדשה של בנק ישראל בנושא: "הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי", והשלכותיה האפשריות על רווחיות הבנק במגזר זה - ראה פרק 12(ב) (13) להלן וביאור 4(ג) בדוחות הכספיים.
- לפרטים נוספים באשר לשינויי החקיקה המוצעים על ידי רשות ניירות ערך בנושא: "קרן פקדונות ומלוות", והשלכותיהם האפשריות על עלות גיוס הפקדונות במגזר זה - ראה פרק 2טז' לעיל.
- לפרטים נוספים באשר לשינויים שנכללו ב"חוק להקלות בשוק ההון ולעידוד הפעילות בו (תיקוני חקיקה), התשע"ד-2014", והשלכותיהם האפשריות על התוצאות הכספיות של הבנק במגזר זה - ראה פרק 2(ד) (3), לעיל.
- לפרטים נוספים באשר לתיקון הוראות ניהול בנקאי תקין בנושא: "תעודת זהות בנקאית", והשלכותיה האפשריות על התחרות במערכת הבנקאית בתחום השירותים הניתנים ללקוחות מגזר זה - ראה פרק 2(ד) (1) לעיל.

התפתחויות בשווקים של המגזר

להלן נתונים לגבי ההתפתחויות העיקריות בשנת 2013, הרלוונטיות למגזר זה:

- המשך תהליך, שנמשך מספר שנים, במסגרתו מאמצים לקוחות המגזר שימוש בכלים טכנולוגיים מודרניים, כגון: תקשורת באמצעות אינטרנט (מחשבים ביתיים וניידים) ותקשורת באמצעות מוקדי שירות.
- המשך הערכות גופים פיננסיים שונים (בעיקר חברות ביטוח וחברות כרטיסי האשראי) למתן שירותים פיננסיים שונים ללקוחות המגזר (בעיקר שירותי אשראי), כתחליף לשירותים שסופקו עד כה, בעיקר, על ידי המערכת הבנקאית.

א. מגזר משקי הבית (המשך)

התפתחויות בשווקים של המגזר (המשך)

- במהלך שנת 2013 הפחית בנק ישראל את שיעור הריבית במכרז המוניטרי. לפיכך, נרשמו ירידות גם במרווחי הריבית של הבנק.
- בשנת 2013 התגברה התחרות הבנקאית על פלח הלקוחות במגזר זה - בתחומי האשראי, הפקדונות, ושירותי הייעוץ בשוק ההון. במסגרת זו פותחו על ידי חלק מהבנקים מוצרי פאסיבה המאפשרים לכלל הלקוחות לקבל ריבית מועדפת במוצרים אלו מבלי להעביר את כלל פעילותם לאותו בנק, והושקעו משאבים רבים בפיתוח מערכות מידע טכנולוגיות שיאפשרו ללקוחות במגזר לקבל מידע ושירותים בנקאיים נוחים וזמינים.

שינויים טכנולוגיים מהותיים

בשנים האחרונות הושקעו על ידי מרבית הבנקים משאבים רבים בפיתוח ממשקים ויישומים טכנולוגיים שיאפשרו ללקוחות נגישות לקבלת מידע בנקאי זמין ושירותים בנקאיים בסיסיים באמצעות מחשבים אישיים, טלפונים ואמצעי תקשורת ניידים אחרים הנמצאים ברשותם. במקביל להתפתחויות טכנולוגיות אלו, לקוחות מגזר "משקי הבית" מטמיעים בשנים האחרונות טכנולוגיות מתקדמות במסגרת יישומי הבנקאות הישירה, המפותחים עבורם.

מחסומי כניסה ויציאה עיקריים

השירותים אותם מספק הבנק ללקוחות המגזר רבים ומגוונים וכוללים: שירותי ניהול חשבון עובר ושכ, שירותים בתחום האשראי, שירותים בתחום הפקדונות, שירותים בתחום שוק ההון ושירותים פיננסיים (כרטיסי אשראי, הוראות קבע, וכו'). שירותים אלו מעוגנים במערכת מורכבת של חוזים, הסכמים וכללי התנהגות שנקבעו בין הבנק ללקוחותיו. דרישה לעריכת שינויים במערכת הסכמים זו, כרוכה בקשיים טכניים ועלולה לפיכך, להוות חסם בפני לקוח המשתייך למגזר משקי הבית, ושוקל להעתיק את פעילותו לבנק אחר. נושא זה עמד על סדר יומה של הועדה לבחינת התחרות במערכת הבנקאית, שאף פרסמה מספר המלצות בענין זה בדוח שפורסם על ידה ביום 19.3.2013 (ראה פרק ד'2(1) לעיל).

מוצרים חדשים

המוצרים והשירותים הבנקאיים המוצעים על ידי הבנק ללקוחות המגזר, דומים לאלו המוצעים על ידי בנקים אחרים במערכת הבנקאית. גם בשנת 2013 הושם בבנק דגש על העמקת הפעילות עם לקוחות המגזר במגוון תחומים. במסגרת זו השיק הבנק בשנת 2013 מוצרי אשראי מיוחדים לאוכלוסיית הסטודנטים, המותאמים לצרכיה ויכולותיה של אוכלוסייה זו.

תחרות

מגזר זה מהווה את אחד המגזרים המרכזיים בבנק ולפיכך מהווה יעד מרכזי בהתפתחות העסקית של הבנק. מגזר זה מתאפיין בסיכון נמוך יחסית, עקב הפיזור הרחב של האשראי בין לקוחותיו ולכן הוא מהווה יעד מועדף להתרחבות יתר הבנקים במערכת (לרבות הבנקים הגדולים והבינוניים), למרות התשומות הגבוהות יחסית הנדרשות לתפעולו. לפיכך, קיימת תחרות רבה בין כל הבנקים על פלח הלקוחות זה. במסגרת ההתמודדות מול יתר הבנקים על פלח הלקוחות זה, פונה הבנק ללקוחותיו, באמצעות ערוצי מדיה שונים - במסרים המבליטים את מחויבות הבנק למתן שירות איכותי ואישי ללקוחות המגזר.

א. מגזר משקי הבית (המשך)

תחרות (המשך)

מעבר לכך, כאמור לעיל - 31 מסניפי הבנק, נמצאים באזורי "עכו" ו"נצרת" ומרבית מלקוחותיהם (המשתייכים למגזר פעילות זה) מתגוררים ביישובים שבהם קיים רוב מוחלט לאוכלוסיה ה"לא יהודית". בנוסף לבנק, פועלים באזורים אלה ובקרב אוכלוסיה זו בנקים נוספים, כגון: "בנק ערבי", "בנק לאומי", "בנק הפועלים", ועוד. על פי סקרים שערך הבנק, מרבית הלקוחות המשתייכים לאוכלוסיות אלו, מקבלים שירותי בנקאות באמצעות שני הבנקים הגדולים ויתרת הפעילות מתחלקת בין יתר הבנקים, לרבות "בנק ערבי" והבנק. הבנק מתחרה עם הבנקים הנ"ל על פלחי אוכלוסיה אלו, על ידי מתן שירות אישי ומסור באמצעות עובדים המעורים במנהגים ובתרבות של הלקוחות המשתייכים לפלחי אוכלוסיות אלו ומעניקים להם שירות התואם את צרכיהם היחודיים. בנוסף, משיק הבנק מעת לעת מסעי פרסום ייחודיים הפונים ישירות לאוכלוסיות המתגוררות באזורים אלו - באמצעות אמצעי מדיה מקומיים.

לקוחות

הלקוחות המשתייכים למגזר זה הינם לקוחות פרטיים בעלי פיננסי בינוני ומטה שסממני פעילותם הפיננסית אופייניים ל"משקי בית". מאחר שהאשראי הניתן לכל אחד מלקוחות אלו מצומצם למדי, וכלל האשראי למגזר מפוזר בין מספר רב של לקוחות - מתאפיין מגזר זה בסיכון נמוך יחסית. כאמור, מרבית מלקוחות המגזר של הבנק, המקבלים שירותי בנקאות באזורי "עכו" ו"נצרת" מתגוררים ביישובים שבהם קיים רוב מוחלט לאוכלוסיה ה"לא יהודית".

שיווק והפצה

הפניה ללקוחות המגזר נעשית באמצעים מגוונים, לרבות: פרסום באמצעי המדיה השונים, השקת מסעי פרסום יעודיים למגזר זה המציגים את השירות האישי המקצועי והמסור המאפיין את הבנק, כגורם מפתח להידוק הקשרים שבין הבנק לבין לקוחות המגזר. כמו כן מעודד הבנק, באמצעות מבצעים והטבות, הצטרפות פלחי לקוחות השייכים למגזר, כגון: שכירים, סטודנטים, צעירים, חיילים, יוצאי צבא וכו'. במטרה להגדיל את אוכלוסיית הלקוחות של הבנק המשתייכים למגזר זה נערכו על די הבנק בשנת 2013 קמפיינים שיווקיים ממוקדים לאוכלוסיית הסטודנטים ולזוגות צעירים במגזר החרדי.

בנוסף, יוזם הבנק פניות לאוכלוסיות מטרה ספציפיות השייכות למגזר, כגון: עובדי חברות גדולות, עובדי מוסדות וכו'. הפניות נעשות באמצעות עובדי מערך הסניפים, פניות יזומות באמצעות מוקד טלפוני, והעברת מסרים שיווקיים באמצעות אתר האינטרנט, דיור ללקוחות, שילוט ועלוני מידע המופצים במערכת הסניפים של הבנק. בפעילות שיווקית זו נעזר הבנק ביועצי שיווק ובמשרד פרסום.

הון אנושי

המספר הממוצע של משרות עובדי הבנק ששויכו למגזר "משקי הבית", הסתכם בשנת 2013 בכ- 583 משרות - מזה כ- 56 "משרות ניהול" (בשנת 2012: 592 ו- 54 משרות בהתאמה).

היקף משרות העובדים המועסקים ישירות במגזר זה מסתכם ב- 484 משרות ובנוסף, שויכו למגזר זה 99 משרות עקיפות (בעיקר עובדי הנהלת הבנק ואגפי מטה אחרים בבנק). שעלותן נזקפה לתוצאות הכספיות של המגזר (בשנת 2012: 494 ו- 98 משרות, בהתאמה).

א. מגזר משקי הבית (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות

להלן תמצית התוצאות הכספיות של מגזר "משקי הבית" לשנת 2013, וניתוח מרכיביו, בהשוואה לאשתקד.

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2013					
מגזר "משקי בית"					
החלק מכלל הבנק	סך הכל	שוק ההון	הלוואות לדירור	בנקאות ופיננסים	
אחוזים	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
					הכנסות ריבית נטו
	174	-	88	86	• מחיצוניים
	21	-	(63)	84	• בין מגזרי
27.0	195	-	25	170	
1.2	1	1	-	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
24.4	196	1	25	170	סך הכל הכנסות מימון
31.8	119	6	5	108	הכנסות מעמלות והכנסות אחרות
26.8	315	7	30	278	סך ההכנסות
					הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
-	(3)	-	5	(8)	
36.0	301	18	36	247	הוצאות תפעוליות ואחרות
6.4	17	(11)	(11)	39	רווח (הפסד) לפני מיסים
4.6	4	(4)	(4)	12	הפרשה למיסים
7.1	13	(7)	(7)	27	רווח נקי (הפסד)
	3.5	*	*	12.4	תשואה להון (אחוזים)
18.6	5,032	9	2,711	2,312	יתרה ממוצעת של נכסים
28.8	4,877	-	2,693	2,184	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
27.8	6,341	-	-	6,341	יתרה ממוצעת של פקדונות
20.2	3,522	20	1,452	2,050	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
8.0	1,032	1,032	-	-	יתרה ממוצעת של ניירות ערך
					מרכיבי הכנסות הריבית:
	142	-	25	117	• מרווח ריבית מפעילות באשראי
	53	-	-	53	• מרווח ריבית מפעילות בפקדונות
	195	-	25	170	סה"כ הכנסות ריבית

* לא רלוונטי.

א. מגזר משקי הבית (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (המשך)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2012					
מגזר "משקי בית"					
החלק מכלל הבנק	סך הכל	שוק ההון	הלוואות לדיור	בנקאות ופיננסים	
אחוזים	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
					הכנסות ריבית נטו
	157	-	86	71	• מחיצוניים
	46	-	(64)	110	• בין מגזרי
27.8	203	-	22	181	
14.3	1	'1	-	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
27.6	203	-	22	181	סך הכל הכנסות מימון
31.6	122	'7	5	110	הכנסות מעמלות והכנסות אחרות
29.1	326	8	27	291	סך ההכנסות
					הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
-	(17)	-	2	(19)	
34.4	273	18	31	224	הוצאות תפעוליות ואחרות
23.9	70	(10)	(6)	86	רווח (הפסד) לפני מיסים
26.5	27	(4)	(2)	33	הפרשה למיסים
22.5	43	(6)	(4)	53	רווח נקי (הפסד)
	13.4	"	"	27.2	תשואה להון (אחוזים)
17.2	4,415	10	'2,322	'2,083	יתרה ממוצעת של נכסים
26.9	4,261	-	2,306	1,955	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
28.3	6,131	-	-	6,131	יתרה ממוצעת של פקדונות הציבור
18.2	3,147	23	1,207	1,917	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
7.3	874	874	-	-	יתרה ממוצעת של ניירות ערך
					מרכיבי הכנסות הריבית:
	140	-	22	118	• מרווח ריבית מפעילות באשראי
	63	-	-	63	• מרווח ריבית מפעילות בפקדונות
	203	-	22	181	סה"כ הכנסות מימון

ההכנסות במגזר "משקי בית" הסתכמו בשנת 2013 בסך של 315 מיליון ש"ח, לעומת 326 מיליון ש"ח אשתקד, המהווה קיטון בשיעור של 3.3%. הקיטון נובע הן מירידה בסך של 3 מיליון ש"ח בהכנסות מעמלות והן מירידה בסך של 7 מיליון ש"ח בהכנסות המימון, נטו, בעיקר עקב קיטון במרווחי הריבית בתחום הפקדונות. בסיכום שנת 2013 נרשם במגזר זה רווח בסך 13 מיליון ש"ח, לעומת 43 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הירידה ברווח הנקי נובעת הן מהירידה בהכנסות כאמור, והן מירידה בסך של 14 מיליון ש"ח בהכנסות בגין הפסדי אשראי.

* סווג מחדש.
** לא רלוונטי.

ב. מגזר עסקים קטנים

מבנה המגזר

במסגרת מגזר זה מספק הבנק מגוון שירותי בנקאות ומוצרים פיננסיים ללקוחות עסקיים קטנים יחסית (יחידים ותאגידיים). השרות ללקוחות המגזר ניתן הן באמצעות מערכת ההפצה של הבנק הכוללת 80 סניפים ובאמצעות ערוצי הפצה ישירים: אינטרנט ומוקד "Call Center".

השירותים שמספק הבנק ללקוחותיו במגזר זה כוללים בעיקר מוצרי אשראי שונים התואמים את אופי פעילותם וכן מגוון מוצרי השקעה, לרבות פקדונות במטבע ישראלי ובמטבע חוץ, ומכשירים נגזרים.

כמחצית מלקוחות הבנק המשתייכים למגזר זה, מתגוררים ביישובים בהם יש רוב מוחלט לאוכלוסייה הלא יהודית, ומקבלים שירותי בנקאות באמצעות 31 מסניפי הבנק המשתייכים ארגונית לאזורי "עכו" ו"נצרת". הכנסות הבנק מהלקוחות המשתייכים למגזר זה ומקבלים שירותי בנקאות באזורים אלו הסתכמו בשנת 2013 בסך של כ- 212 מיליון ש"ח, המהווים כ- 44% מכלל הכנסות הבנק ממגזר "עסקים קטנים".

במסגרת יישום מדיניות הבנק הרואה במגזר הקמעונאי יעד מרכזי בהתפתחותו העסקית של הבנק, שוקד הבנק על שיפור השירות ללקוחות המשתייכים למגזר פעילות זה. בשנת 2013 פתח הבנק סניף אחד באזור בעל פוטנציאל למתן שירותים בנקאיים ללקוחות מגזר זה.

מגבלות חקיקה תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר

הבנק פועל במסגרת חוקים, תקנות, הנחיות והוראות המוטלים על המערכת הבנקאית על ידי גופי חקיקה ופיקוח, לרבות: הפיקוח על הבנקים, הממונה על שוק ההון הביטוח והחסכון והממונה על ההגבלים העסקיים.

- באשר להשלכות האפשריות של עבודת הצוות לבחינת הגברת התחרותיות במערכת הבנקאית, על התוצאות הכספיות של הבנק במגזר זה - ראה פרק ד' (1) לעיל.
- לפרטים נוספים באשר להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 311 בנושא: "ניהול סיכון האשראי" שפורסמה ביום 23.12.2012 והשלכותיה הצפויות על תהליכי החיתום הניהול והבקרה על סיכון האשראי - ראה פרק ג' לעיל.
- לפרטים נוספים באשר לטיטוט הוראה החדשה של בנק ישראל בנושא: "הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי", והשלכותיה האפשריות על רווחיות הבנק במגזר זה - ראה פרק 12 ב' (13) להלן, וביאור ג' (4) בדוחות הכספיים.
- לפרטים נוספים באשר לשינויים שנכללו ב"חוק להקלות בשוק ההון ולעידוד הפעילות בו (תיקוני חקיקה), התשע"ד-2014", והשלכותיהם האפשריות על עלות גיוס הפקדונות במגזר זה - ראה פרק 2טז' לעיל.
- לפרטים נוספים באשר לשינויי החקיקה המוצעים על ידי בנק ישראל: בתחום העמלות הבנקאיות והשלכותיהם האפשריות על התוצאות הכספיות של הבנק במגזר זה - ראה פרק ד' (1), לעיל.

שינויים טכנולוגיים שיש בהם כדי להשפיע מהותית על המגזר

הבנק ובנקים אחרים במערכת הבנקאית נמצאים בשנים האחרונות בתהליך רציף של אימוץ טכנולוגיות מתקדמות ופיתוח יישומים בנקאיים המיועדים למגוון מערכות מידע ותקשורת ניידים (כגון: טלפונים סלולריים ומחשבי לוח) המאפשרים ללקוחות המגזר קבלת מידע זמין וביצוע מהיר של פעולות בנקאיות בכל שעות היממה ובתעריפים מופחתים.

ב. מגזר עסקים קטנים (המשך)

מחסומי הכניסה והיציאה העיקריים

השירותים אותם מספקת המערכת הבנקאית ללקוחותיה מעוגנים במערכת חוזים והסכמים המיועדים להסדיר את כללי ההתנהגות העסקית השוטפת שבין הבנק ולקוחותיו (לרבות הסכמים לניהול חשבון, תנאי עסק כלליים, כתבי שעבוד וקיצוז בטוחות וכו').

מורכבות הפעילות הפיננסית המבוצעת על ידי הלקוחות באמצעות המערכת הבנקאית ומורכבות המערכת החוזית התומכת בפעילות זו, עלולה לסרב לעיתים את תהליכי המעבר של הלקוחות מבנק אחד למשנהו. נושא זה עמד לנגד עיני הועדה לבחינת התחרותיות בענף הבנקאי, שכללה המלצות בעניין זה במסגרת הדוח הסופי שפורסם על ידה ביום 19.3.2013 (ראה פירוט בפרק ד' (1) לעיל).

תחליפים למוצרים ושירותים במגזר

המוצרים והשירותים שמציע הבנק ללקוחות המגזר דומים לאלו המוצעים על ידי בנקים אחרים במערכת הבנקאית ולמרביתם לא קיימים תחליפים חוץ בנקאיים. עם זאת, כוונתם של גופים פיננסיים נוספים (בעיקר חברות ביטוח וחברות האשראי) לספק שירותים - בעיקר שירותי אשראי, ללקוחות הנזקקים לשירותים אלו - עשויה לגרום לפיתוח מוצרים חדשים שאינם קיימים כיום.

תחרות

מגזר זה מהווה את אחד המגזרים הבולטים של הבנק ולפיכך מהווה יעד מרכזי בהתפתחותו העסקית של הבנק. לקוחות המגזר חשופים לתחרות מצד כל הבנקים במערכת (לרבות הבנקים הגדולים והבינוניים).

מאחר שתחום פעילות זה מהווה יעד מועדף על בנקים אחרים במערכת - קיימת תחרות רבה מצד בנקים אחרים על פלח לקוחות זה. מעבר לכך, כאמור לעיל, 31 מסניפי הבנק משתייכים לאזורי "עכו" ו"נצרת" ועיקר לקוחותיהם (המשתייכים למגזר פעילות זה) מתגוררים ב"ישובים שבהם קיים רוב מוחלט לאוכלוסיה ה"לא יהודית". בנוסף לבנק, פועלים באזורים אלו ובקרבת אוכלוסיה זו בנקים נוספים כגון: "בנק ערבי", "בנק לאומי", "בנק הפועלים" ועוד. על פי סקרים שערך הבנק, מרבית הלקוחות המשתייכים לאוכלוסיות אלו מקבלים שירותי בנקאות באמצעות שני הבנקים הגדולים ויתרת הפעילות מתחלקת בין יתר הבנקים הפועלים באזורים אלו - לרבות "בנק ערבי" והבנק.

על מנת להתמודד עם התחרות הקיימת במגזר פעילות זה השקיע הבנק מאמצים בפרסום, יצירת קשרים אישיים עם הלקוחות, מתן שירות אישי, ומציאת פתרונות פיננסיים למכלול צרכיו העסקיים של הלקוח.

בנוסף, הבנק מתחרה עם יתר הבנקים הפועלים באזורי "עכו" ו"נצרת" על לקוחות המשתייכים לפלחי אוכלוסיות "לא יהודיות", על ידי מתן שירותים בנקאיים באמצעות עובדים המעורים במנהגים ובתרבות של הלקוחות המשתייכים לפלחי אוכלוסיות אלו ומעניקים להם שירות התואם את צרכיהם היחודיים.

לקוחות

לקוחות מגזר זה, הינם לקוחות שמורכבות פעילותם העסקית נמוכה יחסית, הפועלים במגוון ענפי משק.

שיווק והפצה

הפניה ללקוחות המגזר נעשיית באמצעים מגוונים, לרבות: פרסום באמצעי מדיה שונים ובכלל זה, טלויזיה, עיתונים ורדיו, פניות אישיות באמצעות עובדי מערך הסניפים, פניות יזומות באמצעות מוקד טלפוני, העברת מסרים שיווקיים באמצעות אתר האינטרנט, דיור ללקוחות, שילוט ועלוני מידע המופצים במערכת הסניפים של הבנק. בפעילות שיווקית זו נעזר הבנק ביועצי שיווק ובמשרד פרסום.

ב. מגזר עסקים קטנים (המשך)

הון אנושי

המספר הממוצע של משרות עובדי הבנק ששייכו למגזר "עסקים קטנים", הסתכם בשנת 2013 בכ- 579 משרות - מזה כ- 58 "משרות ניהול" (בשנת 2012: 599 ו- 57 משרות, בהתאמה). היקף משרות העובדים המועסקים ישירות במגזר זה מסתכם ב- 484 משרות ובנוסף, שייכו למגזר זה 95 משרות עקיפות (בעיקר עובדי אגפי המטה וההנהלה של הבנק). שעלותן נזקפה לתוצאות העסקיות של המגזר (בשנת 2012: 504 ו- 95 משרות, בהתאמה).

תמצית התוצאות הכספיות

להלן תמצית התוצאות הכספיות של מגזר "עסקים קטנים" לשנת 2013 וניתוח מרכיביו, בהשוואה לאשתקד:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2013				
מגזר "עסקים קטנים"				
החלק מכלל הבנק	סך הכל	שוק ההון	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים
אחוזים	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
				הכנסות ריבית נטו
	356		19	• מחיצוניים
	(42)	-	(9)	• בין מגזרי
43.5	314	-	10	304
1.2	1	1	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
39.2	315	1	10	סך הכל הכנסות מימון
44.4	166	2	1	הכנסות מעמלות והכנסות אחרות
40.9	481	3	11	סך ההכנסות
28.0	21	-	(1)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
38.0	318	8	4	הוצאות תפעוליות ואחרות
53.6	142	(5)	8	רווח (הפסד) לפני מיסים
55.2	48	(2)	3	הפרשה למיסים
51.6	94	(3)	5	רווח נקי (הפסד)
	18.9	*	12.8	תשואה להון (אחוזים)
21.2	5,747	3	420	יתרה ממוצעת של נכסים
33.0	5,582	-	417	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור
14.5	3,320	-	-	יתרה ממוצעת של פקדונות
26.4	4,602	8	363	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
2.3	292	292	-	יתרה ממוצעת של ניירות ערך
				מרכיבי הכנסות הריבית:
	288	-	10	• מרווח מריבית מפעילות באשראי
	26	-	-	• מרווח ריבית מפעילות בפקדונות
	314	-	10	סה"כ הכנסות ריבית

* לא רלבנטי.

ב. מגזר עסקים קטנים (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (המשך)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2012					
מגזר "עסקים קטנים"					
החלק מכלל הבנק אחוזים	סך הכל מיליוני ש"ח	שוק ההון מיליוני ש"ח	משכנתאות מסחריות מיליוני ש"ח	בנקאות ופיננסים מיליוני ש"ח	
					הכנסות ריבית נטו
	366	-	22	344	• מחיצוניים
	(60)	-	(12)	(48)	• בין מגזרי
42.0	306	-	10	296	
-	-	-	-	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
41.7	306	-	10	296	סך הכל הכנסות מימון
41.2	160	3	1	156	הכנסות מעמלות והכנסות אחרות
41.5	466	3	11	452	סך ההכנסות
					הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
42.8	15	-	(1)	16	
51.6	307	8	4	295	הוצאות תפעוליות ואחרות
49.1	144	(5)	8	141	רווח (הפסד) לפני מיסים
50.0	51	(2)	3	50	הפרשה למיסים
48.7	93	(3)	5	91	רווח נקי (הפסד)
	20.4	**	13.3	21.9	תשואה להון (אחוזים)
20.4	5,250	4	452	4,794	יתרה ממוצעת של נכסים
32.0	5,073	-	450	4,623	יתרה ממוצעת של אשראי
13.6	2,949	-	-	2,949	יתרה ממוצעת של פקדונות
25.6	4,431	8	366	4,057	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
2.5	296	296	-	-	יתרה ממוצעת של ניירות ערך
					מרכיבי הכנסות הריבית:
	274	-	10	264	• מרווח מריבית מפעילות באשראי
	32	-	-	32	• מרווח ריבית מפעילות בפקדונות
	306	-	10	296	סה"כ הכנסות ריבית

ההכנסות במגזר "עסקים קטנים" הסתכמו בשנת 2013 בסך של 481 מיליון ש"ח, לעומת 466 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, עליה בשיעור של 3.2%. העליה בהכנסות נובעת הן מגידול בשיעור של 2.6% בהכנסות מריבית, והן מעליה בשיעור של 3.8% בהכנסות מעמלות.

בסיכום שנת 2013 נרשם במגזר זה רווח בסך 94 מיליון ש"ח, לעומת 93 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, המהווה עליה בשיעור של 1.1%. הגידול ברווח הנקי נובע מהעליה בהכנסות, כאמור, וקוזז בעליה בסך של 6 מיליון ש"ח בהוצאות בגין הפסדי אשראי.

* סווג מחדש.

** לא רלבנטי.

ג. מגזר הבנקאות המסחרית

מבנה המגזר

במסגרת מגזר פעילות זה מספק הבנק שירותי בנקאות ומוצרים פיננסיים לתאגידיים מדרג הביניים (Middle Market). המוצרים והשירותים הבנקאיים שמספק הבנק מותאמים לצרכיהם העסקיים של לקוחות אלו וכוללים את מגוון מוצרי האשראי (לרבות: הלוואות, ערבויות ומכתבי אשראי), מוצרי השקעה ושירותים בתחום שוק ההון (לרבות: פקדונות באפיקים שונים וניירות ערך). כן כולל המגזר פעילות בתחום משכנתאות מסחריות, במסגרתה מעניק הבנק מימון ללקוחות עסקיים לרכישת נדל"ן מסחרי. השירות ללקוחות המגזר ניתן באמצעות מערך הסניפים של הבנק, המונה 80 סניפים בפריסה ארצית.

מגבלות חקיקה ותקינה החלות על המגזר

הבנק פועל במסגרת חוקים, תקנות, הנחיות והוראות המוטלים על המערכת הבנקאית מצד גופי חקיקה ופיקוח, לרבות: הפיקוח על הבנקים, הממונה על שוק ההון, הביטוח והחסכון והממונה על ההגבלים העסקיים.

- לפרטים נוספים באשר להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 311 בנושא: "ניהול סיכון האשראי, שפורסמה ביום 23.12.2012 והשלכותיה הצפויות על תהליכי החיתום הניהול והבקרה על סיכון האשראי - ראה פרק ג' לעיל.
- לפרטים נוספים באשר לטיטוט ההוראה החדשה של בנק ישראל בנושא: "הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי" והשלכותיה האפשריות על התוצאות הכספיות של הבנק במגזר זה - ראה פרק 12 ב'13) להלן, וביאור ג'4) בדוחות הכספיים.

התפתחות בשווקים של המגזר

לקוחות המגזר הינם לקוחות עסקיים הפועלים במגוון ענפי משק ובעיקר בענפי התעשייה, המסחר והשירותים העסקיים. לפיכך, לתהליכים מאקרו כלכליים המתרחשים במשק ומשליכים על רמת הפעילות הכלכלית במשק בכלל, ובענפים אלו בפרט - ישנה השלכה ישירה על השווקים בהם פועלים הלקוחות המשתייכים למגזר.

שינויים טכנולוגיים מהותיים

המאפיינים העסקיים של פעילויות לקוחות המגזר מחייבים שימוש בכלים טכנולוגיים מתקדמים שישרתו פעילות זו. הבנק מעמיד לרשות לקוחותיו במגזר זה כלים שיתאמו את צרכיהם המגוונים, וביניהם: מערכות לניהול פעילות סחר חוץ, חדרי עסקאות מתקדמים, ועוד. שמירה על עדכניות ושכלול מערכות אלו מהווה גורם חשוב באיכות השירות הניתן ללקוחות המגזר ומהווה גורם הכרחי להרחבת הפעילות עם לקוחות אלו.

גורמי הצלחה קריטיים במגזר

- בין הגורמים הנדרשים להצלחה במגזר ניתן למנות את:
- הכרת צרכי הלקוח והתאמת המוצרים והשירותים הנדרשים לו.
- מתן שירות מקצועי וזמינות גבוהה במתן שירותים לצרכים המשתנים של לקוחות המגזר.
- העמדת תשתית טכנולוגית מתאימה לצרכי הלקוחות.
- קיום מערך בקרה יעיל הבוחן את ההתפתחויות העסקיות של הלקוחות, במטרה לגלות מוקדם ככל האפשר סממנים המצביעים על פוטנציאל לכשל אשראי אפשרי.

ג. מגזר הבנקאות המסחרית (המשך)

חסמי כניסה ויציאה

התחרות הרבה הקיימת במערכת הבנקאית סביב הלקוחות במגזר זה מחד, ותחכום הגבוה יחסית של הלקוחות המשתייכים למגזר זה - מאידך, מקטינה למינימום את חסמי המעבר של הלקוחות, מבנק אחד למשנהו.

מוצרים

המוצרים אותם מציע הבנק ללקוחות המגזר כוללים בעיקר מכשירי אשראי המותאמים לצרכיהם הייחודיים של הלקוחות, ומכשירים פיננסיים אחרים, לרבות מכשירים נגזרים לגידור סיכונים וכו'.

מוצרים אלו דומים בעיקרם למוצרים מקבילים המוצעים על ידי בנקים אחרים במערכת הבנקאית.

תחרות

לקוחות המגזר מתאפיינים ברמת תחכום עסקית גבוהה יחסית. נתון זה, בתוספת העדר חסמי מעבר אפקטיביים עבור לקוחות המגזר - יוצרים תשתית לתחרות גבוהה בין כל הבנקים במערכת התחרות מתבטאת הן בתחום המחירים (מרווחי ריבית ושיעורי עמלות) והן ברמות חשיפה גבוהות יותר לסיכונים אשראי אותם מוכנים המתחרים להציע.

האמצעים בהם נוקט הבנק במסגרת ההתמודדות בתחום זה כוללים: שיפור השירות ללקוח, שמירה על קשר אישי ולעיתים מתן הנחות בתחום המחירים.

לקוחות

הלקוחות המשתייכים למגזר זה הינם תאגידיים עסקיים מדרג הביניים (Middle Market), שהיקף האשראי שאושר להם עולה, בדרך כלל, על 7 מיליון ש"ח (והיקף הכנסותיהם השנתי אינו עולה, בדרך כלל, על 200 מיליון ש"ח). עם לקוחות המגזר נמנים גם לקוחות עסקיים שניתן להם אשראי לרכישת נדל"ן מסחרי לשימוש עצמי.

שיווק והפצה

שיווק שירותים ומוצרים בנקאיים ללקוחות המשתייכים למגזר זה (הן לקוחות הבנק והן לקוחות פוטנציאליים), מתבסס על מערך הסניפים, תוך שימוש בגורמים מקצועיים במטה החטיבה העסקית - מסחרית. במסגרת פעולות השיווק ללקוחות הפוטנציאליים המשתייכים למגזר זה, לא נעשה שימוש באמצעי פרסום או בגורמי שיווק חיצוניים.

הון אנושי

מספרן הממוצע של משרות עובדי הבנק שיוחסו למגזר הבנקאות המסחרית הסתכם בשנת 2013 בכ- 73 משרות, מזה כ- 7 "משרות ניהול" (בשנת 2012: 71 ו- 7 משרות, בהתאמה). היקף משרות העובדים המועסקים ישירות במגזר זה מסתכם ב- 65 משרות ובנוסף, שויכו למגזר זה 8 משרות עקיפות (בעיקר עובדי הנהלת הבנק ועובדי אגפי מטה אחרים) שעלותן נזקפה לתוצאות הכספיות של המגזר (בשנת 2012: 63 ו- 8 משרות, בהתאמה).

ג. מגזר הבנקאות המסחרית (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות

להלן תמצית התוצאות הכספיות של מגזר ה"בנקאות המסחרית" לשנת 2013, וניתוח מרכיביו - בהשוואה לאשתקד:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2013					
מגזר "בנקאות מסחרית"					
החלק מכלל הבנק	סך הכל	שוק ההון	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים	
אחוזים	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
					הכנסות ריבית, נטו
	74	-	7	67	• מחיצוניים
	(16)	-	(3)	(13)	• בין מגזרי
8.0	58	-	4	54	
-	(1)	-	-	(1)	הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית
7.1	57	-	4	53	סך הכל הכנסות מימון
6.1	23	1	-	22	הכנסות מעמלות והכנסות אחרות
6.8	80	1	4	75	סך ההכנסות
24.0	18	-	-	18	הוצאות בגין הפסדי אשראי
6.2	52	1	3	48	הוצאות תפעוליות ואחרות
3.8	10	-	1	9	רווח לפני מיסים
3.4	3	-	-	3	הפרשה למיסים
3.8	7	-	1	6	רווח נקי
	3.0	*	5.7	2.9	תשואה להון (אחוזים)
7.7	2,084	1	165	1,918	יתרה ממוצעת של נכסים
12.1	2,057	-	164	1,893	יתרה ממוצעת של אשראי
5.5	1,253	-	-	1,253	יתרה ממוצעת של פקדונות
12.4	2,153	2	166	1,985	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
6.8	868	868	-	-	יתרה ממוצעת של ניירות ערך
					מרכיבי הכנסות הריבית:
	53	-	4	49	• מרווח ריבית מפעילות באשראי
	5	-	-	5	• מרווח ריבית מפעילות בפקדונות
	58	-	4	54	סה"כ הכנסות ריבית

* לא רלוונטי.

ג. מגזר הבנקאות המסחרית (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (המשך)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2012				
מגזר "בנקאות מסחרית"				
החלק מכלל הבנק	סך הכל	שוק ההון	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים
אחוזים	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
				הכנסות ריבית, נטו
	76	-	6	• מחיצוניים
	(21)	-	(3)	• בין מגזרי
7.5	55	-	3	52
-	-	-	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
7.5	55	-	3	52
5.8	21	1	-	20
6.8	76	1	3	72
40.0	14	-	-	14
6.3	50	1	3	46
4.1	12	-	-	12
3.9	4	-	-	4
4.2	8	-	-	8
	4.0	**	0.1	4.4
7.2	1,842	1	114	1,727
11.5	1,813	-	113	1,700
5.3	1,148	-	-	1,148
11.4	1,980	2	119	1,859
5.3	641	641	-	-
				מרכיבי הכנסות הריבית:
	48	-	3	45
	7	-	-	7
	55	-	3	52

ההכנסות במגזר "בנקאות מסחרית" הסתכמו בשנת 2013 בסך של 80 מיליון ש"ח, לעומת 76 מיליון ש"ח אשתקד - עליה בשיעור של 5.3%. העליה בהכנסות נובעת הן מגידול בשיעור של 5.5% בהכנסות מריבית והן מגידול בשיעור של 9.5% בהכנסות מעמלות.

בסיכום שנת 2013 נרשם במגזר זה רווח בסך 7 מיליון ש"ח, לעומת 8 מיליון ש"ח אשתקד - ירידה בשיעור של 12.5%. הקיטון ברווח הנקי, למרות הגידול בהכנסות, כאמור, נובע מהעליה בסך של 4 מיליון ש"ח בהוצאות בגין הפסדי אשראי.

* סווג מחדש.

** לא רלוונטי

ד. מגזר הבנקאות העסקית

מבנה המגזר

במסגרת מגזר פעילות זה מספק הבנק מגוון שירותי בנקאות ומוצרים פיננסיים לחברות הגדולות והמובילות במשק (Corporate Market). עסקיהם של לקוחות אלו מאופיינים במורכבות ותחכום ניכרים - לפיכך, מספק הבנק ללקוחות אלו מוצרים פיננסיים, בעיקר בתחום האשראי, המותאמים לפעילותם וצרכיהם הספציפיים - תוך ראייה כוללת של מגוון עסקיהם.

הטיפול בלקוחות אלו נמצא באחריות החטיבה העסקית-מסחרית של הבנק, הפועלת במגזר זה באמצעות שתי יחידות משנה, כדלקמן:

- אגף עסקים - שבאחריותו נמצאים הלקוחות העסקיים הגדולים של הבנק בעלי מסגרת אשראי העולה על 40 מיליון ש"ח - כולל 5 תחומים מתמחים, שבראש כל אחד מהם ניצב מנהל תחום בעל התמחות ספציפית. שירותי הבנקאות ניתנים ללקוחות אלה באמצעות מספר סניפים בעלי התמחות במתן שירותים מותאמים לצרכי הלקוחות שמשתייכים לפלח זה.

- אגף נדל"ן - המטפל בכל חברות הנדל"ן הפועלות בבנק, בעלות מסגרת אשראי העולה על 7 מיליון ש"ח. האגף פועל הן בתחום ייזום נדל"ן באמצעות מימון בשיטת "ליווי פיננסי סגור", למטרת ביצוע פרויקטים לבניית מבנים - בעיקר מבני מגורים למכירה, לרבות באמצעות "קבוצות רכישה" (בטיפול מחלקת ליווי בניה), והן בתחומי: קבלנות ביצוע, נדל"ן מסחרי מניב ואחזקות נדל"ן (בטיפול מחלקת נדל"ן). השירותים ללקוחות אלו ניתנים באמצעות מערך הסניפים של הבנק.

מגבלות חקיקה ותקינה החלות על המגזר

הבנק פועל במסגרת חוקים, תקנות, הנחיות והוראות המוטלות על המערכת הבנקאית מצד גופי חקיקה ופיקוח, לרבות: הפיקוח על הבנקים, הממונה על שוק ההון, הביטוח והחסכון והממונה על ההגבלים העסקיים.

מאחר שהאשראי במגזר זה מתפלג בין מספר לקוחות נמוך יחסית ומכיוון שחשיפת התאגידים הבנקאיים לסיכון אשראי מהווה מרכיב משמעותי במכלול הסיכונים הבנקאיים, פרסם הפיקוח על הבנקים מספר הוראות הרלוונטיות בעיקר לבנקאות העסקית:

ניהול בנקאי תקין

- הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 313, המטילה מגבלות על מתן אשראי ל"לווה יחיד", "קבוצת לווים" (כהגדרתם בהוראה) ולקבוצות "לווים גדולות" (שהיקף החבות של כל אחת מהן עולה על 10% מאמצעי ההון של התאגיד הבנקאי).

- הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 323, המטילה מגבלות על מתן "אשראי לרכישת שליטה בחברות" (כהגדרתו בהוראה).

- הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 312 - המטילה מגבלות על מתן אשראי ל"אנשים קשורים" (כהגדרתם בהוראה).

- הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 326 - המסדירה את תהליכי העבודה, הדיווחים וההסכמים המשפטיים בתחום מימון הבניה למגורים בשיטת ה"ליווי הפיננסי הסגור".

ד. מגזר הבנקאות העסקית (המשך)

מגבלות חקיקה ותקינה החלות על המגזר (המשך)

- לפרטים נוספים באשר להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 311 בנושא: "ניהול סיכון האשראי" שפורסמה ביום 23.12.2012 והשלכותיה הצפויות על תהליכי החיתום, הניהול, והבקרה על סיכון האשראי - ראה פרק ג' לעיל.
- לפרטים נוספים באשר לטיטוט ההוראה החדשה של בנק ישראל בנושא: "הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי" והשלכותיה האפשריות על התוצאות הכספיות של הבנק במגזר זה - ראה פרק 12 ב'13) להלן וביאור ג'4) בדוחות הכספיים.

התפתחויות בשווקים של המגזר

בין הלקוחות הנמנים על מגזר זה, נכללות החברות הגדולות והמובילות במשק. לפיכך, לתהליכים מאקרו כלכליים המתרחשים במשק ומשליכים על רמת הפעילות הכלכלית במשק, כגון: שיעור הצמיחה, שינוי בביקושים המקומיים ובשווקי חו"ל, שינוי בתנאי הסחר וכו' - ישנה השלכה ישירה על השווקים של לקוחות המגזר.

ההתפתחויות השליליות שנרשמו בפעילות הכלכלית העולמית החל משנת 2008 (ראה גם פרק 12 ב'8)) להלן) הקרינו גם על הפעילות הכלכלית המקומית, ועל מצבם העסקי של לקוחות המגזר, בכלל - ושל לווים הפועלים בחו"ל (הן בתחום הנדל"ן והן בענפים שנפגעו מהמשבר הכלכלי העולמי) - שמימנו את פעילותם באמצעות הנפקת אגרות חוב בשוק ההון, בפרט. בשנת 2013 נרשמו מספר כשלי אשראי משמעותיים הן במערכת הבנקאית והן מחוצה לה (בשוק ההון), מצד לווים הפועלים במדינות שכלכלותיהן נפגעו במשבר העולמי ובשווקים שנפתחו לתחרות משמעותית בעקבות צעדי ההסדרה שנקטו על ידי הרגולטורים המקומיים (בעיקר בתחומי התקשורת, המזון, והחסכון הפנסיוני).

חברות רבות הפועלות בענפים אלו מימנו את פעילותן (או את השקעותיהן בחברות הפועלות בתחומים אלו) באמצעות הנפקת אגרות חוב בשוק ההון.

בעקבות הפגיעה במבנה ההכנסות והתכניות העסקיות של חברות אלו, דיווחו חברות רבות על הרעה במצבן הכספי (עד כדי רישום הערת "עסק חי" בדוחותיהן הכספיים), וחלקן אף הודיעו כי לא יהיה ביכולתן לפרוע את חובן למחזיקי אגרות החוב. בהעדר מקורות מימון אלטרנטיביים נאלצו אותן חברות ונושיהן לגבש הסדרים חלופיים שכללו, מחיקת חובות משמעותית ופריסת יתרת החוב לתקופות ארוכות יותר, ואף העברת הבעלות בחברות שנכנסו לקשיים לידי הנושים.

התפתחויות אלו העיבו על הפעילות בשוק ההון המקומי והגבירו את החששות באשר ליכולתן של חברות אחרות המתמודדות עם קשיים דומים לשקם את פעילותן העסקית ולעמוד בהתחייבויותיהן כלפי מחזיקי אגרות החוב. לפיכך, נרשמו במהלך השנים 2012 ו-2013 ירידות שערים חדות בשעריהן של אגרות החוב שהנפיקו חברות אלו והן נסחרות בתשואות המשקפות חשש ממשי ל"חדלות פרעון" של אותן חברות. התפתחויות אלו מונעות מחברות אלו למחזר את חובותיהן בשוק ההון, ומקשות עליהן לגייס אשראי בנקאי נוסף. לאור האמור לעיל, מתגברים החששות שחברות נוספות יאלצו לגבש הסדרי חוב שיכללו פגיעה משמעותית בזכויותיהם של מחזיקי אגרות החוב.

אם אכן יתממשו התרחישים שתוארו לעיל, קיים חשש שהתפתחויות שליליות אלו, ישליכו גם על יכולתן של חברות אלו לפרוע את חובותיהן למערכת הבנקאית.

ד. מגזר הבנקאות העסקית (המשך)

התפתחויות בשווקים של המגזר (המשך)

לאור האמור לעיל, ולאור יישומם הצפוי של כללי "באזל 3" הכוללים הנחיות המחמירות את דרישות הלימות ההון המינימליות במערכת הבנקאית, נרשמה בשנת 2013 ירידה בהיקף האשראי העסקי בבנק, כמו גם ביתר המערכת הבנקאית, תוך הסטת שימושי אשראי למגזרים אחרים שדרישות ההון בגינם נמוכות יותר, ומניבים שיעורי הכנסה גבוהים יותר.

שינויים טכנולוגיים מהותיים

המאפיינים העסקיים של פעילות הלקוחות במגזר, מחייבים שימוש בכלים טכנולוגיים מתקדמים המותאמים למורכבות פעילותם הבנקאית. הבנק מעמיד לרשות לקוחותיו במגזר זה כלים שיתאמו את צרכיהם המגוונים, לרבות: מערכות לניהול פעילות סחר חוץ, חדרי עסקאות לפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים, מערכות מסחר בשוק ההון ועוד. שמירה על עדכניות ושכלול מערכות אלו, מהווה גורם חשוב באיכות השירות הניתן ללקוחות המגזר ומהווה גורם הכרחי להרחבת הפעילות עם לקוחות אלו.

גורמי הצלחה קריטיים במגזר

גורמי הצלחה הקריטיים במגזר כוללים:

- הכרת פעילות הלקוח, הבנת צרכיו, והתאמת המוצרים והשירותים הבנקאיים תוך ראייה כוללת של צרכי הלקוח.
- מתן שירות מקצועי בזמינות גבוהה והתאמת השרות והמוצרים לצרכיו המשתנים של הלקוח.
- העמדת תשתית טכנולוגית מתאימה לצרכי הלקוחות.
- קיום מערכת בקרה יעילה הבוחנת את ההתפתחויות העסקיות של הלקוחות, במטרה לגלות מוקדם ככל האפשר סימנים המצביעים על אפשרות להתרחשות כשלי אשראי.

חסמי כניסה ויציאה

ככלל, קיימת תחרות רבה במערכת הבנקאית סביב לקוחות מגזר זה, בשל היקפם הגבוה של השירותים הבנקאיים הנמצאים בשימוש המגזר. גורם זה, מחד - והתחכום הגבוה המאפיין לקוחות אלה, מאידך - מקטינים למינימום את חסמי המעבר של לקוחות מגזר זה, מבנק אחד למשנהו.

מאידך, הוראות רגולטוריות מסוימות, כגון - הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 313, שנועדה להגביל את ריכוזיות הלווים הגדולים וקבוצות לוויים גדולות במערכת הבנקאית וההחמרה הצפויה בדרישות ליחס הלימות הון מנימלי, מהוות חסם להגדלת נפח האשראי של לוויים גדולים מסוימים, המשתייכים למגזר זה בבנקים בהם יגרום מתן האשראי הנוסף לחריגה מהמגבלות שנקבעו בהוראה, ובמקרים מסוימים (כגון: מיזוג בין שתי קבוצות לוויים גדולות), עשויה ההוראה לאלץ את התאגיד הבנקאי להקטין את מסגרות האשראי, לאותם לוויים.

מוצרים ותחליפים למוצרים ולשירותים של המגזר

המוצרים אותם מציע הבנק ללקוחות המגזר כוללים בעיקר מכשירי אשראי המותאמים לצרכיהם הייחודיים של הלקוחות, ומכשירים פיננסיים אחרים, לרבות מכשירים נגזרים לגידור סיכונים, ו"השאלת אגרות חוב" (כתחליף למוצרי אשראי סטנדרטיים, העשויות להוזיל את עלות האשראי ללקוחות אלו, בהתאם להתפתחות תשואות אגרות החוב בשוק ההון).

ד. מגזר הבנקאות העסקית (המשך)

מוצרים ותחליפים למוצרים ולשירותים של המגזר (המשך)

בשנים האחרונות, החלו לקוחות רבים המשתייכים למגזר זה, לצמצם את היקף האשראי הבנקאי שלהם ולהסיט את מקורות המימון הדרושים להם, לשוק ההון (גיוס מקורות באמצעות הנפקות ציבוריות ופרטיות של מניות, אגרות חוב וניירות ערך אחרים). שורשיה של מגמה זו נעוצים במספר גורמים:

- החמרת המגבלות שקבע בנק ישראל בכל הקשור ל: "לווה יחיד" ו"קבוצת לוויים", אילצה מספר בנקים להקטין את מסגרות האשראי שניתנו לקבוצות לוויים מסוימות, שחבותן - על פי ההגדרות החדשות - חרגה מתקרת האשראי המותרת.
- צמצום היקף הגיוסים הממשלתיים בשוק אגרות החוב, גרם לעודף ביקושים במכשיר זה.
- רצונן של החברות לגוון ולשפר את מבנה המקורות שלהם, באמצעות מעבר ממקורות קצרי טווח, למקורות ארוכי טווח.
- עליית אטרקטיביות גיוס המקורות באמצעות שוק ההון, עקב הירידה שנרשמה במחירי הגיוס, גמישות רבה יותר בהעמדת הבטוחות וכו'.
- צמצום מסגרות האשראי ללקוחות המשתייכים למגזר זה במערכת הבנקאית - שבוצע במסגרת היערכות הבנקים ליישום כללי "באזל 3", הכוללים דרישות הון מחמירות יותר.

תחרות

לקוחות המגזר מתאפיינים ברמת התחכום העסקית הגבוהה ביותר ביחס לכלל מגזרי הפעילות. לנוכח נתון זה, ועקב העדר חסמי מעבר אפקטיביים עבור לקוחות המגזר - מתקיימת תחרות עזה בין כל הבנקים במערכת, במגזר פעילות זה. התחרות מתבטאת הן בתחום המחירים (מרווחי ריבית ושיעורי עמלות) והן בתחום השירות.

לקוחות

בין הלקוחות המשתייכים למגזר זה - נמנים תאגידים עסקיים המשתייכים לשורה הראשונה של החברות במשק, חברות ציבוריות, ויזמים בתחום הבניה למגורים. הלקוחות המשתייכים למגזר זה מטופלים במישרין על ידי החטיבה העסקית-מסחרית בבנק ומקבלים שירותי בנקאות שוטפים במערך הסניפים של הבנק.

שיווק והפצה

שיווק השירותים והמוצרים ללקוחות המשתייכים למגזר זה נעשה על ידי מטה החטיבה העסקית-מסחרית, ראשי תחומים באגף העסקי ובאגף הנדל"ן, הנמצאים בקשר רציף עם לקוחות המגזר לצורך מתן פתרונות לצרכיהם הפיננסיים ולצורך ליווי פעילותם העסקית. הבנק לא עושה שימוש בכלי פרסום או גורמי שיווק חיצוניים במגזר פעילות זה.

הון אנושי

מספרן הממוצע של משרות עובדי הבנק שיוחסו למגזר הבנקאות העסקית, הסתכם בשנת 2013 בכ- 81 משרות-מזה, כ- 10 "משרות ניהול" (בשנת 2012: 97 ו- 9' משרות בהתאמה). היקף המשרות של עובדים המועסקים ישירות במגזר זה מסתכם ב- 88 משרות ובנוסף, שויכו למגזר זה 9 משרות עקיפות (בעיקר עובדי הנהלת הבנק ועובדי אגפי מטה אחרים) שעלותן נזקפה לתוצאות הכספיות של המגזר (בשנת 2012: 87 ו- 10' משרות, בהתאמה).

* סווג מחדש.

ד. מגזר הבנקאות העסקית (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות

להלן תמצית התוצאות הכספיות של מגזר ה"בנקאות העסקית" לשנת 2013 וניתוח מרכיביו - בהשוואה לאשתקד.

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2013

מגזר "בנקאות עסקית"					
החלק מכלל הבנק	סך הכל	שוק ההון	נדל"ן	בנקאות ופיננסים	
אחוזים	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
					הכנסות ריבית נטו
	107	-	74	33	• מחיצוניים
	2	-	(26)	28	• בין מגזרי
15.1	109		48	61	
8.6	7	-	-	7	הכנסות מימון שאינן מריבית
14.4	116	-	48	68	סך הכל הכנסות מימון
8.8	33	3	20	10	הכנסות מעמלות והכנסות אחרות
12.7	149	3	68	78	סך ההכנסות
52.0	39	-	(8)	47	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
7.9	66	4	26	36	הוצאות תפעוליות ואחרות
16.6	44	(1)	50	(5)	רווח (הפסד) לפני מיסים
18.4	16	-	18	(2)	הפרשה למיסים
15.4	28	(1)	32	(3)	רווח נקי (הפסד)
	4.7	*	10.5		תשואה להון (אחוזים)
16.1	4,367	2	1,737	2,628	יתרה ממוצעת של נכסים
25.6	4,332	-	1,723	2,609	יתרה ממוצעת של אשראי
19.6	4,482	-	421	4,061	יתרה ממוצעת של פקדונות
31.6	5,495	6	2,805	2,684	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
54.3	6,972	6,972	-	-	יתרה ממוצעת של ניירות ערך
					מרכיבי הכנסות הריבית:
	101	-	45	56	• מרווח ריבית מפעילות באשראי
	8	-	3	5	• מרווח ריבית מפעילות בפקדונות
	109	-	48	61	סה"כ הכנסות ריבית

* לא רלבנטי.

ד. מגזר הבנקאות העסקית (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (המשך)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2012				
מגזר "בנקאות עסקית"				
החלק מכלל הבנק אחוזים	סך הכל מיליוני ש"ח	שוק ההון מיליוני ש"ח	נדל"ן מיליוני ש"ח	בנקאות ופיננסים מיליוני ש"ח
				הכנסות ריבית נטו
	112	-	85	• מחיצוניים '27
	1	-	(38)	• בין מגזרי '39
15.5	113	-	47	66
157.1	11	-	-	11 הכנסות מימון שאינן מריבית
16.8	124	-	47	77 סך הכל הכנסות מימון
8.5	31	3	19	9 הכנסות מעמלות
13.8	155	3	66	86 סך ההכנסות
65.7	23	-	12	11 הוצאות בגין הפסדי אשראי
8.8	70	3	28	'39 הוצאות תפעוליות ואחרות
21.2	62	-	26	36 רווח לפני מיסים
20.6	21	-	9	12 הפרשה למיסים
21.5	41	-	17	24 רווח נקי
	6.6	**	5.4	7.8 תשואה להון (אחוזים)
18.0	4,628	2	'1,808	'2,818 יתרה ממוצעת של נכסים
29.0	4,264	-	1,792	2,795 יתרה ממוצעת של אשראי
19.7	4,264	-	420	'3,844 יתרה ממוצעת של פקדונות
34.9	6,047	7	3,068	'2,972 יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
55.4	6,669	'6,669	-	- יתרה ממוצעת של ניירות ערך
				מרכיבי הכנסות הריבית:
	105	-	44	61 • מרווח ריבית מפעילות באשראי
	8	-	3	'5 • מרווח ריבית מפעילות בפקדונות
	113	-	47	66 סה"כ הכנסות ריבית

ההכנסות במגזר "בנקאות עסקית" הסתכמו בשנת 2013 בסך של 149 מיליון ש"ח, לעומת 155 מיליון ש"ח אשתקד - ירידה בשיעור של 3.9%. הירידה בהכנסות נובעת הן מקיטון בסך של 4 מיליון ש"ח בהכנסות הריבית, והן מקיטון בסך של 4 מיליון ש"ח בהכנסות המימון שאינן מריבית.

בסיכום שנת 2013, נרשם במגזר זה רווח בסך של 28 מיליון ש"ח, לעומת 41 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, ירידה בשיעור של 31.7%. הירידה ברווח הנקי נובעת מהקיטון שנרשם בהכנסות, כאמור, ומעליה בסך של 16 מיליון ש"ח בהוצאות בגין הפסדי אשראי.

* סווג מחדש בגין השינוי בהגדרת תכולתם של מגזרי הפעילות בשנת 2013 - ראה פרק 33 לעיל.
** לא רלוונטי.

ה. מגזר הבנקאות הפרטית

מבנה המגזר

במסגרת מגזר פעילות זה מספק הבנק מגוון שירותי בנקאות ללקוחות (פרטיים ותאגידיים), בעלי עושר פיננסי בינוני וגבוה הפועלים בעיקר בתחום ה"פסיבה", שהיקף חסכוניותיהם והשקעותיהם עולה, בדרך כלל, על 0.5 מיליון, ש"ח - למעט פעילות מסוימת בתחום ניהול החשיפה לסיכונים, שעיקרה גיוס פקדונות מתאגידיים (בעיקר גופים מוסדיים).

המוצרים והשירותים הבנקאיים שמציע הבנק ללקוחות מגזר זה (Private Banking) כוללים מגוון מוצרי השקעה, לרבות: ניהול תיקי השקעה, פקדונות, השקעות בניירות ערך, ועוד. השירות ללקוחות המגזר ניתן באמצעות מערך הסניפים של הבנק ובאמצעות מרכזי "יעוץ מתמחים" המספקים שירותי בנקאות מתמחה ללקוחות המגזר.

מגבלות חקיקה ותקינה החלות על המגזר

הבנק פועל במסגרת חוקים, תקנות, הנחיות והוראות המוטלות על המערכת הבנקאית מצד גופי חקיקה ופיקוח, לרבות: הפיקוח על הבנקים, הממונה על שוק ההון, הביטוח והחסכון במשרד האוצר, הממונה על ההגבלים העסקיים, רשות ניירות ערך, הבורסה לניירות ערך בתל אביב ועוד.

- לפרטים נוספים באשר להליכי החקיקה בארה"ב בנושא: "הרחבת הדיווח של מוסדות פיננסיים זרים לשלטונות המס בארה"ב", והשלכותיהם האפשריות על פעילות הבנק במגזר זה, ראה פרק 2' לעיל.

- לפרטים נוספים באשר לשינויים שנכללו ב"חוק להקלות בשוק ההון ולעידוד הפעילות בו (תיקוני חקיקה), התשע"ד - 2014" והשלכותיהם האפשריות על עלות גיוס הפקדונות במגזר זה - ראה פרק 2טז' לעיל.

- לפרטים נוספים באשר לשינויי החקיקה המוצעים על ידי בנק ישראל בתחום העמלות הבנקאיות, והשלכותיהם האפשריות על התוצאות הכספיות של הבנק במגזר זה - ראה פרק 2(3) לעיל.

- לפרטים נוספים באשר לשינויים שנכללו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 421 בנושא: הטבות בריבית על פקדונות של לקוחות, והשלכותיהן האפשריות על עלות גיוס הפקדונות במגזר זה - ראה פרק 2יד' לעיל.

- לפרטים נוספים באשר לשינויים שנכללו בטיטת התיקון להוראות הניהול הבנקאי התקין, בנושא: "תעודת זהות בנקאית", והשלכותיהם האפשריות על התחרות בתחום השירותים הבנקאיים הניתנים ללקוחות מגזר זה - ראה פרק 2(1) להלן.

התפתחויות בשווקים של המגזר

השירותים הבנקאיים העיקריים המוצעים ללקוחות המשתייכים למגזר זה, הינם שירותים בתחומי ההשקעות ונכסי לקוחות, באמצעות "מוצרי פסיבה", כגון: ניירות ערך, ניהול השקעות, וכו'.

על אף המשבר הפיננסי העולמי שלווה בתנודתיות רבה בשוק ההון וגרם לעליה ברמת אי הודאות לגבי ההתפתחויות הצפויות בשוק זה, נרשמה בשנת 2013 הסטה של כספי לקוחות, מהאפיקים הסולידיים (לרבות פקדונות במערכת הבנקאית), לשוק ההון, הנובעת מהצעדים המוניטריים שנקטו על ידי בנק ישראל במהלך השנים 2012 - 2013 (במסגרתם הופחתו שיעורי הריבית הלא צמודה במרכז המוניטרי בשיעור מצטבר של כ- 1.75 נקודות האחוז), והקטינו את אטרקטיביות ההשקעה באפיקים הסולידיים ובפקדונות בנקאיים.

ה. מגזר הבנקאות הפרטית (המשך)

התפתחויות בשווקים של המגזר (המשך)

סביבת הריבית הנמוכה השוררת במשק (לאור ההפחתה הנמשכת בשיעורי הריבית על ידי בנק ישראל, כאמור) והסטת הכספים מהשוק הסולידי (פקדונות בנקאיים) לשוק ההון, פגעה בהיצע המקורות במערכת הבנקאית, והפחיתה משמעותית את רווחיות המוצרים בשוק זה.

גורמי ההצלחה הקריטיים במגזר

גורמי ההצלחה הקריטיים במגזר כוללים:

- מתן שרות מקצועי ואישי והתאמת השרות והמוצרים להעדפותיו של הלקוח.
- עדכון הלקוחות בתנאים המשתנים בשווקים השונים והתאמת מוצרי ההשקעה, בהתאם לכך.
- שימוש בכלים טכנולוגיים המאפשרים מתן ייעוץ מקצועי וקבלת החלטה מושכלת של הלקוחות.
- העמדת כלים מתקדמים לרשות לקוחות המגזר לרבות מערכת מידע ויישומים שיאפשרו ללקוחות לקבל מידע ולבצע פעולות בנקאיות באמצעות כלי חומרה ניידים (טלפונים סלולריים ומחשבי לוח).

חסמי כניסה ויציאה

ככלל, מתאפיין מגזר זה בתחרות רבה מצד המערכת הבנקאית על לקוחות המגזר - המתאפיינים בעושר פיננסי, תחכום רב וסיכון נמוך - הנגזר מהזיקקות נמוכה של לקוחות אלו למוצרי אשראי.

גורמים אלו מקטינים למינימום את חסמי המעבר של הלקוחות המשתייכים למגזר זה - מבנק אחד למשנהו.

בנוסף, מכירת חלק ממוצרי ההשקעה על ידי הבנקים (קופות גמל וקרנות נאמנות - בעקבות ה"רפורמה בשוק ההון") - שהיו בשימוש לקוחות מגזר זה ונוהלו על ידי הבנקים - גורמת למעבר לקוחות המשתייכים ברובם למגזר זה, מהמערכת הבנקאית לגופים מתחרים, ומחריפה את התחרות.

עם זאת, מורכבות הפעילות הפיננסית המבוצעת על ידי הלקוחות באמצעות המערכת הבנקאית ומורכבות המערכת החוזית התומכת בפעילות זו, עלולים לסרב לעיתים את תהליכי המעבר של הלקוחות מבנק אחד למשנהו. נושא זה עמד לנגד עיני הועדה לבחינת התחרותיות בענף הבנקאי, שכללה המלצות במסגרת הדוח שפורסם על ידה ביום 19.3.2013 (ראה פירוט בפרק 2 ד' (1) לעיל).

מוצרים ותחליפים למוצרים ושירותים של המגזר

על פי החוקים שנחקקו במסגרת ה"רפורמה בשוק ההון", נאסר על הבנקים, לנהל ולשווק מוצרים מסוימים (כגון: קרנות נאמנות, קופות גמל ו"תעודות סל"), המהווים חלק ממוצרי השקעה של לקוחות המגזר. להלן התפתחויות שחלו במוצרים המוצעים ללקוחות המגזר - בבנק וב"מערכת הבנקאית".

- במהלך שנת 2013 המשיך הבנק בפיתוח פעילות היחידה הייעודית לטיפול בתושבי חוץ, המתמקדת בשיפור השרות הבנקאי שניתן לפלח לקוחות זה, ובמתן שירותים בנקאיים ההולמים את צרכיו המיוחדים של פלח לקוחות זה.
- במהלך שנת 2013 הועמקה הפעילות בתחום "ייעוץ ההשקעות" בבנק, גויסו יועצים חדשים והורחבה הפריסה הגיאוגרפית באזורים בהם ניתן שירות זה.

ה. מגזר הבנקאות הפרטית (המשך)

תחרות

כאמור, הלקוחות המשתייכים למגזר הבנקאות הפרטית מתאפיינים בתחכום רב ובדרישה לשירות מקצועי ברמה הגבוהה ביותר. נתון זה, בנוסף להעדר חסמי מעבר אפקטיביים עבור לקוחות המגזר, כאמור - גורם לתחרות גבוהה בין כל הבנקים הפועלים במערכת, על פלח לקוחות זה.

התחרות מתבטאת הן בתחום המחירים (עמלות ועלויות גיוס פקדונות) והן בתחום השירות. בנוסף לתחרות בתוך המערכת הבנקאית, קיימת תחרות על פלח לקוחות זה גם מצד גופים אחרים הפועלים בשוק ההון, כגון: חברות לניהול תיקים, ברוקרים פרטיים וכו'. הבנק מתמודד עם התחרות הגוברת במגזר זה, הן באמצעות פיתוח ושדרוג התשתית הטכנולוגית המקצועית והאנושית שהוא מעמיד לרשות לקוחות המגזר, הן באמצעות הצעת פתרונות ותנאים אטרקטיביים ללקוחות, והן ביצירת שיתופי פעולה עם גורמים מוסדיים בתחום, לרבות חתימה על הסכמי הפצה עם חברות לניהול קרנות נאמנות. בנוסף, ההסכמים שחתמו הבנקים בשנים האחרונות, כחלק מהערכתם ליישום החוקים שנחקקו במסגרת ה"רפורמה בשוק ההון", שכללו מכירות נכסים ומוצרי השקעה של לקוחות המשתייכים ברובם למגזר זה, לחברות ביטוח וגופים פיננסיים חוץ בנקאים אחרים, הגבירו את התחרות על פלח לקוחות זה - גם מצד חברות הביטוח וגופים פיננסיים אחרים. במסגרת התחרות עם גופים אלה, מושקעים משאבים רבים בשיפור השירות ללקוחות, העלאת רמתם המקצועית של יועצי ההשקעות, שיפור התשתית הטכנולוגית ועדכון מוצרי ההשקעה המוצעים ללקוחות.

לקוחות

הלקוחות המשתייכים למגזר זה הינם לקוחות בעלי עושר פיננסי בינוני וגבוה. לקוחות אלו מתאפיינים בתחכום, הכרת מגוון מכשירי ההשקעה והמוצרים הקיימים במערכת הבנקאית ובשוק ההון, ובדרישה לקבלת שירות מקצועי ברמה גבוהה ביותר. במסגרת השאיפה להעמיק את פעילות הבנק בקרב לקוחות המגזר, ובמטרה להעניק שירות מיטבי ללקוחותיו המועדפים - השיק הבנק מרכזי שירות מתמחים המספקים שירות מקצועי ומהיר ללקוחות הנמנים על מגזר זה.

שיווק והפצה

הפניה ללקוחות המגזר נעשית באמצעים מגוונים, לרבות: פרסום באמצעי מדיה שונים ובכלל זה - טלוויזיה, עיתונים ורדיו, וכן פניות אישיות באמצעות עובדי מערך הסניפים, פניות יזומות באמצעות מוקד טלפוני, העברת מסרים שיווקיים באמצעות אתר האינטרנט, דיוור ללקוחות, שילוט ועלוני מידע המופצים במערכת הסניפים של הבנק. בפעילות שיווקית זו נעזר הבנק ביועצי שיווק ובמשרד פרסום.

הון אנושי

מספרן הממוצע של משרות עובדי הבנק שיוחסו למגזר הבנקאות הפרטית, הסתכם בשנת 2013 בכ- 125 משרות, מזה - כ- 14 "משרות ניהול" (בשנת 2012: 130 ו- 14 משרות, בהתאמה).

היקף משרות העובדים המועסקים ישירות במגזר זה הסתכם ב- 103 משרות ובנוסף, שיוכו למגזר זה 22 משרות עקיפות (בעיקר עובדי הנהלת הבנק ועובדי אגפי מטה אחרים) שעלותן נזקפה לתוצאות הכספיות של המגזר (בשנת 2012: 108 ו- 22 משרות בהתאמה).

ה. מגזר הבנקאות הפרטית (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות

להלן תמצית התוצאות הכספיות של מגזר ה"בנקאות הפרטית" לשנת 2013 וניתוח מרכיביו, בהשוואה לאשתקד:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2013			
מגזר "בנקאות פרטית"			
החלק מכלל הבנק	סך הכל	שוק ההון	בנקאות ופיננסים
אחוזים	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
הכנסות ריבית נטו			
	(110)	-	(110)
	147	-	147
5.1	37	-	37
1.2	1	1	-
4.7	38	1	37
9.1	34	12	22
6.1	72	13	59
-	-	-	-
8.5	71	25	46
0.5	1	(12)	13
(1.1)	(1)	(5)	4
1.1	2	(7)	9
	*	*	*
תשואה להון (אחוזים)			
0.4	121	13	108
0.5	84	-	84
32.6	7,444	-	7,444
1.1	199	32	167
28.6	3,676	3,676	-
מרכיבי הכנסות הריבית:			
	3	-	3
	34	-	34
	37	-	37

* לא רלבנטי

ה. מגזר הבנקאות הפרטית (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (המשך)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2012			
מגזר "בנקאות פרטית"			
החלק מכלל הבנק	סך הכל	שוק ההון	בנקאות ופיננסים
אחוזים	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
			הכנסות ריבית נטו
	(142)	-	• מחיצוניים
	188	-	• בין מגזרי
6.3	46	-	46
14.3	1	*1	הכנסות מימון שאינן מריבית
6.4	47	1	סך כל הכנסות המימון
8.3	32	*12	הכנסות מעמלות והכנסות אחרות
7.0	79	13	סך ההכנסות
-	-	-	הוצאות בגין הפסדי אשראי
8.6	68	24	*44 הוצאות תפעוליות ואחרות
3.8	11	(11)	רווח (הפסד) לפני מיסים
3.9	4	(4)	הפרשה למיסים
3.7	7	(7)	רווח נקי (הפסד)
	**	**	תשואה להון (אחוזים)
0.5	136	14	*122 יתרה ממוצעת של נכסים
0.6	97	-	97 יתרה ממוצעת של אשראי
33.1	7,169	-	*7,169 יתרה ממוצעת של פקדונות
1.3	227	37	*190 יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
29.5	3,553	*3,553	- יתרה ממוצעת של ניירות ערך
			מרכיבי הכנסות הריבית:
	4	-	4 • מרווח ריבית מפעילות באשראי
	42	-	42 • מרווח מפעילות בפקדונות
	46	-	46 סה"כ הכנסות ריבית

ההכנסות במגזר "בנקאות פרטית" הסתכמו בשנת 2013 בסך של 72 מיליון ש"ח, לעומת 79 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 8.9%. הקיטון בהכנסות נובע מירידה בסך 8 מיליון ש"ח בהכנסות הריבית מפעילות בפקדונות, וקוזז בעליה בסך של 2 מיליון ש"ח בהכנסות מעמלות.

בסיכום שנת 2013 נרשם במגזר זה רווח בסך של 2 מיליון ש"ח, לעומת 7 מיליון ש"ח אשתקד. הקיטון ברווח הנקי נובע מהירידה בהכנסות, כאמור, ומגידול בשיעור של 4.4% בהוצאות התפעוליות.

* סוג מחדש - בגין השינוי בהגדרת תכולתם של מגזרי הפעילות בבנק - ראה פרק 3ט, לעיל.
** לא רלוונטי.

1. מגזר "הניהול הפיננסי"

מבנה המגזר

מגזר זה מרכז את כלל הפעילות הפיננסית שאינה משויכת ללקוחות הבנק, לרבות פעילות עם בנקים ופעילות בתיק ניירות הערך של הבנק.

במסגרת זו, נכללים תחומי הפעילות הפיננסית הבאים:

- ניהול ההון הפעיל של הבנק, במטרה להשיא את רווחי הבנק באמצעות ניהול ייזום ומבוקר של עודף הנכסים הפיננסיים החשוף לסיכונים שוק, בכפוף לעמידה במגבלות ה"תיאבון לסיכון של הבנק", ומגבלות החשיפה לסיכונים שוק ונזילות שנקבעו על ידי הדירקטוריון.
 - ניהול כלל הנכסים הפיננסיים בבנק "Assets & Liabilities Management" (ALM).
 - ניהול החשיפות לסיכונים שוק - (לרבות החשיפות לסיכון בסיס וריבית) וחשיפה לסיכונים נזילות.
 - ניהול מרכיב "אמצעי ההון" הכלול בתכנון יעדי הלימות ההון של הבנק, לרבות גיוס אמצעי הון באמצעות הנפקות ציבוריות ופרטיות של כתבי התחייבות נדחים.
 - ניהול התמחיר בבנק - באמצעות קביעת מחירי העברה לכלל מגזרי הפעילות והמוצרים הפיננסיים בבנק ותמחור עסקאות פיננסיות מיוחדות.
 - פיתוח מכשירים פיננסיים.
 - ניהול הפעילות הפיננסית (במכשירים פיננסיים ובמכשירים פיננסיים נגזרים) עם מוסדות בנקאיים בארץ וברחבי העולם, תוך עמידה במגבלות שנקבעו על ידי הדירקטוריון לפעילות זו.
- הפעילות הפיננסית במגזר זה, כמתואר לעיל, נמצאת באחריות החטיבה הפיננסית בבנק, הפועלת באמצעות אגפים ויחידות משנה, לרבות: האגף הפיננסי, חדר העסקאות במטבע חוץ, חדר עסקאות בניירות הערך, ומרכז מטבע חוץ.

מוצרים

במסגרת הפעילות הפיננסית הנכללת במגזר זה, כמפורט לעיל, עושה החטיבה הפיננסית שימוש במוצרים ובפעילויות, כדלקמן:

- מסחר בניירות ערך באמצעות ניהול תיק ניירות הערך של הבנק הכולל מוצרי השקעה סחירים (בעיקר אגרות חוב ממשלתיות) ומוצרים לא סחירים (בעיקר אגרות חוב קונצרניות).
 - פעילות במכשירים פיננסיים עם בנקים וגופים מוסדיים, בעיקר באמצעות פקדונות לזמן קצר, בכלל מגזרי ההצמדה.
 - פעילות במכשירים פיננסיים נגזרים - המשמשת בין היתר, אמצעי לניהול החשיפות לסיכונים שוק ונזילות ומבוצעת באמצעות חדר עסקאות חוץ הפועל במסגרת החטיבה הפיננסית.
- השקת מוצרים פיננסיים חדשים כפופה למגבלות ה"תיאבון לסיכון" בבנק, ומותנית באישור מוקדם של הדירקטוריון.

1. מגזר "הניהול הפיננסי" (המשך)

אסטרטגיה עסקית

האסטרטגיה העסקית בתחום הפעילות הפיננסית בבנק נגזרת מרמת ה"תיאבון לסיכון" בבנק וכפופה למגבלות שנקבעו על ידי הדירקטוריון בנושא: "הלימות הון" ו"חשיפה לסיכונים שוק" (ראה הרחבה בפרקים 12 ג' ו-13, להלן).

מגבלות החשיפה לסיכונים שוק שנקבעו על ידי הדירקטוריון משקפות רמה נמוכה של "תיאבון לסיכון" ומותרות לבנק חופש פעולה מוגבל לביצוע חשיפות יזומות.

מגבלות חקיקה - תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר

הבנק פועל במסגרת חוקים, תקנות, הנחיות והוראות המוטלים על המערכת הבנקאית בכלל, ועל הפעילות הפיננסית, בפרט - על ידי גופי חקיקה ופיקוח, לרבות: בנק ישראל והפיקוח על הבנקים, הממונה על שוק ההון, הביטוח והחיסכון במשרד האוצר, הממונה על ההגבלים העסקיים ורשות ניירות ערך.

- לפרטים נוספים באשר לכללים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 310 בנושא: "ניהול סיכונים" שפורסמה ביום 23 בדצמבר 2012, והשלכותיהם האפשריות על המתודולוגיה, השיטות ותהליכי ניהול סיכונים השוק והנזילות בבנק - ראה פרק ג(2) לעיל.
- לפרטים נוספים באשר לכללים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין, בנושא "ניהול סיכון הריבית" שפורסמה על ידי בנק ישראל ביום 30 במאי 2013, והשלכותיהם האפשריות על המתודולוגיה, השיטות ותהליכי ניהול סיכון הריבית בבנק - ראה פרק ז'א' לעיל.
- לפרטים נוספים באשר לכללים שנקבעו בתיקונים להוראות ניהול בנקאי תקין מס' 202 - 201, ו-208, שהופצו על ידי בנק ישראל ביום 30 במאי 2013 המטמיעים את ההמלצות שנכללו במסמך ה"מסגרת הפיקוחית הגלובלית לחיזוק המערכת הבנקאית" ("כללי באזל 3"), שפורסמו על ידי "ועדת באזל" בחודש דצמבר 2010 - והשלכותיהם האפשריות על המתודולוגיה, השיטות והאמצעים לניהול אמצעי ההון בבנק ולעמידה במגבלות החדשות הצפויות ליחס הלימות הון - ראה פרק ג'14 להלן.
- לפרטים נוספים באשר לכללים החדשים שנקבעו ב"רפורמת Dodd Frank" שאושרה בארה"ב והשלכותיהם האפשריות על מתכונת פעילות חדרי העסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים - ראה פרק כב' לעיל.
- לפרטים נוספים באשר לכללים המוצעים בסיטות תיקוני החקיקה שהופצו על ידי בנק ישראל בחודש אפריל 2013, בנושא: "חשבונות ללא תנועה", והשלכותיהם האפשריות על מתכונת ניהול הכספים שמקורם ב"חשבונות ללא תנועה" - ראה פרק כח' לעיל.
- לפרטים נוספים באשר לשינויים שנכללו ב"חוק להקלות בשוק ההון ולעידוד הפעילות בו (תיקוני חקיקה), התשע"ד - 2014", והשלכותיהם האפשריות על מבנה המקורות בבנק ועלותם - ראה פרק טז' לעיל.

התפתחויות בשווקים ובסביבה העסקית של המגזר

ביום 21.1.2014 דורגו כתבי ההתחייבות שהונפקו על ידי הבנק בעבר על ידי חברת הדירוג "מעלות S&P" בדירוג "A+" (זהה לדירוג שנקבע בעיקר לכתבי התחייבות אלו). דירוג זה נופל בדרגה אחת מדירוג יתר ההתחייבויות של הבנק ("AA-").

1. מגזר "הניהול הפיננסי" (המשך)

גורמי הצלחה קריטיים במגזר:

בין הגורמים ההכרחיים לפעילות תקינה במגזר זה ניתן למנות:

- קיום תשתית טכנולוגית מתקדמת, הכוללת מערכות מידע בתחומי הניהול הפיננסי וניהול הסיכונים, לרבות: מערכות מידע למדידה ודיווח על סיכונים שוק, מערכות למסחר, ניהול, מדידה ודיווח על הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים, מערכות למסחר, ניהול, מדידה ודיווח על הפעילות בניירות ערך, מערכות תקשורת מתקדמות לקישור עם גופים הפועלים בתחומי המסחר במטבעות, ניירות ערך ומכשירים נגזרים, ועוד.
- הפעילות במגזר זה מתאפיינת בתחרותיות גבוהה מחד, ובפעילות במוצרים פיננסיים מתוחכמים, מאידך. לפיכך, נדרש לשלב בפעילות זו כח אדם איכותי, המעודכן בהתפתחויות הכלכליות והעסקיות המתרחשות במגזר זה חדשות לבקרים ושמירה על איכות כח האדם ויתרונותיו היחסיים, באמצעות הדרכות, העסקת יועצים חיצוניים, והפצת פרסומים ומאמרים מקצועיים.
- קביעת מגבלות ברורות לחשיפה לסיכונים במגזר שישקפו את ה"תיאבון לסיכון" של הבנק.
- קביעת מתודולוגיה עדכנית לתהליכי עבודה, ומדידת החשיפה לסיכונים שוק באמצעות פונקציות ניהול הסיכונים בבנק.
- פיקוח הדוק ותכוף של הועדה לניהול סיכונים והדירקטוריון על תוצאות הפעילות והעמידה במגבלות החשיפה לסיכונים שוק ונזילות שנקבעו, באמצעות קבלת דיווחים מהחטיבה הפיננסית ומפונקציית ניהול הסיכונים.

לקוחות

הלקוחות הפועלים במגזר זה נמנים על גופים הפועלים בתחומי הבנקאות ושוק ההון, ובכללם: בנקים מסחריים בארץ ובעולם, ברוקרים הסוחרים במטבע חוץ ובניירות ערך, חדרי עסקאות במטבע חוץ וגופים מוסדיים אחרים הפועלים בשוק ההון.

הון אנושי

מספרן הממוצע של משרות עובדי הבנק שיוחסו למגזר הניהול הפיננסי הסתכם בשנת 2013 בכ- 35 משרות, מזה כ- 4 משרות ניהול (בשנת 2012: 38 ו- 4 משרות, בהתאמה). היקף משרות העובדים המועסקים ישירות במגזר זה מסתכם כ- 33 משרות, ובנוסף שיוכו למגזר זה כ- 2 משרות עקיפות (בעיקר עובדי הנהלת הבנק ועובדי אגפי מטה אחרים) שעלותן נזקפה לתוצאות הכספיות של המגזר (בשנת 2012: 36, ו- 2 משרות, בהתאמה).

התוצאות הכספיות במגזר

כאמור לעיל, במגזר זה מרוכזת כלל הפעילות הפיננסית, שאינה משויכת ללקוחות הבנק. בנוסף, נזקפות למגזר הכנסות הריבית, נטו, בגין תשואת המקורות שמעמיד המגזר לפעילות באשראי, בניכוי הוצאות הריבית בגין עלות השימושים שהעמיד המגזר לפעילות בפקדונות (באמצעות מנגנון קביעת מחירי העברה) בנוסף, בהתאם למתודולוגיה שנקבעה למדידת התוצאות הכספיות של הבנק בחתך מגזרי פעילות, נזקפות למגזר זה תוצאות החשיפה לסיכונים שוק בבנק (כשבסיכוני האשראי נושאים יתר מגזרי הפעילות).

1. מגזר "הניהול הפיננסי" (המשך)

התוצאות הכספיות במגזר (המשך)

לפיכך, מרכיבי הכנסות המימון במגזר זה כוללים:

- הכנסות ריבית, נטו, בגין ההפרש שבין תשואת הנכסים, לעלות המקורות הפיננסיים בבנק במונחי "מחירי העברה", דהיינו - מרכיב זה מבטא את תשואת ה"הון הפעיל" בבנק, במונחי "מחירי העברה".
 - תוצאות החשיפה לסיכוני בסיס, המהווים את ההכנסות מהפרשי הצמדה והפרשי שער, נטו שנצברו על ה"הון הפעיל".
 - התוצאות הכספיות הנובעות מהתאמות לשווי הוגן של יתרות המכשירים הפיננסיים הנגזרים וניירות הערך בתיק למסחר.
 - תוצאות החשיפה לסיכוני ריבית הנובעים משינויים בריבית שחלו בתקופה ומפערי המח"מ שבין הנכסים להתחייבויות החשופים לשינויי ריבית אלה.
 - התוצאות הכספיות הנובעות ממסחר בתיק ניירות הערך של הבנק.
 - הכנסות מדיבידנדים שהתקבלו בגין השקעות הבנק בניירות ערך (לרבות ב"קרנות הון סיכון").
 - הפרשות בגין ירידת ערכם של ניירות ערך, שסווגו כ"הפסדים בעלי אופי שונה מזמני".
- הרווח במגזר הניהול הפיננסי הסתכם בשנת 2013 בסך של 38 מיליון ש"ח, לעומת הפסד בסך של 1 מיליון ש"ח אשתקד. השיפור בתוצאות הכספיות במגזר זה נובע מעליה בסך של 3 מיליון ש"ח בהכנסות הריבית ומעליה בסך של 78 מיליון ש"ח בהכנסות המימון שאינן מריבית.
- הגידול בהכנסות הריבית נובע בעיקר מעליה ביתרות הממוצעות של הנכסים המניבים במגזר זה.

הגידול בהכנסות המימון שאינן מריבית נובע בעיקר מהגורמים הבאים:

- עליה בסך של 43 מיליון ש"ח ברווחים שמומשו ושטרם מומשו מניירות ערך (מזה, כ- 20 מיליון ש"ח בגין הפרשה לירידת ערכן של אגרות חוב מסוימות שנרשמה בתקופה המקבילה אשתקד, ו- 8 מיליון ש"ח בגין תוספת לתקבולים ממכירת חברה מוחזקת שנמכרה על ידי הבנק בעבר, ונזקפה כהכנסה בדוחות כספיים אלו, לאור הסכם פשרה שנחתם בתקופת הדוח - ראה פרק 22' א' להלן).
- עליה בסך של 45 מיליון ש"ח ברווחים מהתאמות לשווי הוגן של מכשירים פיננסיים נגזרים.

(4) פעילות במוצרים

א. פעילות בשוק ההון

השירותים שמספק הבנק ללקוחותיו בשוק ההון כוללים בעיקר ייעוץ בניירות ערך, (לרבות הפצת קרנות נאמנות). השירותים בתחום פעילות זה ניתנים ללקוחות, בעיקר באמצעות מערך הסניפים של הבנק. התמיכה המקצועית למוצרים והשירותים שמציע הבנק בתחום זה, נמצאת באחריות החטיבה הקמעונאית.

א. פעילות בשוק ההון (המשך)

פיתוח מוצרים חדשים, מערכות מידע (לרבות מערכות מסחר) ועוד, בתחום זה, נמצא באחריות החטיבה הפיננסית.

לפרטים נוספים על פעילות הבנק בשוק ההון - ראה פרק 9 לעיל.

מגבלות חקיקה תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר

פעילות הבנקים בתחום זה הוסדרה על ידי חוקים שחוקקה הכנסת והוראות ניהול תקין שפורסמו על ידי בנק ישראל בתחום זה.

- לפרטים נוספים באשר להמלצות הצוות לבחינת הגברת התחרותיות בענף הבנקאות, בנושא עדכון המגבלות בתעריפי העמלות שנקבעו על ידי בנק ישראל והשלכותיהן האפשריות על הפעילות בשוק ההון - ראה פרק 2' לעיל.
- לפרטים נוספים באשר לטיטת הוראת ניהול בנקאי חדשה בנושא: "גילוי עלות השירותים בניירות ערך", והשלכותיה האפשריות על מתכונת הפעולה של הבנק בתחום הייעוץ וניהול פקדונות הלקוחות בניירות ערך - ראה פרק 2טו' לעיל.

מוצרים חדשים

במהלך שנת 2013 המשיך הבנק בהטמעת ופיתוח מערכת מידע מתקדמת, מבוססת אינטרנט, המאפשרת ללקוחות הפועלים בשוק ההון לסחור ולקבל מידע מפורט ועדכני בכל הנוגע להתרחשויות ולמגמות בשוק ההון, בכלל - ולגבי השקעותיהם בפרט, ולערוך באופן עצמאי שינויים בתיק השקעותיהם.

תחרות

הפעילות במרבית המוצרים בתחום זה (ייעוץ בניירות ערך וניהול תיקי השקעות), מאופיינת בתחרות גבוהה בין הבנקים לבין גורמים מוסדיים (בתי השקעות וגופים פיננסיים אחרים). תחרות זו מועצמת, באמצעות מידע רב המתפרסם באמצעי מדיה מגוונים, אליהם חשופים כלל הלקוחות - הכולל נתוני תשואות, סיכונים, ופילוחים נוספים, בכל אחד מאפיקי ההשקעה והחסכון וקביעת דירוג לגופים המנהלים את הנכסים באפיקים אלו. במסגרת תחרות זו משקיע הבנק משאבים רבים בשיפור השירות והעלאת רמתם המקצועית של עובדי הבנק בתחום זה.

לקוחות

עיקר הלקוחות הפועלים בתחום זה שייכים למגזר הבנקאות הפרטית ומאופיינים בעושר פיננסי בינוני ומעלה, הכרת מגוון ההשקעות והמוצרים הקיימים בתחום זה, ובדרישה לקבלת שירות ברמה הגבוהה ביותר.

שיווק והפצה

שיווק המוצרים בתחום זה נעשה באמצעים מגוונים, לרבות: פרסום באמצעי מדיה שונים, ובכלל זה טלוויזיה, עיתונים ורשת האינטרנט. בנוסף, נערכות פניות אישיות ללקוחות באמצעות עובדי מערך הסניפים, פניות יזומות באמצעות מוקד טלפוני, דיור ללקוחות, שילוט, ועלוני מידע המופצים במערכת הסניפים של הבנק.

א. פעילות בשוק ההון (המשך)

להלן תמצית התוצאות הכספיות ב"שוק ההון" לשנת 2013, בחתך מגזרי פעילות וניתוח מרכיביו, בהשוואה לאשתקד.

תמצית התוצאות הכספיות

לשנה שנתיימה ביום 31 בדצמבר 2013					
"שוק ההון"					
משקי בית	עסקים קטנים	בנקאות מסחרית	בנקאות עסקית	בנקאות פרטית	סך הכל
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
הכנסות ריבית, נטו					
-	-	-	-	-	-
• מחיצוניים					
-	-	-	-	-	-
• בין מגזרי					
-	-	-	-	-	-
1	1	-	-	1	3
הכנסות מימון שאינן מריבית					
1	1	-	-	1	3
סך הכל הכנסות מימון					
2	2	3	1	12	24
הכנסות מעמלות					
3	3	3	1	13	27
סך ההכנסות					
-	-	-	-	-	-
הוצאות בגין הפסדי אשראי					
8	18	4	1	25	56
הוצאות תפעוליות ואחרות					
(5)	(11)	(1)	-	(12)	(29)
הפסד לפני מיסים					
(2)	(4)	-	-	(5)	(11)
הפרשה למיסים					
(3)	(7)	(1)	-	(7)	(18)
הפסד לאחר מיסים					
*	*	*	*	*	*
תשואה להון (אחוזים)					
3	9	2	1	13	28
יתרה ממוצעת של נכסים					
-	-	-	-	-	-
יתרה ממוצעת של אשראי					
-	-	-	-	-	-
יתרה ממוצעת של פקדונות					
8	20	6	2	32	68
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון					
292	1,032	6,972	868	3,676	12,840
יתרה ממוצעת של ניירות ערך					
מרכיבי הכנסות הריבית:					
-	-	-	-	-	-
• מרווח ריבית מפעילות באשראי					
-	-	-	-	-	-
• מרווח ריבית מפעילות בפקדונות					
-	-	-	-	-	-
סה"כ הכנסות ריבית					

* לא רלוונטי

א. פעילות בשוק ההון (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (המשך)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2012						
"שוק ההון"						
סך הכל	בנקאות פרטית	בנקאות עסקית	בנקאות מסחרית	עסקים קטנים	משקי בית	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
הכנסות ריבית, נטו						
-	-	-	-	-	-	• מחיצוניים
-	-	-	-	-	-	• בין מגזרי
-	-	-	-	-	-	
2	'1	-	-	-	'1	הכנסות מימון שאינן מריבית
2	1	-	-	-	1	סך הכל הכנסות מימון
26	'12	3	1	3	'7	הכנסות מעמלות
28	13	3	1	3	8	סך ההכנסות
-	-	-	-	-	-	הוצאות בגין הפסדי אשראי
54	24	3	1	8	18	הוצאות תפעוליות ואחרות
(26)	(11)	-	-	(5)	(10)	הפסד לפני מסים
(10)	(4)	-	-	(2)	(4)	הפרשה למסים
(16)	(7)	-	-	(3)	(6)	הפסד
..	תשואה להון (אחוזים)
31	14	2	1	4	10	יתרה ממוצעת של נכסים
-	-	-	-	-	-	יתרה ממוצעת של אשראי
-	-	-	-	-	-	יתרה ממוצעת של פקדונות
77	37	7	2	8	23	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
12,033	'3,553	'6,669	641	296	874	יתרה ממוצעת של ניירות ערך
מרכיבי הכנסות הריבית:						
-	-	-	-	-	-	• מרווח ריבית מפעילות באשראי
-	-	-	-	-	-	• מרווח ריבית מפעילות בפקדונות
-	-	-	-	-	-	סה"כ הכנסות ריבית

ההכנסות מהפעילות בשוק ההון הסתכמו בשנת 2013 בסך של 27 מיליון ש"ח, לעומת 28 מיליון ש"ח אשתקד, ירידה בשיעור של 3.6%.

בסיכום שנת 2013 נרשם במגזר זה הפסד בסך 18 מיליון ש"ח, לעומת הפסד בסך 16 מיליון ש"ח אשתקד. העליה בהפסד נובעת מהקיטון בהכנסות, כאמור, ומעליה בסך של 2 מיליון ש"ח בהוצאות התפעוליות.

* סווג מחדש
** לא רלוונטי

ב. פעילות במשכנתאות

השירותים שמספק הבנק בתחום זה כוללים מתן "הלוואות לדיור" (ללקוחות פרטיים) ומשכנתאות מסחריות (למגזר הקמעונאי, המסחרי והעסקי).

האחריות למתן שירותים אלו מרוכזת במערך המשכנתאות, בחטיבה ל"בנקאות קמעונאית", למעט פעילות בתחום הנדל"ן המניב ("משכנתאות מסחריות"), ללקוחות שהיקף האשראי שניתן להם, עולה על 7 מיליון ש"ח.

מגבלות חקיקה תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר

הפעילות בתחום ההלוואות לדיור הוסדרה באמצעות "חוק המכר (דירות)" ועל ידי הוראות ניהול בנקאי תקין בנושא זה.

על רקע העליות החדות שנרשמו במחירי הדירות בשנים 2013 - 2010, והעליה בשיעורי המינוף שנרשמו בהלוואות לדיור, העלולים לפגוע ביציבות המערכת הבנקאית, פרסם בנק ישראל בשנים 2012 ו- 2013 הוראות ניהול בנקאי תקין חדשות, ותיקון להוראות קיימות שנועדו להגביל את היקפי המינוף במוצר זה, ולצמצם את חשיפת המערכת הבנקאית לכשלי אשראי אפשריים (באמצעות עדכון משקלות הסיכון המיוחסים להלוואות אלה). לפרטים נוספים בנושא זה - ראה פרק 2' לעיל.

מוצרים

המוצרים אותם מציע הבנק בתחום זה דומים בעיקרם למוצרים המוצעים על ידי בנקים אחרים במערכת הבנקאית.

תחרות

תחום ההלוואות לדיור נחשב ליעד אטרקטיבי לפיתוח שירותים בנקאיים ישירים ונלווים במרבית הבנקים במערכת הבנקאית, בהיותו מאופיין ברמת סיכון נמוכה יחסית ופוטנציאל לפיתוח פעילויות בנקאיות נוספות ללקוחות להם ניתנים השרותים בתחום זה.

לפיכך, התפתחה במערכת הבנקאית תחרות עזה בתחום זה, המתבטאת בעיקר בתחום המחירים (מרווחי ריבית ושיעורי עמלות). האמצעים שמפעיל הבנק במסגרת התחרות בתחום זה כאמור לעיל, כוללים: שיפור השירות ללקוח, שמירה על קשר אישי ולעיתים מתן הנחות בתחום המחירים.

התפתחויות בשוקים של המגזר

בשנים האחרונות נרשמו גידולים בביקושים ובהיקף הביצועים של הלוואות לדיור שנגרמו בעקבות התגברות הביקושים בשוק הדיור ועליית המחירים שנגזרו מהמחסור בהיצע הדירות ביחס לביקושים אלו. העליה שנרשמה בהיקף ההלוואות לדיור חורגת משיעורי הצמיחה במשק ומשיעורי העליה ברמת החיים ובהכנסות של משקי הבית. לפיכך, קיים חשש שתהליכים אלו עלולים לפגוע באיכות תיק האשראי לדיור ולהגדיל את חשיפת המערכת הבנקאית לסיכונים אשראי. לפרטים נוספים באשר לניהול החשיפה לסיכונים אשראי בגין מוצר זה - ראה פרק 12(ב) (9) להלן.

* הוצג מחדש

ב. פעילות במשכנתאות (המשך)

פעילות הבנק בתחום: "הלוואות לדיור"

להלן מידע לגבי פעילות הבנק בתחום הלוואות לדיור, לרבות פרטים לגבי מאפייני תיק זה:

- התפלגות תיק הלוואות לדיור (לרבות הלוואות בבטחון דירת מגורים) של הבנק בחתך מאפיינים עיקריים:

- התפלגות בחתך בסיסי הצמדה:

31.12.2012		31.12.2013		בסיס ההצמדה
%	מיליוני ש"ח	%	מיליוני ש"ח	
45.4	1,130	46.3	1,320	לא צמוד
45.7	1,137	44.6	1,269	צמוד למדד
8.9	222	9.1	259	מט"ח וצמוד מט"ח
100.0	2,489	100.0	2,848	סך הכל

- התפלגות בחתך מדרגות אשראי:

31.12.2012		31.12.2013		מדרגות אשראי (אלפי ש"ח)	
%	מיליוני ש"ח	%	מיליוני ש"ח	מ	עד
80.3	2,001	82.1	2,339	-	600
12.0	298	10.7	306	600	1,200
7.1	176	6.4	181	1,200	4,000
0.6	14	0.8	22	4,000	-
100.0	2,489	100.0	2,848	סך הכל	

- התפלגות בחתך מאפייני איכות תיק האשראי:

שיעור השינוי	31.12.2012	31.12.2013	מאפייני איכות
%	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
14.4	2,489	2,848	יתרת חוב רשומה
400.0	3	15	סכום בפיגור
40.0	10	14	הפרשה להפסדי אשראי
18.2	44	52	יתרת חובות בעייתיים
-	1.8	1.8	שיעור החוב הבעייתי (%)

ב. פעילות במשכנתאות (המשך)

פעילות הבנק בתחום: "הלוואות לדיור" (המשך)

- התפלגות ההלוואות לדיור (לא כולל הלוואות ב"בטחון דירת מגורים" בלבד) שניתנו בשנת 2013, בהשוואה לאשתקד - בחתך מאפיינים עיקריים:

- התפלגות הביצועים בחתך מדרגות אשראי

2012		2013		מדרגות אשראי (אלפי ש"ח)	
%	מיליוני ש"ח	%	מיליוני ש"ח	מ	עד
17.2	106	16.3	108	-	800
19.9	123	23.0	153	800	1,200
43.2	268	45.5	302	1,200	3,000
19.7	122	15.2	101	3,000	-
100.0	619	100.0	664	סך הכל	

- התפלגות הביצועים בחתך שיעור המימון (LTV)

2012		2013		שיעור המימון (LTV) (%)	
%	מיליוני ש"ח	%	מיליוני ש"ח	מ	עד
37.2	231	35.7	237	-	45
42.1	260	41.3	274	45	60
20.7	128	23.0	153	60	-
100.0	619	100.0	664	סך הכל	

- התפלגות הביצועים בחתך כושר החזר הלווה

2012		2013		שיעור החזר מההכנסה (%)	
%	מיליוני ש"ח	%	מיליוני ש"ח	מ	עד
69.0	427	74.6	496	-	30
13.8	85	13.3	88	30	40
6.4	40	3.3	22	40	60
1.7	11	2.2	14	60	-
9.1	56	6.6	44	הלוואות נדחות ("בולט")	
100.0	619	100.0	664	סך הכל	

ב. פעילות במשכנתאות (המשך)

פעילות הבנק בתחום: "הלוואות לדיר" (המשך)

- התפלגות הביצועים בחתך תקופות לפירעון

2012		2013		תקופת הפרעון (שנים)	
%	מיליוני ש"ח	%	מיליוני ש"ח	מ	עד
43.8	271	48.9	325	-	20
55.4	343	50.9	338	20	25
0.8	5	0.2	1	25	-
100.0	619	100.0	664	סך הכל	

תמצית התוצאות הכספיות

להלן תמצית התוצאות הכספיות בתחום ה"משכנתאות" לשנת 2013, בחתך מגזרי פעילות, וניתוח מרכיביו, בהשוואה לאשתקד. (במיליוני ש"ח):

לשנה שנסתיימה בביום 31 בדצמבר 2013

"משכנתאות"

סך הכל	בנקאות מסחרית	עסקים קטנים	משקי בית	
				הכנסות ריבית, נטו
114	7	19	88	• מחיצוניים
(75)	(3)	(9)	(63)	• בין מגזרי
39	4	10	25	
-	-	-	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
39	4	10	25	סך הכל הכנסות מימון
6	-	1	5	הכנסות מעמלות והכנסות אחרות
45	4	11	30	סך ההכנסות
4	-	(1)	5	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
43	3	4	36	הוצאות תפעוליות ואחרות
(2)	1	8	(11)	רווח (הפסד) לפני מיסים
(1)	-	3	(4)	הפרשה למיסים
(1)	1	5	(7)	רווח נקי (הפסד)
*	5.7	12.8	*	תשואה להון (אחוזים)
3,296	165	420	2,711	יתרה ממוצעת של נכסים
3,274	164	417	2,693	יתרה ממוצעת של אשראי
1,981	166	363	1,452	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
				מרכיבי הכנסות הריבית:
39	4	10	25	• מרווח ריבית מפעילות באשראי
-	-	-	-	• מרווח ריבית מפעילות בפקדונות
39	4	10	25	סה"כ הכנסות ריבית

* לא רלוונטי.

ב. פעילות במשכנתאות (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (המשך)

לשנה שנתיימה ביום 31 בדצמבר 2012				
"משכנתאות"				
סך הכל	בנקאות מסחרית	עסקים קטנים	משקי בית	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
הכנסות ריבית, נטו				
114	6	22	86	• מחיצוניים
(79)	(3)	(12)	(64)	• בין מגזרי
35	3	10	22	
-	-	-	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
35	3	10	22	סך הכל הכנסות מימון
6	-	1	5	הכנסות מעמלות
41	3	11	27	סך ההכנסות
1	-	(1)	2	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
38	3	4	31	הוצאות תפעוליות ואחרות
2	-	8	(6)	רווח (הפסד) לפני מסים
1	-	3	(2)	הפרשה למסים
1	-	5	(4)	רווח נקי (הפסד)
0.7	0.1	13.3	"	תשואה להון (אחוזים)
2,888	114	452	2,322	יתרה ממוצעת של נכסים
4,456	1,700	450	2,306	יתרה ממוצעת של אשראי
2,869	113	366	1,027	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
מרכיבי הכנסות הריבית:				
35	3	10	22	• מרווח ריבית מפעילות באשראי
-	-	-	-	• מרווח ריבית מפעילות בפקדונות
35	3	10	22	סה"כ הכנסות ריבית

ההכנסות מהפעילות בתחום המשכנתאות הסתכמו בשנת 2013 בסך של 45 מיליון ש"ח, לעומת 41 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, עליה בשיעור של 9.8%, בעיקר עקב עליה בהכנסות הריבית מפעילות באשראי.

בסיומם שנת 2013, רשם הבנק הפסד, בסך של 1 מיליון ש"ח מהפעילות בתחום זה, לעומת רווח בסך של 1 מיליון ש"ח שנרשם אשתקד. הירידה בתוצאות העסקיות, על אף הגידול שנרשם בהכנסות, נובעת מעליה בסך של 3 מיליון ש"ח בהוצאות בגין הפסדי אשראי ומעליה בסך של 5 מיליון ש"ח בהוצאות התפעוליות.

* סווג מחדש
** לא רלוונטי

11. חברות מוחזקות עיקריות

חברות כלולות

גולדן גייט ברידג' פאנד

הבנק השקיע ביחד עם אחרים בקרן הון סיכון: "גולדן גייט ברידג' פאנד" העוסקת במתן הלוואות לחברות הזנק. חלקו של הבנק בהון הקרן מסתכם ב- 20%. על פי הסכם היסוד, התחייב הבנק להשקיע בקרן סכום הנמוך מבין 3 מיליון דולר ארה"ב או 20% מהון הקרן. בשל היקף ההתחייבויות שגויסו בקרן, הסתכמה התחייבות ההשקעה של הבנק בכ- 1.2 מיליון דולר. בשלב זה הקרן עוסקת במימוש נכסים והחזר כספים למשקיעים בלבד. לפיכך, מסתכמת השקעת הבנק בקרן ליום 31.12.2013 בסך של כ-0.1 מיליון ש"ח (31.12.2013 - 0.2 מיליון ש"ח). חלק הבנק ברווחי הקרן בשנת 2013 הסתכם בסכום זניח (2012 - זהה).

תכלית דיסקונט - ניהול תיקי השקעות בע"מ

הבנק מחזיק ב- 31% מההון וזכויות ההצבעה בחברת "תפנית דיסקונט ניהול תיקי השקעות בע"מ" (להלן: "תפנית") (לשעבר: "תכלית דיסקונט, ניהול תיקים בע"מ". ביום 25 בנובמבר 2013, שונה שם החברה לשמה הנוכחי).

"תפנית" עוסקת בניהול תיקי השקעות ליחידים, תאגידים וגופים מוסדיים. מאזן החברה ליום 31.12.2013 הסתכם בסך של כ-37 מיליון ש"ח והונה העצמי הסתכם לסך של כ-31 מיליון ש"ח. תרומת החברה לרווח הנקי של הבנק בשנת 2013 הסתכמה בסך של 4 מיליון ש"ח (2012 - 0.3 מיליון ש"ח).

חלק ד' - חשיפה לסיכונים ניהול ומדידה

12. החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם

א. כללי

פעילות הבנק במכשירים פיננסיים, לרבות מכשירים פיננסיים נגזרים, כרוכה בנטילת וניהול סיכונים שעיקרם: סיכוני אשראי, סיכוני שוק, סיכוני נזילות וסיכונים תפעוליים.

בשנים האחרונות התגבשה ההכרה לפיה - יישום נאות של עקרונות לניהול סיכונים מהווה גורם הכרחי לשמירת יציבות המערכת הבנקאית.

לפיכך, פרסם בנק ישראל בשנים האחרונות שורת הוראות ניהול בנקאי תקין בנושא זה (ראה פרק 2 לעיל) ובכללן:

- הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 310, בנושא: "ניהול סיכונים".
- הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 311, בנושא: "ניהול סיכוני אשראי".
- הוראת ניהול תקין מס' 314, בנושא: "הערכה נאותה של סיכוני אשראי ומדידה נאותה של חובות".
- הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 333, בנושא: "ניהול סיכון הריבית".
- הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 342, בנושא: "ניהול סיכון הנזילות".
- הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 350, בנושא: "ניהול הסיכונים התפעוליים".

הוראות אלו נועדו להטמיע את תפיסת ניהול הסיכונים במערכת הבנקאית ולהתאימה לעקרונות שגובשו על ידי ועדת "באזל".

מסגרת העבודה לניהול סיכונים בבנק מבוססת על הוראות הניהול הבנקאי התקין שפרסם בנק ישראל בנושא זה, כמפורט לעיל, ומושתתת על נדבכים ועקרונות יסוד לניהול סיכונים, הכוללים:

- התוויית אסטרטגיית הסיכון.
- גיבוש המדיניות לניהול סיכונים.
- ניהול סיכונים קבוצתי.
- ממשל תאגידי לניהול סיכונים.
- קווי הגנה.
- כלים ומערכות לניהול סיכונים.
- קביעת מדדי סיכון.
- שימוש במודלים.
- שימוש במבחני קיצון.

1. אסטרטגיית הסיכון

מסמך אסטרטגיית הסיכון מתווה את "גבולות הגזרה" לניהול סיכונים בבנק ומשקף את עוצמת הסיכון המכסימלי אליה יהיה הבנק חשוף במהלך העסקים הרגיל (להלן: "התיאבון לסיכון"). דירקטוריון הבנק והחברה האם מתווים את אסטרטגיית הסיכון בבנק.

2. מדיניות ניהול הסיכונים

מדיניות ניהול הסיכונים בבנק נגזרת מהאסטרטגיה לניהול סיכונים, ומיישמת את הוראות בנק ישראל בנושא זה. מסמכי המדיניות לניהול הסיכונים גובשו על ידי הנהלת הבנק ואושר על ידי הדירקטוריון.

מסמכים אלו מהווים את מסגרת העבודה לניהול סיכונים ומפרטים את כללי העבודה לניהול סיכונים, לרבות:

- תהליכי הניהול והבקרה.
- קביעת מגבלות.
- התשתיות לניהול סיכונים.

3. ניהול סיכונים קבוצתי

על פי הוראות בנק ישראל נדרשים תאגידי בנקאיים המשתייכים לקבוצה בנקאית להתאים את ניהול הסיכונים שלהם למדיניות ניהול הסיכונים בקבוצה.

לפיכך, מסמכי היסוד בנושא ניהול סיכונים (האסטרטגיה והמדיניות לניהול סיכונים) גובשו על ידי הבנק במשותף עם החברה האם. מעבר לכך, במסגרת ניהול הסיכונים מתבסס הבנק על תשתיות שפותחו בחברה האם ועל תהליכים ומתודולוגיות לניהול סיכונים שגובשו במשותף עם החברה האם. יצוין בהקשר זה כי דיווחים באשר לחריגה מהמגבלות שנקבעו לסיכונים השונים, והתפתחויות שחלו בפרופיל הסיכון של הבנק מועברות על ידי הבנק לחברה האם, באופן שוטף.

4. ממשל תאגידי

הטמעת תרבות ארגונית לניהול סיכונים, לרבות קיום ממשל תאגידי תקין ופונקציות ארגוניות מוגדרות, מהווה נדבך מרכזי בתהליך ניהול הסיכונים בבנק.

- הממשל התאגידי בבנק בהיבט ניהול הסיכונים, כולל אורגנים, כמפורט להלן:
- **הדירקטוריון** - המתווה את האסטרטגיה לניהול סיכונים, מאשר את המסגרת לניהול סיכונים שגובשה על ידי ההנהלה, ומפקח על ניהול הסיכונים בבנק.
 - **ועדת ניהול הסיכונים** של דירקטוריון הבנק - המהווה ועדה ייעודית בנושא: "ניהול סיכונים", ומפקחת על ניהול הסיכונים בבנק, חריגה ממדיניות ניהול הסיכונים ומהמגבלות שנקבעו - באמצעות דיווחים שוטפים ודיונים המתקיימים עם מנהל הסיכונים הראשי של הבנק.
 - **הנהלת הבנק** - אחראית על ניהול הסיכונים השוטף בבנק, לרבות: גיבוש "מסגרת לניהול סיכונים", קיום תשתיות מתאימות (טכנולוגיות ואנושיות) לניהול סיכונים, ועמידה במגבלות שנקבעו על ידי הדירקטוריון ובמסמך ה"מדיניות לניהול סיכונים".
 - **מנהל הסיכונים הראשי** - העומד בראש פונקציית ניהול הסיכונים בבנק ומדווח לדירקטוריון באופן שוטף על התפתחות פרופיל הסיכון בבנק וחריגה מהמגבלות שנקבעו.
 - **פונקציית ניהול הסיכונים** (החטיבה לבקרת ניהול סיכונים) - המהווה את "קו ההגנה השני" במערך ניהול הסיכונים בבנק. פונקציית ניהול הסיכונים אחראית לפיתוח מתודולוגיות ולגיבוש כלים ומדדים לניהול סיכונים, לרבות: ה"תיאבון לסיכון", "פרופיל הסיכון" אישור מערכות מדידה, ומודלים לניהול סיכונים ותיקופם, ומעורבות בתהליכי אישור אשראי.
 - **ועדת הנהלה לניהול סיכונים** - הבנק הקים פורום הנהלה לניהול סיכונים בראשות המנכ"ל ומנהל הסיכונים הראשי של הבנק. הועדה מקבלת דיווחים שוטפים באשר להתפתחות מדדי הסיכונים השונים בבנק ודנה בהמלצות לשינויים בתהליכי ניהול הסיכונים, היבטי ניהול סיכונים במוצרים חדשים וכו'.

5. קווי הגנה

- ממשל ניהול הסיכונים בבנק מבוסס על שלושה קווי הגנה, שהוגדרו במסמכי "ועדת באזל" ובהוראות ניהול בנקאי תקין בנושא ניהול סיכונים, כדלקמן:
- **קווי העסקים** (הקו הראשון) - הכולל את היחידות העסקיות של הבנק, הנוטלות סיכונים ונושאות בעיקר האחריות לניהול הסיכונים הגלומים בפעילותן באמצעות תהליכי עבודה ובקרה שהוגדרו על ידי ההנהלה בנהלי הבנק.
 - **פונקציית ניהול הסיכונים** (הקו השני) - האחראית על תכנון ופיתוח מסגרת העבודה לניהול סיכונים והצגת מכלול הסיכונים בפני ההנהלה והדירקטוריון. האחריות למילוי חובותיה של פונקציית ניהול הסיכונים הוטלה על החטיבה לניהול סיכונים.
 - **הביקורת הפנימית** (הקו השלישי) - הבוחנת (בדיעבד) את תקינותם ויעילותם של תהליכי ניהול הסיכונים ומאבחנת חולשות פוטנציאליות בבקרה הפנימית. האחריות למילוי התפקידים שהוגדרו בקו ההגנה השלישי, הוטלה על אגף הביקורת הפנימית.

6. כלים ומערכות מידע לניהול סיכונים

- תהליך ניהול הסיכונים מבוסס על מערכות מידע ממוכנות, המודדות באופן שוטף פרמטרים שונים המשמשים בתהליכי ניהול הסיכונים, ומנטרות חריגות ממגבלות שנקבעו. מערכות המידע הנמצאות בשימוש בבנק בתחום זה כוללות, בין היתר:
- בתחום ניהול סיכונים אשראי: מערכות לדירוג לווים, מערכות לדיווח על חריגה ממגבלות אשראי שנקבעו, מערכות לניהול חשיפות אשראי, מערכות למדידה ודיווח על חובות בעייתיים.

- בתחום ניהול סיכונים שוק: מערכות למדידה ודיווח על חשיפות בסיס, וחשיפות לריבית, לרבות מערכות המבוססות על מודלים סטטיסטיים.
- בתחום ניהול סיכון הנזילות: מערכות לדיווח על פערי נזילות נוכחיים ועתידיים (המבוססות בין היתר על מודלים סטטיסטיים), מערכות לניהול ריכוזיות מפקידים.
- בתחום ניהול סיכונים תפעוליים: מערכות לדיווח וניטור כשלים תפעוליים.

7. מדדי סיכון

- ב"מסגרת העבודה לניהול סיכונים" שולבו מדדים לניהול סיכונים המבוססים על הגדרות שנקבעו בהוראות בנק ישראל בנושא זה, לרבות:
 - "התיאבון לסיכון" - הוגדר כרמת הסיכון המכסימלית אותה מוכן הבנק לשאת, במהלך העסקים הרגיל.
 - "התיאבון לסיכון" נגזר מהאסטרטגיה העסקית של הבנק ומהווה נדבך מרכזי בתהליך ניהול הסיכונים. מסמך "התיאבון לסיכון" אושר על ידי הדירקטוריון בחודש נובמבר 2013. המסמך קובע מגבלות כמותיות ואיכותיות לחשיפת הבנק לסיכונים השונים.
 - "פרופיל הסיכון" - מוגדר כחשיפה המשוקללת של הבנק לגורמי הסיכון השונים. הערכת "פרופיל הסיכון" של הבנק נבחנת באופן שוטף על ידי פונקציית ניהול הסיכונים במסגרת תהליכי הערכת סיכונים פנימי (תהליך ICAAP).
 - בתום התהליך נערך על ידי מנהל הסיכונים הראשי "מסמך ICAAP", הכולל אומדן לגבי החשיפה המשוקללת של הבנק לסיכונים השונים ("פרופיל הסיכון") בהתחשב בסביבה העסקית, הרגולטורית והארגונית בה פועל הבנק והשינויים שחלו בפרופיל זה.
 - הערכת "פרופיל הסיכון" מדווחת להנהלת הבנק ולדירקטוריון.

8. שימוש במודלים

- מורכבות הסיכונים אליהם חשוף הבנק והצורך לקיים תהליכי ניהול ובקרת סיכונים איכותיים ואפקטיביים, מחייב שימוש במודלים למדידת סיכונים ולהערכת החשיפה לסיכונים של הבנק. בתהליך ניהול הסיכונים עושה הבנק שימוש במספר רב של מודלים, לרבות מודלים סטטיסטיים, אקטואריים וכלכליים - בכל סוגי הסיכונים.
- ההיקף הרחב של השימוש במודלים ומורכבותם הרבה של חלק מהם, חושפת את הבנק ל"אומדני סיכון מוטעים".
- לפיכך, ולאור הנחיות שהוצאו על ידי בנק ישראל בנושא זה, קבע הבנק מדיניות לתיקוף מודלים שאושרה על ידי הדירקטוריון בחודש דצמבר 2013. תהליך תיקוף המודלים השונים נמצא באחריות החטיבה לניהול סיכונים.

9. מבחני קיצון

- השימוש ב"מבחני קיצון" מהווה כלי משלים בתהליך ניהול הסיכונים. התוצאות המתקבלות ממבחני הקיצון נועדו להתריע על תוצאות בלתי צפויות הנובעות מהתממשות תרחישים חמורים, ולספק כלים להערכת "כרית ההון" הנדרשת לספיגת הפסדים בלתי צפויים.
- תרחישי הקיצון פותחו על ידי היחידות העסקיות בקו הראשון, בשיתוף עם החברה האם ותוצאותיהם מדווחות להנהלת הבנק ולוועדת ניהול הסיכונים.

ב. סיכוני אשראי

סיכון האשראי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מהאפשרות שהצד הנגדי לעסקה לא יעמוד בהתחייבויותיו (באופן חלקי או מלא).

לפרטים נוספים באשר להוראה החדשה בנושא "ניהול סיכונים אשראי" שפורסמה על ידי בנק ישראל ביום 23 בדצמבר 2012, והשלכותיה על: גיבוש האסטרטגיה, קביעת המדיניות, ותהליכי הניהול, הפיקוח והבקרה של הבנק בנושא זה, ראה פרק 2(1) לעיל.

1. אסטרטגיות ותהליכים -

ככלל, הבנק רואה את עצמו כ"בנק אוניברסלי" המשרת את כל מגזרי הפעילות בתחום מתן האשראי - לרבות: עסקי, מסחרי וקמעונאי. עם זאת, לאור הנסיון וההתמחות שצבר הבנק במהלך השנים, ניתן דגש בשנים האחרונות להרחבת הפעילות הבנקאית במגזר הקמעונאי (הכולל: משקי בית, שכירים, עסקים קטנים). מדיניות הטיפול בסיכונים האשראי בבנק נועדה להביא, בין היתר, לשיפור איכות תיק האשראי וגידור הסיכונים הגלומים בו. מדיניות האשראי כוללת קיום מנחים ומגבלות לגבי היבטים שונים של תהליכי חיתום וניהול תיק האשראי - לרבות:

- היחס שבין האשראי לסך הנכסים והון הבנק.
- שיעורי הגידול התקופתיים באשראי.
- שיעורי האשראי במגזרי הפעילות השונים, ביחס לכלל האשראי בבנק, ומגמת השינוי בנתונים אלה.
- חשיפות האשראי בחתך אזורי גאוגרפיים.
- חשיפות האשראי בחתך ענפי משק.
- חשיפות לסוגי עסקאות מסוימים.
- החשיפה לריכוזיות אשראי ומדיניות פיזור האשראי.
- חשיפה לסיכונים סביבתיים.
- מדיניות קבלת הבטחונות והסתמכות על בטחונות.
- מדיניות תמחור האשראי על פי דרגת הסיכון שלו.
- התפלגות החשיפה לסיכונים אשראי בחתך מגזרי הצמדה.
- התפלגות חשיפת האשראי בחתך מגזרי פעילות.
- היבטים שונים בתחום "חיתום האשראי" לרבות קביעת מדרג סמכויות.
- מדיניות האשראי של הבנק מתעדכנת בעת הצורך בהתאם לשינויים המתרחשים במשק ובסביבה העסקית של הבנק - ומובאת לאישור הדירקטוריון בתדירות שנתית, לפחות.
- לפרטים נוספים באשר להשלכות המשבר הכלכלי בעולם על מדיניות ותהליכי האשראי בבנק - ראה הרחבה בהמשך פרק זה.

2. המבנה והארגון של פונקציות ניהול סיכון האשראי -

פונקציות ניהול סיכון האשראי מטפלות במגוון היבטים הקשורים לתחום האשראי בבנק, לרבות:

- ניהול האשראי.
- ניהול סיכון האשראי.
- ניהול, מדידה ודיווח על חובות בעייתיים.

(א) ניהול האשראי

ניהול האשראי מבוסס על פונקציות ניהול מדורגות, כמפורט להלן:

- דירקטוריון הבנק.
- ועדת אשראים של הדירקטוריון.
- ועדת אשראי (הנהלה), בראשות מנכ"ל הבנק.
- ועדות אשראי חטיבתיות - בראשות מנהלי החטיבות: החטיבה העסקית-מסחרית* והחטיבה הקמעונאית.
- ועדות אשראי אזוריות ומנהלי האזורים בבנק.
- מנהלי הסניפים בבנק.

(ב) ניהול סיכון האשראי

ניהול סיכון האשראי בבנק מבוסס על שלושה קווי הגנה, שהוגדרו במסמכי "ועדת באזל" ובהוראות ניהול בנקאי תקין שפורסמו על ידי בנק ישראל, כדלקמן:

- **קווי העסקים** (הקו הראשון) - הכוללים יחידות עסקיות "נוטלות סיכון". יחידות אלו כוללות פונקציות ותהליכי פיקוח ובקרה בתחום ניהול סיכון האשראי, כדלקמן:
 - יחידות האשראי בסניפים - פעולות הפיקוח והבקרה בסניפים כוללות בדיקה כפולה של הקמת מסגרות אשראי (בינוניות וגדולות) ובדיקות חריגי אשראי (באמצעות דוחות ייעודיים).
 - מנהלות האזור מבצעות פעולות פיקוח ובקרה, לרבות: אישור מסגרות אשראי, אישור חריגות ממסגרות אשראי, פיקוח על ביצוע הוראות שניתנו, ביקורת מסמכי אשראי ובדיקות חיתום אשראי. במסגרת ניהול סיכון האשראי נעזרות מנהלות האזור בדוחות בקרה ייעודיים, כגון: דוחות התפתחות אשראי, דוחות חריגים, דו"ח "תנועות גדולות" וכו'. תהליכים אלו מבוצעים באמצעות בקרי אשראי אזוריים ופקידים ייעודיים אחרים.
 - אגף אשראי ובקרה בחטיבה הקמעונאית - פעולות הפיקוח והבקרה המבוצעות על ידי האגף כוללות, בין היתר: ביקורת חיתום אשראי הנמצא באחריות מנהלות האזור, ניתוח כשלי אשראי, סקירות ענפיות, גיבוש רשימת "אשראים במעקב" (WATCH LIST), בקרת חריגות ממסגרות, הפקת דוחות טיפול בממצאים שעלו בבקרת האשראים שבמעקב והפקת דוחות בקרה ניהוליים.
 - מטה החטיבה העסקית מסחרית - פעילות הפיקוח והבקרה מתבצעות הן על ידי גורמי ניהול האשראי במטה (כלכלנים, ראשי תחומים וצוותים), והן על ידי גורמי פיקוח ובקרה ייעודיים (בקר מסמכי אשראי חטיבתי, ובקר סיכוני אשראי חטיבתי). פעילות הפיקוח והבקרה המבוצעות על ידי מטה החטיבה כוללות: ביקורת מסמכי אשראי, בקרה על חריגות ממסגרות וחידוש מסגרות אשראי, מעקב (לרבות הפקת דוחות בקרה) אחר ממצאים שעלו בבקרת אשראים הנמצאים ב"רשימת המעקב", ניתוח כשלי אשראי, וניטור ומעקב אחרי חובות בעייתיים.
- **פונקציות ניהול הסיכונים** (הקו השני) - האחריות לניהול סיכוני האשראי בקו ההגנה השני, הוטלה על החטיבה לניהול סיכונים בראשות מנהל הסיכונים הראשי. תהליכי ניהול סיכוני האשראי הנמצאים באחריות החטיבה לניהול סיכונים, כוללים:
 - בדיקת חריגות ממדיניות האשראי שנקבעה.

* מנהל החטיבה העסקית מסחרית משמש כמנהל סיכוני האשראי בבנק.

- סקירת בקשות אשראי.
- אישור דירוג הלווים בבנק.
- סקירה בלתי תלויה של תיק האשראי והכנת מסמך הערכת סיכונים בתדירות רבעונית.
- קביעת נאותות סיווג החובות הבעייתיים וההוצאות להפסדי אשראי.
- מעורבות בהכנת מסמכי אסטרטגיית האשראי ומדיניות האשראי.
- אישור מודלים בתחום ניהול סיכוני האשראי.
- פעילות החטיבה לניהול סיכונים מתבצעת באמצעות פונקציות ויחידות משנה כדלקמן:
- מחלקת הערכת אשראי - האחראית על הערכת בקשות אשראי המוגשות לאישור, ועל אישור דירוגי האשראי של הלווים בבנק.
- מחלקת בקרת סיכוני אשראי - האחראית על הערכה בלתי תלויה של תיק האשראי, ניתוח והערכת ההיבטים השונים של סיכון האשראי, וסיוע בהכנת מסמכי אסטרטגיית האשראי ומדיניות האשראי.
- מחלקת ניהול סיכונים - המתכללת את תהליך ניהול הסיכונים לרבות: המתודולוגיה, כלי הבקרה, עריכת מסמך "ICAAP", ובניית מודלים בתחום ניהול סיכוני אשראי ותיקופם.
- אחריות מקצועית על ה"יחידה לאשראים מיוחדים" ועל אגף "בקרת אשראי" בחטיבה הקמעונאית, בכל הנוגע לסיווג חובות בעייתיים וקביעת ההפרשות להפסדי אשראי.
- **פונקציות הביקורת (הקו השלישי) - ניהול סיכוני האשראי בקו ההגנה השלישי נמצא באחריות אגף הביקורת הפנימית, בראשות המבקרת הפנימית של הבנק. פעילות אגף הביקורת הפנימית, בהיבט ניהול סיכוני אשראי, כוללות:**
 - ביקורת על תהליכי הבקרה הפנימית של ניהול סיכוני האשראי, לרבות סקירה בלתי תלויה של "מסמך ICAAP".
 - ביקורת פעילות יחידות האשראי בבנק (מרמת הסניף ועד לרמת מטה חטיבות האשראי), המבוססות על סקר סיכונים מוקדם.
 - ביקורת תהליכי ניהול סיכון האשראי הנמצאים באחריות הדירקטוריון, לרבות: אישור אסטרטגיית ומדיניות האשראי, קביעת מגבלות ויעדים ופיקוח על ההנהלה.
 - ביקורת יחידות הבקרה, לרבות מחלקת בקרת אשראי.

(ג) ניהול, סוג מדידה ודיווח על חובות בעייתיים

- מערך ניהול סיכון האשראי בבנק כולל שתי יחידות לטיפול בחובות בעייתיים:
- יחידה ל"אשראים מיוחדים" הפועלת במסגרת החטיבה העסקית-מסחרית בבנק, ומטפלת הן בניהול הסדרה וגבייה של אשראי בעייתיים הנמצאת בטיפול החטיבה העסקית - מסחרית ושל אשראים אחרים (הנמצאים בטיפול משפטי) והן בסיווג ומדידת הפרשות להפסדי אשראי ללקוחות אלו.
- יחידה לפיקוח ובקרה הפועלת בחטיבה הקמעונאית, ועוסקת הן בניהול והסדרה של חובות בעייתיים המשתייכים לחטיבה הקמעונאית (לפני העברתם לטיפול משפטי) והן בסיווג וקביעת הפרשות להפסדי אשראי ללקוחות אלו.
- היחידות כפופות ארגונית לחטיבות האשראי (עסקית - מסחרית וקמעונאית) ומקצועית למנהל הסיכונים הראשי (בהיבט סיווג חובות בעייתיים וקביעת ההפרשות להפסדי אשראי - החל מיום 1.1.2014).

3. מערכות דיווח על סיכון ומדידת סיכון האשראי -

- הבנק נעזר לצורך ניהול סיכון האשראי בכלים ממוחשבים הכוללים:
- מערכת מידע מרכזית לניהול האשראי, וכן למעקב ודיווח על ההתפתחויות שחלו באשראי זה.
- מערכת לדירוג לווים, המבוססת על מודלים לדירוג לווים שפותחו בבנק - באמצעותם מדורגים לקוחות הבנק, בעלי אשראי העולה על 400 אלפי ש"ח. המודלים מיועדים לסוגים שונים של פירמות ולפעילות מגוונת, כגון: עסקי רגיל, מימוני, צרכני, ליווי בניה, משכנתאות ולקוחות פרטיים. הערכת רמת הסיכון של הלווה, במודלים האמורים, מבוססת על כושר ההחזר של הלווה ועל מבנה ורמת כיסוי הבטחונות לאשראי. המודלים מושתתים הן על פרמטרים כלכליים וניהוליים והן על הערכות ספציפיות לגבי כל לווה ולווה, בהתבסס על הנסיון שנצבר לגביהם בתקופת פעילותם בבנק.
- מערכת ממוחשבת "תומכת החלטה" לדירוג לווים פרטיים ("Credit Scoring").
- מערכת לפילוח האשראי בבנק בחתך ענפי משק ובחתך מדרגות לווים.
- מערכת "אורות אדומים" לקבלת התראות על קשיים פוטנציאליים במצבם העסקי של לקוחות הבנק.
- מערכת לדיווח על חשיפות אשראי "גדולות" וחשיפות אשראי "גדולות מאד".
- מערכת לדיווח על סיכון אשראי במטבע חוץ.
- מערכת לדיווח על האשראי שניתן לענף הבניה.
- מערכת למעקב אחרי חריגות אשראי בחשבונות עובר ושכ.
- מערכת לניהול ודיווח על חובות בעייתיים והפרשות להפסדי אשראי בגינם.

4. מדידה וגילוי בנושא: "חובות בעייתיים"

- ביום 1 בינואר 2011 נכנסה לתוקף הוראה חדשה בנושא: "מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי" (להלן: "ההוראה"), המבוססת על התקינה החשבונאית הקיימת בארה"ב לגבי תאגידים בנקאיים. עיקרי המדיניות החשבונאית שיושמה בנושא זה, והשלכותיה על כללי המדידה של החובות הבעייתיים וההפרשות להפסדי אשראי בגינם - מפורטים בביאור וט' בדוחות הכספיים. ההוראה כוללת, בין היתר, הנחיות בתחומי הגילוי, הבקרה והתיעוד בנושא זה, כדלקמן:
- הרחבת דרישות הגילוי בדוחות הכספיים בגין חובות בעייתיים.
על פי ההוראה נדרשים התאגידים הבנקאיים, בין היתר:
 - לפרט בדוח הדירקטוריון את השינויים שחלו בתקופת הדוח בכל אחד ממרכיבי ההפרשה להפסדי אשראי, להסביר (במידת הצורך) את הסיבות לשוני (אם היה) שבין ההפרשה להפסדי אשראי - לבין האמדן המקורי, לפרט את השינויים שחלו באיכות תיק האשראי של התאגיד הבנקאי בתקופה המדווחת ולהסביר כיצד שינויים אלו השפיעו על ההפרשה להפסדי אשראי (ראה פירוט בפרק 4 לעיל).
 - לתת גילוי כמותי נרחב ל"חובות פגומים", שיכלול בין היתר, מידע לגבי יתרת ה"חובות הפגומים" בחתכים שונים (ראה הרחבה בהמשך).
- קביעת כללים לעריכת נהלים, לתעוד ולבקרה פנימית - בגין השיטות והתהליכים לזיהוי, מדידה, דיווח על חובות בעייתיים והפרשות להפסדי אשראי בגינם. כללים אלו כוללים בין היתר:
 - הטלת חובה על התאגידים הבנקאיים לפתח שיטה עקבית לקביעת ההפרשה להפסדי אשראי באמצעות תהליך שיטתי שיושם בעקביות. השיטה תתועד בכתב ותכלול הסברים וניתוחים מבוססים.

- הטלת חובה על הנהלת התאגידים הבנקאיים לסקור תקופתית את השיטה לקביעת הפסדי אשראי, לבצע בדיקות לתקפותה (Validation), ולתעד את הקשר שבין מצאי הסקירה התקופתית של תיק האשראי לבין יתרת ההפרשה להפסדי אשראי.

בהמשך לפרסום ההוראה, כאמור - פורסמה על ידי בנק ישראל ביום 18 בפברואר 2010 "הוראת שעה", המפשטת את הכללים למדידת הפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי - המחייבים שימוש במודלים סטטיסטיים מורכבים והיסטוריית נתונים לגבי מחיקות חשבונאיות, שלא קיימת במערכת הבנקאית, בשלב זה. כללי המדידה שנקבעו מבוססים על מודלים פשוטים יותר לחישוב ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי, ויהיו בתוקף בשנים 2011 ו-2012. מאחר ותוקף "הוראת השעה" פג ביום 31.12.2012, הפיץ בנק ישראל ביום 10 באפריל 2013 טיוטת הוראה חדשה בנושא זה, המאמצת את הכללים שנקבעו ב"הוראת השעה" הקודמת (ראה הרחבה להלן).

לאור הכללים שנקבעו בהוראה, הגדיר הבנק קריטריונים לסיווג חובות בעייתיים, כדלקמן:

- **"הלוואות בפיגור"** - הלוואה מוגדרת כ"הלוואה בפיגור" אם קיים פיגור בתשלום של החייב ביחס לתנאי הפרעון החוזיים של הלוואה (לא כולל תקופת "grace" שהתיר הבנק לחייב ובתנאי שתקופת ה-"grace" אינה עולה על שבועיים). ההוראה מגדירה "תקופת פיגור בסיסית" במשך 30 יום, כדלקמן:

- בהלוואה הנפרעת בתשלומים חודשיים - כאשר לא שולמו שני תשלומים חודשיים או יותר, או כאשר קיים פיגור של למעלה מ-30 יום בפרעון תשלום חודשי.

- בהלוואה הנפרעת בתשלומים תקופתיים לא חודשיים - כאשר קיים פיגור של 30 יום או יותר בפרעון תשלום תקופתי.

- בהלוואה לדיור שחלים לגביה הכללים לחישוב הפרשות להפסדי אשראי לפי "עומק הפיגור" - כאשר "עומק הפיגור" מגיע לחודשיים ומעלה.

- **הלוואות פגומות** - חובות פגומים מסווגים על ידי הבנק, בהתאם לכללים הבאים:

- כל החובות הבעייתיים שאורגנו מחדש.

- חובות שנבדקו על "בסיס פרטני", שתקופת הפיגור בגינם עולה על 90 יום (למעט "חובות המובטחים היטב ונמצאים בהליכי גביה", כהגדרתם בהוראות החדשות).

- כל החובות בטיפול משפטי.

- כל חוב אחר שנבדק על "בסיס פרטני" ולהערכת הבנק לא ניתן יהיה לגבות מהחייב את כל הסכומים המגיעים ממנו, לפי תנאי הפרעון החוזיים של החוב.

ההפרשות להפסדי אשראי מחושבות על ידי הבנק בהתאם להנחיות שנכללו בהוראה והמדיניות שנקבעה על ידי הבנק בנושא זה. ההנחיות מתייחסות לשתי קטגוריות עיקריות בנושא זה, כדלקמן:

- **חובות שההפרשה להפסדי אשראי בגינם מחושבת על בסיס פרטני:**

ההפרשות להפסדי אשראי בגין חובות אלו, מחושבות באחת מבין השיטות הבאות:

- עבור חובות פגומים ה"מובטחים בכחון" - ההפרשה להפסדי אשראי מהווה את הפער שבין יתרת החוב הרשומה של החוב הפגום, לשווי ההוגן של הבטחונות.

- עבור חובות פגומים אחרים - ההפרשה להפסדי אשראי מהווה את הפער שבין יתרת החוב הרשומה של החוב הפגום, לבין הערך הנוכחי של שווי התקבולים הצפויים מהחייב. שיעור הריבית שבו מנוכים התקבולים, נקבע על פי שיעור הריבית החוזי של החוב הפגום.

• **חובות שההפרשה להפסדי אשראי בגינם מוערכת על בסיס קבוצתי:**

ההפרשה להפסדי אשראי המוערכת על בסיס קבוצתי, מחושבת על פי הכללים הבאים:

- חובות עליהם חלה הוראת השעה של בנק ישראל שפורסמה ביום 18.2.10 (להלן: "הוראת השעה"), שהכללים העומדים בבסיסה, אומצו גם בטיטוט ההוראה החדשה שהופצה על ידי בנק ישראל ביום 10.4.2013 (ראה הרחבה בסעיף 13 להלן):

הכללים שנקבעו בהוראת השעה ובטיטוט ההוראה החדשה חלים על כלל מכשירי האשראי בבנק (למעט חובות שסוגו כפגומים והלוואות לדיור שההפרשה להפסדי אשראי בגינן מחושבת לפי שיטת "עומק הפיגור"). בהתאם להוראות אלה מחושבת ההפרשה הקבוצתית בגין אשראים אלו כמכפלה של יתרות החוב הרשומות של האשראים עליהם חלה ההוראה (המפולחות בחתך "ענפי משק"), ב"מקדם הפרשות להפסדי אשראי" שנקבע לכל אחד מענפי המשק, כאמור (לפרטים נוספים באשר למתודולוגיה לקביעת מקדמי הפרשות להפסדי אשראי עבור כל אחד מענפי המשק השונים - ראה ביאור ט' בדוחות הכספיים).

להערכת הבנק, "מקדמי הפרשות להפסדי אשראי" שנקבעו, לצורך הערכת ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי, כאמור, מהווים את האומדן הטוב ביותר (בתוך "טווח ההפרשות"), לגבי שיעורי ההפסדים הלא מזוהים, הגלומים בתיק האשראי לכל אחת מהקבוצות שפורטו לעיל.

- הלוואות לדיור שההפרשה להפסדי אשראי בגינן מחושבת לפי שיטת עומק הפיגור: ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראים אלו מחושבת על פי השיעורים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 314, הנגזרים מעומק הפיגור של כל אחת מהלוואות. בנוסף, בהתאם להנחיה שפורסמה על ידי בנק ישראל ביום 29.3.2013 (ראה פרק ז'2(1), לעיל) ערך הבנק הפרשה נוספת להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי בגין הלוואות לדיור, שלא נערכה בגינן הפרשה לפי עומק הפיגור, בגין הפסדים פוטנציאליים הגלומים בתיק הלוואות לדיור הנובעים מפגיעה אפשרית באיכות תיק אשראי זה. בהתאם להנחיית בנק ישראל שיעור הפרשה זה לא יפחת מ-0.35%.

- מכשירי אשראי חוץ מאזניים (שלא סוגו כפגומים):

ההפרשה להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי זה, מחושבת באמצעות הכפלת יתרת החוב הרשומה של סיכון האשראי, ב"מקדם הפרשות להפסדי אשראי", שנקבע על ידי הבנק (לאחר המרה ל"שווה ערך אשראי" - בהתאם למקדמי "CCF" שנקבעו בכללי "באזל 2", או על פי מודל עסקי אחר).

- בהתאם לכללים שנקבעו בהוראת השעה, ההפרשות להפסדי אשראי אינן כוללות, החל מיום 1.1.2011 את ההפרשה הכללית והנוספת לחובות מסופקים שעריכתן נדרשה על פי הכללים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 315. עם זאת, הבנק ממשיך לחשב בכל תקופת דיווח את סכום ההפרשה הנוספת לחובות מסופקים, על פי הכללים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 315, בכדי לוודא שיתרת ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי, אינה נופלת מסכום ההפרשה הנוספת והכללית לחובות מסופקים - כנדרש בהוראת השעה, ובטיטוט ההוראה החדשה שפורסמה על ידי בנק ישראל ביום 10.4.2013.

השלכות ההוראה על התפתחות וסוג החובות הבעייתיים בבנק, הינם כדלקמן:

(א) התפלגות החובות הבעייתיים:

1. סיכון אשראי בעייתי - בחתך סוג החוב

31 בדצמבר 2013		
סך הכל	חוץ מאזני	מאזני
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
399	2	397
56	1	55
347	51	296
802	54	748
168	3	165
634	51	583
23	-	23

חובות פגומים
סיכון אשראי נחות
סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת
סך הכל סיכון אשראי בעייתי⁽²⁾
בניכוי הפרשה להפסדי אשראי
סיכון אשראי בעייתי, נטו
* מזה חובות שאינם פגומים בפיגור של 90 יום ומעלה

31 בדצמבר 2012		
סך הכל	חוץ מאזני	מאזני
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
551	6	545
42	-	42
260	60	200
853	66	787
148	3	145
705	63	642
21	-	21

חובות פגומים
סיכון אשראי נחות
סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת
סך הכל סיכון אשראי בעייתי⁽²⁾
בניכוי הפרשה להפסדי אשראי
סיכון אשראי בעייתי, נטו
* מזה חובות שאינם פגומים בפיגור של 90 יום ומעלה

2. נכסים שאינם מבצעים

31 בדצמבר 2013		
סך הכל	חוץ מאזני	מאזני
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
351	2	349
-	-	-
351	2	349

חובות פגומים⁽¹⁾
נכסים שהתקבלו בגין אשראים שסולקו
סך הכל נכסים שאינם מבצעים

31 בדצמבר 2012		
סך הכל	חוץ מאזני	מאזני
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
383	6	377
-	-	-
383	6	377

חובות פגומים⁽¹⁾
נכסים שהתקבלו בגין אשראים שסולקו
סך הכל נכסים שאינם מבצעים

(1) חובות שאינם צוברים הכנסות ריבית
(2) הנתונים מתייחסים ליתרת החוב הרשומה של סיכון האשראי לציבור.
** סוג מחדש.

(ב) יחסים פיננסיים:

להלן נתונים לגבי יחסים פיננסיים מסוימים המשמשים להערכת איכות תיק האשראי של הבנק, הנגזרים מנתוני החובות הבעייתיים שחושבו על פי הכללים שבהוראות החדשות:

31.12.2012	31.12.2013	
%	%	
3.1	2.2	- שיעור יתרת האשראי הפגום ⁽¹⁾ , מתוך סך האשראי לציבור ⁽²⁾
0.1	0.1	- שיעור יתרת האשראי ⁽³⁾ בפיגור של 90 יום ומעלה (שאינו פגום), מתוך סך האשראי לציבור
2.0	2.0	- שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי ⁽³⁾ , מתוך סך האשראי לציבור ⁽²⁾
3.8	2.8	- שיעור סיכון האשראי הבעייתית ⁽³⁾ מתוך סך סיכון האשראי לציבור
19.3	27.3	- שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי ⁽³⁾ מתוך האשראי הפגום
0.2	0.4	- שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי, מהיתרה הממוצעת של האשראי ⁽³⁾
0.1	0.3	- שיעור המחיקות נטו, מיתרת האשראי הממוצעת ⁽³⁾
6.2	13.7	- שיעור המחיקות נטו מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי ⁽³⁾

- (1) אשראי לציבור פגום שאינו צובר הכנסות ריבית.
 (2) הנתונים מתייחסים ליתרת החוב הרשומה של האשראי לציבור.
 (3) הנתונים מתייחסים לאשראי לציבור בלבד.
 * הוצג מחדש

5. גילוי כמותי לסיכון האשראי -

(א) להלן מידע לגבי התפלגות סיכון האשראי ברוטו לפי סוגים עיקריים של חשיפת אשראי:

31.12.2012		31.12.2013		
יתרות ממוצעות ⁽¹⁾	יתרות לסוף השנה	יתרות ממוצעות ⁽¹⁾	יתרות לסוף השנה	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
19,663	20,310	20,718	21,530	הלוואות*
5,254	5,441	6,066	6,120	אגרות חוב
79	79	76	51	נגזרים O.T.C. ⁽²⁾
5,545	5,412	5,359	5,194	סיכון אשראי אחר ⁽³⁾
1,066	1,049	1,084	1,100	אחרים ⁽⁴⁾
31,607	32,291	33,303	33,995	סך הכל

- (1) הממוצע חושב על פי היתרות בסופי רבעון.
 (2) סיכון האשראי בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים מוצג במונחי "שווה ערך אשראי" (לאחר השפעת קיזוזים והכפלה במקדם תוספת - ADD ON).
 (3) כולל התקשרויות למתן אשראי וחשיפות חוץ מאזניות אחרות חשיפות לסיכון אשראי חוץ מאזניות מוצגות לפני המרה ל"שווה ערך אשראי" (מקדמי CCF).
 (4) כולל בעיקר מזומנים, השקעות במניות ורכוש קבוע.
 * לרבות פקדונות בבנקים.
 ** יתרות סיכון האשראי והיתרות הממוצעות מוצגות על בסיס "יתרות החוב הרשומות" של האשראי כמשמעותן בהוראות בנק ישראל בנושא: "חובות בעייתיים".

(ב) מידע לגבי התפלגות חשיפות האשראי בחתך אזור גאוגרפי:

פרטים נוספים לגבי התפלגות חשיפות האשראי בחתך אזור גאוגרפי נכללים בתוספת ו' בסקירת ההנהלה.

(ג) מידע לגבי התפלגות חשיפות האשראי בחתך הצד הנגדי לאשראי:

31.12.2013

סוג הישות	מיליוני ש"ח	סיכון אשראי			מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
		הלוואות ¹	אגרות חוב	נגזרים ⁽¹⁾			
ריבנויות	1,768	5,150	-	1	-	6,919	
סקטור ציבורי	152	273	7	30	-	462	
תאגידים בנקאיים	1,612	587	11	23	-	2,233	
תאגידים	7,183	110	26	3,430	-	10,749	
בבטחון נדל"ן מסחרי	956	-	-	-	-	956	
קמעונאיות ליחידים	2,628	-	-	746	-	3,374	
עסקים קטנים	4,527	-	-	791	-	5,318	
הלוואות לדיור	2,704	-	7	173	-	2,884	
נכסים אחרים	-	-	-	-	1,100	1,100	
סך הכל	21,530	6,120	51	5,194	1,100	33,995	

31.12.2012

סוג הישות	מיליוני ש"ח	סיכון אשראי			מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
		הלוואות ¹	אגרות חוב	נגזרים ⁽¹⁾			
ריבנויות	2,106	4,189	-	1	-	6,296	
סקטור ציבורי	147	442	14	40	-	643	
תאגידים בנקאיים	1,245	696	14	20	-	1,975	
תאגידים	6,668	114	41	3,637	-	10,460	
בבטחון נדל"ן מסחרי	1,041	-	-	-	-	1,041	
קמעונאיות ליחידים	2,283	-	2	706	-	2,991	
עסקים קטנים	4,405	-	1	796	-	5,202	
הלוואות לדיור	2,415	-	7	212	-	2,634	
נכסים אחרים	-	-	-	-	1,049	1,049	
סך הכל	20,310	5,441	79	5,412	1,049	32,291	

(1) סיכון האשראי בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים מוצג במונחי "שווה ערך אשראי" (לאחר השפעת קיזוזים והכפלה במקדם תוספת "ADD ON").

(2) כולל התקשרויות למתן אשראי וחשיפות חוץ מאזניות אחרות. חשיפות לסיכון אשראי חוץ מאזניות מוצגות לפני המרה ל"שווה ערך אשראי" (מקדמי CCF).

(3) כולל בעיקר: מזומנים, השקעות במניות ורכוש קבוע.

* יתרות ההלוואות מוצגות על בסיס, "יתרות החוב הרשומות", כמשמעותן בהוראות בנק ישראל בנושא: "חובות בעייתיים".

(ד) מידע לגבי התפלגות תזרימי המזומנים העתידיים בגין חשיפת האשראי בחתך תקופה חוזיות לפרעון⁽¹⁾.

31.12.2013

סך כל תזרימי מזומנים	ללא תקופת פרעון ⁽²⁾	מעל חמש שנים	משנה ועד חמש שנים	עד שנה	סוג האשראי
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
24,015	310	3,765	6,688	13,252	הלוואות***
6,147	-	1,293	2,618	2,236	אגרות חוב
51	7	23	8	13	נגזרים ⁽³⁾
5,194	1,093	115	571	3,415	סיכון אשראי אחר ⁽⁴⁾
1,100	657	-	-	443	אחרים ⁽⁵⁾
36,507	2,067	5,196	9,885	19,359	סך כל חשיפת האשראי

31.12.2012

סך כל תזרימי מזומנים	ללא תקופת פרעון ⁽²⁾	מעל חמש שנים	משנה ועד חמש שנים	עד שנה	סוג האשראי
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
22,566	293	3,276	6,057	12,940	הלוואות***
5,592	-	1,940	2,805	847	אגרות חוב
79	14	43	7	15	נגזרים ⁽³⁾
5,424	970	14	1,176	3,264	סיכון אשראי אחר ⁽⁴⁾
1,049	656	-	-	393	אחרים ⁽⁵⁾
34,710	1,933	5,273	10,045	17,459	סך כל חשיפת האשראי

- (1) בסבלה זו מוצגים תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים בגין החשיפות, בהתאם לתקופות הנותרות למועד הפרעון החוזי של כל תזרים. הנתונים מוצגים בניכוי הפרשות להפסדי אשראי.
 (2) כולל נכסים בסך 128 מיליון ש"ח שזמן פרעונם עבר. (31.12.2012 - 110 מיליון ש"ח).
 (3) סיכון אשראי בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים מוצג במונחי "שווה ערך אשראי" (לאחר השפעת קיזוזים והכפלה במקדם תוספת - ADD ON).
 (4) כולל התקשרויות למתן אשראי וחשיפות חוץ מאזניות אחרות. סיכון אשראי חוץ מאזני מוצג לפני המרה ל"שווה ערך אשראי" (מקדמי CCF).
 (5) כולל בעיקר: מזומנים, השקעות במניות ורכוש קבוע.
 * לרבות פקדונות בבנקים
 ** היתרות מוצגות על בסיס: "תרות החוב הרשומות".

(ה) מידע לגבי חשיפות אשראי שסווגו כ"חובות בעייתיים":

נתונים ופרטים לגבי חובות בעייתיים, ויתרת הפרשות להפסדי אשראי נכללו בביאור 4 בדוחות הכספיים ובתוספת ו' לסקירת ההנהלה.

(ו) מידע לגבי התפלגות אשראי בעייתי בחתך אזור גאוגרפי:

נתונים לגבי התפלגות אשראי בעייתי בחתך אזור גאוגרפי נכללו בתוספת ו' לסקירת ההנהלה.

(ז) מידע לגבי התנועה בהפרשות להפסדי אשראי:

נתונים לגבי התנועה בהפרשות להפסדי אשראי נכללו בביאור 4א' (1) בדוחות הכספיים.

6. גילוי לגבי תיקים המטופלים בהתאם לגישה הסטנדרטית

א. סוכנויות לדירוג אשראי וחברות דירוג אשראי

במסגרת ניהול סיכון האשראי מסתמך הבנק בין היתר על דירוגי האשראי של חברת מוד'ס (Moody's) שהינה סוכנות בינלאומית מוכרת לדירוג אשראי.

ב. סוגי חשיפה מדורגים

סוגי חשיפות האשראי לגביהן עושה הבנק שימוש בדירוג הניתן על ידי Moody's הינם:

- הלוואות לממשלות.
- פקדונות בבנקים.
- השקעות בניירות ערך.

ג. תהליך ייחוס דירוגי אשראי פומביים לנכסים דומים

הבנק עושה שימוש בדירוגי אשראי פומביים, בעיקר - בכל הנוגע להשקעות בניירות ערך (סחירים ובלתי סחירים), שדורגו ספציפית על ידי חברת דירוג מוכרת. משקל הסיכון שניתן לנייר הערך - מבוסס על הדירוג שניתן לו.

ד. התאמה בין הסולם "האלפא נומרי" של חברות הדרוג לקבוצות סיכון

הבנק משייך את חשיפות האשראי השונות לקבוצות סיכון - בהתאם למיפוי הסטנדרטי שנקבע על ידי בנק ישראל, ולא לפי סולמות הדירוג של חברות דירוג האשראי.

ה. מידע לגבי תיקי אשראי המטופלים בשיטה הסטנדרטית בחתך משקלות סיכון ומקזזי סיכון:

(1) לפני הפחתת סיכון האשראי⁽¹⁾⁽²⁾

31.12.2013								
סך הישות	0%	20%	35%	50%	75%	100%	150%	סך הכל
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
6,648	270	-	-	-	-	1	-	6,919
-	-	-	446	-	-	14	1	461
-	1,164	-	1,040	-	-	28	-	2,232
-	-	-	-	-	-	10,435	128	10,563
-	-	-	-	-	-	945	6	951
-	-	-	-	-	3,279	7	30	3,316
-	-	-	-	-	5,120	14	93	5,227
-	-	2,350	202	229	100	-	-	2,881
378	-	-	-	-	-	720	2	1,100
7,026	1,434	2,350	1,688	8,628	12,264	260	33,650	

(1) סיכון אשראי חוץ מאזני מוצג לפני המרה ל"שווה ערך אשראי" (מקדמי CCF).

(2) סיכון אשראי בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים מוצג במונחי שווה ערך אשראי, לאחר קיזוזים והכפלה במקדם תוספת (ADD ON).

* חשיפות האשראי מוצגות על בסיס "יתרות החוב, נטו" של האשראי.

ה. מידע לגבי תיקי אשראי המטופלים בשיטה הסטנדרטית בחתך משקלות סיכון ומקדמי סיכון (המשך):

(1) לפני הפחתת סיכון האשראי⁽²⁾⁽¹⁾ (המשך)

31.12.2012

סוג הישות	0%	20%	35%	50%	75%	100%	150%	סך הכל
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
ריבוניות	6,293	2	-	-	-	1	-	6,296
סקטור ציבורי	-	-	-	629	-	12	-	641
תאגידים בנקאיים	-	407	-	1,543	-	25	-	1,975
תאגידים	-	-	-	-	-	10,247	54	10,301
בבטחון נדל"ן מסחרי	-	-	-	-	-	1,026	6	1,032
קמעונאיות ליחידים	-	-	-	-	2,911	13	10	2,934
עסקים קטנים	-	-	-	-	4,969	100	41	5,110
הלוואות לדיור	-	-	2,438	-	110	82	1	2,631
נכסים אחרים	323	-	-	-	-	724	2	1,049
סך הכל	6,616	409	2,438	2,172	7,990	12,230	114	31,969

(2) לאחר הפחתת סיכון האשראי⁽¹⁾⁽²⁾

31.12.2013

סוג הישות	0%	20%	35%	50%	75%	100%	150%	סך הכל
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
ריבוניות	6,824	270	-	-	-	1	-	7,095
סקטור ציבורי	-	-	-	270	-	14	1	285
תאגידים בנקאיים	-	1,182	-	1,065	-	28	-	2,275
תאגידים	-	-	-	-	-	9,560	125	9,685
בבטחון נדל"ן מסחרי	-	-	-	-	-	928	6	934
קמעונאיות ליחידים	-	-	-	-	2,539	3	27	2,569
עסקים קטנים	-	-	-	-	3,501	13	86	3,600
הלוואות לדיור	-	-	2,341	202	227	100	-	2,870
נכסים אחרים	378	-	-	-	-	720	2	1,100
סך הכל	7,202	1,452	2,341	1,537	6,267	11,367	247	30,413

(1) סיכון אשראי חוץ מאזני מוצג לפני המרה ל"שווה ערך אשראי" (מקדמי CCF).

(2) סיכון אשראי בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים מוצג במונחי שווה ערך אשראי, לאחר קיזוים והכפלה ב"מקדם תוספת" (ADD ON).

* חשיפות האשראי מוצגות על בסיס "יתרות החוב נטו" של האשראי.

ה. מידע לגבי תיקי אשראי המטופלים בשיטה הסטנדרטית בחתך משקלות סיכון ומקדזי סיכון (המשך):

(2) לאחר הפחתת סיכון האשראי⁽²⁾⁽¹⁾ (המשך)

31.12.2012'

סוג הישות	0%	20%	35%	50%	75%	100%	150%	סך הכל
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
ריבנויות	6,572	2	-	-	-	1	-	6,575
סקטור ציבורי	-	-	-	350	-	12	-	362
תאגידים בנקאיים	-	445	-	1,567	-	25	-	2,037
תאגידים	-	-	-	-	-	9,488	52	9,540
בבטחון גדל"ן מסחרי	-	-	-	-	-	1,015	6	1,021
קמעונאיות ליחידים	-	-	-	-	2,211	12	9	2,232
עסקים קטנים	-	-	-	-	3,445	92	37	3,574
הלוואות לדיור	-	-	2,432	-	111	80	1	2,624
נכסים אחרים	323	-	-	-	-	724	2	1,049
סך הכל	6,895	447	2,432	1,917	5,767	11,449	107	29,014

(1) סיכון אשראי חוץ מאזני מוצג לפני המרה ל"שווה ערך אשראי" (מקדמי CCF).

(2) סיכון אשראי בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים מוצג במונחי שווה ערך אשראי, לאחר קיזוזים והכפלה ב"מקדם תוספת" (ADD ON).

* חשיפות האשראי מוצגות על בסיס "יתרות החוב נטו" של האשראי.

7. הפחתת סיכון האשראי -

(א) מדיניות ותהליכים לגבי קיזוזים מהאשראי

על פי ההנחיות שנקבעו ב"מסגרת העבודה" ליישום כללי "באזל 2", הותר לתאגידים הבנקאיים להפחית מחשיפות האשראי שלהם "בטחונות כשירים" וערבוביות מסוימות (כהגדרתם בהוראה), לצורך חישוב נכסי הסיכון - בכפוף לקיום מערכת חוזית מחייבת כלפי כל הצדדים וברת אכיפה משפטית בכל תחומי השיפוט הרלוונטיים המאפשרת לבנק לקזז פריטים אלו.

יכולת האכיפה תבוסס על תשתית משפטית איתנה ותעוגן בחוות דעת משפטיות מחייבות.

בהתאם להוראות אלו הבנק עושה שימוש בפריטים מקדזי אשראי לצורך חישוב נכסי הסיכון בגין חשיפת האשראי בבנק, כדלקמן:

• **בסיכון אשראי מאזני**

- פקדונות ששועבדו לטובת הבנק, למעט פקדונות של "ערב מוגן" - ששועבדו לטובת צד שלישי.
- ערבוביות בנקאיות שהתקבלו מהחייב.
- משכון ניירות ערך ופקדונות בניירות ערך לטובת הבנק.

• **בסיכון אשראי חוץ מאזני**

- קיזוז עסקאות במכשירים נגזרים עם בנקים שאיתם נחתמו הסכמי קיזוז העומדים בכללי ISDA.

(ב) מדיניות ותהליכים לגבי שיערוך וניהול בטחונות

כאמור, האמצעים בהם נוקט הבנק במטרה לגדר את סיכון האשראי שניתן, כוללים גם קבלת בטחונות מהחייבים. מדידה עדכנית של חשיפות האשראי של הבנק, מחייבת שיערוך עדכני של קבוצות הבטחונות השונים.

הבנק קבע כללים לשיערוך סוגי הבטחונות השונים, כדלקמן:

(1) לגבי "בטחונות כשירים":

- פקדונות בנקאים - שיערוך שוטף בתדירות יומית של הפקדונות, בהתאם לתנאי הפקדון.
- ניירות ערך סחירים - שיערוך שוטף, בתדירות יומית המבוסס על שערים עדכניים.
- ערבויות בנקאיות שנתקבלו - שיערוך שוטף בתדירות יומית.

(2) לגבי "בטחונות אחרים":

- שיעבוד שוטף - חישוב ערך עדכני להסתמכות, אחת לחצי שנה.
- שיעבוד ציוד - אחת לשלוש שנים.
- שיעבוד נדל"ן - מבוסס על הערכת שמאי, בתדירות תלת שנתית.
- שיעבוד כלי רכב - מבוסס על מחירונים מקובלים בשוק, בתדירות חצי שנתית. במסגרת ניהול הבטחונות ושמירה על ערכם נוקט הבנק באמצעים הבאים:
- הקפדה על רישום השיעבוד ברשויות המתאימות, כגון: רשם החברות, רשם המשכונות, משרד הרישוי, רשם המקרקעין.
- קבלת הסכמה מגופים שלטונותם נרשמו שיעבודים קודמים, לצורך רישום שיעבוד ספציפי.
- הסבת פוליסות ביטוח לטובת הבנק, בגין נכסים ששועבדו לבנק.

(ג) סוגי בטחונות

סוגי הבטחונות העיקריים אותם מקבל הבנק מהחייבים בגין אשראים שניתנו להם, הינם: (1) "בטחונות כשירים" וערבויות, הניתנים לקיזוז.

בטחונות הניתנים לקיזוז מחשיפות האשראי של הבנק לצורך מדידת נכסי הסיכון בגין חשיפות אשראי, כוללים:

- פקדונות בנקאיים משועבדים לטובת הבנק, למעט פקדונות של ערב מוגן לטובת צד ג'.
- פקדון ניירות ערך וניירות ערך שמושכנו לטובת הבנק.
- ערבויות בנקאיות שנמסרו לבנק להבטחת אשראי שנתן הבנק.

(2) בטחונות אחרים

בטחונות נוספים המשמשים את הבנק לצורך גידור סיכוני האשראי שלו כוללים:

- שיעבוד נכסים קבועים, כגון: כלי רכב, נדל"ן מגורים, נדל"ן מסחרי, מכונות וציוד, ושיעבוד שוטף.
- שיעבודים אחרים, כגון: שיעבוד זכויות לקבלת כספים מכח חוזים, שיעבוד ממסרים סחירים שהופקדו בבנק, שיעבוד שוברים בגין רכישות בכרטיס אשראי.

(ד) מידע לגבי ריכוזיות אשראי

הבנק מנהל את חשיפתו לסיכוני ריכוזיות אשראי, על פי המגבלות שנקבעו בתיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 313, המתייחסות לסוגים מסוימים של קבוצות אשראי, כדלקמן:

- מגבלת "לווה יחיד" - מסתכמת ב- 15% מאמצעי ההון של הבנק.
 - מגבלת "קבוצת לוויים" - מסתכמת ב- 25% מאמצעי ההון של הבנק.
 - מגבלת "סך חבויות האשראי הגדולות" (כהגדרתן בהוראה) - מסתכמת ב- 120% מאמצעי ההון של הבנק.
- להלן נתונים לגבי חשיפות הבנק לריכוזיות אשראי, ליום 31.12.2013, ביחס למגבלות שנקבעו על ידי בנק ישראל:
- חבות הלווה הגדול ביותר, מהווה כ- 6.2% (31.12.2012 - 5.3%) מאמצעי ההון של הבנק. נתון זה נמוך בשיעור של 58.7% מהמגבלה שנקבעה ע"י בנק ישראל (בשיעור של 15%).
 - חבות קבוצת הלוויים הגדולה ביותר, מהווה כ- 13.1% (31.12.2012 - 15.7%), מאמצעי ההון של הבנק. נתון זה נמוך בשיעור של 47.6% מהמגבלה שנקבעה ע"י בנק ישראל (בשיעור של 25%).
 - "סך חבויות האשראי הגדולות", מהוות כ- 55.7% (31.12.2012 - 72.8%) מאמצעי ההון של הבנק. נתון זה נמוך בשיעור של 53.6% מהמגבלה שנקבעה ע"י בנק ישראל (בשיעור של 120%).

לאור המגמות השליליות שנרשמו בשווקים הפיננסיים בעולם, והחשש מההשלכות האפשריות שעלולות להיות להתרחשויות אלו ולאירועים שליליים צפויים אחרים על המשק הישראלי, הופצה על ידי בנק ישראל הנחיה - על פיה נדרשו התאגידים הבנקאיים לכלול בדוחותיהם הרבעוניים והשנתיים, החל מיום 30.9.2011 ועד 30.9.2014, נתונים כספיים בגין חבויות של קבוצות לוויים, שהיקף כל אחת מהן עולה על 15% מאמצעי ההון של הבנק (כהגדרתם בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 313).

ליום 31.12.2013 לא קיימת בבנק אף קבוצת לוויים שהיקף חשיפת האשראי של הבנק בגינה עלה על 15% מאמצעי ההון שלו (ביום 31.12.2012 הייתה קיימת בבנק חשיפה בגין קבוצת לוויים אחת ("קבוצת לוויים בנקאית") שיתרתה למועד זה הסתכמה ב- 404 מיליון ש"ח, המהווה גם את סיכון האשראי הכולל לבנק בגינה).

(ה) גילוי כמותי לגבי יישויות אשראי המכוסות על ידי בטחון פיננסי כשיר וערביות:

31.12.2013

סוג היישות	כיסוי לחשיפת סיכון האשראי ⁽¹⁾ באמצעות				סיכון	סיכון
	חשיפה נטו	סך הכל	ערביות ⁽³⁾	בטחון כשיר ⁽²⁾	אשראי	אשראי
					"נטו" ⁽⁵⁾	"רשום" ⁽⁴⁾
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
ריבוניות	7,095	176	176	-	6,919	6,919
סקטור ציבורי	285	(176)	(176)	-	461	462
תאגידים בנקאיים	2,275	43	43	-	2,232	2,233
תאגידים	9,685	(878)	(41)	(837)	10,563	10,749
בבטחון נדל"ן מסחרי	934	(17)	-	(17)	951	956
קמעונאיות ליחידים	2,569	(747)	-	(747)	3,316	3,374
עסקים קטנים	3,600	(1,627)	(2)	(1,625)	5,227	5,318
הלוואות לדיור	2,870	(11)	-	(11)	2,881	2,884
נכסים אחרים	1,100	-	-	-	1,100	1,100
סך הכל	30,413	(3,237)	-	(3,237)	33,650	33,995

31.12.2012

סוג היישות	כיסוי לחשיפת סיכון האשראי ⁽¹⁾ באמצעות				סיכון	סיכון
	חשיפה נטו	סך הכל	ערביות ⁽³⁾	בטחון כשיר ⁽²⁾	אשראי	אשראי
					"נטו" ⁽⁵⁾	"רשום" ⁽⁴⁾
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
ריבוניות	6,575	279	279	-	6,296	6,296
סקטור ציבורי	362	(279)	(279)	-	641	643
תאגידים בנקאיים	2,037	62	62	-	1,975	1,975
תאגידים	9,540	(761)	(56)	(705)	10,301	10,460
בבטחון נדל"ן מסחרי	1,021	(11)	-	(11)	1,032	1,041
קמעונאיות ליחידים	2,232	(702)	-	(702)	2,934	2,991
עסקים קטנים	3,574	(1,536)	(6)	(1,530)	5,110	5,202
הלוואות לדיור	2,624	(7)	-	(7)	2,631	2,634
נכסים אחרים	1,049	-	-	-	1,049	1,049
סך הכל	29,014	(2,955)	-	(2,955)	31,969	32,291

(1) לפני המרה ל"שווה ערך אשראי" (הכפלה במקדמי CCF).

(2) בטחונות שקוזזו מסיכון מאזני או חוץ מאזני, ולאחר הכפלה במקדמי בטחון (HAIRCUTS).

(3) החשיפה בגין הערבות - סווגה לקבוצת השייך של נתון הערבות.

(4) היתרות מוצגות בניכוי מחיקות חשבונאיות ולפני הפרשות להפסדי אשראי.

(5) היתרות מוצגות על בסיס "יתרות חוב, נטו" של האשראי.

8. המשבר הפיננסי והריאלי בעולם - והשלכותיו על המשק והבנקאות בישראל

(א) המשבר בעולם

מזה כחמש שנים מתמודד המשק העולמי עם משבר פיננסי וכלכלי חמור בעצמה ובהיקף שלא נראו ב- 85 השנים האחרונות.

שורשי המשבר נעוצים במדיניות אשראי מקלה שנהגה בשוק המשכנתאות בארה"ב בעשור שקדם לשנת 2008, ואיפשרה מתן משכנתאות ללווים בעלי כושר החזר נחות (לווי SUB - PRIME). מדיניות זו, בצרוף מדיניות מוניטרית מרחיבה שנקטה על ידי הבנק המרכזי בארה"ב מתחילת העשור הקודם, גרמו בהדרגה להיווצרות "כועת נדל"ן". עם התפוצצות "כועת הנדל"ן, נגרמו הפסדים כבדים לגופים פיננסיים שהשקיעו במכשירי הון המבוססים על שוק הנדל"ן, עד כדי קריסת מוסדות פיננסיים מובילים (כגון: בנקי ההשקעות "בר סטרנס" ו"ליהמן ברדרס") - והכרח להזרים כספי מדינה למוסדות פיננסיים רבים אחרים ולגופים עסקיים במטרה לאפשר להם לעמוד בהתחייבויותיהם. סימני המשבר ממשיכים לתת את אותותיהם במשקים רבים במדינות המערב גם כיום, לרבות: שיעורי צמיחה נמוכים, שיעורי אבטלה גבוהים, גרעונות תקציביים, ומצבת חובות גבוהה (הנובעת בעיקר מהזרמת כספי ממשלה לגופים עסקיים החל משנת 2008, במטרה למנוע את קריסתם של גופים אלה). המשבר הכלכלי העולמי והזרמות הכספים הכבדות שבוצעו על ידי ממשלות המערב, במטרה למנוע את התפתחות המשבר נתנו את אותותיהם גם במדינות מסוימות המשתייכות ל"גוש הירוק", שחלקן (יוון, אירלנד, פורטוגל וקפריסין) נקלעו לקשיים כלכליים כבדים שהצריכו הזרמת סיוע כספי על ידי הבנק המרכזי האירופאי, בכדי לאפשר למדינות אלו לעמוד בהתחייבויותיהן, ומדינות אחרות (לרבות: ספרד ואיטליה) נאלצו להתמודד עם מצבת חובות כבדה, שהעלתה חששות כבדים באשר ליכולתן לעמוד בהתחייבויותיהן. ההרעה במצבן הכלכלי של מדינות אלו לוותה בהורדת דירוג החוב שלהן על ידי סוכנויות דירוג האשראי הבינלאומיות (בשל ההידרדרות הנמשכת במצבן הכלכלי של חלק מהמדינות החברות ב"גוש הירוק", כאמור, והשלכותיהן האפשריות גם על המשקים החזקים בגוש זה, החליטה חברת הדירוג "פיץ", ביום 13.7.2013, להפחית את דירוג האשראי המושלם שהיה לצרפת, לדירוג "AA+"). בהמשך לצעד זה ולאור השפל הנמשך בשיעורי הצמיחה של המשק הצרפתי, החליטה סוכנות הדירוג "S&P", ביום 8.11.2013 להפחית את דירוג האשראי של צרפת בשתי דרגות נוספות, לדירוג "AA-". לאור התפתחויות שליליות אלו, נקט הבנק המרכזי האירופאי בפעולות שנועדו לסייע בייצוב כלכלותיהן של משקים אלו, ובכללן:

1. השקת "קרן חילוץ" שתסייע למדינות הנמצאות בקשיים מידיים ל"מחזור" את חובותיהן. במקביל נדרשו המדינות שנזקקות לסיוע החירום, לקצץ בהוצאותיהן בשיעורים חדים, בכדי להקטין את גרעונותיהן - על אף ההשלכות השליליות הנגזרות מצעדים אלה על התוצר המקומי הגולמי ועל רמת החיים באותן מדינות.
2. הכפפת חלקים ניכרים מהמערכת הבנקאית ב"גוש הירוק", לפיקוחו הישיר של הבנק המרכזי האירופי (במקום לבנקים המרכזיים במדינות בהן רשומים בנקים אלה).
3. הנהגת מדיניות מוניטרית מרחיבה, במסגרתה הפחית הבנק המרכזי האירופאי ביום 7.11.2013 את הריבית המוניטרית לרמת שפל היסטורית בשיעור של 0.25%, בלבד.

בעקבות צעדים משולבים אלו מסתמנת התאוששות במצבן הכלכלי של חלק מהמדינות שנזקקו לסיוע החירום (כגון: אירלנד וספרד) ושיפורים באינדיקטורים הכלכליים נרשמו גם במדינות אחרות המשתייכות ל"גוש הירור".

חשיפת האשראי של הבנק למדינות שנקלעו לקשיים כלכליים, כאמור, מסתכמת ליום 31.12.2013 בסך של 8 מיליון ש"ח (31.12.2012 - 4 מיליון ש"ח).

(ב) המשבר בישראל

התמשכות המשבר הכלכלי העולמי, מחד וצעדים שננקטו על ידי הרגולטור המקומי במטרה להסדיר את פעילותן של חברות הפועלות בשווקים צרכניים מסוימים (כגון: "שוק התקשורת" ו"שוק ההון"), מאידך - פגעו בתכניויהן העסקיות של חברות הפועלות במדינות שכלכלותיהן נפגעו במשבר העולמי (בעיקר בענפי הנדל"ן) ובשווקים שנפתחו לתחרות משמעותית בעקבות צעדי ההסדרה על ידי הרגולציה המקומית (בעיקר בתחום התקשורת המזון והחסכון הפנסיוני). חברות רבות הפועלות בענפים אלו מימנו את פעילותן (או את השקעותיהן בחברות הפועלות בתחומים אלה), באמצעות הנפקת אגרות חוב בשוק ההון.

בעקבות הפגיעה במבנה ההכנסות והתכניות העסקיות של חברות אלו, דיווחו חברות רבות על הרעה במצבן הכספי (עד כדי רישום הערת "עסק חי" בדוחותיהן הכספיים), וחלקן אף הודיע כי לא יהיה ביכולתן לפרוע את חובן למחזיקי אגרות החוב.

בהעדר מקורות מימון אלטרנטיביים נאלצו אותן חברות ונושיהן לגבש הסדרים חלופיים שכללו: מחיקת חובות משמעותית ופריסת יתרת החוב לתקופות ארוכות יותר, ואף העברת הבעלות בחברות שנכנסו לקשיים לידי הנושים.

התפתחויות אלו העיבו על הפעילות בשוק ההון המקומי והגבירו את החששות באשר ליכולתן של חברות אחרות המתמודדות עם קשיים דומים לשקם את פעילותן העסקית ולעמוד בהתחייבויותיהן כלפי מחזיקי אגרות החוב. לפיכך, נרשמו בשנים האחרונות ירידות שערים חדות בשעריהן של אגרות החוב שהנפיקו חברות אלו והן נסחרות בתשואות המשקפות חשש ממשי ל"חדלות פרעון" של אותן חברות - גורם המונע מהן למחזר את חובותיהן בשוק ההון, ומקשה עליהן לגייס אשראי בנקאי נוסף. בעקבות התפתחויות אלו עולים חששות לפגיעה בכושר החזר החוב של חברות נוספות ולגיבוש הסדרי חוב נוספים שיכללו פגיעה משמעותית בזכויותיהם של מחזיקי אגרות החוב.

הסדרי החוב שגובשו בשנים האחרונות גרמו להפסדי אשראי גם במערכת הבנקאית (לרוב בגין אשראים שניתנו למימון אמצעי שליטה או לחברות החזקה). יחד עם זאת, לאור ההתפתחויות השליליות שתוארו לעיל, קיים חשש שחברות נוספות ייקלעו לקשיי נזילות ומימון ויאלצו לגבש הסדרי חוב שיכללו גם אשראים שניתנו על ידי המערכת הבנקאית.

(ג) השלכות המשבר על הבנק

לאור ההתפתחויות הכלכליות בעולם (לרבות משבר החובות במדינות "גוש הירור", כאמור) והשלכותיהן על המשק בישראל ועל חברות מקומיות שפעילותן חשופה לשווקים ולמדינות, כאמור ולאור ההתפתחויות השליליות שנרשמו במספר ענפי משק מקומיים, כמפורט לעיל - בוחנת הנהלת הבנק באופן שוטף את חשיפות האשראי של הבנק ללקוחות בעלי רמת מינוף גבוהה וללקוחות הפועלים בענפי משק ובמדינות שחלה עליה ברמת הסיכון שלהם.

(ד) חשיפה למוסדות פיננסיים זרים

לאור השלכות המשבר הכלכלי על המוסדות הפיננסיים ברחבי העולם והחששות ליציבות של מוסדות פיננסיים מסוימים, בוחנת הנהלת הבנק באופן שוטף את חשיפת הבנק לבנקים ומוסדות פיננסיים בחו"ל, ומקיימת דיונים לגבי היקף החשיפה והתאמתה להתפתחויות בבנקאות העולמית. התאמת החשיפה נשקלת תוך בחינת הפרמטרים הבאים:

- היקף החשיפה של הבנק למוסד הפיננסי, בכלל - וביחס להונו העצמי, בפרט.
- דירוג האשראי של המוסד הפיננסי (ככלל, הבנק מבצע עסקאות הכרוכות בחשיפת אשראי, רק עם מוסדות פיננסיים זרים המדורגים בדירוג "השקעה" ומעלה).
- דירוג האשראי של המדינה בה פועל המוסד הפיננסי.
- ניסיון העבר שנצבר בבנק לגבי המוסד הפיננסי.

היקף חשיפת האשראי המכסימלי לכל מוסד פיננסי זר, נקבע על ידי דירקטוריון הבנק. חריגות ממגבלה זו נבחנות על ידי הנהלת הבנק, עבור כל מוסד פיננסי, בתדירות יומית.

בעקבות המשבר הכלכלי העולמי, פרסם בנק ישראל הוראה, לפיה נדרשו התאגידים הבנקאיים לכלול בדוח הדירקטוריון מידע כמותי ואיכותי לגבי חשיפת האשראי של התאגידים הבנקאיים הפועלים בישראל, למוסדות פיננסיים זרים (כהגדרתם בהוראה).

בנוסף, קבע הבנק מגבלה, לפיה - שיעור חשיפת האשראי לציבור של הבנק למדינות זרות (על בסיס סיכון סופי), לא יעלה על 4% מסך האשראי בבנק. ליום 31.12.2013 מסתכם שיעור חשיפת האשראי של הבנק לחו"ל, כאמור, בשיעור של 3.8% (31.12.2011 - 2.2%).

בעקבות המשבר הכלכלי בעולם, פרסם בנק ישראל הוראה, לפיה נדרשו התאגידים הבנקאיים לכלול בדוח הדירקטוריון מידע כמותי ואיכותי לגבי חשיפת האשראי של התאגידים הבנקאיים הפועלים בישראל, למוסדות פיננסיים זרים (כהגדרתם בהוראה).

לתאריך 31.12.2013 מסתכמת חשיפת האשראי של הבנק למוסדות פיננסיים זרים⁽¹⁾ בסך של 963 מיליוני ש"ח (31.12.2012 - 480 מיליוני ש"ח), כמפורט להלן:

31 בדצמבר 2013

סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	סיכון אשראי חוץ מאזני ⁽³⁾	סיכון אשראי כולל ⁽⁴⁾	דירוג אשראי חיצוני
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
377	-	377	AAA עד AA-
541	13	528	A+ עד A-
6	-	6	BBB+ עד BB-
39	35	4	ללא דירוג
963	48	915	סך כל חשיפת האשראי למוסדות פיננסיים זרים

(1) לרבות: בנקים, בנקים להשקעות, ברוקרים, דילרים, חברות ביטוח, גופים מוסדיים וגופים שבשליטת הגופים הנ"ל.

(2) פקדונות בבנקים, אשראי לציבור, השקעות באגרות חוב ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים.

(3) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי לרבות ערבויות להבטחת חובות של צד ג'.

(4) יתרת הפקדונות שהופקדו במוסדות פיננסיים זרים הרשומים במדינות מסוימות הכלולות בתכנית החרום הכלכלית שגובשה עבורן באיחוד האירופאי וקרן המטבע הבינלאומית, הסתכמה ליום 31.12.2013 בסך 5 מיליון ש"ח.

(ד) חשיפה למוסדות פיננסיים זרים (המשך)

31 בדצמבר 2012

סיכון אשראי כולל ⁽⁴⁾	סיכון אשראי חוץ מאזני ⁽³⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	דירוג אשראי חיצוני
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
293	22	271	AAA עד AA-
145	4	141	A+ עד A-
19	19	-	BBB+ עד BB-
23	9	14	ללא דירוג
480	54	426	סך כל חשיפת האשראי למוסדות פיננסיים זרים

- (1) לרבות: בנקים, בנקים להשקעות, ברוקרים, דילרים, חברות ביטוח, גופים מוסדיים וגופים שבשליטת הגופים הנ"ל.
 (2) פקדונות בבנקים, אשראי לציבור, השקעות באגרות חוב ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים.
 (3) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי לרבות ערבויות להבטחת חובות של צד ג.
 (4) יתרת הפקדונות שהופקדו במוסדות פיננסיים זרים הרשומים במדינות מסוימות הכלולות בתכנית החרום הכלכלית שנובשה עבורן באיחוד האירופאי וקרן המטבע הבינלאומית, הסתכמה ליום 31.12.2012 בסך של 3 מיליון ש"ח.

הערות:

1. המדינות העיקריות בהן רשומים המוסדות הפיננסיים הזרים הינן: קנדה, ארה"ב, גרמניה ודנמרק. החשיפה המכסימלית של הבנק ליום 31 בדצמבר 2013, ביחס לקבוצת מוסדות זרים הפועלים באותה מדינה, אינה עולה על 15% מ"בסיס ההון" של הבנק (כהגדרתו בהוראות בנק ישראל).
2. דירוג האשראי של המוסדות הפיננסיים הזרים המפורטים מעלה נערך על ידי חברת הדירוג הבינלאומית: "Standard & Poor's" (ליום 31.12.2012 - על ידי חברת הדירוג: "Moody's"). דירוגי האשראי מעודכנים על ידי חברת הדירוג, בדרך כלל, בתדירות שנתית. לפיכך, ולאור ההתפתחויות האחרונות במגזר הבנקאות, ייתכנו פערים בין הדירוג האחרון שנערך על ידי חברת הדירוג - לבין הערכת הבנק.
3. כל חשיפות האשראי המאזני למוסדות פיננסיים זרים, כמפורט לעיל - כלולות בדוחות הכספיים בסעיף "פקדונות בבנקים", "השקעות בניירות ערך" ו"נכסים אחרים". חשיפות האשראי המפורטות מעלה, נכללו בדיווח על "סיכון האשראי הכולל לציבור, לפי ענפי משק", שבסקירת ההנהלה.

9. ניהול סיכונים אשראי בהלוואות לדיור

כאמור בפרק 2' לעיל, נרשמו בשנים האחרונות גידולים בביקושים ובהיקף הביצועים של הלוואות לדיור, שנגרמו בעקבות התגברות הביקושים בשוק הדיור ועלויות המחירים שנגזרו מהמחסור בהיצע הדירות ביחס לביקושים אלו.

העליה שנרשמה בהיקף הלוואות לדיור (ובכלל זה עליה בהיקף הכספי הממוצע של הלוואות אלה), חורגת משיעורי הצמיחה במשק ומשיעורי העליה ברמת החיים ובהכנסות משקי הבית. לפיכך, קיים חשש שתהליכים אלו עלולים לפגוע באיכות תיק האשראי לדיור ולהגדיל את חשיפת המערכת הבנקאית לסיכונים אשראי.

לפיכך, הגביר הבנק את הפיקוח על האשראי בתחום זה. הצעדים שנקטו על ידי הבנק, כוללים:

- הגבלת היקף הלוואות שניתנות ב"בטחון דירת מגורים" (אך לא למטרת מגורים), באופן ששיעורן לא יעלה על 15% מיתרת האשראי לדיור.
 - הגבלת היקפי הלוואות העוללות להטיל מעמסה על הלווה, כמתחייב מהוראה מנהלית שפורסמה על ידי בנק ישראל (ראה פרק 5.2), לעיל), לפיה נאסר על התאגידים הבנקאיים לאשר הלוואות שמרכיב ההחזר הגלום בהן עולה על 50% מ"כושר החזר" של הלווה (יצוין בהקשר זה, כי הבנק אינו נוהג לאשר בדרך כלל הלוואות לדיור, שמרכיב החזר החודשי הצפוי בגינן עולה על 35% מהכנסות הלווה).
 - הגבלת היקפי הלוואות המממנות שיעורים ניכרים משווי הנכס המשועבד, כמתחייב מהנחיות שפורסמו על ידי בנק ישראל בנושא זה.
 - הגבלת סיכון הריבית בהלוואה לדיור, כמתחייב מההגבלות המנהליות שהוטלו על ידי בנק ישראל בנושא זה, לפיהן הוגבל מרכיב הלוואות ב"ריבית משתנה" (כהגדרתה בהוראה המנהלית שפרסם בנק ישראל), לשיעור שלא יעלה על שני שליש מההיקף הכולל של מסגרות הלוואות שאושרו החל מיום 1.9.2013 (או לשיעור שלא יעלה על 33% בהלוואות הנושאות "ריבית משתנה" - המתעדכנת בתדירות גבוהה מחמש שנים).
 - שימוש ב"מקדמי בטחון" (מבחני עמידות) בתהליך אישור מסגרת הלוואה. דהיינו, בטרם אישור מסגרת הלוואה, בוחן הבנק את ההשלכות הצפויות בגין שינויים תיאורטיים במשתני השוק (בעיקר עליה בשיעור של 2-3 נקודות האחוז בשיעור הריבית השנתי) - על כושר החזר של הלווה.
 - שימוש שוטף בתרחישים תיאורטיים, לרבות תרחישי קיצון, לצורך ניתוח רגישות לגבי השינויים הצפויים בחשיפת הבנק לסיכוני אשראי - כנגזרת מהשינויים בפרמטרים הנבדקים.
 - קיום מעקבים שוטפים אחר ההתפתחויות בשוק הדיור, לרבות: שינויים במחירי הנכסים, שינויים בהיקף החוזרים החודשיים של הלוואות, וכו'.
 - עריכת הסדרים נקודתיים ללקוחות המתקשים לעמוד בהחזרים התקופתיים הנגזרים מהסכמי הלוואות המקוריים.
- בעקבות ההתפתחויות בשוק הדיור, כאמור, פורסמה על ידי בנק ישראל הוראה, לפיה נדרשים התאגידים הבנקאיים לכלול בדוחותיהם השנתיים והרבעוניים גילוי לגבי סיכון האשראי בגין הלוואות לדיור, והפעולות שנקטו על ידי התאגיד הבנקאי במסגרת ניהול סיכון זה.
- בנוסף, יכלול הגילוי נתונים כמותיים לגבי חשיפת האשראי לדיור ומאפיינים שונים המצביעים על איכות תיק האשראי לדיור של התאגיד הבנקאי.
- היקף תיק הלוואות לדיור של הבנק ליום 31.12.2013 מסתכם ב- 2,848 מיליון ש"ח (31.12.2012 - 2,489 מיליון ש"ח). היקף הלוואות לדיור (לרבות הלוואות בבטחון דירת מגורים) שבוצעו על ידי הבנק בשנת 2013 מסתכם ב- 795 מיליון ש"ח, מזה כ- 73 מיליון ש"ח בגין הלוואות שמוחזרו (2012 כ- 792 מיליון ש"ח וכ- 81 מיליון ש"ח, בהתאמה).

להלן נתונים, לגבי מאפייני סיכון מסוימים הגלומים בתיק הלוואות לדיור של הבנק:

31.12.2012	31.12.2013	
%	%	
5.2	4.4	שיעור הלוואות לדיור שמימנו למעלה מ- 75% משווי הנכס ⁽¹⁾
14.5	10.4	שיעור הלוואות לדיור, שהחזר החודשי, בכל אחת מהן, עולה על 35% מהכנסת הלווה
80.1	82.0	שיעור הלוואות לדיור בריבית משתנה, מסך תיק הלוואות לדיור ⁽²⁾

(1) בחישוב היחס לא נכללו התחייבויות למתן הלוואות שטרם נוצלו.
(2) בחישוב היחס נכללו הלוואות בהן תדירות שינוי הריבית עולה על חמש שנים.

לאור התהליכים שתוארו לעיל, בשוק הדיור בכלל, ובהלוואות לדיור בפרט, פרסם בנק ישראל הנחיה, במסגרתה נדרשו התאגידים הבנקאיים לבחון תקופתית את איכות תיק הלוואות לדיור שלהם, ולתת ביטוי לשינויים שחלו באיכות תיק אשראי זה, במסגרת ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי.

בהתאם להנחיות שנכללו בהוראה, בוחן הבנק באופן שוטף את איכות תיק הלוואות לדיור, ומעריך בתדירות רבעונית את ההפסדים הפוטנציאליים הגלומים בתיק הלוואות לדיור, בשל פגיעה אפשרית באיכות תיק אשראי זה, הנובעת מהתהליכים שתוארו לעיל. אומדן ההפסדים מתבסס על תרחישים עתידיים אפשריים הכוללים: ירידה בהכנסה הפנויה של הלווים, גידול בסכומי החזר השוטפים של הלווים הנגזר מעליה צפויה בשיעור ה"ריבית המשתנה", וירידה בשווי הנכסים המשועבדים.

להערכת הבנק ההפסד האפשרי הגלום בתיק האשראי של הבנק, הנגזר מתרחישים אלו, מסתכם ליום 31.12.2013 בסך של כ- 4 מיליון ש"ח (31.12.2012 - כ- 3 מיליון ש"ח). הבנק ערך הפרשה בגין הפסד אפשרי זה וכלל אותה במסגרת ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי.

בהמשך לצעדים אלו, ולאור ההתפתחויות שארעו בשוק הדיור, כמפורט לעיל, שהגדילו להערכת בנק ישראל, את הסיכון הגלום בתיק האשראי לדיור במערכת הבנקאית, נדרשו התאגידים הבנקאיים על ידי בנק ישראל לשמר הפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי בגין הלוואות אלו בשיעור שלא יפחת מ- 0.35% מיתרת תיק הלוואות לדיור (לא כולל הלוואות לדיור שבגינן נערכה הפרשה להפסדי אשראי "לפי עומק הפיגור"), החל מיום 1 באפריל 2013 (ראה פרק ז'2(1) לעיל). הבנק יישם את ההנחיה מהמועד שנקבע לכניסתה לתוקף. יישום ההנחיה הגדיל את הפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי בשנת 2013 בסך של כ- 4 מיליון ש"ח.

10. סיכון אשראי בגין מימון ממונף (LEVERAGED FINANCE)

סיכון אשראי ממונף הוגדר על ידי הבנק בעבר כחשיפה הנובעת ממתן "אשראי למימון רכישת אמצעי שליטה" (כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 323), שפרעונו מבוסס בעיקרו על התאגיד הנרכש. במסגרת מסמך "מדיניות האשראי" שאושר על ידי הדירקטוריון בחודש דצמבר 2013 שונתה הגדרת פעילות זו, והיא כוללת בנוסף לאמור לעיל, גם מתן אשראי ללווים המאופיינים בשיעורי מינוף גבוהים העולים משמעותית על השיעורים המקובלים בענף פעילותם. לאור השינוי בהגדרת פעילות זו הותאמו נתוני האשראי הנכללים בפעילות זו לתכולת ההגדרה חדשה. נתוני השוואה סווגו מחדש, בהתאם.

להלן נתונים לגבי חשיפת הבנק למימון ממונף, בחתך ענפי משק:

31.12.2012	31.12.2013	ענף פעילות
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
140	119	מסחר
180	159	נדל"ן
73	59	תחבורה
393	337	סך הכל

* סווג מחדש

11. ריכוזיות ענפית

הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 315 (להלן "ההוראה"), קובעת, בין היתר, מגבלות לגבי "ריכוזיות חבות ענפית לציבור" של התאגידים הבנקאיים.

ההוראה קובעת כי חבות לציבור (כהגדרתה בהוראות בנק ישראל) בענף כלשהו (למעט ענף "אנשים פרטיים"), העולה בלמעלה מ- 20% על סך החבויות לציבור של התאגיד הבנקאי - תחשב כ"חבות חריגה", ותחייב לפיכך, עריכת הפרשה נוספת להפסדי אשראי, בגין מרכיב זה בדוחות הכספיים.

עם זאת, הותר לתאגידים הבנקאיים שיש ברשותם "עודף יחס ההון המזערי" (כהגדרתו בהוראה) לנכות מ"החבות החריגה" בענף הבניה, לצורך חישוב ההפרשה הנוספת להפסדי אשראי, כאמור - כפל מ"עודף יחס ההון המזערי".

ליום 31.12.2013 מסתכם שיעור החבות הענפי של ענף הבניה בבנק, ביחס לסך חבויות הציבור (כהגדרתם בהוראות בנק ישראל) בשיעור של 19.1% (31.12.2012 - 18.9%).

12. הרחבת הגילוי בנושא איכות האשראי וההפרשות להפסדי אשראי

בעקבות עדכון לדרישות הגילוי על איכות האשראי של חובות ועל ההפרשות להפסדי אשראי שפורסמו בחודש יולי 2010 על ידי גוף התקינה החשבונאי בארה"ב (FASB), פרסם בנק ישראל ביום 25 במרס 2012 הוראות דיווח לציבור המאמצות את הכללים שפורסמו בארה"ב בנושא זה וכוללת המלצות להרחבת הגילוי הניתן על ידי התאגידים הבנקאיים בנושא זה, המתייחסות להיבטים כמותיים ולהיבטים איכותיים, כדלקמן:

• היבטים כמותיים:

- לדיווח על האשראי לציבור בחתך ענפי משק, נוסף מידע נוסף לרבות:
 - מידע בגין חובות של ממשלות ובנקים.
 - מידע נפרד לגבי חובות המדורגים ב"דירוג השקעה".
- הגילוי הכמותי הנכלל בביאורים לדוחות הכספיים, הורחב וכולל בין היתר:
 - מידע לגבי ההפרשות להפסדי אשראי, בחתך מגזרים עיקריים: "מסחרי", "דיר", "פרטי", "בנקים וממשלות".
 - מידע נוסף לגבי: יתרות האשראי, "חובות בעייתיים", "חובות פגומים" ו"חובות שאורגנו מחדש" - בחתך ענפי משק עיקריים.

- דיווח נרחב בנושא: "חובות פגומים", לרבות: היתרה החוזית של החובות הפגומים, היתרה הממוצעת של החובות הפגומים והכנסות הריבית שנרשמו בגינם (תוך התייחסות נפרדת להכנסות ריבית שנרשמו על בסיס מזומן).
- דיווח נרחב בנושא: "חובות שאורגנו מחדש", לרבות: מידע לגבי חוזים שאורגנו מחדש בתקופת הדיווח (הכוללים נתוני יתרות החוב לפני הארגון מחדש, ולאחריו), ומידע לגבי היקף הארגונים מחדש שבוצעו בשנים קודמות וכשלו בתקופת הדיווח.
- דיווח נרחב בנושא "הלוואות לדיר", לרבות: הלוואות לדיר בחתך סוגי שיעבוד, ובחתך שיעור המימון שניתן משווי הנכס הנרכש.

• היבטים איכותיים:

- מעבר לאמור לעיל, נכללה בהוראה דרישה להרחיב גם את הדיווח האיכותי הנכלל בביאורים לדוחות הכספיים לגבי חובות בעייתיים, כדלקמן:
- הרחבת הגילוי לגבי מדיניות קביעת הפרשות להפסדי אשראי, בהתייחס למגזרי אשראי מרכזיים. הגילוי יתייחס למאפייני הסיכון הרלוונטיים לכל מגזר אשראי ולשינויים שחלו במדיניות קביעת הפרשות להפסדי אשראי במגזרים השונים, במידה והיו כאלה.
- גילוי למדיניות המחיקות החשבונאיות.
- גילוי למתאם שבין היקף החובות שאורגנו מחדש, ובין הפרשות להפסדי אשראי במגזרי האשראי העיקריים ולהשפעת הכשלים שנרשמו בתקופת הדיווח בגין חובות שאורגנו מחדש בשנים קודמות, על היקף הפרשות להפסדי אשראי, בכל אחד ממגזרי האשראי.
- הכללים שנקבעו בהוראה מיושמים על ידי התאגידים הבנקאיים, במדורג, כדלקמן:
- הגילוי לגבי הנתונים המאזניים הנוספים, נכלל בדוחות הכספיים החל מיום 31.12.2012, ואילך.
- יתר הכללים נכנסו לתוקף בשנת 2013 (למעט הגילוי הנדרש לגבי חובות המדורגים ב"דרגת השקעה" - שייכנס לתוקף ביום 31.12.2014).
- הבנק יישם את ההנחיות שנכנסו לתוקף ביום 31.12.2012 וביום 1.1.2013 (וכלל את הגילוי הנדרש על פי הנחיות אלו במסגרת הדוחות הכספיים לתקופת הדיווח הנוכחית), ונערך ליישום יתר ההנחיות שנכללו בהוראה במועד שנקבע לכניסתן לתוקף.

13. טיוטת הוראה בנושא: "הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי"

ביום 18.2.2010 פרסם בנק ישראל "הוראת שעה" (להלן: "הוראת השעה"), הקובעת את הכללים לחישוב הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי בשנים 2011 - 2012. על פי כללים אלו, חישוב ה"הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי", נגזר ממכפלת יתרות החוב הרשומות של האשראים הכלולים בתכולת "הוראת השעה" (המפולחות בחתך "ענפי משק"), ב"מקדם הפרשות להפסדי אשראי" (כמפורט לעיל), עבור כל אחד מענפי המשק, כאמור - תוך אבחנה בין אשראי בעייתי (בסיווג "נחות", או "השגחה מיוחדת"), ואשראי אחר ("תקין").

”מקדמי הפרשות להפסדי אשראי” נקבעים עבור כל אחד מענפי המשק ובגין כל אחד מסוגי האשראי כאמור לעיל, בהתבסס על ”טווח הפרשות” להפסדי אשראי אפשריים (המחושב על בסיס נתוני ה”מחיקות החשבונאיות”) (עד לשנת 2010 - ה”הפרשות לחובות מסופקים”) השנתיים שדווחו על ידי הבנק, בגין כל אחד מענפי המשק, משנת 2008 ואילך). ”מקדמי הפרשות להפסדי אשראי” שנקבעו כאמור, אמורים לשקף את האמון הטוב ביותר (בתוך ”טווח הפרשות”), עבור שיעורי ההפסדים הבלתי מזהים, הגלומים בתיק האשראי לכל אחת מהקבוצות שפורטו לעיל.

לאור הניסיון שנצבר עד כה בחישוב הפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי, ומכיוון שתוקף ”הוראת השעה” פג בתום שנת 2012, הפיץ בנק ישראל ביום 10 באפריל 2013, טיוטת הוראה חדשה בנושא: ”הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי” (להלן: ”ההוראה החדשה”).

ההוראה החדשה מאמצת את המתודולוגיה שנקבעה ב”הוראת השעה” (לפיה, חישוב ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי, נגזר ממכפלת יתרות החוב הרשומות של האשראי לציבור ב”מקדמי הפרשות להפסדי אשראי”, הנקבעים לכל ענף משק, ולכל סוג אשראי), וכוללת עדכונים להנחיות ולפרמטרים שנכללו ב”הוראת השעה”, לרבות:

- טווח הפרשות יחושב לתקופה שלא תעלה על חמש שנים קלנדרית (בדוח שנתי), או ארבע שנים קלנדריות (בדוח ביניים).

- ב”הוראת השעה” נדרשו התאגידים הבנקאיים לוודא בכל מועד דיווח, שהיקף ”ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי”, אינו נופל מיתרת ההפרשה הנוספת והכללית לאותו מועד, המחושבת על פי הכללים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס’ 315 - ולהגדיל את סכום הפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי, בכל עת שתנאי זה אינו מתקיים.

על פי הכללים המוצעים בטיטת ההוראה החדשה, יידרשו התאגידים הבנקאיים לקיים מבחן זה עד ליום 31.12.2014, בלבד.

- על אף האמור לעיל, יוכלו תאגידים בנקאיים המחשבים את יחס הלימות ההון שלהם בהתבסס על ”מודל פנימי”, לפנות למפקח על הבנקים בבקשה להתיר להם לחשב את הפרשותיהם ל”הפסדי האשראי על בסיס קבוצתי”, בהתבסס על מערכות המידע המשמשות אותם לחישוב הפרשות להפסדי אשראי לפי גישת ה”מודל הפנימי”. כתנאי מוקדם לקבלת אישור המפקח יתבקשו התאגידים הבנקאיים להראות שתהליכי ההפרשה להפסדי אשראי הקיימים אצלם עומדים בתנאי סף איכותיים, לרבות:

- קיום מתאם מלא בין שיטת ההפרשה להפסדי אשראי הנהוגה בתאגיד הבנקאי, לבין הוראות הדיווח לציבור, בנושא זה.

- קיום בקרות אפקטיביות על תהליך הדיווח הכספי בנושא: ”ההפרשה להפסדי אשראי”.

בנוסף, צורף להוראה נספח, הכולל הבהרות נוספות, דרישות תיעוד ומתודולוגיה חדשה שתשמש הן לחישוב מרכיבים מסוימים בהפרשה, והן לתיקוף ועריכת בדיקות סבירות להפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי, לרבות:

- פיתוח תהליך מובנה שימש לחישוב ”מרכיב ההתאמה” הנכלל ב”מקדם ההפרשה להפסדי אשראי”, וישקף את שיעור ההפסד הגלום בתיק האשראי, הן בגין גורמים סביבתיים (לרבות: התפתחויות שליליות בשווקים, התפתחויות פוליטיות וכו’), והן בגין התפתחויות כמותיות ואיכותיות שחלו בתיק האשראי (לרבות: התפתחות החובות הבעייתיים, התפתחות המחיקות והגביות, חריגות ממגבלות רגולטוריות וממדיניות הבנק, התפתחויות איכותיות שחלו בנהלי הבנק, בהנהלת הבנק, בבקרת האשראי, ובקרב העובדים העוסקים בניהול האשראי וכו’).

- הרחבת דרישות התיעוד בתהליך קביעת "ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי". התיעוד יכלול הן היבטים איכותיים הכרוכים בתהליך ההפרשה, והן היבטים כמותיים - לרבות נתונים ויחסים פיננסיים התומכים ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי הכלולה בדוחות הכספיים.
- במסגרת הדרישה להרחבת התיעוד, כאמור, מוצע לחייב את ההנהלה להכין "מסמך מסכם" מפורט, שיכלול: הסברים, נתונים ובדיקות סבירות שיבססו את הקשר שבין ההתפתחויות שחלו בתיק האשראי של התאגיד הבנקאי (והמערכת הבנקאית), לבין השינויים שחלו בהיקף ההפרשות להפסדי אשראי, לרבות:
 - פירוט רב שנתי של יתרות החובות הבעייתיים (המפולחות בחתך: "סוגי החובות הבעייתיים"), ושיעורם מתיק האשראי.
 - ההתפתחויות שחלו ב"מרכיב ההתאמה" בגין גורמים סביבתיים.
 - ההתפתחויות שחלו ב"מקדם ההפרשות להפסדי אשראי" ביחס לממוצע הרב שנתי של שיעור המחיקות החשבונאיות.
 - הקשר שבין "מקדם ההפרשה להפסדי אשראי", לבין שיעור המחיקות החשבונאיות בשנה האחרונה.
 - הקשר שבין הוצאה התקופתית בגין הפסדי אשראי, לבין המחיקות החשבונאיות נטו, באותה תקופה.
 - התפתחות יחסים ואינדיקטורים שונים הנוגעים לחובות הבעייתיים ולהפרשות בגין הפסדי אשראי, ביחס לנתונים המקבילים במערכת הבנקאית.
- ה"מסמך המסכם" יוגש לעיון ועדת הביקורת והדירקטוריון, כבסיס לדיון שיתקיים בנושא החובות הבעייתיים וההפרשות להפסדי אשראי, במסגרת התהליך התקופתי לאישור הדוחות הכספיים. הכללים והנחיות שנכללו בטיטת ההוראה ובנספח שצורף אליה, כאמור, ייכנסו לתוקף במדורג, כדלקמן:
 - ההנחיות שנכללו בגוף ההוראה ועוסקות בעיקר בעדכון המועדים שנקבעו ב"הוראת השעה", ייכנסו לתוקף רטרואקטיבית, מיום 1 בינואר 2013.
 - המועד המקורי ליישום ההנחיות הכלולות בנספח להוראה ודנות בעיקר בדרישות התיעוד שיידרשו התאגידים לקיים ובשיטות לחישוב ותיעוד "מקדם ההתאמה" - היה צפוי להכנס לתוקף ביום 31.12.2013. עם זאת, עד כה לא פורסמה הוראה מחייבת בנושא זה.
- הבנק יישם בתקופת הדיווח את ההנחיות שכניסתן צפויה להיכנס לתוקף, רטרואקטיבית, מיום 1 בינואר 2013, ונערך ליישום ההנחיות שנכללו בנספח, במועד שייקבע לכניסתן לתוקף.
- לאור מורכבות ההנחיות שנכללו בנספח והצורך להטמיע בסיס נתונים חדש שיבסס את תהליך ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי, לא ניתן להעריך, בשלב זה, את השלכות שיהיו ליישום ההנחיות שנכללו בנספח, על התוצאות הכספיות של הבנק במועד יישומן.

ג. סיכוני שוק

1. כללי -

סיכון שוק מוגדר כסיכון לפגיעה בהכנסות הבנק וברווחיותו בשל שינויים אפשריים בשווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות (מאזני וחוץ מאזני) הנובעים משינויים במחירי השוק, כגון: שינוי בשיעור האינפלציה, שינוי בשיעורי ריבית, שינוי בשערי חליפין, שינויים בשוק ההון וכו'.

- לפרטים נוספים באשר להוראה החדשה בנושא: "ניהול הסיכונים", שפורסמה על ידי בנק ישראל בחודש דצמבר 2012 - ראה פרק ג2(2) לעיל.

- לפרטים נוספים באשר להוראה החדשה בנושא: "ניהול סיכוני ריבית" שפורסמה על ידי בנק ישראל בחודש מאי 2013, והשלכותיה על קביעת האסטרטגיה, גיבוש המדיניות ותהליכי הניהול, הפיקוח והבקרה בנושא זה - ראה פרק זיא', לעיל.

• אסטרטגיות ותהליכים

מדיניות ניהול סיכוני השוק נועדה להקטין את רמת הסיכון הפיננסי הנוצר בפעילות השוטפת של הבנק מחד גיסא, ולהגדלת רווחי הבנק כתוצאה מביצוע חשיפות יזומות ומבוקרות, מאידך.

מסמך המדיניות בנושא: "ניהול סיכוני השוק" הוכן על ידי הבנק ואושר על ידי הדירקטוריון. בהתאם למסמך מחויב הדירקטוריון לסקור ולאשר את מדיניות הבנק בנושא זה בתדירות שנתית, לפחות.

הנושאים הכרוכים בניהול סיכוני השוק, לרבות: החשיפות לסיכוני שוק, והמסגרות שנקבעו להן ביחס למצב בפועל, מובאים לדיון ולאישור הדירקטוריון מדי רבעון, במסגרת "מסמך הסיכונים" (לשעבר: "מסמך החשיפות"). כמו כן, מונתה על ידי הדירקטוריון, ועדה בנושא "ניהול הסיכונים". הועדה מפקחת מקרוב אחרי ניהול סיכוני השוק וסיכוני הנזילות בבנק, לרבות בחינת נושאים שונים המתעוררים מעת לעת, כגון: קביעת מגבלות חדשות, מעקב ופיקוח על יישום הוראות נהול בנקאיות חדשות של בנק ישראל, וכו'. ניהול סיכוני השוק, בכפוף למסגרות שאושרו על ידי הדירקטוריון ולרבות טיפול בהתפתחויות חריגות בשווקים הפיננסיים, מותווה ומבוקר על ידי ה"פורום הפיננסי המצומצם", בהשתתפות בעלי תפקידים בכירים ב"חטיבה הפיננסית" ו"בחטיבה לניהול סיכונים".

• המבנה והארגון של פונקצית ניהול סיכוני השוק והנזילות

ניהול סיכוני השוק והנזילות בבנק נמצא באחריות החטיבה הפיננסית. לפיכך, מונה מר ציון בקר, סמנכ"ל ומנהל החטיבה הפיננסית, כמנהל סיכוני השוק והנזילות בבנק.

כחלק מהמעקב אחר המגבלות השונות שנקבעו לחשיפות לסיכוני שוק והנזילות מופקים דוחות לכימות הסיכונים. הדוחות מובאים לדיון ב"פורום הפיננסי המצומצם", המתכנס בתדירות שבועית. הפורום מדווח על הערכותיו והחלטותיו למנכ"ל ולהנהלת הבנק.

בנוסף מדווחים דיוני הפורום, אחת לחודש, ל"פורום הפיננסי המורחב" בראשות המנכ"ל, הכולל - מלבד חברי הפורום המצומצם גם נושאי תפקידים נוספים בבנק. ה"פורום הפיננסי" מפקחים על ידי ועדת ניהול הסיכונים של הדירקטוריון המתכנסת ככלל בתדירות חודשית. הועדה דנה בסיכונים השונים להם חשוף הבנק, לרבות המגבלות הרצויות לחשיפות לסיכוני השוק. במידת הצורך ממליצה הועדה לדירקטוריון על שינויים במגבלות אלו.

• **האופי וההיקף של מערכות הדיווח והמדידה**

הבנק נעזר לצורך מדידת החשיפה לסיכוני השוק והנזילות במערכת ייעודית לניהול סיכונים. המערכת מודדת את החשיפה לסיכוני שוק בגין כלל התיק הבנקאי בתדירות שבועית, לרבות: סיכוני ריבית, סיכוני נזילות, VAR ותרחישי קיצון. מדידת סיכון הבסיס מתבצעת בתדירות יומית.

• **מדיניות גידור ו/או הפחתת סיכון**

כאמור, מדיניות הבנק בנושא ניהול סיכוני שוק מבוססת על גידור החשיפות לסיכוני שוק, באמצעות הטלת מגבלות כמותיות על חשיפות אלו, המשקפות את "תיאבון הסיכון" של הבנק.

לצורך עמידה במגבלות שנקבעו, מפעיל אגף הפיננסים בחטיבה הפיננסית מערך למדידת הסיכונים ובדיקת קיום חריגות ממגבלות אלו. אופן הטיפול בחריגות והדיווח עליהן, הוגדר במסמך המדיניות שאושר על ידי הדירקטוריון, כאמור.

האמצעים בהם נעשה שימוש לצורך העמידה במגבלות שנקבעו, כוללים:

- רכישת ומכירת מכשירים סחירים ככל מגזרי ההצמדה (בעיקר ניירות ערך לטווחים שונים).

- השקעה וגיוס מכשירים פיננסיים לא סחירים (בעיקר פקדונות של בנקים ותאגידים בנקאיים מיוחדים).

- פעילות במכשירים פיננסיים נגזרים עם בנקים.

הבנק מחשב את הקצאת ההון הנדרשת בגין החשיפה לסיכוני שוק, בהתאם ל"גישה הסטנדרטית", המפורטת בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 208.

הדיון בפרק זה כולל התייחסות להגדרות שונות של המושג "הון". בכל המקרים (אלא אם צוין במפורש אחרת) - הכוונה במושג זה מתייחסת להגדרה ה"חשבונאית" של המושג (כפי שנכללה בדוחות הכספיים של הבנק).

• **ניהול ומדידת סיכוני שוק**

בהוראות שפורסמו ע"י המפקח על הבנקים בנושא: "ניהול סיכונים", נקבעו עקרונות יסוד לניהול ולבקרת הסיכונים השונים. במסגרת ההוראה שהטילה על הדירקטוריון חובה לדון במדיניות הבנק בתחום ניהול הסיכונים ולאשרה, הועמקה מעורבות הדירקטוריון בתחום. בין היתר מתקיים בועדה לניהול סיכונים ובדירקטוריון, אחת לרבעון, דיון ב"מסמך הסיכונים" המרכז את מכלול הסיכונים להם חשוף הבנק. כמו כן, בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין מס' 339, הוגדרו סמכויותיה של היחידה לניהול סיכוני שוק וריבית הכפופה למנהל הסיכונים הראשי בבנק.

בהתאם להוראות בנושא: "ניהול סיכוני שוק" שפורסמו על ידי בנק ישראל, נדרש הבנק לנהל את החשיפה לסיכוני שוק, בין היתר, באמצעות מערכת מידע המבוססת על מודל פנימי. המערכת מודדת את חשיפת הבנק לסיכוני שוק באמצעות אומדן VAR (VALUE AT RISK). ה-VAR אומד את ההפסד המקסימלי הצפוי לבנק בשל התממשות סיכוני השוק בתקופת זמן נתונה וברמת בטחון סטטיסטית קבועה מראש.

הבנק מפעיל מערכת מיחשוב מתקדמת לניהול ומדידת סיכוני שוק המבצעת אמדן VAR בשיטה הפרמטרית, בתדירות שבועית, על כלל הפוזיציה הבנקאית (ובתדירות יומית על הפוזיציה בתיק למסחר). ערך ה-VAR בבנק ליום 31 בדצמבר 2013, בשיטה הפרמטרית ברמת מובהקות של 99% לתקופה עתידית של 10 ימים, הינו כ- 14 מיליוני ש"ח (31.12.2012 - 16 מיליוני ש"ח). הבנק קבע מגבלות לערך המכסימלי של ההפסד העתידי (על פי אומדן ה-VAR) - ביחס להון העצמי, בשיעור של 3.5% מההון. בשנת 2013 לא נרשמו חריגות ממגבלה זו.

בנוסף, עורך הבנק אומדנים לגבי השפעה אפשרית של שינויים קיצוניים במשתני השוק (STRESS TESTS) - על השווי ההוגן של ה"הון הכלכלי של הבנק". הבנק קבע מגבלות לערך המכסימלי של ההפסד הכלכלי האפשרי בגין תרחישים אלו - בשיעור של 12.5% מההון העצמי של הבנק. בשנת 2013 לא נרשמו חריגות ממגבלה זו.

2. סיכוני בסיס

סיכון הבסיס מוגדר כחשיפת הבנק להפסד שעלול להיגרם עקב שינויים באינפלציה ובשערי החליפין. הסיכון נמדד ביחס להפרש שבין הנכסים לבין ההתחייבויות הפיננסיות של הבנק (ה"הון הפעיל"), בכל אחד ממגזרי ההצמדה.

מדיניות הבנק, לגבי סיכוני הבסיס הכרוכים בניהול תיק הנכסים הממומן ממקורות ההון הפעיל הכלכלי שלו, קובעת כי: %(-20) עד 120% מהון זה יושקעו בנכסים צמודי מדד, %(-10) עד 25% יושקעו בנכסים במט"ח ובצמודי מט"ח, והיתרה הנגזרת תוחזק בשקלים לא צמודים.

ההחלטות לגבי השקעת ההון הפעיל במגזרים השונים מתקבלות, במסגרת המגבלות שנקבעו, בהתבסס על ניתוח, בקרה ותחזיות לגבי התפתחויות כלכליות במשק, שיעורי ריבית במגזרים השונים ושינויים צפויים במדד המחירים לצרכן ובשער החליפין של השקל. הבנק נעזר, לצורך ניהול סיכוני הבסיס, במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים.

להלן ריכוז נתוני החשיפה לסיכון בסיס (בבנק בלבד) במגזרי ההצמדה השונים:

31 בדצמבר 2012		31 בדצמבר 2013		
חשיפה "חשבונאית"	חשיפה "כלכלית"	חשיפה "חשבונאית"	חשיפה "כלכלית"	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
504	756	491	778	שקל לא צמוד
901	886	1,019	1,014	שקל צמוד מדד
10	25	(19)	(7)	מט"ח וצמוד מט"ח
1,415	1,667	1,491	1,785	סה"כ החשיפה לסיכון בסיס

- * ניהול החשיפה לסיכונים בסיס מבוצע על פי נתוני "חשיפה הכלכלית". המרכיבים העיקריים של ההפרש שבין החשיפה ה"כלכלית", לבין "חשיפה החשבונאית" (המוגדרת: כפער שבין יתרות הנכסים וההתחייבויות הכספיים, על פי כללי מדידה חשבונאית מקובלים), הינם כדלקמן:
1. הפרשות מסוימות, כגון: הפרשות בגין זכויות עובדים, נטו - לא נכללו ב"חשיפה הכלכלית".
 2. הלוואות צמודות למדד שסווגו כ"חובות פגומים", סווגו למגזר הלא צמוד (במקום לבסיס הנגזר מחוזה הלוואה).
 3. מכשירים פיננסיים המכילים אופציה גלומה, סווגו למגזרי ההצמדה השונים, על פי מודלים לתמחור אופציות.
 4. פקדונות שבסיס ההצמדה שלהם אינו קבוע לאורך כל תקופת הפקדון, מסווגים למגזר ההצמדה ששימש לתמחור הפקדון.
 5. ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי (בגין חובות "תקינים"), נטו - לא נכללה ב"חשיפה הכלכלית".

עודף הנכסים במגזר צמוד המדד ליום 31 בדצמבר 2013 הסתכם בכ- 1,013 מיליון ש"ח, ושימש לכיסוי ההון הפעיל בשיעור של כ- 56% ממנו, לעומת 53% אשתקד. שיעור השקעת ההון הפעיל במגזר הלא צמוד הגיע לכ- 44% לעומת 45% אשתקד. עודף הנכסים במגזר מט"ח וצמוד מט"ח, ביחס להון הפעיל הסתכם ביום 31 בדצמבר 2013 בשיעור זניח, לעומת כ- 2% אשתקד. מנתונים אלו עולה כי לא חל שינוי מהותי בהרכב ההון הפעיל של הבנק בחתך מגזרי הצמדה.

נכסי הסיכון בגין חשיפת הבנק לסיכון שער החליפין מסתכמים ליום 31.12.2013 ב- 44 מיליון ש"ח, והקטינו את יחס הלימות ההון של הבנק ליום 31.12.2013 בשיעור של כ- 0.04 נקודות האחוז.

ניתוח רגישות לשינויים בשער החליפין -

ניתוח הרגישות נערך לגבי תרחישים תאורטיים של שינויים בשערי החליפין של המטבעות העיקריים, בטווח שבין 10% (-), ל-10%. הניתוח בוחן את השפעת התרחישים הנ"ל על הון הבנק ליום 31.12.2013, בהתבסס על היתרות הכספיות של הנכסים וההתחייבות באותם מטבעות (לרבות פעילות במכשירים חוץ מאזניים) ליום 31.12.2013, בתוספת התאמות מסוימות (בעיקר בגין "חובות פגומים"). להלן ריכוז תוצאות ניתוח הרגישות (במיליוני ש"ח):

	10%	5%	-5%	-10%
דולר	1	1	(1)	(1)
יורו	*	*	*	*
לירה שטרלינג	*	*	*	*
פרנק שוויצרי	*	*	*	*
יין יפני	*	*	*	*
	1	1	(1)	(1)
השפעת אופציות**	2	1	-	-
השפעה כוללת	3	2	(1)	(1)

* סכום נמוך מ- 0.5 מיליון ש"ח.

** לא כולל אופציות גלומות.

3. סיכוני ריבית

• כללי

סיכון הריבית מוגדר כסיכון לפגיעה ברווחי הבנק או בהון בגין תזוזות בשערי הריבית. בנוסף, שינויים בשיעורי הריבית כאמור, עלולים להשפיע גם על השווי הכלכלי של התאגיד הבנקאי, נכסיו, התחייבויותיו, וערכם של המכשירים החוץ מאזניים.

חישוב נכסי הסיכון והקצאת ההון בגין החשיפה לסיכון הריבית, נערך בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 208, לגבי "התיק הסחיר" של הבנק.

התיק הסחיר של הבנק כולל את תיק אגרות החוב למסחר של הבנק וכן עסקאות עתידיות המבוצעות למטרת מסחר (עסקאות IRS, עסקאות אקדמה במט"ח ואופציות מטבע שנרכשו). חישוב הקצאת ההון בגין החשיפה לסיכון הריבית נערך בהתאם לשיטת "התקופות לפרעון".

לפרטים נוספים כאשר להוראת הניהול הבנקאי החדשה בנושא: "ניהול סיכון הריבית" שפורסמה ביום 30 במאי 2013 והשלכותיה על תהליך סיכון הריבית בבנק, ראה פרק 2יא' לעיל.

• אסטרטגיות ותהליכים

המדיניות באשר לסיכויי ריבית (הנובעים מאי התאמה בין מועדי השתנות הריבית על הנכסים, לבין אלו של ההתחייבויות בתחומי הפעילות השונים) מבוססת על צמצום מירבי של פערים, כאמור, מחד - ומתן אפשרות לחשיפה מוגבלת להפסדים בגין סיכון זה, מאידך.

בהתאם למגבלות שאושרו על ידי הדירקטוריון בנושא זה, לא יעלה ההפסד המכסימלי (הכלכלי), בגין תזוזה בשיעור של 1 נקודת אחוז בעקום הריבית - על שיעור דיפרנציאלי מהון הבנק, המחושב לכל אחד ממגזרי ההצמדה, כדלקמן: במגזר השקלי הלא צמוד: עד 2.0% מהון הבנק, במגזר הצמוד למדד: עד 3.5% מהון הבנק ובמגזר המט"ח: עד 1% מהון הבנק.

מרבית החשיפה להפסדים אפשריים (כלכליים) בגין סיכון הריבית נובעת מפעילות הבנק במגזר הצמוד למדד, מאחר שבמגזר זה עיקר הנכסים וההתחייבויות הינם לתקופה ארוכה יחסית ובריבית קבועה.

בנוסף, קבע הדירקטוריון מגבלות גם לחשיפת הבנק לסיכויי ריבית במונחים חשבונאיים. המגבלות מגדירות רף מקסימלי להפסד החשבונאי, בגין תזוזה בשיעור של 1 נקודת אחוז בשיעור הריבית.

לצורך מדידת סיכון הריבית עושה הבנק שימוש בהנחות, הנבחנות בתדירות שנתית לגבי היקף הפרעונות המוקדמים של הלוואות משכנתא בריבית קבועה ולגבי שיעור "מיחזור" היתרות בפקדונות הציבור לפי דרישה. שיעור הפרעונות המוקדמים מתבסס על נתוני העבר של פרעונות מוקדמים בהלוואות מסוג זה. בנוסף, הבנק עושה שימוש בהנחות לגבי שיעור המשיכות המוקדמות של פקדונות חסכון ולגבי שיעור ה"מיחזור" של פקדונות לפי דרישה - בהתבסס על נתוני העבר הן לגבי משיכת פקדונות חסכון בתחנות ביניים, והן לגבי שיעורי המשיכות של פקדונות לפי דרישה. סיכון הריבית בתיק הבנקאי נמדד בתדירות שבועית.

• המבנה והארגון של פונקצית ניהול סיכויי הריבית -

סיכויי הריבית מנוהלים על ידי החטיבה הפיננסית. ניהול הסיכונים כולל מעקב אחר המגבלות שנקבעו לניהול סיכויי הריבית באמצעות הפקת דוחות לכימות ואמידת סיכון זה, בתדירות שבועית.

הדוחות מובאים לדיון ב"פורום הפיננסי המצומצם" המתכנס בתדירות שבועית. הפורום מדווח על הערכותיו והחלטותיו למנכ"ל ולהנהלת הבנק. בנוסף, מדווחים דיוני הועדה אחת לחודש ל"פורום הפיננסי המורחב" בראשות המנכ"ל, הכולל - מלבד חברי ה"פורום המצומצם", גם נושאי תפקידים נוספים בבנק.

הפורומים הפיננסיים מפקחים על ידי ועדת ניהול הסיכונים של הדירקטוריון המתכנסת בתדירות רבעונית, לפחות. הועדה דנה בסיכונים השונים להם חשוף הבנק, לרבות המגבלות הרצויות לחשיפות לסיכויי השוק. במידת הצורך ממליצה הועדה לדירקטוריון על שינויים במגבלות אלו.

• **האופי וההיקף של מערכות הדיווח והמדידה -**

הבנק נעזר לצורך מדידת החשיפה לסיכוני ריבית במערכת ייעודית לניהול סיכונים המודדת את החשיפה לסיכון הריבית בתדירות שבועית.

• **מדיניות גידור ו/או הפחתת סיכון -**

כאמור, מדיניות הבנק בנושא ניהול סיכוני שוק - מבוססת על גידור החשיפות לסיכוני שוק, באמצעות הטלת מגבלות כמותיות על חשיפות אלו. לצורך העמידה במגבלות שנקבעו, מפעיל "אגף הפיננסיים" בחטיבה הפיננסית מערך למדידת הסיכונים ובדיקת קיום חריגות ממגבלות אלו.

האמצעים בהם נעשה שימוש לצורך העמידה במגבלות שנקבעו, כוללים:

- רכישת ומכירת מכשירים סחירים בכל מגזרי ההצמדה (בעיקר ניירות ערך לטווחים שונים).
- השקעה וגיוס מכשירים פיננסיים לא סחירים (בעיקר פקדונות של בנקים ותאגידים בנקאיים מיוחדים).
- פעילות במכשירים פיננסיים נגזרים עם בנקים.

• **מידע כמותי -**

להלן ריכוז נתונים על פערי המח"מ במגזרי ההצמדה השונים והשפעתם על חשיפת הריבית של הבנק:

31 בדצמבר 2012			31 בדצמבר 2013			
מט"ח"	צמוד מדד	לא צמוד	מט"ח"	צמוד מדד	לא צמוד	
0.98	3.18	0.51	0.57	2.65	0.50	מח"מ הנכסים (שנים)
(1.01)	(4.71)	(0.36)	(0.70)	(3.55)	(0.35)	מח"מ ההתחייבויות (שנים)
(0.03)	(1.53)	0.15	(0.13)	(0.90)	0.15	פער המח"מ (שנים)
0.2	3.0	-	0.1	1.3	0.1	ההפסד המכסימלי, ביחס להון' (ב- %)

* בגין תזוזה בשיעור של 1 נקודת האחוז בעקום הריבית.

** לרבות מטבעי ישראל צמוד למטבע חוץ.

באמצעות המח"מ (משך חיים ממוצע) ניתן למדוד את הרגישות של הנכסים וההתחייבויות לשינויים בריבית. מנתוני החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית ליום 31.12.2013 עולה כי במגזר הלא צמוד ובמגזר המט"ח (לרבות צמוד למט"ח), מרבית הנכסים וההתחייבויות הינם לתקופת פירעון קצרה של עד שלושה חודשים או בתנאים של ריבית משתנה, ולפיכך חשיפת הבנק לסיכון הריבית בגינם - נמוכה יחסית.

במגזר המט"ח מבצע הבנק חוזי החלפות פיננסיות בשיעור ריבית (I.R.S.) ועסקות פורוורד על שערי ריבית (F.R.A.) ומצמצם את החשיפה לסיכון של שינוי בשיעורי הריבית. במגזר צמוד המדד עולה מח"מ ההתחייבויות על מח"מ הנכסים ליום 31.12.2013 בכ- 11 חודשים. חישובי מח"מ הנכסים וההתחייבויות של מכשירים פיננסיים בעלי מספר תקופות פרעון אופציונליות, מבוססים על הנחות לגבי מועדי הפרעון של אותם מכשירים.

להלן פרטים על סוגי המכשירים הנ"ל, ההנחות לגביהם, והשפעתם על המח"מ של אותם מכשירים:

1. חלק מהאשראי הצמוד למדד במערך המשכנתאות ניתן לפרעון מוקדם, ללא תשלום עמלת פרעון. עם זאת, לאור נסיון העבר חלק גדול מאשראי זה לא ייפרע גם במקרה של ירידת ריבית. הצגת תזרימי המזומנים בגין אשראי זה, בהתבסס על מודל המערך את תקופת הפרעון הצפויה של האשראי, על פי ניסיון העבר, היתה מגדילה את מח"מ הנכסים במגזר הצמוד בכחודשים

2. מועד הפרעון של תוכניות חסכון כולל תחזית לפרעון מוקדם ע"י החוסכים, ב"תחנות יציאה". השפעת הצגת תזרימי המזומנים על משך החיים הממוצע של התחייבויות, בהתבסס על תחזית זו, זניחה - ולא גרמה לשינוי במח"מ ההתחייבויות.

• ניתוח רגישות להשפעת החשיפה לשינויים בריבית המבוססת על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים.

כללי

על פי הוראה שפורסמה על ידי בנק ישראל בנושא: "גילוי על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית", נדרשו הבנקים לכלול בדוח הדירקטוריון מידע לגבי היקף הנכסים וההתחייבויות החשופים לשינויים בשיעור הריבית, על פי שוויים ההוגן - ולכלול ניתוח רגישות לגבי השפעת שינויים היפותטיים בשיעור הריבית, על שוויים ההוגן של מכשירים פיננסיים אלה.

עקרונות המודל

מאחר ולרוב המכשירים הפיננסיים בבנק לא ניתן לצטט "מחיר שוק", מכיוון שלא קיים שוק פעיל בו הם נסחרים - מחושב השווי ההוגן באמצעות מודלים מקובלים לתמחור, כגון: ערך נוכחי של תזרימי המזומן העתידיים, המהוונים בריבית ניכיון בשיעור המשקף את שיעורי הריבית העדכניים בשוק למכשירים הפיננסיים ואת רמת הסיכון הגלומה בהם. לפי הערכת ההנהלה.

השיטות וההנחות העיקריות שיושמו בחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים:

(1) מכשירים פיננסיים סחירים: ניירות ערך וכתבי התחייבויות נדחים - השווי ההוגן נקבע לפי שווי שוק.

(2) מכשירים פיננסיים שאינם סחירים: אמדן השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים שאינם סחירים נקבע, בדרך כלל, על ידי היוון תזרים מזומן עתידי לפי שיעורי ריבית שבהם ביצע הבנק או היה מבצע, עסקאות דומות במועד הדיווח.

החישובים נערכו בהתאם למפורט להלן:

אשראי לציבור - השווי ההוגן של יתרת האשראי לציבור חושב לפי שיטת הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים, מנוכים בשיעור ניכיון מתאים. הערך הנוכחי נמדד עבור תזרים התקבולים העתידי (קרן וריבית) לכל הלואה בנפרד בשיעור ריבית המשקף את רמת הסיכון הגלומה באשראי. קביעת רמת הסיכון, כאמור, נגזרת ממודל דירוג לווים המשמש את הבנק ובוחן את רמת הסיכון של הלקוח בהתבסס על פרמטרים פיננסיים, ניהוליים וענפיים. בדרך כלל שיעורי הריבית ששימשו לצורך היוון תזרימי המזומנים נקבעו על פי שיעורי הריבית שלפיהם נעשות בבנק עסקאות דומות במועד הדיווח.

תזרימי המזומנים עבור חובות בעייתיים, חושבו לאחר ניכוי ההפרשות הספציפיות בגין הפסדי אשראי שנוכו מיתרות החוב הרשומות של האשראי לציבור.

תזרימי המזומנים בגין אשראי במערך המשכנתאות הניתן לפרעון מוקדם, ללא תשלום עמלת פרעון מוקדם - הוערכו על פי תחזית לפרעון מוקדם של אשראים אלו המבוססת על מודל כלכלי. היוון תזרים המזומנים, כאמור, על פי מועדי הפרעון הצפויים, במקום על פי מועדי הפרעון החוזיים של אותם אשראים, הקטין את השווי ההוגן של אותם אשראים בכ- 12 מיליון ש"ח.

בחישוב השווי ההוגן של אשראי לציבור הצמוד למדד (עם ריצפת מדד) הופרדה האופציה הגלומה ממכשיר זה. להפרדת האופציה היתה השפעה זניחה על השווי ההוגן של המכשיר. **פקדונות וכתבי התחייבות נדחים** - השווי ההוגן של פקדונות וכתבי התחייבות נדחים חושב בשיטת היוון תזרימי המזומנים עתידיים לפי שיעור הריבית בו מגייס הבנק פקדונות דומים או כתבי התחייבות דומים לתאריך המאזן, בהתבסס על פרמטרים, כגון: תקופת הפקדון, סוג ההצמדה וגודל הפקדון. בחישוב השווי ההוגן של פקדונות הצמודים למדד או לשקל לפי ברירה - נלקחו בחשבון גם השינויים האפשריים בשווי ההוגן של הפקדון בהתחשב בערך הזמן של הברירה ובשינויים הצפויים במדד המחירים עד למועד הפרעון של הפקדונות. פקדונות הציבור כוללים "מכשירים מורכבים", כדלקמן:

- "תוכניות חסכון", המהווים פקדונות לתקופת פרעון ארוכה יחסית: על פי הנסיון שנצבר בבנק, חלק מהמפקידים נוהג לפרוע את הפקדונות קודם לתאריך הפרעון החוזי שלהם תמורת שוויים החוזי, בניכוי "קנס פרעון מוקדם". תזרימי המזומנים הצפויים בגין תוכניות החסכון הוצגו בהתבסס על נתונים סטטיסטיים הכוללים תחזיות לפרעונות מוקדמים של אותן תוכניות. היוון תזרימי המזומנים, על פי התחזית לפרעונות מוקדמים של תוכניות החיסכון, הקטין את השווי ההוגן של אותן תוכניות בכ- 30 מיליון ש"ח.

- פקדונות הציבור כוללים פקדונות עם אפשרות בחירה בין קבלת ריבית קבועה, לריבית משתנה: בחישוב השווי ההוגן הופרדה ה"אופציה הגלומה" במכשיר זה. הפרדת האופציה הגלומה, כאמור, הגדילה את השווי ההוגן של תוכניות בכ- 1 מיליון ש"ח.

- "תוכניות חסכון" עם אופציה לשינוי בסיס ההצמדה של התכנית ואופציה להבטחת קרן ההפקדה: בחישוב השווי ההוגן הופרדו ה"אופציות הגלומות" מהתכניות הפרדת האופציות, כאמור, הגדילה את השווי ההוגן של התכניות בכ- 2 מיליון ש"ח.

מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים - השווי ההוגן של יתרות בגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים המייצגות סיכון אשראי ובגין התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות, הוערך בהתאם לעמלות בעסקאות דומות במועד הדיווח, תוך התאמה ליתרת תקופת העסקה ולאיכות האשראי של הצד הנגדי.

הערכת השווי ההוגן של "התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שאושר ועדיין לא ניתן" כללה התייחסות להפרש שבין הריבית שנקבעה בהסכם, לבין הריבית בעסקאות דומות במועד הדיווח.

מכשירים נגזרים - מכשירים נגזרים שיש להם שוק פעיל הוערכו לפי שווי השוק. מכשירים נגזרים שאינם נסחרים בשוק פעיל הוערכו לפי מודלים המשמשים את הבנק בפעילותו השוטפת, הלוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי.

הערה:

תהליך הערכת השווי ההוגן באמצעות היוון תזרים המזומנים העתידי מבוסס על שיעורי ריבית ניכיון הנקבעים באופן סובייקטיבי. לכן, עבור רוב המכשירים הפיננסיים, הערכת השווי ההוגן המצורפת אינה מהווה בהכרח אינדיקציה לשווי מימושו של המכשיר הפיננסי ביום הדיווח. הערכת השווי ההוגן נערכה לפי שיעורי הריבית התקפים למועד הדיווח ואינה לוקחת בחשבון את התנודתיות של שיעורי הריבית. תחת הנחת שיעורי ריבית אחרים יתקבלו ערכי שווי הוגן שיכול שיהיו שונים באופן מהותי. בעיקר הדברים אמורים לגבי המכשירים הפיננסיים בריבית קבועה או שאינם נושאים ריבית.

בנוסף, בקביעת ערכי השווי ההוגן לא הובאו בחשבון העמלות שיתקבלו או ישולמו אגב הפעילות העסקית וכן אינם כוללים את השפעת המס. יותר מכך, הפער בין היתרה במאזן לבין יתרות השווי ההוגן יתכן ולא ימומש מכיוון שכרוב המקרים הבנק עשוי להחזיק את המכשיר הפיננסי עד לפרעון.

• נתונים כמותיים וניתוח רגישות

(א) נתונים המבוססים על הוראות בנק ישראל

(1) שווי הוגן של המכשירים הפיננסיים (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2013					
סך הכל	מטבע חוץ**		מטבע ישראלי		
	אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
28,037	530	1,996	4,921	20,590	נכסים פיננסיים*
2,969	790	1,143	698	338	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים וחוץ מאזניים***
(26,287)	(669)	(2,080)	(4,353)	(19,185)	התחייבויות פיננסיות*
(3,093)	(688)	(1,034)	(365)	(1,006)	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים וחוץ מאזניים***
1,626	(37)	25	901	737	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים

31 בדצמבר 2012					
סך הכל	מטבע חוץ**		מטבע ישראלי		
	אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
26,079	432	2,056	4,873	18,718	נכסים פיננסיים*
3,494	1,493	734	896	371	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים וחוץ מאזניים***
(24,294)	(774)	(2,017)	(4,296)	(17,207)	התחייבויות פיננסיות*
(3,732)	(1,137)	(770)	(724)	(1,101)	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים וחוץ מאזניים***
1,547	14	3	749	781	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים

* כולל מכשירים פיננסיים מורכבים. לא כולל יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים.

** לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

*** הסכומים לקבל (לשלם) בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ומכשירים פיננסיים חוץ מאזניים, כשהם מהוונים בשיעורי הריבית ששימושו לחישוב השווי ההוגן.

• נתונים כמותיים וניתוח רגישות (המשך)

(א) נתונים המבוססים על הוראות בנק ישראל (המשך)

(2) השפעת שינויים היפותטיים בשיעור הריבית על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2013

שינוי בשווי ההוגן		שווי הוגן, נטו, של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית*		מטבע חוץ**		מטבע ישראלי		השינוי בשיעור הריבית
				דולר	אחר	צמוד מדד	לא צמוד	
מיליוני ש"ח	סך הכל	השפעות מקצות	אחר	דולר	אחר	צמוד מדד	לא צמוד	
0.2	(4)	1,622	-	(38)	26	922	712	גידול מיידי מקביל של אחוז אחד
0.1	1	1,627	-	(37)	26	903	735	גידול מיידי מקביל של 0.1 אחוז
0.4	6	1,632	-	(36)	25	876	767	קיטון מיידי מקביל של אחוז אחד

31 בדצמבר 2012

שינוי בשווי ההוגן		שווי הוגן, נטו, של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית*		מטבע חוץ**		מטבע ישראלי		השינוי בשיעור הריבית
				דולר	אחר	צמוד מדד	לא צמוד	
מיליוני ש"ח	סך הכל	השפעות מקצות	אחר	דולר	אחר	צמוד מדד	לא צמוד	
1.6	24	1,571	-	13	5	799	754	גידול מיידי מקביל של אחוז אחד
0.2	3	1,550	-	13	4	754	779	גידול מיידי מקביל של 0.1 אחוז
(2.1)	(32)	1,515	-	15	2	690	808	קיטון מיידי מקביל של אחוז אחד

* השווי ההוגן נטו של מכשירים פיננסיים שמוצג בכל מגזר הצמדה הוא השווי ההוגן נטו במגזר זה, בהנחה שחל השינוי שצוין בשיעורי הריבית במגזר ההצמדה. סך הכל השווי ההוגן, נטו של המכשירים הפיננסיים הוא השווי ההוגן, נטו, של כל המכשירים הפיננסיים (למעט פריטים לא כספיים), בהנחה שחל השינוי שצוין בשיעורי הריבית בכל מגזר ההצמדה.

** לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

• נתונים כמותיים וניתוח רגישות (המשך)

(ב) נתונים המשמשים לצורך ניהול חשיפת הריבית

ניהול חשיפת הריבית בבנק מבוסס על מודל, במסגרתו מהוונים תזרימי המזומנים העתידיים בשיעורי ריבית שאינם זהים לאלו ששימשו את הבנק לצורך הדיווח על חשיפת הבנק לשינויים בשיעור הריבית (בעיקר בכל הנוגע למרווחי הריבית בגין סיכוני אשראי).

להלן נתונים כמותיים לגבי השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים והשפעת שינויים היפותטיים בשיעור הריבית על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים - המבוססים על המודל המשמש את הבנק בניהול חשיפת הריבית:

(1) שווי הוגן של המכשירים הפיננסיים (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2013					
מטבע חוץ**			מטבע ישראלי		
סך הכל	אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
28,806	543	2,050	4,949	21,264	נכסים פיננסיים*
2,611	882	623	690	416	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים וחוזי מאזניים
(26,128)	(669)	(2,084)	(4,327)	(19,048)	התחייבויות פיננסיות*
(2,724)	(784)	(466)	(325)	(1,149)	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים וחוזי מאזניים
2,565	(28)	123	987	1,483	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים

31 בדצמבר 2012					
מטבע חוץ**			מטבע ישראלי		
סך הכל	אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
26,546	443	2,114	4,892	19,097	נכסים פיננסיים*
3,369	1,450	606	886	427	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים וחוזי מאזניים
(24,287)	(775)	(2,021)	(4,276)	(17,215)	התחייבויות פיננסיות*
(3,543)	(1,098)	(583)	(622)	(1,240)	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים וחוזי מאזניים
2,085	20	116	880	1,069	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים

* כולל מכשירים פיננסיים מורכבים. לא כולל יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים.

** לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

• נתונים כמותיים וניתוח רגישות (המשך)

(ב) נתונים המשמשים לצורך ניהול חשיפת הריבית (המשך)

(2) השפעת שינויים היפותטיים בשיעור הריבית על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק (במיליוני ש"ח).

31 בדצמבר 2013

השווי ההוגן	שווי הוגן, נטו, של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית**						
	שינוי בשווי ההוגן			מטבע חוץ*		מטבע ישראלי	
	מיליוני ש"ח	סך הכל	השפעות מקזזות	אחר	דולר	לא צמוד	צמוד מדד
גידול מידי מקביל של אחוז אחד	1.0	2,592	-	(28)	124	1,009	1,487
גידול מידי מקביל של 0.1 אחוז	0.1	2,568	-	(28)	123	989	1,484
קיטון מידי מקביל של אחוז אחד ⁽¹⁾	(1.2)	2,534	-	(26)	124	960	1,476

31 בדצמבר 2012

השווי ההוגן	שווי הוגן, נטו, של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית**						
	שינוי בשווי ההוגן			מטבע חוץ*		מטבע ישראלי	
	מיליוני ש"ח	סך הכל	השפעות מקזזות	אחר	דולר	לא צמוד	צמוד מדד
גידול מידי מקביל של אחוז אחד	2.0	2,127	-	18	113	925	1,071
גידול מידי מקביל של 0.1 אחוז	0.2	2,089	-	20	115	885	1,069
קיטון מידי מקביל של אחוז אחד ⁽¹⁾	(2.4)	2,036	-	21	117	829	1,069

הערת:

* לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

** השווי ההוגן נטו של מכשירים פיננסיים שמוצג בכל מגזר הצמדה הוא השווי ההוגן נטו במגזר זה, בהנחה שחל השינוי שצויין בשיעורי הריבית במגזר ההצמדה. סך הכל השווי ההוגן, נטו, של המכשירים הפיננסיים הוא השווי ההוגן נטו של כל המכשירים הפיננסיים (למעט פריטים לא כספיים), בהנחה שחל השינוי שצויין בשיעורי הריבית בכל מגזרי ההצמדה.

(1) בנוסף, הבנק נעזר במודל למדידת השינויים הצפויים ברווח החשבונאי, בשנה הקרובה - בגין שינויים בעקום הריבית. המודל מתבסס על הנחות שונות בנוגע להתפתחויות הצפויות בסעיפי המאזן ובמשתני שוק שונים. שיעור הקיטון הצפוי ברווח החשבונאי של הבנק, ביחס להון העצמי, בשנה הקרובה (בהתבסס על מודל זה) - עקב קיטון מקביל בשיעור של 1 נקודת האחוז בעקום הריבית, במגזרים: ה"לא צמוד", "צמוד המדד", וה"מט"ח" - מסתכם ב- 2.60%, 0.72% ו- 0.59 בהתאמה (31.12.2012 - 2.38%, 1.81% ו- 0.22%, בהתאמה).

(2) טווח השינויים בשווי ההוגן, בגין השינויים בשיעורי הריבית שנרשם בתקופת הדו"ח, הינו כדלקמן: עבור גידול מקביל של 1%: 2.2% - 0.3% (שנת 2012: 1.7% - 0.3%); עבור גידול מקביל של 0.1%: 0.2% - 0.0% (שנת 2012: 0.3% - 0.2%); עבור קיטון מקביל של 1%: (-2.5%) - (-0.5%) (שנת 2012: (-3.8%) - (-2.0%)).

4. סיכוני מניות

סיכון מניות מוגדר כחשיפת הבנק להפסד, עקב ירידה במחירי השוק של המניות הכלולות בתיק ניירות הערך של הבנק.

חישוב נכסי הסיכון והקצאת ההון בגין החשיפה לסיכון המניות, נערך בהתאם להנחיות שנכללו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 208, לגבי התיק הסחיר של הבנק. ליום 31.12.2013 לא נכללו מניות בתיק הסחיר של הבנק (31.12.2012 - זהה).

5. סיכון אופציות

סיכון אופציות מוגדר כחשיפת הבנק להפסד עקב שינוי בשווי ההוגן של אופציות הכלולות בתיק הבנקאי או בתיק למסחר של הבנק (כתוצאה משינוי בנתוני השוק המשמשים בחישוב השווי ההוגן).

דירקטוריון הבנק קבע מגבלות לביצוע עסקאות בתחום זה, כדלקמן:

- עסקאות בתיק הבנקאי יבוצעו בתנאי "BACK TO BACK" בלבד.
 - לביצוע עסקאות בתיק למסחר נקבעה מגבלת היקף פרמיות (נטו) שנתית.
- חישוב נכסי הסיכון והקצאת ההון בגין החשיפה לסיכון אופציות, נערכו בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 208, בשיטת "הדלתא פלוס" - הקצאת ההון בגין "הדלתא", "הגמא" ו"הווגא" של האופציות.

6. גילוי כמותי להקצאת ההון הנדרשת בגין החשיפה לסיכונים שוק

הבנק מקצה הון בגין החשיפה לסיכונים שוק על פי השיטה ה"סטנדרטית". על פי שיטה זו מחושבים "סיכון הריבית" ו"סיכון המניות" על ה"תיק למסחר" בלבד - הכולל יתרות בגין מכשירים פיננסיים המוחזקים למטרת מסחר, לרבות תיקי אגרות חוב למסחר ופעילות מכשירים פיננסיים נגזרים למטרת הפקת רווח.

הגדרת התיק למסחר אושרה על ידי דירקטוריון הבנק. סיכון הריבית מחושב על פי שיטת ה"תקופה לפרעון".

סיכון "שער החליפין" ו"סיכון האופציות" מחושבים על כלל יתרות המכשירים הפיננסיים בבנק. החשיפה ל"סיכון אופציות" מחושבת בשיטת "דלתא פלוס" (דרישות ההון מחושבות על סיכון ה"דלתא", "הגמא" ו"הווגא").

להלן נתונים לגבי נכסי הסיכון של הבנק בגין החשיפה לסיכונים שוק (במיליוני ש"ח):

	31.12.2012		31.12.2013		
	נכסי סיכון	דרישת ההון	נכסי סיכון	דרישת ההון	
סיכון ריבית	9	1	8	1	
סיכון שער חליפין	27	4	44	4	
סיכון אופציות	43	4	42	4	
סה"כ נכסי סיכון	79	9	94	9	

ד. סיכון נזילות

סיכון הנזילות נובע מאי הוודאות לגבי היצע המקורות והרכבם ומן הביקוש לשימושים והרכבם. סיכון זה הינו פונקציה של התנהגות הלקוחות והתממשותו עלולה לבוא לידי ביטוי בזמינות ובמחיר המקורות.

להלן נתונים על הנכסים הנזילים של הבנק:

- כ- 12.5% מנכסי הבנק הינם מזומנים ופקדונות בבנקים לתקופה של עד שלושה חדשים - מהם כ- 60.4% פקדונות בבנק ישראל (31.12.2012: 13.1% - 70.0%, בהתאמה).
 - כ- 20.1% מנכסי הבנק הינם ניירות ערך סחירים בבורסה (31.12.2012 - 18.8%).
- דהיינו, כ- 32.6% מסך נכסי הבנק ניתנים למימוש בזמן קצר (31.12.2012 - 31.9%). שיעורם הגבוה של הנכסים הנזילים נובע מיישום מדיניות המכוונת לשמר יחסי נזילות גבוהים בבנק, על רקע אי הוודאות וחוסר הוודאות השוררים במשך העולמי, כפועל יוצא מהמשבר הפיננסי והכלכלי הכלל עולמי.

על פי הוראת בנק ישראל בנושא: "ניהול סיכון הנזילות", נדרשו התאגידים הבנקאיים לקיים "יחס נזילות מזערי" (המוגדר כיחס שבין "כרית הנזילות", לבין התשלומים החזויים, נטו, בחודש הקרוב), שלא יפחת מ- 1, בכל עת.

כמו כן הונחו התאגידים הבנקאיים לקיים מעקב אחרי "יחס המימון היציב", המוגדר כיחס שבין מקורות המימון היציבים שלהם, הצפויים בטווח של שנה ומעלה - לבין השימושים ארוכי הטווח הצפויים להתממש בטווח זה - ולקבוע יעד ליחס זה. לאור הנחיות בנק ישראל נקבע בבנק יעד ל"יחס המימון היציב", שלא יפחת מ- 1. היעד אושר על ידי דירקטוריון הבנק בחודש אוקטובר 2013.

סיכון הנזילות מנוהל בבנק באמצעות כלים ניהוליים ומיחשביים שפותחו בנושא זה, הכוללים אמצעים לפיקוח, מעקב ובקרה על נתוני הנזילות לטווח קצר. במסגרת זו פותח בבנק מודל עדכני ל"ניהול סיכון הנזילות". המודל משמש לניהול סיכון הנזילות, ובדק את "פער הנזילות" (המוגדר כפער שבין הנכסים הנזילים להתחייבויות לפרעון של הבנק) ו"יחס הנזילות", לטווחים ותרחישים שונים, וכן את "אופק ההישרדות" של הבנק (המוגדר כתקופה העתידית שבה הבנק צפוי לפעול ללא "גרעונות נזילות"), בתרחישים שונים. בנוסף, במסגרת ניהול סיכון הנזילות נבחנים השינויים שחלו בסיכון זה, באמצעות כלים ומדדים נוספים, לרבות:

- שימוש ב"תרחישי לחץ הפוכים", במטרה לנטר תרחישים שעלולים לגרום לירידה ביחס הנזילות המזערי, מתחת לרף המינימלי הנדרש.
- בחינת התמהיל ומידת הריכוזיות של מקורות המימון.
- מעקב וניתוח באשר למצבת הנכסים הלא משועבדים.
- שימוש באינדיקטורים לצורך זיהוי מוקדם של סממנים המצביעים על הרעה אפשרית במצב הנזילות של הבנק.

הכללים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 342 בנושא: "ניהול סיכון הנזילות" - שפורסמה ביום 13 בינואר 2013, נכנסו לתוקף במדורג: בחלקם ביום 1 ביולי 2013, ובחלקם ביום 1 בינואר 2014. הבנק מיישם את ההנחיות שנקבעו בהוראה - במועדים שנקבעו לכניסתן לתוקף, כאמור.

להלן נתונים על עודף וגרעון בתזרים המזומנים של הבנק ליום 31.12.2013:
במגזר השקלי קיים גרעון בתקופות לפרעון עד חודש (לרבות השפעת עסקאות עתידיות) המסתכם בכ- 7.4 מיליארד ש"ח, בין היתר, עקב הוראת בנק ישראל, לפיה - אשראי שניתן בתנאי חח"ד ללא קו אשראי, או בחריגה ממנו (בהיקף של כ- 0.2 מיליארד ש"ח), יסווג כ"נכס ללא תקופת פרעון". חלק מהגרעון מכוסה על ידי עודפים בסך של כ- 1.5 מיליארד ש"ח בתקופה לפרעון עד שלושה חודשים.

נתונים אלו מבוססים על מועדי הפרעון החוזיים של הנכסים וההתחייבויות של הבנק. עם זאת, לאור נסיון העבר - מרבית הפקדונות שסווגו לתקופות פרעון קצרות, מתחדשים באופן שוטף. לפיכך, ובהתבסס על מודל הנזילות שבו עושה הבנק שימוש לצורך ניהול סיכון הנזילות (ראה להלן) - קיים בבנק בפועל ליום 31.12.2013 "פער נזילות" חיובי במגזר זה (לרבות במגזר הצמוד למדד ולמט"ח), לטווח עתידי של חודש, המסתכם ב- 5.0 מיליארד ש"ח. בנוסף, ניתן לגשר על פערי נזילות בתקופות זמן שונות באמצעות פעילות בתיק ניירות ערך.

במגזר המט"ח קיים גירעון בתקופה לפרעון עד שנה, המסתכם בכ- 0.6 מיליארד ש"ח, המכוסה בתקופות הארוכות יותר (בהנחה שהפיקדונות יתחדשו באופן שוטף). גם במגזר זה ניתן לגשר על פני פערי הזמן שבין פירעון ההתחייבויות לנכסים, באמצעות פעילות בתיק ניירות הערך. יצוין בהקשר זה, כי בהתבסס על מודל הנזילות, המשמש את הבנק לצורך ניהול סיכון הנזילות לטווח קצר, כאמור, קיים במגזר זה פער נזילות חיובי לטווח עתידי של חודש, שהסתכם ליום 31.12.2013 בסך של כ- 1.4 מיליארד ש"ח.

בהתאם למגבלות שנקבעו במודל, פער הנזילות המינימלי בבנק ינוע בטווח, שבין: עודף נכסים נזילים בסך 500 מיליון ש"ח בתרחיש "ירוק" (תנאי נזילות נורמליים), לבין עודף התחייבויות בסך 2,000 מיליון ש"ח, בתרחיש "אדום" (מצוקת נזילות חריפה, עד כדי חשש לקריסת מערך ניהול הנזילות). בשנת 2013 לא נרשמו חריגות מהמגבלות שנקבעו במודל. בנוסף, נקבעו על ידי הבנק מגבלות נוספות בנושא זה המתייחסות לפרמטרים שונים, כגון: ריכוזיות המפקידים וסוגם, התקופות לפרעון של הפקדונות, בכל אחד ממגזרי ההצמדה.

ה. הסיכון התפעולי

• כללי

הסיכון התפעולי מוגדר כ"חשיפת הבנק להפסד העלול להגרם כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים". הגדרה זו נוסחה על ידי "ועדת באזל" (שעניינה קביעת סטנדרטים בנושאי הגדרה וניהול חשיפות בבנקים המרכזיים במדינות מפותחות), ואינה כוללת חשיפה לסיכונים אסטרטגיים ותדמיתיים.

הסיכון התפעולי מובנה במרבית הפעילויות והתהליכים בבנק. לפיכך, הבנק נדרש למפות את מוקדי הסיכון התפעולי כתנאי מקדים למדידה וניהול של הסיכון התפעולי. כשל בניהול הסיכון התפעולי עלול לגרום לטעות בהערכת פרופיל הסיכון של הבנק, ולחשוף אותו להפסדים משמעותיים.

במסגרת יישום "כללי באזל 2", פורסמה על ידי בנק ישראל הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 206, המבוססת על המלצות "ועדת באזל" בנושא התכנסות בינלאומית למדידת הון ולתקני הון שפורסמו ביוני 2006. על פי ההוראה נדרשו התאגידים הבנקאיים, להקצות הון, בין היתר, גם בגין הסיכונים התפעוליים (בנוסף להקצאת הון בגין סיכונים אשראי וסיכונים שוק).

• אסטרטגיות ותהליכים

תהליך ניהול הסיכונים התפעוליים וגידורם, כולל הטמעת מהות הסיכונים התפעוליים להם חשוף הבנק בכל דרגי הפעילות, במטרה להעלות את רמת המודעות לקיומם, מחד - וליישם בקרות תפעוליות נאותות, במטרה להקטין את האפשרות להתממשותם, מאידך. מיפוי הסיכונים התפעוליים מהווה תשתית הכרחית בתהליך ניהול הסיכונים התפעוליים. לפיכך, התבצע בבנק תהליך מובנה למיפוי הסיכונים התפעוליים בכל יחידות הבנק, שכלל היבטים שונים בתחום: זיהוי, הערכה, בקרה וגידור של הסיכון התפעולי. התוצאות שהתקבלו בעקבות המיפוי, כאמור, היוו תשתית להערכת מידת החשיפה של הבנק לסיכונים התפעוליים ולקבלת החלטות לגבי האמצעים הנדרשים לצורך יישום תכנית הפחתה וגידור סיכונים אלו. מיפוי הסיכונים, כאמור מעודכן בתדירות תלת שנתית.

הדירקטוריון אישר את מסמך "המדיניות לניהול סיכונים תפעוליים", הכולל היבטים שונים בתחום הסיכון התפעולי, לרבות: מתודולוגית זיהוי הסיכון, עקרונות ניהול הסיכון, המסגרות הארגוניות והפונקציות הניהוליות בתחום זה.

המסמך מהווה בסיס ליישום תהליכי עבודה הנוגעים לזיהוי, הערכה, דווח וגידור הסיכון התפעולי ולפיתוח שיטות להערכת פרופיל הסיכון התפעולי בבנק.

• המבנה הארגוני של פונקציות ניהול הסיכון התפעולי -

האחריות לניהול השוטף של הסיכון התפעולי וביצוע פעילויות לגידור הסיכונים התפעוליים, מוטלת על מנהלי היחידות השונות בבנק. המתודולוגיה בכל הנוגע לתהליכי הזיהוי, המדידה, הגידור והבקרה של הסיכון התפעולי - מרוכזת על ידי בקר הסיכונים התפעוליים בחטיבה לניהול סיכונים. מבנה ארגוני זה מבטיח הפרדה בין הגורמים הנוטלים ומנהלים את הסיכון התפעולי, לבין הגורמים העוסקים בגיבוש מדיניות, בקרה והפחתת הסיכון התפעולי.

מנהל הסיכונים התפעוליים בבנק הינו מר יאיר פלדמן, סמנכ"ל ומנהל אגף תפעול ומידע. במסגרת ניהול הסיכון התפעולי מונו בקרים או נאמנים תפעוליים בחטיבות ובמחלקות השונות בבנק, הכפופים מקצועית לבקר הסיכונים התפעוליים הראשי, ומהווים חלק ממערך הפיקוח, הבקרה והדיווח בתחום "ניהול הסיכון התפעולי", לרבות קישור בין מטה היחידה לניהול סיכונים תפעוליים לבין היחידות התפעוליות ויחידות הנהלה בבנק.

• מערכת הדיווח על סיכונים תפעוליים

הבנק הטמיע, בשיתוף החברה האם, מערכת מידע ייעודית מתקדמת לניהול הסיכון התפעולי, המכילה ממשקים למאגרי ידע במערכות אחרות בבנק ומרכזת את כל ההיבטים הכרוכים בניהול הסיכון התפעולי, לרבות מערכות דיווח מפורטות. המערכת מהווה מאגר מידע בכל הנוגע לארועי הכשל, הגורמים לארועים אלו והאחראים להתרחשותם.

• גידור והפחתת הסיכונים התפעוליים

האמצעים המשמשים את הבנק לגידור הסיכונים התפעוליים, כוללים:

- ניתוח תוצאות הסקר בנושא: איתור ומיפוי הסיכונים התפעוליים, ועריכת תכנית להפחתת הסיכונים שעלו בסקר, שתבוצע על ידי יחידות הבנק השונות בתקופה של שלוש שנים.
- הטמעת תהליכים תפעוליים, המבוססים על הנסיון שנצבר, וכוללים בקרות שנועדו להפחית את הסיכונים התפעוליים.

- ערכת נהלים, הכוללים בקורות שיצמצמו ככל האפשר את האפשרות להתממשות סיכונים תפעוליים והקפדה על יישומם של נהלים אלו.
- שימוש במערכות ממוחשבות הכוללות הגבלות, הרשאות ובקורות נוספות במטרה להפחית ככל האפשר את האפשרות להתממשות הסיכונים התפעוליים.
- יישום שיפורים בתהליכים התפעוליים, לאחר שתוחקרו ארועי כשל, במטרה למנוע את הישנותם של ארועים אלו.
- שימוש בכלי ביקורת ובקרה, לרבות ביקורת פתע שיהוו גורם מרתיע מפני ביצוע מעילות והונאות.
- מתן עדיפות לביצוע ביקורות בתהליכים שזוהו כמוקדים אפשריים להתממשות הסיכון התפעולי.
- היערכות, בשיתוף החברה האם, להטמעת המערכת הכוללת לניהול הסיכון התפעולי, כאמור.
- היערכות בשיתוף החברה האם, להקניית יכולות להמשכיות עסקית גם בתרחישים אפשריים הכוללים פגיעה בתשתית הבנק.

• השיטה להקצאת הון בגין הסיכון התפעולי

הקצאת ההון בגין החשיפה לסיכון התפעולי מחושבת בבנק על פי "הגישה הסטנדרטית", הקצאת ההון הנדרש בגישה החדשה, מבוססת על חלוקת פעילות הבנק לקוי עסקים שהוגדרו בהוראה וחישוב ההון הנדרש בגין כל אחד מקוי העסקים, על פי משקלות שנקבעו בהוראה. לצורך החישוב עושה הבנק שימוש במערכת מידע ייעודית, המסווגת את הכנסות הבנק בחתך קוי עסקים.

• הפחתת החשיפה לסיכון התפעולי באמצעות רכישת ביטוח

האמצעים בהם עושה הבנק שימוש במטרה להפחית את החשיפה לסיכונים התפעוליים, כוללים בין היתר, רכישת פוליסת ביטוח בנקאית ייעודית (במסגרת פוליסה משותפת עם החברה האם), המגדרת חלק מהסיכונים התפעוליים אליהם חשוף הבנק.

הכיסוי הביטוחי בפוליסה כולל הגנות מנזקים הנובעים מ: מעילת עובדי הבנק, זיוף מסמכים על ידי לקוחות, תביעות בגין אחריות מקצועית לכשלים בביצוע פעולות בנקאיות, ופשעי מחשב. היקף הכיסוי הביטוחי מסתכם במאה מיליון דולר של ארה"ב, לאירוע ולתקופת הביטוח (ומתייחס לכלל האירועים ב"קבוצת דיסקונט").

בנוסף, מבטח הבנק את רכושו, הכספים שבכספותיו, וחשיפה להפסדים בשל תביעות בגין נזקי גוף, נזקי טרור וחבותו כמעסיק. כמו כן רכש הבנק, במסגרת פוליסת ביטוח שהוצאה לחברות ב"קבוצת דיסקונט", כיסוי ביטוחי לתביעות כנגד נושאי משרה ודירקטורים בסך של 150 מיליון דולר של ארה"ב. היקף הכיסוי הביטוחי של הבנק נבחן בעזרת יועץ מקצועי ובלתי תלוי, ותואם את הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 301 ו-352.

1. הסיכון המשפטי

הסיכון המשפטי מוגדר כחשיפת הבנק לפגיעה בפעולותיו העסקיות או במצבו הפיננסי העלולים להגרם עקב העדר אפשרות לאכוף חוזים, או עקב התממשות תביעות משפטיות או כתוצאה מהפעלת שיקול דעת מוטעה. הסיכון המשפטי כולל, בין היתר, חשיפה להטלת קנסות או צעדי עונשין בגין פעילות פיקוחית או בגין הסדרים פרטיים.

במסגרת ניהול החשיפה לסיכונים משפטיים, הוכן בבנק מסמך מדיניות בנושא "ניהול הסיכונים המשפטיים", המגדיר את הסיכונים המשפטיים, דרכי המעקב אחרי סיכונים אלו והצעדים שיש לנקוט כדי למזער אותם, שאושר על ידי הדירקטוריון. עדכונים שוטפים בנושא זה מועלים באופן שוטף הן בפני ועדת ניהול הסיכונים של הדירקטוריון, והן בפני הדירקטוריון (במסגרת "מסמך הסיכונים").

ז. הסיכון הסביבתי

ביום 10 בינואר 2008 הופצה על ידי המפקח על הבנקים טיוטת הוראת ניהול בנקאי תקין בנושא: "סיכונים סביבתיים". טיוטת ההוראה מטילה על התאגידים הבנקאיים חובה להעריך ולנהל את חשיפתם האפשרית לסיכונים סביבתיים באמצעות הגדרת וקביעת מדיניות בגין סיכון זה, הסדרת אמצעים לזיהוי, אמידה, וניהול החשיפה, לרבות קביעת האחראים לניהול הסיכון. במסגרת ניהול הסיכון יחויבו התאגידים הבנקאיים לקבוע מנגנונים שימשו לניטור ובקרת החשיפה לסיכונים סביבתיים ולערוך הדרכות והכשרות מתאימות לעובדים המעורבים בתהליך. בנוסף, נדרש הדירקטוריון להעמיק את מעורבותו בנושא, באמצעות קיום דיון במדיניות הבנק ובאמצעים והשיטות שנקטו על ידי הבנק במסגרת הפעולות לניהול, מדידה ובקרת החשיפה לסיכונים סביבתיים.

ביום 11 ביוני 2009 פרסם המפקח על הבנקים הנחיה נוספת בנושא זה, המפרטת היבטים אפשריים שונים לחשיפת התאגידים הבנקאיים לסיכונים סביבתיים ומדגישה את הצורך להתייחס לסיכונים אלה באופן פרטני. כמו כן מובהר בהנחיה כי זיהוי והערכת הסיכון הסביבתי מהווה חלק מתהליך נאות של הערכת הסיכונים בתאגיד הבנקאי, ולפיכך נדרשים התאגידים הבנקאיים לפעול להטמעת ניהול הסיכון הסביבתי במכלול הסיכונים המנוהלים על ידם, לרבות באמצעות הטמעת נהלים לזיהוי סיכון מהותי בעת מתן האשראי ולשלב בהערכה התקופתית של איכות האשראי שהועמד ללקוחות, את הערכת הסיכון הסביבתי.

לאור הנחיות אלו הוכן בבנק מסמך מדיניות לניהול הסיכון הסביבתי שאושר על ידי הדירקטוריון. בעקבות אישור מסמך המדיניות, נקבעו על ידי הבנק נהלי עבודה המרכזים את השיטות לאיתור, הערכה ודרכי הטיפול בתחום הסיכונים הסביבתיים, הוכן מאגר נתונים של גורמים החשופים לסיכון הסביבתי, וניתנו הדרכות לגורמי האשראי בנושא: "ניהול החשיפה לסיכון הסביבתי".

בהמשך להנחיות שפורסמו על ידי בנק ישראל בנושא זה, הפיץ בנק ישראל ביום 12.4.2011, טיוטה לתיקון הוראות הדיווח לציבור בנושא: "דיווח על החשיפה לסיכונים סביבתיים". בהתאם לטיטת ההוראה יידרשו התאגידים הבנקאיים לכלול בדוחותיהם השנתיים והרבעוניים מידע על חשיפתם לסיכונים סביבתיים, לרבות:

- ירידה בערך בטוחות עקב התממשות סיכונים סביבתיים.
- הרעה במצבם הפיננסי של לווים שנגרמה בשל התממשות הסיכון הסביבתי, או בגין עלויות שנגרמו ללווה כדי לגדר חשיפה זו.
- עלויות שהוטלו על הבנק, או עלויות שהבנק צפוי לשאת בהן בשל פעולות הקשורות בטיפול בסיכון הסביבתי.
- ההשלכות הצפויות מיישום החקיקה בנושא זה, על הבנק, לרבות: השקעותיו, רווחיותו, ומעמדו התחרותי.

- תיאור פעילויות מסוימות של הבנק הגורמות, או שצפויות לגרום, לפגיעה בסביבה ושצפויה להיות להן השפעה מהותית על הבנק.
- תיאור הליכים משפטיים אשר הבנק, או נושא משרה בכירה שלו, צד להן - הקשורים לאיכות הסביבה.
- נתונים בגין סכומים שנפסקו כנגד הבנק והפרשות שהוכרו בדוחות הכספיים, בגין הליכים משפטיים ומנהליים המתנהלים כנגד הבנק בגין נושאים הקשורים באיכות הסביבה. למועד פרסום הדוח טרם אושר התיקון להוראות הדיווח לציבור, כאמור.

ח. חשיפה לסיכונים אבטחת מידע ותקריות קיברנטיות

- לאור התלות הגדולה של התאגידים הבנקאיים בטכנולוגיית מחשב לניהול פעילותם והעליה בסיכונים אבטחת מידע, לרבות סיכונים "תקריות קיברנטיות" הנגזרים מהשימוש ההולך וגובר בטכנולוגיית המיחשוב, פרסם בנק ישראל בשנת 2012 הוראה, לפיה נדרשים התאגידים הבנקאיים להרחיב את הגילוי הניתן בדוחותיהם בנושא זה, ולהתייחס בין היתר להיבטים הבאים:
- סיכונים אבטחת מידע ותקריות קיברנטיות שהתממשו בתקופת הדיווח והשלכותיהן על פעילות הבנק, לרבות: נזקים כספיים שנגרמו, העלויות לשיקום הנזקים שנגרמו, פגיעה בקשרי לקוחות, פגיעה במוניטין, וכו'.
 - היבטים בפעילות הבנק החשופים לסיכונים אבטחת מידע ותקריות קיברנטיות.
 - דרכי הפעולה הננקטות על ידי הבנק לצמצום החשיפה לסיכונים אלו, לרבות פעילות המבוצעת באמצעות מיקור חוץ, ועלויותיהן הכספיות.
 - ההסתברות להתממשות סיכונים אבטחת מידע או תקריות קיברנטיות.
- התשתיות הטכנולוגיות הנמצאות בשימוש הבנק, כוללות ארבע סביבות עבודה:
- הרשת התפעולית הפנימית (מערכת המחשב המרכזית) - שבאמצעותה מתבצעת הפעילות העסקית בבנק. רשת זו מופעלת ומתוחזקת על ידי החברה האם (שאחראית, בין היתר, להפחתת החשיפה לסיכונים אבטחת מידע) ומנותקת מיתר סביבות העבודה.
 - רשת מנהלית פנימית - המשמשת לתקשורת בין עובדי ההנהלה השונים בנושאי מנהלה ונושאים מקצועיים.
 - רשת האינטרנט החיצונית - המשמשת להתכתובות דואר אלקטרוני עם גורמים חיצוניים.
 - אתר האינטרנט של הבנק - המשמש את לקוחות הבנק לביצוע פעולות בחשבונותיהם, המופעל ומתוחזק על ידי חברת האם (שאחראית, בין היתר, להפחתת החשיפה לסיכונים אבטחת מידע באתר זה).
- הרשת התפעולית והמנהלית הפנימיות חשופות לסיכונים אבטחת מידע ותקריות קיברנטיות (לרבות ניתוקן מהרשתות החיצוניות), ובכללם: חדירה בלתי מורשית, העברת "קבצים נגועים" ממקורות חיצוניים באמצעות התקנים לא מורשים או חדירה לאתרים מאובטחים מורשים, והוצאת מידע באמצעים שאינם מורשים.
- רשת האינטרנט החיצונית חשופה לתקריות קיברנטיות, לרבות התקפות והחדרת וירוסים באמצעות קווי התקשורת של הרשת, חדירה בלתי מורשית, ציטות לדואר אלקטרוני והוצאת מידע באמצעות התקנים בלתי מורשים.

הבנק פועל לצמצום החשיפה לסיכוני אבטחת מידע ותקריות קיברנטיות (הן ברשת הפנימית והן ברשת האינטרנט), באמצעות מגוון תהליכים ואמצעים, ובכללם:

- אמצעי ההגנה על הרשת הפנימית ורשת האינטרנט, הכוללים:
 - הטמעת מערכות בקרה וניהול אמצעים נתיקים המחברים לתחנות העבודה.
 - הטמעת מערכת המשמשת להעברה מאובטחת, רב שכבתית, של קבצים מרשתות חיצוניות לרשת הפנימית, העומדת בסטנדרטים שנקבעו על ידי בנק ישראל בנושא: "קודים עוינים".
 - הטמעת כלי הגנה לבסיסי נתונים.
 - הטמעת מנגנונים לזיהוי משתמשים.
 - הקשחת קריטריונים לתקשורת במערכות "גישה מרחוק".
 - שיפור האמצעים למידור בין קבוצות משתמשים שונות.
 - הטמעת אמצעי אבטחה משופרים לתקשורת עם סניפי הבנק.
 - הטמעת תשתיות טכנולוגיות מתקדמות, בעלות עמידות גבוהה יותר לתקריות קיברנטיות.
 - הטמעת מנגנוני "IPS", לצמצום החשיפה להתקפות על קוי התקשורת.
 - הטמעת תשתיות טכנולוגיות מתקדמות בעלות עמידות גבוהה יותר לתקריות קיברנטיות.
- היקף ההשקעות של הבנק באמצעי הגנה לצמצום החשיפות לסיכוני אבטחת מידע ותקריות קיברנטיות הסתכם בשנת 2013 בסך של כ- 1 מיליון ש"ח (לא כולל תשומות שהושקעו על ידי החברה האם בתחום זה).

בשנת 2013 המשיך הבנק בתהליך שיפור ושרדוג המערכות והמנגנונים המשמשים בתחום אבטחת המידע והפחתת החשיפות לתקריות קיברנטיות. במסגרת פעילות זו בוצעו בשנת 2013 סקרי סיכונים ומבחני עמידות לסיכוני חדירה/פריצה כנדרש בהוראות בנק ישראל. בנוסף, הושם דגש על שיפור מתמיד בתהליכי העבודה, שיתוף ותיאום מלא עם מוקד אבטחת מידע וצוותי תגובה של החברה האם ושילוב תוצרי הסקרים בתוכניות להפחתת הסיכונים ובתוכניות העבודה לשנים הקרובות.

לאור הסטנדרטים הגבוהים בהם פועלים הבנק והחברה האם שלו ואמצעי ההגנה שנקטו על ידם בתחום זה, כמפורט לעיל, לא נרשמו בשנת 2013 ארועי אבטחת מידע משמעותיים או תקריות קיברנטיות, שגרמו לנזקים כספיים או אחרים.

לפיכך, ולאור האמור לעיל, מעריכה הנהלת הבנק שקיימת הסתברות נמוכה בלבד להתממשות סיכוני אבטחת מידע והתקפות קיברנטיות שעלולים לגרום לנזקים כספיים משמעותיים.

ט. חשיפה לסיכונים ומגבלות עקב קשרים עם איראן או עם אויב

בעקבות הנחיות שהוצאו על ידי הרשות לניירות ערך בנושא זה, פרסם בנק ישראל ביום 23 בדצמבר 2012 תיקון להוראות הדיווח לציבור, לפיו נדרשים התאגידים הבנקאיים לכלול במסגרת הדיווח השנתי לציבור גילוי לגבי סיכונים ומגבלות המוטלים עליהם, בשל קשריהם עם איראן או עם אויב אחר.

נהלי הבנק אינם מתירים קשרים או פעילות בנקאית (במישרין או בעקיפין) עם איראן או עם גופים אחרים שהוגדרו על ידי רשויות שלטוניות כ"אויב".

להערכת הנהלת הבנק, לא הייתה לבנק חריגה ממגבלות אלו. לפיכך, חשיפת הבנק לסיכוני ציות או כשל אחר הנובעים מקשרים (במישרין או בעקיפין) עם איראן או עם אויב אחר, אינה מהותית, אם בכלל.

1. הערכת חשיפת הבנק לגורמי הסיכון

להלן ריכוז גורמי הסיכון אליהם חשוף הבנק בפעילותו השוטפת, והתייחסות למידת ההשפעה האפשרית של כל אחד ממרכיבי הסיכונים על הבנק:

גורם הסיכון	השפעת הסיכון
1. השפעה כוללת של סיכוני האשראי	בינונית
- סיכון בגין איכות לווים ובטחונות ⁽¹⁾	בינונית
- סיכון בגין ריכוזיות ענפית ⁽²⁾	בינונית
- סיכון בגין ריכוזיות לווים/ קבוצת לווים ⁽³⁾	בינונית
2. השפעה כוללת של סיכוני שוק	קטנה
- סיכון ריבית ⁽⁴⁾	קטנה
- סיכון אינפלציה ⁽⁵⁾	קטנה
- סיכון שער חליפין ⁽⁶⁾	קטנה
- סיכון מחירי מניות ⁽⁷⁾	קטנה
3. סיכון נזילות⁽⁸⁾	קטנה
4. סיכון תפעולי⁽⁹⁾	בינונית
5. סיכון משפטי⁽¹⁰⁾	קטנה
6. סיכון מוניטין⁽¹¹⁾	בינונית

להלן עיקרי הנימוקים להערכות שצוינו לעיל:

(1) סיכון בגין איכות לווים ובטחונות - הדירוג הממוצע של הלווים בבנק נמצא בתחום "סביר עד טוב". בנוסף לכך, מעריכה הנהלת הבנק כי מדיניות קבלת הבטחונות וטיב הבטחונות שמקבל הבנק מהלווים - אינה שונה מהותית מהמקובל במערכת הבנקאית.

יצוין בהקשר לכך, כי בשנת 2013 הסתכם שיעור הפרשות בגין הפסדי אשראי בשיעור של 0.42%, המהווה עליה של 0.21 נקודת האחוז לעומת הנתון שנרשם אשתקד (0.21%). על אף הגידול שנרשם בהוצאות בגין הפסדי אשראי בשנת 2013, סבורה הנהלת הבנק שהגידול בהפרשות נקודתי, ונובע בעיקר מירידה בכושר החזר של מספר מצומצם של לקוחות עסקיים. ככלל, שיעורי הפרשות הנמוכים שנרשמו בשנים הקודמות הושגו, בין היתר, באמצעות שיפורים במערכות הבקרה - ובכללם הטמעת מערכת מידע חדשה, הקמת יחידה לטיפול ב"אשראים מיוחדים" בחטיבה העסקית - מסחרית, העוסקת בהסדרי גביה ורישום הפרשות להפסדי אשראי של חובות בעייתיים, ויחידת פיקוח ובקרה בחטיבה הקמעונאית - העוסקת באיתור וגילוי סממנים להידרדרות אפשרית באיכות תיק האשראי של לקוחות החטיבה.

כאמור, בשנת 2013 רשם הבנק גידול בשיעור של 114% בהוצאות בגין הפסדי אשראי. יצוין כי מגמה דומה נצפתה גם בדוחותיהם הכספיים של תאגידי בנקאיים אחרים, בין היתר, בשל התפתחויות עסקיות שליליות שנרשמו בעסקיהם של לווים מרכזיים במשק המקומי שמנעו אפשרות למיחזור חובותיהם בשוק ההון או במערכת הבנקאית ופגעו ביכולתם לעמוד בהתחייבויותיהם הפיננסיות.

לפיכך, נאלצו חלק מלווים אלה לגבש הסדרי חוב חליפיים בהיקפים גדולים, שגרמו הפסדים כבדים למלווים. לדעת הנהלת הבנק התפתחויות שליליות אלו משקפות עליה ברמת אי הוודאות בפעילות המשק המקומי, ולפיכך, מעריכה הנהלת הבנק את מידת החשיפה של הבנק בגין מרכיב זה - ברמה "בינונית".

(2) סיכון בגין ריכוזיות ענפית - שיעור האשראי הגבוה ביותר בבנק, בחתך "ענפי משק" הינו בגין אשראי שניתן ללווים שענף העיסוק שלהם הינו "ענף הבניה". שיעור האשראי שניתן לענף הבניה ביחס לכלל האשראי בבנק ליום 31.12.2013, מסתכם בכ- 22.8% (31.12.2012 - 24.3%). מאידך, שיעור האשראי שניתן לאנשים פרטיים ביחס לכלל האשראי בבנק 27.9%, נמוך מהשיעורים המקובלים במערכת הבנקאית. בנוסף, על פי מדדים מקובלים למדידת ריכוזיות ענפית ("מדד הרפינדל"), עולה - כי נתון ה"ריכוזיות הענפית" של הבנק על פי מדד זה, עולה על הנתון הממוצע בחמשת הקבוצות הבנקאיות הגדולות בישראל (אף כי בשנים האחרונות צומצם הפער שבין הבנק למערכת הבנקאית בנושא זה). לאור האמור לעיל, מעריכה הנהלת הבנק את מידת החשיפה של הבנק בגין מרכיב זה - ברמה "בינונית".

(3) סיכון בגין ריכוזיות לווים/ קבוצת לווים - בהוראות בנק ישראל נקבעו מגבלות ביחס להיקף האשראי שיכול לתת תאגיד בנקאי ל"לווה", "קבוצת לווים" ו- "סך חבות הלווים הגדולים" (כהגדרת מונחים אלו בהוראות בנק ישראל).

ליום 31.12.2013 נופל סך האשראי שניתן על ידי הבנק, מהמגבלות שנקבעו על ידי בנק ישראל, כאמור, כדלקמן:

- ללווה הגדול ביותר: כ- 58.7% מתחת למגבלה (31.12.2012 - 64.7% מתחת למגבלה).
- ל"קבוצת הלווים" הגדולה ביותר: כ- 47.6% מתחת למגבלה (31.12.2012 - 37.3% מתחת למגבלה).

- בגין "סך חבויות הלווים הגדולות" ביותר: כ- 53.6% מתחת למגבלה שנקבעה על ידי בנק ישראל - 120% מהון הבנק (31.12.2012 - 39.3% מתחת למגבלה).

בנוסף לכך, נקבעו בבנק מגבלות נוספות שנועדו להפחית את ריכוזיות האשראי בבנק, לרבות הגבלת מספר הלקוחות הגדולים בבנק. למרות הפער הגדול יחסית בין שיעורי הריכוזיות הקיימים בבנק, ביחס למגבלות שנקבעו על ידי בנק ישראל (ומגמת השיפור שנרשמה בנתונים אלו בשנים האחרונות) - מכיוון שמדדים אלטרנטיביים של פיזור האשראי בבנק (מדדי "הרפינדל" ו"גיני"), מצביעים על ריכוזיות גבוהה יחסית, בבנק (על אף מגמת השיפור שנרשמה בשנים האחרונות בנושא זה), מעריכה הנהלת הבנק כי רמת החשיפה של הבנק לסיכון זה - "בינונית".

(4) סיכון ריבית - להערכת הנהלת הבנק המגבלות שקבע הדירקטוריון בנושא זה (כמפורט לעיל), הינן שמרניות, וחשיפת הבנק בפועל נמוכה ממגבלות אלו. לפיכך, מעריכה הנהלת הבנק את מידת החשיפה של הבנק בגין מרכיב סיכון זה - ברמה "נמוכה".

(5) סיכון אינפלציה - המגבלות שהציב הדירקטוריון בנושא השקעת ההון הפעיל הכלכלי במגזר ה"צמוד" (כמפורט לעיל), מותירות בידי הנהלת הבנק חופש פעולה גדול. יחד עם זאת, לאור היציבות היחסית שנרשמה בסביבת האינפלציה במשק המקומי (לרבות היציפות להמשך מגמה זו), ומכיוון שהבנק עוקב מקרוב אחרי השינויים בתחזיות המקרו - כלכליות, ומגיב בצורה דינמית לשינויים בתחזיות אלו, מעריכה הנהלת הבנק את מידת החשיפה של הבנק בגין מרכיב סיכון זה - ברמה "נמוכה".

(6) **סיכון שער חליפין** - להערכת הנהלת הבנק, המגבלות שקבע הדירקטוריון בנושא זה (כמפורט לעיל) שמרניות. בפועל, חשיפת ההון הפעיל הכלכלי של הבנק למגזר המט"ח נמוכה במידה ניכרת מהמגבלות שנקבעו, ולפיכך מעריכה הנהלת הבנק את מידת החשיפה של הבנק בגין מרכיב סיכון זה - ברמה "נמוכה".

(7) **סיכון מחירי מניות** - לאור שיעורי ההשקעה הנמוכים של הבנק במכשיר זה, בדרך כלל, מעריכה הנהלת הבנק את מידת החשיפה של הבנק למרכיב סיכון זה - ברמה "נמוכה".

(8) **סיכון נזילות** - הבנק שוקד על הגדלת הפיזור ושיפור בתמהיל הפקדונות, ומפעיל מודלים ומגבלות שונות לניהול סיכון הנזילות (כמפורט לעיל). בשנים האחרונות נרשם שיפור ביחסי הנזילות בבנק המתבטא בשיעור גבוה יחסית של נכסים נזילים מכלל נכסי הבנק (ליום 31.12.2013 מסתכם יחס נזילות זה בשיעור של כ- 32.6%). לאור השיפור ביחסי הנזילות (לרבות צפי לעודפי נזילות גבוהים, גם בתרחישי קיצון), שלווה בהטמעת מודלים מתקדמים לניהול סיכון הנזילות, מעריכה הנהלת הבנק את מידת החשיפה של הבנק בגין מרכיב זה - ברמה "נמוכה".

(9) **סיכון תפעולי** - הבנק ערך סקר, במסגרתו מופו הסיכונים התפעוליים ביחידות הבנק השונות והוערכו רמות הסיכון, הבקורות והגידורים בתהליכים התפעוליים ביחידות אלו. בנוסף לכך, ננקטים על ידי הבנק אמצעים שונים במטרה להפחית ולגדר את הסיכונים התפעוליים. עם זאת, לאור אימוצן של טכנולוגיות מורכבות ופיתוח מוצרים בנקאיים מורכבים בשנים האחרונות, והחשש שיישום לא נאות של תהליכים ונהלים לבקרה על סיכונים תפעוליים עלול לגרום להפסדים תפעוליים משמעותיים, מעריכה הנהלת הבנק את מידת החשיפה של הבנק בגין מרכיב זה - ברמה "בינונית".

(10) **סיכון משפטי** - כאמור, הוגדר הסיכון המשפטי כ"חשיפת הבנק לפגיעה בפעולותיו העסקיות או במצבו הכספי עקב העדר יכולת לאכוף חוזים או עקב התממשות תביעות משפטיות או כתוצאה מהפעלת שיקול דעת מוטעה". עד כה לא נרשמו בבנק הפסדים מהותיים בתחום זה. לאור האמור לעיל, ומכיוון שהבנק נוקט בבקורות שונות במטרה לצמצם סיכון זה, ככל האפשר, מעריכה הנהלת הבנק את מידת החשיפה של הבנק בגין מרכיב סיכון זה - ברמה "נמוכה".

(11) **סיכון מוניטין** - הסיכון מוגדר כ"חשיפת הבנק להפסדים כתוצאה מפגיעה בתדמיתו בקרב: לקוחות, משקיעים, אנליסטים וגופים רלוונטים אחרים, שעלולה להשפיע לרעה על יכולת הבנק לפתח קשרים עסקיים או לשמר אותם, באופן שיקשה על הבנק לגייס מקורות מימון". לאור התפתחות המודעות הצרכנית בציבור לגבי השירותים הניתנים על ידי המערכת הבנקאית ועליוותיה, והפרסומים המופיעים באמצעי התקשורת בנושא זה בתדירות הולכת וגוברת (לרבות פרסומים ביקורתיים ספציפיים המתייחסים לבנק), מעריכה הנהלת הבנק את מידת החשיפה של הבנק בגין מרכיב זה - ברמה "בינונית".

הערה:

קיים קושי רב בהערכת הסיכונים והשפעתם. בכדי להעריך את השפעתו של סיכון, נדרש להניח הנחות בדבר עצמת האירוע העתידי ובדבר ההסתברות שאירוע כזה אכן יקרה. על מנת שהערכה כזו תתבצע באופן אמין, היא חייבת להתבצע באמצעות מודלים מתמטיים מתקדמים, שבדרך כלל, אינם זמינים בשלב זה. הערכת הסיכונים והשפעתם, כפי שהובאה בטבלה לעיל, הינה הערכה סובייקטיבית של הנהלת הבנק. לאור כל האמור לעיל, יש להיזהר בבחינת גורמי הסיכון והערכת השפעתם, ובעריכת השוואות בעניין זה בין הבנקים.

13. באזל 2

א. כללי

הוראות "באזל 2" הינן הנחיות מפורטות בנושא ניהול סיכונים שפורסמו ע"י ועדת באזל לפיקוח בנקאי במסגרת "הבנק לקביעת סטנדרטים בינלאומיים" (ה-BIS), שנוסחן הסופי פורסם בשנת 2006. ביום 20 ביוני 2010 פרסם בנק ישראל שורת הוראות ניהול בנקאי תקין (מס' 211 - 201), המהוות את מכלול מסגרת העבודה ליישום הנחיות "באזל 2" בתאגידים הבנקאיים בישראל (לפרטים נוספים באשר לטיטות התיקון להוראות ניהול בנקאי תקין אלו, שנועדו ליישם את ההמלצות המתוקנות של ועדת באזל שפורסמו בחודש דצמבר 2010 (כללי "באזל 3"), ראה פרק 14'ג להלן).

ההוראות כוללות הנחיות ושיטות פעולה ליישום שני הנדבכים הראשונים שנכללו בהנחיות "באזל 2", כדלקמן:

- **הנדבך הראשון** - לפיו נדרשים התאגידים הבנקאיים, להקצות הון כנגד סיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכונים תפעוליים.
- **הנדבך השני** - כולל התייחסות לסיכונים שאינם מפורטים בנדבך הראשון ומפרט כללים לבדיקת נאותות ההון שהוקצה לסיכונים השונים בהתאם לתהליך הערכת סיכונים פנימי שייערך על ידי הבנק - ICAAP (INTERNAL CAPITAL ADEQUACY ASSESSMENT PROCESS).
- מרכיב נוסף בהנחיות "באזל 2", הינו הנדבך השלישי - לפיו נדרשים התאגידים הבנקאיים לתת גילוי נאות ולהרחיב את הדיווח לציבור בדבר הסיכונים הכרוכים בפעילות הבנק, בכדי לאפשר לציבור להבין טוב יותר את מכלול הסיכונים להם חשוף הבנק והאופן בו מנוהלים סיכונים אלו ("משמעת שוק").

ב. הנדבך הראשון

- על פי הוראות "באזל 2" קיימות שלוש גישות אפשריות להקצאת ההון בגין סיכוני אשראי:
- "הגישה הסטנדרטית" - לפיה תתבצע הקצאת ההון בהתאם למשקולות שיקבע הפיקוח על הבנקים ובהתבסס על דירוגים של סוכנויות דירוג חיצוניות מאושרות (גישה זו נכללה בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 203).
 - "גישת דירוגים פנימית בסיסית" - FIRB, לפיה נדרשים הבנקים לאמוד את סיכון האשראי על בסיס מודל פנימי הכולל הסתברות לכשל אשראי (PD).
 - "גישת דירוגים פנימית מתקדמת" - AIRB, המבוססת גם היא על מודל פנימי הכולל בנוסף להסתברות לכשל (PD) גם אומדן של ההפסד הצפוי בהתרחש הכשל (LGD) והיקף חשיפת האשראי בעת ארוע הכשל (EAD).
- כמו כן, נדרשו התאגידים הבנקאיים להקצות הון כנגד סיכונים תפעוליים, בהתבסס על הכללים שנקבעו ב"גישה הסטנדרטית".
- יחס הלימות ההון של הבנק ליום 31.12.2013, על פי כללים אלו מסתכם ב- 14.6% (31.12.2012) - 15.0%). השינוי ביחס הלימות ההון בשנת 2013 הושפע מהרווח השוטף שרשם הבנק, מחד - ומקיזוז דיבידנד בסך 120 מיליון ש"ח, ששולם מאמצעי ההון של הבנק, מאידך.

בעקבות הזעזועים והמשברים שעברו על המערכת הפיננסית העולמית בשנים האחרונות, הגיעו הגורמים המפקחים על המערכות הבנקאיות בעולם להכרה, לפיה - נדרשת העלאה ברמת ואיכות ההון במערכות הבנקאיות בעולם.

על רקע מגמות אלו ובמסגרת התהליך ליישום כללי "באזל 2" במערכת הבנקאית, פרסם בנק ישראל ביום 30.6.2010 הוראה בנושא: "מדיניות הון לתקופות ביניים", לפיה נדרשים התאגידים הבנקאיים לקבוע רף מינימלי ליחס "הון ליבה" (המוגדר כ"הון ברובד הראשון", בניכוי מכשירי הון מורכבים שהוכרו כ"הון ברובד הראשון") לרכיבי הסיכון שלהם, שלא יפחת מ- 7.5%.

יצוין בהקשר זה, כי:

- ביום 25.1.2011 קבע הדירקטוריון מגבלה, לפיה לא יפחת יחס הלימות ההון הכולל של הבנק משיעור של 13% (כאמור, יחס הלימות ההון של הבנק ליום 31.12.2013 מסתכם בשיעור של 14.6%).
 - מכיוון שהבנק לא הנפיק מכשירי הון מורכבים, מסתכם יחס הון הליבה לרכיבי סיכון של הבנק ליום 31.12.2013 - בשיעור של 10.5% (31.12.2012 - זהה).
- באשר למגבלות החדשות שהוחלו על ידי בנק ישראל במסגרת אימוץ כללי "באזל 3" ולהשלכות הנגזרות מיישום הנחיות אלו על כללי המדידה של "הון הליבה" - ראה פרק 14 ג' להלן.

ג. הנדבך השני

ה"נדבך השני" מהווה תהליך פנימי להערכת הלימות ההון ולקביעת אסטרטגיה להבטחת הלימות ההון (ICAAP). התהליך נועד להבטיח החזקת הון הולם על ידי התאגידים הבנקאיים, שיתמוך בכל הסיכונים הגלומים בעסקיהם וקיום תהליכים נאותים לניהול הסיכונים. התהליך מתייחס, בין היתר לנושאים הבאים: "קביעת יעדי הון", תהליכי "תכנון הון" ו"בחינת מצב ההון", במגוון תרחישי קיצון.

תהליך זה ייסקר ויוערך על ידי הפיקוח על הבנקים (תהליך SREP), במטרה לקבוע אם ההון יעדי ההון שהגדיר התאגיד הבנקאי - נאותים, ולדרוש צעדי תיקון (במידת הצורך), לרבות: חיזוק הממשל התאגידי וניהול הסיכונים והבקורות הפנימיות (לרבות דרישה לתוספת הון).

• תרחישי קיצון

במסגרת תהליך הסקירה הפיקוחי נבדק, בין היתר השימוש שעושה התאגיד הבנקאי במבחני הקיצון, לצורך הערכת רמת ההון הנדרשת. לפיכך, פרסם בנק ישראל ביום 5.1.2010 מסמך המנחה את הבנקים לערוך מבחני קיצון, כחלק אינטגרלי מניהול הסיכונים הפנימי.

לדעת בנק ישראל, מבחני הקיצון מהווים כלי משלים בתהליך ניהול הסיכונים ומספקים אינדיקציה באשר להון שיידרש לבנק לצורך ספיגת הפסדים שיווצרו במקרה של זעזועים גדולים.

הנחיות בנק ישראל מבוססות על מסמך עקרונות לניהול ופיקוח על מבחני קיצון שפורסם על ידי הוועדה הבינלאומית לפיקוח על הבנקים (BCBS), הכולל עקרונות באשר למטרות מבחני הקיצון, ניהולם ויישומם. בנוסף, הוטל על התאגידים הבנקאיים לכלול במבחני הקיצון את כל מגוון הסיכונים ותחומי הפעילות של התאגיד הבנקאי, להעריך בשיטתיות את ישימות ואפקטיביות התרחישים שנכללו במבחני הקיצון (לרבות התכנית להפחתת הסיכונים), ולתעד את המדיניות והנהלים באשר למבחני קיצון אלו. בנוסף, הוטל על הדירקטוריון והנהלה להעמיק את מעורבותם בנושא זה.

הנחיית בנק ישראל כוללת התייחסות לשלושה תחומים, המהווים להערכת בנק ישראל את גורמי הסיכון העיקריים במערכת הבנקאית, כדלקמן:

(1) סיכון האשראי - להערכת בנק ישראל התממשות סיכון זה בהיקפים משמעותיים, הינה האיום העיקרי ליציבות המערכת הבנקאית. לפיכך, נדרשים התאגידים הבנקאיים לכלול במבחני הקיצון תרחישים המתייחסים להידרדרות באיכות תיק האשראי (לרבות עליה במשקל האשראי ללווים בעייתיים ועליה בשיעור הפרשות להפסדי אשראי בגין אשראי זה) ותרחישים המתייחסים לעליה בשיעורי הריבית של הלוואות לדיור שניתנו בריבית משתנה והשפעתה על נטל החוב של הלווים וכושר ההחזר שלהם.

(2) סיכון הריבית - מבחני הקיצון יכללו מגוון תרחישים המתייחסים, בין היתר, לתזוזת עקום הריבית בכל שלושת מגזרי ההצמדה בשיעורים של עד 300 נקודות בסיס, והשפעתם על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק.

(3) סיכון שער החליפין - מבחני הקיצון יכללו מגוון תרחישים של שינויים בשערי החליפין בשיעור שבין 10% (-) ל- 20%, והשפעתם על הון הבנק.

• תהליך "ICAAP"

הבנק מבצע באופן שוטף תהליך הערכה עצמית להלימות ההון הנדרשת (ICAAP), במסגרת נבחנת הלימות ההון הנדרשת לבנק בכדי לתמוך במכלול הסיכונים הגלומים בפעילותו.

במסגרת התהליך נערך מיפוי של מכלול הסיכונים הגלומים בפעילות הבנק ומוכן "מסמך ICAAP" (בתדירות שנתית), המפרט את המתודולוגיה להקצאת ההון הנדרשת בגין חשיפה לסיכונים שלא נלקחו בחשבון במסגרת חישוב יחס הלימות ההון, על פי הנדבך הראשון, כמפורט להלן:

- היבטים נוספים של חשיפה לסיכונים שנכללו כבר בנדבך הראשון, כגון: סיכון אשראי של צד נגדי וכו'.

- גורמי סיכון שלא נכללו במסגרת הנדבך הראשון, כגון: סיכונים ריכוזיות לוויים, סיכונים נזילות, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכונים סליקה וכו'.

- גורמי סיכון "איכותיים", כגון: סיכונים ציות, סיכונים מוניטין, סיכונים משפטיים (לרבות "איסור הלכנת הון") וסיכונים אסטרטגיים.

- גורמי סיכון הנגזרים מחשיפה אפשרית לתרחישי קיצון.

כחלק בלתי נפרד מביצוע התהליך, נדרשו התאגידים הבנקאיים לערוך סקירה בלתי תלויה של תהליך הערכת הלימות ההון. התהליך נבחן בתדירות שנתית על ידי הביקורת הפנימית של הבנק, במקביל לעדכון תהליך ההערכה העצמית של הלימות ההון.

הדירקטוריון אישר את העקרונות לביצוע תהליך ההערכה העצמית להלימות ההון הנדרשת-שגובשו על ידי הבנק ונכללו ב"מסמך ICAAP" כאמור, לרבות השיטות למיפוי הסיכונים והמתודולוגיה לחישוב הקצאת ההון הנדרשת בגין סיכונים אלו.

במסגרת התהליך להערכת הלימות ההון הנדרשת, ממופים מוקדי הסיכון בבנק, לרבות חשיפת הבנק למוקדי סיכון אלו ונבדקים האמצעים הנדרשים להפחתתם. במסגרת תהליך זה, בוצעו על ידי הבנק בשנת 2013 הפעולות הבאות:

- הוחלט על שיפור איכות הבקורות בחטיבות האשראי ובחטיבה הפיננסית, באמצעות הוספת בקרים ובאמצעות הקמת יחידת בקרה בחטיבה הקמעונאית.

- צומצמה החשיפה לסיכוני ציות, באמצעות הוספת בקרי ציות בחטיבה הקמעונאית.
 - נערכו סקרי סיכונים תפעוליים וסקר תשתיות הכוללים היבטי הלבנת הון, ציות והמשכיות עסקית.
 - שולבה התייחסות לגורמי סיכון בתוכניות העבודה בבנק.
 - אושר מסמך מדיניות בנושא: "בחינת תרחישים ועריכת מבחני קיצון".
- בהמשך לאמור לעיל, ולאור האומדנים לגבי הקצאת ההון הנוספת שתידרש לבנק בכדי לתמוך במכלול הסיכונים הגלום בפעילותו (שנכללה ב"מסמך ICAAP"), כאמור, קבע הדירקטוריון ביום 25.1.2011 מגבלה, לפיה - יחס הלימות ההון של הבנק, לא יפחת משיעור של 13%.
- ליום 31.12.2013 מסתכם יחס הלימות ההון של הבנק, בשיעור של 14.6% (31.12.2012 - 15.0%).

ד. מידע נוסף לגבי ניהול הסיכונים בבנק ("הנדבך השלישי")

הוראות "באזל 2" כוללות דרישות גילוי איכותיות וכמותיות מפורטות לגבי ניהול הסיכונים בתאגיד הבנקאי ("הנדבך השלישי" בהוראות "באזל 2").

במקביל לפרסום הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 211 - 201 המהוות את מכלול מסגרת העבודה ליישום שני הנדבכים הראשונים בהנחיות "באזל 2", פורסמה על ידי בנק ישראל ביום 13 באוקטובר 2009, הוראת שעה בנושא: "יישום דרישות הגילוי הנכללות בנדבך 3 של "באזל 2", הכוללת הנחיות להרחבת הגילוי האיכותי והכמותי בנושא: "ניהול סיכונים" בדוחות כספיים, כמפורט להלן.

בפרק זה נכלל חלק מהמידע והנתונים שגילויים נדרש בהוראת השעה, כאמור (יתרת המידע שנדרש על פי הוראת השעה נכללה בחלקים אחרים של הדוח השנתי). לפיכך, ובמטרה לרכז, את מלוא המידע הנדרש על פי הוראת השעה, במקשה אחת - נכללה בסעיף 8 לפרק זה, טבלה - הקושרת בין דרישות הגילוי של ההוראה, לבין הפרקים או הביאורים בדוח השנתי שבהם נכלל המידע הנדרש.

(1) תחולת היישום

(א) שם חברת האם

הבנק נשלט על ידי בנק דיסקונט לישראל בע"מ (להלן: "בנק דיסקונט"), המחזיק במלוא הבעלות והשליטה בבנק.

בנק דיסקונט הינו תאגיד בנקאי (כמשמעותו ב"חוק הבנקאות") העומד בראש "קבוצת דיסקונט" (שהינה הקבוצה הבנקאית שבה נכלל הבנק), ולפיכך הוראות בנק ישראל בנושא זה חלות גם על החברה האם.

(ב) הבדלים בין בסיס האיחוד ("החשבונאי"), לבין בסיס האיחוד הפיקוחי

ההנחיות ב"הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 201", מחייבות את התאגידים הבנקאים לנהל את הסיכונים השונים ולמדוד אותם על בסיס מאוחד. עם זאת, הוראות בנק ישראל לגבי הישויות שיכללו בבסיס זה שונות מכללי חשבונאות מקובלים, כמפורט להלן:

- **הוראות בנק ישראל ("כללי באזל 2"):**
 - ההוראה חלה על התאגיד הבנקאי וחברות הבת המאוחדות שלו.
 - נכסי הסיכון הנמדדים לצורך יישום ההוראה כוללים את נכסי הבנק ונכסי חברות הבת שלו (הכוללים במאזן התאגיד הבנקאי), על בסיס מאוחד.

- השקעות במניות ובכתבי התחייבות נדחים של חברות בת שדוחותיהן הכספיים לא נכללו בדוחות הכספיים המאוחדים, השקעות ברכיבי הון פיקוחי של תאגידים בנקאיים וחברות בת שלהם (לרבות מתן אשראי למטרת השקעה ברכיבי הון כאמור), השקעות באמצעי שליטה בחברות לא ריאליות בשיעור העולה על 20% מהון, השקעות בתאגיד ריאלי בודד בשיעור העולה על 15% מבסיס ההון של הבנק, והשקעות באמצעי שליטה בתאגידים ריאליים בשיעור העולה על 20% מהונם - יופחתו מההון העצמי של התאגיד הבנקאי.

• **כללי חשבונאות מקובלים:**

- הדוחות הכספיים של הבנק, על בסיס מאוחד, כוללים את הדוחות הכספיים של הבנק בצירוף דוחותיהן הכספיים של חברות בת: חברות מוחזקות שלתאגיד המדווח יש שליטה בזכויות ההצבעה שלהן, במישרין או בעקיפין.
- ליום 31.12.2013 לא קיימות בבנק חברות מוחזקות משמעותיות העומדות בקריטריונים לסיווגין בדוחות הכספיים כ"חברות מאוחדות".
- השקעה במניות של חברות כלולות (לרבות תאגידים ריאליים), נכללה במאזן הבנק על בסיס השווי המאזני בסעיף "השקעות בחברות מוחזקות".
- השקעה בחברות מוחזקות אחרות כלולה במאזן הבנק על בסיס השווי ההוגן ומוצגת בסעיף "ניירות ערך".
- ליום 31.12.2013 לא מחזיק הבנק בחברות מוחזקות המאוחדות באיחוד יחסי, כהגדרתן בהוראות ניהול בנקאי תקין.

(ג) איסורים או מגבלות משמעותיות על העברת כספים או הון פיקוחי בקבוצה

• **הקבוצה:**

עבירות ההון בקבוצה מהווה נדבך חשוב בכל הנוגע לתכנון ההון ולהפחתת עלויות הגיוס בקבוצה בכלל, ובבנק בפרט.

• **הבנק:**

עבירות הון פיקוחי בין הבנק לחברות אחרות בקבוצה, יכולה להתבצע באחת משתי הדרכים, כדלקמן:

- גיוס הון (ראשוני או משני) מהחברה האם, או מחברות אחרות בקבוצה.
- תשלום דיבידנד לחברה האם.

מערכת ההסכמים בין הבנק ליתר החברות בקבוצה, והוראות החוק החלות עליהן, אינן מטילות כל מגבלה על הבנק ויתר החברות בקבוצה, בנושא זה. יצוין בהקשר זה כי בשנים 2012 ו-2013 חילק הבנק דיבידנד לבעלי מניותיו (החברה האם) כדלקמן:

- 2012: 150 מיליון ש"ח.

- 2013: 120 מיליון ש"ח.

הדירוג הגבוה שניתן להתחייבויות הבנק (דירוג מנפיק: "AA-", ודירוג כתבי התחייבות נדחים: "A+"), זהה לזה שניתן לחברה האם ומאפשר לבנק לספק את צרכי ההון המשני שלו מבלי להסתייע בחברה האם או בחברה אחרת בקבוצה. לפיכך, התכניות העתידיות של הבנק לגיוס הון משני אינן כוללות, בשלב זה, הנפקת הון משני לאחת מהחברות בקבוצה.

(2) הון

(א) פרטים לגבי מכשירי ההון של הבנק

- ההון המשמש בחישוב יחס הלימות ההון של הבנק כולל את הרכיבים הבאים:
- הון מניות נפרע.
 - קרנות הון.
 - עודפים.
 - רווח כולל אחר מצטבר (המהווה "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה, לשוויים ההוגן").
 - כתבי התחייבות נדחים (שזכויותיהם נדחות בפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים בבנק).

(ב) להלן פרטים על רכיבי ההון בבנק:

31 בדצמבר		
2012	2013	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
1. הון ברובד הראשון		
51	51	• הון מניות נפרע
1,592	1,654	• עודפים
152	152	• קרנות הון
1,795	1,857	
(3)	(5)	• בניכוי: השקעות בחברות שאינן ריאליות שיש בהן השפעה מהותית
1,792	1,852	סה"כ הון ברובד הראשון
2. הון ברובד השני		
103	90	• הון רובד שני - עליון
680	646	• הון רובד שני - תחתון
783	736	
(2)	(4)	• ניכויים מההון ברובד השני
781	732	סה"כ הון ברובד השני
2,573	2,584	הון כולל כשיר

(3) הלימות ההון

• גישת הבנק להערכת הלימות ההון הנדרשת

(א) הוראות בנק ישראל

- על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 201 (כללי "באזל 2"), נדרשו התאגידים הבנקאיים (ובכללם הבנק), לשמר יחס הלימות הון שלא יפחת מ-9%.
- ביום 30 ביוני 2010 פרסם בנק ישראל הוראה בנושא: "מדיניות הון לתקופות ביניים", לפיה נדרשים התאגידים הבנקאיים לשמר החל מיום 31.12.2010, יחס "הון ליבה" (במונחי "באזל 2"), שלא יפחת מ-7.5%.

- במסגרת ההיערכות ליישום כללי "באזל 3" (ראה פרק 14 להלן), פרסם בנק ישראל ביום 28.3.2012 הנחיה, לפיה יחויבו התאגידים הבנקאיים לקיים יחס "הון ליבה", שלא יפחת מ- 9%, החל מיום 1.1.2015.
- במסגרת התיקון להוראת ניהול בנקאי תקין 201, שפורסמה ביום 30.5.2013, ומהווה חלק ממסגרת העבודה לאימוץ כללי "באזל 3", נדרשו התאגידים לקיים יחס הלימות הון כולל (המחושב על פי כללי "באזל 3"), בשיעור של 12.5% לפחות, ולעמוד ולעמוד בו עד ליום 1 בינואר 2015, לכל המאוחר.

(ב) הערכת הלימות ההון הנדרשת לבנק נגזרת מהגורמים הבאים:

- המגבלות שנקבעו על ידי בנק ישראל ודירקטוריון הבנק, כמפורט לעיל.
- יחס הלימות ההון הנוכחי על פי כללי המדידה שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין מס' 211 - 201.
- תיאבון הסיכון של הבנק ממנו נגזרות תכניות העבודה העסקיות של הבנק, המתווה את ההתפתחות הצפויה בכנסי הסיכון של הבנק.
- אומדנים לגבי התפתחות הרווחיות בבנק (בניכוי תשלומי דיבידנד צפויים).
- המגבלות והקריטריונים החדשים להכרה בכתבי התחייבות שיונפקו מיום 1.1.2014 ואילך, כ"הון ברובד השני".
- הערכה לגבי דרישות הון נוספות בגין סיכונים נוספים הגלומים בפעילות הבנק שלא נכללו בנדבך הראשון של "מסגרת העבודה (במסגרת "תהליך ICAAP"), לרבות בחינת השלכותיהם של תרחישי קיצון שונים על הלימות ההון של הבנק (ראה סעיף ג' לעיל).

(ג) תהליך הערכה עצמית

- בנוסף, הבנק מקיים תהליך, במסגרתו נבחנת רמת ההון העצמי הנדרשת לבנק בכדי לתמוך במכלול הסיכונים הגלום בפעילותו. תוצאות ההערכה נכללות ב"מסמך ICAAP" שנידון בדירקטוריון הבנק בתדירות שנתית. בעקבות הערכות אלו נקבעה על ידי הדירקטוריון ביום 25.1.2011 מגבלה, לפיה, יחס הלימות ההון הכולל של הבנק (במונחי "באזל 2"), לא יפחת משיעור של 13%.
- לאור המגבלות שנקבעו על ידי בנק ישראל באשר ליחס הלימות ההון שיהיה על הבנקים לשמר במסגרת יישום כללי "באזל 3", קבע הדירקטוריון ביום 28.1.2014 מגבלות כמותיות ליחסי הלימות ההון שיהיה על הבנק לשמר (במונחי "באזל 3"), כדלקמן:
- יחס "הון הליבה" לא יפחת משיעור של 9%.
 - יחס הלימות ההון הכולל לא יפחת משיעור של 12.5%.
- יצוין, בהקשר זה כי ליום 31.12.2013 מהווים כתבי ההתחייבות הנדחים שהנפיק הבנק 34.7% בלבד מ"הון הראשוני", לעומת מגבלה בשיעור של 50% שנקבעה על ידי בנק ישראל - המהווה "תת ניצול" של המסגרת המכסימלית המותרת להנפקת כתבי התחייבות נדחים בסך של כ- 285 מיליון ש"ח. "תת ניצול" זה של מסגרת הגיוס המכסימלית המותרת, כאמור, עשוי לאפשר לבנק לגשר על פערים שעשויים להתרחש בעתיד בין הערכת הלימות ההון הנדרשת, ליחס הלימות ההון הקיים - באמצעות גיוס הון משני (ככל שהנפקת הון משני זה, תעמוד במגבלות ובקריטריונים החדשים, שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202).

- להלן נתונים לגבי נכסי הסיכון בגין סיכוני אשראי (כהגדרתם בהוראות בנק ישראל) ודרישת ההון בגינם, בחתך ישויות:

31.12.2012		31.12.2013		סוג הישות
דרישת ההון ⁽¹⁾	נכסי סיכון	דרישת ההון ⁽¹⁾	נכסי סיכון	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
-	1	5	54	ריבנויות
15	170	12	137	סקטור ציבורי
81	895	72	795	תאגידים בנקאיים
701	7,794	717	7,965	תאגידים
92	1,024	84	936	בבטחון נדל"ן מסחרי
118	1,311	139	1,541	קמעונאיות ליחידים
217	2,411	220	2,447	עסקים קטנים
86	958	103	1,144	הלוואות לדירור
66	728	65	723	נכסים אחרים
1,376	15,292	1,417	15,742	סה"כ נכסי סיכון אשראי

- סך כל נכסי הסיכון בגין סיכוני השוק ליום 31.12.2013 הנמדדים על פי ה"גישה הסטנדרטית" מסתכם ב- 94 מיליון ש"ח ודרישת ההון⁽¹⁾ בגינם מסתכמת בסך 9 מיליון ש"ח (31.12.2012: 79 מיליון ש"ח, ו- 7 מיליון ש"ח, בהתאמה).
- סך כל נכסי הסיכון בגין הסיכון התפעולי, ליום 31.12.2013 הנמדדים על פי ה"גישה הסטנדרטית" מסתכם ב- 1,820 מיליון ש"ח, ודרישת ההון⁽¹⁾ בגינם מסתכמת בסך 164 מיליון ש"ח (31.12.2012: 1,734 מיליון ש"ח, ו- 156 מיליון ש"ח בהתאמה).
- להלן נתונים לגבי החשיפה הכוללת של הבנק (כהגדרתה בהוראות בנק ישראל).

31.12.2012		31.12.2013		הרכב החשיפה הכוללת
דרישת ההון	נכסי סיכון	דרישת ההון	נכסי סיכון	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
1,376	15,292	1,417	15,742	חשיפה לסיכון אשראי
7	79	9	94	חשיפה לסיכון שוק
156	1,734	164	1,820	חשיפה לסיכון תפעולי
1,539	17,105	1,590	17,656	סך נכסי הסיכון

(1) דרישת ההון חושבה על פי שיעור של 9% מנכסי הסיכון

- להלן נתונים לגבי התפלגות יחס הלימות ההון בבנק ובחברות המאוחדות שלו:

31.12.2012	31.12.2013	
10.5	10.5	יחס הון ברובד הראשון
10.5	10.5	יחס הון "ליבה"
15.0	14.6	יחס הון כולל

(4) מניות - גילוי לגבי פוזיציות בתיק הבנקאי

• אסטרטגיות ותהליכים

כעקרון, הבנק נמנע - בדרך כלל, מהשקעה במניות בתיק הבנקאי. ליום 31.12.2013 כולל התיק הבנקאי ארבעה סוגי מניות:

- החזקה בשיעור של 31% מאמצעי ההון בחברה כלולה: "תפנית דיסקונט - ניהול תיקי השקעות בע"מ", העוסקת בניהול תיקי השקעות ללקוחות בקבוצת "דיסקונט".
- השקעה בקרנות הון סיכון - המתמחות בהשקעה בהון ובמתן אשראי ל"חברות הזנק" בתחום ה"היי טק".
- החזקות ריאליות בחברת א.י. אמריקה ישראל בע"מ (בשיעור של 14.8%).
- החזקות בשיעור זניח בחברות "היי-טק" שמניותיהן התקבלו בבנק במסגרת ביצוע עסקאות אשראי והחזרי השקעות אחרות.

• המבנה הארגוני של פונקצית ניהול הסיכונים

ככלל, "מרכז ניירות ערך" (הכפוף ל"חטיבה הפיננסית") הינו האורגן האחראי על השקעות בניירות ערך בכלל, ובמניות בפרט. לפיכך, מנהל מרכז ניירות ערך ומנהל החטיבה הפיננסית נמנים על "הפורום הפיננסי המצומצם", המהווה את הגוף האחראי על ניהול סיכוני השוק בקו ההגנה הראשון.

עם זאת, מכיוון שחלק מההשקעות במניות הכלולות בתיק הבנקאי, נובעות מעסקאות אשראי שבוצעו על ידי החטיבה העסקית-מסחרית, או שהן מהוות תחליף לעסקאות אשראי של הבנק - הוטלה האחריות לניהול הסיכון בקו ההגנה הראשון בגין השקעות אלו - על האגף העסקי, בחטיבה העסקית מסחרית של הבנק.

האחריות לניהול הסיכונים בקו ההגנה השני בגין הסיכונים הנובעים מחשיפת הבנק להשקעות במניות - הוטלה על החטיבה לניהול סיכונים.

• האופי והיקף של המערכות למדידת ודיווח על סיכון מניות

הבנק נעזר במערכת מידע ייעודית לניהול ומדידת ניירות ערך סחירים הכלולים ב"תיק הבנקאי" וב"תיק למסחר". המערכת מפיקה נתונים המתייחסים הן לעלות המופחתת של ניירות הערך, והן לשוויים ההוגן. עם זאת, מאחר ומרבית המניות הכלולות ב"תיק הבנקאי" של הבנק ליום 31.12.2013 אינן סחירות, לא נכללות השקעות אלו במערכת המידע הייעודית. הדיווח לגבי השווי ההוגן של מניות אלו (המהוות ברובן השקעות בקרנות הון סיכון), מתבסס על דוחותיהן הכספיים של הקרנות.

לאור היקף החשיפה הנמוך של הבנק להשקעה במניות ומאחר ותיק המניות של הבנק כלול בתיק הבנקאי ולא בתיק הסחיר, הבנק אינו מודד חשיפה לסיכוני שוק בגין השקעותיו במניות. בנוסף, לא נכללות ההשקעות במניות במדידת ערך ה-VAR, מכיוון שהשקעות אלו אינן מהותיות.

- מדיניות הגידור והפחתת החשיפה לסיכון מניות**

מדיניות הבנק לגבי הפחתת החשיפה לסיכון מניות מבוססת על קביעת מגבלות להשקעה במניות בתיק הבנקאי.

על פי מגבלות שנקבעו בעבר, לא תעלה השקעת הבנק במניות של חברות טכנולוגיה, לרבות השקעות בקרנות הון סיכון, על סך של 7.5 מיליון דולר.

בהמשך לכך הוגדרה מגבלה נוספת, לפיה - השקעת הבנק במניות של חברות ישראליות ב"תיק למסחר", לא תעלה על 3% מאמצעי ההון של הבנק.

בדיקת חשיפת הבנק לסיכונים המניות והאפקטיביות של מדיניות הגידור נערכת באופן שוטף על ידי החטיבה העסקית-מסחרית בבנק, ומפוקחת על ידי הדירקטוריון בתדירות רבעונית.
- סוגי המניות בתיק הבנקאי**

כאמור, התיק הבנקאי של הבנק כולל ארבעה סוגי מניות:

 - השקעה בחברה לניהול תיקי השקעות, המרכזת את פעולות הבנק בשוק ההון.
 - השקעה בשש קרנות הון סיכון, המשקיעות בחברות הזנק שונות בתחום ה"היי טק".
 - ההשקעה בקרנות אלו מהווה תחליף למתן אשראי לעסקים הנמצאים בשלבי הקמה ללא מחזור הכנסות, ולפיכך אינם עומדים בקריטריונים לקבלת אשראי בנקאי.
 - השקעה בחברה ריאלית (בתחום הנדל"ן), במטרה לגוון את שימושי הבנק ולקבלת תשואה הולמת.
 - מניות של חברות "היי טק" שהתקבלו בבנק, במסגרת החזרי השקעה מקרנות הון סיכון, והטבות הון בעסקאות אשראי שבוצעו בחטיבה העסקית.
- המדיניות והטיפול החשבונאי בהחזקות במניות**

להלן פרטים לגבי הטיפול החשבונאי במניות הכלולות בתיק הבנקאי של הבנק:

 - ההשקעה בקרנות הון סיכון מוצגת על בסיס השווי ההוגן. השווי ההוגן של השקעה נקבע על פי חלקו היחסי של הבנק בהון העצמי של הקרנות, בהתאם לדוחות הכספיים העדכניים של הקרנות.
 - במקרים בהם היה השווי ההוגן, כאמור, נמוך מעלות ההשקעה בקרנות - ערך הבנק הפרשה לירידת ערך בגין השקעה זו. הפרשה בגין ירידת הערך נזקפה לדוח הרווח והפסד.
 - ההשקעה בחברת "א.י. אמריקה ישראל בע"מ", מוצגת על בסיס העלות, שעל פי הערכת ההנהלה אינה עולה על שווייה ההוגן.
 - ההשקעה בחברת תפנית-דיסקונט ניהול תיקי השקעות בע"מ, מוצגת על בסיס השווי המאזני.

• גילוי כמותי

- להלן נתונים לגבי עלות המניות בתיק הבנקאי והשווי ההוגן שלהן:

31.12.2012	31.12.2013	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
15	19	עלות
-	-	התאמה לשווי הוגן
15	19	שווי הוגן

* בגין מניות אלו נערכה הפרשה לירידת ערך בעלת אופי שונה מזמני המסתכמת ליום 31 בדצמבר 2012 בסך של 10 מיליון ש"ח (31 בדצמבר -2012 ז'ה).

** נתוני השווי ההוגן ליום 31.12.2013 אינם כוללים יתרות המבוססות על מחיר מצוטט בבורסה (31.12.2012 - ז'ה).

- להלן נתונים לגבי התפלגות ההשקעות במניות, בחתך סחירות:

31.12.2012	31.12.2013	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
15	19	השקעות לא סחירות
-	-	השקעות סחירות
15	19	סך הכל

• דרישת ההון בגין פוזיציות בתיק הבנקאי

31.12.2012	31.12.2013	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
		א. מניות שסווגו כ"נכסי סיכון"
		מניות שסווגו לתיק הזמין למכירה:
-	-	- קרנות הון סיכון
1	1	- חברה ריאלית
1	1	
3	7	ב. מניות שנכחו מההון*

* מהווה השקעה בחברה כלולה

(5) חשיפות הקשורות לסיכון של צד נגדי

• אסטרטגיות ותהליכים

הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים מהווה חלק מניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, וכוללת פעילות עם לקוחות הבנק ועם תאגידים בנקאיים. הפעלת מכשירים פיננסיים נגזרים חדשים ושינוי במדיניות החשיפה של הבנק לגבי מכשירים פיננסיים נגזרים, מתבצעת לאחר אישור ועדת ניהול הסיכונים ודירקטוריון הבנק.

במהלך העסקים הרגיל מבצע הבנק עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים כמתווך וכסוחר עבור לקוחותיו וכמשתמש סופי עבור עצמו. בפעילותו כמתווך חשוף הבנק לסיכונים אשראי של צד נגדי העולים מהפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים, וכן לסיכונים הנובעים מאחריותו כמתווך.

כפעילותו כסוחר מנהל הבנק את הסיכונים הנובעים מהשינויים בשערי החליפין של המטבעות (סיכוני בסיס) ואת סיכוני האשראי של הצד הנגדי הנובעות מהפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים, יחד עם הסיכונים האמורים המיוחסים למכשירים פיננסיים אחרים. פעילות הבנק כ"משתמש סופי" מבוצעת, בעיקר, במטרה לגדר את חשיפת הבנק לסיכוני שוק, ובכללם "חשיפת בסיס" (הנובעת מפעילות במקורות ושימושים במטבעות שונים), ו"חשיפת ריבית" (המתהווה בכל עת שמתקיים פער בין משך החיים הממוצע (מח"מ) המיוחס לתקבולים עתידיים הנגזרים מנכסי הבנק, לבין המח"מ המיוחס לתשלומים העתידיים).

המסגרות (תקרת היקף כספית) עבור כל אחד מסוגי המכשירים המופעלים על ידי הבנק, אושרו על ידי הדירקטוריון בהתחשב בסיכונים הגלומים בפעילות זו. במסגרת הפעילות במכשירים אלו נערכת בקרה שוטפת למניעת חריגה מהמגבלות שנקבעו על ידי הדירקטוריון.

במסגרת ניהול הסיכונים בתחום הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים נערך באגף הפיננסיים מסמך מדיניות בנושא: "ניהול סיכוני אשראי של צד נגדי", שאושר לאחרונה על ידי הדירקטוריון ביום 26.11.2013.

• המבנה הארגוני של פונקציות ניהול הסיכונים

קביעת המדיניות בכל הנוגע לסיכוני אשראי של צד נגדי ו"סיכוני שוק", הכרוכים בפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים, נמצאת באחריות דירקטוריון הבנק. הנהלת הבנק נושאת באחריות ליישום המדיניות ולפיתוח תהליכים לזיהוי, מדידה, מעקב ושליטה בסיכונים אלה. מנהל החטיבה הפיננסית, מר ציון בקר, מונה כמנהל סיכוני "צד נגדי".

הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים מבוצעת על ידי יחידת המסחר בחדר העסקאות (Front Office), הכפוף ארגונית לחטיבה הפיננסית.

כמו כן כפופות לחטיבה הפיננסית היחידות הבאות:

- יחידת הבקרה (MIDDLE OFFICE).

- יחידת תפעול ורישום חשבונאי (BACK OFFICE).

הסיכונים הכרוכים בפעילות חדר העסקאות מנוטרים ומבוקרים על ידי הגורמים הבאים:

- המתודולוגיה למדידת סיכוני אשראי של צד נגדי וסיכוני שוק, נקבעת על ידי החטיבה הפיננסית, ונבחנת על ידי פונקציית ניהול הסיכונים.

- בדיקת החשיפות לסיכוני אשראי של צד נגדי ללקוחות הבנק ועמידה במגבלות שנקבעו לחשיפות אלו, נערכת על ידי יחידת ה-MIDDLE OFFICE, בתדירות יומית.

- בדיקת החשיפות לסיכוני בסיס ועמידה במגבלות שנקבעו לחשיפות אלו, נערכת ע"י יחידת ה-MIDDLE OFFICE.

- הבדיקות לגבי החשיפות לסיכוני אשראי של צד נגדי בעסקאות עם בנקים ולסיכוני ריבית ועמידה במגבלות שנקבעו לחשיפות אלו, נערכות ע"י יחידת ה-BACK OFFICE.

• מערכות מדידה ודיווח על סיכון

מדידת החשיפות לסיכוני צד נגדי מתבצעת בעזרת מערכות מידע, כמפורט להלן:

- מערכת מידע לדיווח על חשיפה לסיכוני אשראי של צד נגדי, המספקת נתונים לגבי המסגרת שאושרה לצד הנגדי לעומת הפוזיציה הקיימת, בהתאם למתודולוגיה שאושרה. מערכות חדר העסקאות מאפשרות קבלת מידע ב"זמן אמת" של חשיפות האשראי של הלקוחות המבצעים פעילות עם חדר העסקאות.

- מערכת מידע לדיווח על חשיפה לסיכוני ריבית.
- מערכת מידע לדיווח על חשיפה לסיכוני בסיס.
- מערכת מידע לדיווח על הנפח המצטבר של העסקאות בסוגי המכשירים הנגזרים השונים, לצורך בדיקת חריגה מהמגבלות שנקבעו.

• חשיפה לסיכונים

הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים כרוכה בגורמי סיכון מיוחדים ובכללם סיכוני אשראי של צד נגדי, סיכוני שוק וסיכוני נזילות, כדלקמן:

סיכוני אשראי של צד נגדי - הסכום הנקוב של העסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים אינו משקף בהכרח את סיכון האשראי שלהן. סיכון האשראי הינו השווי ההוגן של המכשיר הנגזר ומהווה את ההפסד המירבי שעלול להגרם לבנק, אם הצד הנגדי לא יעמוד בתנאי העסקה וזאת לאחר ניכוי הסכמי קיזוז ברי אכיפה, ובהנחה שהביטחונות הקיימים חסרי ערך.

בניגוד לחשיפת הבנק לסיכון אשראי באמצעות מתן הלוואה, שבה התאגיד הבנקאי המלווה נושא לבדו בסיכון להפסד, סיכון אשראי של צד נגדי הנובע מביצוע עסקה במכשירים נגזרים, יוצר סיכון לשני הצדדים: הן משום שערך השוק של העסקה יכול להיות חיובי או שלילי לכל אחד מהצדדים לעסקה והן משום שערך השוק אינו ודאי, ועשוי להשתנות בכל תקופת העסקה, בהתאם לתנודות במחירי השוק העומדים בבסיס העסקה.

הבנק קובע מסגרות ספציפיות ללקוחות הפועלים במכשירים פיננסיים נגזרים. חשיפת האשראי הנגרמת בגין פעילות זו מבוקרת באופן שוטף, כמקובל לגבי מסגרות אשראי אחרות. חשיפת האשראי נקבעת על פי חשיפת האשראי הנוכחית בתוספת חשיפה עתידית.

חשיפת האשראי הנוכחית נמדדת (בעסקאות שבהן צפוי לצד הנגדי הפסד, או שלצד הנגדי קיימת התחייבות), על פי מודלים כלכליים מקובלים:

- בעסקאות אקדמה (FORWARD) ו-SWAP: על פי שיטת היוון תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים.
- באופציות אשר אינן נסחרות בבורסה: על פי מודל BLACK AND SCHOLES.
- באופציות הנסחרות בבורסה: לפי שיטת התרחישים הנהוגה בבורסה לניירות ערך בת"א.

החשיפה העתידית (ADD ON) משקפת חשיפה פוטנציאלית אפשרית, עד למועד פקיעת העסקה, ומחושבת כשיעור מהערך הנקוב של העסקה.

חשיפת אשראי של צד נגדי בגין פעילות במכשירים פיננסיים נגזרים מתווספת לחבות הלקוח ומהווה חלק בלתי נפרד ממסגרת האשראי ומיתרת האשראי. הבטחונות הנדרשים מהלקוח בעת קביעת מסגרת האשראי משמשים, בדרך כלל, גם להבטחת חשיפת האשראי הנובעת מפעילותו במכשירים פיננסיים נגזרים.

המסגרות לפעילות עם תאגידים בנקאיים נקבעות בהתחשב בדירוג שנקבע לתאגיד על ידי מוסדות דירוג בינלאומיים מקובלים, ובהתאם למדינה בה פועל הבנק.

סיכון השוק - בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים זהה במהותו לסיכון השוק בגין מכשירים פיננסיים אחרים, תוך התאמות נדרשות הנובעות מאופיים השונה של מכשירים אלו. הבנק מנהל את סיכוני השוק בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, במסגרת הניהול הכולל של הנכסים וההתחייבויות הפיננסיים.

סיכון נזילות - נובע מהחשש שלא ניתן יהיה לסגור את החשיפה במהירות, על ידי סילוקה במזומן או על ידי יצירת חשיפה הפוכה. סיכון זה קיים בעיקר בעסקאות שהסחירות שלהן נמוכה, או שאינן נסחרות בבורסות, או בשווקים מוסדרים. להערכת הנהלת הבנק, בהתחשב בחלקו של הבנק בפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים במערכת הבנקאית, הבנק יכול לסגור את הפוזיציות שלו במכשירים פיננסיים נגזרים במהירות ולכן אין הוא חשוף לסיכון נזילות משמעותי בגין פעילות זו. עם זאת, הבנק מיישם מדיניות שמרנית בנושא זה, לאור קשיים מערכתיים המתרחשים מעת לעת בתחום זה.

• **מדיניות גידור והפחתת חשיפה לסיכונים**

- הפחתת סיכון האשראי של צד נגדי נערכת בהתאם למדרג סמכויות שנקבע על ידי הבנק. השיטות להפחתת סיכון האשראי של צד נגדי, כוללות:

1. אישור מסגרת החשיפה ללקוחות, בהתאם למאפייני העסקאות המבוקשות על ידי הלקוח, כושר החזר שלו, טיב הבטחונות שהועמדו על ידו ושיקול הדעת של גורם האשראי המוסמך לכך.

2. עדכון הלקוח, באמצעות הגורמים העסקיים, לגבי שיעור ניצול מסגרת האשראי ולגבי כיסוי הבטחונות הנדרש בגינה, לרבות דרישה להשלמת בטחונות, במקרה הצורך. על פי מערכת ההסכמים הקיימת, הבנק רשאי להפחית את החריגות ממסגרת האשראי, באופן כפוי, באמצעות סגירת פוזיציות.

3. עריכת הסכמי קיזוז, נטו, עם צדדים נגדיים. הסכמים אלה מקנים לבנק יכולת משפטית לאכוף איחוד וקיזוז אוטומטיים של כל ההתחייבויות להעברת יתרות נכסים והתחייבויות במטבעות שונים, בין הצדדים, ביום ערך נתון, באמצעות החלפה של סכום יחיד כנגד כל ההתחייבויות, ברוטו.

בהתאם להסכמים אלה, נגזרים עם ערך חיובי יקוזזו עם נגזרים בעלי ערך שלילי, באופן שתשולם או תתקבל רק יתרת העסקאות, נטו.

4. עריכת הסכמי קיזוז דו צדדי גם בעסקאות הנערכות עם תאגידים בנקאיים שאושרו על ידי ISDA (האיגוד הבינלאומי לנגזרים ועסקאות החלף), או הסכמים העומדים בסטנדרטים המשפטיים של ISDA. ככלל הבנק מתקשר בעסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים רק עם גופים מוסדיים החתומים על הסכמי ISDA. בנוסף, הבנק פועל לגידור סיכון "חשיפת אשראי צד נגדי" בעסקאות מהותיות במכשירים נגזרים, באמצעות חתימת על הסכמי CSA (המחייבים העמדת בטחונות להבטחת פרעון העסקה).

- גידור החשיפה לסיכוני ריבית מבוצע בעזרת חוזי החלפות פיננסיות על שיעור הריבית (I.R.S) ועסקאות FORWARD על שערי ריבית (F.R.A). הבקרה על האפקטיביות של גידורים אלה, מתבצעת באמצעות נתונים המתקבלים ממערכת מידע ייעודית ביחידת ה-BACK OFFICE, בתדירות שבועית.

- מדיניות הגנה על בטחונות וקביעת הפרשות בגין הפסדי אשראי**

מדיניות הבנק בכל הקשור להגנה על הבטחונות שקיבל הבנק מהצד הנגדי לחוזה, כתנאי לביצוע העסקה במכשירים נגזרים, פורטה בפרק על סיכוני האשראי (ראה פרק 12 א', לעיל).

קביעת ההפרשות להפסדי אשראי בגין עסקאות במכשירים נגזרים, נבחנת במסגרת בדיקת מכלול הפעילות ופוזיצית האשראי של הלקוח.
- השיטה שבה נעשה שימוש להקצאת הון כלכלי בגין סיכוני אשראי של צד נגדי**

הקצאת ההון הכלכלי בגין סיכון אשראי של צד נגדי, מבוססת על דרישות ההון שנקבעו בנדבך הראשון של כללי "באזל 2". הבנק מודד את נכסי הסיכון בגין חשיפת אשראי זו, על פי הכללים שנקבעו בהוראה בשיטת ה"חשיפה הנוכחית", לפיה מחושבת החשיפה כסיכום של חשיפת האשראי הנוכחית והחשיפה העתידית (ADD ON), המשקפת את תוספת החשיפה הפוטנציאלית להפסדי אשראי עד לפקיעת העסקה.

סכום החשיפה העתידית מחושב כשיעור מהערך הנקוב של העסקה ומביא בחשבון את סוג נכס הבסיס של העסקה ומשך החיים שלה. הקצאת ההון בגין חשיפה זו, מחושבת בשיעור של 9% מנכסי הסיכון המשוקללים, כאמור. החל מיום 1.1.2014 נדרשו התאגידים הבנקאיים להקצות הון נוסף בגין הפסדי CVA (Credit Valuation Adjustments Losses) הנובעים מהתאמת הפוזיציות, לשווי השוק בגין השינויים שחלו באיכות האשראי של הצד הנגדי.
- המדיניות בהתייחס לחשיפות סיכון "בכיוון השגוי"**

חשיפות לסיכון "בכיוון השגוי", מוגדרות כחשיפות הנוצרות בגין עסקאות במכשירים נגזרים בהן מתקיים מתאם גבוה בין השווי ההוגן החיובי של העסקה, לבין ההסתברות לכשל אשראי של הצד הנגדי לעסקה.

חשיפות אלו נוצרות, בדרך כלל, כאשר הצד הנגדי לעסקה מבצע אותה למטרות ספקולטיביות ולא לחיסוי עסקי.

מרבית העסקאות במכשירים נגזרים בהם מתקשר הבנק אינן למטרות ספקולטיביות. במקרים בהם הבנק מתקשר בהסכמים לביצוע עסקאות במכשירים נגזרים למטרות ספקולטיביות, נכללות על ידי הבנק בקרות מפצות, לרבות: העמדת בטחונות ספציפיים על ידי הלקוח וקבלת הרשאה מראש לביצוע פעולת סגירת פוזיציה כפויה על ידי הבנק (LOSS STOP), כשיעור ההפסד בעסקה עולה על סף שנקבע מראש.
- השפעה על סכום הבטחון שהבנק ידרש לספק במקרה של ירידה בדירוג האשראי שלו**

פעילות הבנק במכשירים פיננסיים נגזרים כוללת, בין היתר, עסקאות הנערכות עם גופים מוסדיים (לרבות מוסדות פיננסיים זרים). התקשרויות אלו אינן מתבססות על דירוג האשראי של הבנק, מאחר והבנק לא דורג על ידי חברות דירוג בינלאומיות, לפיכך, מערכת ההסכמים שבין הבנק למוסדות הפיננסיים אינה כוללת התניה להשלמת בטחונות עקב שינויים בדירוג האשראי של הבנק.

• **היבטים חשובנאיים**

רוב נכסי הבסיס שחשיפתם לסיכוני שוק כאמור, כוסתה על ידי עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים, אינם סחירים. ההכנסות וההוצאות הנובעות מנכסים אלה נזקפות לדוח הרווח והפסד על בסיס צבירה, בעוד שתוצאות העסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים (שהוגדרו כ"עסקאות ALM"), מחושבות לפי השווי ההוגן (המוגדר כ-"שווי השוק" - במכשירים נגזרים שיש להם שוק פעיל, או שווי המחושב על פי מודל - במכשירים נגזרים אחרים). לפיכך, לא מתקיימת הקבלה בין עקרונות הרישום החשבונאי של נכסי הבסיס והתוצאות הנובעות מהם, לבין העסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים בגין אותם נכסי בסיס שנכללו ב"עסקאות אחרות". הפרשים אלו (המהווים "הפרשי עיתוי"), הגדילו את "הכנסות המימון שאינן מריבית" של הבנק בשנת 2013 בסך של 36 מיליון ש"ח (בשנת 2012 - קיטון בסך של 9 מיליון ש"ח).

לגבי היקף העסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים על סוגיהם השונים - ראה ביאור 18ד' בדוחות הכספיים. הכנסות המימון ממכשירים פיננסיים נגזרים מפורטות בביאור 22 בדוחות הכספיים.

• **נתונים כמותיים**

להלן נתונים לגבי השווי ההוגן של חוזים בגין מכשירים פיננסיים נגזרים:

31.12.2012	31.12.2013	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
		שווי הוגן ברוטו חיובי⁽¹⁾
-	2	נגזרי ריבית
24	21	נגזרי מט"ח
14	7	נגזרי מניות
-	-	נגזרי סחורות
38	30	סה"כ שווי הוגן ברוטו חיובי
58	30	חשיפת אשראי חוץ מאזנית פוטנציאלית ⁽²⁾
(17)	(9)	הטבות קיזוז
79	51	חשיפת אשראי נוכחית לאחר קיזוז ⁽³⁾

(1) היתרה כוללת שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים פיננסיים נגזרים כהגדרתם בהוראות בנק ישראל, בניכוי שווי הוגן של מכשירים נגזרים סחירים הנסלקים במסלקת מעו"ף, או על ידי צד נגדי מרכזי, ובתוספת חשיפה הנובעת מסיכון אשראי של צד נגדי בגין פעילות לקוחות בבורסה המחושבת על פי כללי הבורסה.
 (2) חשיפת אשראי חוץ מאזנית פוטנציאלית בגין מכשירים נגזרים, מחושבת כמכפלה של סכום הקרן הרעיונית של תיק הצד הנגדי כולו, במקדם התוספת (ADD ON).
 (3) חשיפת אשראי נוכחית הינה השווי ההוגן החיובי של חוזים, לאחר שנלקחו בחשבון הטבות מהסכמי קיזוז בני אכיפה, מבלי להביא בחשבון מקדמי בטחון בשל תמודתיות במחיר, נזילות וכו'. הבנק אינו נוהג להקצות בטחונות ספציפיים בשל עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים.

(6) הוראת שעה בנושא: "דרישות גילוי בגין תגמול"

בהמשך להוראת השעה שפרסם בנק ישראל ביום 13 באוקטובר 2009, הכוללת הנחיות ליישום דרישות הגילוי הכלולות בנדבך השלישי של הוראות "באזל 2", ובמסגרת יישום מדיניות המכוונת לשיפור איכות המידע הנכלל בדוחות הכספיים של התאגידים הבנקאיים, וליצירת בסיס למשמעת שוק אפקטיבית - פרסם בנק ישראל ביום 26 בנובמבר 2013 הוראת שעה בנושא: "יישום דרישות גילוי לפי הנדבך השלישי של באזל 2: דרישות גילוי בגין תגמול".

ההוראה נועדה לאפשר למשתתפים בשוק להעריך את איכות שיטות התגמול בתאגיד הבנקאי וכוללת דרישות גילוי המתייחסות להיבטים איכותיים וכמותיים של מדיניות התגמול בתאגיד הבנקאי, כמפורט להלן:

א. היבטים איכותיים:

- מידע לגבי הגופים הקשורים להסדרי התגמול הנהוגים בתאגיד הבנקאי, לרבות: הגופים המפקחים על התגמול, (ככלל, צפוי שועדת התגמול של הדירקטוריון תהיה האורגן שיופקד על תחום זה), היועצים החיצוניים שעסקו בתחום זה, ופרטים לגבי קבוצות עובדים מסויימות, כגון: "נושאי משרה בכירה" (כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור), ו"עובדים מרכזיים" (המוגדרים כעובדים שפעילותם עלולה להשפיע על פרופיל הסיכון של הבנק).
- תיאור מדיניות ומבנה תהליכי התגמול, לרבות תיאור המנגנונים שיבטיחו תגמול הולם לעובדים העוסקים בסיכונים ובציות.
- תיאור השיטות להטמעת הסיכונים אליהם חשוף התאגיד הבנקאי בתהליך התגמול, לרבות: סקירת הסיכונים העיקריים המהווים מרכיב בתהליך קביעת התגמול, המדדים העיקריים הנכללים בחישוב רמת החשיפה לסיכונים, ותיאור הקשר שבין קביעת רמות חשיפה אלו לחישוב התגמול.
- תיאור השיטות ליצירת קשר בין היקף התגמול לבין הביצועים העסקיים בתקופת חישוב התגמול, לרבות: סקירת מדדי הביצוע העיקריים, השיטות להפחתת התגמול עקב ירידה במדדי הביצוע, והקשר שבין התגמול לביצועים האישיים.
- תיאור השיטות ליצירת זיקה בין התגמול, לביצועים ארוכי הטווח של התאגיד הבנקאי, לרבות: תיאור המדיניות לדחיית והבשלת "תגמול משתנה", והמדיניות להתאמת "תגמול נדחה".
- תיאור הסוגים השונים של "תגמול משתנה" הנהוגים בתאגיד הבנקאי, והמדיניות לקביעת קבוצות העובדים הזכאיות לכל אחד מסוגי תגמול אלה.

ב. היבטים כמותיים:

- מספר הדיונים שקיים הגוף המפקח על נושא התגמול בתאגיד הבנקאי.
- נתונים לגבי התגמולים ששולמו בתקופת הדיווח, לרבות: מספר העובדים שקיבלו "תגמול משתנה", "תגמול מובטח", מענק "בעת חתימה", ופיצויי פרישה - וההיקף הכספי של כל אחד מתשלומים אלו.
- פרטים לגבי ה"תגמול הנדחה", לרבות: יתרת התגמול שטרם שולמה והיקף הסכומים שנדחו בעבר ושולמו בתקופת הדיווח.
- פרטים לגבי סוגי התגמול ששולמו בתקופת הדיווח, תוך אבחנה בין: תגמול "קבוע" ו"משתנה", תגמול "נדחה" ו"שאינו נדחה", וסוגי התשלום (מזומן, מניות, וצורות תשלום אחרות).
- פרטים לגבי חשיפת העובדים להתאמות משתמעות או מפורשות לגבי תגמול שהוכרז וטרם שולם (תגמול נדחה), לרבות:
 - סכומי תגמול נדחה שטרם שולם, החשופים להתאמות בדיעבד.
 - היקף הסכומים שהופחתו בתקופת הדיווח מהתגמול הנדחה בגין התאמות מפורשות בדיעבד, ובגין התאמות משתמעות בדיעבד.

ההנחיות שנכללו בהוראה ייכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014. הבנק נערך ליישום ההנחיות במועד שנקבע לכניסתן לתוקף. להערכת הנהלת הבנק ליישום ההנחיות לא יהיו השלכות מהותיות על פעילות הבנק, מעבר להיבטי הגילוי שנכללו בהוראה.

(7) הוראת שעה בנושא: "דרישות גילוי של באזל הנוגעות להרכב ההון"

בעקבות פרסום התיקון להוראות ניהול בנקאי תקין מס' 208-201 (ראה פרק ג'12 להלן), במסגרתו אומצו עקרונות "המסגרת הפיקוחית הגלובלית לחיזוק עמידות המערכת הבנקאית" (להלן: "כללי באזל 3"), ובהמשך למסמך "ועדת באזל" בנושא: "דרישות גילוי על הרכב ההון" שפורסם בחודש יוני 2012 (המהווה חלק אינטגרלי ממסגרת העבודה החדשה), פרסם בנק ישראל ביום 29 באוגוסט 2013 תיקון להוראות הדיווח לציבור בנושא: "דרישות גילוי של באזל הנוגעות להרכב ההון".

ההוראה מאמצת את הכללים שפורסמו במסמך "ועדת באזל", כאמור, וכוללת הנחיות המרחיבות את הגילוי שניתן למכשירי ההון שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי, לרבות:

- תיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי ההון שהונפקו (יוצג באתר האינטרנט של הבנק, על פי מתכונת סטנדרטית שנקבעה על ידי בנק ישראל).
- גילוי מפורט על מרכיבי ההון הפיקוחי (יוצג באתר האינטרנט של הבנק, על פי מתכונת סטנדרטית שנקבעה על ידי בנק ישראל).
- תיאור הקשר שבין פריטים מסוימים שנכללו במאזן הבנק, לבין רכיבי ההון הפיקוחי. ההנחיות שנכללו בהוראה ייכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014. עם זאת, נדרשו התאגידים הבנקאיים להרחיב את הגילוי שייכלל בדוחות השנתיים ליום 31 בדצמבר 2013, ולכלול בו מידע נוסף לגבי ההשלכות הצפויות בגין יישום כללי "באזל 3" על הרכב ההון, נכסי הסיכון ויחסי הלימות ההון, במועד יישומם לראשונה של כללים אלו (1 בינואר 2014), כדלקמן:
- הביאור על הלימות ההון בדוחות הכספיים לשנת 2013, יכלול "נתוני פרפורמה" שישקפו את ההשלכות הצפויות בשל יישום כללי "באזל 3", על נתונים מסוימים המשמשים בחישוב יחסי הלימות ההון (בהתחשב בהקלות שנכללו ב"הוראות המעבר"), לו היו הכללים מיושמים כבר ביום 31.12.2013, כדלקמן:
 - הון עצמי, רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים.
 - ההון הכולל, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים.
 - היתרות המשוקללות של נכסי הסיכון.
 - יחס הון עצמי, רובד 1, לרכיבי סיכון.
 - יחס הון עצמי, רובד 1, הנדרש על ידי המפקח על הבנקים.
 - יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון, הנדרש על ידי המפקח על הבנקים.
- הבנק יישם דרישה זו וכלל את המידע הנדרש בדוחות הכספיים - ראה ביאור 13 בדוחות הכספיים. בנוסף, דוח הדירקטוריון לשנת 2013 יכלול מידע (איכותי וכמותי) שיפרט את הגורמים העיקריים שצפויים להשפיע על ההון והיתרות המשוקללות של נכסי הסיכון, בגין אימוץ כללי "באזל 3". הבנק יישם דרישה זו בדוחות כספיים אלו - ראה פרק 13 ד' להלן.

(8) טבלת קשר - בין דרישות הגילוי (בנדבך השלישי), לבין המידע שנכלל בדוח

במטרה לרכז את המידע שנדרש בהוראת השעה מיום 13.10.2009, במקשה אחת - נדרשו התאגידים הבנקאיים לפרסם בדוח טבלה הקושרת בין דרישות הגילוי שבהוראה - לבין הפרקים או הביאורים שבהם נכלל המידע הנדרש, בדוח השנתי.

בטבלה המצורפת להלן - ניתנים הפרטים שנדרשו, כאמור:

דרישות הגילוי בהוראת השעה		פרטים לגבי המידע שניתן (מיקום)			
מס' סעיף	מס' סוג המידע	פרטי המידע הנדרש	מיקום ראשי	מיקום משני	עמוד
טבלה 1 - תחולת היישום:					
1.	א.	איכותי	שם חברת האם	דוח דירקטוריון	פרק 13ד(1)א' 154
2.	ב.	איכותי	הבדלים בין בסיסי האיחוד	דוח דירקטוריון	פרק 13ד(1)ב' 154
3.	ג.	איכותי	איסורים והגבלות על העברת הון פיקוחי	דוח דירקטוריון	פרק 13ד(1)ג' 155
טבלה 2 - מבנה ההון:					
4.	א.	איכותי	התכונות העיקריות של מכשירי ההון	דוח דירקטוריון	פרק 13ד(2)א' 156
5.	ב.	כמותי	סכום ההון ברובד הראשון	דוח דירקטוריון	פרק 13ד(2)ב' 156
6.	ג.	כמותי	סכום ההון ברובד השני	דוח דירקטוריון	פרק 13ד(2)ב' 156
7.	ה.	כמותי	הון כולל כשיר	דוח דירקטוריון	פרק 13ד(2)ב' 156
טבלה 3 - הלימות ההון:					
8.	א.	איכותי	גישת התאגיד להערכת הלימות ההון הנדרשת	דוח דירקטוריון	פרק 13ד(3) 156
9.	ב.	כמותי	נכסי סיכון בחתך יישות נגדית	דוח דירקטוריון	פרק 13ד(3) 158
10.	ד.	כמותי	נכסי סיכון ודרישות ההון בגין סיכויי שוק	דוח דירקטוריון	פרק 13ד(3) 158
11.	ה.	כמותי	נכסי סיכון ודרישות ההון בגין הסיכון התפעולי	דוח דירקטוריון	פרק 13ד(3) 158
12.	ו.	כמותי	סך נכסי הסיכון ודרישות ההון	דוח דירקטוריון	פרק 13ד(3) 158
13.	ז.	כמותי	יחס הון כולל יחס הון ברובד הראשון	דוח דירקטוריון	פרק 13ד(3) 159

(8) טבלת קשר - בין דרישות הגילוי (בנדבך השלישי), לבין המידע שנכלל בדוח (המשך)

מס' מס' סעיף המידע	סוג המידע	דרישות הגילוי בהוראת השעה			פרטים לגבי המידע שניתן (מיקום)	
		פרטי המידע הנדרש	מיקום ראשי	מיקום משני	עמוד	
טבלה 4 - סיכון אשראי - דרישות גילוי כלליות:						
14.	א.	איכותי	גילוי איכותי כללי (סעיף 824 בהוראה), לרבות:	דוח דירקטוריון	פרק 12 ב'1	102
			- הגדרת הלוואות בפיגור והלוואות פגומות	דוח דירקטוריון	פרק 12 ב'4	106
			- הגישות לקביעת הפרשות ספציפיות וכלליות	דוח דירקטוריון	פרק 12 ב'4	106
			- מדיניות ניהול סיכון האשראי	דוח דירקטוריון	פרק 12 ב'1	103
15.	ב.	כמותי	סך חשיפות האשראי בחתך סוגי אשראי	דוח דירקטוריון	פרק 12 ב'5	109
16.	ג.	כמותי	התפלגות חשיפות האשראי בחתך אזור גאוגרפי	סקירת ההנהלה	תוספת ו'	222
17.	ד.	כמותי	התפלגות חשיפות האשראי בחתך צד נגדי	דוח דירקטוריון	פרק 12 א'5	110
18.	ה.	כמותי	התפלגות תיק האשראי לפי תקופה לפרעון	דוח דירקטוריון	פרק 12 א'5	111
19.	ו.	כמותי	התפלגות תיק האשראי לפי ענף עיקרי, לרבות:	סקירת ההנהלה	תוספת ה'	220
			- הלוואות פגומות והלוואות בפיגור	סקירת ההנהלה	תוספת ה'	220
			- יתרות הפרשות ספציפיות וכלליות	סקירת ההנהלה	תוספת ה'	220
			- הפרשות ספציפיות שהוכרו ברווח והפסד	סקירת ההנהלה	תוספת ה'	220
20.	ז.	כמותי	הלוואות פגומות ובפיגור, בחתך אזור גיאוגרפי	סקירת ההנהלה	תוספת ו'	222
21.	ח.	כמותי	תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי	דוח כספי	ביאור 4 א'1	260

(8) טבלת קשר - בין דרישות הגילוי (בנדבך השלישי), לבין המידע שנכלל בדוח (המשך)

פרטים לגבי המידע שניתן (מיקום)		דרישות הגילוי בהוראת השעה		
עמוד	מיקום משני	מיקום ראשי	פרטי המידע הנדרש	מס' סעיף סוג המידע
טבלה 5 - סיכון אשראי - גילוי לגבי תיקים המטופלים בגישה הסטנדרטית:				
			תיקים המטופלים בגישה הסטנדרטית:	א. 22. איכותי
112	פרק 12ב(6)(א)	דוח דירקטוריון	- שמות חברות דרוג אשראי	
112	פרק 12ב(6)(ב)	דוח דירקטוריון	- סוגי החשיפות האשראי שדורגו	
112	פרק 12ב(6)(ג)	דוח דירקטוריון	- ייחוס דרוגי אשראי פומביים לנכסים אחרים	
112	פרק 12ב(6)(ד)	דוח דירקטוריון	- התאמה בין הסולם האלפא - נומרי, לקבוצות הסיכון	
112	פרק 12ב(6)(ה)	דוח דירקטוריון	חשיפת אשראי בחתך משקלות סיכון ומקזזי סיכון	ב. 23. כמותי
טבלה 7- הפחתת סיכון אשראי - גילויים בגישה הסטנדרטית:				
			גילוי איכותי כללי (סעיף 824), לרבות:	א. 24. איכותי
114	פרק 12ב(7)(א)	דוח דירקטוריון	- מדיניות ותהליכים לגבי קיזוז מאזני חוץ מאזני	
115	פרק 12ב(7)(ב)	דוח דירקטוריון	- מדיניות ותהליכים לגבי הערכת שווי וניהול ביטחון	
115	פרק 12ב(7)(ג)	דוח דירקטוריון	- תאור סוגי הבטחונות	
-	-	לא רלבנטי	- ערבים וצדדים נגדיים לנגזרי אשראי	
116	פרק 12ב(7)(ד)	דוח דירקטוריון	- מידע לגבי ריכוזיות סיכונים אשראי	
117	פרק 12ב(7)(ה)	דוח דירקטוריון	קיזוזי בטחונות כשירים בחתך צד נגדי	ב. 25. כמותי
117	פרק 12ב(7)(ה)	דוח דירקטוריון	קיזוזי ערכויות בחתך צד נגדי	ג. 26. כמותי

(8) טבלת קשר - בין דרישות הגילוי (בנדבך השלישי), לבין המידע שנכלל בדוח (המשך)

מס' מס' סעיף	סוג המידע	דרישות הגילוי בהוראת השעה		פרטים לגבי המידע שניתן (מיקום)	
		פרטי המידע הנדרש	מיקום ראשי	מיקום משני	עמוד
טבלה 8 - גילוי כללי לגבי חשיפות שקשורות לסיכון אשראי של צד נגדי:					
27.	א.	איכותי	גילוי איכותי כללי (סעיף 824), לרבות:	דוח דירקטוריון	פרק 13 ד' (5)
			- שיטות להקצאת הון כלכלי וקביעת מגבלות אשראי	דוח דירקטוריון	פרק 13 ד' (5)
			- מדיניות להגנה, הערכת שווי, וניהול הבטחונות	דוח דירקטוריון	פרק 13 ד' (5)
			- סוגים עיקריים של בטחונות	דוח דירקטוריון	פרק 13 ד' (5)
			- מדיניות בקשר לסיכון ב"כונן השגוי"	דוח דירקטוריון	פרק 13 ד' (5)
			- השפעת השינוי בדירוג האשראי על סכומי הבטחון	דוח דירקטוריון	פרק 13 ד' (5)
28.	ב.	כמותי	שווי הוגן, קיזוזים וחשיפת אשראי נוכחית	דוח דירקטוריון	פרק 13 ד' (5)
29.	ג.	כמותי	סיכון אשראי של צד נגדי בנגזרי אשראי	לא רלבנטי	-

טבלה 9 - איגוח - גילוי בגישה הסטנדרטית:

30.	א.	איכותי	גילוי איכותי כללי (סעיף 824 להוראה)	לא רלבנטי	-
31.	ב.	איכותי	מדיניות חשבונאית לגבי פעילות איגוח	לא רלבנטי	-
32.	ג.	איכותי	שמות חברות דרוג ששימשו לאיגוחים	לא רלבנטי	-
33.	ד.	כמותי	יתרות החשיפה שאוגחו	לא רלבנטי	-
34.	ה.	כמותי	חשיפות איגוח פגומות	לא רלבנטי	-
35.	ו.	כמותי	התפלגות יתרות איגוח לפי סוג החשיפה	לא רלבנטי	-
36.	ז.	כמותי	חשיפות איגוח ודרישות ההון בגיבן	לא רלבנטי	-
37.	ח.	כמותי	איגוחים המטופלים בשיטת הפרעון המוקדם	לא רלבנטי	-
38.	ט.	כמותי	פעילות איגוח שבוצעה בשנה הנוכחית	לא רלבנטי	-

(8) טבלת קשר - בין דרישות הגילוי (בנדבך השלישי), לבין המידע שנכלל בדוח (המשך)

פרטים לגבי המידע שניתן (מיקום)		דרישות הגילוי בהוראת השעה			
עמוד	מיקום משני	מיקום ראשי	פרטי המידע הנדרש	מס' סעיף	מס' סוג המידע
טבלה 10 - סיכון שוק - גילוי לגבי הגישה הסטנדרטית:					
128	פרק 12ג(1)	דוח דירקטוריון	גילוי איכותי כללי (סעיף 824)	איכותי	א. 39
140	פרק 12ג(6)	דוח דירקטוריון	דרישות הון בגין: סיכוני ריבית, מניות ושער חליפין	כמותי	ב. 40
טבלה 12 - סיכון תפעולי:					
144	פרק 12ה'	דוח דירקטוריון	גילוי איכותי וגישות להערכת ההון הנדרש	איכותי	א. 41
144	פרק 12ה'	דוח דירקטוריון	גילוי לגבי שימוש בביטוח	איכותי	ב. 42
טבלה 13 - גילוי לגבי פוזיציות במניות בתיק הבנקאי:					
159	פרק 13 ד(4)	דוח דירקטוריון	גילוי איכותי כללי (סעיף 824), לרבות:	איכותי	א. 43
160	פרק 13 ד(4)	דוח דירקטוריון	- אבחנה בין החזקות למימוש, להחזקות אחרות.		
160	פרק 13 ד(4)	דוח דירקטוריון	- הטיפול החשבונאי בהחזקות במניות		
161	פרק 13 ד(4)	דוח דירקטוריון	היתרה המאזנית של השקעות ושוויין ההוגן	כמותי	ב. 44
161	פרק 13 ד(4)	דוח דירקטוריון	התפלגות ההשקעות במניות בחתך סחירות	כמותי	ג. 45
161	פרק 13 ד(4)	דוח דירקטוריון	דרישות הון בגין השקעות במניות	כמותי	ו. 46
טבלה 14 - סיכון ריבית בתיק הבנקאי:					
131	פרק 12ג(3)	דוח דירקטוריון	גילוי איכותי כללי (סעיף 824), לרבות:	איכותי	א. 47
132	פרק 12ג(3)	דוח דירקטוריון	- אופי סיכון הריבית בתיק הבנקאי		
134	פרק 12ג(3)	דוח דירקטוריון	- הנחות לגבי פרעונות מוקדמים		
132	פרק 12ג(3)	דוח דירקטוריון	- תדירות מדידת סיכון הריבית		
137	פרק 12ג(3)	דוח דירקטוריון	ניתוח רגישות של החשיפה לסיכון הריבית	כמותי	ב. 48

14. "באזל 3"

א. כללי

בעקבות המשבר הפיננסי והכלכלי שהתחולל בשנת 2007 ולאחריה, במהלכו נחשפה המערכת הבנקאית העולמית להפסדי מסחר ואשראי מערכתיים שלא היה ביכולתה לספוג, ובעקבותיהם נאלצה המערכת הציבורית להתערב באמצעות הזרמה חסרת תקדים של נזילות, הון וערבויות (במטרה למנוע מחנק אשראי ונזילות, שעלולים היו לערער את הכלכלה הריאלית), החליטה "ועדת באזל" לערוך רפורמה מקיפה בכללים הקיימים לניהול סיכונים, שתחזק את כללי ההון והנזילות הגלובליים, ותשפר את יכולת המגזר הבנקאי לספוג זעזועים הנגרמים במצבים של לחצים פיננסיים או כלכליים מכל מקור שהוא, ותקטין את הסיכון לזליגת משברים עתידיים מהמגזר הפיננסי למגזר הריאלי.

בחודש דצמבר 2010 פרסמה "ועדת באזל" את המלצותיה לחבילת הרפורמות במסמך ל"מסגרת פיקוחית גלובלית לחיזוק המערכת הבנקאית" (להלן: כללי "באזל 3"). המסמך כולל הנחיות שנועדו לשפר את ניהול הסיכונים והממשל התאגידי ולחזק את הגילוי והשקיפות של התאגידים הבנקאיים, ובכללן:

- **שיפור האיכות של בסיס ההון** - באמצעות צמצום המרכיבים הנכללים ברובד הראשון של ההון, שיתבסס בעיקר על הון מניות ועודפים.
 - **חיזוק "כיסוי הסיכון"** - באמצעות אימוץ כללים חדשים למדידת השפעת סיכונים צד נגדי בחישוב יחס הלימות ההון, לרבות: חיזוק דרישת ההון בגין סיכונים אשראי של צד נגדי, שימוש במבחני קיצון בחישוב דרישת ההון בגין סיכונים אשראי של צד נגדי, הקצאת הון בגין הפסדים פוטנציאליים שעלולים להיווצר בגין הידרדרות איכות האשראי של הצד הנגדי, ומתן תמריץ לתאגידים הבנקאיים להגדיל את היקף העסקאות במכשירים נגזרים המבוצעות עם "צדדים נגדיים מרכזיים".
 - **קביעת מגבלת ל"יחס מינוף"** - במטרה לצמצם את המינוף במערכת הבנקאית ולקבוע מדידה פשוטה ובלתי תלויה של מרכיב זה שתשלים את המדידה מבוססת הסיכון.
 - **הקטנת "פרו - מחזוריות" וקביעת כריות "אנטי מחזוריות"** - באמצעות הקצאת "כריות בטחון" ונקיטת צעדים רגולטוריים שיפחיתו את הצורך לביצוע מהלכים סימולטניים זהים בעת משבר, על ידי משתתפי השוק, הפוגעים ביציבות בצורה משמעותית.
 - **הפחתת "סיכון מערכת"** - באמצעות קביעת סטנדרטים גבוהים יותר לספיגת הפסדים לקבוצות בנקאיות מסוימות שסווגו כ"בנקים חשובים מערכתית".
 - **קביעת "תקן נזילות גלובלי"** - באמצעות תקנים בינלאומיים לניהול סיכון הנזילות, שיתייחסו הן לניהול הנזילות לטווח קצר, והן לטווח הבינוני והארוך.
- למידע נוסף, באשר לתיקונים להוראות ניהול בנקאי תקין שפורסמו על ידי בנק ישראל, המאמצות את כללי "באזל 3" - ראה סעיף ג' להלן.

ב. קביעת מגבלות ל"יחס הון הליבה"

ביום 28 במרס 2012 פרסם בנק ישראל הוראה בנושא: "מסגרת באזל 3 - יחסי הון ליבה מינימליים", במסגרת היערכות בנק ישראל לאימוץ כללי "באזל 3" בישראל.

לדעת בנק ישראל מתאפיין המשק הישראלי בכלל, והמערכת הבנקאית בישראל בפרט, בסיכונים ייחודיים לרבות:

- חשיפה לזעזועים המתרחשים בחו"ל ולסיכונים בגין שינויים בשערי החליפין, הנובעים ממרכיב גבוה של יצוא בתוצר המקומי.
- חשיפת אשראי מערכתית לקבוצות לווים מסוימות, הנובעת מריכוזיות אשראי גבוהה במערכת הבנקאית.
- חשיפה גבוהה של המשק הישראלי לסיכון "משבר בנקאות מערכתית", בשל מספר נמוך של תאגידים בנקאיים הפועלים בישראל ולאור היקפה המשמעותי של המערכת הבנקאית ביחס למימדי המשק המקומי.

לאור האמור לעיל, נקבע בהוראה יעד ליחס "הון ליבה" מינימלי בשיעור שלא יפחת מ- 9% (על פי כללי "באזל 3"), שיחול על כלל התאגידים הבנקאיים בישראל החל מיום 1.1.2015.

יצוין בהקשר זה כי יחס הון הליבה של הבנק (המחושב על פי כללי "באזל 2") ליום 31.12.2013, מסתכם ב- 10.5%.

למידע נוסף באשר למגבלות שנקבעו על ידי בנק ישראל לגבי יחס ההון הכולל (המחושב על פי כללי "באזל 3") - ראה סעיף ג' להלן.

לפרטים נוספים באשר להשלכות ("פרופורמה") שיהיו ליישום כללי "באזל 3" על אמצעי ההון ונכסי הסיכון של הבנק - לו היו הכללים מיושמים כבר ביום 31.12.2013 - ראה סעיף ד' להלן.

ג. תיקונים להוראות ניהול בנקאי תקין בנושא: "באזל 3"

בהמשך להנחיות שפורסמו על ידי בנק ישראל בנושא "יחסי ההון המינימליים על פי כללי באזל 3" (ראה סעיף ב' לעיל), ובמסגרת ההיערכות לאימוץ כללי "באזל 3", פרסם בנק ישראל ביום 30.5.2013 תיקונים להוראות ניהול בנקאי תקין מס' 205 - 201, 208 ו- 211, הכוללים התאמות לכללי המדידה הקיימים בנושא: "ניהול סיכונים" (כללי "באזל 2"), והנחיות חדשות המטמיעות את העקרונות שנכללו במסמך ועדת באזל שפורסם בחודש דצמבר 2010 (כללי "באזל 3"), המתייחסים בעיקר לשיפור איכות "בסיס ההון", ולחיזוק "כיסוי הסיכון", כמפורט להלן:

- הוחמרו הקריטריונים להכרה במרכיבי הון שייכללו במסגרת ההון ב"רובד הראשון" והם יכללו בעיקר: הון מניות, עודפים וקרנות הון (לרבות פרמיה על מניות).
- נוסף רובד הון נוסף: "רובד ראשון נוסף", שיכלול מכשירי חוב הוניים צמיתים (ואפשרות לפדיון מוקדם רק לאחר שחלפו חמש שנים לפחות ממועד הנפקתם, ובכפוף לקבלת אישור מוקדם מבנק ישראל), הכוללים מנגנונים ל"ספיגת הפסדים", לרבות:
 - הפסקת תשלומי ריבית למחזיקים במכשיר, לפי שיקול דעתו הבלעדי של התאגיד הבנקאי המנפיק, מבלי שהפסקת התשלום תוגדר כ"אירוע כשל".
 - המרה אוטומטית של מכשיר החוב למניות, בכל עת שיחס "ההון העצמי ברובד הראשון", ירד מתחת לשיעור של 7%, או לאחר שהתקבלה הודעת המפקח על הבנקים, לפיה המרת מכשיר החוב למניות הכרחית לשמירת יציבות התאגיד הבנקאי המנפיק (אירוע "אי קיימות").

- בוטלה האבחנה הקיימת ב"כללי באזל 2", בין שני סוגי ההון ב"רובד השני" ("רובד שני" ו-"רובד שני עליון"). לפיכך, יכלול ההון ברובד השני רובד אחד בלבד. בנוסף, הוחמרו הקריטריונים להכרה במכשירי חוב הוניים שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי, כ"מרכיבי הון ברובד השני", כדלקמן:
 - המכשירים יונפקו לתקופה של חמש שנים לפחות ויהיו ניתנים לפדיון מוקדם רק לאחר שחלפו חמש שנים ממועד הנפקתם (בכפוף לקבלת אישור מוקדם מבנק ישראל).
 - המכשיר יכלול מנגנונים ל"ספיגת הפסדים", שיאפשרו המרה אוטומטית למניות בכל עת ש"יחס ההון העצמי ברובד הראשון" ייפול מתחת לשיעור של 5%, או לאחר שהתקבלה הודעת המפקח על הבנקים, לפיה המרת מכשיר החוב למניות הכרחית לשמירת יציבות התאגיד הבנקאי המנפיק (אירוע "אי קיימות").
- מאידך, יותר לתאגידים הבנקאיים לכלול במסגרת מרכיבי הון ב"רובד השני" גם את יתרת ה"הפרשה להפסדי אשראי המחושבת על בסיס קבוצתי" (ובתנאי שהסכום שייכלל בהון, כאמור לא יעלה על 1.25% מנכסי הסיכון המשוקללים בגין סיכויי אשראי, כהגדרתם בהוראות).
 - הוחמרו ההתאמות הפיקוחיות בגין אמצעי ההון, ונוספו מרכיבים נוספים שינוכו מההון ברובד הראשון, לרבות:
 - התאמות חשבונאיות בגין סיכון האשראי של הבנק (DVA), שנכללו בשווי ההוגן של ההתחייבויות בגין מכשירים נגזרים.
 - מיסים נדחים לקבל שמימושם מתבסס על הרווחיות העתידית של התאגיד הבנקאי.
 - "עודף מיסים נדחים" המהווה את יתרת המיסים נדחים לקבל, שנוצרו מהפרשי עיתוי, העולה על 10% מההון ב"רובד הראשון" (בכפוף להוראות המעבר - ראה הרחבה להלן).
 - בהמשך למגבלות שהוטלו על יחס ההון ברובד הראשון על ידי המפקח על הבנקים ביום 28.3.2012, נכללה בהוראה מגבלה לפיה, "יחס ההון המזערי" הכולל לנכסי סיכון משוקללים בתאגידים הבנקאיים לא יפחת משיעור של 12.5%.
 - בנוסף, כוללים התיקונים שפורסמו על ידי בנק ישראל, כאמור: "הוראות מעבר" שיאפשרו אימוץ הדרגתי של ההנחיות החדשות שנכללו בהוראה - בכל הנוגע להחמרת הקריטריונים להכרה בהון, ולניכוי מההון, כדלקמן:
 - הדרישות לניכוי "עודף מיסים נדחים", יופעלו בהדרגה בשנים 2017 - 2014 (להלן: "תקופת המעבר") ויאומצו במלואן החל מיום 1.1.2018. האימוץ ההדרגתי יכלול ניכוי חלק מסוים בלבד מ"עודף המיסים הנדחים" (כהגדרתו בהוראה), והכרה בחלקו האחר כ"נכס סיכון".
 - מאחר שכתבי ההתחייבות שהונפקו על ידי התאגידים הבנקאיים בעבר, אינם עומדים בקריטריונים להכרה כמרכיב הון ב"רובד השני" (מכיוון שאינם כוללים מנגנון לספיגת הפסדים), נכלל בהוראת המעבר, מנגנון לאימוץ הדרגתי של הקריטריונים להכרה בהון פיקוחי לגבי כתבי ההתחייבות אלה, שיופעל בשנים 2021 - 2014 (להלן: "תקופת המעבר"), לפיו - כתבי התחייבות אלו יוכרו בחלקם כ"הון ברובד השני" בתקופת המעבר, בשיעורים הולכים ופוחתים, עד לביטולם המלא בתום תקופת המעבר.
 - ההפחתה הצפויה בהון העצמי של התאגידים הבנקאיים בגין אימוצם בעתיד של כללי המדידה החדשים בנושא: "זכויות עובדים" (ראה ביאור ג'1(3) בדוחות הכספיים), תידחה ותיפרס בחלקים שווים לאורך התקופה שממועד יישום ההנחיות החדשות ועד ליום 1 בינואר 2018.

התיקונים להוראות הניהול הבנקאי התקין, המפורטות לעיל, נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014. הבנק מיישם את ההנחיות שנכללו בתיקונים להוראה, כאמור, במועד כניסתן לתוקף. בסעיף ד' להלן נכלל "מידע פרופורמה" באשר להשלכות הצפויות בגין יישום כללי "באזל 3", על אמצעי ההון של הבנק ונכסי הסיכון שלו, לו היו כללים אלו מיושמים כבר ביום 31.12.2013.

ד. נתוני "פרופורמה", ליום 31.12.2013

כאמור בפרק 13(ד7) לעיל, פרסם בנק ישראל ביום 29 באוגוסט 2013 תיקון להוראות הדיווח לציבור בנושא: "דרישות הגילוי של באזל הנוגעות להרכב ההון".

במסגרת התיקון להוראה נדרשו התאגידים הבנקאיים להרחיב את הגילוי בדוח לשנת 2013 ולכלול במסגרת דוח הדירקטוריון מידע (איכותי וכמותי) המפרט את ההשלכות שיהיו לאימוץ "כללי באזל 3" על אמצעי ההון של בנק ונכסי הסיכון שלו.

בסעיף זה נכללים "נתוני פרופורמה" המציגים את ההשלכות הנובעות מיישום "כללי באזל 3" על: אמצעי ההון של הבנק, נכסי הסיכון שלו, ויחסי הלימות ההון - לו היו כללים אלו מיושמים כבר ביום 31.12.2013, כמפורט להלן:

31.12.2013			
יישום כללי באזל 3 - "פרופורמה"			
יתרה	השינוי הנדרש	כללי "באזל 2"	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
א. אמצעי ההון			
1,918	66	1,852	• הון ברובד הראשון
720	(12)	732	• הון ברובד השני
2,638	54	2,584	הון כולל כשיר
18,122	466	17,656	ב. נכסי סיכון
ג. יחס ההון לרכיבי סיכון			
10.6	0.1	10.5	• יחס הון ברובד הראשון
14.6	-	14.6	• יחס הון כולל

חלק ה' - גילוי ובקרה

15. מדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים

הדוחות הכספיים של הבנק ערוכים על פי עקרונות וכללי חשבונאות שעיקרם פורט בביאור 1 בדוחות הכספיים.

יישום של כללי חשבונאות אלו, על ידי הנהלת הבנק בעת עריכת הדוחות הכספיים, כרוך לעיתים בהנחות, הערכות ואומדנים שונים המשפיעים על הסכומים המדווחים של נכסים והתחייבויות (לרבות התחייבויות תלויות) ועל התוצאות הכספיות המדווחות של הבנק. ייתכן שהתממשותם בעתיד של ההערכות והאומדנים כאמור, יהיה שונה מכפי שהוערך בעת עריכת הדוחות הכספיים.

חלק מהאומדנים וההערכות בהם נעשה שימוש, כרוך במידה רבה של אי ודאות או רגישות למשתנים שונים. אומדנים והערכות מסוג זה, שהשתנותם עשויה להשפיע באופן מהותי על התוצאות הכספיות המוצגות בדוחות הכספיים, נחשבים לאומדנים והערכות בנושאים "קריטיים".

הנהלת הבנק בדעה כי האומדנים וההערכות שישומו בעת עריכת הדוחות הכספיים הינם נאותים ונעשו על פי מיטב ידיעתה ושקול דעתה המקצועי.

בהמשך לאמור לעיל, מובאת להלן סקירה תמציתית של הערכות ואומדנים חשבונאיים בנושאים "קריטיים".

א. הפרשות להפסדי אשראי

(1) הפרשות להפסדי אשראי על בסיס פרטני

אחת לרבעון בוחנת הנהלת הבנק על "בסיס פרטני" את מרבית תיק האשראי של הבנק, הכולל את כל החבויות שיתרתן עולה על 50 אלף ש"ח, במטרה להעריך את ההפסד האפשרי הגלום בו. תהליך הערכת ההפסד האפשרי הגלום בתיק האשראי כולל שני שלבים:

- זיהוי הלקוחות שחלה הרעה בדירוג האשראי שלהם, עקב העדר יכולת לעמוד בהתחייבויותיהם כלפי הבנק או בשל מאפיינים עסקיים אחרים וסיווגם, כפועל יוצא מכך, כ"חובות בעייתיים" בהתאם להגדרות שנקבעו בהוראות בנק ישראל (ועל פי קריטריונים שנקבעו בהוראות הנ"ל), כ: "חובות פגומים", "חובות נחותים", או "חובות בהשגחה מיוחדת".

- עריכת הפרשות להפסדי אשראי על בסיס פרטני בגין חייבים שסווגו כ"חובות הפגומים" (המוגדרים כחייבים, שלהערכת הבנק לא יהיה ביכולתם לעמוד בהתחייבויותיהם כלפיו, לפי התנאים החוזיים של החוב). בקביעת הפרשות להפסדי אשראי על בסיס פרטני מתבססת הנהלת הבנק על מידע הקיים בידיה לגבי החייב, כגון: הבטחות שהועמדו על ידי החייב להבטחת החוב, תקבולים אחרים הצפויים מהחייב, והמועדים הצפויים למימוש הבטחות או לקבלת תקבולים אחרים.

יתרת ה"חובות הפגומים", נטו, הכלולה בתיק האשראי הנבחן על "בסיס פרטני" בבנק ליום 31 בדצמבר 2013, מסתכמת בכ- 288 מיליוני ש"ח, נטו, ומהווה כ- 2.8% מתיק האשראי הנבחן על בסיס פרטני לאותו תאריך. ההפרשה להפסדי אשראי שנערכה בגין חובות אלו ליום המאזן מסתכמת בכ- 108 מיליוני ש"ח, ומתוכה נזקק לדוח הרווח והפסד, בשנת 2013 סך של כ- 75 מיליוני ש"ח, נטו.

תהליך הערכת הפרשות להפסדי אשראי בגין האשראי הנבחן על בסיס פרטני, כמתואר לעיל, מתבסס על אומדנים משמעותיים הכרוכים במידה רבה של אי ודאות (כגון: שוויים ההוגן של הבטחונות, כושר ההחזר של החייב וכו') ונשענים על הערכות סובייקטיביות, הן לגבי הקטגוריה בה סווג החוב הבעייתי (כגון: הבחנה בין "חוב בהשגחה מיוחדת" ל"חוב נחות"), והן לגבי הגורמים המשמשים בחישוב ההפרשה (כגון: מועדי המימוש של הבטחונות והצפי לקבלת תקבולים נוספים).

לשינוי באומדנים או בהערכות שתוארו כאמור לעיל, עשויה להיות השפעה משמעותית על ההפרשה להפסדי אשראי שנכללה בדוחות הכספיים של הבנק.

בנוסף לאמור לעיל, חלק מהאומדנים שצוין לעיל נשען על משתנים כלכליים או משתני שוק וחלקם מתעדכן ככל שהנסיון שנצבר בטיפול בחייב רב יותר. לפיכך, בוחנת הנהלת הבנק אחת לרבעון את האומדנים המשמשים בקביעת ההפרשות בגין החובות הבעייתיים ומעדכנת אותם במידת הצורך.

(2) הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי

על פי הכללים שנקבעו בהוראות בנק ישראל, נדרשו התאגידים הבנקאיים לערוך בדוחותיהם הכספיים גם הפרשות להפסדי אשראי על "בסיס קבוצתי" (מעבר להפרשות להפסדי אשראי על "בסיס פרטני", כאמור לעיל).

הפרשות אלו נערכות בגין ההפסדים הגלומים בתיק האשראי של התאגיד הבנקאי, שבגינם לא נערכו הפרשות להפסדי אשראי על בסיס פרטני, ומהוות אומדן להפסדי אשראי הצפויים בגין אשראים אלו ("תקינים ובעייתיים").

אומדן ההפרשות כאמור מבוסס על כללים שנקבעו בהוראות שעה שפורסמה על ידי בנק ישראל.

הוראת השעה חלה על כלל מכשירי האשראי בבנק (למעט חובות שסווגו כ"פגומים" והלוואות לדיוור שההפרשה להפסדי אשראי בגינן מחושבת לפי שיטת "עומק הפיגור").

בהתאם להנחיות שנכללו בהוראת השעה מחושבת ה"הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי", בגין אשראים אלו כמכפלה של יתרות החוב הרשומות של האשראים עליהם חלה ההוראה (המפולחות בחתך "ענפי משק"), ב"מקדם הפרשות להפסדי אשראי" (כמפורט לעיל), עבור כל אחד מענפי המשק, כאמור - תוך הבחנה בין: "אשראי בעייתי", ואשראי "אחר" (חובות תקינים).

קביעת מקדמי ההפרשות ליום 31.12.2013 התבססה על הנחיות שנקבעו בטיטת הוראה שהופצה על ידי בנק ישראל ביום 10 באפריל 2013.

בהתאם להוראה זו, "מקדם ההפרשות להפסדי אשראי" מהווה צירוף של שני המרכיבים הבאים:

- "מקדם החלטה" - הנגזר מנתוני המחיקות ההיסטוריים שנרשמו בתקופה של חמש שנים קלנדריות (להלן: "טווח ההפרשות"). מקדם החלטה מייצג את האומדן הטוב ביותר של ההפסדים הגלומים בתיק האשראי בכל אחד מענפי המשק, בהתבסס על נסיון העבר שנצבר.
- "מקדם התאמה" המהווה מרכיב הפרשה נוסף בגין גורמים סביבתיים שלא נכללו ב"מקדם החלטה", כגון: התפתחויות כלכליות בענף, התפתחויות החובות הבעייתיים בענף וכו'.

תהליך חישוב ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי, כמתואר לעיל, מתבסס על אומדנים משמעותיים הכרוכים במידה רבה של אי ודאות (כגון: קביעת "מקדם ההחלטה" בתוך טווח ההפרשות, עבור כל אחת מקבוצות האשראי, קביעת "מקדם ההתאמה" בהתבסס על השינויים שחלו בגורמים הסביבתיים, ההסתברות למימוש סיכוני האשראי החוץ מאזניים, וכו'), ונשענים על הערכות סובייקטיביות (כגון: איכות תיק האשראי בכל אחת מהקבוצות, השפעות גורמים סביבתיים והמשקל שיינתן לכל אחד מהם, המתאם שבין ההפרשות להפסדי אשראי שנרשמו בעבר, לבין ההפסד הנוכחי הגלום בתיק האשראי, וכו').

לפיכך, "ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי", רגישה לשינויים אפשריים באומדנים או בהערכות הסובייקטיביות, כמתואר לעיל, באופן שסטיה אפשרית בגורמים אלו, עלולה להטות את סכום ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי" שנכללו בדוחות הכספיים - במידה מהותית.

יתרת ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי ליום 31.12.2013 מסתכמת ב- 273 מיליון ש"ח, והיא מהווה כ- 1.17% מהיתרה הרשומה של סיכון האשראי לציבור בבנק.

ב. התחייבויות תלויות

כנגד הבנק תלויות ועומדות תביעות משפטיות בנושאים שונים, לרבות: חיוב ריבית שלא כדין (או שלא על פי המוסכם), התניית שירות בשירות, גביית עמלות או חיובים שונים שלא כדין, אי ביצוע הוראות והפעלת שיקול דעת מוטעה.

לצורך הערכת ההפסדים האפשריים בגין תביעות אלו, מתבססת הנהלת הבנק על חוות דעתם של היועצים המשפטיים המייצגים את הבנק בתביעות אלו ומסווגת אותן לאחת מהקטגוריות הבאות:

- **תביעות שצפוי הפסד בגינן** - לגביהן נערכת הפרשה בדוחות הכספיים על פי העובדות הידועות לבנק.
- **תביעות שהסיכוי להפסד בגינן קלוש** - לגביהן לא נערכת הפרשה להפסד, אך ניתן גילוי בגינן כאשר סכום התביעה הינו מהותי מאד.
- **תביעות שאפשרות התממשותן איננה קלושה** - לגביהן לא נערכת הפרשה להפסד, אך ניתן גילוי לסכום החשיפה הכולל של הבנק בגינן. על פי הוראות בנק ישראל, יינתן גילוי בדוחות הכספיים בגין התביעות המהותיות בקבוצה זו.

כאמור לעיל, שיוך התביעה לאחת הקטגוריות שצוינו לעיל, וערכת הפרשות להפסדים (ככל שיידרשו) מבוססים על חוות דעתם של יועצים משפטיים רלוונטיים.

חוות דעת אלה הינן סובייקטיביות ומתייחסות בחלקן לנושאים שונים ובכללם בקשות לאישור תובענות ייצוגיות, שהניסיון והידע שנצברו בהם עד כה, אינם מספיקים. לפיכך, ייתכן שתוצאות התממשותן של חלק מהתביעות בפועל, תהיה שונה מחוות דעתם של היועצים המשפטיים. לאור היקף התביעות התלויות כנגד הבנק, ייתכן שלאי התממשות חוות דעתם של היועצים המשפטיים כאמור, תהיה השפעה משמעותית על התוצאות הכספיות של הבנק.

הנהלת הבנק ויועציו המשפטיים בוחנים את התביעות אחת לרבעון ומעדכנים, במידת הצורך, את ההפרשות בגינן, על פי ההתפתחויות המשפטיות.

(1) התחייבות לתשלום פיצויי פרישה

על פי הוראות שפרסם בנק ישראל בשנת 2011, נדרשו התאגידים הבנקאיים לכלול בחישוב ההפרשות בגין התחייבותם לתשלום פיצויי פרישה לעובדיהם, גם התחייבויות (לרבות "התחייבויות משתמעות", כמשמעותן בכללי הדיווח הבינלאומיים) לתשלום הטבות נוספות (מעבר להתחייבות החוזית), לעובדים שיפרשו בעתיד. בהתאם להוראה נדרשו התאגידים הבנקאיים לחשב את ההפרשות בגין התחייבויותיהם לתשלום פיצויי פרישה על בסיס אקטוארי, שייקח בחשבון את שיעור העובדים שצפויים לפרוש בפרישה מוקדמת (מכל סיבה שהיא) ואת ההטבות הנוספות שצפויים לקבל עובדים אלה. על אף האמור לעיל, יתרת ההפרשה המחושבת על פי הכללים שנקבעו בגילוי דעת 20 של לשכת רואי חשבון בישראל (שעל בסיסם חושבה ההפרשה בגין התחייבות הבנק לתשלום פיצויי פרישה, עד למועד יישום ההוראה החדשה), תהווה "רף תחתון מינימלי" להתחייבות שתיכלל בדוחות הכספיים.

חישובי ההפרשות בגין ההתחייבות לתשלום פיצויי פרישה על בסיס אקטוארי כאמור, מבוססים על נסיון העבר ועל פרמטרים סטטיסטיים ותחזיות לגבי העתיד, כגון: תוחלת החיים הצפויה, שיעורי פרישה מוקדמים, גיל העובדים במועד פרישתם המוקדמת, שיעורי עליית השכר הריאלי הממוצעים בעתיד, ועוד. לפיכך, ההפרשה בגין התחייבות הבנק הנגזרת מהערכה אקטוארית זו רגישה לשינויים אפשריים בפרמטרים או בתחזיות עליהם היא מבוססת, באופן שסטייה אפשרית בגורמים אלו עלולה להטות את סכום ההתחייבות הכלול בדוחות הכספיים של הבנק - במידה מהותית.

בבסיס החישוב האקטוארי נכללו ההנחות הבאות:

- שיעורי פרישת העובדים בעתיד יתבססו על שיעורי הפרישה הממוצעים בשנים 2010 - 2004.
- סכומי ההטבות הנוספות שישולמו בעתיד, נוכח לערכם הנוכחי, בשיעור ריבית של 4% לשנה (הנגזר מהנחיות שפורסמו על ידי בנק ישראל).
- שיעור עליית השכר הריאלי הממוצע הצפוי בעתיד, יסתכם בכ- 2.5% לשנה. להלן נתונים לגבי השלכות של שינויים אפשריים בפרמטרים ובהנחות שעמדו בבסיס ההערכה האקטוארית, על הפרשות הבנק בגין התחייבותו לתשלום פיצויי פרישה ליום 31.12.2013:

גידול בהתחייבויות

מיליוני ש"ח

23	- עליה בשיעור של 1 נקודת האחוז בשיעורי הפרישה של העובדים
16	- עליה בשיעור של 10 נקודות האחוז בשיעורי הפיצויים המשולמים
22	- עליה בשיעור של 0.5 נקודות האחוז בשכר הריאלי השנתי של העובדים

(2) מענקי יובל והטבות לאחר הפרישה

על פי הסכמי העבודה הקיימים בבנק, זכאים עובדי הבנק לקבלת "מענקי ותק" הכוללים מספר חודשי משכורת וזיכוי ימי חופשה, לאחר שהשלימו 20, 30 ו- 40 שנות ותק בבנק. כמו כן זכאים עובדי הבנק להטבות מסוימות לאחר צאתם לגמלאות.

על פי כללי חשבונאות מקובלים יש לערוך הפרשה שתשקף את התחייבות הבנק בגין זכויות אלו. עם זאת, ההפרשה כפופה לגורמי אי ודאות, מכיוון שמימוש הזכויות שתוארו לעיל, מותנה בקיום "תנאי סף" מסוימים בעתיד - שאין ודאות להתממשותם בפועל. לפיכך, עריכת ההפרשות בגין התחייבות צפויה זו כרוכה במבחני הסתברות לפרמטרים מסוימים, לרבות:

- מספר העובדים שישלימו את תקופות הותק המזכות אותם במענק.
- מספר העובדים שיפרשו מהבנק במועד שנקבע לצאתם לגמלאות, ולא לפני כן.
- מספר העובדים שיממשו את ההטבות הניתנות לגימלאי הבנק, בתקופה המבוססת על תוחלת החיים הממוצעת.

לאור אי הודאות הכרוכה בעריכת ההפרשה החשבונאית בגין התחייבויות הבנק, כאמור לעיל, הורה בנק ישראל לתאגידים הבנקאיים, לחשב את ההפרשות החשבונאיות בגין התחייבויות עתידיות אלו, על בסיס אקטוארי, בהתחשב בהסתברות למימושן - ולהציג אותן בדוחות הכספיים על פי ערכן המהוון לתאריך עריכת ההפרשה.

בדוחות הכספיים של הבנק ליום 31 בדצמבר 2013, נכללו הפרשות בגין התחייבויות אלה, בהתאם לכללים שנקבעו על ידי בנק ישראל. יתרת ההפרשה בגין "מענקי ותק" אלה, ליום 31.12.2013 מסתכמת בסך של 108 מיליון ש"ח (31.12.2012 - 99 מיליון ש"ח).

ההפרשות נערכו על בסיס תחשיבים אקטואריים שנערכו על ידי אקטואר מומחה והתבססו על קריטריונים ופרמטרים שונים, לרבות:

- שיעור הפרישה הממוצע של עובדים, ברמות ותק שונות.
- תוחלת החיים הצפויה.
- גיל הפרישה מהעבודה.
- עליית שכר ריאלי עתידית צפויה בשיעור של 2.5% לשנה, בממוצע.
- היוון זרמי התשלומים הצפויים, בשיעור של 4% לשנה.

ההסתברות למימוש הזכויות, הנגזרת מההערכה האקטוארית כאמור, מתבססת על פרמטרים וכלים סטטיסטיים, המבוססים על ניסיון העבר ותחזיות לגבי העתיד. לפיכך, ההפרשה בגין התחייבות הבנק הנגזרת מההערכה האקטוארית כאמור, רגישה לשינויים אפשריים בפרמטרים או בתחזיות עליהם היא מבוססת, באופן שסטיה אפשרית בגורמים אלו עלולה להטות את סכום ההתחייבות הכלול בדוחותיו הכספיים של הבנק - במידה מהותית.

להלן נתונים לגבי ההשפעה הצפויה בגין שינויים אפשריים בפרמטרים ובהנחות שעמדו בבסיס ההערכה האקטוארית, כאמור, על ההפרשות בגין התחייבות הבנק לתשלום "מענקי יובל" והטבות לאחר הפרישה, ליום 31.12.2013:

גידול בהתחייבויות

מיליוני ש"ח

7	- ירידה בשיעור של 1 נקודות האחוז בשיעורי הפרישה של העובדים
4	- עליה בשיעור של 0.5 נקודות האחוז בשכר הריאלי השנתי

ד. הצגת מכשירים פיננסיים על פי שוויים ההוגן

בהתאם להוראות בנק ישראל, נמדדים מכשירים פיננסיים מסויימים (בעיקר השקעות בניירות ערך בתיק ה"זמין למכירה" וב"תיק למסחר"), וכן מכשירים נגזרים - על פי שוויים ההוגן.

הוראות בנק ישראל מגדירות שווי הוגן כ"מחיר שהיה מתקבל במכירת נכס, או המחיר שהיה משולם בהעברת התחייבות, ומבחינות בין שני סוגי נתונים שעשויים לשמש בקביעת השווי ההוגן, כדלקמן:

- "נתונים נצפים" - נתונים המשקפים את ההנחות שמשותפים אחרים בשוק משתמשים בהן לתמחור הנכס או ההתחייבות, ומבוססים על נתוני שוק שהושגו ממקורות בלתי תלויים.

- "נתונים לא נצפים" - נתונים המשקפים את הערכות התאגיד הבנקאי, לגבי ההנחות של משתתפים אחרים בשוק, בהתבסס על המידע הטוב ביותר של התאגיד הבנקאי.

בהתאם להוראות אלו נדרשו התאגידים הבנקאיים לערוך מדרג איכותי לכל הנכסים והתחייבויות הנמדדים בשיטת השווי ההוגן, על בסיס פילוח מקור הנתונים ששימש בקביעת השווי ההוגן ("נתונים נצפים", או "נתונים לא נצפים"), כדלקמן:

(א) **קבוצת איכות גבוהה (רמה 1)** - הכוללת נכסים או התחייבויות שקביעת השווי ההוגן שלהם מבוססת על מחירים מצוטטים בשוק פעיל לנכסים או התחייבויות זהים.

(ב) **קבוצת איכות ביניים (רמה 2)** - הכוללת נכסים או התחייבויות שקביעת השווי ההוגן שלהם מבוססת על נתונים נצפים במישרין או בעקיפין (אך אינם מחירים מצוטטים בשוק פעיל), לרבות מחירים מצוטטים בשוק פעיל לנכסים או התחייבויות דומים.

(ג) **קבוצת איכות נמוכה (רמה 3)** - הכוללת נכסים או התחייבויות שקביעת השווי ההוגן שלהם מבוססת על נתונים לא נצפים (כאשר נתונים נצפים רלוונטיים - אינם זמינים).

הקריטריונים ששימשו לסיווג הנכסים והתחייבויות לקבוצות האיכות השונות, כמפורט לעיל, כללו:

- בקבוצת האיכות הגבוהה (רמה 1), נכללים מכשירים פיננסיים ומכשירים פיננסיים נגזרים, הנסחרים בשוק פעיל (המתאפיין במספר רב של משתתפים ומחזורי מסחר גבוהים), ששערי המסחר בו משקפים את מחירי השוק בפועל.

- בקבוצת איכות הביניים (רמה 2), נכללים מכשירים פיננסיים ומכשירים פיננסיים נגזרים, שאינם נסחרים בשוק פעיל, שקביעת שוויים ההוגן מבוססת על ציטוטים בשוק פעיל של מכשירים דומים, או על ציטוטים המתקבלים מגופים בלתי תלויים (להלן: מכשירים ששוויים ההוגן נקבע באמצעות "שירותי תמחור").

המכשירים הפיננסיים (לרבות מכשירים נגזרים) ששוויים ההוגן נקבע באמצעות "שירותי תמחור" כוללים:

- ניירות ערך שאינם סחירים.

- מכשירים נגזרים הנסחרים מעבר לדלפק (O.T.C), במגזר השקלי ה"לא צמוד" ובמגזר ה"מט"ח", וחוזי סחורות.

המחירים המצוטטים ב"שירותי התמחור" מתקבלים בתדירות יומית (לגבי מכשירים נגזרים), או רבעונית (לגבי ניירות ערך שאינם סחירים), מגופים ייעודיים, המספקים לבנק "מחירי ציטוט".

הבנק נוהג לקבל ציטוטים ממקור בלתי תלוי אחד עבור כל אחד מסוגי המכשירים, ולהתבסס עליו בחישוב השווי ההוגן (לאחר ביצוע תהליך תיקוף - ראה הרחבה להלן). בדרך כלל לא נערכת התאמה לציטוטים שהתקבלו, למעט התאמות הנובעות מממצאים שהתגלו בתהליך התיקוף.

"מחירי הציטוט" המתקבלים מספקי "שירותי התמחור" (שאינם קשורים למבצעי העסקאות), מבוססים בדרך כלל, על מחירי נכסים והתחייבויות דומים הנסחרים בשוק פעיל, בהתאמות המתחייבות עבור הנכסים וההתחייבויות הספציפיים שבגינם חושבו "מחירי הציטוט", ואינם מהווים, לפיכך, הצעות מחייבות לביצוע עסקאות באותם נכסים או התחייבויות.

• בקבוצת האיכות הנמוכה (רמה 3), נכללים מכשירים פיננסיים נגזרים שקביעת שוויים ההוגן מבוססת על ציטוטים בשווקים לא פעילים.

תיקוף השווי ההוגן - על פי הוראות בנק ישראל נדרשו התאגידים הבנקאיים לקיים "תהליך תיקוף" לגבי מכשירים פיננסיים (לרבות מכשירים פיננסיים נגזרים), ששוויים ההוגן אינו מבוסס על מחירים הנקבעים בשוק פעיל.

הבנק מקיים תהליך תיקוף לגבי נכסים והתחייבויות הנמדדים בשיטת השווי ההוגן ומשתייכים לקבוצת האיכות ברמה 2 ו-3. תהליך התיקוף כולל:

- בדיקה מדגמית של נתונים וחישובים.
 - בדיקות לתיקוף עקומי הריבית ששימשו בהיוון תזרימי המזומנים, וכן בדיקת שיעורי הריבית וסטיות התקן ששימשו בחישוב השווי ההוגן של האופציות.
 - בדיקת סבירות לגבי התוצאות שהתקבלו.
 - בדיקת מרכיבי השינוי בשווי ההוגן לעומת תקופות דיווח קודמות.
 - בדיקת הציטוטים שהתקבלו, ביחס לנתוני השוק של נכסים והתחייבויות דומים.
- תהליך התיקוף מבוצע באופן בלתי תלוי ל"גורם המצטט", או לגורם שערך את חישוב השווי ההוגן.

קביעת סיכון האשראי - מרכיב סיכון האשראי (לרבות סיכון אשראי של צד נגדי), מהווה אחד מהפרמטרים המשמשים בקביעת שוויים ההוגן של נכסים והתחייבויות הנמדדים בשיטת השווי ההוגן.

השיטות בהן נעזר הבנק לצורך הערכת סיכון האשראי כוללות:

- שימוש בדירוגי אשראי לצורך קביעת דרגת סיכון האשראי.
- שימוש בציטוטים של חוזי אשראי (C.D.O) למכשירי אשראי דומים.
- שימוש בציטוטים של מכשירי אשראי דומים, (הנסחרים בשוק פעיל), לצורך הערכת סיכון האשראי של המכשירים הפיננסיים (לרבות מכשירים נגזרים), שבגינם חושב סיכון האשראי.

להלן נתונים לגבי יתרות המכשירים הפיננסיים (לרבות מכשירים נגזרים), הכלולים בדוחות הכספיים לפי שוויים ההוגן תוך אבחנה בין יתרות המבוססות על "נתונים נצפים", ליתרות המבוססות על "נתונים לא נצפים" - וההכנסות (הוצאות) שנזקפו לדוח הרווח והפסד בגינם:

נתונים תוצאתיים		נתונים מאזניים	
לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר		יתרות שווי הוגן ליום	
2012	2013	31.12.2012	31.12.2013
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
1. ניירות ערך זמינים למכירה			
"נתונים נצפים"			
169	199	4,948	5,645
15	7	205	189
184	206	5,153	5,834
2. מכשירים נגזרים -			
"נתונים נצפים"			
2	1	-	-
(2)	15	(68)	(18)
(23)	(39)	(150)	(95)
(23)	(23)	(218)	(110)

* סווג מחדש.

השינויים בשווי ההוגן של מכשירים פיננסיים נגזרים המשתייכים לקבוצת האיכות הנמוכה ("רמה 3"), בתקופת הדו"ח נובעים מהגורמים הבאים:

- השפעת שיעור עליית מדד המחירים לצרכן, והשינוי בשער החליפין של השקל לעומת המטבעות הזרים, נטו, והפערים ביניהם - הקטינו את השווי ההוגן של מכשירים בשנת 2013, בסך של 54 מיליון ש"ח.
 - הפער בין השינוי בשיעור ריבית השוק במגזר המט"ח, לבין השינוי בשיעור ריבית השוק במגזר הצמוד למדד, הגדיל את השווי ההוגן של מכשירים אלו בשנת 2013, בסך של 1 מיליון ש"ח.
 - צבירת הריבית השוטפת, הגדילה את השווי ההוגן של מכשירים אלו בשנת 2013, בסך של כ- 7 מיליון ש"ח.
 - השינוי ב"מרכיב סיכון האשראי" הקטין את השווי ההוגן של מכשירים אלו בשנת 2013, בסך של כ- 1 מיליון ש"ח.
 - התחשבות בגין ביטול עסקאות במכשירים נגזרים, הגדילה את השווי ההוגן של מכשירים אלו בשנת 2013 בסך של כ- 8 מיליון ש"ח.
- קביעת השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים (לרבות מכשירים נגזרים) המשתייכים לדרגות איכות 2 ו- 3 מבוססת על הערכות והנחות, הנשענות בין היתר, על שיקול דעת סובייקטיבי. לפיכך, סטייה אפשרית בגורמים אלו עלולה להטות את שוויים ההוגן של מכשירים אלו בצורה מהותית.

16. גילוי בדבר תהליך אישור הדוחות הכספיים

על פי הוראות בנק ישראל הוטל על התאגידים הבנקאים לכלול בדוחות הדירקטוריון הרבעוניים והשנתיים, מידע בדבר תהליך אישור הדוחות הכספיים, כמפורט להלן:

א. דירקטוריון הבנק הינו האורגן המופקד על בקרת העל בבנק. בהתאם להוראות בנק ישראל נקבעה ועדת הביקורת של הדירקטוריון כאורגן המופקד על הפיקוח הבקרה וההכונה של תהליך אישור הדוחות הכספיים בבנק, ובאחריותה להגיש לדירקטוריון, בסיום עבודתה, את המלצותיה בנוגע לאישור הדוחות הכספיים.

ועדת הביקורת כוללת שישה דירקטורים, ששלושה מהם הינם דירקטורים "בעלי מיומנות חשבונאית ופיננסית" (כמוגדר בהוראות בנק ישראל), כדלקמן:

לאה בנאי - יו"ר ועדת הביקורת.

אבי אקשטיין*

יוסף ברסי*

אייל הירדני*

חנן זלינגר

שמואל זיו - זוסמן

ב. תהליך אישור הדוחות הכספיים הרבעוניים כולל את השלבים והאורגנים הבאים:

ועדת גילוי

כחלק מיישום הוראות בנק ישראל בנושא הגילוי בדוחות הכספיים, המבוססות על סעיף 302 בחוק Sarbanes Oxley (ראה פרק 19 להלן), הוקמה בבנק ועדת גילוי, בראשות מנכ"ל הבנק, בה חברים כל חברי ההנהלה של הבנק, המבקר הפנימי ומנהלים בכירים נוספים.

הועדה מתכנסת אחת לרבעון (קודם לתחילת הדיונים בדוחות הכספיים), בהשתתפות רואי החשבון המבקרים, ודנה בהתפתחויות שחלו בנושאים שונים במהלך פעילותו העסקית של הבנק ברבעון האחרון, שעשויה להיות להם השלכה על הגילוי בדוחות הכספיים, לרבות: שינויי חקיקה והוראות חדשות, שינויים במדיניות החשבונאית, התפתחות בתביעות משפטיות, שינויים בבקורות הפנימיות (אם היו כאלה), תרמיות ומעילות (במידה וארעו). המלצות ועדת הגילוי מיושמות בדוחות הכספיים של הבנק.

ועדת ביקורת

כאמור, האורגן המופקד מטעם הדירקטוריון על בקרת תהליך אישור הדוחות הכספיים הינו ועדת הביקורת. לקראת הדיון בפורום "ועדת הביקורת", נמסרת לעיונם של חברי "ועדת הביקורת" טיוטת הדוחות הכספיים בצרוף מסמכים נוספים שיסייעו להם בהבנת וניתוח הדוחות הכספיים, לרבות: ניתוח השינויים בתוצאות הכספיות על "בסיס אחיד", התפתחות רב שנתית ורב רבעונית של נתונים מאזניים ותוצאתיים (לרבות נתונים בחתך מגזרי פעילות), ופרטים נרחבים בנושא "חובות בעייתיים והפרשות להפסדי אשראי".

* דירקטור בעל מיומנות חשבונאית ופיננסית.

לאחר קבלת מסמכים אלו - מקיימת ועדת הביקורת דיון מפורט בדוחות, בו נוטלים חלק, מלבד חברי ועדת הביקורת, גם נושאי משרה בכירה הקשורים לדיווח הכספי (לרבות: המנכ"ל והחשבונאי הראשי), ורואי החשבון המבקרים של הבנק.

במסגרת הדיון סוקרים המנכ"ל והחשבונאי הראשי בהרחבה את הדוחות הכספיים, תוך מתן הסברים מפורטים לגבי הגורמים לשינויים ולהתפתחויות בנכסים, בהתחייבויות ובתוצאות הכספיות, ונושאים אחרים, כגון: שינויים במדיניות החשבונאית, שינויים בחוקים ובהוראות בנק ישראל, שינויים במדיניות החשבונאית בנושאים קריטיים והתפתחויות בהתחייבויות התלויות והשפעתן על הדוחות הכספיים.

בנוסף, מתקיים דיון נרחב בהתפתחויות שחלו בחובות הבעייתיים בבנק ובהפרשות להפסדי אשראי.

רואי החשבון המבקרים מדווחים על ממצאים שעלו במהלך ביקורת הדוחות השנתיים, הביקורת על "הבקרה הפנימית על דיווח כספי", וכן על עניינים אחרים שלדעתם יש להביאם לידיעת חברי ועדת הביקורת.

בתום הדיון מגישה ועדת הביקורת את המלצותיה לדירקטוריון בנוגע לאישור הדוחות הכספיים, לקראת הדיון שעורך הדירקטוריון בעניין זה.

דירקטוריון הבנק

לאחר הדיון בוועדת הביקורת, מתקיים דיון נוסף במליאת הדירקטוריון, לצורך אישור הדוחות הכספיים. לקראת הדיון נמסרת לחברי הדירקטוריון הטייטה המתוקנת של הדוחות הכספיים (לאחר ששולבו בה המלצות וההחלטות שהתקבלו בוועדת הביקורת), בצרף כל המסמכים שהונחו בפני חברי ועדת הביקורת, ומסמכים נוספים, במידת הצורך, על פי החלטת ועדת הביקורת.

בדיון במליאת הדירקטוריון נוכחים, מלבד חברי הדירקטוריון, גם נושאי משרה בכירה הקשורים לדיווח הכספי (לרבות: המנכ"ל והחשבונאי הראשי), ורואי החשבון המבקרים של הבנק.

הדיון כולל: סקירת הדוחות הכספיים על ידי המנכ"ל והחשבונאי הראשי (לרבות הנושאים שנכללו בסקירה בפני ועדת הביקורת, דיווח על יישום המלצות ועדת הביקורת, עמידת הבנק במגבלות החשיפה לסיכונים הקבועות בהוראות, או כאלו שנקבעו על ידי הדירקטוריון, ודיווח על עסקאות חריגות או מהותיות לעסקי הבנק.

רואי החשבון המבקרים מדווחים על הממצאים שעלו במהלך ביקורת הדוחות הכספיים והביקורת על "הבקרה הפנימית על דיווח כספי", וכן על עניינים אחרים שלדעתם ראוי להביאם לידיעת חברי הדירקטוריון.

במהלך הדיון מפנים חברי הדירקטוריון להנהלה ולגורמים אחרים הקשורים לדיווח הכספי שאלות ובקשות לקבלת הבהרות לגבי נושאים שונים שנכללו (או שאמורים היו להכלל) בדוחות הכספיים.

בתום הדיון, בכפוף לקבלת תשובות מספקות מצד הנהלת הבנק, מאשר הדירקטוריון את הדוחות הכספיים.

17. המבקר הפנימי

פרטי המבקר הפנימי

המבקר הפנימית של הבנק הינה גב' ציונה כהן, המכהנת בתפקיד זה החל מיום 1 באוגוסט 2012. המבקר הפנימית אינה בעלת עניין בבנק או קרובה שלו, ואינה רואה החשבון המבקר או מי מטעמו. המבקר הפנימית ועובדי הביקורת הפנימית עומדים בהוראות סעיף 146(ב) לחוק החברות, סעיף 8 לחוק הביקורת הפנימית, והוראות ניהול בנקאי תקין מס' 307 בנושא: "פונקצית הביקורת הפנימית". המבקר הפנימית הינה עובדת הבנק, ואינה נושאת בכל תפקיד אחר בבנק.

דרך המינוי

מינוי המבקר הפנימית אושר על ידי ועדת הביקורת בתאריך 22 באפריל 2012, ועל ידי הדירקטוריון בתאריך 24 באפריל 2012. המינוי אושר על סמך הכישורים, הניסיון וההשכלה של גב' ציונה כהן, אשר הינה בעלת תואר ראשון בכלכלה, ובעלת תואר ראשון ושני במשפטים ושימשה קודם מינויה כאחראית על הביקורת הפנימית בבנק אוצר החייל בע"מ ובבנק מסד בע"מ.

זהות הממונה על המבקר הפנימי

הממונה הארגוני על המבקר הפנימי הינו יו"ר הדירקטוריון.

תכנית העבודה

הביקורת הפנימית פועלת על פי תכנית עבודה שנתית, שהיא חלק מתכנית עבודה רב שנתית לחמש שנים.

תכניות העבודה השנתית והרב שנתית (להלן: "תכניות העבודה") נקבעו תוך הסתמכות על סקר הערכת סיכונים שביצעה המבקר הפנימית, על פי מתודולוגיות מקובלות, ותוך התבססות על ההנחיות שנכללו בהוראות ניהול בנקאי תקין מס' 307, בנושא: "פונקצית הביקורת הפנימית".

תכנית העבודה אינה כוללת ביקורת על מערכות מחשב המנוהלות על ידי החברה האם, הואיל והביקורת עליהן מתבצעת על ידי המבקר הפנימי של החברה האם.

טיוטת תכנית העבודה הוגשה לעיון יו"ר הדירקטוריון, יו"ר ועדת הביקורת, המנהל הכללי, המבקר הפנימי של החברה האם ורואי החשבון המבקרים. תכניות העבודה נדונו בוועדת הביקורת של הדירקטוריון, ובהמלצתה הן הועלו לדיון בדירקטוריון ואושרו על ידי יו"ר הדירקטוריון.

בתכניות העבודה אין התייחסות לשיקול הדעת שיש למבקר הפנימית לסטות מהן, אולם בנוהל הביקורת הפנימית נקבע, כי ביטול מטלה מהותית מתכנית העבודה כרוך באישור יו"ר הדירקטוריון ובדיווח לוועדת הביקורת. כמו כן מדווחת המבקר הפנימית ליו"ר הדירקטוריון וליו"ר ועדת הביקורת, על סטיות משמעותיות מתוכנית העבודה.

לדעת המבקר הפנימית, פעילות הבנק בשנת 2013 לא כללה עסקאות מהותיות כהגדרתן בהוראות בנק ישראל, שהצריכו בדיקה מטעמה.

ביקורת של תאגידים מוחזקים

תכנית העבודה של הביקורת הפנימית כוללת גם ביקורת בתאגידים מוחזקים מהותיים של הבנק. לבנק ולתאגידים המוחזקים על ידו אין פעילות מחוץ לישראל.

היקף העסקה

המבקרת הפנימית והעובדים הכפופים לה מועסקים במשרה מלאה. מספר המשרות הממוצע של עובדים שעסקו בביקורת פנימית (לרבות המבקרת הפנימית), בשנת 2013 - הסתכם ב- 18 משרות. המספר הממוצע של המשרות המתייחסות לעובדי האגף לביקורת פנים, הכפופים למבקרת הפנימית, ועסקו בפניות הציבור הסתכם בשנת 2012 ב- 1.9 משרות. בנוסף לאמור לעיל, בוצעו מספר ביקורות פנימיות בבנק על ידי המבקר הפנימי של החברה האם, ועל ידי מבקר שהועסק על ידי הבנק ב"מיקור חוץ" (בהיקף של כ- 0.3 משרות).

עריכת הביקורת

תכנית הביקורת הפנימית נערכת, בין היתר, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 307 בנושא; פונקציית הביקורת הפנימית, חוק הביקורת הפנימית, הוראות ניהול בנקאי תקין, הנחיות המפקח על הבנקים, ותקנים מקצועיים של לשכת המבקרים הפנימיים.

הדירקטוריון וועדת הביקורת קיימו דיונים, בין היתר, על תכנית העבודה של הביקורת הפנימית, על סיכום הפעילות השנתית של הביקורת הפנימית, ועל דוחות ביקורת שנערכו על ידי גורמי חוץ (כגון: ראוי החשבון המבקרים) ושל הפיקוח על הבנקים. ועדת הביקורת קיימה דיונים גם על דוחות ביקורת של המבקרת הפנימית, ועל דוחות ביקורת של המבקר הפנימי של החברה האם. בדיונים הנ"ל קיבלו חברי הדירקטוריון וועדת הביקורת מידע על דרך פעילותה של המבקרת הפנימית, ונחה דעתם כי היא פועלת על פי החוקים, ההוראות והתקנים האמורים לעיל.

גישה למידע

למבקרת הפנימית הומצאו כל המסמכים והמידע שנדרשו על ידה, כאמור בסעיף 9 לחוק הביקורת הפנימית, וכן ניתנה לה גישה למידע כאמור באותו סעיף, ובכלל זה גישה מתמדת ובלתי אמצעית למערכות המידע של הבנק, לרבות נתונים כספיים. בתאגידים מוחזקים הובטח קיום האמור לעיל, בנוהלי הביקורת הפנימית ובסדרי עבודתה.

דין וחשבון המבקר הפנימי

כל דוחות המבקרת הפנימית מוגשים בכתב.

כל דו"ח ביקורת מוגש, בין היתר, ליו"ר הדירקטוריון, למנהל הכללי, ליו"ר ועדת הביקורת, למבקר הפנימי של החברה האם ולראוי החשבון המבקרים. בדיונים השוטפים של ועדת הביקורת נידונים תקצירים של הדוחות (עם זאת, דוחות מהותיים נידונים במלואם).

כמו כן, התקיימו דיונים בוועדת הביקורת ובמליאת הדירקטוריון בדוחות הסיכום החצי שנתיים של המבקרת הפנימית, הכוללים בין היתר רשימה של דוחות הביקורת שפורסמו, כדלקמן:

- הדו"ח על סיכום פעילות האגף לביקורת פנים לשנת 2012 נדון בוועדת הביקורת ביום 28.2.2013 ובמליאת הדירקטוריון ביום 24.3.2013.

- הדו"ח על סיכום פעילות האגף לביקורת פנים למחצית הראשונה של שנת 2013 נדון בוועדת הביקורת ביום 6.8.2013 ובמליאת הדירקטוריון ביום 27.8.2013.

הערכת הדירקטוריון את פעילות המבקר הפנימי

לדעת הדירקטוריון וועדת הביקורת, היקף, אופי ורציפות פעילות המבקרת הפנימית ותכנית עבודתה סבירים בנסיבות העניין, ויש בהם כדי להגשים את מטרות הביקורת הפנימית בבנק.

תגמול

היקף התשלומים למבקרת הפנימית ולמבקר הפנימי הקודם (לפי העניין) הסתכם כדלקמן:

2012	2013	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
575	823	שכר
52	400	מענקים
241	278	הוצאות נלוות
868	1,501	סה"כ שכר ונלוות

* כולל שכר ששולם למבקרת הפנימית החל מיום 1.8.2012, ולמבקר הפנימי הקודם עד ליום 30.4.2012.

לדעת הדירקטוריון, אין בתשלומים אלה השפעה על שיקול דעתה המקצועית של המבקרת הפנימית.

18. דיווח על דירקטורים בעלי מיומנות חשבונאית ופיננסית

בהתאם להנחיות שנכללו בהוראת ניהול בנקאי מס' 301 בנושא: "הדירקטוריון", נקבע בין היתר, רף מינימלי לחברי הדירקטוריון שהינם בעלי מיומנות חשבונאית ופיננסית, בשיעור שלא יפחת מחמישית מכלל חברי הדירקטוריון. בנוסף, קובעת ההוראה, כי ב"ועדת הביקורת" יכהנו לפחות שני דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית. הבנק מקיים את ההנחיות שנקבעו בנושא זה. חברי הדירקטוריון, שהינם "בעלי מיומנות חשבונאית ופיננסית", והרקע העובדתי שבגיננו ניתן לראותם כבעלי מיומנות זו, הינם כמפורט להלן:

אבי אקשטיין - בעל תואר ראשון בכלכלה ותואר שני במינהל עסקים (התמחות במימון ובנקאות) מהאוניברסיטה העברית בירושלים. החל משנת 1983 כיהן בתפקידים שונים בבנק ישראל. בתפקידו האחרון ועד ליום 31.12.2007 שימש כסגן המפקח על הבנקים וממונה על תחום הערכה מוסדית ורישוי. מכהן כדירקטור בכלל פיננסיים בע"מ ובנוסף, משמש יועץ בתחומי הבנקאות ושוק ההון. מכהן, בין היתר, כחבר בוועדת אשראים, ועדת ביקורת ובוועדת ניהול סיכונים של דירקטוריון הבנק.

יוסף ברוסי - רו"ח על פי הכשרתו; בעל תואר בוגר בכלכלה וחשבונאות מאוניברסיטת תל-אביב. מכהן כדירקטור בבדל שרותי מחשב ומינהלה בע"מ, בחברת נדבך לנדל"ן והשקעות בע"מ, בדיינרס קלוב ישראל בע"מ וב-Discount Reinsurance International Limited, Guernsey. עד לשנת 2008 כיהן כיו"ר הדירקטוריון של דיסקונט גמל בע"מ; בין השנים 2011 - 2010 כיהן כדירקטור בכ.א.ל - כרטיסי אשראי לישראל בע"מ ובין השנים 2012 - 1999 כיהן כדירקטור בדיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות בע"מ. מכהן, בין היתר, כחבר בוועדת הביקורת של דירקטוריון הבנק.

אייל הירדני - רו"ח על פי הכשרתו; בעל תואר ראשון בכלכלה וחשבונאות ובעל תואר שני במינהל עסקים עם התמחות במימון מאוניברסיטת בר אילן. בין השנים 2009 - 2004 מילא תפקידים שונים בחברת שמיר תעשיית אופטיקה בע"מ (סימול SHMR), לרבות נשיא ומנכ"ל החברה, יו"ר הדירקטוריון של כל חברות הבת, משנה למנכ"ל וסמנכ"ל פיתוח עסקי. משמש, החל משנת 1998, כמנכ"ל ובעלים של חברות ב"קבוצת לרדן", העוסקת במתן ייעוץ כלכלי ופיננסי, ליווי מיזוגים ורכישות, ליווי הנפקות, פיתוח עסקי וכו'. בין השנים 1994 - 1991 כיהן כקצין תקציבים ביחידת היעץ הכספי לרמטכ"ל / אגף התקציבים במשרד הבטחון. משנת 1994 מרצה בתחומי החשבונאות, הכלכלה, שוק ההון ומינהל עסקים במוסדות אקדמיים שונים. מכהן, בין היתר, כיו"ר ועדת ניהול סיכונים וכחבר בוועדת ביקורת ובוועדת אשראים של דירקטוריון הבנק.

19. בקורות ונהלים לגבי דיווח כספי

א. בקורות לגבי הגילוי בדוחות הכספיים

הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 309 - העוסקת הן בבקורות ונהלים לגבי הגילוי (סעיף 302 בחוק Sarbanes Oxley - להלן "SOX") והן בבקרה הפנימית על דיווח כספי (סעיף 404 SOX - ראה סעיף ב' להלן), קובעת בכל הנוגע לבקורות ונהלים לגבי הגילוי בדוחות הכספיים התקופתיים, כדלקמן:

- תאגיד בנקאי חייב לקיים בקורות ונהלים לגבי הגילוי על דיווח כספי.
- הנהלת התאגיד הבנקאי תעריך, בשיתוף המנהל הכללי והחשבונאי הראשי, את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי בדוחות הכספיים, לסוף כל רבעון.
- בנוסף, חויבו המנהל הכללי והחשבונאי הראשי של כל תאגיד בנקאי, להצהיר אישית, במסגרת הדוחות הכספיים - הצהרות (הכלולות בדוחות אלו) לגבי הגילוי הנכלל בדוחות, בהסתמך על סקירת הדוחות הכספיים והערכת יעילות הבקורות והנהלים לגבי המידע שנכלל בדוחות.
- קיומן של בקורות אלו ותקפותן נבחנות ביחידות השונות של הבנק מידי רבעון. בנוסף, הוקמה בבנק "ועדת גילוי" בראשות המנהל הכללי הכוללת את כל חברי הנהלת הבנק. הועדה מתכנסת אחת לרבעון ודנה בנושאים שונים שהתעוררו במהלך פעילותו העסקית של הבנק, שעשויה להיות להם השלכה על הגילוי הנדרש בדוחות הכספיים.

ב. בקרה פנימית על דיווח כספי

בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 309 מפורטות גם חובות הנהלת התאגיד הבנקאי לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי (סעיף 404 SOX).

ההוראה קובעת, בכל הנוגע לבקרה הפנימית על דיווח כספי, כדלקמן:

- תאגיד בנקאי חייב לקיים בקרה פנימית על דיווח כספי.
- הנהלת התאגיד הבנקאי תעריך מדי שנה - את אפקטיביות מערך הבקרה הפנימית בתאגיד.
- במקביל להוראה זו פרסם המפקח על הבנקים, בחודש דצמבר 2005, הוראת דיווח בדבר "אחריות ההנהלה על הבקרה הפנימית על דיווח כספי", המיישמת את חובות הדיווח הנגזרות מסעיף 404 SOX. בהתאם להוראה זו ייכלל בכל דוח שנתי "דוח בקרה פנימית", שיכלול:
 - הצהרה על אחריות ההנהלה לקיומו ותחזוקתו של מערך ונהלי בקרה פנימית נאותים על דיווח כספי.
 - הערכה לגבי יעילותם של מערך וניהול הבקרה הפנימית על דיווח כספי. הערכת התאגיד הבנקאי, כאמור, תבוקר על ידי רואה החשבון המבקר - בהתאם לתקני ביקורת שיאומצו או שיתפרסמו על ידי ה- PCAOB, ובסיומה תומצא על ידו חוות דעת.
- יצוין בהקשר זה, כי בהתאם להבהרה להוראת ניהול בנקאי תקין 301, שפורסמה על ידי בנק ישראל, ייאסר על תאגיד בנקאי להתקשר בעסקה מבלי שיתקבל אישורו המוקדם של החשבונאי הראשי, באשר ליכולת המדידה של העסקה ותוצאותיה, הצגתה באופן נאות, ולאפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי בגינה. התאגידים הבנקאיים נדרשו לגבות הנהיה זו בנהל עבודה מתאים. הבנק מיישם את ההנחיות שנכללו בהוראה.

בשנת 2013 ערך הבנק, בסיוע יועצים חיצוניים, כדיקות מדגמיות לתיקוף מערך הבקרה הפנימית על דיווח כספי. הבדיקות כללו: עדכון התיעוד הקיים בגין תהליכים עסקיים המשליכים על דיווח כספי, סקירת הבקורות הקיימות בגין תהליכים אלו, סקירת בקורות חדשות שנוספו בתקופת הדוח, עדכון התיעוד בגין תהליכים שנוספו ושונו בתקופת הדוח, ובדיקות שוטפות של הבקורות הקיימות והערכת מידת האפקטיביות שלהן.

מערך הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי בבנק, בוקר על ידי רואי החשבון המבקרים ונמצא אפקטיבי. חוות הדעת של רואי החשבון המבקרים על הבקרה הפנימית, במתכונת שנקבעה על ידי בנק ישראל, נכללה בדוחות אלו לפני חוות הדעת על הדוחות הכספיים.

ג. הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי

בהתבסס על בחינת הבקורות הקיימות בתהליכי הפקת והעברת המידע הקשורים לדוח הכספי, ועל תוצאות הדיונים שנערכו ב"ועדת הגילוי", העריכה הנהלת הבנק בשיתוף המנהל הכללי והחשבונאי הראשי של הבנק את האפקטיביות של הבקורות ונהלים בתקופה המכוסה בדוח זה, לגבי הגילוי של הבנק.

על בסיס הערכה זו, המנהל הכללי והחשבונאי הראשי של הבנק הסיקו, כי לתום תקופה זו, הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הבנק הינן אפקטיביות כדי: לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח השנתי, בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

במהלך הרבעון הרביעי שמסתיים ביום 31.12.2013, לא ארע כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או שסביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.

חלק ו' - מידע נוסף

20. מבנה ארגוני ומשאבי אנוש

א. מבנה ארגוני

להלן פרטים לגבי היחידות הראשיות במבנה הארגוני של הבנק, ותחומי אחריותן (לאחר יישום השינוי הארגוני, כאמור):

- **החטיבה הקמעונאית** - החטיבה אחראית על תחומי הפעילות הבאים:
 - טיפול בלקוחות קמעונאיים - Retail (משקי בית ועסקים קטנים).
 - מתן שירותים בתחום ההלוואות לדיור.
 - מתן שירותים ללקוחות בשוק ההון, לרבות ייעוץ והשקעות במגוון מוצרים הנסחרים בשוק ההון.
- **החטיבה העסקית-מסחרית*** - החטיבה אחראית על תחומי הפעילות הבאים:
 - טיפול בתאגידים עסקיים גדולים (Corporate Market), לרבות לקוחות הנמנים עם השורה הראשונה של החברות במשק. השירות ללקוחות אלה ניתן באמצעות האגף העסקי בחטיבה.

* מנהל החטיבה העסקית משמש כמנהל סיכוני האשראי בבנק.

- טיפול בתחום הנדל"ן בבנק - במסגרתו ניתנים השירותים הבנקאיים ללקוחות שהיקף האשראי שניתן להם עולה על 7 מיליון ש"ח העוסקים בתחומי הייזום (לרבות מימון בשיטת "ליווי פיננסי סגור", למטרת ביצוע פרויקטים לבניית מבנים, בעיקר בנייני מגורים למכירה המטופלים במחלקת ליווי בניה), קבלנות ביצוע, נדל"ן מניב ואחזקות נדל"ן (בטיפול מחלקת נדל"ן). השירות ללקוחות אלו ניתן באמצעות אגף הנדל"ן בבנק.
- טיפול בלקוחות מסחריים (Middle Market) - שחבותם עולה, בדרך כלל, על 7 מיליון ש"ח ואינם מטופלים על ידי האגף העסקי.
- מתן שירותים ללקוחות בתחום סחר חוץ - באמצעות מרכז סחר חוץ, הפועל באמצעות שני מוקדים ארציים.
- טיפול בחובות בעייתיים הנמצאים בטיפול משפטי, וחובות בעייתיים אחרים הנמצאים באחריות החטיבה.

- **החטיבה הפיננסית** - החטיבה עוסקת בניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק הנובעים מפעילות פיננסית שאינה משויכת ללקוחות הבנק (בעיקר פעילות בניירות ערך ופעילות עם בנקים), ואחראית על ניהול כלל הנכסים וההתחייבויות של הבנק (ALM), ועל ניהול ה"הון הפעיל" של הבנק באמצעות פעילות במכשירים פיננסיים סחירים ובאמצעות מכשירים נגזרים. בנוסף, אחראית החטיבה על תמחור המוצרים הפיננסיים בבנק ועל ניהול סיכוני השוק וסיכוני הנזילות. במסגרת תפקידה אחראית החטיבה על פעילות מרכז מטבע חוץ (לרבות קשרים עם מוסדות פיננסיים בחו"ל) ועל חדרי העסקאות (מט"ח, שקלים וניירות ערך). לצורך מסחר ותיווך במטבעות, בריביות בנגזרים, ובניירות ערך.

הפעילויות העסקיות שפורטו לעיל ושירותים עסקיים אחרים הניתנים ללקוחות הבנק, מבוצעים באמצעות מערך סניפי הבנק המונה 80 סניפים, המאורגנים בחמישה אזורים, על פי קוי חלוקה גיאוגרפית, כדלקמן:

- אזור "נצרת".
- אזור "עכו".
- אזור "חיפה והשרון".
- אזור "ירושלים והדרום".
- אזור "תל אביב והמרכז".

סניפי הבנק, לרבות מנהלות האזור המפקחות עליהם, כפופים ארגונית לחטיבה הקמעונאית, למעט סניף עסקים ראשי הפועל בתל אביב, שאיננו כלול בחלוקה האזורית ונמצא באחריות החטיבה העסקית-מסחרית.

בנוסף למבנה הארגוני העסקי, קיימות בבנק יחידות מטה המספקות שירותים ליחידות העסקיות, כדלקמן:

- **חטיבת משאבי אנוש ומנהל** - אחראית על תחום כח האדם בבנק, לרבות: מיון והשמת עובדים, תגמול עובדים, נושא השכר, יחסי עבודה, פיתוח וקידום עובדים, הכשרה בנקאית במסגרת מחלקת ההדרכה וטיפול בנכסי הבנק ושמירתם.
- כן נמצאים באחריות החטיבה: מחלקת מינהלה ותשלומים ומחלקת הביטחון של הבנק, האחראית על נושא האבטחה בבנק, באמצעות מערכי מיגון ממוחשבים ואנושיים - ועל נושא הבטיחות, לרבות בטיחות אש.

- **החטיבה לניהול סיכונים*** - העוסקת בין היתר, בקביעת מדיניות ופרקטיקות לניהול סיכונים, תכנון הלימות ההון, זיהוי ודיווח על סיכונים קיימים וסיכונים מתהווים וקביעת מנגנוני בקרה לניהול סיכונים ואיתור חולשות בבקרה. בנוסף, נמצאים באחריות החטיבה: מחלקת איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור, מחלקת הציות, מחלקת בקרת אשראי והיחידה לסקירה בלתי תלויה של תיקי אשראי.
- **אגף תפעול ומידע** - באחריות האגף נמצאת התקשורת עם החברה האם בכל נושאי המיחשוב (מאחר שמערכת המידע המרכזית בבנק מבוססת על מערכת הליבה הבנקאית של החברה האם).
- האגף מטפל בקליטה והטמעה של מערכות תוכנה חדשות, לרבות מערכות מקומיות, תמיכה בסניפים בנושאי מיחשוב, טיפול בתקלות, רכש ציוד ותוכנות מדף, אבטחת המידע של מערכות המחשב המקומיות בבנק וטיפול בתשתית התקשורת הטלפונית והמיחשובית בבנק. בנוסף, אחראי האגף על ניהול סיכונים "יד" ועל ההערכות ליישום הוראות בנק ישראל בנושא: "המשכיות עסקית".
- כמו כן, ממונה האגף על "יחידת התפעול העורפי" שהוקמה במהלך שנת 2011 - ואחראית על ביצוע מרוכז של תהליכי תפעול מסוימים שבוצעו קודם לכן על ידי עובדי הסניפים.
- **אגף החשבות** - אחראי על הדיווח הכספי של הבנק לציבור ולבנק ישראל ועל דיווחי נזילות ודיווחים אחרים הנובעים מיישום הוראות ניהול בנקאי תקין.
- **האגף לביקורת פנים** - אחראי על הביקורת הפנימית בבנק ובחברות המאוחדות שלו, בדיקת הבקרה הפנימית, הציות להוראות רגולטריות ובדיקת תקינות ניהול הסיכונים והפעילויות השונות בבנק, ביחס לנהלים ולהוראות הקיימים בבנק.
- **אגף הייעוץ המשפטי** - אחראי על הייעוץ המשפטי הכולל של הבנק, לרבות טיפול בתביעות כנגד הבנק. כן אחראי האגף על עריכת הסכמים משפטיים.
- **אגף האסטרטגיה** - האגף פועל בכפיפות למנכ"ל הבנק ומטפל בכחינת ופיתוח האסטרטגיה העסקית של הבנק. כמו כן, עוסק האגף במדידה ניהולית של תוצאות היחידות השונות בבנק, ואחראי על בניה ופיתוח מוצרים פיננסיים חדשים.

ב. משאבי אנוש

• מצבת כח אדם

מספר העובדים המועסקים בבנק ובחברות מאוחדות שלו, על בסיס משרה מלאה, עלה ב- 8 עובדים והסתכם בסוף שנת 2013 ב- 1,518 עובדים, לעומת 1,510 בסוף שנת 2012. בממוצע, ירד מספר העובדים המועסקים ב- 29 משרות והסתכם בשנת 2013 ב- 1,522 משרות, לעומת 1,551 משרות בשנת 2012.

	2012	2013
מספר משרות לסוף השנה	1,510	1,518
מספר משרות ממוצע	1,551	1,522

מנתונים אלה עולה כי בשנת 2013 חל קיטון בשיעור של כ- 1.9% בכח אדם המועסק בבנק (על בסיס מספר משרות ממוצע), בהשוואה לקיטון בשיעור של כ- 1.3% שנרשם בשנה הקודמת. הקיטון נובע ברובו מיישום התוכנית להתייעלות עסקית שאושרה בשלהי שנת 2011.

* מנהל החטיבה משמש כמנהל הסיכונים הראשי של הבנק (C.R.O)

• זכויות עובדים

יחסי העבודה בין הבנק לעובדיו, למעט עובדים בעלי חוזה אישי, מושתתים בעיקרם, על הסכם עבודה קיבוצי בסיסי הקרוי "חוקת עבודה" והסכמים קיבוציים משלימים. במסגרת הסכמים אלו נקבע כי תנאי השכר, העבודה והתנאים הנלווים להם, יוצמדו לתנאים הקיימים בבנק לאומי לישראל בע"מ. פרט להסכמים אלו, נחתמים מעת לעת הסכמים פרטניים בין ההנהלה לנציגות העובדים, בגין נושאים ספציפיים.

תנאי העבודה של חברי הנהלת הבנק מוסדרים בחוזה העסקה אישיים.

ביום 22.5.2005 נחתם הסכם בין ההסתדרות החדשה, נציגות העובדים והחשב הכללי במשרד האוצר - הקובע, בין היתר, כי תקפם של ההסכמים הקיבוציים הקיימים בבנק, יוארך עד ליום 31 בדצמבר 2009. לאחר תאריך זה יחולו על ההסכמים הקיבוציים הוראות סעיף 5 להסכם העבודה מיום 17 במאי 1968. דהיינו, תוקף ההסכם יוארך אוטומטית לשנתיים נוספות, אלא אם יודיע אחד מן הצדדים להסכם על כוונתו להכניס בו שינויים. ההסכם הנוכחי התחדש ביום 31 בדצמבר 2011 ויהיה תקף במשך שנתיים.

בהתאם למנגנון שנקבע לעדכון הסכמי העבודה בבנק, קיימה הנהלת הבנק במהלך שנת 2013, ולאחריה דיונים עם נציגות ועד העובדים במטרה לגבש את מתכונת מוסכמת להסכם העבודה שיחול בשנת 2014. עד כה לא הושגה הסכמה בין הצדדים לגבי מתכונת ההסכם לשנת 2014. עם זאת, ולמרות שתוקף ההסכם הנוכחי פקע בתום שנת 2013, נמשכים הדיונים בין הצדדים והוסכם כי ההסכם שיתגבש יכנס לתוקף רטרואקטיבית, ביום 1 בינואר 2014.

• מערך התגמולים ומבנה השכר

מערכות השכר והתגמולים לעובדי הבנק מבוססות בדרך כלל, על התאמה בין תפקיד העובד ותרומתו לבנק, לבין השכר המשולם לו ועל פי המתחייב מ"חוקת העבודה" בבנק. תוספות השכר השנתיות משולמות במתכונת דיפרנציאלית, בהתאם לסוג התפקיד, יכולתו האישית של העובד, ההערכה השנתית והפוטנציאל האישי הגלום. לענין המדיניות שגיבש הבנק בנושא התגמול - ראה סעיף ד' להלן.

• הדרכה והכשרה

ככלל, הנהלת הבנק פועלת לשיפור רמתם המקצועית והכשרתם הניהולית של עובדי הבנק, כאמצעי להשגת יעדים עסקיים, באמצעות קיום הדרכות שוטפות בנושאים מגוונים. בשנת 2013 השתתפו העובדים בכ- 19,200 ימי הדרכה. הנושאים העיקריים שטופלו על ידי מחלקת ההדרכה בשנת 2013 היו: הטמעת "אתר המוצרים" ועדכון לומדת "אבטחת מידע", הכשרת עובדים וסגל ניהולי בנושא "ניהול האשראי", והקניית מיומנויות בנושא אשראי ופיתוח עסקים. בנוסף, הורחבו ההדרכות בנושאים רגולטורים שונים ובכללם: "איסור הלבנת הון ומימון טרור", "הכר את הלקוח", "המשכיות עסקית", ו"אכיפה מנהלית". מעבר לכך, נערכו הדרכות שוטפות בנושאים מגוונים כגון: "שיפור השרות", הטמעת מערכת מידע חדשה ליועצי השקעות, הכשרת עובדים חדשים בנושאי "הכרת הבנק" ו"עבודת הטלר", והקניית כישורי ניהול מתקדמים במסגרת קורסי "הכשרה ניהולית" וקורסי "ניהול מתקדמים".

ג. סינוף

בסוף שנת 2013 מנה הבנק 80 סניפים, לעומת 79 סניפים בתום שנת 2012.

ד. התגמול בבנק

(1) מדיניות תגמול להנהלה הבכירה

מסמך "מדיניות התגמול להנהלה הבכירה של הבנק", המותאם לעקרונות שנקבעו בהוראה שפורסמה על ידי בנק ישראל בנושא זה בשנת 2009, אושר על ידי דירקטוריון הבנק בשנת 2010.

בעקבות אישור מסמך המדיניות, כאמור, גיבש הבנק תכנית רב שנתית לתגמול ההנהלה הבכירה של הבנק, שאושרה על ידי הדירקטוריון ביום 26.7.2011.

העקרונות העומדים בבסיס תכנית התגמול נגזרים מההנחיות שנקבעו בהוראת בנק ישראל בנושא זה, ובכללם: התאמת תמריצי התגמול לרווחיות הכוללת של הבנק ולמטרות ארוכות הטווח שלו, הפחתת מרכיבים המעודדים נטילת סיכונים העולים על תיאבון הסיכון של התאגיד, יצירת קשר בין תמריצי התגמול לבין הרווח המותאם לסיכון ועלות ההון, ושילובם של מרכיבים המבוססים על עמידת הבנק ביעדי ניהול הסיכונים, (לרבות ציות לחוקים, להוראות רגולטוריות ולנהלי הבנק) במנגנון התגמול.

תכנית התגמול של הבנק מיישמת עקרונות אלו באמצעות המרכיבים והמנגנונים הבאים:

• תגמול שוטף

זכאות ההנהלה הבכירה לתגמול שוטף תחושב מדי שנה, בהתאם לכללים הבאים, ותכלול "מנגנון דחיה", כמפורט להלן:

- יישום ההנחיה להפחתת מרכיבים המעודדים נטילת סיכונים ממנגנון התגמול, יושג באמצעות קביעת "תנאי סף מינימליים" המהווים אמת מידה לרמת הסיכון של הבנק, כגון: "יחס הלימות ההון הכולל", "יחס הון הליבה", "התשואה המותאמת לסיכון", והרווח הנקי. קבלת התגמול השוטף תותנה בעמידת הבנק בכל אחד מהפרמטרים המהווים "תנאי סף".
- התגמול השוטף יחושב על בסיס עמידה ביעדים עסקיים שוטפים, לרבות: "תשואה מותאמת לסיכון", "יחס יעילות" ו"הכנסות תפעוליות".
- התגמול השוטף יכלול גם רכיבים המבוססים על עמידה ביעדי הבנק בתחום ניהול הסיכונים וציות לחוקים.
- תשלום התגמול השוטף ייפרס על פני שלוש שנים. תשלום המרכיבים שנדחו יותרנה בעמידת הבנק ב"תנאי הסף" וביעדים העסקיים השוטפים שנקבעו, כאמור, גם בשנת התשלום.
- המנגנון לחישוב התגמול השוטף לא יחול על חברי ההנהלה הנושאים בתפקידי פיקוח ובקרה: מנהל הסיכונים הראשי, המבקר הפנימי והחשבונאי הראשי.
- התגמול השוטף לחברי הנהלה אלו ייקבע על ידי דירקטוריון הבנק, באמצעות מנגנון נפרד.

• **תגמול ארוך טווח**

התכנית כוללת גם מנגנון לתשלום "תגמול ארוך טווח", שיותנה בעמידת הבנק ביעדי רווחיות מצטברים ארוכי טווח לשנים: 2011 - 2013.

מבדיקה שנערכה על ידי הבנק בתום תקופה זו, עולה כי הבנק עמד ביעדי הרווחיות המצטברים שהוגדרו בתכנית התגמול, בתקופה שנקבעה בתוכנית. לאור האמור לעיל, ערך הבנק בשנת הדוח הפרשה לכיסוי ההתחייבות לתשלום "תגמול ארוך טווח", וזקף אותה לדוח הרווח והפסד בסעיף "הוצאות שכר".

(2) הוראת ניהול בנקאי תקין A301 בנושא: "מדיניות התגמול".

בעקבות תיקון מס' 20 לחוק החברות ומסמך ועדת באזל בנושא: "מדיניות התגמול" שפורסם בשנת 2010, פרסם בנק ישראל ביום 19 בנובמבר 2013 הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה בנושא זה, הכוללת עקרונות והנחיות שנועדו להבטיח שהסדרי התגמול הנוהגים בתאגידים הבנקאיים יתאמו למסגרת ניהול הסיכונים ולמטרות ארוכות הטווח שלהם.

למידע נוסף באשר לעקרונות ולהנחיות שנכללו בהוראה - ראה פרק 2 יג', לעיל.

הכללים שנקבעו בהוראה נכנסו לתוקף ביום פרסום ההוראה (19.11.2013). על אף האמור לעיל, נכללו בהוראה "הוראות מעבר", המתירות לתאגידים הבנקאיים לעדכן את מדיניות התגמול שלהם, בהתאם לעקרונות שנקבעו בהוראה, עד ליום 30.6.2014, לכל המאוחר.

הבנק נערך בשיתוף עם החברה האם לגיבוש מדיניות תגמול, התואמת את הכללים, שנקבעו בהוראה, לא יאוחר מהמועד שנקבע בהוראות המעבר.

יצוין בהקשר זה, כי בהתאם להוראה, נדרשו תאגידים בנקאיים החברים בקבוצה בנקאית לגבש מדיניות תגמול התואמת את מדיניות התגמול בקבוצה. מדיניות התגמול הקבוצתית אושרה בחברה האם בחודש פברואר 2014. הבנק לומד את הקווים המנחים שנכללו במדיניות זו ונערך לגיבוש מדיניות תגמול תואמת.

21. שכר רואי החשבון המבקרים

רואי החשבון המבקרים של הבנק הינם סומך חייקין וזיו האפט - מבקרים משותפים. להלן פרטים על השכר ששולם לרואי החשבון המבקרים המשותפים עבור הבנק וחברות מאוחדות שלו, בגין שירותים כדלקמן:

הבנק		המאוחד		
2012	2013	2012	2013	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
2,865	2,300	2,905	2,340	ביקורת הדוחות הכספיים
16	24	16	24	שירותים קשורים לביקורת ⁽¹⁾
79	105	79	105	שירותי מס
2,960	2,429	3,000	2,469	סך הכל

(1) כולל בעיקר ביקורת מערכות מידע וביקורת לצורך אישורים מיוחדים.

22. עניינים אחרים

א. מכירת קופות הגמל

בחודש אפריל 2010 החליט הבנק לממש את החזקותיו (בשיעור של 49%) בחברת: "הדס - מרכנתיל קופות גמל בע"מ" (להלן: "החברה"), באמצעות מתן הודעה למימוש אופציית PUT שניתנה לו בעבר על ידי בעלי המניות האחרים בחברה (להלן: "קבוצת הרוכשים"), בתמורה למחיר מימוש שנקבע באופציה.

במסגרת התהליך שניהלו הצדדים ליישום הודעת המימוש, התגלעה מחלוקת בין הבנק לקבוצת הרוכשים, באשר לפרשנות הראויה של סעיפים מסוימים הנוגעים לחישוב תמורת המכירה. ההיקף הכספי של המחלוקת הוערך בכ- 16 - 14 מיליון ש"ח. על פי מנגנון ליישוב מחלוקות שנקבע בהסכמי העבר שנחתמו בין הצדדים - מונה פוסק לבירור המחלוקת. ביום 6 בפברואר 2012 נמסרה לצדדים החלטת הפוסק, לפיה נפסק לבנק סך של כ- 11 מיליון ש"ח בגין הסכומים שנתבעו על ידו מ"קבוצת הרוכשים".

בעקבות הפסיקה ובהתאם לכללים שנקבעו במנגנון ליישוב מחלוקות, כאמור, קיימו הצדדים, מספר פגישות בניסיון להגיע להסכמה, על בסיס העובדות שנקבעו על ידי הפוסק. במהלך הדיונים התברר כי הבנק יתקשה לממש בהסכמה את הסכום שנפסק לזכותו, כאמור, מכיוון שהנימוקים שפורטו על ידי הפוסק - לא היו חד משמעיים.

לאור האמור לעיל, ובמטרה להימנע מהליכים משפטיים ממושכים ויקרים החליטו הצדדים ליישב את המחלוקת ביניהם באמצעות מתווה פשרה. ביום 31 במרס 2013 נחתם הסכם בין הצדדים, במסגרתו הסכימה קבוצת הרוכשים להגדיל את תמורת המכירה בסך של כ- 8 מיליון ש"ח, בתמורה למיצוי טענות הבנק כלפיה בכל הסוגיות שבמחלוקת.

לאור האמור לעיל, זקף הבנק בתקופת הדוח את סכום התמורה הנוספת, כאמור, כהכנסה בדוח הרווח והפסד וסיווג אותה לסעיף "הכנסות מימון שאינן מריבית".

ב. מעורבות חברתית ותרומה לקהילה

כגוף עסקי הפועל בקהילה באמצעות מערך הסניפים הפרוש לארכה ורוחבה של המדינה, רואה עצמו הבנק מחויב לגלות מעורבות ומודעות לצרכי הקהילה, ולפעול לקידום ושיפור תנאיהם של גורמים נצרכים בקהילה.

במסגרת זו פועל הבנק להענקת תרומות וחסינות, תוך שילוב עובדי הבנק בפעילות זו, לרבות:

- השתתפות בפרויקט חינוכי, בשיתוף עמותת "הזנק" - במסגרתו מימן הבנק בשנת 2013 77 מלגות לימודים במוסדות אקדמיים, לסטודנטים שנמצאו ראויים לכך במגזר הערבי - בתמורה להתחייבותם לתרום מזמנם לפעילות בקהילה. עלות הפרויקט לבנק הסתכמה בשנת 2013 בסך של כ- 0.6 מיליון ש"ח (2012 - זהה).

- תמיכה בפעילות פרויקט "מחשב לכל ילד" (שבחסות ממשלת ישראל), במסגרתו השתתף הבנק בתרומה של כ- 100 ערכות מחשב לילדים ממשפחות מעוטות יכולת, בעלות של כ- 0.1 מיליון ש"ח.
- השתתפות בפרויקט חינוכי, בשיתוף עם עמותת "יד אליעזר", במסגרתו העניק הבנק כ- 400 מלגות לאברכים, בעלות של כ- 0.2 מיליון ש"ח - בתמורה להתחייבותם לשמש כחונכים לילדים המשתייכים למשפחות במצוקה במגזר החרדי.

ג. דוח ביקורת בנושא: "ציות לחוק איסור מימון טרור"

בתאריך 3 במאי 2012 נמסר לבנק דו"ח ביקורת שהוכן על ידי בנק ישראל בנושא: "ציות לחוק איסור מימון טרור", בעקבות ביקורת שנערכה בבנק בנושא זה במחצית השניה של שנת 2010. הדו"ח כלל ממצאים הנוגעים להיבטים שונים בפעילות היחידות העוסקות ביישום החוק, שמרביתם תוקנו על ידי הבנק במהלך התקופה שחלפה ממועד הביקורת. הדוח ותגובת הבנק לממצאים שנכללו בו נידונו במליאת הדירקטוריון ביום 17 ביוני 2012. ביום 27 ביוני 2012 הגיש הבנק לבנק ישראל את תגובתו לממצאי הדו"ח. בהמשך לתגובת הבנק לממצאי הדוח, המפרטת בין היתר, את הפעולות שנקטו לתיקון הליקויים, הודיע בנק ישראל ביום 20.6.2013 על החלטתו להימנע מנקיטת צעדים נוספים בנושא זה.

ד. הרחבת פעילות יחידת התפעול העורפי

בעקבות התוכנית למיקוד עסקי והתייעלות שיושמה על ידי הבנק בשנים 2011 - 2012, השיק הבנק תכנית אסטרטגית המשנה את תפיסת הפעילות בסניפי הבנק ויחידות המטה התפעוליות. במסגרת תוכנית זו מועתקות פעילויות תפעוליות שבוצעו בעבר בסניפי הבנק ומרוכזות ביחידות תפעול עורפי ייעודיות.

התוכנית מיועדת להקנות לבנק יתרונות בתחום התפעול והשירות ללקוח, ובכללם:

- פישוט וקיצור תהליכי העבודה בסניפים.
 - התמקדות בלקוח ובצרכיו, ושיפור חווית השירות.
 - חסכון בכח אדם והתייעלות.
- יישום התוכנית כרוך בשינוי תהליכי העבודה בסניפים וביחידות התפעול העורפיות ויהיה כרוך בהשקעת תשומות הנדרשות להקניית התפיסות ושיטות העבודה החדשות. התוכנית מיועדת להתבצע בהדרגה בכל סניפי הבנק החל מהמחצית הראשונה של שנת 2014 ועד לסוף שנת 2015.

23. שכר והטבות לנושאי משרה בכירים (באלפי ש"ח)

(בסכומים מדווחים)

שנת 2013

הלוואות שניתנו בתנאי הטבה ⁽³⁾			תגמול עבור שרותים ⁽¹⁾					שם העובד ⁽⁴⁾	תפקיד
תקופה ממוצעת	יתרת הלוואות	לפרעון (שנים)	סך הכל	הטבות אחרות	הפרשות סוציאליות ⁽²⁾	מענקים ⁽¹⁾	שכר ⁽¹⁾		
1	2.68	52	2,842	87	888	767	1,100	ברוך אורי	המנהל הכללי
4	2.62	173	2,311	84	372	807	1,048	רישפן אבי	החשבונאי הראשי
10	4.02	303	2,114	77	551	680	806	שוכל צבי	מנהל אגף תפעול ומידע
1	2.68	69	1,779	62	248	653	816	בירון אלון	מנהל החטיבה הקמעונאית
3	2.68	74	1,773	62	284	654	773	אליגון גלעד	מנהל הסיכונים הראשי
9	3.83	262	1,734	64	207	653	810	שבח עדו	מנהל חטיבת משאבי אנוש

שנת 2012

הלוואות שניתנו בתנאי הטבה ⁽³⁾			תגמול עבור שרותים ⁽¹⁾					שם העובד ⁽⁴⁾	תפקיד
תקופה ממוצעת	יתרת הלוואות	לפרעון (שנים)	סך הכל	הטבות אחרות	הפרשות סוציאליות ⁽²⁾	מענקים ⁽¹⁾	שכר ⁽¹⁾		
3	0.25	71	3,890	159	1,721	418	1,592	טננבאום יעקב	המנהל הכללי
5	2.91	191	1,770	87	397	270	1,016	רישפן אבי	החשבונאי הראשי
-	2.64	4	1,658	64	890	56	648	קליכנוב אמיר	מנהל החטיבה עסקית מסחרית
2	2.64	29	1,350	70	342	143	795	בירון אלון	מנהל החטיבה הקמעונאית
11	4.80	339	1,343	82	358	117	786	שוכל צבי	מנהל אגף תפעול ומידע
4	2.64	71	1,314	66	339	157	752	אליגון גלעד	מנהל הסיכונים הראשי

* החל מיום 1 באפריל 2013.

*** פרש מהבנק ביום 31 במרס 2013.

** פרש מהבנק ביום 31 בדצמבר 2013.

(1) התגמולים הינם במונחי עלות לבנק ואינם כוללים מס שכר.

(2) ההפרשות הסוציאליות כוללות הפרשות לפיצויים, תגמולים, קרן השתלמות, חופשה, מענק יובל, ביטוח לאומי, וכן השלמת העתודות בניו הנ"ל עקב שינויים בשכר בשנת החשבון.

(3) תנאי הלוואות דומים לאלו של כלל עובדי הבנק. סכומי הלוואות נקבעים על פי קריטריונים אחידים, לכלל עובדי הבנק.

(4) כל נושאי המשרה הבכירה מועסקים בבנק בהיקף משרה מלא (100%).

הערות:

- בקביעת השכר והמענקים נלקחו בחשבון בין היתר היקף העסקים של הבנק, הרווחיות ושיעור התשואה על ההון.
- התנאים לניהול החשבונות בבנק לנושאי המשרה הבכירים, לרבות כל הפעילות במסגרתם, דומים לתנאים הניתנים לכלל עובדי הבנק. על פי חוב תנאים אלו אינם עדיפים על התנאים שמקבלים לקוחות אחרים, בעלי פרופיל בנקאי דומה. מכלול ההטבות הבנקאיות שניתנו לנושאי המשרה הבכירה אינו מהותי.
- התגמולים מכל הסוגים נכללו בסעיף "שכר והוצאות נלוות" בדוח הרווח והפסד.
- הדירקטורים בבנק (למעט דירקטורים המכהנים כנושאי משרה בחברה האם), זכאים לתגמול שאינו חורג מהמקובל, ומשולם בהתאם לתקנות התכרות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני), התש"ס 2000 - כמפורט בביאור 20 בדוחות הכספיים.
- לפרטים נוספים בדבר החלטה למתן פטור ושיפוי לדירקטורים ונושאי משרה בבנק, ראה ביאור ג' 18 ג' (9) בדוחות הכספיים.

1. לפרטים נוספים בדבר תכנית לתגמול ההנהלה הבכירה - ראה פרק 20 ד' לעיל.
להלן פרטים נוספים לגבי "מרכיבי התגמול" (כהגדרתם בתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל 1970), של נושאי המשרה הבכירים בבנק:

1. מר אורי ברוך - המנהל הכללי של הבנק, מועסק בבנק על פי הסכם העסקה אישי לתקופת העסקה שתסתיים ביום 31.3.2017. בתום תקופה זו יתחדש חוזה העסקה לתקופה בלתי קצובה.

על אף האמור לעיל, יוכלו הצדדים לסיים את תקופת ההתקשרות ביניהם בהודעה מוקדמת של ששה חודשים.

עם סיום עבודתו יהיה המנכ"ל זכאי לפיצויי פיטורין בשיעור של 200% ממשכורתו האחרונה ולמענק מיוחד, בהיקף של שש משכורות (בכפוף להשלמת תקופת העסקה בת שנתיים לפחות, ככל שסיום תקופת העסקה יהיה ביוזמת המנכ"ל). לאחר סיום עבודתו ייאסר על המנכ"ל לעסוק בעיסוק שיהווה תחרות לבנק - במשך שנה.

שכרו של המנכ"ל צמוד למדד המחירים לצרכן. בנוסף, זכאי המנכ"ל לימי חופשה, ימי מחלה, דמי הבראה, רכב צמוד על חשבון הבנק, הפרשות סוציאליות (לרבות: פיצויי פיטורין, תגמולים, אבדן כושר עבודה וקרן השתלמות) והטבות נוספות.

2. מר אבי רישפן - סמנכ"ל בכיר והחשבונאי הראשי של הבנק, מועסק בבנק על פי הסכם העסקה אישי לתקופת העסקה שמסתיימת ביום 3.8.2018 (גיל הפרישה של מר רישפן). על אף האמור לעיל, יוכלו הצדדים לסיים את ההתקשרות ביניהם בהודעה מוקדמת של שלושה חודשים.

עם סיום עבודתו יהיה מר רישפן זכאי לפיצויי פיטורין ולמענק מיוחד בהיקף של תשע משכורות. לאחר סיום עבודתו ייאסר על מר רישפן לעסוק בעיסוק שיהווה תחרות לבנק - במשך שלושה חודשים.

שכרו של מר רישפן צמוד למדד המחירים לצרכן. בנוסף, זכאי מר רישפן לימי חופשה, ימי מחלה, דמי הבראה, רכב צמוד על חשבון הבנק, הפרשות סוציאליות (לרבות: פיצויי פיטורין, תגמולים, אבדן כושר עבודה וקרן השתלמות) והטבות נוספות.

3. מר צבי שובל - לשעבר, סמנכ"ל ומנהל אגף התפעול והמידע, הועסק בבנק על פי הסכם העסקה אישי. ביום 31 בדצמבר 2013 סיים מר שובל את עבודתו ופרש מהבנק.

בהתאם להסכם העסקה היה מר שובל זכאי במועד סיום עבודתו, לפיצויי פיטורין ולמענק מיוחד בהיקף של תשע משכורות, ולאחר סיום עבודתו, נאסר על מר שובל לעסוק בעיסוק שיהווה תחרות לבנק - במשך שלושה חודשים.

לאור תרומתו הרבה של מר שובל לבנק בתקופת עבודתו, החליט דירקטוריון בנק ביום 27 באוקטובר 2013, להעניק למר שובל, עם סיום עבודתו מענק נוסף בסך של 6 חודשי שכר. ההתחייבות לתשלום המענק הנוסף נכללה בדוחות הכספיים של הבנק ליום 31.12.2013.

על פי הסכם העסקה היה שכרו של מר שובל צמוד למדד המחירים לצרכן. בנוסף, הקנה ההסכם למר שובל זכאות לימי חופשה, ימי מחלה, דמי הבראה, רכב צמוד על חשבון הבנק, והפרשות סוציאליות (לרבות: פיצויי פיטורין, תגמולים, אבדן כושר עבודה וקרן השתלמות) והטבות נוספות.

4. מר גלעד אליגון - סמנכ"ל ומנהל הסיכונים הראשי, מועסק בבנק על פי הסכם העסקה אישי, לתקופת העסקה בלתי קצובה. על פי ההסכם זכאי כל אחד מהצדדים לסיים את ההתקשרות ביניהם בהודעה מוקדמת של שלושה חודשים.

עם סיום עבודתו יהיה מר אליגון זכאי לפדיון כספי הפיצויים שנצברו לזכותו (או למכפלת המשכורת האחרונה במספר שנות הותק - במקרה של פיטורים), ולמענק מיוחד בהיקף של שש משכורות.

לאחר סיום עבודתו ייאסר על מר אליגון לעסוק בעיסוק שיהווה תחרות לבנק - במשך שלושה חודשים.

שכרו של מר אליגון צמוד למדד המחירים לצרכן. בנוסף, זכאי מר אליגון לימי חופשה, ימי מחלה, דמי הבראה, רכב צמוד על חשבון הבנק, הפרשות סוציאליות (לרבות: פיצויי פיטורין, תגמולים, אבדן כושר עבודה וקרן השתלמות), והטבות נוספות.

5. מר אלון בירון - סמנכ"ל ומנהל החטיבה הקמעונאית, מועסק בבנק על פי הסכם העסקה אישי, לתקופת העסקה בלתי קצובה. על פי ההסכם זכאי כל אחד מהצדדים לסיים את ההתקשרות ביניהם בהודעה מוקדמת של שלושה חודשים.

עם סיום עבודתו יהיה מר בירון זכאי לפדיון כספי הפיצויים שנצברו לזכותו ולמענק מיוחד בהיקף של שש משכורות.

לאחר סיום עבודתו ייאסר על מר בירון לעסוק בעיסוק שיהווה תחרות לבנק במשך שלושה חודשים. בתמורה לקיום התחייבות זו, יהיה מר בירון זכאי לקבלת מענק נוסף בהיקף של שלוש משכורות.

שכרו של מר בירון צמוד למדד המחירים לצרכן. בנוסף, זכאי מר בירון לימי חופשה, ימי מחלה, דמי הבראה, רכב צמוד על חשבון הבנק, הפרשות סוציאליות (לרבות: פיצויי פיטורין, תגמולים, אבדן כושר עבודה וקרן השתלמות), והטבות נוספות.

6. מר עדו שבח - סמנכ"ל ומנהל חטיבת משאבי אנוש, מועסק בבנק על פי הסכם העסקה אישי, לתקופת העסקה בלתי קצובה. על פי ההסכם זכאי כל אחד מהצדדים לסיים את ההתקשרות ביניהם בהודעה מוקדמת של שלושה חודשים.

עם סיום עבודתו יהיה מר שבח זכאי לפדיון כספי הפיצויים שנצברו לזכותו ולמענק מיוחד בהיקף של שש משכורות.

לאחר סיום עבודתו ייאסר על מר שבח לעסוק בעיסוק שיהווה תחרות לבנק במשך שלושה חודשים. בתמורה לקיום התחייבות זו, יהיה מר שבח זכאי לקבל מענק נוסף בהיקף של שלוש משכורות.

שכרו של מר שבח צמוד למדד המחירים לצרכן. בנוסף זכאי מר שבח לימי חופשה, ימי מחלה, דמי הבראה, רכב צמוד על חשבון הבנק, הפרשות סוציאליות (לרבות, פיצויי פיטורין, תגמולים, אבדן כושר עבודה וקרן השתלמות), והטבות נוספות.

24. הדירקטוריון וההנהלה

א. כללי

בשנת 2013 קיים הדירקטוריון 14 ישיבות. כן התקיימו 60 ישיבות של ועדות הדירקטוריון.

ב. מידע על חברי הדירקטוריון

ראובן שפיגל

יו"ר הדירקטוריון;

מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 1 במרס 2012 וכיו"ר הדירקטוריון מיום 25 במרס 2012.

בנוסף - מכהן כמנכ"ל בנק דיסקונט לישראל בע"מ; יו"ר דירקטוריון ב- Discount Bancorp Inc ואידיבי (סוויס) בנק בע"מ; דירקטור ב- Israel Discount Bank Of New York.

בין השנים 2011 - 2006 כיהן כנשיא ומנכ"ל Discount Bancorp Inc - Israel Discount Bank Of New York כדירקטור ויו"ר הדירקטוריון (נשיא) ב- IDB NY Realty (Delaware), Inc וכדירקטור באידיבי קפיטל קורפ; בין השנים 2012 - 2011 כיהן כיו"ר דירקטוריון כרטיסי אשראי לישראל בע"מ ודיינרס קלוב ישראל בע"מ; בשנת 2011 כיהן כיו"ר הדירקטוריון ב- דיינרס (מימון) בע"מ ובחברת בית למד דלת בע"מ; בין השנים 2011 - 2006 כיהן כדירקטור ויו"ר דירקטוריון דיסקונט בנק לטין אמריקה; בין השנים 2006-2001 שימש כראש החטיבה הקמעונאית בבנק דיסקונט לישראל בע"מ.

בעל תואר מוסמך ותואר בוגר במינהל עסקים מ- New-York Institute of Technology.

שלמה אבידן

מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 10 ביוני 2010.

בנוסף - מכהן כיו"ר דירקטוריון נדבך לנדל"ן והשקעות בע"מ; ציר חברה למסחר בע"מ; דיסקונט גמל בע"מ ונכסי הר הלוי בע"מ. חבר דירקטוריון במסלוקה לחסכון לטווח ארוך בע"מ ובבד"ל שירותי מחשב ומינהלה בע"מ. מכהן כמנכ"ל תפעול ולוגיסטיקה, ממונה על ההמשכיות העסקית וחבר הנהלה בבנק דיסקונט לישראל בע"מ.

בין השנים 2010 - 2009 כיהן כיו"ר דירקטוריון שירותי בנק אוטומטיים (שב"א) בע"מ ומרכז סליקה בנקאי (מס"ב) בע"מ. בעל תואר ראשון בכלכלה ומנהל עסקים מאוניברסיטת בר אילן ובעל תואר שני במנהל עסקים מאוניברסיטת תל אביב.

בעל "נסיון בנקאי", כהגדרתו בהוראות בנק ישראל.

אבי אקשטיין

חבר בוועדת אשראים; ועדת ניהול סיכונים; ועדת ביקורת ובוועדת אד-הוק לנהלי הדירקטוריון (יו"ר). מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 15 במרס 2009.

בנוסף - מכהן כדירקטור בחברת כלל פיננסים בע"מ. בין השנים 2007 - 1983 כיהן בתפקידים שונים בבנק ישראל, ובתפקידו האחרון שימש כסגן המפקח על הבנקים וממונה על תחום הערכה מוסדית ורישוי. בעל תואר ראשון בכלכלה ותואר שני במנהל עסקים (התמחות במימון ובנקאות) מאוניברסיטה העברית בירושלים. במהלך עבודתו בבנק ישראל, השתלם במספר רב של קורסים מקצועיים בארץ ובחו"ל. בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית (ראה פרק 18 לעיל).

* דירקטור חיצוני

לאה בנאי*

חברה בועדת ביקורת (יור). מכהנת כחברה בדירקטוריון הבנק החל מיום 30 באוקטובר 2008. בנוסף - בין השנים 2009 - 2008 כיהנה כחברת דירקטוריון ויור ועדת ביקורת באלטשולר שחם קופות גמל; בין השנים 2006 - 2000 כיהנה כחברת דירקטוריון וכיור ועדת הביקורת של בנק דיסקונט למשכנתאות בע"מ. בעלת תואר ראשון בכלכלה וסוציולוגיה מהאוניברסיטה העברית בירושלים ולימודי תעודה בתחום ביקורת פנים מאוניברסיטת חיפה.

יוסף ברסי

חבר בועדת ביקורת; מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 2 ביולי 2012. בנוסף - מכהן כסמנכ"ל בכיר וחבר הנהלה בבנק דיסקונט לישראל בע"מ, בתפקיד החשבונאי הראשי וראש מערך החשבונות.

מכהן כדירקטור בבד"ל שירותי מחשב ומינהלה בע"מ, נדבך לנדל"ן והשקעות בע"מ, בדיינרס קלוב ישראל בע"מ וב-Discount Reinsurance International Limited, Guernsey.

עד לשנת 2008 כיהן כיו"ר הדירקטוריון של דיסקונט גמל בע"מ; בין השנים 2011 - 2010 כיהן כדירקטור בכ.א.ל- כרטיסי אשראי לישראל בע"מ ובין השנים 2012 - 1999 כדירקטור בדיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות בע"מ. בעל תואר ראשון בכלכלה וחשבונאות מאוניברסיטת תל אביב. בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית (ראה פרק 18 לעיל).

אייל הירדני

חבר בועדת ביקורת; ועדת אשראים; ועדת ניהול סיכונים (יור) ובעדת אד-הוק לנהלי הדירקטוריון. מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 9 באוגוסט 2009.

בנוסף - מכהן כדירקטור בלרדן יועצים בע"מ, לרדן ייעוץ כלכלי ופיננסי בע"מ, לרדן אחזקות בע"מ ובריבלייז טכנולוגיות בע"מ. בין השנים 2009 - 2004 מילא תפקידים שונים בחברת שמיר תעשיית אופטיקה בע"מ (סימול SHMR); בין השנים 1994 - 1991 כיהן כקצין תקציבים ביחידת היועץ הכספי לרמטכ"ל/אגף התקציבים במשרד הבטחון. משנת 1994 מרצה בתחומי החשבונאות, הכלכלה, שוק ההון ומינהל עסקים במוסדות אקדמיים שונים. בעל תואר ראשון בכלכלה וחשבונאות ובעל תואר שני במינהל עסקים עם התמחות במימון, מאוניברסיטת בר אילן. בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית (ראה פרק 18 לעיל).

שמאל זיו-זוסמן*

חבר בועדת ביקורת ובעדת תגמול ומינהל. מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 24 באוקטובר 2012.

בנוסף - מכהן כיו"ר הדירקטוריון בלודז'יה רוטקס בע"מ. בין השנים 2012 - 2005 כיהן כיו"ר הדירקטוריון של בנק ערבי ישראלי בע"מ ובין השנים 2011 - 2006 כיהן כדירקטור בויטה פרי גליל בע"מ; בין השנים 1959 - 2005 כיהן במגוון תפקידים בבנק לאומי לישראל בע"מ, ובכללם: חבר הנהלה בכיר לניהול משאבים ומשנה למנכ"ל הבנק. בעל תואר ראשון במשפטים מהאוניברסיטה העברית.

* דירקטור חיצוני

חנן זלינגר*

חבר בוועדת ביקורת; ועדת ניהול סיכונים ובוועדת תגמול ומינהל. מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 19 בפברואר 2012.

החל משנת 1993 עומד בראש משרד זלינגר ושות', משרד עורכי דין פרטי העוסק בתחומי המשפט המסחרי והעסקי. בנוסף, מכהן כדירקטור בקרנות הפועלות בנושאי חברה ותרבות - קרן הווארד גילמן לתרבות ישראל, קרן מתנה וקרן בטי וולטר ארצט. בעל תואר ראשון במשפטים מאוניברסיטת תל אביב ותואר מוסמך במשפטים מ- NEW YORK UNIVERSITY.

אלי חוטר

חבר בוועדת ניהול סיכונים; ועדת תגמול ומינהל ובוועדת אד-הוק לנהלי הדירקטוריון. מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 25 ביולי 2006.

בנוסף - מכהן בדירקטוריון כ.א.ל - כרטיסי אשראי לישראל בע"מ ובקבוצת קלי סוכנויות לביטוח. בין השנים 2001-2009 כיהן במגוון תפקידים בבנק דיסקונט לישראל בע"מ, ובכללם מנהל חטיבת משאבי אנוש, ומנהל חטיבת שיווק ותכנון אסטרטגי. בעל תואר ראשון בפסיכולוגיה מאוניברסיטת חיפה ותואר שני במינהל עסקים מאוניברסיטת תל אביב.

בעל "נסיון בנקאי", כהגדרתו בהוראות בנק ישראל.

ריאד חורי

חבר בוועדת תגמול ומינהל. מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 30 באוקטובר 2008. בין השנים 2008 - 2004 כיהן בבנק בתפקיד מנהל אזור נצרת, בדרגת עוזר בכיר למנכ"ל, ובין השנים 2004 - 1994 כיהן בבנק בתפקיד מנהל אזור עכו. בעל תעודת דיפלומה בבנקאות מ"בית הפקיד" בחיפה.

נחום לנגנטל*

חבר בוועדת אשראים; ועדת תגמול ומינהל (יו"ר) ובוועדת ניהול סיכונים. מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 25 ביוני 2007.

בנוסף - מכהן החל משנת 2003 בתפקיד מנכ"ל חברות ההשקעה יומנטרה השקעות בע"מ וסמסרה השקעות בע"מ; יו"ר משותף באלהר הנדסה ובניין בע"מ; חבר דירקטוריון בחברת אלגומייזר בע"מ (לשעבר - "מעריב") ובאגרי אינווסטמן קמור בע"מ. בעל תואר ראשון במשפטים ותואר שני בהיסטוריה מאוניברסיטת בר אילן.

שמואל מסנברג*

חבר בוועדת אשראים (יו"ר) ובוועדת ניהול סיכונים. מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 16 בינואר 2007.

בנוסף - משמש כיועץ עסקי; מנכ"ל מסרג - פיתוח עסקים בע"מ; חבר דירקטוריון בנורסטאר הולדינג אינק, וליפוד השקעות בע"מ, מימון ישיר מקבוצת ישיר (2006) בע"מ, מימון ישיר (ליסינג) מקבוצת ישיר בע"מ וקרן מידאס השקעות בע"מ. בין השנים 1993-2006 כיהן בתפקיד סמנכ"ל וחבר הנהלה בבנק מזרחי טפחות בע"מ (מנהל החטיבה העסקית). בעל תואר ראשון בכלכלה ותואר שני במינהל עסקים מאוניברסיטת תל אביב.

בעל "נסיון בנקאי", כהגדרתו בהוראות בנק ישראל.

* דירקטור חיצוני

ג. מידע על נושאי משרה בכירים

אורי ברוך

מנכ"ל הבנק; מכהן בתפקידו החל מיום 1 באפריל 2013. בעל תואר שני בכלכלה מאוניברסיטת לונדון. בעל דיפלומה בכלכלה לארצות מתפתחות ודיפלומה במנהל עסקים מ-Polytechnic of North London. בין השנים 2010 - 2012 כיהן כמנהל הסניף המרכזי של בנק לאומי לישראל בע"מ; בין השנים 2010 - 2003 כיהן כסגן ראש החטיבה הבנקאית בבנק לאומי לישראל בע"מ; בין השנים 2010 - 2005 כיהן כדירקטור בבנק ערבי ישראלי ובין השנים 2010 - 2003 כיהן כדירקטור בלאומי קארד.

אבי רישפן

סמנכ"ל בכיר, החשבונאי הראשי של הבנק. מכהן בתפקידו החל מיום 15 במרס 1999; בעל רשיון רואה חשבון; בעל תואר ראשון בכלכלה וחשבונאות מאוניברסיטת חיפה.

גלעד אליגון

סמנכ"ל, מנהל החטיבה לניהול סיכונים ומנהל הסיכונים הראשי (CRO) של הבנק. מכהן בתפקידו החל מיום 1 במאי 2012; רואה חשבון; בעל תואר ראשון בכלכלה וחשבונאות מאוניברסיטת בר אילן ותואר שני במינהל ציבורי מהמכללה לישראל - Clark Univ. (התמחות במינהל מערכות פיננסיות). בין השנים 2012 - 2002 כיהן כמבקר הפנימי של הבנק וחברות הבת שלו.

אלון בירון

סמנכ"ל, מנהל החטיבה הקמעונאית. מכהן בתפקידו החל מיום 1 במאי 2012; בעל תואר ראשון בפיזיקה ואלקטרו אופטיקה מאוניברסיטת בן גוריון ותואר שני במינהל עסקים מאוניברסיטת תל אביב. בין השנים 2012 - 2006 כיהן כמנהל החטיבה לאסטרטגיה ובקרת ניהול סיכונים וכמנהל הסיכונים הראשי של הבנק (CRO).

ציון בקר

סמנכ"ל, מנהל החטיבה הפיננסית. מכהן בתפקידו החל מיום 9 בינואר 2009; בעל תואר ראשון ושני במשפטים מאוניברסיטת תל אביב. בין השנים 2008 - 2005 כיהן כמנכ"ל משותף באקסלנס נשואה, שירותי בורסה בע"מ ושימש כדירקטור במסלוקת הבורסה לניירות ערך בע"מ ודירקטור (חליף) בבורסה לניירות ערך בע"מ.

בין השנים 2007 - 2006 שימש כדירקטור ב"מעלות S&P" - החברה הישראלית לדירוג, ESOP חברה לנאמנות בע"מ, ומשנת 2009 ועד היום משמש כיו"ר, מנכ"ל וחבר דירקטוריון במספר חברות בנות של הבנק.

מיכל הנר דויטש

סמנכ"ל, היועצת המשפטית הראשית. מכהנת בתפקידה החל מיום 1 בנובמבר 2013; בעלת תואר ראשון במשפטים מהמרכז הבינתחומי ללימודי עסקים, משפט וטכנולוגיה, הרצליה. בין השנים 2011-2013 ניהלה את אגף חברות בת מהותיות ומיסוי בבנק דיסקונט לישראל בע"מ, במסגרתו שימשה כאחראית ניהולית מטעמו של מנכ"ל קבוצת דיסקונט על חברות בת מהותיות בקבוצה ("כ.א.ל.", "מרכנתיל" ו-"DBNY"); בין השנים 2011-2006 שימשה כיועצת משפטית לענייני חקיקה ברשות המיסים.

צינה כהן

סמנכ"ל, המבקרת הפנימית הראשית. מכהנת בתפקידה החל מיום 1 באוגוסט 2012; בעלת תואר ראשון במשפטים ממכללת שערי משפט, תואר שני במשפטים מאוניברסיטת בר אילן ותואר ראשון בכלכלה מאוניברסיטת בר-אילן. בין השנים 2012 - 2006 כיהנה כמנהלת מטה הביקורת הפנימית בבנק אוצר החייל בע"מ ובין השנים 2012 - 2008 כיהנה כמנהלת מטה הביקורת הפנימית בבנק מסד בע"מ.

יאיר פלדמן

סמנכ"ל, מנהל אגף תפעול ומידע. מכהן בתפקידו החל מיום 1 בנובמבר 2013; בעל תואר ראשון בכלכלה - מינהל עסקים (מורחב) מאוניברסיטת בר אילן. בין השנים 2013 - 2009 כיהן כמנהל מערך בקרת ניהול סיכונים של הבנק; בין השנים 2009 - 2005 שימש כמנהל ובעלים של חברת קיריבטי ניהול בע"מ ובין השנים 2004 - 2001 שימש כמנהל הכללי ובעל מניות בחברת מלל תעשיות תוכנה ומחשבים בע"מ.

אמיר קליבוב

סמנכ"ל, מנהל החטיבה העסקית-מסחרית. מכהן בתפקידו החל מיום 1 במאי 2012; בעל תואר ראשון במדעי המדינה ולימודים כלליים מאוניברסיטת תל אביב ותואר שני במינהל עסקים מאוניברסיטת תל אביב. בין השנים 2012-2007 כיהן כעוזר בכיר לסמנכ"ל, בתפקיד ראש אגף אשראי וכלכלה וסגן מנהל החטיבה לבנקאות קמעונאית.

עדו שבח

סמנכ"ל, מנהל חטיבת משאבי אנוש ומינהל. מכהן בתפקידו החל מיום 1 בפברואר 2007; בעל תואר ראשון בכלכלה ומינהל עסקים, תואר שני במינהל עסקים ותואר שני במדעי המדינה מאוניברסיטת חיפה. בין השנים 2004 - 2006 שימש בתפקיד ראש מספן כח-אדם בחיל הים.

ד. שינויים בהנהלת הבנק

- ביום 31.3.2013 סיים המנכ"ל הקודם, מר יעקב טננבאום את כהונתו בבנק. הנהלת הבנק מודה למר טננבאום על תרומתו הרבה לבנק בתקופת כהונתו.
- ביום 1 באפריל 2013, נכנס אורי ברוך לתפקידו כמנהל הכללי של הבנק.
- ביום 31.12.2013 סיים מר צבי שובל, סמנכ"ל ומנהל אגף התפעול והמידע, את תפקידו בבנק.
- בישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 30 ביולי 2013, אושרו שינויים בהנהלת הבנק, כדלקמן:
- מר יאיר פלדמן שכיהן בתפקיד בכיר בחטיבה לניהול סיכונים - מונה למנהל אגף תפעול ומידע וקודם לדרגת סמנכ"ל וחבר בהנהלת הבנק. המינוי נכנס לתוקף ביום 1 בנובמבר 2013.
- גב' מיכל הנר-דויטש שכיהנה בתפקיד בכיר בבנק דיסקונט לישראל בע"מ - מונתה ליועצת המשפטית הראשית, וקודמה לדרגת סמנכ"ל וחברה בהנהלת הבנק. המינוי נכנס לתוקף ביום 1 בנובמבר 2013.

ה. שינויים בדירקטוריון הבנק

- ביום 28.1.2014 הודיע מר ראובן שפיגל על החלטתו לפרוש מדירקטוריון הבנק ולסיים את תפקידו כיו"ר הדירקטוריון. הפרישה תכנס לתוקף ביום 28.2.2014.
- בישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 25 בפברואר 2014 הוחלט למנות את גב' לילך אשר-טופילסקי ליושבת ראש דירקטוריון הבנק.

אורי ברוך
המנהל הכללי

ראובן שפיגל
יו"ר הדירקטוריון

25 בפברואר, 2014

נתונים כספיים עיקריים

שינוי לעומת		לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2011	2012	2011	2012	2013	
%	%	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
					רווח ורווחיות
0.7	(1.0)	717	729	722	הכנסות ריבית, נטו
108.3	114.3	36	35	75	הוצאות בגין הפסדי אשראי
27.5	15.8	357	393	455	הכנסות שאינן מריבית
2.4	5.4	817	794	837	הוצאות תפעוליות ואחרות
19.9	(9.6)	221	293	265	רווח לפני מיסים
12.3	(4.7)	162	191	182	רווח נקי

שינוי לעומת		ליום 31 בדצמבר			
2011	2012	2011	2012	2013	
%	%	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
					מאזן - סעיפים עיקריים
13.6	7.2	25,046	26,534	28,446	סך כל המאזן
13.2	7.0	15,716	16,629	17,792	אשראי לציבור
22.2	12.2	5,037	5,486	6,154	ניירות ערך
14.2	7.7	20,981	22,254	23,964	פקדונות הציבור
9.5	2.2	1,764	1,889	1,931	הון עצמי

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2011	2012	2013	
%	%	%	
			יחסים פיננסיים עיקריים
7.0	7.1	6.8	הון עצמי לסך מאזן
13.2	15.0	14.6	הון לרכיבי סיכון
62.7	62.7	62.5	אשראי לציבור לסך המאזן
83.8	83.9	84.2	פקדונות הציבור לסך המאזן
45.0	45.7	44.8	הכנסות מעמלות להוצאות תפעוליות
76.1	70.8	71.1	הוצאות תפעוליות לסך ההכנסות
0.2	0.2	0.4	הוצאות בגין הפסדי אשראי מתוך האשראי לציבור
2.4	2.7	2.5	מרווח פיננסי כולל
9.6	10.8	9.7	תשואת הרווח הנקי להון העצמי

* סווג מחדש.

תוספת א' - מאזן מאוחד - מידע רב תקופתי

בסכומים מדווחים (במיליוני ש"ח)

ליום 31 בדצמבר					
2009	2010	2011	2012	2013	
					נכסים
3,245	2,166	3,548	3,672	3,757	מזומנים ופקדונות בבנקים
4,111	4,704	5,037	5,486	6,154	ניירות ערך
14,783	16,059	16,036	16,966	18,157	אשראי לציבור
(935)	(977)	(320)	(337)	(365)	הפרשה להפסדי אשראי
13,848	15,082	15,716	16,629	17,792	אשראי לציבור, נטו
5	-	-	5	9	השקעה בחברות כלולות
457	494	466	442	421	בניינים וציוד
'29	'30	'34	'27	24	נכסים בגין מכשירים נגזרים
115	98	245	273	289	נכסים אחרים
21,810	22,574	25,046	26,534	28,446	סך הכל נכסים
					התחייבויות והון
18,178	18,736	20,981	22,254	23,964	פקדונות הציבור
541	279	148	137	487	פקדונות מבנקים
87	136	157	167	168	פקדונות הממשלה
612	674	915	923	823	כתבי התחייבות נדחים
'141	'219	'251	'250	140	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
598	722	830	914	933	התחייבויות אחרות
20,157	20,766	23,282	24,645	26,515	סך הכל התחייבויות
1,653	1,808	1,764	1,889	1,931	הון
21,810	22,574	25,046	26,534	28,446	סך הכל התחייבויות והון

* סווג מחדש - ראה ביאור 1 ב(6) בדוחות הכספיים.

תוספת ב' - דוח רווח והפסד מאוחד - מידע רב תקופתי

בסכומים מדווחים (במיליוני ש"ח)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר

2009	2010	2011	2012	2013	
1,039	1,089	1,268	1,224	1,128	הכנסות ריבית
371	379	551	495	406	הוצאות ריבית
668	710	717	729	722	הכנסות ריבית, נטו
114	108	36	35	75	הוצאות בגין הפסדי אשראי
554	602	681	694	647	הכנסות ריבית, נטו, לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
הכנסות שאינן מריבית					
57	(1)	(47)	7	81	הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית
363	383	368	363	375	עמלות
22	8	36	23	(1)	הכנסות (הוצאות) אחרות
442	390	357	393	455	סך הכל הכנסות תפעוליות ואחרות
הוצאות תפעוליות ואחרות					
402	467	506	479	525	משכורות והוצאות נלוות
120	129	147	152	152	אחזקה ופחת בניינים וציוד
177	168	164	163	160	הוצאות אחרות
699	764	817	794	837	סך הכל הוצאות תפעוליות ואחרות
297	228	221	293	265	רווח לפני מיסים
127	88	59	102	87	הפרשה למיסים על הרווח
170	140	162	191	178	רווח לאחר מיסים
4	1	-	-	4	חלק הבנק ברווחים של חברות כלולות, לאחר מס
174	141	162	191	182	רווח נקי לשנה
רווח למניה (באלפי שקלים חדשים)					
1.40	1.13	1.30	1.53	1.46	מניה בת 0.1 שקלים חדשים - ערך נקוב:
0.14	0.12	0.13	0.15	0.15	מניה בת 0.01 שקלים חדשים - ערך נקוב:

* סווג מחדש.

תוספת ג' - שיעורי הכנסות והוצאות ריבית וניתוח השינויים - מאוחד⁽¹⁾

בסכומים מדווחים

א. יתרות ממוצעות ושיעורי הריבית

2013			
שיעור הכנסה	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾	
אחוזים	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
			נכסים נושאי ריבית:
5.54	938 ⁽⁶⁾	16,955	אשראי לציבור ⁽³⁾
1.18	19	1,587	פקדונות בבנקים
1.52	15	1,034	פקדונות בבנקים מרכזיים
2.53	153	6,052	אג"ח מוחזקות לפדיון וזמינות למכירה ⁽⁴⁾
3.01	2	57	אג"ח למסחר
17.3	1	5	נכסים אחרים
4.39	1,128	25,690	סך הכל נכסים נושאי ריבית
-	-	327	חייבים בגין כרטיסי אשראי שאינם נושאי ריבית
-	-	1,059	נכסים אחרים שאינם נושאי ריבית ⁽⁵⁾
4.39	1,128	27,076	סך כל הנכסים
			התחייבויות נושאות ריבית:
(0.31)	(5)	1,665	פקדונות הציבור - לפי דרישה
(1.81)	(340)	18,837	פקדונות הציבור - לזמן קצוב
(2.24)	(4)	167	פקדונות הממשלה
(1.49)	(5)	314	פקדונות מבנקים
(5.84)	(52)	897	כתבי התחייבות נדחים
(1.86)	(406)	21,880	סך הכל התחייבויות נושאות ריבית
-	-	2,337	פקדונות הציבור שאינם נושאים ריבית
-	-	327	זכאים בגין כרטיסי אשראי שאינם נושאים ריבית
-	-	731	התחייבויות אחרות שאינן נושאות ריבית ⁽⁷⁾
(1.86)	(406)	25,275	סך כל ההתחייבויות
-	-	1,801	אמצעים ההוניים
(1.86)	(406)	27,076	סך הכל התחייבויות והאמצעים ההוניים
2.53	-	-	פער הריבית
2.81	722	25,690	תשואה נטו ⁽⁸⁾ על הנכסים נושאי ריבית

* הנתונים מתייחסים לנכסים ולהתחייבויות של הבנק בישראל ולהכנסות והוצאות הריבית הנגזרים מהם.

2011			2012		
שיעור הכנסה	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾	שיעור הכנסה	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾
אחוזים	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	אחוזים	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
6.78	⁽⁶⁾ 1,019	15,026	6.30	⁽⁶⁾ 998	15,851
2.65	32	1,187	1.37	21	1,526
3.07	54	1,753	2.31	42	1,815
3.59	159	4,429	3.15	160	5,103
4.04	3	77	3.44	2	57
-	1	-	-	1	-
5.64	1,268	22,472	5.03	1,224	24,352
-	-	287	-	-	304
-	-	964	-	-	1,024
5.64	1,268	23,723	5.03	1,224	25,680
(1.22)	(18)	1,507	(0.62)	(10)	1,558
(2.82)	(469)	16,645	(2.34)	(423)	18,140
(3.65)	(6)	152	(3.15)	(5)	165
(2.59)	(4)	157	(1.95)	(2)	121
(6.65)	(54)	808	(5.50)	(55)	993
(2.86)	(551)	19,269	(2.36)	(495)	20,977
-	-	1,884	-	-	1,963
-	-	287	-	-	304
-	-	607	-	-	718
(2.86)	(551)	22,047	(2.36)	(495)	23,962
-	-	1,676	-	-	1,718
(2.86)	(551)	23,723	(2.36)	(495)	25,680
2.78	-	-	2.67	-	-
3.19	717	22,472	2.99	729	24,352

תוספת ג' - שיעורי הכנסות והוצאות ריבית וניתוח השינויים - מאוחד (המשך)⁽¹⁾

בסכומים מדווחים

ב. יתרות ממוצעות ושיעורי הריבית - מידע נוסף על נכסים והתחייבויות נושאי ריבית (במיליוני ש"ח)

2013			
שיעור הכנסה	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾	
אחוזים	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
			מטבע ישראלי לא צמוד:
4.77	890	18,694	סך נכסים נושאי ריבית
(1.49)	(227)	15,216	סך התחייבויות נושאות ריבית
3.28			פער הריבית
			מטבע ישראלי צמוד למדד:
4.26	199	4,676	סך נכסים נושאי ריבית
(4.06)	(166)	4,105	סך התחייבויות נושאות ריבית
0.20			פער הריבית
			מטבע חוץ ⁽³⁾ :
1.65	39	2,320	סך נכסים נושאי ריבית
(0.50)	(13)	2,559	סך התחייבויות נושאות ריבית
1.15			פער הריבית
			סך פעילות בישראל:
4.39	1,128	25,690	סך נכסים נושאי ריבית
(1.86)	(406)	21,880	סך התחייבויות נושאות ריבית
2.53			פער הריבית

ג. ניתוח השינויים בהכנסות הריבית ובהוצאות הריבית (במיליוני ש"ח)

2013 לעומת 2012			
שינוי נטו	גידול (קטוון)	כמות ⁽⁹⁾	
	מחיר ⁽¹⁰⁾		
			נכסים נושאי ריבית
(60)	(121)	61	אשראי לציבור
(36)	(34)	(2)	נכסים נושאי ריבית אחרים
(96)	(155)	59	סה"כ הכנסות ריבית
			התחייבויות נושאות ריבית
88	101	(13)	פקדונות הציבור
1	5	(4)	התחייבויות נושאות ריבית אחרות
89	106	(17)	סה"כ הוצאות ריבית

* לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

2011		
ש"ח מיליוני	הכנסות ריבית מיליוני ש"ח	ש"ח מיליוני
ש"ח מיליוני	ש"ח מיליוני	ש"ח מיליוני
14,829	940	6.34
12,952	(340)	(2.62)
		3.72
5,379	267	4.93
4,062	(197)	(4.85)
		0.08
2,264	61	2.76
2,255	(14)	(0.64)
		2.12
22,472	1,268	5.64
19,269	(551)	(2.86)
		2.78

2012		
ש"ח מיליוני	הכנסות ריבית מיליוני ש"ח	ש"ח מיליוני
ש"ח מיליוני	ש"ח מיליוני	ש"ח מיליוני
16,560	963	5.82
14,332	(323)	(2.25)
		3.57
5,153	210	4.07
4,124	(154)	(3.74)
		0.33
2,639	51	1.95
2,521	(18)	(0.72)
		1.23
24,352	1,224	5.03
20,977	(495)	(2.36)
		2.67

- הנתונים בלוחות אלה ניתנים לאחר השפעת מכשירים נגזרים מגדרים.
- על בסיס יתרות לתחילת החודשים (במגזר מטבעי ישראלי לא צמוד - על בסיס יתרות יומיות).
- לפני ניכוי היתרה המאזנית הממוצעת של הפרשות להפסדי אשרא, לרבות חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות ריבית.
- מהיתרה הממוצעת של אג"ח למסחר ושל אג"ח זמינות למכירה נוכחה (נוספה) היתרה הממוצעת של רווחים (הפסדים) שטרם מומשו של אג"ח למסחר וכן של רווחים (הפסדים) בגין אג"ח זמינות למכירה הכלולים בהון העצמי במסגרת רווח כולל אחר מצטבר בסעיף "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן; בסך 0 מיליוני ש"ח ו-118 מיליוני ש"ח, בהתאמה (2012 - 0 מיליוני ש"ח ו-74 מיליוני ש"ח, בהתאמה; 2011 - (1) מיליוני ש"ח ו-8 מיליוני ש"ח, בהתאמה).
- לרבות מכשירים נגזרים, נכסים אחרים שאינם נושאים ריבית ובניכוי הפרשה להפסדי אשרא.
- הכנסות הריבית כוללות עמלות בסך 41 מיליון ש"ח (2012 - 39 מיליון ש"ח; 2011 - 37 מיליון ש"ח).
- לרבות מכשירים נגזרים.
- תשואה נטו - הכנסות ריבית נטו לחלק לסך הנכסים נושאי ריבית.
- השפעת הכמות חושבה על ידי הכפלת המחיר הנוכחי בשינוי בכמות.
- השפעת המחיר חושבה על ידי הכפלת השינוי במחיר ביתרות הממוצעות בתקופה המקבילה אשתקד.

2012 לעומת 2011		
שינוי נטו	גידול (קיטון) כמות ⁽⁹⁾	
שינוי נטו	מחיר ⁽¹⁰⁾	כמות ⁽⁹⁾
(21)	(73)	52
(23)	(65)	42
(44)	(138)	94
54	89	(35)
2	7	(5)
56	96	(40)

תוספת ד' - החשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית

סכומים מדווחים

31 בדצמבר 2013

עם דרישה מחודש ועד מ-3 חודשים משנה ועד מ-3 ועד 5
ועד חודש 3 חודשים ועד שנה 3 שנים שנים
מיליוני ש"ח מיליוני ש"ח מיליוני ש"ח מיליוני ש"ח

מטבע ישראלי לא צמוד

נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ונכסים פיננסיים מורכבים

15,412	1,589	1,443	704	672
27	82	153	-	-
1	2	10	31	30
-	-	-	-	-
15,440	1,673	1,606	735	702

נכסים פיננסיים*
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)
אופציות (במונחי נכס הבסיס)
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים
סה"כ שווי הוגן

התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים והתחייבויות פיננסיות מורכבות

13,777	884	3,035	965	201
466	481	48	-	-
-	-	2	1	-
1	1	5	1	-
14,244	1,366	3,090	967	201

התחייבויות פיננסיות*
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)
אופציות (במונחי נכס הבסיס)
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים
סה"כ שווי הוגן

מכשירים פיננסיים, נטו

1,196	307	(1,484)	(232)	501
1,196	1,503	19	(213)	288

החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר
החשיפה המצטברת במגזר

מטבע ישראלי צמוד למדד

נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ונכסים פיננסיים מורכבים

72	92	769	1,963	1,353
203	460	-	1	1
-	-	1	1	-
-	-	-	-	-
275	552	770	1,965	1,354

נכסים פיננסיים*
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)
אופציות (במונחי נכס הבסיס)
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים
סה"כ שווי הוגן

התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים והתחייבויות פיננסיות מורכבות

64	221	1,041	1,319	384
-	11	-	24	23
-	1	4	18	24
1	1	4	1	-
65	234	1,049	1,362	431

התחייבויות פיננסיות*
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)
אופציות (במונחי נכס הבסיס)
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים
סה"כ שווי הוגן

מכשירים פיננסיים, נטו

210	318	(279)	603	923
210	528	249	852	1,775

החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר
החשיפה המצטברת במגזר

הערות כלליות:

1. פירוט נוסף על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מגזר של הנכסים הפיננסיים ושל ההתחייבויות הפיננסיות, לפי סעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.
2. בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מייצגים את הערך הנוכחי של זרמי המזומנים העתידיים של כל מכשיר פיננסי, כשהם מהווים לפי שיעורי הריבית שמנכים אותם אל השווי ההוגן בגין המכשיר הפיננסי שנכלל בביאור 19' בדוח הכספי, בעקביות להנחות שלפיהן חושב השווי ההוגן של המכשיר הפיננסי. לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים, ראה ביאור 19' בדוח הכספי.
3. שיעור תשואה פנימי הנו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי ההוגן בגינו הכלול בביאור 19' בדוח הכספי.
4. משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי ההוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שנגרם כתוצאה משינוי קטן (גידול בשיעור של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.

31 בדצמבר 2012									
משך חיים ממוצע אפקטיבי שנים	שיעור תשואה פנימי אחוזים	סך הכל שווי הוגן מיליוני ש"ח	משך חיים ממוצע אפקטיבי שנים	שיעור תשואה פנימי אחוזים	סך הכל שווי הוגן מיליוני ש"ח	ללא תקופת פרעון מיליוני ש"ח	מעל 20 שנים מיליוני ש"ח	מ-10 ועד 20 שנים מיליוני ש"ח	מ-5 ועד 10 שנים מיליוני ש"ח
0.51	5.12	18,718	0.50	4.35	20,590	128	2	32	608
0.52		269	0.33		262	-	-	-	-
-		102	-		76	-	-	-	2
-		-	-		-	-	-	-	-
**0.51		19,089	**0.50		20,928	128	2	32	610
0.35	1.30	17,207	0.36	0.71	19,185	-	-	111	212
0.59		1,085	0.16		995	-	-	-	-
-		6	-		3	-	-	-	-
0.60		10	0.64		8	-	-	-	-
**0.36		18,308	**0.35		20,191			111	212
		781			737	128	2	(79)	398
						737	609	607	686
3.60	1.55	4,873	2.94	1.21	4,921	2	4	87	579
0.93		891	0.58		696	-	-	8	23
-		5	-		2	-	-	-	-
-		-	-		-	-	-	-	-
**3.18		5,769	**2.65		5,619	2	4	95	602
4.54	1.10	4,296	3.45	0.60	4,353	-	-	226	1,098
6.41		643	5.48		311	-	-	-	253
-		72	-		47	-	-	-	-
0.64		9	0.64		7	-	-	-	-
**4.71		5,020	**3.55		4,718	-	-	226	1,351
		749			901	2	4	(131)	(749)
						901	899	895	1,026

* למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים.
 ** ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.

תוספת ד' - החשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית

סכומים מדווחים

31 בדצמבר 2013

עם דרישה מחודש ועד מ-3 חודשים משנה ועד מ-3 ועד 5
ועד חודש 3 חודשים ועד שנה 3 שנים שנים
מיליוני ש"ח מיליוני ש"ח מיליוני ש"ח מיליוני ש"ח

מטבע חוץ***

נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ונכסים פיננסיים מורכבים

1,989	227	54	66	132
353	782	545	19	18
46	-	1	-	-
-	-	-	-	-
2,388	1,009	600	85	150

נכסים פיננסיים
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)
אופציות (במונחי נכס הבסיס)
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים
סה"כ שווי הוגן

התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים והתחייבויות פיננסיות מורכבות

1,710	398	604	11	6
433	597	176	55	202
47	1	5	10	4
-	-	1	-	-
2,190	996	786	76	212

התחייבויות פיננסיות
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)
אופציות (במונחי נכס הבסיס)
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים
סה"כ שווי הוגן

מכשירים פיננסיים, נטו

198	13	(186)	9	(62)
198	211	25	34	(28)

החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר
החשיפה המצטברת במגזר

חשיפה כוללת לשינויים בשיעורי הריבית

נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ונכסים פיננסיים מורכבים

17,473	1,908	2,266	2,733	2,157
583	1,324	698	20	19
47	2	12	32	30
-	-	-	-	-
18,103	3,234	2,976	2,785	2,206

נכסים פיננסיים****
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)
אופציות (במונחי נכס הבסיס)****
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים
סה"כ שווי הוגן

התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים והתחייבויות פיננסיות מורכבות

15,551	1,503	4,680	2,295	591
899	1,089	224	79	225
47	2	11	29	28
2	2	10	2	-
16,499	2,596	4,925	2,405	844

התחייבויות פיננסיות
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)
אופציות (במונחי נכס הבסיס)****
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים****
סה"כ שווי הוגן

מכשירים פיננסיים, נטו

1,604	638	(1,949)	380	1,362
1,604	2,242	293	673	2,035

החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר
החשיפה המצטברת במגזר

הערות כלליות:

1. פירוט נוסף על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מגזר של הנכסים הפיננסיים ושל התחייבויות הפיננסיות, לפי סעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.
2. בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מייצגים את הערך הנוכחי של זרמי המזומנים העתידיים של כל מכשיר פיננסי, כשהם מהווים לפי שיעורי הריבית שמנכים אותם אל השווי ההוגן בגין המכשיר הפיננסי שנכלל בביאור 19' בדוח הכספי, בעקבות להנחות שלפיהן חושב השווי ההוגן של המכשיר הפיננסי. לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים, ראה ביאור 19' בדוח הכספי.
3. שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי ההוגן בגינו הכלול בביאור 19' בדוח הכספי.
4. משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי ההוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שנגרם כתוצאה משינוי קטן (גידול בשיעור של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.

31 בדצמבר 2012			ללא						
משך חיים ממוצע אפקטיבי שנים	שיעור תשואה פנימי אחוזים	סך הכול שווי הוגן מיליוני ש"ח	משך חיים ממוצע אפקטיבי שנים	שיעור תשואה פנימי אחוזים	סך הכול שווי הוגן מיליוני ש"ח	תקופת פרעון	מעל 20 שנים	מ-10 ועד 20 שנים	מ-5 ועד 10 שנים
0.40	1.47	2,488	0.46	1.24	2,526	-	-	7	51
1.62		2,226	0.73		1,886	-	-	-	169
-		1	-		47	-	-	-	-
-		-	-		-	-	-	-	-
**0.98		4,715	**0.57		4,459	-	-	7	220
0.27	0.60	2,791	0.23	0.50	2,749	-	-	8	12
2.13		1,881	1.50		1,653	-	-	8	182
-		25	-		68	-	-	-	1
0.67		1	0.67		1	-	-	-	-
**1.01		4,698	**0.70		4,471	-	-	16	195
		17			(12)	-	-	(9)	25
						(12)	(12)	(12)	(3)
1.08	4.10	26,091	0.93	3.52	28,048	141	6	126	1,238
1.35		3,386	0.66		2,844	-	-	8	192
-		108	-		125	-	-	-	2
-		-	-		-	-	-	-	-
**1.11		29,585	**0.90		31,017	141	6	134	1,432
1.08	1.18	24,294	0.86	0.67	26,287	-	-	345	1,322
2.43		3,609	1.47		2,959	-	-	8	435
-		103	-		118	-	-	-	1
0.62		33	0.64		30	14	-	-	-
**1.25		28,039	**0.92		29,394	14	-	353	1,758
		1,546			1,623	127	6	(219)	(326)
					1,623	1,496	1,490	1,709	

* למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים.
 ** ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.
 *** לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.
 **** כולל מניות המוצגות בטור "ללא תקופת פרעון".
 ***** כולל אופציות של מניות המוצגות בטור "ללא תקופת פרעון".
 ***** כולל התחייבויות לא כספיות המוצגות בטור "ללא תקופת פרעון".

תוספת ה' - סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק על בסיס מאוחד

בסכומים מדווחים (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2013

הפסדי אשראי ⁽⁴⁾			חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾			סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾		
יתרת הפרשה, להפסד אשראי	מחיקות חשבוניות, נטו	הוצאות בגין הפסדי אשאי	פגום	בעייתי ⁽⁵⁾	מזה: חובות ⁽²⁾	סך הכל ⁽¹⁾	בעייתי	סך הכל
פעילות בישראל: ציבור-מסחרי								
9	1	3	12	13	292	322	13	323
42	16	9	85	119	1,895	2,145	119	2,176
56	12	3	52	148	1,478	3,241	148	3,245
8	-	(5)	20	24	1,693	1,761	24	1,771
-	-	-	-	1	24	29	1	287
81	18	32	53	142	3,237	3,626	142	3,663
3	1	1	10	13	224	250	13	250
12	2	3	16	26	781	867	26	870
3	-	1	4	5	74	96	5	96
2	1	2	2	3	303	321	4	930
29	5	8	27	43	1,304	1,539	43	1,540
5	-	-	4	10	672	829	10	830
250	56	57	285	547	11,977	15,026	548	15,981
14	-	5	-	47	2,738	2,909	47	2,909
67	(6)	(12)	42	80	2,797	3,568	80	3,589
331	50	50	327	674	17,512	21,503	675	22,479
1	-	1	-	-	707	707	-	721
-	-	-	-	-	-	-	-	5,169
332	50	51	327	674	18,219	22,210	675	28,369
פעילות בחו"ל								
4	-	-	-	-	272	302	-	324
1	-	(3)	-	56	163	263	56	302
1	-	-	-	-	60	62	-	62
32	-	16	46	46	106	106	46	106
12	-	11	25	25	44	46	25	46
50	-	24	71	127	645	779	127	840
-	-	-	-	-	905	927	-	949
-	-	-	-	-	-	-	-	4
50	-	24	71	127	1,550	1,706	127	1,793
382	50	75	398	801	19,769	23,916	802	30,162

1. סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים, כולל: חובות⁽²⁾, אג"ח, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 19,769 מיליוני ש"ח, 6,142 מיליוני ש"ח, 104 מיליוני ש"ח ו- 4,147 מיליוני ש"ח, בהתאמה.
2. אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח.
3. סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
4. כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
5. סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיוור שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיוור שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של כ- 90 יום ומעלה.
6. כולל סיכון אשראי מאזני בגין הלוואות לדיוור שניתנו ל"קבוצות רכישה" בסך 110 מיליון ש"ח, וסיכון אשראי חוץ מאזני בגין לווים אלה בסך 96 מיליון ש"ח.

תוספת ה' - סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק על בסיס מאוחד

בסכומים מדווחים (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2012			סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾			חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾			הפסדי אשראי ⁽⁴⁾		
יתרת הפרשה להפסד אשראי	מחיקות חשבונאיות, נטו	הוצאות בגין הפסדי אשראי	פגום	בעייתי ⁽⁵⁾	מזה: חובות ⁽²⁾	סך הכל*	בעייתי	סך הכל	פעילות בישראל: ציבור-מסחרי		
									חקלאות	תעשייה	בינוי ⁽⁶⁾
7	4	2	15	16	283	314	16	316			
49	6	13	122	151	1,804	2,068	151	2,103			
64	4	9	83	174	1,471	3,442	174	3,446			
12	-	1	23	26	1,537	1,595	26	1,608			
1	-	-	-	-	91	107	-	469			
68	7	20	81	112	2,820	3,218	112	3,239			
4	(1)	(2)	15	16	253	277	16	277			
11	(1)	3	19	23	1,043	1,137	23	1,138			
2	1	1	10	11	76	100	11	108			
2	-	-	5	5	394	429	17	1,167			
25	4	6	39	50	1,079	1,334	50	1,338			
5	1	1	8	13	531	677	13	678			
250	25	54	420	597	11,382	14,698	609	15,887			
9	-	1	-	44	2,414	2,637	44	2,637			
73	(6)	(17)	64	89	2,353	3,096	89	3,114			
332	19	38	484	730	16,149	20,431	742	21,638			
-	-	-	-	-	837	837	-	849			
-	-	-	-	-	-	-	-	4,279			
332	19	38	484	730	16,986	21,268	742	26,766			
פעילות בחו"ל											
4	-	1	-	-	275	294	-	314			
4	-	(2)	-	55	319	363	55	449			
1	2	(2)	4	4	66	70	4	70			
16	-	-	51	51	124	124	51	124			
-	-	-	-	1	33	34	1	34			
25	2	(3)	55	111	817	885	111	991			
-	-	-	-	-	408	428	-	464			
-	-	-	-	-	-	-	-	4			
25	2	(3)	55	111	1,225	1,313	111	1,459			
357	21	35	539	841	18,211	22,581	853	28,225			

1. סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות⁽²⁾, אג"ח, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 18,211 מיליון ש"ח, 5,474 מיליון ש"ח, 27 מיליון ש"ח ו- 4,513 מיליון ש"ח, בהתאמה.
 2. אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח.
 3. סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
 4. כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
 5. סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של כ- 90 יום ומעלה.
 6. כולל סיכון אשראי מאזני בגין הלוואות לדיור שניתנו ל"קבוצות רכישה" בסך 75 מיליון ש"ח, וסיכון אשראי חוץ מאזני בגין לווים אלה בסך 123 מיליון ש"ח.
- ** סוגו מחדש.

תוספת ו' - חשיפות למדינות - זרות על בסיס מאוחד⁽¹⁾

(במיליוני ש"ח)

א. מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות

מועד הפרעון של החשיפה המאזנית		חשיפה מאזנית מעבר לגבול ⁽³⁾						
מעל שנה	עד שנה	חשיפה חוץ מאזנית ⁽²⁾	חובות פגומים	סיכון אשראי בעייתי	סך הכל	לאחרים	לבנקים	למשלות
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
סך כל החשיפה למדינות זרות:								
ליום 31.12.2013:								
32	273	3	-	-	305	37	268	-
110	673	61	-	-	783	132	647	4
142	946	64	-	-	1,088	169	915	4
12	3	25	-	-	15	14	1	-
ליום 31.12.2012:								
142	450	71	1	1	592	162	426	4
14	3	23	-	-	17	16	1	-

(1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות ובטחונות נזילים. בלוח זה נכלל מידע מפורט לגבי מדינות שחשיפות האשראי של הבנק בגין עולה על 1% מסך נכסי הבנק (ליום 31.12.2012 לא היתה בבנק חשיפה בגין מדינות כנ"ל).

(2) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים, כפי שחושב לצורך מגבלת חבות של לווה.

(3) סיכון אשראי מאזני וחוזי מאזני, סיכון אשראי בעייתי וחובות פגומים, מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה וקבוצת לווים.

ב. מידע בדבר מדינות שסך החשיפה לכל אחת מהן עולה על 0.75% מסך נכסי הבנק

ליום 31.12.2013 קיימות בבנק חשיפות אשראי בגין שתי מדינות: גרמניה וקנדה (בסך 247 מיליון ש"ח ו-218 מיליון ש"ח, בהתאמה) - ששיעורן עולה על 0.75% מכלל נכסי הבנק (אך נופל מ-1%). ליום 31.12.2012 לא הייתה בבנק חשיפה בגין מדינות זרות העונה לקריטריון זה.

ג. מידע בדבר חשיפה מאזנית למדינות זרות עם בעיות נזילות

חשיפת הבנק בגין מדינות זרות עם בעיות נזילות מסתכמת ליום 31.12.2013 בסך של 1 מיליון ש"ח (ליום 31.12.2012 - 10 מיליון ש"ח).

* חשיפת הבנק למדינות: פורטוגל, ספרד, יוון, איטליה, קפריסין ואירלנד שנכללו בתכנית הסיוע שהושקה על ידי הבנק המרכזי האירופאי וקרן המטבע הבינלאומית ליום 31.12.2013 - מסתכמת בסך 6 מיליון ש"ח (31.12.2012 - 4 מיליון ש"ח). בנוסף קיימת חשיפה חוץ מאזנית למדינות הנ"ל שמסתכמת ליום 31.12.2013 בסך של 2 מיליוני ש"ח (ליום 31.12.2012 - לא היתה לבנק חשיפה חוץ מאזנית בגין מדינות אלה).

** הוצג מחדש

תוספת ז' - תמצית מאזן מאוחד לסופי רבעונים - מידע רב רבעוני

בסכומים מדווחים (במיליוני ש"ח)

2012				2013				
רבעון 1	רבעון 2	רבעון 3	רבעון 4	רבעון 1	רבעון 2	רבעון 3	רבעון 4	
נכסים								
3,145	3,859	3,681	3,672	4,514	3,621	2,405	3,757	מזומנים ופקדונות כבנקים
5,758	5,115	5,216	5,486	5,794	6,463	6,703	6,154	ניירות ערך
15,956	16,340	16,766	16,966	16,939	17,485	17,861	18,157	אשראי לציבור
(311)	(328)	(333)	(337)	(332)	(345)	(369)	(365)	הפרשה להפסדי אשראי
15,645	16,012	16,433	16,629	16,607	17,140	17,492	17,792	אשראי לציבור, נטו
5	5	5	5	5	6	6	9	השקעה בחברות כלולות
467	462	457	442	440	434	429	421	בניינים וציוד
14	10	21	27	32	56	54	24	נכסים בגין מכשירים נגזרים
289	255	282	273	303	291	281	289	נכסים אחרים
25,323	25,718	26,095	26,534	27,695	28,011	27,370	28,446	סך הכל נכסים
התחייבויות והון								
21,162	21,624	21,946	22,254	23,411	23,387	22,832	23,964	פקדונות הציבור
115	109	164	137	155	487	534	487	פקדונות מבנקים
157	169	169	167	168	164	166	168	פקדונות הממשלה
1,043	1,030	923	923	919	920	816	823	כתבי התחייבות נדחים
195	221	218	250	242	274	272	140	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
901	846	884	914	956	897	874	933	התחייבויות אחרות
23,573	23,999	24,304	24,645	25,851	26,129	25,494	26,515	סך הכל התחייבויות
1,750	1,719	1,791	1,889	1,844	1,882	1,876	1,931	הון עצמי
25,323	25,718	26,095	26,534	27,695	28,011	27,370	28,446	סך הכל התחייבויות והון

* סווג מחדש - ראה ביאור 1 ב' (6) בדוחות הכספיים.

תוספת ח' - תמצית דוח רווח והפסד מאוחד - מידע רב רבעוני

(במיליוני ש"ח)

2012				2013				
רבעון 1	רבעון 2	רבעון 3	רבעון 4	רבעון 1	רבעון 2	רבעון 3	רבעון 4	
285	351	328	260	270	295	316	247	הכנסות ריבית
115	163	143	74	93	119	130	64	הוצאות ריבית
170	188	185	186	177	176	186	183	הכנסות ריבית, נטו
4	10	14	7	22	12	36	5	הוצאות בגין הפסדי אשראי
166	178	171	179	155	164	150	178	הכנסות ריבית נטו, לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
הכנסות שאינן מריבית								
13	(3)	'(5)	'2	54	26	-	1	הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית
91	90	'89	'93	87	91	96	101	עמלות
-	-	(1)	36	-	-	-	(1)	הכנסות (הוצאות) אחרות
104	87	83	131	141	117	96	101	סך הכל הכנסות שאינן מריבית
הוצאות תפעוליות ואחרות								
135	114	112	130	136	130	125	134	משכורות והוצאות נלות
37	37	38	40	39	36	39	38	אחזקה ופחת בניינים וציוד
36	43	41	43	36	44	39	41	הוצאות אחרות
208	194	191	213	211	210	203	213	סה"כ הוצאות תפעוליות ואחרות
62	71	63	97	85	71	43	66	רווח לפני מיסים
23	26	19	34	32	24	8	23	הפרשה למיסים
39	45	44	63	53	47	35	43	רווח לאחר מיסים
-	-	-	-	-	1	-	3	חלק הבנק ברווחי חברות כלולות
39	45	44	63	53	48	35	46	רווח נקי
רווח נקי למניה (באלפי שקלים חדשים)								
0.31	0.36	0.35	0.51	0.43	0.38	0.28	0.37	מניה בת 0.1 שקלים חדשים - ערך נקוב
0.03	0.04	0.03	0.05	0.04	0.04	0.03	0.04	מניה בת 0.01 שקלים חדשים - ערך נקוב

* סווג מחדש

אני אורי ברוך, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ (להלן: "הבנק") לשנת 2013 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנוחך כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים ברווח הכולל, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי⁽¹⁾ ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי⁽¹⁾, וכן:
 - א. קבענו בקרות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקרות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח.
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן:
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן:
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

(1) כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון"

אני אבי רישפן, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ (להלן: "הבנק") לשנת 2013 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים ברווח הכולל, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
 4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי⁽¹⁾ ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי⁽¹⁾, וכן:
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח.
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן:
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
 5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן:
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

(1) כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון"

דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

הדירקטוריון וההנהלה של בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ (להלן: "הבנק") אחראים להקמה ולקיום של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי (כהגדרתה בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח דירקטוריון").

מערכת הבקרה הפנימית של הבנק תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון לדירקטוריון ולהנהלה של הבנק לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.

ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך, גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות, הן יכולות לספק מידה סבירה של ביטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקרות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות ההנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת הבנק בפיקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2013, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית של ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO).

בהתבסס על הערכה זו, ההנהלה מאמינה (believes) כי ליום 31 בדצמבר 2013, הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

האפקטיביות של הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2013 בוקרה על ידי רואי החשבון המבקרים של הבנק ה"ה סומך חייקין וה"ה זיו האפט כפי שצויין בדוח שלהם בעמוד מספר 229 אשר בו נכללה חוות דעת בלתי מסויגת בדבר האפקטיביות של הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2013.

אבי רישפן
סמנכ"ל בכיר, חשבונאי ראשי

אורי ברוך
מנהל כללי

ראובן שפיגל
יו"ר הדירקטוריון

25 בפברואר, 2014

דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ וחברות בנות (להלן "הבנק") ליום 31 בדצמבר 2013, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission ("COSO"). הדירקטוריון והנהלה של הבנק אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על בקרה פנימית על דיווח כספי של הבנק בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה- PCAOB Public Company Accounting Oversight Board בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע בהתאם להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קוימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים כאלה שחשבנו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של בנק הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. בקרה פנימית על דיווח כספי של בנק כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר:

(1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי הבנק (לרבות הוצאתם מרשותו);

(2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, ושקבלת כספים והוצאת כספים של הבנק נעשים רק בהתאם להרשאות הדירקטוריון והנהלה של הבנק;

(3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי הבנק, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקורות התפוכנה לבלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, הבנק קיים, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2013, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל ותקני ביקורת מסוימים שיישומם בביקורת של תאגידים בנקאיים נקבע לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, את המאזנים - של הבנק ומאוחדים - לימים 31 בדצמבר 2013 ו-2012 ואת דוחות רווח והפסד, הדוחות על הרווח הכולל, הדוחות על השינויים בהון והדוחות על תזרימי המזומנים - של הבנק ומאוחדים - לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2013 והדוח שלנו, מיום 25 בפברואר 2014, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים, וכן, הפניית תשומת לב בדבר תביעות מסוימות שהוגשו כנגד הבנק ובקשה לאשרן כתובענות ייצוגיות.

זיו האפט
רואי חשבון

סומך חייקין
רואי חשבון

דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ - דוחות כספיים שנתיים

ביקרנו את המאזנים המוצגים של בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ (להלן - הבנק) לימים 31 בדצמבר 2013 ו- 2012 ואת המאזנים המאוחדים לאותם תאריכים ואת דוחות רווח והפסד, הדוחות על הרווח הכולל, הדוחות על השינויים בהון והדוחות על תזרימי המזומנים - של הבנק ומאוחדים - לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2013. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון והנהלה של הבנק. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון). התשל"ג - 1973 ותקני ביקורת מסוימים שיישומם בביקורת של תאגידים בנקאיים נקבע לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שישמשו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון והנהלה של הבנק וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, בהתבסס על ביקורתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי - של הבנק ובמאחד לימים 31 בדצמבר 2013 ו- 2012 ואת תוצאות הפעולות, הרווח הכולל, השינויים בהון ותזרימי המזומנים - של הבנק ובמאחד - לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2013 בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP). כמו כן, לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל ערוכים בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.

מבלי לסייג את חוות דעתנו הנ"ל, אנו מפנים את תשומת הלב לאמור בביאור 18ג(7), בדבר תביעות מסוימות שהוגשו כנגד הבנק, ובקשה לאשרן כתובענות ייצוגיות.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה-PCAOB (Public Company Accounting Oversight Board) בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הבנק ליום 31 בדצמבר 2013, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית של ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO), והדוח שלנו מיום 25 בפברואר 2014 כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי של הבנק.

זיו האפט
רואי חשבון

סומך חייקין
רואי חשבון

מאזנים ליום 31 בדצמבר

בסכומים מדווחים (במיליוני ש"ח)

הבנק		מאוחד		ביאור	
2012	2013	2012	2013		
נכסים					
3,672	3,757	3,672	3,757	2	מזומנים ופקדונות בבנקים
5,476	6,150	5,486	6,154	3	ניירות ערך ⁽¹⁾ (2)
16,966	18,157	16,966	18,157	4	אשראי לציבור
(337)	(365)	(337)	(365)	4	הפרשה להפסדי אשראי
16,629	17,792	16,629	17,792		אשראי לציבור, נטו
43	25	5	9	5	השקעה בחברות מוחזקות
442	421	442	421	6	בניינים וציוד
'27	24	'27	24	18	נכסים בגין מכשירים נגזרים
271	288	273	289	7	נכסים אחרים
26,560	28,457	26,534	28,446		סך הכל נכסים
התחייבויות והון					
22,280	23,975	22,254	23,964	8	פקדונות הציבור
137	487	137	487	9	פקדונות מבנקים
167	168	167	168		פקדונות הממשלה
923	823	923	823	10	כתבי התחייבות נדחים
'250	140	'250	140	18	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
914	933	914	933	11	התחייבויות אחרות ⁽³⁾
24,671	26,526	24,645	26,515		סך הכל התחייבויות
1,889	1,931	1,889	1,931	12	הון
26,560	28,457	26,534	28,446		סך הכל התחייבויות והון

* סוג מחדש - ראה ביאור 1 ב(6).

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

1. היתרה כוללת ניירות ערך ששועבדו למלוים בסך 590 מיליוני ש"ח (31.12.2012 - 552 מיליוני ש"ח).

2. היתרה כוללת ניירות ערך המוצגים לפי השווי ההוגן בסך 5,856 מיליוני ש"ח (31.12.2012 - 5,187 מיליוני ש"ח).

3. היתרה כוללת הפרשה להפסדי אשראי בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים בסך 16 מיליוני ש"ח (31.12.2012 - 20 מיליוני ש"ח).

אבי רישפן
סמנכ"ל בכיר, חשבונאי ראשי

אורי ברוך
מנהל כללי

ראובן שפיגל
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים: 25 בפברואר, 2014

דוחות רווח והפסד לשנים שנסתיימו ביום 31 בדצמבר

(במיליוני ש"ח)

הבנק			מאוחד			ביאור
2011	2012	2013	2011	2012	2013	
1,268	1,224	1,128	1,268	1,224	1,128	21 הכנסות ריבית
551	496	406	551	495	406	21 הוצאות ריבית
717	728	722	717	729	722	הכנסות ריבית, נטו
36	35	75	36	35	75	4'א הוצאות בגין הפסדי אשראי
681	693	647	681	694	647	הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
הכנסות שאינן מריבית						
'(47)	'7	81	'(47)	'7	81	22 הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית
'362	'361	373	'368	'363	375	23 עמלות
14	23	(1)	36	23	(1)	24 הכנסות (הוצאות) אחרות
329	391	453	357	393	455	סך כל הכנסות שאינן מריבית
הוצאות תפעוליות ואחרות						
502	479	525	506	479	525	25 משכורות והוצאות נלוות
147	152	152	147	152	152	אחזקה ופחת בניינים וציוד
162	163	160	164	163	160	26 הוצאות אחרות
811	794	837	817	794	837	סך כל הוצאות תפעוליות ואחרות
199	290	263	221	293	265	רווח לפני מיסים
'55	101	86	59	102	87	27 הפרשה למיסים על הרווח
144	189	177	162	191	178	רווח לאחר מיסים
18	2	5	-	-	4	חלק הבנק ברווחים של חברות מוחזקות, לאחר מיסים
162	191	182	162	191	182	25' רווח נקי
רווח למניה (באלפי שקלים חדשים)						
1.30	1.53	1.46	1.30	1.53	1.46	28 מניה בת 0.1 שקלים חדשים - ערך נקוב:
0.13	0.15	0.15	0.13	0.15	0.15	מניה בת 0.01 שקלים חדשים - ערך נקוב:

* סוג מחדש.

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוח על הרווח הכולל

בסכומים מדווחים (במיליוני ש"ח)

2011	2012	2013	
162	191	182	רווח נקי
(34)	133	(28)	רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מסים*
11	(49)	8	השפעת המס המתייחס
(23)	84	(20)	רווח (הפסד) כולל אחר, לאחר מסים
139	275	162	סך הכל הרווח הכולל

דוח על השינויים בהון העצמי

בסכומים מדווחים (במיליוני ש"ח)

סך הכל הון עצמי	רווח כולל אחר מצטבר*	רווח כולל אחר נטו	סך הכל הון וקרנות הון	קרנות הון	הון מניות נפרע	
1,808	1,572	33	203	152	51	יתרה ליום 1 בינואר 2011
(183)	(183)	-	-	-	-	השפעה מצטברת, נטו ממס של יישום לראשונה של ההוראה בנושא מדידת חובות פגומים והפרשה להפסדי אשראי
(23)	-	(23)	-	-	-	הפסד כולל אחר נטו, לאחר השפעת המס
162	162	-	-	-	-	רווח נקי לשנה
1,764	1,551	10	203	152	51	יתרה ליום 31 בדצמבר 2011
84	-	84	-	-	-	רווח כולל אחר נטו, לאחר השפעת המס
(150)	(150)	-	-	-	-	דיבידנד ששולם
191	191	-	-	-	-	רווח נקי לשנה
1,889	1,592	94	203	152	51	יתרה ליום 31 בדצמבר 2012
(20)	-	(20)	-	-	-	רווח כולל אחר נטו, לאחר השפעת המס
(120)	(120)	-	-	-	-	דיבידנד ששולם
182	182	-	-	-	-	רווח נקי לשנה
1,931	1,654	74	203	152	51	יתרה ליום 31 בדצמבר 2013

* מהווה "התאמות בגין הצגת נירוח ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן".

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם

דוחות על תזרימי המזומנים לשנים שנסתיימו ביום 31 בדצמבר

(במיליוני ש"ח)

הבנק			מאוחד			
2011	2012	2013	2011	2012	2013	
162	191	182	162	191	182	תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת
						רווח נקי לשנה
142	207	285	142	209	286	התאמות הדרושות כדי להציג את המזומנים מפעולות (נספח א')
304	398	467	304	400	468	מזומנים נטו מפעילות שוטפת
						שינוי נטו בנכסים שוטפים -
264	137	256	263	138	256	פקדונות בבנקים
(844)	(1,036)	(1,336)	(844)	(1,036)	(1,336)	אשראי לציבור
(4)	7	3	(4)	7	3	נכסים בגין מכשירים נגזרים
27	26	5	40	33	11	ניירות ערך למסחר
(11)	(25)	5	(10)	(26)	6	נכסים אחרים
(568)	(891)	(1,067)	(555)	(884)	(1,060)	סך הכל שינוי בנכסים שוטפים
						שינוי נטו בהתחייבויות שוטפות -
2,265	1,270	1,695	2,245	1,269	1,710	פקדונות מהציבור
(131)	(11)	350	(131)	(11)	350	פקדונות מבנקים
21	10	1	21	10	1	פקדונות הממשלה
(32)	(1)	(110)	(32)	(1)	(110)	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
69	78	18	66	77	18	התחייבויות אחרות
2,256	1,346	1,954	2,233	1,344	1,969	סך הכל שינוי בהתחייבויות שוטפות
1,992	853	1,354	1,982	860	1,377	מזומנים נטו, מפעילות שוטפת
						תזרימי מזומנים לפעילות השקעה
1	-	7	1	-	7	תמורה ממכירת חברה מוחזקת
-	-	-	-	(1)	-	מזומנים בגין חברה בת שנגרעה (נספח ג')
(3,489)	(3,066)	(4,380)	(3,489)	(3,066)	(4,380)	רכישת ניירות ערך זמינים למכירה
-	(299)	-	-	(299)	-	רכישת אגרות חוב מוחזקות לפדיון
2,052	2,530	2,762	2,052	2,530	2,762	תמורה ממכירת ניירות ערך זמינים למכירה
845	571	713	845	571	713	תמורה מפדיון ניירות ערך זמינים למכירה
(65)	(49)	(55)	(65)	(49)	(55)	רכישת בניינים וציוד
14	6	3	-	-	-	דיבידנד שהתקבל מחברה מוחזקת
26	38	23	49	38	3	תמורה ממימוש בניינים וציוד
(616)	(269)	(927)	(607)	(276)	(950)	מזומנים נטו, ששימשו לפעילות השקעה
						תזרימי מזומנים מפעילות מימון
-	(150)	(120)	-	(150)	(120)	דיבידנד ששולם לבעלי המניות
265	150	-	265	150	-	הנפקת כתבי התחייבות נדחים
(78)	(196)	(152)	(78)	(196)	(152)	פרעון כתבי התחייבות נדחים
187	(196)	(272)	187	(196)	(272)	מזומנים נטו, מפעילות (לפעילות) מימון
1,563	388	155	1,562	388	155	גידול במזומנים
83	(22)	(72)	83	(22)	(72)	השפעת השינויים בשער החליפין על יתרת המזומנים
1,457	3,103	3,469	1,458	3,103	3,469	יתרת מזומנים לתחילת השנה
3,103	3,469	3,552	3,103	3,469	3,552	יתרת המזומנים לסוף השנה

* סווג מחדש - ראה ביאור 1 ב'6).

נספחים לדוחות על תזרימי המזומנים לשנים שנסתיימו ביום 31 בדצמבר

נסכומים מדווחים (במיליוני ש"ח)

הבנק			מאוחד			
2011	2012	2013	2011	2012	2013	
(18)	(2)	(5)	-	-	(4)	נספח א' - התאמות הדרושות כדי להציג את המזומנים מפעילות שוטפת
64	64	63	64	64	63	חלק הבנק ברווחים נטו, של חברות מוחזקות פחת והפחתות
126	121	171	126	121	171	הוצאות בגין הפסדי אשראי
(12)	(1)	(63)	(12)	(1)	(63)	רווח נטו מניירות ערך זמינים למכירה ומוחזקים לפדיון
-	20	-	-	20	-	הפרשה לירידת ערכם של ניירות זמינים למכירה
(5)	(1)	1	(5)	(1)	1	הפסד (רווח) שמומש ושטרם מומש מהתאמות לשווי הוגן של ניירות ערך למסחר
(9)	(23)	1	(27)	(23)	1	הפסד (רווח) ממימוש בניינים וציוד
1	-	(8)	1	-	(8)	הפסד (רווח) ממכירת חברה מוחזקת מיסים נדחים, נטו
(21)	(52)	(13)	(21)	(52)	(13)	גידול (קיטון) בעתודה לפיצויי פרישה, נטו
45	5	14	45	5	14	התאמת ערכם של כתבי התחייבות נדחים
54	54	52	54	54	52	הפרשי שער שנזקפו על יתרת המזומנים
(83)	22	72	(83)	22	72	סה"כ התאמות לתזרימי מזומנים מפעילות שוטפת
142	207	285	142	209	286	
6	12	2	6	12	2	נספח ב' - פעולות שלא במזומן
202	(103)	260	202	(103)	260	רכישת בניינים וציוד
-	5	-	-	5	-	השאלת ניירות ערך (החזרת ניירות ערך שהושאלו)
-	(5)	-	-	-	-	מניות שהתקבלו בעסקה למיזוג סטטוטורי של חברה בת
-	-	1	-	-	1	גריעת השקעה בחברה שמוזגה
-	-	-	-	-	-	מכירת חברה מוחזקת
-	-	-	-	6	-	נספח ג' - נכסים והתחייבויות של חברה בת שאוחדה בעבר ונגרעה בעקבות מיזוג סטטוטורי, ליום המיזוג:
-	-	-	-	(1)	-	נכסים
-	-	-	-	5	-	התחייבויות
-	-	-	-	5	-	נכסים והתחייבויות שנגרעו, נטו
-	-	-	-	-	-	מניות שהתקבלו - שלא במזומן
-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	(1)	-	בניכוי - מזומנים שנגרעו
-	-	-	-	(1)	-	מזומנים של חברה בת שנגרעה
1,255	1,298	1,118	1,255	1,298	1,118	נספח ד' - מידע על ריבית ומיסים שהתקבלו (שולמו)
14	6	3	-	-	-	ריבית שהתקבלה
(567)	(505)	(409)	(567)	(505)	(409)	דיבידנדים שהתקבלו
(70)	(124)	(82)	(70)	(124)	(82)	ריבית ששולמה
-	-	-	-	-	-	מיסים על הכנסה ששולמו

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

א. כללי

- (1) בנק מרכזי דיסקונט בע"מ (להלן - "הבנק") הינו תאגיד בנקאי. הדוחות הכספיים המאוחדים ליום 31 בדצמבר 2013, כוללים את אלה של הבנק ושל החברות המוחזקות שלו (להלן: "הקבוצה" או "המאוחד"). הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.
- (2) הביאורים לדוחות הכספיים מתייחסים לדוחות הכספיים של הבנק ולדוחות הכספיים המאוחדים של הבנק והחברות המאוחדות שלו, פרט למקרים בהם צוין בביאור כי הוא מתייחס לבנק בלבד או למאוחד בלבד, בהעדר שינוי מהותי בין נתוני הבנק לנתונים במאוחד.
- (3) הדוחות הכספיים אושרו לפרסום על ידי דירקטוריון הבנק ביום 25 בפברואר 2014.
- (4) הגדרות -
- דוחות כספיים אלה:
- א. חברות מאוחדות - חברות שדוחותיהן מאוחדים באופן מלא, במישרין או בעקיפין, עם דוחות הבנק.
- ב. חברות כלולות - חברות, למעט חברות מאוחדות, שהשקעת הבנק בהן, במישרין או בעקיפין כלולה בדוחות הכספיים, על בסיס השווי המאזני.
- ג. חברות מוחזקות - חברות מאוחדות וחברות כלולות.
- ד. מטבע הפעילות - המטבע של הסביבה הכלכלית העיקרית שבה הבנק פועל. בדרך כלל זהו המטבע של הסביבה שבה הבנק מפיק ומוציא את עיקר המזומנים. מטבע הפעילות של הבנק הינו השקל.
- ה. מטבע ההצגה - המטבע לפיו מוצגים הדוחות הכספיים.
- ו. צדדים קשורים - כהגדרתם בתקן החשבונאות הבינלאומי (IAS 24) (למעט בעלי עניין).
- ז. בעלי עניין - כהגדרתם בפסקה 1 להגדרה "בעל עניין, בתאגיד", בסעיף 1 לחוק ניירות ערך התשכ"ח-1968.
- ח. מדד המחירים - מדד המחירים לצרכן בישראל שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
- ט. סכום מותאם - סכום נומינלי היסטורי שהותאם למדד בגין חודש דצמבר 2003, בהתאם להוראות גילוי דעת מספר 23 ו-36 של לשכת רואי חשבון בישראל.
- י. סכום מדווח - סכום מותאם למועד המעבר (31 בדצמבר 2003), בתוספת סכומים בערכים נומינליים, שנוספו לאחר מועד המעבר, ובניכוי סכומים שנגרעו לאחר מועד המעבר.
- יא. שווי הוגן - המחיר שהיה מתקבל במכירת נכס או המחיר שהיה משולם בהעברת התחייבות בעסקה רגילה, בין משתתפים בשוק במועד המדידה.
- יב. עלות - עלות בסכום מדווח.
- יג. דיווח כספי נומינלי - דיווח כספי המבוסס על סכומים מדווחים.
- יד. תקני דיווח כספי - תקנים ופרשנויות שאומצו על ידי הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים (IASB) והם כוללים בינלאומיים תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS), ותקני חשבונאות בינלאומיים (IAS), לרבות פרשנויות לתקנים אלה שנקבעו על ידי הוועדה לפרשנויות של דיווח כספי בינלאומי (IFRIC) או פרשנויות שנקבעו על ידי הוועדה המתמדת לפרשנויות (SIC).
- טו. כללי חשבונאות - כללי חשבונאות שנדרשים ליישם בנקים אמריקאיים, הנקבעים על ידי רשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב, רשות ניירות ערך בארה"ב, המוסד לתקינה חשבונאית בארה"ב, וגופים נוספים ומיושמים בהתאם להיררכיית דיווח שנקבעה בקודיפיקציה של תקני החשבונאות שפרסם המוסד לתקינה חשבונאית בארה"ב (FAS 168).
- על אף האמור לעיל, החלטות של רשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב, לגבי אופן היישום של כללי חשבונאות מקובלים יהוו כללי חשבונאות מקובלים בבנקים בארה"ב.

ב. בסיס עריכת הדוחות הכספיים

(1) עקרונות הדיווח

הדוחות הכספיים הוכנו על פי מדרג תקני דיווח כספי, כדלקמן:

- ככלל, הדוחות הכספיים ערוכים על פי הכללים שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים והנחיותיו (להלן: "הוראות המפקח").
- בנושאים מסוימים שצוינו בהוראות המפקח - יישמו תקני הדיווח הכספי הבינלאומיים שאומצו. עם זאת, במקרים בהם עושה התקן הבינלאומי שימוש בהגדרות שקיימות כבר ב"הוראות המפקח" - יישמו ההגדרות שב"הוראות המפקח".
- בנושאים שלגביהם התקן הבינלאומי שאומץ, מפנה לתקן בינלאומי שטרם אומץ - יישמו "הוראות המפקח".
- בנושאים הנמצאים בתכולת היישום של תקני הדיווח הבינלאומי, שלא נקבע לגביהן טיפול ספציפי בתקני הדיווח הבינלאומי, או ב"הוראות המפקח" - יישמו כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב.

(2) בסיס הצגת הנתונים הכספיים

הנתונים מוצגים בדוחות הכספיים כדלקמן:

(א) נתונים מאזניים

- פריטים כספיים - מוצגים בערכים נומינליים היסטוריים.
- פריטים לא כספיים - מוצגים בערכים מדווחים.

(ב) נתונים תוצאתיים

- הכנסות והוצאות הנובעות מפריטים כספיים - מוצגות בערכים נומינליים היסטוריים.
- הכנסות והוצאות הנובעות מפריטים לא כספיים (כגון: פחת והפחתות, והוצאות והכנסות מראש) - נגזרות מהתנועה בפריט הלא כספי המאזני.

(3) מטבע פעילות ומטבע הצגה

השקל הינו המטבע שמייצג את הסביבה הכלכלית העיקרית בה פועל הבנק.

(4) בסיס המדידה

הדוחות הוכנו על בסיס העלות ההיסטורית, למעט נכסים והתחייבויות, כמפורט להלן:

- מכשירים פיננסיים נגזרים ומכשירים פיננסיים אחרים הנמדדים בשיטת השווי ההוגן (כגון: "השקעות בניירות ערך", אשראי הנובע מהשאלת ניירות ערך, ויעודות בגין זכויות עובדים).
 - נכסים והתחייבויות הנובעים מהפרשות (כגון: הכנסות לקבל והוצאות לשלם, הפרשות למיסים נדחים, והתחייבויות בגין זכויות עובדים).
 - השקעות בחברות כלולות המטופלות בשיטת "השווי המאזני".
- ערכם של נכסים לא כספיים ומרכיבי הון שנמדדו על בסיס העלות ההיסטורית הותאם לשינויים במדד המחירים לצרכן עד ליום 31 בדצמבר 2003, כמתחייב מכללי החשבונאות שהיו בתוקף עד לאותו מועד.
- החל מיום 1 בינואר 2004 עורך הבנק את דוחותיו הכספיים בסכומים מדווחים.

ג. בסיס עריכת הדוחות הכספיים (המשך)

(5) שימוש באומדנים

עריכת הדוחות הכספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli Gaap) והוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, כרוכה בשיקול דעת, הנחות ושימוש באומדנים שהשפיעו על הסכומים המדווחים של נכסים והתחייבויות ועל הגילוי המתייחס לנכסים והתחייבויות תלויות וכן על סכומי הכנסות והוצאות בתקופת הדיווח. האומדנים מבוססים על הנחות שנערכו על ידי הנהלת הבנק והן כרוכות באי ודאות או רגישות למשתנים שונים.

הערכות הנהלה מבוססות על ניסיון העבר, נתונים נצפים והנחות סבירות המותאמות לנסיבות של כל אומדן. האומדנים וההנחות שבבסיסם מתעדכנים באופן שוטף, ותוצאותיהם נזקפות לדוחות הכספיים בתקופה שבה נערך העדכון. יובהר עם זאת, שהתממשותם בעתיד של ההערכות והאומדנים הנ"ל, עשויה להיות שונה מההערכות שנכללו בדוחות הכספיים.

(6) שינויי סיווג

- בעקבות יישום הוראות הדיווח החדשות בנושא: קיזוז נכסים והתחייבויות" (ראה סעיף ד' (2) להלן), סיווג הבנק מחדש בתקופת הדוח נכסים והתחייבויות הנובעים מעסקאות בגין מכשירים נגזרים שקוזזו על ידו בעבר. בעקבות השינוי בסיווג, כאמור, גדלו יתרות הנכסים והתחייבויות בגין מכשירים נגזרים ליום 31.12.2012 בסך של 4 מיליון ש"ח.
- פעילות הבנק בתחום גיוס פקדונות מתאגידים מסוימים (בעיקר גופים מוסדיים) המשמשת בעיקרה לניהול החשיפה לסיכונים - נכללה עד ליום 31.12.2012 במגזר "בנקאות פרטית". בעקבות החלטת הבנק לכלול פעילות זו במגזר "בנקאות עסקית", סווג מחדש נתוני ההשוואה ליום 31.12.2012 ולשתי השנים שנסתיימו באותו תאריך, על מנת להתאים את תוצאות הפעילות במגזרים אלו, לסיווג העדכני. הסיווג מחדש של נתוני ההשוואה כאמור, הגדיל את ההכנסות במגזר "בנקאות עסקית" (והקטין בהתאמה את ההכנסות במגזר "בנקאות פרטית"), בסך של 2 מיליון ש"ח בכל אחת מהשנים 2011 ו-2012.

ג. מידע לגבי השפעה של תקני חשבונאות חדשים והוראות המפקח על הבנקים בתקופה שלפני יישומם

(1) אימוץ תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) - מסוימים

בחודש יולי 2006, פרסם המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות את תקן חשבונאות מספר 29, בדבר אימוץ תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) (להלן: "התקן"). התקן קובע כי ישויות הכפופות לחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968 ומחויבות לדווח על פי תקנותיו של חוק זה, יערכו את דוחותיהן הכספיים לפי תקני IFRS - לתקופות המתחילות מיום 1 בינואר 2008. האמור אינו חל על תאגידים בנקאיים שדוחותיהם הכספיים ערוכים לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.

בהקשר לכך, פרסם בנק ישראל ביום 7 ביוני 2009 מסמך, הכולל מתווה לאימוץ תקני הדיווח הכספי הבינלאומיים בדיווחים הכספיים של התאגידים הבנקאיים בישראל.

המתווה עורך אבחנה בין תקני דיווח הנוגעים לנושאים הנמצאים בליבת העסק הבנקאי, לבין תקני דיווח אחרים, כדלקמן:

- א. תקני הדיווח הכספי הבינלאומיים בנושאים שאינם נוגעים לליבת העסק הבנקאי יאומצו בהדרגה בשנים 2011-2012 (לגבי יישום תקנים אלו על ידי הבנק בתקופת הדוח - ראה סעיף ד' (1) להלן; (לפרטים נוספים באשר למתווה המוצע לאימוץ התקן הבינלאומי 19 - IAS, בנושא: "הטבות לעובדים", שטיטת הנחיות לאימוצו הופצה בעבר על ידי בנק ישראל, ראה סעיפים ב' ו-ג' (4) להלן).

ג. מידע לגבי השפעה של תקני חשבונאות חדשים והוראות המפקח על הבנקים בתקופה שלפני יישום (המשך)

(1) אימוץ תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) - מסוימים (המשך)

ב. תאריך היעד ליישום תקני הדיווח הכספי הבינלאומיים בנושאים הנוגעים לליבת העסק הבנקאי, היה אמור להיקבע, על ידי בנק ישראל בהתאם להתקדמות "תהליך ההתכנסות" - בין גוף התקינה הבינלאומית וגוף התקינה בארה"ב.

ממידע שהתקבל לאחרונה בבנק ישראל עולה כי "תהליך ההתכנסות" נעצר בשלב זה, וטרם נקבע מועד לאימוץ התקינה הבינלאומית בארה"ב, אם בכלל.

לאור האמור לעיל, ולאור היתרונות המשמעותיים שרואה בנק ישראל באימוץ התקינה החשבונאית האמריקאית, הפיץ בנק ישראל ביום 27 בינואר 2014, טיוטת מזכר לדיון הכוללת מתווה לאימוץ כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב, על ידי התאגידים הבנקאיים בישראל.

עד כה טרם פורסמה הוראה מחייבת בעניין זה, וטרם נקבע מועד ליישום מתווה זה.

(2) אימוץ כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושא מדידת הכנסות ריבית

ביום 29 בדצמבר 2011 פרסם בנק ישראל הוראה בנושא: "אימוץ כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא מדידת הכנסות ריבית". ההוראה מאמצת את כללי החשבונאות הנהוגים בבנקים בארה"ב בכל הנוגע למדידה, סיווג והכרה בהכנסות והוצאות של סעיפים תוצאתיים מסוימים, לרבות:

- הכנסות מעמלות הקשורות ל"צירת הלוואה" - יהוו חלק מהכנסות הריבית האפקטיביות שזוקף התאגיד הבנקאי בגין הלוואה, וייזקפו לפיכך לדוח הרווח והפסד לאורך חיי הלוואה (ולא עם גבייתן בפועל).
- הוצאות ישירות בגין "צירת הלוואה" יידחו וייזקפו לדוח הרווח והפסד במקביל לזקיפת ההכנסות בגין הלוואה זו (בכפוף לאמור להלן).

ההנחיות שנכללו בהוראה, מהוות שינוי מרחיק לכת ביחס לכללי המדידה וההכרה בהכנסה הנהוגים כיום. המועד המקורי ליישום ההנחיות שנכללו בהוראה, נקבע ליום 1.1.2013, אך עקב מורכבות ההנחיות שנכללו בהוראה ולאור פניות שהתקבלו מהתאגידים הבנקאיים, פרסם בנק ישראל ביום 25 ביולי 2012 תיקון להוראה זו, הדוחה את המועד שנקבע ליישום ההוראה ליום 1 בינואר 2014.

בהמשך לאמור לעיל, פרסם בנק ישראל ביום 31 באוקטובר 2013 מסמך המבהיר את עמדת בנק ישראל לגבי היבטים שונים הכרוכים ביישום ההוראה. בהתאם להבהרות אלו, דחיית הוצאות הכרוכות ב"צירת הלוואה", כאמור לעיל - תותנה באישור מוקדם של בנק ישראל ובעמידה בתנאים מקדמיים, לרבות:

- קיום תהליך שיטתי מהימן לזיהוי ומדידה של עלויות כשירות לדחיה.
- קיום בקורות אפקטיביות בתהליך הזיהוי המדידה והדחייה של עלויות אלו.

בנוסף, פרסם בנק ישראל ביום 17 באוקטובר 2013 הוראות מעבר בקשר ליישום הוראה זו, המבהירות את אופן הטיפול, במועד היישום לראשונה של ההוראה, בהכנסות מסוימות שלא הוכרו בדוח רווח והפסד עד ליום 31.12.2013, ומפרטות את דרישות הגילוי בדוחות הכספיים בשנת 2014.

הבנק נערך ליישום הכללים שנקבעו בהוראה, במועד כניסתם לתוקף, בכפוף לאמור להלן: לאור עמדת בנק ישראל בנושא: "דחיית עלויות בגין יצירת הלוואה", כמפורט לעיל, הכרוכה בהשקעת משאבים ובתקופת היערכות ממושכת לצורך גיבוש שיטות מדידה מהימנות, ובקורות אפקטיביות בנושא זה - החליט הבנק בשלב הראשון ליישום ההוראה, שלא לדחות עלויות הכרוכות ביצירת הלוואה, ולזקוף אותן לדוח הרווח והפסד במועד היווצרותן.

ג. מידע לגבי השפעה של תקני חשבונאות חדשים והוראות המפקח על הבנקים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

(2) אימוץ כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושא מדידת הכנסות ריבית (המשך)

לאור מורכבות ההוראה והשונות הגדולה בין סוגי ההלוואות השונות והעמלות הנגבות בגינן, לא ניתן לאמוד במדויק בשלב זה, את ההשלכות שיהיו ליישום הכללים שנקבעו בהוראה, על התוצאות הכספיות של הבנק בעתיד. על אף האמור לעיל, להערכת הנהלת הבנק, יישום כללים אלו צפוי לפגוע בהכנסות שיציג הבנק בשנה הראשונה ובמידה מסוימת גם בשנים העוקבות (עם זאת, מדובר ב"הפרשי עיתוי", שיוכרו כהכנסה בשנים הבאות).

(3) אימוץ כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות הברית, בנושא: "זכויות עובדים"

הטיפול החשבונאי הקיים בנושא "זכויות עובדים", מבוסס על כללי החשבונאות שפורסמו על ידי המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות (ובכללם גילויי דעת של לשכת רואי החשבון בישראל) ועל הוראות המפקח על הבנקים, לרבות: "הוראה בנושא חיזוק הבקרה הפנימית על דיווח כספי בנושא: "זכויות עובדים", שפורסמה על ידי בנק ישראל ביום 27 במרס 2011 והסדירה, בין היתר, את הטיפול החשבונאי בהתייבות לתשלום פיצויי פרישה (לרבות התחייבות משתמעת לתשלום פיצויי פרישה).

לאור החשיבות הרבה שמייחס בנק ישראל לטיפול החשבונאי בנושא: "זכויות עובדים", ולאור כוונת בנק ישראל שלא להמשיך ולהחיל, בשלב זה, את התקינה החשבונאית הבינלאומית (לרבות יישום IAS - 19 בנושא: "זכויות עובדים"), הפיץ בנק ישראל ביום 30 בינואר 2014 טיוטת הוראה, המציעה לאמץ את התקינה החשבונאית האמריקאית בנושא זה.

טיוטת ההוראה כוללת הנחיות והבהרות בקשר ליישום המתווה המוצע, ובכללן:

- הפרשות בגין זכויות עובדים הנקבעות על בסיס אקטוארי, ינוכו לערכן הנוכחי בהתבסס על שיעורי ריבית הנגזרים מעקום אגרות החוב של ממשלת ישראל (בשונה מהכללים הנוכחיים המבוססים על הייון התשלומים העתידיים הצפויים בשיעור ריבית קבוע - 4%).
 - בחישוב הוצאות השכר יילקחו בחשבון גם הטבות הנובעות מהלוואות שניתנו לעובדים בתנאי הטבה.
 - דוח האקטואר (עליו מבוססות הפרשות הבנק בגין זכויות עובדים מסוימות), יצורף לכל הדוחות הכספיים הרבעוניים של התאגידים הבנקאיים (ולא רק לדוחות השנתיים).
- בהתאם למתווה המוצע, ההוראה תכנס לתוקף ביום 1.1.2015, ותאומץ על ידי התאגידים הבנקאיים בדרך של "יישום למפרע", החל מיום 1.1.2013.

הבנק לומד את כללי המדידה והדיווח החדשים שנכללו בטיטת ההוראה, ונערך ליישומם במועד המוצע לכניסתם לתוקף.

לאור מורכבות הנושא, והשינויים המשמעותיים המוצעים בכללי החשבונאות והמדידה, לא ניתן להעריך בשלב זה, את ההשלכות שיהיו ליישום הכללים החדשים על הון הבנק והתחייבויותיו (במועד יישומם לראשונה) ועל תוצאותיו הכספיות בעתיד.

עם זאת, להערכת הנהלה הייון התחייבויותיו העתידיות של הבנק בשיעורי ריבית הנגזרים מעקום אגרות החוב של ממשלת ישראל, במקום בשיעור ריבית קבוע (הנהוג כיום), צפוי לפגוע משמעותית בהון המדווח של הבנק במועד יישומן לראשונה של ההנחיות החדשות.

מאומדנים מוקדמים שנערכו על ידי הבנק עולה, כי לו היו מיושמים כללי המדידה החדשים בחישוב השווי ההוגן של התחייבויות הבנק בין "זכויות עובדים", כבר ביום 31.12.2013 - היה נרשם גידול בהתחייבויות הבנק לאותו מועד (בגין השינוי במרכיב "ריבית ההיוון", כאמור) בסך של כ- 150 מיליון ש"ח.

ג. מידע לגבי השפעה של תקני חשבונאות חדשים והוראות המפקח על הבנקים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

(4) טיוטת הוראה בנושא: "הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי"

חישוב ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי מבוסס על "הוראת שעה" שפורסמה על ידי בנק ישראל ביום 18.2.2010 (להלן: "הוראת השעה"), הכוללת הנחיות לחישוב ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי בשנים 2010 - 2011. על פי הנחיות אלו, חישוב ה"הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי", נגזר ממכפלת יתרות החוב הרשומות של האשראים שנכללו בתכולת "הוראת השעה" (המפולחות בחתך "ענפי משק"), ב"מקדם הפרשות להפסדי אשראי" (כמפורט להלן), עבור כל אחד מענפי המשק, כאמור - תוך אבחנה בין אשראי בעייתי (בסיווג "נחות", או "השגחה מיוחדת"), ואשראי אחר ("תקין"). "מקדמי הפרשות להפסדי אשראי" נקבעו עבור כל אחד מענפי המשק וכל אחד מסוגי האשראי, כאמור לעיל, בהתבסס על "טווח הפרשות" (שחושב על בסיס נתוני ה"מחיקות החשבונאיות" (עד לשנת 2010 - ה"הפרשות לחובות מסופקים") השנתיות שדווחו על ידי הבנק), בגין כל אחד מענפי המשק, משנת 2008 ואילך - ומייצגים את האומדן הטוב ביותר (בתוך "טווח ההפרשות"), עבור שיעורי ההפסדים הבלתי מזוהים, הגלומים בתיק האשראי לכל אחת מהקבוצות שפורטו לעיל. לאור הניסיון שנצבר עד כה בחישוב ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי, ומכיוון שתוקף "הוראת השעה" פג בתום שנת 2012 - הפיץ בנק ישראל ביום 10 באפריל 2013, טיוטת הוראה חדשה בנושא: "הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי" (להלן: "ההוראה החדשה"). ה"הוראה החדשה" מאמצת את המתודולוגיה שנקבעה ב"הוראת השעה" (לפיה, חישוב ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי נגזר ממכפלת יתרות החוב הרשומות של האשראי לציבור ב"מקדמי הפרשות להפסדי אשראי", הנקבעים לכל ענף משק, ולכל סוג אשראי), וכוללת הבהרות ותוספות להוראת השעה, לרבות:

- טווח ההפרשות יחושב עבור תקופה של חמש שנים קלנדריות המסתיימות בתקופת דיווח שנתי, או ארבע שנים קלנדריות (בתקופת דיווח רבעונית).
 - הדרישה לשימור "הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי", בהיקף מינימלי שלא יפחת מסכום ההפרשה "הנוספת והכללית" המחושבת על פי הכללים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 315 - תהיה בתוקף עד ליום 31 בדצמבר 2014, ותפקע לאחר מועד זה.
 - בנוסף, כוללת טיוטת ההוראה נספח, המרחיב את דרישות התייעוד המבססות את תהליך ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי וכולל, בנוסף, מתודולוגיה לחישוב ותייעוד "מרכיב ההתאמה" שנכלל ב"מקדם ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי".
- הכללים וההנחיות שנכללו בטיוטת ההוראה ייכנסו לתוקף במדורג, כדלקמן:
- ההנחיות הכלולות בגוף ההוראה ועוסקות בעיקר בעדכון המועדים שנקבעו ב"הוראת השעה", ייכנסו לתוקף רטרואקטיבית, מיום 1 בינואר 2013.
 - ההנחיות הכלולות בנספח שצורף להוראה ודנות בעיקר בדרישות התייעוד שיידרשו התאגידים לקיים ובשיטות לחישוב ותייעוד "מקדם ההתאמה" - צפויות היו להיכנס לתוקף ביום 31.12.2013 (בכפוף לאישורן), אך עד כה טרם פורסמה הוראה מחייבת בנושא זה.
- הבנק יישם בתקופת הדוח את הכללים שצפויים להיכנס לתוקף רטרואקטיבית מיום 1 בינואר 2013, ונערך ליישום ההנחיות ודרישות התייעוד שנכללו בנספח שצורף להוראה החדשה, במועד שייקבע לכניסתן לתוקף. לאור מורכבות ההנחיות החדשות שנכללו בנספח, והצורך להטמיע בסיס נתונים חדש שיבסס את תהליך קביעת ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי, לא ניתן להעריך בשלב זה, את השלכות שיהיו ליישום הכללים החדשים שנקבעו בנספח שצורף לטיוטת ההוראה, על התוצאות הכספיות של הבנק במועד יישומם.

ד. מידע לגבי תקני חשבונאות חדשים והוראות המפקח על הבנקים שישמו לראשונה בתקופת הדיווח

(1) אימוץ תקני דיווח בינלאומיים (IFRS) מסוימים

בהמשך למתווה שנקבע על ידי בנק ישראל ביום 7 ביוני 2009, במסגרתו החליט בנק ישראל ליישם, בשלב הראשון את תקני הדיווח הבינלאומיים בנושאים שאינם בליבת העסק הבנקאי (ראה סעיף ג' (1) לעיל), פרסם בנק ישראל ביום 23 בדצמבר 2012 הוראה, במסגרתה נדרשו התאגידים הבנקאיים לאמץ החל מיום 1.1.2013 ארבעה תקני דיווח בינלאומיים חדשים, כדלקמן:

- **תקן דיווח כספי בינלאומי מס' 10** - בדבר דוחות כספיים מאוחדים, המחליף את הדרישות בנושא "דוחות כספיים מאוחדים", שנכללו בתקן החשבונאות הבינלאומי מספר 27, בדבר דוחות כספיים מאוחדים ונפרדים.
- **תקן דיווח כספי בינלאומי מס' 11** - בדבר הסדרים משותפים, המחליף את תקן החשבונאות הבינלאומי מס' 31, בדבר זכויות בעסקאות משותפות.
- **תקן דיווח כספי בינלאומי מס' 12** - בדבר זכויות בישויות אחרות, המרכז את דרישות הגילוי לגבי חברות בנות, עסקאות משותפות, חברות כלולות וישויות מובנות שאינן מאוחדות.
- **תקן חשבונאות בינלאומי מס' 28 (מתוקן)** - בדבר השקעות בחברות כלולות ובעסקאות משותפות. הבנק מיישם את הכללים שנכללו בתקני החשבונאות הבינלאומיים שאומצו, כאמור לעיל, החל מהמועד שנקבע בהוראה - 1.1.2013. ליישום התקנים לא הייתה השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

(2) הוראה בנושא: "קיזוז נכסים והתחייבויות"

בעקבות שינויים שחלו בתקינה החשבונאית בארה"ב, פרסם בנק ישראל ביום 12 בדצמבר 2012 תיקון להוראות הדיווח לציבור (להלן: "הוראות הדיווח") בנושא: "קיזוז נכסים והתחייבויות", במטרה להתאים את הוראות הדיווח הקיימות בנושא זה, לכללי החשבונאות המקובלים בארה"ב.

הוראות הדיווח הקיימות מאפשרות לתאגידים הבנקאיים לקזז נכסים והתחייבויות הנובעים מעסקאות שבוצעו עם אותו צד נגדי, בהתקיים תנאים מסוימים.

התיקון להוראות הדיווח, כולל הרחבות להוראות הדיווח והבהרות נוספות ובכללן:

- התאגידים הבנקאיים יידרשו לשקול קיומם של תנאים לגריעת נכסים והתחייבויות, הכלולים בדוחות הכספיים - קודם לקיזוזם של נכסים והתחייבויות אלו.
 - קיזוז נכסים והתחייבויות יותר רק אם קיים בטחון סביר שזכות התאגיד הבנקאי לקיזוז תהיה תקפה גם במקרה שהצד הנגדי יפשוט את הרגל.
 - הותר לתאגידים הבנקאיים לקזז סכומי שווי הוגן בגין מכשירים נגזרים הנובעים מעסקאות במכשירים נגזרים שבוצעו עם אותו צד נגדי, בכפוף לקיום הסדר להתחשבות נטו בין הצדדים (אף אם אין בכוונת התאגיד הבנקאי לפרוע את ההתחייבויות, או לממש את הנכסים, על בסיס נטו).
- התיקונים שנכללו בהוראת הדיווח נכנסו לתוקף ביום 1.1.2013, בדרך של "יישום למפרע". הבנק מיישם את ההנחיות החדשות ממועד כניסתן לתוקף, וכלל אותן בדוחות כספיים אלה בדרך של "יישום למפרע". ליישום הכללים החדשים לא הייתה השפעה מהותית על הדוחות הכספיים, למעט הרחבת הגילוי בביאור על מכשירים פיננסיים נגזרים.

ד. מידע לגבי תקני חשבונאות חדשים והוראות המפקח על הבנקים שיושמו לראשונה בתקופת הדיווח (המשך)

(3) הוראה בנושא: "דוח על הרווח הכולל"

ביום 9 בדצמבר 2012 פרסם בנק ישראל הוראה בנושא: "דוח על הרווח הכולל", במטרה להתאים את מתכונת הצגת הדוחות הכספיים למתכונת שאושרה על ידי המוסד לתקינה חשבונאית בארה"ב בשנת 2011.

על פי ההנחיות שפורטו בהוראה, יש לכלול את השינויים בפריטים מסוימים המהווים "רווח כולל אחר" בדוח נפרד שייקרא: "דוח על הרווח הכולל", במקום בדוח על השינויים בהון העצמי.

ההנחיות שנכללו בהוראה נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2013. הבנק מיישם את הכללים שנקבעו בהוראה ממועד כניסתן לתוקף וכלל אותן בדוחות כספיים אלה, בדרך של "יישום למפרע". ההנחיות החדשות מהוות שינוי בכללי הדיווח בלבד.

(4) הוראה בנושא: "גילוי על פקדונות"

ביום 13 בינואר 2013, פרסם בנק ישראל תיקון להוראות הדיווח לציבור בנושא: "גילוי על פקדונות", המתאים את דרישות הגילוי הקיימות, למתכונת הגילוי המקובלת בתאגידים בנקאיים באירופה ובארה"ב. ההוראה כוללת הנחיות המרחיבות את הגילוי הנדרש בדוחות הכספיים בנושא זה, לרבות:

- המידע לגבי הפקדונות יכלול הבחנה בין פקדונות נושאי ריבית, לכאלו שאינם נושאים ריבית.
- התאגידים הבנקאיים יידרשו לכלול מידע על התפלגות הפקדונות בחתך מדרגות מפקידים.
- הביאור על פקדונות הציבור יכלול מידע על התפלגות הפקדונות בחתך מקור הפקדון (כגון: "אנשים פרטיים", "תאגידים" ו"גופים מוסדיים").

ההנחיות שנכללו בהוראה נכנסו לתוקף החל מהדיווח לשנת 2013, ואילך.

הבנק מיישם את ההנחיות שנכללו בהוראה החל מהמועד שנקבע לכניסתן לתוקף. ליישום ההנחיות לא הייתה השפעה על הדיווח הכספי, למעט הרחבת הגילוי בנושא פקדונות, כמפורט לעיל.

(5) הרחבת הגילוי בנושא: "איכות האשראי והפרשות להפסדי אשראי"

בעקבות עדכון דרישות הגילוי על איכות האשראי ועל הפרשות להפסדי אשראי שפורסמו בחודש יולי 2010 על ידי גוף התקינה החשבונאי בארה"ב (FASB), פרסם בנק ישראל ביום 25 במרס 2012, תיקונים להוראות הדיווח לציבור המאמצות את הכללים שפורסמו בארה"ב.

התיקון להוראות כולל דרישות להרחבת הגילוי בדוחות הכספיים בנושא זה, המתייחסות הן להיבטים כמותיים והן להיבטים איכותיים, כדלקמן:

• היבטים כמותיים

- הביאורים בנושא: "אשראי לציבור והפרשות להפסדי אשראי", יכללו מידע נוסף, לרבות:
 - מידע לגבי הפרשות להפסדי אשראי, בחתך מגזרים עיקריים.
 - מידע לגבי: "אשראי לציבור", "חובות בעייתיים", "חובות פגומים", ו"חובות שאורגנו מחדש" - בחתך ענפי משק.
 - הרחבת הדיווח על "חובות פגומים".
 - הרחבת הדיווח על "חובות שאורגנו מחדש", לרבות: היקף החוזים שאורגנו מחדש בתקופת הדיווח ומידע לגבי היקף הארגונים מחדש שבוצעו בתקופות קודמות וכשלו בתקופת הדיווח.
 - הרחבת הדיווח על הלוואות לדיוור, בחתך סוגי שיעבוד ובחתך שיעור המימון.

ד. מידע לגבי תקני חשבונאות חדשים והוראות המפקח על הבנקים שיושמו לראשונה בתקופת הדיווח (המשך)

(5) הרחבת הגילוי בנושא: "איכות האשראי והפרשות להפסדי אשראי" (המשך)

• היבטים איכותיים

- התאגידים הבנקאיים נדרשו להרחיב את הגילוי לגבי היבטים מסוימים בהפרשות להפסדי אשראי כדלקמן:
 - הפרשות להפסדי אשראי בחתך מגזרים עיקריים:
 - החלטות על הפרשות להפסדי אשראי בגין מגזרים מסוימים, מתקבלות במסגרת הדיונים המתקיימים לגבי הפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי. בקביעת שיעור הפרשות להפסדי אשראי בכל אחד מהמגזרים נלקחים בחשבון, בין היתר: המחיקות החשבונאיות התקופתיות, לרבות מגמת השינוי במחיקות התקופתיות במגזר, ההתפתחויות הסביבתיות הקשורות במגזר זה וכו'.
 - המתאם שבין החובות שאורגנו מחדש לבין הפרשות להפסדי אשראי:
 - החובות שאורגנו מחדש נכונים על בסיס פרטני והפרשות להפסדי אשראי בגינם נגזרות מתחזית מעודכנת לגבי תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים בגין חובות אלו.
- למידע נוסף המתייחס לאיכות תיק האשראי בבנק, ראה ביאור 4 להלן.
- ההנחיות וכללי הגילוי החדשים שנכללו בתיקון להוראות הדיווח לציבור נכנסו לתוקף במדורג, כדלקמן:
 - הגילוי לגבי הנתונים המאזניים נכנס לתוקף בשנת 2012.
 - הגילוי לגבי יתרות ממוצעות, נתונים תוצאתיים וביצועים של ארגונים מחדש, נכנס לתוקף ביום 1 בינואר 2013.
- הבנק מיישם את ההנחיות לכללי הגילוי שנכללו בתיקונים להוראה במועדים שנקבע לכניסתן לתוקף, כאמור. ליישום ההנחיות לא היתה השפעה על הדיווח הכספי מעבר להיבטי הגילוי הנוסף הנדרשים.

(6) עדכון ההנחיות בנושא: "נדל"ן לדיור"

- ההתפתחויות שחלו בשוק הדיור גרמו, להערכת בנק ישראל, לגידול בסיכונים הגלומים בתיקי האשראי לדיור של התאגידים הבנקאיים בישראל. לאור התפתחויות אלו, פרסם בנק ישראל במהלך שנת 2013 הוראות המטילות מגבלות על מתן הלוואות לדיור, כדלקמן:
 - ביום 21 במרס 2013 פורסמה הוראה המחמירה את כללי המדידה של סיכון האשראי בתחום זה, לרבות:
 - העלאת משקל הסיכון של הלוואות לדיור שניתנו החל מיום 1 בינואר 2013 ומימנו למעלה מ- 45% משווי הנכס: מ- 35%, ל- 75% - 50%.
 - מאידך, הופחת יחס ההמרה ל"שווה ערך אשראי" (מקדם C.C.F.) בגין כלל ה"ערבויות לרוכשי דירות" המתייחסות לדירות שנמסרו למשתכן: מ- 20%, ל- 10%.
 - שימור הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי (החל מיום 1 באפריל 2013) בהיקף שלא יפחת מ- 0.35% מתיק הלוואות לדיור (למעט הלוואות לדיור שבגינן נערכו הפרשות להפסדי אשראי לפי "עומק הפיגור").
 - ביום 29 באוגוסט 2013 פורסמה הוראה נוספת המטילה מגבלות על מתן הלוואות לדיור ברמת סיכון בינונית ומעלה (בהיבט כושר החזר של הלווים), לרבות:
 - הטלת איסור על מתן הלוואות לדיור שהחזר החודשי בגינן עולה על 50% מכושר החזר של הלווה.
 - העלאת משקל הסיכון של הלוואות לדיור שהחזר החודשי בגינן עולה על 40% מכושר החזר של הלווה, ל- 100%.
- המגבלות מיושמות לגבי כל הלוואות לדיור שאושרו החל מיום 1 בספטמבר 2013, ואילך.

ד. מידע לגבי תקני חשבונאות חדשים והוראות המפקח על הבנקים שיושמו לראשונה בתקופת הדיווח (המשך)

(6) עדכון ההנחיות בנושא: "נדל"ן לדיר" (המשך)

הבנק יישם את ההנחיות שנכללו בהוראות המפורטות לעיל, במועדים שנקבעו לכניסתן לתוקף. ליישום ההנחיות היו השלכות כדלקמן:

- יישום ההנחיה לשימור הפרשה מינימלית להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי בגין הלוואות לדיר, הגדיל את הוצאות הבנק בגין הפסדי אשראי בשנת 2013, בסך של 4 מיליון ש"ח.
- יישום השינוי במשקלות הסיכון של הלוואות לדיר מסוימות כמפורט לעיל, ושל "ערבויות לרוכשי הדירות", כאמור, הגדיל את היקף נכסי הסיכון ליום 31.12.2013 בסך של כ- 103 מיליון ש"ח.

(7) יישום כללי "באזל 3"

בעקבות פרסום התיקון להוראות ניהול בנקאי תקין מס' 208 - 201, במסגרתו אומצו עקרונות "המסגרת הפיקוחית הגלובלית לחיזוק עמידות המערכת הבנקאית (להלן: "כללי באזל 3"), פרסם בנק ישראל ביום 29 באוגוסט 2013 תיקון להוראות הדיווח לציבור, בנושא: "דרישות גילוי של באזל הנוגעות להרכב ההון".

במסגרת תיקון זה יורחב הגילוי שייכלל בדוחות הכספיים לשנת 2013, ויכלול, במסגרת הביאור על הלימות ההון, "נתוני פרופורמה" (המבוססים על הנתונים הכספיים של הבנק ליום 31.12.2013), שישקפו את ההשלכות הצפויות בשל יישום כללי "באזל 3", על נתונים מסוימים המשמשים בחישוב יחסי הלימות ההון, ליום 1 בינואר 2014 (בהתחשב בהקלות שנכללו ב"הוראות המעבר"), כדלקמן:

- ההון העצמי, ברובד הראשון, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים.
 - ההון הכולל, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים.
 - היתרות המשוקללות של נכסי הסיכון.
 - יחס הון עצמי (ברובד הראשון) לרכיבי סיכון.
 - יחס הון עצמי (ברובד הראשון) הנדרש על ידי המפקח על הבנקים.
 - יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון, הנדרש על ידי המפקח על הבנקים.
- הבנק יישם את דרישות הגילוי שנקבעו בהוראה בדוחות כספיים אלו (ראה פירוט בביאור 13'ד להלן) ונערך ליישום יתר ההנחיות שנכללו בהוראה, במועד כניסתן לתוקף (1 בינואר 2014).

ה. איחוד הדוחות הכספיים

- (1) הדוחות הכספיים המאוחדים כוללים את הדוחות הכספיים של הבנק ושל החברות המאוחדות שלו. יתרות ועסקאות הדדיות בין החברות שאוחדו בוטלו בדוחות הכספיים המאוחדים.
- (2) הדוחות הכספיים של הבנק כוללים גם את הדוחות הכספיים של חברת מרכזתיל הנפקות בע"מ, שהינה "חברת שירות" שהגדרתה בהוראות בנק ישראל.

ו. השקעה בחברות מוחזקות

ההשקעה בחברות מוחזקות כלולה לפי שיטת השווי המאזני, בהתבסס על דוחותיהן הכספיים המבוקרים.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ז. מטבע חוץ והצמדה

- (1) נכסים (למעט ניירות ערך) והתחייבויות במטבע חוץ או הצמודים לו או הצמודים למדד המחירים לצרכן, כלולים בדוחות הכספיים כדלקמן:
- אלה במטבע חוץ או הצמודים לו:
 - לפי שערי החליפין היציגים שפורסמו על ידי בנק ישראל לתאריך המאזן, או לתאריך אחר בהתאם לתנאי העסקאות.
 - אלה הצמודים במלואם למדד המחירים לצרכן:
 - לפי המדד הידוע בתאריך המאזן, או לפי המדד בגין החודש האחרון של השנה, בהתאם לתנאי העסקאות.
- (2) הכנסות והוצאות במטבע חוץ נכללו בדוחות רווח והפסד לפי שערי החליפין היציגים ששררו בעת התהוותן.
- (3) הפרשי שער והצמדה שהתהוו עקב התאמת נכסים והתחייבויות במטבע חוץ או הצמודים לו, או למדד המחירים לצרכן, כלולים בדוחות רווח והפסד בסעיפים המתאימים.
- (4) להלן פרטים על שערי החליפין היציגים ומדד המחירים לצרכן:

שיעור השינוי ב-%			31 בדצמבר			
2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
2.2	1.6	1.8	108.0	110.3	112.1	114.2
מדד המחירים לצרכן ("בגין" חודש דצמבר) - בנקודות						
2.6	1.5	1.9	107.6	110.3	111.9	114.1
מדד המחירים לצרכן ("דוע" בחודש דצמבר) - בנקודות						
7.7	(2.3)	(7.0)	3.549	3.821	3.733	3.471
שער החליפין של הדולר של ארצות הברית - בשקלים חדשים						

ח. ניירות ערך

(1) ניירות ערך בידי הבנק

- א. בהתאם להוראות המפקח על הבנקים סווגו ניירות הערך שבידי הבנק, לשלוש קטגוריות:
- **אגרות חוב מוחזקות לפדיון** - מהוות אגרות חוב שלבנק יש כוונה ויכולת להחזיקן עד למועד הפדיון. אגרות החוב מוצגות לפי העלות, בתוספת הפרשי הצמדה (או הפרשי שער) וריבית שנצברו וכן מרכיב הנכיון או הפרמיה שנוצרו בעת הרכישה וטרם הופחתו, ובניכוי הפרשה לירידת ערך שאינה בעלת אופי זמני.
 - **ניירות ערך למסחר** - מהווים ניירות ערך אשר נרכשו ומוחזקים בעיקרון במטרה למכורם בתקופה קרובה - מוצגים לפי השווי ההוגן ליום הדיווח. רווחים והפסדים בגין התאמות לשווי השוק - נזקפו לדוח רווח והפסד.
 - **ניירות ערך זמינים למכירה** - מהווים ניירות ערך שלא סווגו בקטגוריות הקודמות - מוצגים לפי השווי ההוגן ליום הדיווח, למעט מניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין ומוצגות לפי העלות בניכוי הפרשה לירידת ערך - במידת הצורך. הפרשים בין העלות המופחתת של ניירות ערך אלה לבין השווי ההוגן, בניכוי השפעת המס, מוצגים בסעיף נפרד בדוח על הרווח הכולל. הפרשים בין עלות ניירות הערך לעלותם המופחתת - נזקפים לרווח והפסד על בסיס צבירה.
- ב. עלות ניירות ערך שמומשו נזקפת לדוח רווח והפסד על בסיס "ממוצע נע".

ח. ניירות ערך (המשך)

(1) ניירות ערך בידי הבנק (המשך)

ג. לגבי הטיפול החשבונאי בכל המוגע לירידת ערכם של ניירות ערך - ראה סעיף יב' להלן.

(2) ניירות ערך בידי אחרים

ניירות ערך זמינים למכירה שהושאלו על ידי הבנק לאחרים - מוצגים לפי שווים ההוגן בסעיף "אשראי לציבור", או "פקדונות בבנקים", לפי העניין. השינויים בערכם של ניירות ערך אלו, על בסיס צבירה, נזקפים לדוח הרווח והפסד בסעיף "הכנסות מריבית". ההפרש בין שווי השוק של ניירות ערך אלו, לבין עלותם המופחתת, נזקף לדוח על הרווח הכולל.

ט. אשראי לציבור, חובות פגומים וסיכון אשראי, והפרשה להפסדי אשראי

(1) אשראי לציבור

האשראי לציבור, כמו גם יתרות חוב אחרות שלא נקבעו לגביהן כללי הצגה נפרדים (כגון: פקדונות בבנקים), מוצג על פי "תרת החוב הרשומה" שלו, המוגדרת כ"תרת החוב (לרבות ריבית, הפרשי הצמדה והפרשי שער שנצברו על החוב), בניכוי מחיקות חשבונאיות" (ולפני הפרשות להפסדי אשראי).

(2) חובות שההפרשה להפסדי אשראי בגינם מוערכת על בסיס קבוצתי

ההפרשה להפסדי אשראי בגין חובות קטנים והומוגניים מוערכת על בסיס קבוצתי. אוכלוסיית חובות אלו כוללת את כלל ההלוואות לדיור בבנק (שההפרשה להפסדי אשראי בגינם מחושבת לפי שיטת "עומק הפיגור"), וחובות אחרים שיתרתם החוזית נמוכה מ- 50 אלף ש"ח.

(3) חובות שההפרשה להפסדי אשראי בגינם מחושבת על בסיס פרטני

חובות אלו כוללים חבויות שיתרתם החוזית עולה על 50 אלף ש"ח (למעט הלוואות לדיור שההפרשה להפסדי אשראי בגינן מחושבת לפי שיטת "עומק הפיגור"), וכן "חובות בעייתיים בארגון מחדש".

(4) חובות פגומים:

• סיווג:

החובות שסווגו כ"פגומים", כוללים את סוגי החובות הבעייתיים הבאים:

- כל החובות הבעייתיים שאורגנו מחדש.
- חובות שנבדקו על בסיס פרטני, שתקופת הפיגור בגינם עולה על 90 יום (למעט "חובות שמובטחים היטב ונמצאים בתהליך גביה" - כהגדרתם בהוראה); חובות שבחשבון העובר ושכ שלהם לא נזקפו בתקופה מסוימת תקבולים בהיקף שאינו נופל מיתרת החוב הממוצעת שלהם; חובות שחורגים ברציפות ממסגרת האשראי שאושרה להם - למעלה מ- 90 יום וכן חובות בטיפול משפטי (לרבות הקפאת הליכים, כינוס נכסים ופשיטת רגל).
- כל חוב אחר שנבדק על בסיס פרטני ולהערכת הבנק לא ניתן יהיה לגבות מהחייב את כל הסכומים המגיעים ממנו, לפי התנאים החוזיים של החוב.

• חזרה מסיווג "פגום"

סוג חוב בעייתי כ"פגום", יבוטל במקרים הבאים:

- לא קיימים בגין החוב "מרכיבי פיגור" (ולהערכת הבנק, יתרת החוב תשולם במלואה).
- החוב "מובטח היטב ונמצא בהליכי גביה".

ט. **אשראי לציבור, חובות פגומים וסיכון אשראי, והפרשה להפסדי אשראי** (המשך)

(4) חובות פגומים: (המשך)

• **צבירת ריבית**

- הכללים שמיישם הבנק בנושא צבירת ריבית בגין "חובות פגומים", כוללים:
 - הפסקת צבירת הכנסות ריבית בגין "חובות פגומים" - החל ממועד סיווגם כ"פגומים".
 - ריבית שנצברה על "חוב פגום", עד לסיווגו כ"פגום" וטרם נגבתה - תבוטל.
 - על אף האמור לעיל, הבנק ימשיך לצבור ריבית בגין "חובות בעייתיים שאורגנו מחדש", כאשר הצפי לפרעון האשראי נתמך בהערכת אשראי מבוססת.

• **הכרה בהכנסות ריבית:**

- הכנסות ריבית בגין חובות פגומים יוכרו בהתקיים התנאים הבאים:
 - עם חזרת חוב מסווג פגום (ביטול הסיווג), תוכרנה הכנסות ריבית, כדלקמן:
 - (1) הריבית השוטפת בגין יתרת החוב הרשומה של החוב תזקף לרווח והפסד באופן שוטף.
 - (2) ריבית שנמחקה בעבר ולא נצברה לרווח והפסד - תזקף כהכנסה תקופתית, במשך התקופה העתידית שנותרה לפרעון החוב, בשיטת "הריבית האפקטיבית".
 - עם גביית חוב פגום (כאשר גביית יתרת החוב הרשומה, מובטחת) - תוכר הכנסת הריבית השוטפת בגין יתרת החוב הרשומה (על פי שיעור הריבית החוזי). יתרת הריבית שלא הוכרה כאמור - תזקף לרווח והפסד לאחר שנגבתה מלוא יתרת החוב הרשומה.

(5) מחיקות חשבונאיות:

בהתאם להנחיות שנכללו בהוראה, הבנק מבחין בין שני סוגי מחיקות חשבונאיות, כדלקמן:

• **מחיקות של חובות שסווגו כפגומים:**

- חובות פגומים שנחשבים לבלתי ניתנים לגביה, או בעלי ערך נמוך שהותרתם כנכס אינם מוצדקת, או שהיא כרוכה במאמצים ארוכי טווח - ימחקו חשבונאית. בהקשר לכך, נקבעו כללים למחיקת חובות פגומים, על פי המאפיינים הבאים:
 - חוב פגום "שגבייתו מותנית בבטחון" - ימחק חשבונאית חלק החוב העודף על השווי בר הגביה של הבטחון.
 - חוב בעייתי שאורגן מחדש - ימחק סכום "היותור המותנה" שנכלל בהסדר החוב.
 - חוב פגום אחר - יתרת החוב העודפת על סכומי התקבולים הצפויים מהחייב - תמחק חשבונאית, אלא אם קיימות בידי הבנק ראיות שצפויה גביה נוספת מהחייב ובתנאי שקיימת וודאות לגבי ההפסד שייגרם לבנק. ככלל, לא תדחה מחיקה חשבונאית בגין אי וודאות לגבי היקף ההפסד שייגרם לבנק, לאחר שחלפו שנתיים ממועד סיווג החוב כפגום.

• **מחיקת חובות שההפרשה להפסדי אשראי בגינם מוערכת על בסיס קבוצתי:**

- מחיקת חובות אלו נערכת על בסיס הכללים ומאפייני החוב הבאים:
 - חוב מובטח בדירת מגורים - ימחק חלק החוב העודף, על השווי ההוגן של דירת המגורים - בחלוף 180 יום מתחילת הפיגור בחוב.
 - חובות של יחידים או תאגידים בפשיטת רגל או בכינוס נכסים - ימחק חלק החוב העודף של שווי הבטחונות שבידי הבנק (ובתנאי שגביית הבטחון צפויה), לאחר שחלפו 60 יום ממועד צו הכינוס או מיום מתן צו הפירוק (לפי העניין).

ט. אשראי לציבור, חובות פגומים וסיכון אשראי, והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

(5) מחיקות חשבונאיות: (המשך)

- **מחיקת חובות שההפרשה להפסדי אשראי בגינם מוערכת על בסיס קבוצתי:** (המשך)
 - חוב שנוצר במרמה - יימחק חשבונאית בחלוף 90 יום ממועד גילוי המרמה.
 - חובות אחרים - יימחק חשבונאית חלק החוב העודף על הבטחון שבידי הבנק (ובתנאי שתפיסת הבטחון החלה והינה מובטחת) - בחלוף 150 יום מתחילת הפיגור בחוב.

(6) הפרשות להפסדי אשראי

ההפרשה להפסדי אשראי משקפת את הערכת הבנק לגבי הפסדי אשראי הגלומים בתיק הנכסים שלו. בהתאם להנחיות שנקבעו בהוראה, נחלקים כללי המדידה של ההפרשות והפסדי אשראי לשתי קבוצות, כדלקמן:

- **חובות שההפרשות להפסדי אשראי בגינם מחושבים על בסיס פרטי:**
 - ההפרשות להפסדי אשראי בגין חובות אלו, מחושבות באחת מבין השיטות הבאות:
 - עבור חובות פגומים המובטחים בבטחון - ההפרשה להפסדי אשראי מהווה את הפער שבין יתרת החוב הרשומה של החוב הפגום, לשווי ההוגן של הבטחונות.
 - עבור חובות פגומים אחרים - ההפרשה להפסדי אשראי מהווה את הפער שבין יתרת החוב הרשומה של החוב הפגום, לבין הערך הנוכחי של סכומי התקבולים הצפויים מהחייב. הניכיון מחושב על פי שיעור הריבית החוזי של החוב הפגום.
- **חובות שההפרשה להפסדי אשראי בגינם מוערכת על בסיס קבוצתי:**
 - ההפרשה להפסדי אשראי המוערכת על בסיס קבוצתי מחושבת על פי הכללים הבאים:
 - חובות עליהם חלה הוראת השעה של בנק ישראל שפורסמה ביום 18.2.10:
 - הוראת השעה חלה על כלל מכשירי האשראי בבנק (למעט חובות שסווגו כפגומים והלוואות לדיור שההפרשה להפסדי אשראי בגינם מחושבת לפי שיטת "עומק הפיגור").
 - בהתאם להוראת השעה מחושבת ההפרשה הקבוצתית בגין אשראיים אלו כמכפלה של יתרות החוב הרשומות של האשראים עליהם חלה ההוראה (המפולחות בחתך "ענפי משק"), ב"מקדם הפרשות להפסדי אשראי" (כמפורט להלן). עבור כל אחד מענפי המשק, כאמור - תוך הבחנה בין: "אשראי מסחרי בעייתי", "אשראי בעייתי לאנשים פרטיים" ואשראי אחר.
 - על פי הוראת השעה, נקבעו על ידי הבנק "מקדם ההפרשות להפסדי אשראי", ליום 1.1.2011 עבור כל אחד מענפי המשק, ועבור כל אחת מקבוצות המשנה, כאמור לעיל, בהתבסס על "טווח הפרשות" (שחושב על בסיס נתוני ההפרשות שדווחו על ידי הבנק בפועל בשנים 2008-2010). מקדמי ההפרשות שנקבעו ליום 1.1.2011 כאמור, עודכנו במהלך השנים 2013 - 2011, על פי שיעורי המחיקות החשבונאיות שנרשמו במהלך שנים אלו.
 - להערכת הבנק, "מקדמי ההפרשות להפסדי אשראי" שנקבעו, לצורך הערכת ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי, כאמור - מהווים את האומדן הטוב ביותר (בתוך "טווח הפרשות"), לגבי שיעורי ההפסדים הלא מזוהים, הגלומים בתיק האשראי לכל אחת מהקבוצות שפורטו לעיל.
 - הלוואות לדיור שההפרשה להפסדי אשראי בגינם מחושבת לפי שיטת "עומק הפיגור":
 - ההפרשות להפסדי אשראי בגין אשראים אלו מחושבות על פי השיעורים שנקבעו בנספח להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 314, הנגזרים מעומק הפיגור של כל אחת מההלוואות.

ט. אשראי לציבור, חובות פגומים וסיכון אשראי, והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

(6) הפרשות להפסדי אשראי

• חובות שההפרשה להפסדי אשראי בגינם מוערכת על בסיס קבוצתי: (המשך)

- מכשירי אשראי חוץ מאזניים (שלא סווגו כפגומים):

ההפרשה להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי זה, מחושבת באמצעות הכפלת יתרת החוב הרשומה של סיכון, האשראי ב"מקדם הפרשות להפסדי אשראי" שנקבע על ידי הבנק (לאחר המרה ל"שווה ערך אשראי" - בהתאם למקדמי CCF שנקבעו בכללי "באזל 2", או על פי מודל עסקי אחר).

בהתאם לכללים שנקבעו בהוראת השעה מיום 18.2.2010, ההפרשות להפסדי אשראי אינן כוללות, החל מיום 1.1.2011 את ההפרשה הכללית והנוספת לחובות מסופקים שעריכתה נדרשה על פי הכללים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 315.

עם זאת, הבנק ממשיך לחשב בכל תקופת דיווח את סכום ההפרשה הנוספת לחובות מסופקים, על פי הכללים המעודכנים בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 315, בכדי לוודא שיתרת ההפרשה להפסדי אשראי, על בסיס קבוצתי, אינה נופלת מסכום ההפרשה הנוספת והכללית לחובות מסופקים - כנדרש בהוראת השעה.

לפרטים נוספים באשר לטיטוט הוראת שעה חדשה בנושא זה, שהופצה על ידי בנק ישראל ביום 10.4.2013 (אך טרם פורסמה כהנחיה מחייבת), והשלכותיה האפשריות על דרך קביעת ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי ועל התוצאות הכספיות של הבנק בעתיד - ראה סעיף ג(3), לעיל.

י. רכוש קבוע

(1) הרכוש הקבוע מוצג לפי העלות בניכוי פחת שנצבר, והפרשות לירידת ערך. העלות כוללת עלויות הניתנות לייחוס במישרין לרכישת הנכס וכל עלות נוספת שניתן לייחס במישרין להבאת הנכסים למיקום ולמצב הדרושים להפעלתו.

(2) רכיבים מזוהים הכלולים בנכס קבוע, שתקופת חייהם שונה מתקופת החיים של הנכס העיקרי - הופרדו וטופלו בנפרד.

(3) הפחת מחושב לפי שיטת "הקו הישר" בהתאם לאומדן אורך החיים השימושי של כל חלק ממרכיבי הרכוש הקבוע.

(4) עלויות מסוימות בגין פיתוח עצמי של תוכנות מחשב מהוות להשקעה בציוד. עלויות אלה מופחתות בשיטת "הקו הישר", ממועד תחילת השימוש בתוכנה לאורך תקופת ההנאה הכלכלית בגינם.

(5) חכירות, בהן נושא הבנק באופן משמעותי (על פי שיעורים שנקבעו בתקינה החשבונאית), בסיכונים ובהטבות הנובעות מהנכס - מסווגות כחכירות מימוניות ונכללו בסעיף "בניינים וציוד". עלות הנכסים החכורים נקבעת על פי דמי החכירה המינימליים או שוויים ההוגן, כנמוך מביניהם.

יא. נדל"ן להשקעה

הנדל"ן להשקעה מהווה קרקע או מבנה (חלקם או שניהם) המוחזקים על ידי הבנק לצורך הפקת הכנסות מהשכרה או לשימוש עתידי או לשם עליית ערך הונית, ולמעט נדל"ן המשמש לצורך:

- שירותים ללקוחות או שירותים למטרות מנהליות.

- מכירה במהלך העסקים הרגיל.

הנדל"ן להשקעה נמדד לראשונה לפי עלות הרכישה בתוספת עלויות העסקה, ובתקופות העוקבות לפי העלות בניכוי הפחת שנצבר והפסדים מירידת ערך.

יב. הוצאות הנפקה

הוצאות הנפקת כתבי התחייבות נדחים מופחתות יחסית ליתרות שטרם נפרעו, בכל שנה.

יג. ירידת ערך ניירות ערך

הבנק בוחן בכל תקופת הדיווח את הצורך לסווג ירידה שחלה בשוויים ההוגן של ניירות ערך בתיק הזמין למכירה כ"ירידה בעלת אופי שונה מזמני".

ההחלטה בדבר סיווג ירידת הערך כ"ירידה בעלת אופי שונה מזמני", מבוססת על המבחנים הבאים:

- (1) שיעור ההפסד ביחס לעלות נייר הערך.
 - (2) משך התקופה בה השווי ההוגן של נייר הערך נמוך מעלותו.
 - (3) שינוי לרעה במצב המנפיק או במצב השוק בכללותו.
 - (4) הכוונה והיכולת של הבנק להחזיק בנייר הערך לתקופת זמן ארוכה מספיק שתאפשר עליה בשווי ההוגן של נייר הערך, או עד לפדיונו.
 - (5) שיעור התשואה לפדיון של איגרת החוב ביחס לתקופה לפדיון ולתשואות מקובלות בענף.
 - (6) מצבו הכלכלי של מנפיק נייר הערך ויכולתו לעמוד בהתחייבויותיו.
- ירידת ערך, תסווג כ"ירידה בעלת אופי שונה מזמני", בכל אחד מהמקרים הבאים:
- (1) נייר ערך שבגינה נרשמה ירידת הערך - נמכר לאחר תאריך המאזן, או מיועד להימכר בתוך פרק זמן קצר.
 - (2) הופחת משמעותית הדירוג של איגרת החוב, אשר בגינה נרשמה ירידת הערך לעומת דירוגה במועד רכישתה.
 - (3) איגרת החוב שבגינה נרשמה ירידת הערך - סווגה על ידי הבנק כ"חבות בעייתית".
 - (4) חל כשל בתשלום של איגרת החוב שבגינה נרשמה ירידת הערך.
 - (5) נרשמה ירידת ערך משמעותית בשווי ההוגן של נייר הערך שבגינה נרשמה ירידת ערך, ביחס לעלותו ובידי הבנק אין ראיות אובייקטיביות, לרבות ניתוחים כלכליים ועסקיים, המוכיחים ברמה גבוהה של בטחון כי ירידת הערך הינה בעלת אופי זמני.
- במקרים בהם סווגה ירידת ערך כ"בעלת אופי שונה מזמני" ונזקפה לרווח והפסד, תופחת במקביל עלותו של נייר הערך לשווי ההוגן ותשמש כבסיס עלות חדש.
- עלויות ערך בתקופת דיווח עוקבות, תזקפנה לסעיף נפרד בהון העצמי במסגרת "רווח כולל אחר מצטבר" ולא לרווח והפסד.

יד. ירידת ערך נכסים שאינם פיננסיים

הבנק מיישם את הכללים שנקבעו בתקן החשבונאות הבינלאומי מס' 36 לגבי נכסים הכלולים בתחולת התקן (בעיקר מבנים), שעלותם עולה על "השווי בר השבחה" שלהם. ההפרשה לירידת ערך נבחנת, עבור כל מבנה בנפרד. ערכם של הסכומים "ברי השבחה", נקבע כדלקמן:

- במבנים המשמשים כסניפי הבנק: על פי היוון תזרים המזומנים העתידי הצפוי מהסניף.
- במבנים אחרים, על פי הערכות שמאי תקופתיות.

טו. זכויות עובדים

- (1) התחייבויות הבנק והחברות המאוחדות שלו לעובדיו, הנובעות מיחסי עובד-מעביד, על פי הסכמי העבודה, הדיון, והנהג - מכוסות על ידי עתודות מתאימות.
- העתודות בגין חלק מההתחייבויות כאמור (המתייחסות לפיצויי פרישה, ומענקי יובל), חושבו על בסיס אקטוארי ומוצגות בערך הנוכחי לתאריך המאזן, בהתבסס על היוון בשיעור של 4% בהתאם להוראות המפקח על הבנקים (ובתנאי שיתרת ההפרש לפיצוי פרישה המחושבת על פי העקרונות שצויינו לעיל, לא תיפול מיתרת ההפרשה המחושבת על פי הכללים שנקבעו בגילוי דעת 20 של לשכת רואי חשבון בישראל).
- בהתאם להנחיות בנק ישראל כוללות ההתחייבויות לתשלום פיצויי פרישה גם התחייבויות (לרבות התחייבויות משתמעות, כמשמעותן בכללי הדיווח הבינלאומיים), לתשלום הטבות נוספות (מעבר להתחייבות החוזית), לעובדים שיפרשו בעתיד.
- לפרטים נוספים באשר לטיטוט הוראה שהופצה על ידי בנק ישראל ביום 30.1.2014 הכוללת הצעה לשינוי התקינה החשבונאית בנושא זה - ראה סעיף ג(3), לעיל.
- (2) לכיסוי התחייבויותיהם בגין פיצוי פרישה הפקידו הבנק והחברות המאוחדות שלו סכומים בקופות גמל לקצבה ולפיצויים.

טז. התחייבויות תלויות

- (1) נערכו הפרשות מתאימות לגבי תביעות אשר לדעת הנהלת הבנק ויועציו המשפטיים צפוי הפסד בגין.
- (2) בהתאם להוראות בנק ישראל מסווג הבנק את התביעות שהוגשו נגדו - לאחת מהקטגוריות הבאות, בהתאם להסתברות למימוש החשיפה להפסד בגין תביעות אלו, כדלקמן:
- **תביעות שההפסד בגיןן צפוי (Probable):** מוגדרות, בדרך כלל, כתביעות שההסתברות למימוש החשיפה להפסד בגיןן - עולה על 70%. בגין תביעות אלו נערכה הפרשה להפסד בדוחות הכספיים, בהתאם לעובדות הידועות לבנק.
 - **תביעות שהסיכוי להפסד בגיןן אפשרי (Possible Reasonably):** מוגדרות, בדרך כלל, כתביעות שההסתברות למימוש החשיפה להפסד בגיןן - עולה על 20% ונמוכה מ-70%. לא נערכה הפרשה להפסד בגיןן, אך ניתן גילוי לגביהן - כאשר סכום התביעה, מהותי (ראה ביאור 18).
 - **תביעות שהסיכוי להפסד בגיןן קלוש (Remote):** מוגדרות, בדרך כלל, כתביעות שההסתברות למימוש החשיפה להפסד בגיןן - נמוכה מ-20%. לא נערכה הפרשה להפסד בגיןן - אך ניתן גילוי לגביהן - כאשר סכום התביעה מהותי ביותר.
- (3) הוראות בנק ישראל מאפשרות לתאגידים הבנקאיים, במקרים מסויימים, שלא לאמוד את סיכויי התביעה, אם לדעת הנהלת הבנק, בהסתמך על יועציו המשפטיים לא ניתן להעריך את התממשות החשיפה לסיכון בגין התביעה. תביעות מהותיות העומדות בקריטריונים אלו - דווחו בנפרד בביאור 18.

יז. עסקאות בכרטיסי אשראי

האשראי לציבור כולל גם יתרות חוב הנובעות מעסקאות בכרטיסי אשראי שבוצעו על ידי לקוחות הבנק - באמצעות כרטיסי אשראי שהונפקו ללקוח על ידי הבנק, בשיתוף עם חברות כרטיסי האשראי (גם אם הודעת החיוב טרם נשלחה ללקוח על ידי חברת כרטיסי האשראי).

יח. בסיס ההכרה בהכנסות ובהוצאות

- (1) הכנסות והוצאות מימון כלולות על בסיס צבירה, בכפוף לאמור להלן:
- לגבי מדיניות הכרה בהכנסות והוצאות ממכשירים פיננסיים נגזרים, ראה סעיף יט' להלן.
 - לענין ההכרה בהכנסות בגין חובות פגומים - ראה סעיף ד' (2) לעיל.
 - הכנסות ריבית מראש בגין כתבי התחייבות נדחים, מופחתות לפי שיטת "התשואה האחידה".
 - הכנסות מעמלות בגין פרעון מוקדם של הלוואות, נזקפות לדוח הרווח והפסד בשיעורים שנתיים שווים במשך התקופה שנותרה לפרעון הלוואות ו/או במשך שלוש שנים - לפי המוקדם.
 - עמלות הקצאת אשראי ועמלות מימון אחרות נזקפות לדוח הרווח והפסד, בהתאם לתקופת העסקאות.
- (2) עמלות תפעוליות בגין מתן שירותים, נזקפות לדוח הרווח והפסד כאשר לבנק נצמחת זכאות לקבלתן.
- (3) לענין הכנסות מניירות ערך - ראה סעיף ח' לעיל.
- (4) הכנסות והוצאות אחרות מוכרות על בסיס צבירה.

יט. מכשירים פיננסיים נגזרים

- (1) במהלך פעילותו מבצע הבנק עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים (כגון: חוזי מטבע, חוזי ריבית, עסקאות החלפה פיננסיות של מטבע (SWAP), אופציות על שערי מטבע חוץ וכו') הן עבור לקוחותיו במסגרת פעילותו כסוחר והן עבור עצמו - במסגרת ניהול סיכוני השוק אליהם חשוף הבנק (סיכון בסיס, סיכון ריבית וסיכון נזילות) ובמטרה להקטין ככל האפשר את חשיפתו לסיכונים אלה.
- (2) בהתאם להוראות בנק ישראל מוצגים המכשירים הנגזרים, בדוחות הכספיים, על פי שוויים ההוגן. השינוי בשוויים ההוגן של המכשירים הנגזרים נזקף לדוח הרווח והפסד או להון העצמי (כמרכיב של "רווח כולל אחר") - בהתאם לייעודו של המכשיר הנגזר.
- בהתאם להוראות אלו יש לראות בהטבות מסוימות הגלומות בחלק מחוזי ההתקשרות שמבצע הבנק "מכשירים נגזרים משובצים" (ראה ביאור 18 ד' (1)(ג)), ולטפל בהן כמפורט להלן:
- על פי ההוראה יש להפריד הטבות שהוגדרו כ"מכשירים נגזרים משובצים", מ"החוזים המארחים" ולטפל בהן כמכשירים נגזרים - דהיינו, למדוד אותם על בסיס שוויים ההוגן בכל עת. המכשיר הנגזר המשובץ מוצג במאזן יחד עם החוזה המארח והשינוי בשווי ההוגן נזקף לדוח רווח והפסד.
- (3) לתאריך המאזן לא היו בבנק מכשירים נגזרים מגדרים.

כ. קיזוז נכסים והתחייבויות

- (1) הבנק מקיזז נכסים והתחייבויות הנובעים מאותו צד נגדי ומציג במאזן את יתרתם, נטו, בהתקיים התנאים המצטברים הבאים:
- (א) בגין אותן ההתחייבויות, קיימת זכות חוקית ניתנת לאכיפה לקיזוז ההתחייבויות מהנכסים.
- (ב) קיימת כוונה לפרוע את ההתחייבות ולממש את הנכסים על בסיס נטו, או בו זמנית.
- (2) הבנק מקיזז בין פקדונות שפרעונם למפקיד מותנה במידת הגביה מן האשראי - לבין האשראי שניתן מפקדונות אלה, כשאין לבנק סיכון להפסד מהאשראי. הכנסות, נטו, מהפעילות הנ"ל נכללו בסעיף "עמלות תפעוליות".

כא. מיסים על ההכנסה

- (1) הבנק וחברות מאוחדות שלו נוקטים בשיטה של ייחוס מיסים בשל הפרשים בעיתוי זקיפת הכנסות והוצאות מסוימות לצרכי מס. כן נכללה עתודה למיסים בגין ההפרש שבין עלותם המופחתת של נכסים לא כספיים בני פחת המוצגת בדוחות הכספיים, לבין העלות המופחתת כאמור, לצרכי מס. המיסים הנדחים חושבו לפי שיטת ההתחייבות ובהתאם לשיעור המס הצפוי לחול בתקופה בה ימומשו המיסים הנדחים, בהתבסס על שיעור המס וחוקי המס אשר נחקקו עד לתאריך המאזן. מימושם של המיסים הנדחים מותנה בקיום רווחים חייבים במס בעתיד. להערכת ההנהלה יהיו מיסים נדחים אלה ניתנים למימוש בעתיד.
- (2) בחישוב המיסים הנדחים לא הובאו בחשבון המיסים שהיו חלים במקרה של מימוש ההשקעה בחברות מוחזקות, מאחר שהבנק מתכוון להמשיך להחזיק בחברות אלו ולא לממשן.
- (3) לא נערכה עתודה למיסים נדחים בגין עודפים שנצברו בחברות מאוחדות שאינן "מוסדות כספיים" מאחר שאין כוונת חברות אלו לחלק עודפים אלו כדיבידנד בעתיד הנראה לעין.
- (4) ההפרשה למיסים על הכנסות הבנק וחברות מאוחדות מסוימות שהינן מוסדות כספיים לצרכי מס ערך מוסף, כוללת מס רווח המוטל על ההכנסה לפי חוק מס ערך מוסף. מס ערך מוסף המוטל על השכר של מוסדות כספיים נכלל בדוחות רווח והפסד בסעיף "משכורות והוצאות נלוות".
- (5) הבנק מיישם החל מיום 1 בינואר 2012 את תקן החשבונאות הבינלאומי מספר 12 בנושא: "מיסים על ההכנסה". התקן קובע כי יש לערוך הפרשות בגין התחייבות לתשלום מס ("עתודה למס") או בגין מיסים שתשלומם הוקדם ("מיסים נדחים לקבל") - בעיקר בשל הפרשים שנוצרים מזקיפת הכנסות והוצאות בדווח הכספי, בעיתוי שונה מזקיפתן לצורכי מס.
כן נקבע בתקן, כי ההפרשות ל"מיסים נדחים לקבל" או ל"עתודה למס", יחושבו על פי שיעורי המס שיחולו בתקופות בהן צפוי מימושן של הפרשות אלו. בנושאים מסוימים המתייחסים לטיפול החשבונאי במיסים על ההכנסה, לרבות התנאים לרישום הפרשות בגין "מיסים נדחים לקבל", נקבעו על ידי המפקח על הבנקים מגבלות נוספות. בנושאים אלו חלות על הבנק הוראות המפקח, לרבות המגבלות שנקבעו בהוראות אלו.

כב. מדידות שווי הוגן וחלופות שווי הוגן

- פריטים מסויימים (בעיקר מכשירים נגזרים וניירות ערך בתיק הזמין למכירה ובתיק למסחר) נמדדים בדוחות הכספיים על פי שוויים הוגן. בנוסף, ניתן בדוחות כספיים אלו (בביאור 19) מידע על שוויים הוגן של כלל המכשירים הפיננסיים בבנק.
- מידת השווי הוגן של המכשירים הפיננסיים מבוססת על כללים שפרסם בנק ישראל, המבוססים על תקן החשבונאות 157 IAS שפורסם בארה"ב.
- על פי כללים אלו, מוגדר השווי הוגן כמחיר שהיה מתקבל במכירת נכס, או המחיר שהיה משולם בהעברת התחייבות ב"עסקה רגילה" (עסקה בה מתקיימת חשיפה לשוק בתקופה הקודמת למועד המדידה, עבור עסקאות שמעורבים בהם נכסים או התחייבויות הדומים למכשירים הרלוונטיים למדידה), בין משתתפים בשוק במועד המדידה".
- הכללים שפורסמו בהוראה מאפשרת שימוש בשלוש גישות שונות להערכת שווי הוגן, כדלקמן:
- "גישת השוק" - לפיה, השווי הוגן של הנכסים וההתחייבויות ייקבע בהתבסס על מחירים ומידע רלוונטי שמקורו בעסקאות שוק לגבי נכסים והתחייבויות זהים או בני השוואה.
 - "גישת ההכנסה" - לפיה, השווי הוגן ייקבע בהתבסס על היוון תזרימי מזומנים עתידיים לערכם הנוכחי, בהתבסס על שיעורי היוון המקובלים בשוק לגבי הנכסים וההתחייבויות הרלוונטיים.
 - "גישת עלות" - לפיה, השווי הוגן ייקבע בהתבסס על עלות השחלוף של הנכס או ההתחייבות הרלוונטיים.

כ. מדידות שווי הוגן וחלופות שווי הוגן (המשך)

כן מבחינה ההוראה בין שני סוגי נתונים המשמשים בקביעת השווי הוגן:

- "נתונים נצפים" - המשקפים את ההנחות שמתתפים אחרים בשוק משתמשים בהן, לתמחור הנכס או ההתחייבות, ומבוססים על נתוני שוק שהושגו ממקורות בלתי תלויים.

- "נתונים לא נצפים" - המשקפים את הערכות התאגיד הבנקאי, לגבי ההנחות של משתתפים אחרים בשוק - בהתבסס על המידע הטוב ביותר של התאגיד הבנקאי.

ההנחות שנקבעו בהוראה מנחות את התאגידים הבנקאיים לעשות שימוש גדול ככל האפשר ב"נתונים נצפים", ושימוש נמוך ככל האפשר ב"נתונים לא נצפים" בתהליך קביעת השווי הוגן של נכסים או התחייבויות הנמדדים בשיטה זו. בנוסף, נקבע בהוראה מדרג איכותי לנכסים והתחייבויות הנמדדים לפי שיטת השווי הוגן, כדלקמן:

א) קבוצת איכות גבוהה (דרג 1) - אליה משתייכים נכסים או התחייבויות שקביעת השווי הוגן שלהם מבוססת על מחירים מצוטטים בשוק פעיל לנכסים או התחייבויות זהים.

ב) קבוצת איכות ביניים (דרג 2) - אליה משתייכים נכסים או התחייבויות שקביעת השווי הוגן שלהם מבוססת על נתונים נצפים במישרין או בעקיפין (אך אינם מחירים מצוטטים בשוק פעיל), לרבות מחירים מצוטטים בשוק פעיל לנכסים או התחייבויות דומים.

ג) קבוצת איכות נמוכה (דרג 3) - אליה משתייכים נכסים או התחייבויות שקביעת השווי הוגן שלהם מבוססת על נתונים לא נצפים (כאשר נתונים נצפים רלוונטיים - אינם זמינים).

ההנחות והכללים שישומו על ידי הבנק לצורך סווג הנכסים וההתחייבויות לקבוצות האיכות השונות, כאמור לעיל, כללו:

- בקבוצות האיכות הגבוהה (דרג 1), נכללו: מכשירים פיננסיים ומכשירים פיננסיים נגזרים הנסחרים בשוק פעיל המתאפיינים במספר רב של משתתפים ומחזורי מסחר משמעותיים, כגון: השקעות בניירות ערך סחירים וחוזי אופציה נסחרים בבורסה.

- בקבוצות איכות הביניים (דרג 2), נכללו: מכשירים פיננסיים ומכשירים פיננסיים נגזרים, שאינם סחירים בשוק פעיל, שקביעת שוויים הוגן מבוססת על ציטוטים בשוק פעיל של מכשירים דומים, או על ציטוטים המתקבלים מגופים בלתי תלויים, כגון: השקעות בניירות ערך לא סחירים ועסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים מסוג "שקל - מט"ח", או "מט"ח - מט"ח".

- בקבוצת האיכות הנמוכה (דרג 3), נכללו: מכשירים פיננסיים נגזרים לא סחירים, שקביעת שוויים הוגן מבוססת על ציטוטים בשווקים לא פעילים, כגון: עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים מסוג "מדד - מט"ח".

כן כוללים חישובי השווי הוגן גם מרכיבים בגין סיכון אשראי (בגין חובות) ובגין סיכון אשראי של צד נגדי (בגין מכשירים נגזרים). מדידת מרכיב סיכון אשראי מבוססת על הכללים שנקבעו לחישוב הפרשות להפסדי אשראי בגין חובות (לרבות הפרשות להפסדי אשראי המחושבות על בסיס קבוצתי).

מדידת מרכיב סיכון אשראי של צד נגדי ("CVA") מבוססת על מרווחי האשראי של חוזי "CDS" סחירים של הצד הנגדי לעסקה (במידה וקיימים כאלה) או על מרווחים המבוססים על דירוג האשראי של הלקוח.

בנוסף, הותר לתאגידים הבנקאיים להחיל את שיטת ה"שווי הוגן" על מכשירים פיננסיים מסוימים, שעל פי הוראות הדיווח לציבור של בנק ישראל לא נדרש ליישם לגביהם שיטת מדידה זו. על אף האמור לעיל, לא יישם הבנק בתקופות הדיווח את שיטת ה"שווי הוגן", לגבי פריטים שאין חובה ליישם לגביהם שיטת מדידה זו.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כג. דוח על תזרימי מזומנים

הדוח על תזרימי המזומנים כולל תזרימי מזומנים הנובעים מפעילות שוטפת, פעילות השקעה ופעילות מימון. ככלל, מוצגים תזרימי המזומנים הנובעים מפעילות המתייחסת הן לנכסים והן להתחייבויות בסכומם, נטו, למעט תזרימי המזומנים בקשר לכניינים וציוד, ניירות ערך זמינים למכירה והשקעות בחברות מוחזקות. סעיף המזומנים כולל מזומנים ופקדונות בבנקים לתקופה מקורית של עד שלושה חודשים.

כד. הרוח למניה

הרווח למניה מחושב על בסיס מספר המניות הרגילות שהיה במחזור בשנים המדווחות עבור כל סוג מניה בנפרד.

כה. דיווח על מגזרי פעילות

מגזר פעילות הוא מרכיב בתאגיד בנקאי אשר עוסק בפעילויות שמהן הוא עשוי להפיק הכנסות ולשאת בהוצאות, תוצאות פעולותיו נבחנות באופן סדיר על ידי ההנהלה והדירקטוריון לצורך קבלת החלטות בנוגע להקצאת משאבים והערכת ביצועיו וכן קיים לגביו מידע פיננסי נפרד.

המתכונת לדיווח על מגזרי הפעילות של הבנק נקבעה בהוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים. סיווג התוצאות הכספיות בחתך מגזרי פעילות בבנק מבוסס על פילוח נתוני ההכנסות וההוצאות בחתך קבוצות לקוחות הומוגניות, שמאפייני פעילותן הבנקאית תואמים את ההגדרות שנקבעו לכל מגזר פעילות.

ביאור 2 - מזומנים ופקדונות בבנקים

ההרכב במאוחד:

31 בדצמבר 2012	31 בדצמבר 2013	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
2,428	2,146	מזומנים ופקדונות בבנק ישראל
1,239	1,611	פקדונות בבנקים מסחריים
5	-	פקדונות בתאגידים בנקאיים מיוחדים
3,672	3,757	סך הכל מזומנים ופקדונות בבנקים
3,469	3,552	כולל מזומנים ופקדונות בבנק ישראל ובבנקים לתקופה מקורית של עד שלושה חודשים

ביאור 3 - ניירות ערך

ההרכב במאוחד:

31 בדצמבר 2013

שווי הוגן**	התאמות לשווי הוגן		עלות מופחתת ¹	הערך במאזן	
	הפסדים	רווחים			
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
					אגרות חוב מוחזקת לפדיון⁽¹⁾
225	-	13	212	212	- של ממשלת ישראל
91	-	5	86	86	- של מוסדות פיננסיים בישראל
316	-	18	298	298	סך הכל אגרות חוב מוחזקות לפדיון
					ניירות ערך זמינים למכירה⁽⁴⁾
					אגרות חוב⁽¹⁾
4,954	-	91	4,863	4,954	- של ממשלת ישראל
518	-	13	505	518	- של מוסדות פיננסיים בישראל
351	-	17	334	351	- של אחרים בישראל ⁽³⁾
5,823	-	121	5,702	5,823	
11	-	-	11	11	מניות ⁽²⁾
5,834	-	121 ⁽⁵⁾	5,713	5,834	סך הכל ניירות ערך זמינים למכירה
					ניירות ערך למסחר
					אגרות חוב⁽¹⁾
4	-	-	4	4	- של ממשלת ישראל
4	-	-	4	4	- של ממשלות זרות
9	-	-	9	9	- של מוסדות פיננסיים זרים
3	-	-	3	3	- של אחרים - בישראל
2	-	-	2	2	- זרים
22	-	-	22	22	סך הכל ניירות ערך למסחר
6,172	-	139	6,033	6,154	סך הכל ניירות ערך

* במניות - עלות, בניכוי הפרשה לירידת ערך - במידת הצורך.
 ** נתוני שווי הוגן מבוססים בדרך כלל על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות ערך בהיקפים גדולים. כן כוללים נתוני השווי הוגן בתיק הזמין למכירה - מניות בסך 11 מיליון ש"ח, שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, המוצגות לפי העלות, בניכוי הפרשה לירידת ערך - שעל פי הערכת ההנהלה אינה עולה על שוויין הוגן.

הערות:

- (1) לגבי תוצאות הפעילות בגין השקעה באגרות חוב - ראה ביאורים 21 ו-22.
- (2) הסעיף כולל יתרה בסך 8 מיליון ש"ח, בגין החזקה בשיעור של 14.8% בחברת א.י. אמריקה ישראל.
- (3) כולל אגרות חוב פגומות שאינן צוברות הכנסות ריבית בסך 1 מיליון ש"ח.
- (4) לענין ניירות ערך ששועבדו, ראה ביאור 14.
- (5) כלולים ברווח כולל אחר בסעיף: "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן", בניכוי השפעת המס.

ביאור 3 - ניירות ערך (המשך)

ההרכב במאחד:

31 בדצמבר 2012

הערך במאזן מיליוני ש"ח	התאמות לשווי הוגן			עלות מופחתת* מיליוני ש"ח	רווחים מיליוני ש"ח	הפסדים מיליוני ש"ח	שווי הוגן** מיליוני ש"ח
אגרות חוב מוחזקת לפדיון⁽¹⁾							
212	-	11	212	212	-	-	223
87	-	4	87	87	-	-	91
299	-	15	299	299	-	-	314
ניירות ערך זמינים למכירה⁽⁵⁾							
אגרות חוב⁽¹⁾							
4,057	-	119	3,938	4,057	-	-	4,057
626	-	13	613	626	-	-	626
458	2	15	445	458	2	-	458
5,141	2	147	4,996	5,141	2	-	5,141
12	-	-	12	12	-	-	12
5,153	2 ⁽⁷⁾⁽⁶⁾	147 ⁽⁶⁾	5,008	5,153	2	-	5,153
סך הכל ניירות ערך זמינים למכירה							
ניירות ערך למסחר							
אגרות חוב⁽¹⁾							
10	-	-	10	10	-	-	10
4	-	-	4	4	-	-	4
18	-	1	17	18	-	-	18
2	-	-	2	2	-	-	2
34	-	1 ⁽⁸⁾	33	34	-	-	34
5,501	2	163	5,340	5,486	2	-	5,501
סך הכל ניירות ערך							

* במניות - עלות, בניכוי הפרשה לירידת ערך - במידת הצורך.
** נתוני שווי הוגן מבוססים בדרך כלל על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות ערך בהיקפים גדולים. כן כוללים נתוני השווי הוגן בתיק הזמין למכירה - מניות בסך 12 מיליון ש"ח, שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, המוצגות לפי העלות, בניכוי הפרשה לירידת ערך - שעל פי הערכת ההנהלה אינה עולה על שווי הוגן.

הערות:

- (1) לגבי תוצאות הפעילות בגין השקעה באגרות חוב - ראה ביאורים 21 ו-22.
- (2) הסעיף כולל יתרה בסך 8 מיליון ש"ח, בגין החזקה בשיעור של 14.8% בחברת א.י. אמריקה ישראל.
- (3) בתקופת הדוח סיווג הבנק הפרשות לירידת ערך מניות ואגרות חוב זמינות למכירה בסך של 20 מיליון ש"ח כ"ירידת ערך בעלת אופי שונה מזמני" וזקף אותן לדוח רווח והפסד.
- (4) כולל אגרות חוב פגומות שאינן צוברות הכנסות ריבית בסך 12 מיליון ש"ח.
- (5) לענין ניירות ערך ששועבדו, ראה ביאור 14.
- (6) כלולים ברווח כולל אחר בסעיף "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן", בניכוי השפעת המס.
- (7) שיעור ההפסד מהתאמות לשווי הוגן, אינו עולה על 20% מהעלות המתואמת של אגרות החוב. אגרות החוב שבניגוד נרשמו הפסדים אלו, נמצאות ב"פוזיצית הפסד" מעל שנה.
- (8) נזקף לדוח רווח והפסד.

ביאור 4 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי

במאחד ובבנק

א. חובות⁽¹⁾ ומכשירי אשראי חוץ מאזניים

1. תנועה בהפרשה להפסדי אשראי (במיליוני ש"ח)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2013					
הפרשה להפסדי אשראי					
אשראי לציבור					
סך הכל	בנקים וממשלות	סך הכל	פרטי		מסחרי
			אחר	לדיר	
357	-	357	73	9	275
75	1	74	(12)	5	81
(146)	-	(146)	(38)	-	(108)
96	-	96	44	-	52
(50)	-	(50)	6	-	(56)
382	1	381	67	14	300
16	-	16	2	-	14

יתרת הפרשה לתחילת השנה
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
מחיקות חשבוניות
גביית חובות שנמחקו בשנים קודמות
מחיקות חשבוניות, נטו
יתרת הפרשה לסוף השנה*

* מזה - בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2012					
הפרשה להפסדי אשראי					
אשראי לציבור					
סך הכל	בנקים וממשלות	סך הכל	פרטי		מסחרי
			אחר	לדיר	
343	-	343	84	8	251
35	-	35	(17)	1	51
(107)	-	(107)	(38)	-	(69)
86	-	86	44	-	42
(21)	-	(21)	6	-	(27)
357	-	357	73	9	275
20	-	20	4	-	16

יתרת הפרשה לתחילת השנה
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
מחיקות חשבוניות
גביית חובות שנמחקו בשנים קודמות
מחיקות חשבוניות, נטו
יתרת הפרשה לסוף השנה*

* מזה - בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2011					
הפרשה להפסדי אשראי					
אשראי לציבור					
סך הכל	בנקים וממשלות	סך הכל	פרטי		מסחרי
			אחר	לדיר	
397	-	397	108	8	281
36	-	36	(2)	-	38
(180)	-	(180)	(71)	-	(109)
90	-	90	49	-	41
(90)	-	(90)	(22)	-	(68)
343	-	343	84	8	251
23	-	23	5	-	18

יתרת הפרשה לתחילת השנה
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
מחיקות חשבוניות
גביית חובות שנמחקו בשנים קודמות
מחיקות חשבוניות, נטו
יתרת הפרשה לסוף השנה*

* מזה - בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים

(1) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח.

ביאור 4 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במאחד ובבנק

א. חובות⁽¹⁾ ומכשירי אשראי חוץ מאזניים (המשך)

2. מידע נוסף על דרך חישוב הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות⁽¹⁾ ועל החובות⁽¹⁾ בגינם היא חושבה (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2013					
אשראי לציבור					
סך הכל	בנקים וממשלות	סך הכל	פרטי		מסחרי
			אחר	לדיוור	
יתרת חוב רשומה של חובות⁽¹⁾:					
15,640	1,612	14,028	1,852	-	12,176
• שנבדקו על בסיס פרטני					
• שנבדקו על בסיס קבוצתי:					
2,828	-	2,828	-	2,718	110
- לפי עומק הפיגור					
1,301	-	1,301	962	20	319
- אחר					
19,769	1,612	18,157	2,814	2,738	12,605
סך הכל חובות ⁽¹⁾					
הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות⁽¹⁾					
331	1	330	49	-	281
• שנבדקו על בסיס פרטני					
• שנבדקו על בסיס קבוצתי:					
4	-	4	-	4	-
- לפי עומק הפיגור					
31	-	31	16	10	5
- אחר					
366	1	365	65	14 ⁽²⁾	286
סך הכל הפרשה להפסדי אשראי					

31 בדצמבר 2012					
אשראי לציבור					
סך הכל	בנקים וממשלות	סך הכל	פרטי		מסחרי
			אחר	לדיוור	
יתרת חוב רשומה של חובות⁽¹⁾:					
14,386	1,245 ⁽³⁾	13,141	1,427	-	11,714
• שנבדקו על בסיס פרטני					
• שנבדקו על בסיס קבוצתי					
2,476	-	2,476	-	2,401	75
- לפי עומק הפיגור					
1,349	-	1,349	932	13	404
- אחר					
18,211	1,245	16,966	2,359	2,414	12,193
סך הכל חובות ⁽¹⁾					
הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות⁽¹⁾					
301	-	301	43	-	258
• שנבדקו על בסיס פרטני					
• שנבדקו על בסיס קבוצתי					
4	-	4	-	4	-
- לפי עומק הפיגור					
32	-	32	26	5	1
- אחר					
337	-	337	69	9	259
סך הכל הפרשה להפסדי אשראי					

(1) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח.

(2) כולל יתרת הפרשה להפסדי אשראי מעבר להפרשה המתחייבת מהחישוב לפי שיטת "עומק הפיגור" שחושבה על בסיס פרטני - בסך של 1 מיליון ש"ח, ושחושבה על בסיס קבוצתי - בסך של 10 מיליון ש"ח.

(3) הוצג מחדש.

ביאור 4 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במאחד ובבנק

ב. חובות⁽¹⁾

1. איכות אשראי ופיגורים (במליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2013

חובות לא פגומים		סך הכל	בעייתיים ⁽²⁾		לא בעייתיים	
בפיגור של 30 יום ועד 89 יום ⁽⁵⁾	בפיגור של 90 יום ומעלה ⁽⁴⁾		אחר	פגומים ⁽³⁾		
פעילות בישראל:						
ציבור - מסחרי:						
8	5	1,478	62	50	1,366	• בינוי ונדל"ן - בינוי
-	-	1,693	-	20	1,673	- פעילות בנדל"ן
1	-	303	1	2	300	• שירותים פיננסיים
10	1	8,503	149	211	8,143	• אחר
19	6	11,977	212	283	11,482	סך הכל מסחרי
10	11	2,738	47 ⁽⁶⁾	-	2,691	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
9	6	2,797	36	42	2,719	- אחר
38	23	17,512	295	325	16,892	סך הכל ציבור בישראל
-	-	707	-	-	707	בנקים בישראל
38	23	18,219	295	325	17,599	סך הכל פעילות בישראל
פעילות בחו"ל:						
ציבור - מסחרי:						
-	-	163	56	-	107	• בינוי ונדל"ן
-	-	482	-	71	411	• מסחרי אחר
-	-	645	56	71	518	סך הכל ציבור בחו"ל
-	-	905	-	-	905	בנקים בחו"ל
-	-	1,550	56	71	1,423	סך הכל פעילות בחו"ל
38	23	18,157	351	396	17,410	סך הכל ציבור
-	-	1,612	-	-	1,612	סך הכל בנקים
38	23	19,769	351	396	19,022	סך הכל

הערות:

- אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח.
- סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, והלוואות לדיור אחרות הנמצאות בפיגור של 90 יום ומעלה.
- ככלל חובות פגומים אינם צוברים הכנסות ריבית. למידע על חובות פגומים מסוימים שאורגנו מחדש, ראה ביאור 4(ב)(3)(ג) להלן.
- מסווגים כחובות בעייתיים שאינם פגומים, צוברים הכנסות ריבית.
- צוברים הכנסות ריבית. חובות בפיגור של 30 ועד 89 יום בסך של 25 מיליוני ש"ח, סווגו כחובות בעייתיים שאינם פגומים.
- כולל יתרת הלוואות לדיור בסך של 1 מיליון ש"ח, לגביהן נערכה הפרשה לפי עומק הפיגור, בהן נחתם הסדר להחזר פיגורים של הלווה, הכולל שינוי בלוח הסילוקין של ההלוואה.

ביאור 4 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במאחד ובבנק

ב. חובות⁽¹⁾ (המשך)

1. איכות אשראי ופיגורים (במליוני ש"ח) (המשך)

31 בדצמבר 2012

חובות לא פגומים		סך הכל	בעייתיים ⁽²⁾			פעילות בישראל:
בפיגור של 30 יום ועד 89 יום ⁽⁵⁾	בפיגור של 90 יום ומעלה ⁽⁴⁾		אחר	פגומים ⁽³⁾	לא בעייתיים	
ציבור - מסחרי:						
4	-	1,471	47	77	1,347	• בינוי ונדל"ן - בינוי
-	-	1,537	-	23	1,514	- פעילות בנדל"ן
-	-	394	-	5	389	• שירותים פיננסיים
16	1	7,980	73	309	7,598	• אחר
20	1	11,382	120	414	10,848	סך הכל מסחרי
9	14	2,414	44 ⁽⁶⁾	-	2,370	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
12	6	2,353	23	64	2,266	- אחר
41	21	16,149	187	478	15,484	סך הכל ציבור בישראל
-	-	837	-	-	837	בנקים בישראל
41	21	16,986	187	478	16,321	סך הכל פעילות בישראל
פעילות בחו"ל:						
ציבור - מסחרי:						
-	-	319	55	-	264	• בינוי ונדל"ן
-	-	498	-	55	443	• מסחרי אחר
-	-	817	55	55	707	סך הכל ציבור בחו"ל
-	-	408	-	-	408	בנקים בחו"ל
-	-	1,225	55	55	1,115	סך הכל פעילות בחו"ל
41	21	16,966	242	533	16,191	סך הכל ציבור
-	-	1,245	-	-	1,245	סך הכל בנקים
41	21	18,211	242	533	17,436	סך הכל

הערת:

- אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח.
- סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, והלוואות לדיור אחרות הנמצאות בפיגור של 90 יום ומעלה.
- ככלל חובות פגומים אינם צוברים הכנסות ריבית. למידע על חובות פגומים מסויימים שאורגנו מחדש, ראה ביאור 4(ב)(3)(ג) להלן.
- מסווגים כחובות בעייתיים שאינם פגומים, צוברים הכנסות ריבית.
- צוברים הכנסות ריבית. חובות בפיגור של 30 ועד 89 יום בסך של 29 מיליוני ש"ח, סווגו כחובות בעייתיים שאינם פגומים.
- כולל יתרת הלוואות לדיור בסך של 1 מיליון ש"ח, לגביהן נערכה הפרשה לפי עומק הפיגור, בהן נחתם הסדר להחזר פיגורים של הלוואה, הכולל שינוי בלוח הסילוקין של הלוואה.

* הוצג מחדש.

ביאור 4 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במאחד ובבנק

ב. חובות⁽¹⁾ (המשך)

2. איכות תיק האשראי

(א) כללי

בהוראות שפרסם בנק ישראל, נדרשו התאגידים הבנקאיים לכלול בדוחותיהם הכספיים מידע איכותי וכמותי שיהווה אינדיקציה לאיכות תיק האשראי שלהם.

הבנק מקיים מערכת בקרת אשראי המהווה גורם מרכזי בתהליך שמירת איכות תיק האשראי וניטור כשלי אשראי. במסגרת זו פיתח הבנק מודלים לדירוג אשראי, המהווים מערכת "תומכת החלטה" ומתקיים מעקב שוטף לזיהוי ואיתור סממנים המצביעים על ירידה אפשרית בכושר הפירעון של הלווים, בין היתר באמצעות ניטור תקופת הפיגור של החובות, בתדירות יומית.

(ב) נתונים כמותיים

להלן נתונים לגבי מדדים פיננסיים מסויימים המשמשים להערכת איכות תיק האשראי, בחתך קבוצות אשראי:

31 בדצמבר 2013

סך הכל	אנשים פרטיים			מסחרי	שיעור ההוצאה בגין הפסדי אשראי מתוך האשראי
	אחר	לדיר	מסחרי		
%	%	%	%	%	%
0.4	(0.4)	0.2	0.6	2.8	0.6
2.2	1.5	-	4.9	0.2	2.8
4.1	2.8	1.7	0.2	0.2	4.9
0.3	0.5	0.8			0.2

31 בדצמבר 2012

סך הכל	אנשים פרטיים			מסחרי	שיעור ההוצאה בגין הפסדי אשראי מתוך האשראי
	אחר	לדיר	מסחרי		
%	%	%	%	%	%
0.2	(0.7)	-	0.4	3.9	0.4
3.1	2.7	-	5.3	0.2	3.9
4.6	3.7	1.8	0.2	0.2	5.3
0.4	0.8	0.9			0.2

הנהלת הבנק עוקבת אחרי התפתחות אינדיקטורים אלו בתדירות רבעונית ובוחנת את משמעות התוצאות שהתקבלו הן ביחס לתקופות קודמות והן ביחס לנתונים המקבילים במערכת הבנקאית. בתקופת הדוח נרשמה עליה משמעותית בשיעור ההפרשות להפסדי אשראי מתוך יתרת האשראי לציבור, הנובעת בחלקה מעליה בהפרשות להפסדי אשראי בגין מספר לקוחות מצומצם בחטיבה העסקית שחלה הרעה בכושר החזר שלהם ובחלקה מהחמרת הסיווג של קבוצת לקוחות עסקיים. להערכת הנהלת הבנק מגמה זו לא תמשך בתקופות הבאות. לפיכך, ובהתבסס על יתרו הפרמטרים, מעריכה הנהלת הבנק כי בתקופת הדוח לא חלה הרעה באיכות תיק האשראי בבנק והיא אינה נופלת מאיכות האשראי הממוצע במערכת הבנקאית.

(1) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח.

ביאור 4 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במאחד ובבנק

ב. חובות⁽¹⁾ (המשך)

3. מידע נוסף על חובות פגומים

(א) חובות פגומים והפרשה פרטנית (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2013				
חובות פגומים	סך הכל		חובות פגומים בגינם נערכה הפרשה להפסדי אשראי	
	יתרה רשומה	יתרה חוזית	יתרה רשומה	יתרה הפרשה ⁽²⁾
פעילות בישראל:				
ציבור מסחרי:				
	249	50	16	14
• בינוי ונדל"ן - בינוי				34
- פעילות בנדל"ן	25	20	8	1
• שירותים פיננסיים	5	2	2	-
• אחר	602	211	63	39
סך הכל מסחרי	881	283	89	54
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	1	-	-	-
- אחר	202	42	19	11
סך כל הציבור בישראל	1,084	325	108	65
בנקים	-	-	-	-
סך הכל פעילות בישראל	1,084	325	108	65
פעילות בחו"ל				
ציבור מסחרי:				
• בינוי נדל"ן	-	-	-	-
• אחר	71	71	-	43
סך הכל ציבור בחו"ל	71	71	-	43
בנקים	-	-	-	-
סך הכל פעילות בחו"ל	71	71	-	43
סך הכל ציבור ⁽¹⁾	1,155	396	108	108
סך הכל בנקים	-	-	-	-
סך הכל ⁽¹⁾	1,155	396	108	108
1. מזה:				
• נמדד לפי ערך נוכחי של תזרימי מזומנים	483	364	85	108
• חובות בארגון מחדש	193	163	62	42

(1) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח.

(2) הפרשה להפסדי אשראי על בסיס פרטני.

ביאור 4 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במאחד ובבנק

ב. חובות⁽¹⁾ (המשך)

3. מידע נוסף על חובות פגומים

(א) חובות פגומים והפרשה פרטנית (במיליוני ש"ח) (המשך)

31 בדצמבר 2012					
חובות פגומים	סך הכל	חובות פגומים אחרים	חובות פגומים בגינם נערכה הפרשה להפסדי אשראי	חובות פגומים בגינם נערכה הפרשה ⁽²⁾	יתרה רשומה
יתרה חוזית*	יתרה רשומה	יתרה רשומה	יתרה רשומה	יתרה רשומה	יתרה רשומה
פעילות בישראל:					
ציבור מסחרי:					
					• בינוי ונדל"ן - בינוי
270	77	38	23	39	
27	23	12	1	11	- פעילות בנדל"ן
11	5	5	-	-	• שירותים פיננסים
709	309	117	50	192	• אחר
1,017	414	172	74	242	סך הכל מסחרי
-	-	-	-	-	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
212	64	33	13	31	- אחר
1,229	478	205	87	273	סך כל הציבור בישראל
-	-	-	-	-	בנקים
1,229	478	205	87	273	סך הכל פעילות בישראל
פעילות בחו"ל					
ציבור מסחרי:					
-	-	-	-	-	• בינוי נדל"ן
57	55	1	16	54	• אחר
57	55	1	16	54	סך הכל ציבור בחו"ל
-	-	-	-	-	בנקים
57	55	1	16	54	סך הכל פעילות בחו"ל
1,286	533	206	103	327	סך הכל ציבור ⁽¹⁾
-	-	-	-	-	סך הכל בנקים
1,286	533	206	103	327	סך הכל ⁽¹⁾
1. מזה:					
638	448	129	98	319	• נמדד לפי ערך נוכחי של תזרימי מזומנים
222	184	75	23	109	• חובות בארגון מחדש

(1) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח.

(2) הפרשה להפסדי אשראי על בסיס פרטני.

* הוצג מחדש.

ביאור 4 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במאחד ובבנק

ב. חובות⁽¹⁾ (המשך)

3. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

(ב) יתרה ממוצעת והכנסות ריבית (במיליוני ש"ח)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2013			
הכנסות ריבית שנרשמו ⁽⁴⁾	יתרה ממוצעת של חובות פגומים ⁽²⁾	על בסיס מזומן	אחר
פעילות בישראל			
ציבור מסחרי:			
	66	1	1
	21	-	1
	4	-	-
	303	8	2
	394	9	4
	-	-	-
	64	4	1
	458	13	5
	-	-	-
	458	13	5
פעילות בחו"ל			
ציבור מסחרי:			
	1	-	-
	75	-	-
	76	-	-
	-	-	-
	76	-	-
	534	13	5
	-	-	-
	534	13	5
יתרת חוב רשומה ממוצעת ⁽²⁾ של אשראי לציבור פגום הכנסות ריבית שנרשמו בגין אשראי זה ⁽³⁾ :			
		589	739
		14	11
		9	10
		27	40

הערות:

- (1) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח.
- (2) יתרת חוב רשומה ממוצעת של חובות פגומים בתקופת הדיווח.
- (3) הכנסות ריבית שנרשמו בתקופת הדיווח, בגין היתרה הממוצעת של החובות הפגומים, בפרק הזמן בו החובות סווגו כפגומים.
- (4) הכנסות הריבית על בסיס חוזי שהיו נרשמות אילו החובות הפגומים היו צוברים ריבית לפי התנאים המקוריים, הסתכמו בשנת 2013 בסך של 27 מיליון ש"ח.
- (5) הוצג מחדש.

ביאור 4 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במאחד ובבנק

ב. חובות⁽¹⁾ (המשך)

3. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

(ג) חובות בעייתיים בארגון מחדש (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2013

סך הכל ⁽²⁾	צובר הכנסות ריבית			אינו צובר ריבית	
	חוב שאינו בפיגור	תקופת הפיגור			
		30 יום עד 89 יום	90 יום ומעלה		
					פעילות בישראל
					ציבור מסחרי:
					• בינוי ונדל"ן - בינוי
14	1	-	-	13	
					- פעילות בנדל"ן
12	11	-	-	1	
					• שירותים פיננסיים
2	1	-	-	1	
					• אחר
66	26	1	-	39	
					סך הכל מסחרי
94	39	1	-	54	
					אנשים פרטיים - אחר
24	8	-	-	16	
					סך הכל ציבור בישראל
118	47	1	-	70	
					בנקים
-	-	-	-	-	
118	47	1	-	70	סך הכל פעילות בישראל
					פעילות בחו"ל
					ציבור מסחרי:
					• בינוי ונדל"ן
-	-	-	-	-	
					• אחר
45	-	-	-	45	
					סך הכל ציבור בחו"ל
45	-	-	-	45	
					בנקים
-	-	-	-	-	
					סך הכל פעילות בחו"ל
45	-	-	-	45	
					סך הכל ציבור
163	47	1	-	115	
					סך הכל בנקים
-	-	-	-	-	
163	47	1	-	115	סך הכל

(1) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח.

(2) נכלל בחובות פגומים.

ביאור 4 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במאחד ובבנק

ב. חובות⁽¹⁾ (המשך)

3. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

(ג) חובות בעייתיים בארגון מחדש⁽²⁾ (במיליוני ש"ח) (המשך)

31 בדצמבר 2012

סך הכל ⁽²⁾	צובר הכנסות ריבית				אינו צובר ריבית	
	חוב שאינו בפיגור	תקופת הפיגור		90 יום ומעלה		
		30 יום עד 89 יום	90 יום ומעלה			
						פעילות בישראל
						ציבור מסחרי:
					6	• בינוי ונדל"ן - בינוי
16	10	-	-	-	-	- פעילות בנדל"ן
13	13	-	-	-	-	• שירותים פיננסיים
1	1	-	-	-	-	• אחר
76	66	2	-	8	14	סך הכל מסחרי
106	90	2	-	-	-	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
-	-	-	-	-	-	- אחר
23	20	2	-	1	15	סך הכל ציבור בישראל
129	110	4	-	-	-	בנקים
-	-	-	-	-	-	סך הכל פעילות בישראל
129	110	4	-	15		
						פעילות בחו"ל
						ציבור מסחרי:
					-	• בינוי ונדל"ן
-	-	-	-	-	1	• אחר
55	54	-	-	-	1	סך הכל ציבור בחו"ל
55	54	-	-	-	-	בנקים
-	-	-	-	-	1	סך הכל פעילות בחו"ל
55	54	-	-	16		
184	164	4	-	-	-	סך הכל ציבור
-	-	-	-	-	-	סך הכל בנקים
184	164	4	-	16		סך הכל

(1) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח.
 (2) נכלל בחובות פגומים.

ביאור 4 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במאחד ובבנק

ב. חובות⁽¹⁾ (המשך)

3. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

(ד) חובות בעייתיים בארגון מחדש⁽²⁾ (במיליוני ש"ח) (המשך)

ארגונים מחדש שבוצעו			
בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2013			
יתרת חוב רשומה			
מספר חוזים	לפני הארגון	אחרי הארגון	
פעילות בישראל			
ציבור מסחרי:			
			• בינוי ונדל"ן - בינוי
79	12	10	
4	1	1	- פעילות בנדל"ן
3	3	3	• שירותים פיננסיים
411	51	45	• אחר
497	67	59	סך הכל מסחרי
-	-	-	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
1,093	25	22	- אחר
1,590	92	81	סך הכל ציבור בישראל
-	-	-	בנקים בישראל
1,590	92	81	סך הכל פעילות בישראל
פעילות בחו"ל			
ציבור מסחרי:			
			• בינוי ונדל"ן
-	-	-	
			• אחר
-	-	-	
-	-	-	סך הכל ציבור בחו"ל
-	-	-	בנקים
-	-	-	סך הכל פעילות בחו"ל
1,590	92	81	סך הכל ציבור
-	-	-	סך הכל בנקים
1,590	92	81	סך הכל

(1) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח.

(2) כלולים בחובות פגומים.

ביאור 4 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במאחד ובבנק

ב. חובות⁽¹⁾ (המשך)

3. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

(ד) חובות בעייתיים בארגון מחדש (המשך)

ארגונים מחדש שבוצעו וכשלו ⁽²⁾		
בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2013		
מספר חוזים	יתרת חוב רשומה	מיליוני ש"ח
פעילות בישראל		
ציבור מסחרי:		
		• בינוי ונדל"ן - בינוי
15	-	
1	-	- פעילות בנדל"ן
1	-	• שירותים פיננסיים
112	7	• אחר
129	7	סך הכל מסחרי
-	-	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
311	4	- אחר
440	11	סך הכל ציבור בישראל
-	-	בנקים בישראל
440	11	סך הכל פעילות בישראל
פעילות בחו"ל		
ציבור מסחרי:		
		• בינוי ונדל"ן
-	-	
1	-	• מסחרי אחר
1	-	סך הכל ציבור בחו"ל
-	-	בנקים
1	-	סך הכל פעילות בחו"ל
441	11	סך הכל ציבור
-	-	סך הכל בנקים
441	11	סך הכל

(1) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח.
 (2) חובות שהפכו בתקופת הדיווח לחובות בפיגור של 30 ימים ומעלה, אשר אורגנו מחדש במהלך השנה שקדמה למועד סיווגם כ"חובות בפיגור".

ביאור 4 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במאחד ובבנק

ב. חובות⁽¹⁾ (המשך)

4. מידע נוסף על הלוואות לדיור

א. כללי

בהתאם להוראות שפרסם בנק ישראל, נדרשו התאגידים הבנקאיים לכלול בדוחותיהם הכספיים מידע כספי לגבי תיק הלוואות לדיור הכלול בסעיף "אשראי לציבור" (כולל הלוואות שניתנו ככטחון דירת מגורים), לרבות: היקף התיק, יתרת הלוואות הכוללות "מרכיבים נדחים", יתרת הלוואות שניתנו בתנאי "ריבית משתנה" והיחס שבין היקף הלוואה לבין שווי הנכס המובטח על ידה.

ב. ההרכב:

31 בדצמבר 2013

יתרת הלוואה לדיור					
שיעור המימון ⁽²⁾	ללא מרכיבים נדחים	מרכיבים נדחים	סך הכל	מזה: ריבית משתנה	סיכון אשראי חוץ מאזני
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
שיעבוד ראשון • עד 60%	2,048	72	2,120	1,733	203
• מעל 60%	718	9	727	600	64
שיעבוד משני או ללא שיעבוד	1	-	1	1	-
סך הכל	2,767	81	2,848	2,334	267

31 בדצמבר 2012

יתרת הלוואה לדיור					
שיעור המימון ⁽²⁾	ללא מרכיבים נדחים	מרכיבים נדחים	סך הכל	מזה: ריבית משתנה	סיכון אשראי חוץ מאזני
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
שיעבוד ראשון • עד 60%	1,756	68	1,824	1,462	275
• מעל 60%	654	9	663	530	71
שיעבוד משני או ללא שיעבוד	2	-	2	2	-
סך הכל	2,412	77	2,489	1,994	346

(1) אשראי לציבור, אשראי לממשלה, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח.
 (2) היחס בין המסגרת המאושרת לבין שווי הנכס, במועד אישור המסגרת.

ביאור 4 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במאחד ובבנק

ג. מיון יתרות האשראי לציבור וסיכון אשראי חוץ מאזני לפי גודל האשראי של לווה

31 בדצמבר 2013			מדרגות האשראי (אלפי ש"ח)	
סיכון אשראי ⁽³⁾	אשראי ⁽²⁾	מספר לווים ⁽⁴⁾	עד	מ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח			
115	135	69,873	10	-
166	283	29,922	20	10
217	541	25,931	40	20
252	1,000	21,856	80	40
210	1,081	12,018	150	80
187	1,316	7,165	300	150
211	1,818	4,775	600	300
226	1,969	2,665	1,200	600
134	1,159	843	2,000	1,200
213	1,641	662	4,000	2,000
217	1,430	304	8,000	4,000
309	1,866	168	20,000	8,000
356	1,647	72	40,000	20,000
1,372	2,469	53	200,000	40,000
4	776	3	400,000	200,000
-	-	-	800,000	400,000
4,189	19,131	176,310		סך הכל

31 בדצמבר 2012			מדרגות האשראי (אלפי ש"ח)	
סיכון אשראי ⁽³⁾	אשראי ⁽²⁾	מספר לווים ⁽⁴⁾	עד	מ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח			
117	127	66,762	10	-
163	229	25,646	20	10
216	516	24,682	40	20
243	886	19,776	80	40
194	937	10,447	150	80
183	1,212	6,585	300	150
197	1,631	4,291	600	300
225	1,719	2,346	1,200	600
162	1,132	841	2,000	1,200
210	1,571	642	4,000	2,000
206	1,449	298	8,000	4,000
386	1,593	155	20,000	8,000
479	1,645	74	40,000	20,000
1,478	2,484	52	200,000	40,000
-	624	2	400,000	200,000
14	401	1	800,000	400,000
4,473	18,156	162,600		סך הכל

(1) לרבות השקעות באגרות חוב של הציבור ונכסים הנובעים מפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים של הציבור.
 (2) האשראי וסיכון האשראי החוץ מאזני מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווים ושל קבוצת לווים.

(3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלת החבות של לווה.

(4) מספר הלווים לפי סה"כ אשראי וסיכון אשראי.

תקרת האשראי במדרגה העליונה הינה בסך של 303 מיליוני ש"ח (31 בדצמבר 2012 - 401 מיליוני ש"ח).
 * סווג מחדש.

ביאור 5 - השקעה בחברות מוחזקות

א. ההרכב (במיליוני ש"ח)

הבנק		מאוחד		
31.12.2012	31.12.2012	31.12.2012	31.12.2013	
(1) חברות מאוחדות				
				השקעה במניות לפי שיטת השווי המאזני, לרבות מוניטין
4	4	-	-	רווחים שנצברו ממועד הרכישה
34	12	-	-	סך הכל השקעות בחברות מאוחדות
38	16	-	-	
(2) חברות כלולות				
				השקעה במניות לפי שיטת השווי המאזני, לרבות מוניטין
3	3	3	3	השקעה בהלוואות
2	2	2	2	רווחים שנצברו ממועד הרכישה
-	4	-	4	סך הכל השקעות בחברות כלולות
5	9	5	9	סך הכל השקעות בחברות מוחזקות
43	25	5	9	

ב. חלק הבנק ברווחים של חברות מוחזקות (במאוחד כלולות)

				חלק הבנק ברווחים של חברות מוחזקות (לפני מיסים)
2	8	-	6	הפרשה למס
-	3	-	2	
				חלק הבנק ברווחים של חברות מוחזקות, לאחר מיסים
2	5	-	4	

ג. להלן פרטים על חברות מוחזקות (במיליוני ש"ח)

דיבידנד שנרשם		תרומה לרווח הנקי		ערך השקעה לפי שווי מאזני		שיעור החזקה ⁽²⁾ (%)	תחום פעילות עיקרי	חברות מוחזקות עיקריות
2012	2013	2012	2013	31.12.2012	31.12.2013			
-	-	-	4	5	9	31.0	ניהול תיקי השקעות	תפנית דיסקונט ניהול תיקי השקעות בע"מ ⁽¹⁾
-	-	-	-	-	-	20.0	קרן הון סיכון	גולדן גייט ברידג' פאנד
-	-	1	1	3	4	100.0	ביטוח	מרבית סוכנות הביטוח (1996) סוכנות בע"מ
-	-	-	-	-	-	100.0	חברה מרכנתיל הנפקות	מרכנתיל הנפקות בע"מ
4	23	-	-	24	1	99.62	לא פעילה	מרכנתיל נכסים בע"מ
-	-	-	-	3	3	100.0	בפירוק מרצון	מרכנתיל השקעות בע"מ
2	-	-	-	-	-	-	חדלה להתקיים	מרכנתיל לקג בע"מ
-	-	1	-	8	8	100.0	לא פעילה	ב.מ.ד. חיתומים ויזום השקעות בע"מ
6	23	2	5	43	25			סך הכל

הערות:

(1) לשעבר תכלית דיסקונט ניהול תיקים בע"מ. ביום 25 בנובמבר 2012 שינתה החברה את שמה, לשמה הנוכחי.
(2) חלק הבנק בהון, בזכויות הצבעה ובזכות לקבלת רווחים.

ביאור 6 - בניינים וציוד

א. ההרכב במאוחד:

סך הכל	עלויות תכנה	ציוד, ריהוט וכלי רכב	בניינים ומקרקעין	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
				עלות⁽¹⁾
1,095	358	320	417	יתרה לתחילת השנה
46	29	13	4	תוספות
(6)	-	(1)	(5)	גריעות
1,135	387	332	416	יתרה לסוף השנה
				פחת שנצבר⁽¹⁾⁽²⁾
653	258	241	154	יתרה לתחילת השנה
63	32	17	14	פחת השנה
(2)	-	(1)	(1)	גריעות
714	290	257	167	יתרה לסוף השנה
421	97	75	249	יתרה מופחתת ליום 31 בדצמבר 2013
442	100	79	263	יתרה מופחתת ליום 31 בדצמבר 2012
8.9	16.1	11.6	3.9	שיעור הפחת הממוצע בשנת 2013 (אחוזים)
8.6	14.3	11.2	4.0	שיעור הפחת הממוצע בשנת 2012 (אחוזים)

(1) היתרה כוללת עלויות פיתוח תוכנות שהווננו בסך של 64 מיליוני ש"ח (31.12.2012 - כ- 60 מיליוני ש"ח).
(2) הפחת שנצבר כולל הפסדים שנצברו מירידת ערך בסך 2 מיליוני ש"ח (31.12.2012 - 2 מיליוני ש"ח).

ב. זכויות במקרקעין

(1) הבנק הינו בעל זכויות בדרך של חכירה ושכירות מוגנת בבניינים ומקרקעין לתקופות המסתיימות בשנים שבין 2016 עד 2044. יתרתן המופחתת של הזכויות הנ"ל הסתכמה כדלקמן:

31 בדצמבר 2012	31 בדצמבר 2013	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
29	29	חכירה מהוונת
3	3	שכירות מוגנת וחכירה בלתי מהוונת
32	32	סך הכל

(2) מקרקעין ומבנים שעלותם המופחתת הסתכמה בסך של כ- 12 מיליוני ש"ח אינם בשימוש הבנק ומהווים "נדל"ן להשקעה" (31 בדצמבר 2012 - כ- 11 מיליוני ש"ח).

(3) זכויות במקרקעין שעלותן המופחתת הסתכמה בסך של כ- 168 מיליוני ש"ח טרם נרשמו על שם הבנק בלשכות רישום המקרקעין (31 בדצמבר 2012 - כ- 173 מיליוני ש"ח), עקב עיכובים בפעולות מקדימות לרישום מצד מנהל מקרקעי ישראל (מזה כ- 123 מיליוני ש"ח בגין מבנה המשרדים של הנהלת הבנק ויחידות המטה הראשיות, שנרכש בשנת 2009).

* סווג מחדש.

ביאור 7 - נכסים אחרים

ההרכב:

הבנק		מאוחד		
31 בדצמבר 2012	31 בדצמבר 2013	31 בדצמבר 2012	31 בדצמבר 2013	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
192	213	192	213	מיסים נדחים לקבל, נטו
9	10	9	10	הוצאות מראש
44	18	44	19	הכנסות לקבל
-	19	-	19	מקדמות שכר
1	1	1	1	הוצאות הנפקה להפחתה של כתבי התחייבות נדחים
25	27	27	27	חייבים אחרים ויתרות חובה
271	288	273	289	סך הכל נכסים אחרים

* סווג מחדש

ביאור 8 - פקדונות הציבור

א. ההרכב במאוחד⁽¹⁾:

31 בדצמבר 2012	31 בדצמבר 2013	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
1,597	1,750	פקדונות לפי דרישה - נושאי ריבית
2,248	2,709	- אינם נושאי ריבית
3,845	4,459	סך הכל פקדונות לפי דרישה
18,409	19,505	פקדונות לזמן קצוב
22,254	23,964	סך הכל פקדונות הציבור

ב. ההרכב פקדונות הציבור לפי חתך מפקידים:

מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
13,127	13,143	אנשים פרטיים
2,830	2,392	גופים מוסדיים
6,297	8,429	תאגידים ואחרים
22,254	23,964	סך הכל פקדונות הציבור

ג. התפלגות הפקדונות לפי גודל הפקדון של מפקיד

מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מדרגות הפקדון (במיליוני ש"ח):	
		עד	מ
10,132	10,310	1	-
6,321	6,309	10	1
2,246	2,429	100	10
1,821	3,888	500	100
1,734	1,028	-	500
22,254	23,964		סך הכל פקדונות הציבור

(1) הפקדונות גויסו מהציבור בישראל.

ביאור 9 - פקדונות מבנקים

ההרכב במאוחד ובבנק:

31 בדצמבר 2012	31 בדצמבר 2013	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
		בנקים בישראל
		• בנקים מסחריים
70	82	פקדונות לפי דרישה
-	324	פקדונות לזמן קצוב
-	-	קיבולים
70	406	סך הכל פקדונות מבנקים בישראל
		בנקים מחוץ לישראל
		• בנקים מסחריים
7	5	פקדונות לפי דרישה
9	23	פקדונות לזמן קצוב
51	53	קיבולים
67	81	סך הכל פקדונות מבנקים מחוץ לישראל
137	487	סך הכל פקדונות מבנקים

ביאור 10 - כתבי התחייבות נדחים

א. ההרכב:

במאוחד ובבנק		שיעור תשואה פנימי ¹	משך חיים ממוצע ²	שיעור הריבית
31 בדצמבר 2012	31 בדצמבר 2013			
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	אחוזים	שנים	אחוזים
923	823	4.0	6.4	6.9-3.3

* משך חיים ממוצע הינו ממוצע תקופות התשלומים, על פי שקלול תזרימי המזומנים העתידיים, המהווים לפי שיעור התשואה הפנימי. שיעור התשואה הפנימי הינו שיעור הריבית הנדרש כדי לנכות את תזרימי המזומנים העתידיים - ליתרה המאזנית של הסעיף.

ב. זכויותיהם של כתבי ההתחייבות הנדחים, נדחות מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של הבנק בין מובטחים ובין שאינם מובטחים.

ביאור 11 - התחייבויות אחרות

ההרכב:

הבנק		מאוחד		
31 בדצמבר 2012	31 בדצמבר 2013	31 בדצמבר 2012	31 בדצמבר 2013	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
99	108	99	108	הפרשה ל"מענקי וותק" (ראה ביאור 15 ב')
99	102	99	102	הפרשות בגין הוצאות שכר ונלוות
49	9	49	9	הפרשות בגין שירותי מחשב
107	121	107	121	עודף העתודה לפיצויי פרישה על היעודה (ראה ביאור 15 א')
26	13	26	13	מיסים שוטפים - עודף הפרשה על מקדמות ששולמו
20	16	20	16	הפרשה לחובות מסופקים בגין סעיפים חוץ מאזניים (ראה ביאור 14 ד')
29	27	29	27	הכנסות מראש
9	8	9	8	מוסדות
414	442	414	442	זכאים בגין פעילות בכרטיסי אשראי
62	87	62	87	זכאים אחרים ויתרות זכות
914	933	914	933	סך הכל

ביאור 12 - הון

ההרכב

ליום 31 בדצמבר 2012		ליום 31 בדצמבר 2013		
מונפק ונפרע	רשום	מונפק ונפרע	רשום	
שקל חדש	שקל חדש	שקל חדש	שקל חדש	
6,222	12,250	6,222	12,250	מניות רגילות א' בנות 0.1 שקל חדש
6,205	12,250	6,205	12,250	מניות רגילות ב' בנות 0.1 שקל חדש
16	500	16	500	מניות רגילות 0.01 שקל חדש
12,443	25,000	12,443	25,000	סה"כ מניות

ביאור 13 - הלימות ההון

א. יחס הלימות ההון

31 בדצמבר 2012	31 בדצמבר 2013	
		1. הון לצורך חישוב יחס ההון (במיליוני ש"ח)
1,792	1,852	• הון ברובד הראשון, לאחר ניכויים
781	732	• הון ברובד השני, לאחר ניכויים
2,573	2,584	סך הכל הון כולל
		2. יתרות משוקללות של נכסי סיכון (במיליוני ש"ח)
15,292	15,742	• סיכון אשראי
79	94	• סיכונים שוק
1,734	1,820	• סיכון תפעולי
17,105	17,656	סה"כ יתרות משוקללות של נכסי סיכון
		3. יחס ההון לרכיבי סיכון (באחוזים)
10.5	10.5	• יחס הון ברובד הראשון לרכיבי סיכון
15.0	14.6	• יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
7.5	7.5	• יחס הון עצמי ברובד הראשון הנדרש ע"י המפקח על הבנקים
9.0	9.0	• יחס ההון הכולל המזערי הנדרש ע"י המפקח על הבנקים

ב. רכיבי ההון לצורך חישוב יחס ההון (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2012	31 בדצמבר 2013	
		1. הון ברובד הראשון
1,795	1,857	הון עצמי
(3)	(5)	בניכוי: השקעות בחברות שאינן ריאליות שיש בהן השקעה מהותית
1,792	1,852	סך הכל הון ברובד הראשון
		2. הון ברובד השני
		(א) הון ברובד השני - עליון
66	53	• 45% מסכום הרווחים נטו, לפני השפעת המס המתייחס, בגין התאמות לשווי הוגן של ני"ע זמינים למכירה
37	37	• הפרשה כללית לחובות מסופקים
103	90	סך הכל הון ברובד השני - עליון
		(ב) הון ברובד השני - תחתון
680	646	• כתבי התחייבות נדחים
		(ג) ניכויים מההון ברובד השני
(2)	(4)	• השקעות בחברות שאינן ריאליות שיש בהן השקעה מהותית
781	732	סך הכל הון ברובד השני

ג. מידע על השלכות יישום כללי "באזל 3" - נתוני פרופורמה

(1) כללי

במסגרת ההיערכות לאימוץ המלצות "ועדת באזל", בנושא: "הטמעת מסגרת פיקוחית גלובלית לחיזוק המערכת הבנקאית", מחודש דצמבר 2010 (להלן: "כללי באזל 3"), פרסם בנק ישראל ביום 30 במאי 2013, תיקונים להוראות ניהול בנקאי תקין מס' 201-205, 208 ו-211 הכוללים התאמות לכללי המדידה הקיימים בנושא: "ניהול סיכונים" (כללי "באזל 2") והנחיות חדשות המיועדות להטמיע את כללי "באזל 3" במערכת הבנקאית בישראל.

התיקונים להוראות ייכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014. על אף האמור לעיל נדרשו התאגידים הבנקאיים (במסגרת תיקון להוראות הדיווח לציבור בנושא: "דרישות גילוי של באזל הנוגעות להרכב ההון" שפורסם ביום 29.8.2013), לכלול בדוחות הכספיים לשנת 2013 מידע "פרופורמה" כאשר להשלכות הצפויות בגין יישום כללי "באזל 3" על הנתונים הכספיים ליום 31.12.2013 - לו היו הוראות אלו מיושמות כבר ביום 31.12.2013.

(2) נתונים

להלן הנתונים (פרופורמה), לגבי השלכות יישום כללי "באזל 3":

31 בדצמבר 2013			
יישום כללי "באזל 3" - פרופורמה		כללי "באזל 2"	
יתרה	השינוי הנדרש		
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
א. אמצעי ההון			
1,918	66	1,852	הון ברובד הראשון
720	(12)	732	הון ברובד השני
2,638	54	2,584	סך הכל הון כולל
ב. נכסי סיכון משוקללים			
16,187	445	15,742	• סיכון אשראי
115	21	94	• סיכון שוק
1,820	-	1,820	• סיכון תפעולי
18,122	466	17,656	סך הכל נכסי סיכון
ג. יחסי הון			
10.6	0.1	10.5	יחס הון ברובד הראשון לרכיבי סיכון
14.6	-	14.6	יחס הון כולל לרכיבי סיכון
9.0 ⁽¹⁾	1.5	7.5	יחס הון ברובד הראשון הנדרש על ידי המפקח על הבנקים
12.5 ⁽¹⁾	3.5	9.0	יחס הון כולל הנדרש על ידי המפקח על הבנקים

(1) החל מיום 1.1.2015.

א. בהתאם להסכם שנחתם בין הבנק לבין מסלקת המעו"ף, הפקיד הבנק בטוחה לטובת מסלקת מעו"ף, בגין אחריותו כלפי המסלקה עבור עסקאות שביצע הבנק ושביצעו לקוחותיו ועבור חלקו בקרן הסיכונים. בהתאם להסכם התחייבה המסלקה להשיב את סכום הבטוחה על פירותיה לבנק. עם זאת, למסלקת מעו"ף זכות לממש את הבטוחה - כולה או חלקה - על פי שיקול דעתה, כנגד הפחתת חוב הבנק כלפיה - בסכום זהה. שווי הבטוחה לטובת מסלקת מעו"ף כאמור ליום 31 בדצמבר 2013 מסתכם בסך של כ- 73 מיליון ש"ח ונכלל בדוחות הכספיים בסעיף "ניירות ערך" (31.12.2012 - זהה).

מסלקת המעו"ף הקימה קרן סיכונים בסכום שיעודכן מעת לעת על ידי דירקטוריון המסלקה. כל אחד מחברי מסלקת המעו"ף אחראי כלפי המסלקה לחלקו בקרן הסיכונים, הנקבע בשיעור יחסי לפעילותו באופציות או לסך הבטוחות שעליו להעמיד למסלקת המעו"ף (ראה ביאור 18 ג'5).

ב. במטרה להבטיח את הפעילות הסדירה בבורסה, החליט דירקטוריון מסלקת הבורסה לניירות ערך בתל-אביב על הקמת קרן סיכונים, בה ישתתפו כל חברי מסלקת הבורסה ובכללם הבנק. חלקו של הבנק בקרן הסיכונים, כאמור לעיל, מסתכם ליום 31 בדצמבר 2013 בסך של כ- 10 מיליון ש"ח (31.12.2012 - 8 מיליון ש"ח). היקף קרן הסיכונים ושיעור השתתפות הבנק מעודכנים על ידי מסלקת הבורסה מידי שנה.

להבטחת התחייבותו לקרן הסיכונים כאמור, ולאחריותו כלפי המסלקה עבור עסקאות שביצע הבנק ושביצעו לקוחותיו - חתם הבנק על הסכם לפיו יפקיד הבנק לטובת מסלקת הבורסה, בטוחה: אגרות חוב ממשלתיות.

להבטחת ההסכם רשם הבנק ביום 13.4.2005 שיעבוד קבוע, בדרגה ראשונה, לטובת מסלקת הבורסה בגין בטוחה זו והזכויות בגינה. שווי הבטוחה ליום 31.12.2013 מסתכם ב- 13 מיליון ש"ח (31.12.2012 - 11 מיליון ש"ח).

ג. במטרה לייעל את פעילות סליקת הכספים במשק ולצמצם את חשיפת בנק ישראל בתחום זה, הושקה על ידי בנק ישראל מערכת לסליקת תשלומים גדולים כ"זמן אמת" (מערכת RTGS) המאפשרת העברת כספים מהירה וסופית בין הבנקים המקושרים למערכת - ובתנאי שיתרת הנזילות בבנקים לא תפחת מההיקף הנדרש לביצוע העברות הכספיים. לאור הסדרי הסליקה החדשים - הבנק עשוי להזדקק, מעת לעת, לקבלת אשראי לפרקי זמן קצרים מבנק ישראל.

במטרה להבטיח את התשלום המלא של הסכומים שיגיעו לבנק ישראל בגין אשראי זה - שיעבד הבנק ביום 15 בנובמבר 2010 לטובת בנק ישראל, בשיעבוד קבוע בדרגה ראשונה, את כל הנכסים וההתחייבויות שהופקדו על ידו כ"חשבון הבטוחות" המתנהל במסלקת הבורסה לניירות ערך (בנוסף לשעבוד הצף, בדרגה ראשונה, שנרשם על נכסים אלו ביום 23 ביולי 2007).

להלן נתונים לגבי הרכב הנכסים שהופקדו:

2012	2013	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
462	528	בטוחות שהופקדו - יתרה ממוצעת
471	507	- יתרה לסוף השנה

ד. בנוסף, הבנק מפקיד מעת לעת פקדונות בבנק ישראל המהווים (ביחד עם ניירות הערך שהופקדו כאמור), בטוחה לתקרת האשראי הניתן לבנק מבנק ישראל באמצעות מכרזי אשראי. יתרת הפקדונות שהופקדו כאמור בבנק ישראל ליום 31.12.2013 מסתכמת בסך של 1,414 מיליוני ש"ח (31.12.2012 - 2,005 מיליוני ש"ח).
שנת 2013 לא השתתף הבנק במכרזי אשראי, כאמור (2012 - זהה).

א. פיצויי פרישה

(1) התחייבויות הבנק והחברות המאוחדות שלו לתשלום פיצויי פרישה לעובדיהם מכוסות על ידי הפקדות בקופות פיצויים ועל ידי הפרשות מתאימות. ההתחייבויות לפיצויים מחושבות על בסיס אקטוארי הלוקח בחשבון גם הטבות אותן עשוי הבנק לשלם לעובדים שיפרשו בעתיד - מעבר להתחייבות החוזית הקיימת בגינם (ראה ביאור 101). ההפרשה בגין התחייבות זו נוכתה לערכה הנוכחי בתאריך המאזן, בריבית היוון בשיעור של 1.5% (המבוססת על ריבית ההיוון שנקבעה בהוראות בנק ישראל - בשיעור של 4%, בניכוי מרכיב בגין הגידול הצפוי בשכר הריאלי, בשיעור של 2.5%). כמו כן זכאים המנהל הכללי ומספר מנהלים נוספים למענק נוסף בהיקף שבין 6 ל-9 משכורות חודשיות (לעניין זכויות נוספות, להן זכאי המנכ"ל עם פרישתו - ראה ביאור 2020, להלן). סכומי היעודה והעתודה הינם כדלקמן (במיליוני ש"ח):

מאוחד והבנק		
31 בדצמבר 2012	31 בדצמבר 2013	
371	384	סכום העתודה
264	263	סכום היעודה
107	121	עודף עתודה נטו (נכלל בסעיף "התחייבויות אחרות")

הבנק והחברות המאוחדות שלו אינם רשאים למשוך את כספי היעודה אלא לצורך תשלום פיצויי פרישה. (2) התחייבות הבנק לפיצויי פרישה אינה כוללת רכיבים מסוימים בגין הזכויות לקבלת פיצויי פרישה המתייחסות לעובדים שהצטרפו להסכם פנסיה - ממועד הצטרפותם להסכם, מאחר שעל פי ההסכם נושאת קרן הפנסיה בהתחייבות לתשלום הסכומים המגיעים לעובדים בגין רכיבים אלו. כן לא כוללת היעודה לפיצויים את הצטברות ההפקדות בגין אותם רכיבים בקרן הפנסיה, שכן כספים אלו אינם נמצאים בשליטתו של הבנק.

ב. מענקי וותק

על-פי הסכמי העבודה בבנק, זכאים העובדים לקבלת מענקים בשל וותק בהגיעם לרמות וותק מסוימות ("מענקי יובל"). המענקים האמורים כוללים תשלום בגובה של מספר משכורות חודשיות וזיכוי של ימי חופש, הכל בהתאם לדרגת העובד ורמות הוותק השונות. בדוחות הכספיים נכללה הפרשה בשל מלוא התחייבות הבנק לתשלום המענקים האמורים על פי חישוב אקטוארי, בהתחשב בהסתברות מימושם של המענקים בסך של כ-108 מיליון ש"ח (31.12.2012 - כ-99 מיליון ש"ח). ההפרשה למענקים אלה חושבה בהתאם להנחיות המפקח על הבנקים לפי שיעור היוון של 1.5%. שיעור זה הינו לאחר ניכוי של 2.5% בגין הגידול הצפוי בשכר הריאלי, על פי הערכת ההנהלה.

ג. חופשות

עובדי הבנק זכאים לחופשה שנתית לפי הסכמי העבודה הקיימים ובכפוף להוראות חוק חופשה שנתית התשי"א-1951. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2013 נכללו הפרשות לחופשה במאוחד ובבנק בסך של כ-24 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2012 - 23 מיליון ש"ח). חישוב ההפרשה מבוסס על השכר האחרון בתוספת הוצאות נלוות.

ד. ביטוח רפואי

על פי ההסכם למיזוג עסקי שנחתם בעבר בין הבנק לחברה מאוחדת, התחייב הבנק להמשיך ולשלם דמי ביטוח רפואי לגמלאי החברה המאוחדת אשר יצאו לגמלאות עד למועד המיזוג. הבנק ערך הפרשה בגין התחייבות זו על בסיס אקטוארי. סכום ההפרשה ליום 31 בדצמבר 2013 המחושב לפי שיעור היוון של 4% הסתכם לסך של 1 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2012 - 2 מיליון ש"ח).

ה. זכויות אחרות

עובדי הבנק זכאים להטבות מסוימות לאחר צאתם לגמלאות. התחייבות הבנק לתאריך המאזן בשל הטבות אלו חושבה על בסיס אקטוארי. סכום ההתחייבות כאמור ליום 31 בדצמבר 2013, לאחר היוון בשיעור של 4%, הסתכם בכ-44 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2012 - כ-37 מיליון ש"ח).

ביאור 16 - נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה

במאזן המאוחד (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2013						
סך הכל	פריטים שאינם כספיים**	מטבע חוץ'		מטבע ישראלי		
		אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
נכסים						
3,757	-	224	1,252	357	1,924	מזומנים ופקדונות בבנקים
6,154	11	-	86	2,017	4,040	ניירות ערך
17,792	-	305	652	2,391	14,444	אשראי לציבור, נטו
9	7	-	-	2	-	השקעה בחברות כלולות
421	421	-	-	-	-	בניינים וציוד
24	5	2	2	7	8	נכסים בגין מכשירים נגזרים
289	11	-	-	1	277	נכסים אחרים
28,446	455	531	1,992	4,775	20,693	סך הכל נכסים
התחייבויות						
23,964	-	657	1,986	3,298	18,023	פקדונות הציבור
487	-	13	45	-	429	פקדונות מבנקים
168	-	-	29	-	139	פקדונות הממשלה
823	-	-	-	823	-	כתבי התחייבות נדחים
140	5	29	2	95	9	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
933	27	6	9	5	886	התחייבויות אחרות
26,515	32	705	2,071	4,221	19,486	סך הכל התחייבויות
1,931	423	(174)	(79)	554	1,207	הפרש
מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:						
-	-	129	130	474	(733)	מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
-	-	-	(24)	-	24	אופציות בכסף נטו (במונחי נכס בסיס)
-	-	-	-	-	-	אופציות מחוץ לכסף נטו (במונחי נכס בסיס)
1,931	423	(45)	27	1,028	498	סך הכל כללי
-	-	-	(26)	-	26	אופציות בכסף נטו (סכום נקוב מהוון)
-	-	-	-	-	-	אופציות מחוץ לכסף נטו (סכום נקוב מהוון)

* כולל צמודי מטבע חוץ.

** לרבות יתרות בגין מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם הינו פריט לא כספי.

ביאור 16 - נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה (המשך)

במאזן המאוחד (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2012						
סך הכל	פריטים שאינם כספיים***	מטבע חוץ**		מטבע ישראלי		
		אחר	דולר	לא צמוד	צמוד מדד	
נכסים						
3,672	-	129	973	171	2,399	מזומנים ופקדונות בבנקים
5,486	12	-	43	2,211	3,220	ניירות ערך
16,629	-	302	1,028	2,342	12,957	אשראי לציבור, נטו
5	3	-	-	2	-	השקעה בחברות כלולות
442	442	-	-	-	-	בניינים וציוד
27	7	4	1	4	11	נכסים בגין מכשירים נגזרים
273	10	-	-	-	263	נכסים אחרים
26,534	474	435	2,045	4,730	18,850	סך הכל נכסים
התחייבויות						
22,254	-	766	1,906	3,140	16,442	פקדונות הציבור
137	-	9	58	-	70	פקדונות מבנקים
167	-	-	32	-	135	פקדונות הממשלה
923	-	-	-	923	-	כתבי התחייבות נדחים
250	7	81	5	144	13	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
914	30	2	10	8	864	התחייבויות אחרות
24,645	37	858	2,011	4,215	17,524	סך הכל התחייבויות
הפרש						
1,889	437	(423)	34	515	1,326	
מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:						
-	-	430	(4)	387	(813)	מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
-	-	-	(27)	-	27	אופציות בכסף נטו (במונחי נכס בסיס)
-	-	-	-	-	-	אופציות מחוץ לכסף נטו (במונחי נכס בסיס)
1,889	437	7	3	902	540	סך הכל כללי
-	-	-	(36)	-	36	אופציות בכסף נטו (סכום נקוב מהוון)
-	-	-	-	-	-	אופציות מחוץ לכסף נטו (סכום נקוב מהוון)

* סווג מחדש - ראה ביאור 1 ב(6).

** כולל צמודי מטבע חוץ.

*** לרבות יתרות בגין מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם הינו פריט לא כספי.

ביאור 17 - נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה ולפי תקופה לפרעון - במאוחד (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2013

תזרימי מזומנים עתידיים חוזיים צפויים⁽¹⁾

מטבע ישראלי ⁽³⁾	נכסים	התחייבויות	הפרש	מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	הפרש לאחר מכשירים נגזרים	מטבע חוץ ⁽⁶⁾	נכסים	התחייבויות	הפרש ⁷	מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	הפרש לאחר מכשירים נגזרים	* מזה - הפרש בדולר	סך הכל	נכסים ⁽⁸⁾	התחייבויות ⁽⁹⁾	הפרש	8. מזה - אשראי לציבור	9. מזה - פקדונות הציבור
	5,829	12,961	(7,132)	(234)	(7,366)		1,749	1,675	74	234	308	138		7,578	14,636	(7,058)	3,677	13,710
	1,713	203	1,510	(9)	1,501		24	7	17	9	26	16		1,737	210	1,527	1,219	154
	2,414	275	2,139	(10)	2,129		22	10	12	10	22	16		2,436	285	2,151	1,912	226
	3,385	1,243	2,142	(9)	2,133		106	12	94	9	103	88		3,491	1,255	2,236	2,387	1,192
	4,481	6,163	(1,682)	103	(1,579)		134	618	(484)	103	(587)	(410)		4,615	6,781	(2,166)	3,285	6,251
	3,472	1,979	1,493	44	1,537		100	387	(287)	(44)	(331)	(198)		3,572	2,366	1,206	3,064	2,341
	5,829	12,961	(7,132)	(234)	(7,366)		1,749	1,675	74	234	308	138		7,578	14,636	(7,058)	3,677	13,710
	1,713	203	1,510	(9)	1,501		24	7	17	9	26	16		1,737	210	1,527	1,219	154
	2,414	275	2,139	(10)	2,129		22	10	12	10	22	16		2,436	285	2,151	1,912	226
	3,385	1,243	2,142	(9)	2,133		106	12	94	9	103	88		3,491	1,255	2,236	2,387	1,192
	4,481	6,163	(1,682)	103	(1,579)		134	618	(484)	103	(587)	(410)		4,615	6,781	(2,166)	3,285	6,251
	3,472	1,979	1,493	44	1,537		100	387	(287)	(44)	(331)	(198)		3,572	2,366	1,206	3,064	2,341
	5,829	12,961	(7,132)	(234)	(7,366)		1,749	1,675	74	234	308	138		7,578	14,636	(7,058)	3,677	13,710
	1,713	203	1,510	(9)	1,501		24	7	17	9	26	16		1,737	210	1,527	1,219	154
	2,414	275	2,139	(10)	2,129		22	10	12	10	22	16		2,436	285	2,151	1,912	226
	3,385	1,243	2,142	(9)	2,133		106	12	94	9	103	88		3,491	1,255	2,236	2,387	1,192
	4,481	6,163	(1,682)	103	(1,579)		134	618	(484)	103	(587)	(410)		4,615	6,781	(2,166)	3,285	6,251
	3,472	1,979	1,493	44	1,537		100	387	(287)	(44)	(331)	(198)		3,572	2,366	1,206	3,064	2,341
	5,829	12,961	(7,132)	(234)	(7,366)		1,749	1,675	74	234	308	138		7,578	14,636	(7,058)	3,677	13,710
	1,713	203	1,510	(9)	1,501		24	7	17	9	26	16		1,737	210	1,527	1,219	154
	2,414	275	2,139	(10)	2,129		22	10	12	10	22	16		2,436	285	2,151	1,912	226
	3,385	1,243	2,142	(9)	2,133		106	12	94	9	103	88		3,491	1,255	2,236	2,387	1,192
	4,481	6,163	(1,682)	103	(1,579)		134	618	(484)	103	(587)	(410)		4,615	6,781	(2,166)	3,285	6,251
	3,472	1,979	1,493	44	1,537		100	387	(287)	(44)	(331)	(198)		3,572	2,366	1,206	3,064	2,341
	5,829	12,961	(7,132)	(234)	(7,366)		1,749	1,675	74	234	308	138		7,578	14,636	(7,058)	3,677	13,710
	1,713	203	1,510	(9)	1,501		24	7	17	9	26	16		1,737	210	1,527	1,219	154
	2,414	275	2,139	(10)	2,129		22	10	12	10	22	16		2,436	285	2,151	1,912	226
	3,385	1,243	2,142	(9)	2,133		106	12	94	9	103	88		3,491	1,255	2,236	2,387	1,192
	4,481	6,163	(1,682)	103	(1,579)		134	618	(484)	103	(587)	(410)		4,615	6,781	(2,166)	3,285	6,251
	3,472	1,979	1,493	44	1,537		100	387	(287)	(44)	(331)	(198)		3,572	2,366	1,206	3,064	2,341
	5,829	12,961	(7,132)	(234)	(7,366)		1,749	1,675	74	234	308	138		7,578	14,636	(7,058)	3,677	13,710
	1,713	203	1,510	(9)	1,501		24	7	17	9	26	16		1,737	210	1,527	1,219	154
	2,414	275	2,139	(10)	2,129		22	10	12	10	22	16		2,436	285	2,151	1,912	226
	3,385	1,243	2,142	(9)	2,133		106	12	94	9	103	88		3,491	1,255	2,236	2,387	1,192
	4,481	6,163	(1,682)	103	(1,579)		134	618	(484)	103	(587)	(410)		4,615	6,781	(2,166)	3,285	6,251
	3,472	1,979	1,493	44	1,537		100	387	(287)	(44)	(331)	(198)		3,572	2,366	1,206	3,064	2,341
	5,829	12,961	(7,132)	(234)	(7,366)		1,749	1,675	74	234	308	138		7,578	14,636	(7,058)	3,677	13,710
	1,713	203	1,510	(9)	1,501		24	7	17	9	26	16		1,737	210	1,527	1,219	154
	2,414	275	2,139	(10)	2,129		22	10	12	10	22	16		2,436	285	2,151	1,912	226
	3,385	1,243	2,142	(9)	2,133		106	12	94	9	103	88		3,491	1,255	2,236	2,387	1,192
	4,481	6,163	(1,682)	103	(1,579)		134	618	(484)	103	(587)	(410)		4,615	6,781	(2,166)	3,285	6,251
	3,472	1,979	1,493	44	1,537		100	387	(287)	(44)	(331)	(198)		3,572	2,366	1,206	3,064	2,341
	5,829	12,961	(7,132)	(234)	(7,366)		1,749	1,675	74	234	308	138		7,578	14,636	(7,058)	3,677	13,710
	1,713	203	1,510	(9)	1,501		24	7	17	9	26	16		1,737	210	1,527	1,219	154
	2,414	275	2,139	(10)	2,129		22	10	12	10	22	16		2,436	285	2,151	1,912	226
	3,385	1,243	2,142	(9)	2,133		106	12	94	9	103	88		3,491	1,255	2,236	2,387	1,192
	4,481	6,163	(1,682)	103	(1,579)		134	618	(484)	103	(587)	(410)		4,615	6,781	(2,166)	3,285	6,251
	3,472	1,979	1,493	44	1,537		100	387	(287)	(44)	(331)	(198)		3,572	2,366	1,206	3,064	2,341
	5,829	12,961	(7,132)	(234)	(7,366)		1,749	1,675	74	234	308	138		7,578	14,636	(7,058)	3,677	13,710
	1,713	203	1,510	(9)	1,501		24	7	17	9	26	16		1,737	210	1,527	1,219	154
	2,414	275	2,139	(10)	2,129		22	10	12	10	22	16		2,436	285	2,151	1,912	226
	3,385	1,243	2,142	(9)	2,133		106	12	94	9	103	88		3,491	1,255	2,236	2,387	1,192
	4,481	6,163	(1,682)	103	(1,579)		134	618	(484)	103	(587)	(410)		4,615	6,781	(2,166)	3,285	6,251
	3,472	1,979	1,493	44	1,537		100	387	(287)	(44)	(331)	(198)		3,572	2,366	1,206	3,064	2,341
	5,829	12,961	(7,132)	(234)	(7,366)		1,749	1,675	74	234	308	138		7,578	14,636	(7,058)	3,677	13,710
	1,713	203	1,510	(9)	1,501		24	7	17	9	26	16		1,737	210	1,527	1,219	154
	2,414	275	2,139	(10)	2,129		22	10	12	10	22	16		2,436	285	2,151	1,912	226
	3,385	1,243	2,142	(9)	2,133		106	12	94	9	103	88		3,491	1,255	2,236	2,387	1,192
	4,481	6,163	(1,682)	103	(1,579)		134	618	(484)	103	(587)	(410)		4,615	6,781	(2,166)	3,285	6,251
	3,472	1,979	1,493	44	1,537		100	387	(287)	(44)	(331)	(198)		3,572	2,366	1,206	3,064	2,341
	5,829	12,961	(7,132)	(234)	(7,366)		1,749	1,675	74	234	308	138		7,578	14,636	(7,058)	3,677	13,710
	1,713	203	1,510	(9)	1,501		24	7	17	9	26	16		1,737	210	1,527	1,219	154
	2,414	275	2,139	(10)	2,129		22	10	12	10	22	16		2,436	285	2,151	1,912	226
	3,385	1,243	2,142	(9)	2,133		106	12	94	9	103	88		3,491	1,255	2,236	2,387	1,192
	4,481	6,163	(1,682)	103	(1,579)		134	618	(484)	103	(587)	(410)		4,615	6,781	(2,166)	3,285	6,251
	3,472	1,979	1,493	44	1,537		100	387	(287)	(44)	(331)	(198)		3,572	2,366	1,206	3,064	2,341
	5,829	12,961	(7,132)	(234)	(7,366)		1											

יתרה מאזנית ⁽⁴⁾								
שיעור תשואה חוזי ⁽⁵⁾	סך הכל	ללא תקופת פרעון ⁽²⁾	סך-הכל תזרימי מזומנים	מעל עשרים שנה	מעשר ועד עשרים שנה	מחמש ועד עשר שנים	מארבע ועד חמש שנים	
4.18	25,768	512	28,080	279	1,580	3,292	1,635	
1.28	23,754	-	24,246	55	291	776	300	
2.90	2,014	512	3,834	224	1,289	2,516	1,335	
	(294)	-	(318)	-	-	(193)	(10)	
	1,720	512	3,516	224	1,289	2,323	1,325	
1.03	2,223	6	2,265	-	19	91	20	
0.24	2,729	-	2,749	-	13	21	6	
0.79	(506)	6	(484)	-	6	70	14	
	294	-	318	-	-	193	10	
	(212)	6	(166)	-	6	263	24	
-	(284)	-	(261)	-	4	70	15	
3.93	27,991	518	30,345	279	1,599	3,383	1,655	
1.17	26,483	-	26,995	55	304	797	306	
2.76	1,508	518	3,350	224	1,295	2,586	1,349	
5.46	17,792	305	19,924	274	1,534	1,817	755	
1.08	23,964	-	24,148	-	30	82	162	
4.45	26,060	⁽⁷⁾ 483	28,364	219	1,415	3,831	1,669	
1.68	24,608	-	25,123	43	254	940	195	
2.77	1,452	483	3,241	176	1,161	2,891	1,474	

ביאור 18 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות

א. מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים

יתרות החוזים או הסכומים הנקובים שלהם לסוף השנה (במאזן המאוחד)

31 בדצמבר 2012		31 בדצמבר 2013		
הפרשה להפסדי החוזה ⁽¹⁾ אש"ח	יתרת החוזה ⁽¹⁾ מיליוני ש"ח	הפרשה להפסדי החוזה ⁽¹⁾ אש"ח	יתרת החוזה ⁽¹⁾ מיליוני ש"ח	
-	91	-	56	עסקאות בהן היתרה מייצגת סיכון אש"ח
6	419	5	324	אש"ח תעודות
1	970	1	1,093	ערבויות להבטחת אש"ח
5	643	3	655	ערבויות לרוכשי דירות
1	473	1	519	ערבויות והתחייבויות אחרות
3	962	3	1,007	מסגרות אש"ח של כרטיסי אש"ח שלא נוצלו
1	990	1	789	מסגרות חו"ד ומסגרות אש"ח אחרות בחשבונות לפי דרישה שלא נוצלו
3	862	2	748	התחייבויות להוצאת ערבויות
				התחייבויות בלתי חוזרות למתן - אש"ח שאושר ועדיין לא ניתן

* מסגרות אש"ח של כרטיסי אש"ח ניתנות לביטול בכל עת - ללא תנאי.
(1) יתרות החוזים או הסכומים הנקובים שלהם לסוף השנה, לפני השפעת הפרשה להפסדי אש"ח.
(2) יתרת הפרשה להפסדי אש"ח.

ב. התקשרות חוץ מאזנית בגין פעילות לפי מידת הגביה⁽¹⁾

מאוחד והבנק	
31 בדצמבר 2012	31 בדצמבר 2013
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
35	30

(1) יתרת האש"ח מפקדונות לפי מידת הגביה⁽²⁾

במטבע ישראלי צמוד למדד

(2) תזרימים בגין עמלת גביה מפעילות זו - במאוחד ובבנק (במיליוני ש"ח):

31 בדצמבר		משנה		משלוש		מחמש ועד מעשר ועד מעל 20		סך הכל
2012	2013	שנה	שנים	שנים	שנים	שנה	שנה	סך הכל
1	1	-	1	-	1	-	1	1
1	1	-	1	-	1	-	1	1
1	1	-	1	-	1	-	1	1

במגזר הצמוד למדד:

- תזרימים חוזיים עתידיים

- תזרימים עתידיים צפויים

לאחר הערכת ההנהלה

לפרעונות מוקדמים

- תזרימים צפויים מהוונים

לאחר הערכת ההנהלה

לפרעונות מוקדמים⁽³⁾

(1) אש"ח ופקדונות שהחזרתם למשקיע מותנית בגביית האש"ח (או הפקדונות), עם עמלת גביה במקום מרווח.

(2) הלוואות עומדות ופקדונות ממשלה שהתקבלו בינם בסך 8 מיליוני ש"ח (31 בדצמבר 2012 - 3 מיליוני ש"ח) לא נכללו בלוח זה.

(3) ההיוון בוצע לפי שיעור של 3% (31 בדצמבר 2012 - זהה).

* סך ההכנסות הצפויות בתקופה זו - נמוך מ-0.5 מיליון ש"ח.

ביאור 18 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ג. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות

(1) קיימות התחייבויות והתקשרויות אחרות לתאריך המאזן כדלקמן:

מאוחד והבנק		
31 בדצמבר 2012	31 בדצמבר 2013	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
26	16	התקשרות להשקעה בבניינים וציוד
238	268	חוזי שכירות לזמן ארוך
		להלן פירוט דמי השכירות לתשלום בשנים הבאות:
21	24	שנה ראשונה
21	23	שנה שנייה
20	22	שנה שלישית
20	22	שנה רביעית
19	22	שנה חמישית
137	155	שנה שישית ואילך
238	268	

* הוצג מחדש

(2) בנוסף לאמור לעיל, חלק מסניפי הבנק נמצאים במבנים השכורים בשכירות מוגנת. דמי השכירות לתשלום בשנה הקרובה, מסתכמים בכ- 1 מיליוני ש"ח, בדומה לאשתקד.

(3) הבנק התקשר בהסכמים להשקעה בשש קרנות הון סיכון. ההתחייבות העתידית המכסימלית של הבנק להשקעה בקרנות אלו, מעבר להשקעה שבוצעה עד ליום המאזן, מסתכמת בכ- 3 מיליוני ש"ח (31.12.2012 - 4 מיליוני ש"ח).

(4) הבנק חבר בבורסה לניירות ערך בתל-אביב, ולפיכך התחייב לפצות, ביחד עם יתר חברי הבורסה, את מסלקת הבורסה אם יגרם לה נזק כתוצאה מחוסר מלאי או מחוסר כיסוי כספי של אחד מחברי הבורסה (ראה גם ביאור 14 ב').

(5) הבנק חבר במסלקת מעו"ף בע"מ, ואחראי יחד עם יתר חברי מסלקת מעו"ף כלפי המסלקה לכל חבות כספית המתחייבת מעסקאות באופציות המתבצעות בבורסה.

לצורך כך הקימה מסלקת מעו"ף קרן סיכונים. חלקו של הבנק בקרן הסיכונים לתאריך המאזן מסתכם בסך של כ- 5 מיליוני ש"ח שהם 0.18% מסך קרן הסיכונים באותו מועד. הבנק נדרש להעמיד לטובת מסלקת מעו"ף בטוחות (אגרות חוב ממשלתיות) בסכום שיבטיח הן את חבותו האפשרית בגין חלקו בקרן הסיכונים, כאמור וסכום נוסף הנגזר מהיקף פעילות הבנק בתחום זה (ראה ביאור 14 א').

כמו כן התחייב הבנק כלפי מסלקת מעו"ף לשלם כל חיוב כספי העשוי לנבוע מפעילות לקוחותיו בגין כתיבת אופציות הנסלקות על ידי המסלקה.

(6) במהלך העסקים השוטף הוגשו כנגד הבנק תובענות משפטיות, לרבות תביעות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות ייצוגיות. בין היתר עולות בתביעות אלה טענות בדבר חיובי ריבית שלא כדין (או שלא על פי המוסכם), התנית שרות בשרות, אי ביצוע הוראות, חיוב חשבונות שלא כדין והפעלת שיקול דעת מוטעה. לדעת הנהלת הבנק, המתבססת על חוות דעת משפטיות באשר לסיכויי התובענות, לרבות הבקשות לאישור התביעות הייצוגיות, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות, במקום בו נדרשו הפרשות, לכיסוי החבות שתגרם לבנק כתוצאה מהתובענות האמורות.

סכום החשיפה הנוספת בשל תובענות שהוגשו נגד הבנק, כאמור לעיל, בנושאים שונים, שסבירות התממשותן אפשרית, מסתכם ליום 31 בדצמבר 2013 בסך של כ- 17 מיליוני ש"ח, (31.12.2012 - 21 מיליוני ש"ח).

ג. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

(6) תובענות משפטיות (המשך):

להלן פירוט של התובענות המהותיות שהוגשו כנגד הבנק:

(א) ביום 24.3.2013 הוגשה כנגד החברה האם ונתבע נוסף, תביעה על ידי עובד לשעבר של החברה האם שפרש בשנת 2006 מעבודתו במסגרת "תוכנית לפרישה מוקדמת", בטענה שהחברה האם הפרה את ההסכם לפרישה מוקדמת שנחתם עימו ושגתה בחישוב הסכומים להם היה זכאי בעת פרישתו. סכום הנזק שנגרם לעובד מסתכם, לטענתו, בכ- 2 מיליון ש"ח.

במקביל, הגיש התובע לבית המשפט המחוזי, בקשה להכיר בתביעתו האישית כ"תובענה ייצוגית" המופנית, מלבד לנתבעים בתביעה האישית, גם כנגד שני בנקים הנמצאים בבעלות החברה האם (ובכללם הבנק), מכיוון שהעילות בגינן נתבעת החברה האם (שעיקרן חישוב שגוי ותשלום חסר של פיצויי פרישה לעובדים בעת פרישתם) חלות, לדעתו, גם על הבנק.

סכום הנזק שגרמו כל הנתבעים שנכללו בבקשה לתביעה ייצוגית לעובדיהם בעת פרישתם, מוערך על ידי התובע בכ- 40 מיליון ש"ח (מכתב התביעה לא ניתן היה ללמוד על חלקו של הבנק בנזק שגרם לכאורה לכלל הנפגעים).

לדעת הנהלת הבנק, מכיוון שהסכמי העבודה בבנק שונים מאלו הקיימים בחברה האם, ההנחות העומדות בבסיס הבקשה לתביעה ייצוגית, אינן מתקיימות בבנק, ולפיכך טענות התובע אינן רלוונטיות לבנק. לפיכך, הגיש הבנק לבית המשפט ביום 15 ביולי 2013 בקשה למחיקה על הסף של הבקשה להכרה בתביעה כתובענה ייצוגית. עד כה טרם התקבלה תשובת בית המשפט בעניין זה.

(ב) ביום 20.10.2009 הוגשה כנגד הבנק ובנקים אחרים השותפים ב"קונסורציום בנקאי" (להלן: "הקונסורציום") תביעה על ידי לווה שקיבל בעבר הלוואה מ"הקונסורציום" לרכישת מניותיה של חברת "בזק" בגין "ריבית חריגה עודפת" בסך 804 מיליון ש"ח (שעודכנה ביום 11.2.2010 לסך של כ-830 מיליון ש"ח) בה חויב, לטענתו, התובע - על ידי "הקונסורציום" לאחר שלא עמד בתנאי הלוואה.

לטענת התובע, יש לראות בריבית חריגה זו - "ריבית עודפת", שנזקפה לחובתו בשל השתתות בלתי סבירה של כונס הנכסים שמונה מטעם "הקונסורציום", למימוש הבטוחה שניתנה בגין הלוואה (מניות "בזק") - מעבר לזמן הסביר שנדרש למימוש בטוחה זו, ולכן אין להשית עליו ריבית חריגה, בגין התקופה שמעבר לפרק הזמן הסביר הנדרש למימוש הבטוחה.

כמו כן, לטענת התובע, לא היה בכוונת הצדדים, מלכתחילה, להפעיל את מנגנון ה"ריבית חריגה" לתקופה כה ארוכה, ולפיכך - שימוש במנגנון זה עבור כל התקופה שבה לא נפרעה הלוואה - מהווה חריגה מהכוונות שגיבשו הצדדים בעת חתימת חוזה הלוואה, והוא מהווה פיצוי בלתי סביר ל"קונסורציום" בגין הנזק שנגרם לו. חלק הבנק בתביעה מסתכם בכ-33 מיליון ש"ח. הנהלת הבנק סבורה כי הבנק פעל כשורה ועל פי מערכת ההסכמים שבין הלווה לבין הבנק (ויתר הבנקים החברים ב"קונסורציום").

ביום 21.7.2013 החליט בית המשפט המחוזי לקבל חלקית את בקשה התובע, והפחית את שיעור הריבית החריגה החוזית בה חויב הלקוח מ-3.0% ל-2.5%, החל מיום 1 בינואר 2007. ביום 3.11.2013 הוסיף בית המשפט פסק דין משלים להחלטתו הקודמת, במסגרתו נקצב הסכום המגיע לתובע בסך של כ-48.5 מיליון ש"ח (לכל הבנקים החברים ב"קונסורציום"). לאור האמור לעיל, ערך הבנק בתקופת הדוח הפרשה בגין סכומי ההחזר המגיעים ללקוח, בהתאם לפסיקת בית המשפט. עם זאת, הנהלת הבנק סבורה כי הבנק פעל כשורה ועל פי מערכת ההסכמים שבין הלווה לבין הבנק (ויתר הבנקים החברים ב"קונסורציום"). לפיכך, הגישו הבנקים החברים ב"קונסורציום" (ובכללם הבנק), ערעור על פסק הדין ובקשה לעיכוב ביצוע פסק הדין (במקביל הוגש ערעור גם על ידי התובע). בקשת הבנקים לעיכוב ביצוע פסק הדין התקבלה על ידי בית המשפט.

ג. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

(7) להלן פרטים בקשר לתובענות מהותיות שהוגשו כנגד הבנק, שלא ניתן להעריך, בשלב זה, את סיכוייהן:

(א) ביום 1 בספטמבר 2013, הוגשה כנגד הבנק תביעה ובקשה לאשרה כתובענה ייצוגית, על ידי לקוח שנטל בשנת 2010 הלוואה מהבנק במסגרת ה"קרן לעסקים קטנים" (המובטחת בחלקה בערבות המדינה), ונדרש במסגרת תהליך אישור הלוואה, להעמיד בטוחה נוספת בגין חלק הלוואה שלא הובטח בערבות, כאמור. לטענת התובע, דרישת הבנק להעמדת בטוחה, כאמור, כמו גם שיעור הסיכון המופרז (לדעתו) שנקבע הלוואה, מהווים פעולות והתניות ל"קשירת עסקה בנקאית בתנאים בלתי סבירים", העומדים בסתירה, לכאורה, להוראות "חוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א - 1981". להערכת התובע, מכלול פעולות והתניות אלה, מהווה חלק מדפוס פעולה קבוע המשמש את הבנק לגבי כלל הלוואות מסוג זה.

הסכום הנקוב בבקשה לתביעה ייצוגית (המייצג לטענת התובע, את העלות העודפת שנגרמה לכלל לקוחות הבנק שנטלו הלוואות מסוג זה) מסתכם בכ- 129 מיליון ש"ח. ככל הידוע לבנק, הגיש הלקוח תביעות ייצוגיות דומות בנושא זה כנגד שני בנקים נוספים.

הנהלת הבנק סבורה כי הבנק פעל כשורה, והסכומים אותם גבה הבנק מהתובע, כמו גם מיתר הלקוחות שנטלו הלוואות מסוג זה, תואמים את מערכת ההסכמים שבין הבנק ללקוחותיו ועומדים בהוראות החוק וההנחיות בנק ישראל. עם זאת, לאור פרק הזמן הקצר שחלף ממועד הגשת התביעה, לא ניתן להעריך בשלב מוקדם זה, את סיכויי התביעה.

(ב) ביום 30 באוקטובר 2013 הוגשה כנגד הבנק וארבעה תאגידים בנקאיים אחרים (להלן: "הבנקים הנתבעים") תביעה, ובקשה לאשרה כתובענה ייצוגית, על ידי לקוח שנטל מהבנקים הנתבעים, במועדים שונים, הלוואות בסכומים שונים, ובסמוך למועד פרעון הגיש בקשה לקבל הלוואות בסכומים ובתנאים דומים - מבלי שיתבקש לשנות את הבטוחות שהועמדו על ידו, עבור הלוואות המקוריות.

לטענת התובע, למרות שההלוואות החדשות שהועמדו לו, חלף הלוואות המקוריות, מהוות: "הלוואות שחודשו" כהגדרתן בתוספת הראשונה ל"כללי הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות), התשס"ח - 2008" (להלן: "כללי הבנקאות"), חשבונו חויב על ידי הבנקים הנתבעים כ"עמלת טיפול באשראי ובטחונות" בגין הלוואות החדשות, בניגוד ל"כללי הבנקאות", האוסרים גביית עמלות אלו בעת "חידוש הלוואה", שאינו כרוך בשינוי בטחונות.

סכום העמלות העודפות שגבו לכאורה כלל הבנקים הנתבעים, מוערך על ידי התובע בכ- 2 מיליארד ש"ח, ומזה מסתכם חלקו של הבנק בכ- 195 מיליון ש"ח.

הנהלת הבנק סבורה כי הבנק פעל כשורה, בהתאם להוראות החוק, לרבות "כללי הבנקאות", ובהתאם למערכת ההסכמים שנחתמה בין הבנק לתובע.

עם זאת, לאור פרק הזמן הקצר שחלף ממועד הגשת התביעה, לא ניתן להעריך בשלב מוקדם זה, את סיכויי התביעה.

(ג) ביום 5 בינואר 2014 הוגשה כנגד הבנק תביעה ובקשה לאשרה כתובענה ייצוגית על ידי אחד מלקוחותיו עקב נזקים שנגרמו לו, לטענתו, בשל סכומי ריבית "עודפים" שנזקפו לחובתו בגין אשראים שנוהלו בחשבון העובר ושב שלו.

לטענת הלקוח, בשנים האחרונות העלה הבנק מספר פעמים את שיעורי ריבית החובה בחשבונו, עוד לפני שפג תוקף מסגרת האשראי בחשבון ומבלי שחלה הרעה במצבו העסקי. לדעת הלקוח, מתכונת פעולה זו סותרת את מערכת ההסכמים שנחתמה בינו לבין הבנק ועומדת בניגוד לפסיקות משפטיות מחייבות ולהוראות בנק ישראל.

ג. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

(7) (המשך):

(ג) (המשך):

לפיכך, מבקש הלקוח להשיב לו את חיובי הריבית "העודפים", בגין התקופות שמיום העלאת הריבית ועד למועד פקיעת תוקף מסגרת האשראי. סכום הנזק האישי שנגרם לכאורה ללקוח, מוערך על ידו בכ-400 ש"ח, והסכום הכולל הנקוב בבקשה לתביעה ייצוגית, המייצג לטענת התובע את העלות העודפת שנגרמה לכלל לקוחות הבנק, בנושא זה, מסתכם להערכתו בכ-139 מיליון ש"ח, בתוספת ריבית והפרשי הצמדה. הנהלת הבנק סבורה כי הבנק פעל כשורה בהתאם להוראות החוק, לרבות "כללי הבנקאות", ובהתאם למערכת ההסכמים המחייבת שנחתמה בין הבנק ללקוח.

עם זאת, לאור פרק הזמן הקצר שחל ממועד הגשת התביעה, לא ניתן להעריך בשלב מוקדם זה, את סיכויי התביעה.

(8) מערכות המיחשוב המרכזיות של הבנק מבוססות על מערכות המחשב של חברת האם, המתפעלת ומתחזקת אותן. שירותי המיחשוב והתפעול המסופקים לבנק על ידי החברה האם מעוגנים בהסכמים על בסיס כלכלי.

הסכמים אלו מפרטים את היקף איכות וזמינות שירותי המחשב המסופקים לבנק ומבטיחים את רציפותם, הן בתנאי ההתקשרות הנוכחית והן בתקופת המעבר - אם ירצה אחד מן הצדדים להפסיק את ההתקשרות הקיימת (לפרטים נוספים באשר לסכומים שולמו על ידי הבנק לחברה האם בגין התקשרות זו - ראה ביאור 20 לעיל).

(9) מתן פטור והתחייבות לשיפוי דירקטורים ונושאי משרה:

הבנק התחייב לפטור מראש דירקטורים ונושאי משרה בבנק וכן דירקטורים ונושאי משרה אחרים בחברות בנות מסוימות (כהגדרתם בהחלטה), מאחריות בשל נזק שייגרם לבנק (ולאותן חברות בנות) עקב הפרת חובת זהירות מצד הדירקטור או נושא המשרה.

בנוסף, התחייב הבנק לשפוט דירקטורים ונושאי משרה, בשל התחייבות כספית אפשרית שתוטל עליהם, ובגין הוצאות התדיינות סבירות בגין סוגי אירועים מסויימים המפורטים בהצגת ההחלטה. הפטור מאחריות וההתחייבות למתן השיפוי, כאמור - כפופים לעקרונות ולהתניות הבאים:

א. הפטור מאחריות וההתחייבות למתן השיפוי יחולו רק על הדירקטורים ונושאי המשרה בבנק ובאותן חברות בנות, שניהן משנת 2002 ואילך.

ב. הפטור מאחריות וההתחייבות למתן שיפוי לא יחולו בשל אירועים הכרוכים בפעולות או מחדלים, כדלקמן:

- הפרת חובת אמונים.

- הפרת חובת זהירות שנעשתה בכוונה ובפזיזות (למעט אם נעשתה ברשלנות בלבד).

- פעולה שנעשתה מתוך כוונה להפיק רווח אישי שלא כדין.

- קנס או כופר שהוטל על נושא המשרה.

ג. הסכום המירבי של השיפויים שיינתנו לכל נושאי המשרה והדירקטורים בבנק לא יעלה על 10% מההון העצמי של הבנק, ובתנאי שמימוש השיפוי לא יפגע ביחס ההון המזערי הנדרש על פי הוראות הניהול הבנקאי התקין ולא יגרום לחריגה ממגבלות השיפוי הקבוצתיות שנקבעו בחברה האם.

(10) בתאריך 13 באפריל 2010 הודיע הבנק על החלטתו לממש את אופציית המכר (שניתנה לו במסגרת ההסכם למכירת פעילות ניהול קופות הגמל שנחתם בשנת 2007) - ומכר לקבוצת הרוכשים את יתרת החזקותיו (בשיעור של 49%) בחברה לניהול קופות גמל, על פי מנגנון המכירה שנקבע בהסכמים שנחתמו בעבר בין הצדדים (להלן: "מערכת ההסכמים"). במסגרת תהליך שניהלו הצדדים ליישום הודעת המימוש - התגלעה מחלוקת בין הבנק לקבוצת הרוכשים באשר לפרשנות הראייה של סעיפים מסויימים הנוגעים לחישוב תמורת המכירה - שהיקפה הכספי הוערך בכ-14-16 מיליון ש"ח.

ג. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

(10) (המשך):

על פי מנגנון ליישוב מחלוקות שנקבע במערכת ההסכמים - מונה פוסק לכירור המחלוקת. ביום 6 בפברואר 2012 נמסרה לצדדים החלטת הפוסק, על פיה זכאי הבנק לקבל מ"קבוצת הרוכשים" בגין הנושאים שבמחלוקת - סכום נוסף בסך של כ- 11 מיליון ש"ח.

בעקבות הפסיקה ובהתאם לכללים שנקבעו במנגנון ליישוב מחלוקות, כאמור, קיימו הצדדים, מספר פגישות בניסיון להגיע להסכמה, על בסיס העובדות שנקבעו על ידי הפוסק. במהלך הדיונים התברר כי הבנק יתקשה לממש בהסכמה את הסכום שנפסק לזכותו, כאמור, מכיוון שהנימוקים שפורטו על ידי הפוסק - לא היו חד משמעיים. לאור האמור לעיל, ובמטרה להימנע מהליכים משפטיים ממושכים ויקרים החליטו הצדדים ליישב את המחלוקת ביניהם באמצעות מתווה פשרה. ביום 31 במרס 2013 נחתם הסכם בין הצדדים, במסגרתו הסכימה קבוצת הרוכשים להגדיל את תמורת המכירה בסך של כ- 8 מיליון ש"ח, בתמורה למיצוי טענות הבנק כלפיה בכל הסוגיות שבמחלוקת.

לאור האמור לעיל, זקף הבנק בשנת הדוח את סכום התמורה הנוספת, כאמור, כהכנסה בדוח הרווח והפסד וסיווג אותה בסעיף "הכנסות מימון שאינן מריבית".

(11) בעקבות הוראה שפרסם בנק ישראל בשנת 2009 בנושא: "מדיניות התגמול כתאגיד הבנקאי" גיבש הבנק תכנית רב שנתית לתגמול ההנהלה הבכירה של הבנק, שאושרה על ידי הדירקטוריון ביום 26.7.2011.

התכנית מיישמת את הכללים שנקבעו במסמך "מדיניות התגמול בבנק", ואת העקרונות שנקבעו בהוראת בנק ישראל בנושא זה, ובכללם: התאמת תמריצי התגמול לרווחיות הכוללת של הבנק ולמטרות ארוכות הטווח שלו, הפחתת מרכיבים המעודדים נטילת סיכונים העולים על תיאבון הסיכון של התאגיד, יצירת קשר בין תמריצי התגמול לבין הרווח המותאם לסיכון ועלות ההון, והוספת מרכיבים למנגנון התגמול המבוססים על עמידת הבנק ביעדי ניהול הסיכונים, ציות לחוקים, להוראות רגולטוריות ולנהלי הבנק.

תכנית התגמול של הבנק מיישמת עקרונות אלו באמצעות המרכיבים והמנגנונים הבאים:

• **תגמול שוטף**

זכאות ההנהלה הבכירה לתגמול שוטף תחושב מדי שנה, בהתאם לכללים הבאים, ותכלול "מנגנון דחיה", כמפורט להלן:

- יישום ההנחיה להפחתת מרכיבים המעודדים נטילת סיכונים ממנגנון התגמול, יושג באמצעות קביעת "תנאי סף מינימליים", המהווים אמת מידה לרמת הסיכון של הבנק, כגון: "יחס הלימות ההון הכולל", "יחס הון הליבה", "התשואה המותאמת לסיכון", והרווח הנקי. קבלת התגמול השוטף תותנה בעמידת הבנק בכל אחד מהפרמטרים המהווים "תנאי סף".

- התגמול השוטף יחושב על בסיס עמידה ביעדים עסקיים שוטפים, לרבות: "תשואה מותאמת לסיכון", "יחס יעילות" ו"הכנסות תפעוליות".

- התגמול השוטף יכלול גם רכיבים המבוססים על עמידה ביעדי הבנק בתחום ניהול הסיכונים וציות לחוקים. - תשלום התגמול השוטף ייפרס על פני שלוש שנים. תשלום המרכיבים שנדחו יותנה בעמידת הבנק ב"תנאי הסף" וביעדים העסקיים השוטפים שנקבעו, כאמור - גם בשנת התשלום.

- המנגנון לחישוב התגמול השוטף לא יחול על חברי ההנהלה הנושאים בתפקידי פיקוח ובקרה: מנהל הסיכונים הראשי, המבקר הפנימי והחשבונאי הראשי. התגמול השוטף לחברי הנהלה אלו ייקבע על ידי דירקטוריון הבנק, באמצעות מנגנון נפרד.

ג. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

(11) (המשך):

• תגמול ארוך טווח

התכנית כוללת גם מנגנון לתשלום "תגמול ארוך טווח", שיותנה בעמידת הבנק ביעדי רווחיות מצטברים ארוכי טווח לשנים: 2011-2013.

הבנק ערך הפרשה לכיסוי התחייבויותו לתשלום מענקי שכר על פי תכנית התגמול, וכלל אותה בדוחות הכספיים לשנת 2013.

(12) בעקבות פרסומים של ועדת באזל, ותיקון מס' 20 לחוק החברות פרסם בנק ישראל ביום 19 בנובמבר 2013 הוראת ניהול תקין חדשה בנושא: "מדיניות התגמול בתאגידים הבנקאיים". בהתאם להנחיות שנכללו בהוראה נדרשים התאגידים הבנקאיים לעדכן את מדיניות התגמול שלהם בהתאם לעקרונות ולמגבלות שנקבעו בהוראה ובכללן:

- תשלום "תגמול משתנה" יותנה בעמידה בביצועים, שהוגדרו מראש.
 - נקבע "רף עליון" לסכום התגמול המשתנה, ביחס לתגמול הקבוע.
 - נקבעו מנגנוני תגמול נפרדים ל"עובדים מרכזיים" כהגדרתם בהוראה.
 - נקבעו מנגנוני תגמול נפרדים לעובדים העוסקים בניהול סיכונים, בקרה וביקורת.
- ההנחיות שנכללו בהוראה נכנסו לתוקף ביום פרסומה (19.11.2013). עם זאת, הותר לתאגידים הבנקאיים לעדכן את מדיניות התגמול שלהם עד ליום 30.6.2014 לכל המאוחר.

ההוראה קבעה, בין היתר, כי תאגיד בנקאי החבר ב"קבוצה בנקאית" יגבש מדיניות תגמול בהתאמה למדיניות התגמול של החברה האם. לפיכך הבנק נערך, בשיתוף עם החברה האם לניכוש מדיניות תגמול עדכנית התואמת את הכללים שנקבעו בהוראה.

(13) פעילות הבנק בתחום ההלוואות לדיור לרבות תהליכי העבודה והדיווחים הנגזרים מפעילות זו, מבוססים על מערכת מידע מקומית שנרכשה על ידי הבנק בעבר מספק חיצוני. לאור תהליכי ההסדרה ושינויי החקיקה התכופים המאפיינים תחום זה בשנים האחרונות - נדרש הבנק להשקיע משאבים רבים בעדכונה ותחזוקתה של מערכת מידע זו.

לפיכך, ולאור האסטרטגיה הנוהגת בבנק בתחום המחשוב, המבוססת על הטמעת מערכות מידע מרכזיות הנמצאות בשימוש החברה האם, והפחתת השימוש במערכות מקומיות, החליטה הנהלת הבנק בשלהי שנת 2012 להיערך לביצוע פרויקט, במסגרתו יוסבו תהליכי העבודה ובסיסי הנתונים בתחום ההלוואות לדיור, ממערכת המידע המקומית, למערכת המחשב המרכזית המשמשת את החברה האם בתחום זה.

ההיערכות המעשית לביצוע הפרויקט החלה ברבעון השני של שנת 2013 ומבוצעת על ידי צוותים משותפים לבנק (בהיבטים העסקיים) ולחברה האם (בהיבטי מערכות המידע). בשלבים הראשונים של הפרויקט נותחו הפערים שבין תהליכי העבודה והמוצרים הקיימים בבנק לבין האיפיונים ותכולת מערכת המידע החדשה. בסיום שלב זה יושמו מהלכים לסגירת הפערים (לרבות עריכת שינויים מסוימים במערכת המידע), ובשלב מאוחר יותר יוסבו בסיסי הנתונים של ההלוואות הקיימות בבנק, למערכת המידע החדשה.

הפרויקט צפוי להסתיים במחצית השנייה של 2014. בתום התהליך תעמוד לרשות הבנק מערכת מידע מתקדמת המהווה חלק אינטגרלי ממערכת המחשב המרכזית ותקנה לבנק כלים נוספים שיאפשרו גמישות רבה יותר בפיתוח תחום זה בעתיד.

ד. מכשירים נגזרים

1. כללי

(א) בפעילותו השוטפת, חשוף הבנק לסיכוני שוק ובהם: סיכון בסיס, סיכון ריבית וסיכון נזילות. במסגרת ניהול סיכוני השוק ובמטרה להקטין ככל האפשר את החשיפה לסיכוני שוק, כאמור לעיל, מפעיל הבנק מגוון רחב של מכשירים נגזרים כגון:

חוזי מטבע (כולל אופציות): חוזים להחלפה בין שני מטבעות במועד עתידי על פי שער חליפין שנקבע מראש. במסגרת המכשירים הפיננסיים מסוג זה נכללות, בין היתר: עסקאות אקדמה (Forward), עסקאות החלפה פיננסיות של מטבע (Swap) ואופציות להבטחת שערי החליפין בין מטבעות בעתיד.

חוזי ריבית: עסקאות להחלפה בין תזרימי מזומנים הנובעים מריבית המחושבת על פי שיעורים קבועים, לבין ריבית המחושבת לפי שיעורים משתנים וכן חוזים להבטחת שיעורי ריבית עתידיים.

אופציות על מחירי מניות: אופציות על מדד מניות המעו"ף ומניות אחרות, בהן פועל הבנק כמתווך בלבד עבור לקוחותיו.

חוזים בגין מתכות: עסקאות להבטחת מחיריהן של מתכות בעתיד. בעסקאות אלו פועל הבנק כמתווך בלבד עבור לקוחותיו, תוך התחייבות של הלקוח לבצע עסקה הפוכה לעסקה העתידית הראשונית עד למועד מימוש העסקה הראשונית.

(ב) הפעילות במכשירים נגזרים כרוכה בחשיפה לסיכונים כדלקמן:

סיכון אשראי - מוגדר כחשיפת הבנק להפסדים צפויים, אם הצד הנגדי לחוזה, לא יעמוד בתנאי החוזה. מאחר שהסכום הנקוב של העסקה, אינו משקף בהכרח את סיכון האשראי שלה, הוגדר סיכון האשראי בהקשר למכשירים פיננסיים נגזרים, בהתבסס על עלות ההתקשרות בעסקה דומה, לו הוקמה במועד מדידת הסיכון עבור לקוח בעל מאפיינים דומים, לתקופה שנתרת עד לפקיעת המכשיר הנגזר.

הבנק קובע מסגרות ספציפיות ללקוחות הפועלים במכשירים נגזרים. חשיפת האשראי הנגרמת בגין פעילות זו מבוקרת באופן שוטף, כמקובל לגבי מסגרות אשראי אחרות. מדיניות הבנק לגבי הבטחונות הנדרשים לגבי פעילות הלקוחות במכשירים נגזרים, אינה שונה ממדיניותו לגבי הבטחונות הנדרשים בגין חשיפות אשראי אחרות.

סיכון שוק - מוגדר כחשיפת הבנק להפסד בגין תנודות בשווי ההוגן של המכשיר הנגזר בעקבות שינויים במשתני שוק כגון: שערי חליפין, שיעורי ריבית ושיעור האינפלציה.

סיכון נזילות - מוגדר כחשיפת הבנק להפסד הנובע מכך שלא ניתן יהיה לסגור חשיפה במכשיר נגזר במהירות, על ידי סליקה במזומן, או על ידי יצירת חשיפה הפוכה. סיכון זה קיים בעיקר לגבי עסקאות שהסחירות שלהן נמוכה, או שאינן נסחרות בבורסות או בשווקים מוסדיים. להערכת הנהלת הבנק, בהתחשב בחלקו בפעילות המכשירים הנגזרים במערכת הבנקאית, יכול הבנק לסגור את הפוזיציות שלו במכשירים נגזרים במהירות יחסית ולכן אין הוא חשוף לסיכון נזילות משמעותי מפעילות זו.

(ג) בנוסף לאמור לעיל, מתקשר הבנק, במסגרת פעילותו, בחוזים שבפני עצמם אינם מהווים מכשירים נגזרים, אך הם נחשבים כ"חוזים מארחים" המכילים "מכשירים נגזרים משובצים". ה"חוזים המארחים" הינם מכשירים פיננסיים המקנים לצד הנגדי לחוזה הטבה (אופציה) בתנאים מסוימים, שמאפייניהם הכלכליים אינם קשורים באופן ברור והדוק למאפיינים הכלכליים של ה"חוזים המארחים" (לדוגמא: פקדון המבטיח ללקוח את המסלול הגבוה מבין: הפרשי הצמדה למדד או לשער החליפין). בהתאם להוראות בנק ישראל, יש לראות בהטבות אלו: "מכשירים נגזרים משובצים".

ביאור 18 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ד. מכשירים נגזרים (המשך) 2. היקף הפעילות במאוחד (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2013					
סך הכל	חוזי סחורות ואחרים	חוזים בגין מניות	חוזי מטבע חוץ	חוזי ריבית	
				במטבע חוץ	שקל-מדד
(א) סכום נקוב של מכשירים נגזרים					
1. נגזרים ALM ⁽²⁾⁽¹⁾					
1,310	-	-	265	382	663
חוזי Forward					
חוזי אופציה לא סחירים ⁽⁴⁾					
-	-	-	-	-	-
• אופציות שנכתבו					
34	-	-	34	-	-
• אופציות שנקנו					
1,776	-	-	876	900	-
Swaps ⁽³⁾					
3,120	-	-	1,175	1,282	663
סה"כ נגזרים ALM					
2. נגזרים אחרים ⁽¹⁾					
6	6	-	-	-	-
חוזי Forward					
חוזי אופציה שנסחרים בכורסה:					
905	-	878	27	-	-
• אופציות שנכתבו					
905	-	878	27	-	-
• אופציות שנקנו					
חוזי אופציה אחרים:					
40	-	-	40	-	-
• אופציות שנכתבו					
40	-	-	40	-	-
• אופציות שנקנו					
1,896	6	1,756	134	-	-
סה"כ נגזרים אחרים					
100	-	-	100	-	-
3. חוזי החלפת מטבע חוץ (SPOT)					
(ב) שווי הוגן ברוטו של מכשירים נגזרים					
1. נגזרים ALM ⁽²⁾⁽¹⁾					
25	-	-	22	2	1
שווי הוגן ברוטו חיובי					
135	-	-	103	31	1
שווי הוגן ברוטו שלילי					
2. נגזרים אחרים ⁽¹⁾					
5	-	5	-	-	-
שווי הוגן ברוטו חיובי					
5	-	5	-	-	-
שווי הוגן ברוטו שלילי					
3. סך הכל					
30	-	5	22	2	1
שווי הוגן ברוטו חיובי ⁽⁵⁾					
-	-	-	-	-	-
סכומים שקוזזו במאזן					
30	-	5	22	2	1
יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים					
140	-	5	103	31	1
שווי הוגן ברוטו שלילי					
-	-	-	-	-	-
סכומים שקוזזו במאזן					
140	-	5	103	31	1
יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים⁽⁶⁾					

הערות:

1. למעט חוזי החלפות מטבע חוץ SPOT.
2. נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.
3. מזה חוזי החלפת שיעורי ריבית בסך 498 מיליוני ש"ח בהם הסכים הבנק לשלם שיעור ריבית קבוע.
4. כולל יתרת ערך נקוב של "מכשירים נגזרים משובצים" שהופרדו מ"החוזים המארחים".
5. מזה שווי הוגן ברוטו חיובי של נכסים בגין מכשירים נגזרים משובצים בסך 12 מיליון ש"ח.
6. מזה סך של 95 מיליון ש"ח, המהווה יתרת התחייבויות בגין חוזי מטבע חוץ שאינם כפופים להסדר התחשבות נטו (ליום 31.12.2013 לא היו בבנק יתרות נכסים בגין מכשירים נגזרים שאינם כפופים להסדר התחשבות, נטו).

ביאור 18 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ד. מכשירים נגזרים (המשך)

2. היקף הפעילות במאוחד (במיליוני ש"ח) (המשך)

31 בדצמבר 2012					
סך הכל	חוזי סחורות ואחרים	חוזים בגין מניות	חוזי מטבע חוץ	חוזי ריבית	
				במטבע חוץ	שקל-מדד
(א) סכום נקוב של מכשירים נגזרים					
1. נגזרים ALM ⁽²⁾⁽¹⁾					
1,232	-	-	377	-	855
חוזי Forward					
חוזי אופציה לא סחירים ⁽⁴⁾					
5	-	-	5	-	-
אופציות שנכתבו					
50	-	-	50	-	-
אופציות שנקנו					
1,938	-	-	1,236	702	-
Swaps ⁽³⁾					
3,225	-	-	1,668	702	855
סה"כ נגזרים ALM					
2. נגזרים אחרים ⁽¹⁾					
16	16	-	-	-	-
חוזי Forward					
חוזי אופציה שנסחרים בבורסה					
544	-	541	3	-	-
אופציות שנכתבו					
544	-	541	3	-	-
אופציות שנקנו					
חוזי אופציה אחרים:					
-	-	-	-	-	-
אופציות שנכתבו					
-	-	-	-	-	-
אופציות שנקנו					
1,104	16	1,082	6	-	-
סה"כ נגזרים אחרים					
101	-	-	101	-	-
3. חוזי החלפת מטבע חוץ (SPOT)					
(ב) שווי הוגן ברוטו של מכשירים נגזרים					
1. נגזרים ALM ⁽²⁾⁽¹⁾					
25	-	-	25	-	-
שווי הוגן ברוטו חיובי					
243	-	-	155	82	6
שווי הוגן ברוטו שלילי					
2. נגזרים אחרים ⁽¹⁾					
7	-	7	-	-	-
שווי הוגן ברוטו חיובי					
7	-	7	-	-	-
שווי הוגן ברוטו שלילי					
3. סך הכל					
32	-	7	25	-	-
שווי הוגן ברוטו חיובי ⁽⁵⁾					
-	-	-	-	-	-
סכומים שקוזזו במאזן					
32	-	7	25	-	-
יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים					
250	-	7	155	82	6
שווי הוגן ברוטו שלילי					
-	-	-	-	-	-
סכומים שקוזזו במאזן					
250	-	7	155	82	6
יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים⁽⁶⁾					

הערות:

- למעט חוזי החלפות מטבע חוץ SPOT.
- נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.
- מזה חוזי החלפת שיעורי ריבית בסך של 604 מיליון ש"ח בהם הסכים הבנק לשלם שיעור ריבית קבוע.
- כולל יתרת ערך נקוב של "מכשירים נגזרים משובצים" שהופרדו מ"החוזים המארחים".
- מזה שווי הוגן ברוטו חיובי של נכסים בגין מכשירים נגזרים משובצים בסך 9 מיליון ש"ח ושווי הוגן ברוטו שלילי של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים משובצים בסך 1 מיליון ש"ח.
- מזה סך של 144 מיליון ש"ח, המהווה יתרת התחייבויות בגין חוזי מטבע חוץ שאינם כפופים להסדר התחשבות נטו (ליום 31.12.2012 - לא היו בבנק יתרות נכסים בגין מכשירים נגזרים שאינם כפופים להסדר התחשבות, נטו).

ביאור 18 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ד. מכשירים נגזרים (המשך)

3. סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים לפי צד נגדי לחוזה, במיוחד (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2013

סה"כ	אחרים	ממשלות ובנקים מרכזיים	בנקים	בורסות	
30	18	-	10	2	יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:
(6)	(2)	-	(3)	(1)	- הפחתת סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים
-	-	-	-	-	- הפחתת סיכון אשראי בגין בטחון במזומן שנתקבל
24	16	-	7	1	נכסים בגין מכשירים נגזרים, נטו
80	64	-	16	-	סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים ⁽¹⁾
104	80	-	23	1	סך סיכון האשראי בגין מכשירים נגזרים
140	102	-	35	3	יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:
(6)	(2)	-	(3)	(1)	- מכשירים פיננסיים
(32)	-	-	(32)	-	- בטחון במזומן ששוועבד
102	100	-	-	2	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים, נטו

31 בדצמבר 2012

סה"כ	אחרים	ממשלות ובנקים מרכזיים	בנקים	בורסות	
32	19	-	10	3	יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:
(8)	(3)	-	(4)	(1)	- הפחתת סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים
-	-	-	-	-	- הפחתת סיכון אשראי בגין בטחון במזומן שנתקבל
24	16	-	6	2	נכסים בגין מכשירים נגזרים, נטו
143	121	-	22	-	סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים ⁽¹⁾
167	137	-	28	2	סך סיכון האשראי בגין מכשירים נגזרים
250	155	-	90	5	יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:
(8)	(3)	-	(4)	(1)	- מכשירים פיננסיים
-	-	-	-	-	- בטחון במזומן ששוועבד
242	152	-	86	4	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים, נטו

(1) ההפרש, אם הוא חיובי, בין הסכומים בגין מכשירים נגזרים שנכללו בחבות הלווה, כפי שחושבו לצורך מגבלות חבות של לווה, לפני הפחתת סיכון האשראי, לבין היתרה המאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים.

ביאור 18 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ד. מכשירים נגזרים (המשך)

4. פירוט מועדי פרעון - סכומים נקובים במאוחד (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2013					
סה"כ	מעל 5 שנים	מעל שנה ועד 5 שנים	מעל 3 חודשים ועד שנה	עד 3 חודשים	
					חוזי ריבית:
663	-	-	-	663	שקל-מדד
1,282	174	229	507	372	אחר
1,409	217	24	267	901	חוזי מטבע חוץ
1,756	-	1	-	1,755	חוזים בגין מניות
6	-	-	-	6	חוזי סחורות ואחרים
5,116	391	254	774	3,697	סה"כ
4,430	817	336	904	2,373	31 בדצמבר 2012

ביאור 19 - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

א. שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

הביאור כולל מידע בדבר הערכת השווי הוגן של מכשירים פיננסיים.

לרוב המכשירים הפיננסיים בבנק לא ניתן לצטט "מחיר שוק" מכיוון שלא קיים שוק פעיל בו הם נסחרים. לפיכך, השווי הוגן נאמד באמצעות מודלים מקובלים לתמחור, כגון ערך נוכחי של תזרים מזומן עתידי, המהווה בריבית ניכיון בשיעור המשקף את רמת הסיכון הגלומה במכשיר הפיננסי, לפי הערכת ההנהלה.

חישובי השווי הוגן המבוססים על הערכת תזרים המזומן העתידי וקביעת שיעור ריבית הניכיון, מהווים אומדן סובייקטיבי. לכן, עבור רוב המכשירים הפיננסיים, הערכת השווי הוגן המצורפת אינה מהווה בהכרח אינדיקציה לשווי מימושו של המכשיר הפיננסי ביום הדיווח. הערכת השווי הוגן נערכה לפי שיעורי הריבית התקפים למועד הדיווח ואינה לוקחת בחשבון את התנודתיות של שיעורי הריבית. תחת הנחת שיעורי ריבית אחרים יתקבלו ערכי שווי הוגן שיכול שיהיו שונים באופן מהותי. בעיקר הדברים אמורים לגבי המכשירים הפיננסיים בריבית קבועה או שאינם נושאים ריבית.

בנוסף, בקביעת ערכי השווי הוגן לא הובאו בחשבון העמלות שיתקבלו או ישולמו אגב הפעילות העסקית וכן אינם כוללים את השפעת המס. יותר מכך, הפער בין היתרה במאזן לבין יתרות השווי הוגן יתכן ולא ימומש מכיוון שברוב המקרים הבנק עשוי להחזיק את המכשיר הפיננסי עד לפרעון.

בשל כל אלו יש להדגיש כי אין בנתונים הכלולים בביאור זה כדי להצביע על שווי הבנק. כמו כן, בשל הקשת הרחבה של טכניקות הערכה והאומדנים האפשריים ליישום במהלך ביצוע הערכת השווי הוגן, יש להיזהר בעת עריכת השוואות ערכי שווי הוגן בין בנקים שונים.

ב. השיטות וההנחות העיקריות לצורך אומדן השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים

(1) מכשירים פיננסיים סחירים: ניירות ערך וכתבי התחייבויות נדחים - השווי ההוגן נקבע לפי שווי שוק.

(2) מכשירים פיננסיים שאינם סחירים (למעט מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים):

השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים שאינם סחירים בריבית קבועה נקבע, בדרך כלל, באמצעות היוון תזרים מזומנים עתידי לפי שיעורי ריבית שבהם ביצע הבנק או היה מבצע, עסקאות דומות במועד הדיווח, כמפורט להלן: **אשראי לציבור** - השווי ההוגן של יתרת האשראי לציבור נאמד לפי שיטת הערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים מנוכים בשיעור ניכיון מתאים. הערך הנוכחי נמדד עבור תזרים התקבולים העתידי (קרן וריבית) לכל הלואה בנפרד בשיעור ריבית המשקף את רמת הסיכון הגלומה באשראי. קביעת רמת הסיכון, כאמור, נגזרת ממודל דירוג לווים המשמש את הבנק ובוחן את רמת הסיכון של הלקוח בהתבסס על פרמטרים פיננסיים, ניהוליים וענפיים. בדרך כלל שיעורי הריבית ששימשו לצורך היוון תזרימי המזומנים נקבעו לפי שיעורי ריבית לפיהם נעשות בבנק עסקאות דומות במועד הדיווח.

השווי ההוגן של חובות בעייתיים חושב תוך שימוש בשיעורי ריבית ניכיון המשקפים את סיכון האשראי הגלום בהם. בכל מקרה שיעורי ניכיון אלה לא פחתו משיעור הריבית הגבוה ביותר המשמש את הבנק בעסקאותיו במועד הדיווח. תזרימי המזומנים עבור חובות בעייתיים, חושבו לאחר ניכוי הפרשות להפסדי אשראי.

תזרימי המזומנים בגין אשראי במערך המשכנתאות הניתן לפרעון מוקדם, ללא תשלום עמלת פרעון מוקדם - הוערכו על פי תחזית לפרעון מוקדם של אשראים אלו המבוססת על מודל כלכלי. היוון תזרים המזומנים, כאמור, על פי מועדי הפרעון הצפויים, במקום על פי מועדי הפרעון החוזיים של אותם אשראים, הקטין את השווי ההוגן של אותם אשראים בכ- 12 מיליון ש"ח.

פקדונות וכתבי התחייבות נדחים - השווי ההוגן של יתרת פקדונות וכתבי התחייבות נאמד בשיטת היוון תזרימי מזומנים עתידיים לפי שיעור הריבית בו מגייס הבנק פקדונות דומים או כתבי התחייבות דומים לתאריך המאזן, בהתבסס על פרמטרים, כגון: תקופת הפקדון, סוג ההצמדה וגודל הפקדון. בחישוב השווי ההוגן של פקדונות הצמודים למדד או לשקל לפי ברירה, נלקחו בחשבון גם השינויים האפשריים בשווי ההוגן של הפקדון בהתחשב בערך הזמן של הברירה ובשינויים הצפויים במדד המחירים עד למועד הפרעון של הפקדונות.

פקדונות הציבור כוללים "תכניות חסכון", המהווים פקדונות לתקופת פרעון ארוכה יחסית. על פי הנסיון שנצבר בבנק - חלק מהמפקידים נוהג לפרוע את הפקדונות קודם לתאריך הפרעון החוזי שלהם תמורת שוויים החוזי בניכוי "קנס פרעון מוקדם". תזרימי המזומנים הצפויים בגין תכניות החסכון הוצגו בהתבסס על נתונים סטטיסטיים הכוללים תחזיות לפרעונות מוקדמים של אותן תכניות.

היוון תזרימי המזומנים, על פי התחזית לפרעונות מוקדמים של תוכניות חיסכון, הקטין את השווי ההוגן של אותן תוכניות חיסכון בכ- 30 מיליון ש"ח.

(3) מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים

מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים בהם היתרה מייצגת סיכון אשראי וכן התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות - השווי ההוגן הוערך בהתאם לעמלות בעסקאות דומות במועד הדיווח תוך התאמה ליתרת תקופת העסקה ולאיכות האשראי של הצד הנגדי.

הערכת השווי ההוגן של "התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שאושר ועדיין לא ניתן" כללה התייחסות להפרש בין הריבית שנקבעה בהסכם לבין הריבית בעסקאות דומות במועד הדיווח.

מכשירים נגזרים - מכשירים נגזרים שיש להם שוק פעיל הוערכו לפי שווי שוק. מכשירים נגזרים שאינם נסחרים בשוק פעיל, הוערכו לפי מודלים המשמשים את הבנק בפעילותו השוטפת, הלוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי, לרבות סיכון האשראי של צד נגדי (CVA). סיכון האשראי של צד נגדי מבוסס על מרווחי האשראי של חוזי CDS סחירים של הצד הנגדי לעסקה (במידה וקיימים כאלה), או על מרווחים המבוססים על דירוג האשראי של הלקוח.

ביאור 19 - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

ג. ההרכב במאחד

31 בדצמבר 2013					
שווי הוגן				יתרה	
סך הכל	רמה 3 ⁽³⁾	רמה 2 ⁽²⁾	רמה 1 ⁽¹⁾	במאזן	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
נכסים פיננסיים					
3,778	1,376	-	2,402	3,757	מזומנים ופקדונות בבנקים
6,172	8	196	5,968	6,154	ניירות ערך ⁽⁴⁾
18,030	17,844	6	180	17,792	אשראי לציבור, נטו
24	4	15	5	24	נכסים בגין מכשירים נגזרים
2	2	-	-	2	הלוואה לחברה כלולה
66	62	4	-	66	נכסים פיננסיים אחרים
28,072	19,296	221	8,555	27,795 ⁽⁵⁾	סך הכל נכסים פיננסיים
התחייבויות פיננסיות					
24,171	8,115	16,056	-	23,964	פקדונות הציבור
486	223	263	-	487	פקדונות מבנקים
174	35	139	-	168	פקדונות הממשלה
898	750	38	110	823	כתבי התחייבות נדחים
140	96	39	5	140	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
558	558	-	-	558	התחייבויות פיננסיות אחרות
26,427	9,777	16,535	115	26,140 ⁽⁵⁾	סך כל התחייבויות פיננסיות
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים					
14	14	-	-	14	עסקות בהן היתרה מייצגת סיכון אשראי:

הערות:

- (1) הנתונים מבוססים על מחירי שוק שצוטטו ב"שוק פעיל".
- (2) הנתונים מבוססים על מידע נצפה משמעותי אחר.
- (3) הנתונים מבוססים על מידע לא נצפה משמעותי.
- (4) לפירוט נוסף לגבי היתרות במאזן ונתוני השווי ההוגן- ראה ביאור 3.
- (5) מזה נכסים בסך 8,736 מיליון ש"ח והתחייבויות בסך 5,251 מיליון ש"ח שיתרתם במאזן זהה או מהווה קירוב לשווי ההוגן.

ביאור 19 - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

ג. ההרכב במאוחד (המשך)

31 בדצמבר 2012				
סך הכל	שווי הוגן			יתרה במאזן
	רמה 3 ⁽³⁾	רמה 2 ⁽²⁾	רמה 1 ⁽¹⁾	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
נכסים פיננסיים				
3,697	1,268	-	2,429	3,672
מזומנים ופקדונות בבנקים				
5,501	⁽⁶⁾ 8	⁽⁶⁾ 221	5,272	5,486
ניירות ערך ⁽⁴⁾				
16,814	16,630	5	179	16,629
אשראי לציבור, נטו				
27	6	14	7	27
נכסים בגין מכשירים נגזרים				
2	2	-	-	2
הלוואה לחברה כלולה				
77	69	8	-	77
נכסים פיננסיים אחרים				
26,118	17,983	248	7,887	25,893
-	-	-	-	-
השפעת הסכמי קיזוז ⁽⁶⁾				
26,118	17,983	248	7,887	⁽⁵⁾ 25,893
סך הכל נכסים פיננסיים				
התחייבויות פיננסיות				
22,425	7,767	14,658	-	22,254
פקדונות הציבור				
137	-	137	-	137
פקדונות מבנקים				
176	42	134	-	167
פקדונות הממשלה				
996	763	13	220	923
כתבי התחייבות נדחים				
250	150	93	7	250
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים				
560	560	-	-	560
התחייבויות פיננסיות אחרות				
24,544	9,282	15,035	227	24,291
-	-	-	-	-
השפעת הסכמי קיזוז ⁽⁶⁾				
24,544	9,282	15,035	227	⁽⁵⁾ 24,291
סך כל התחייבויות פיננסיות				
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים				
13	13	-	-	13
עסקות בהן היתרה מייצגת סיכון אשראי:				

הערות:

1. הנתונים מבוססים על מחירי שוק שצוטטו ב"שוק פעיל".
2. הנתונים מבוססים על מידע נצפה משמעותי אחר.
3. הנתונים מבוססים על מידע לא נצפה משמעותי.
4. לפירוט נוסף לגבי היתרות במאזן ונתוני השווי ההוגן- ראה ביאור 3.
5. מזה נכסים בסך 6,158 מיליון ש"ח והתחייבויות בסך 4,122 מיליון ש"ח שיתרתם במאזן זהה או מהווה קירוב לשווי ההוגן.
6. סווג מחדש.

ביאור 19 - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

ד. מכשירים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה

31 בדצמבר 2013

מידות שווי הוגן המתבססות על					
יתרה מאזנית	השפעות הסכמי קיזוז	נתונים לא נצפים (רמה 3)	נתונים נצפים אחרים (רמה 2)	מחירים	
				מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
נכסים					
257	-	-	-	257	מזומנים ופקדונות בבנקים
					ניירות ערך זמינים למכירה
4,954	-	-	50	4,904	• אגרות חוב - ממשלתיות
869	-	-	128	741	- אחרות
					ניירות ערך למסחר
8	-	-	4	4	• אגרות חוב - ממשלתיות
14	-	-	11	3	- אחרות
5,845	-	-	193	5,652	סך הכל ניירות ערך
180	-	-	-	180	אשראי לציבור - בגין השאלת ניירות ערך
6	-	-	6	-	- בגין נגזרים משוכבים
186	-	-	6	180	סה"כ אשראי לציבור
4	-	-	4	-	נכסים פיננסיים אחרים
					נכסים בגין מכשירים נגזרים:
					• חוזי ריבית:
1	-	1	-	-	- שקל מדד
2	-	-	2	-	- במטבע חוץ
16	-	3	13	-	• חוזי מטבע חוץ
5	-	-	-	5	• חוזים בגין מניות
24	-	4	15	5	סה"כ נכסים בגין מכשירים נגזרים
6,316	-	4	218	6,094	סך הכל נכסים
התחייבויות					
					התחייבויות בגין מכשירים נגזרים:
					• חוזי ריבית:
1	-	1	-	-	- שקל מדד
31	-	-	31	-	- במטבע חוץ
103	-	95	8	-	• חוזי מטבע חוץ
5	-	-	-	5	• חוזים בגין מניות
140	-	96	39	5	סה"כ התחייבויות בגין מכשירים נגזרים

ביאור 19 - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

ד. מכשירים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה (המשך)

31 בדצמבר 2012					
מדידות שווי הוגן המתבססות על					
יתרה מאזנית	השפעות הסכמי קיזוז	נתונים לא נצפים (רמה 3)	נתונים נצפים אחרים (רמה 2)	מחירים	
				מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
נכסים					
1	-	-	-	1	מזומנים ופקדונות בבנקים
					ניירות ערך זמינים למכירה
4,057	-	-	-	4,057	• אגרות חוב - ממשלתיות
1,084	-	-	193	891	- אחרות
					ניירות ערך למסחר
14	-	-	4	10	• אגרות חוב - ממשלתיות
20	-	-	20	-	- אחרות
5,175	-	-	217	4,958	סך הכל ניירות ערך
179	-	-	-	179	אשראי לציבור - בגין השאלת ניירות ערך
5	-	-	5	-	- בגין נגזרים משוכצים
184	-	-	5	179	סה"כ אשראי לציבור
8	-	-	8	-	נכסים פיננסיים אחרים
					נכסים בגין מכשירים נגזרים:
-	-	-	-	-	• חוזי ריבית - שקל מדד
20	-	6	14	-	• חוזי מטבע חוץ
7	-	-	-	7	• חוזים בגין מניות
27	-	6	14	7	סה"כ נכסים בגין מכשירים נגזרים
5,395	-	6	244	5,145	סך הכל נכסים
התחייבויות					
					התחייבויות בגין מכשירים נגזרים:
					• חוזי ריבית:
6	-	6	-	-	- שקל מדד
82	-	-	82	-	- במטבע חוץ
155	-	144	11	-	• חוזי מטבע חוץ
7	-	-	-	7	• חוזים בגין מניות
250	-	150	93	7	סה"כ התחייבויות בגין מכשירים נגזרים

* סווג מחדש - ראה ביאור 1 ב(6).

ביאור 19 - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

ה. שינויים במכשירים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה שנכללו ברמה 3

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2013

רווחים (הפסדים) ⁽³⁾⁽¹⁾	שווי הוגן		רווחים (הפסדים) שמומשו וטרם מומשו		שווי הוגן לתחילת השנה
	שטרם מומשו	לסוף השנה	סילוקים	מומשו	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
התחייבויות, נטו, בגין מכשירים נגזרים:					
1	-	4	2	(6)	• חוזי ריבית
(49)	(92)	87	(41)	(138)	• חוזי מטבע חוץ
(48)	(92)	91	(39)	(144)	סך הכל

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2012⁽²⁾

רווחים (הפסדים) ⁽³⁾⁽¹⁾	שווי הוגן		הפסדים שמומשו וטרם מומשו		שווי הוגן לתחילת השנה
	שטרם מומשו	לסוף השנה	סילוקים	מומשו	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
התחייבויות, נטו, בגין מכשירים נגזרים:					
(7)	(6)	5	(7)	(4)	• חוזי ריבית
(16)	(144)	1	(16)	(129)	• חוזי מטבע חוץ
(23)	(150)	6	(23)	(133)	סך הכל

(1) בגין מכשירים המוחזקים לסוף התקופה.
 (2) הביאור אינו כולל מידע לגבי השינויים התקופתיים ביתרות של מכשירים נגזרים מסוימים ששוויים הוגן ליום 31.12.2012 הסתכם ב- 6 מיליון ש"ח, בהיעדר נתונים זמינים.
 (3) נכלל בדוח רווח והפסד בסעיף הכנסות מימון שאינו מריבית.

ו. פריטים הנמדדים בשווי הוגן שאינו על בסיס חוזר ונשנה

31 בדצמבר 2013

רווח (הפסד)	סך הכל	מדידות השווי הוגן המתבססות על			
		"רמה 1"	"רמה 2"	"רמה 3"	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
(16)	29	29	-	-	אשראי פגום שגבייתו מותנית בביטחון
-	11	8	3	-	ניירות ערך
(16)	40	37	3	-	סך הכל

31 בדצמבר 2012

רווח (הפסד)	סך הכל	מדידות השווי הוגן המתבססות על			
		"רמה 1"	"רמה 2"	"רמה 3"	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
(3)	80	80	-	-	אשראי פגום שגבייתו מותנית בביטחון
(2)	12	8	4	-	ניירות ערך
(5)	92	88	4	-	סך הכל

* הוצג מחדש.

** סווג מחדש.

ביאור 19 - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

ז. מידע נוסף בגין נתונים לא נצפים משמעותיים וטכניקות הערכה ששימשו במדידת שווי הוגן של פריטים שסווגו ל"רמה 3".

1. מידע כמותי

31 בדצמבר 2013

מידע כמותי		שווי הוגן			
ממוצע* (%)	טווח (%)	נתונים לא נצפים	טכניקת הערכה	מיליוני ש"ח	
		אמדן שווי הבטוחה	ציטוט שווי הוגן	29	<ul style="list-style-type: none"> אשראי פגום שגבייתו מותנית בבטחון התחייבויות, נטו, בגין מכשירים נגזרים:
0.9	0.1-1.8	ציפיות אינפלציה"	היוון תזרימי מזומנים	-	- חוזי ריבית - שקל מדד
0.1	0.1-0.1	ציפיות אינפלציה"	היוון תזרימי מזומנים	(92)	- חוזי מטבע חוץ
1.8	0.1-3.6	סיכון אשראי צד נגדי	מודל דירוג		

31 בדצמבר 2012

מידע כמותי		שווי הוגן			
ממוצע* (%)	טווח (%)	נתונים לא נצפים	טכניקת הערכה	מיליוני ש"ח	
		אמדן שווי הבטוחה	ציטוט שווי הוגן	80 ⁽¹⁾	<ul style="list-style-type: none"> אשראי פגום שגבייתו מותנית בבטחון התחייבויות, נטו, בגין מכשירים נגזרים:
1.5	1.0-2.4	ציפיות אינפלציה"	היוון תזרימי מזומנים	(6)	- חוזי ריבית - שקל מדד
0.3	0.3-0.3	ציפיות אינפלציה"	היוון תזרימי מזומנים	(144)	- חוזי מטבע חוץ

(1) הוצג מחדש

* ממוצע משוקלל

** עד שנה

2. מידע איכותי

• עקום "ציפיות האינפלציה" לשנה הקרובה הינו הנתון הלא נצפה המשמעותי המשמש במדידת שווי הוגן של מכשירים פיננסיים נגזרים.

עליה בתחזית האינפלציה תגרום לירידה בשווי ההוגן של התחייבות צמודה למדד בגין מכשיר פיננסי נגזר (ולעליית השווי ההוגן של נכס צמוד למדד) - ולהיפך.

• מקדם "סיכון אשראי צד נגדי" מבטא את ההסתברות לכשל אשראי של הצד הנגדי לעסקה. עליה בהסתברות לכשל מקטינה את השווי ההוגן של העסקה, ולהיפך.

ביאור 20 - בעלי עניין וצדדים קשורים

במאזן המאוחד (במיליוני ש"ח)

א. יתרות

31 בדצמבר 2013

בעלי עניין ואחרים				מחזיקי מניות			
אחרים		אנשי מפתח ניהוליים		אחרים		חברה אם	
היתרה לסוף השנה הגבוהה	היתרה לסוף השנה	היתרה לסוף השנה הגבוהה	היתרה לסוף השנה	היתרה לסוף השנה הגבוהה	היתרה לסוף השנה	היתרה לסוף השנה הגבוהה	היתרה לסוף השנה

(1) בסעיפי המאזן כלולות יתרות עם צדדים קשורים כדלקמן:

נכסים

88	88	-	-	-	-	1,562	437	פקדונות בבנקים
30	19	2	1	-	-	-	-	אשראי לציבור
-	-	-	-	-	-	-	-	הפרשה להפסדי אשראי
30	19	2	1	-	-	-	-	אשראי לציבור, נטו
28	6	-	-	-	-	9	2	נכסים אחרים
9	9	-	-	-	-	-	-	השקעות בחברות כלולות
התחייבויות								
33	33	11	10	475	475	-	-	פקדונות הציבור
-	-	-	-	-	-	14	-	פקדונות מבנקים
450	409	22	22	-	-	16	9	התחייבויות אחרות
64	64	-	-	-	-	85	85	כתבי התחייבות נידחים
-	-	-	-	-	-	1,931	1,931	מניות (כלול בהון)

(2) בהתחייבויות תלויות כלולות יתרות עם צדדים קשורים כדלקמן:

12	5	-	-	-	-	12	12	ערבויות שניתנו
-	-	1	1	-	-	-	-	מסגרות אשראי שלא נוצלו
1	-	-	-	-	-	4	-	סיכון אשראי חוץ מאזני בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים

(3) ערבויות שהתקבלו

1	1	-	-	-	-	38	19	בגין אשראי ללקוחות
-	-	-	-	-	-	7	3	כתב שיפוי שהתקבל

ביאור 20 - בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

במאזן המאוחד (במיליוני ש"ח)

א. יתרות (המשך)

31 בדצמבר 2012						
בעלי עניין ואחרים				מחזיקי מניות		
אחרים		אנשי מפתח ניהוליים		חברה אם		
היתרה הגבוהה במשך השנה	היתרה לסוף השנה	היתרה הגבוהה במשך השנה	היתרה לסוף השנה	היתרה הגבוהה במשך השנה	היתרה לסוף השנה	
(1) בסעיפי המאזן כלולות יתרות עם צדדים קשורים כדלקמן:						
נכסים						
193	5	-	-	1,010	731	פקדונות בבנקים
'36	'28	1	1	-	-	אשראי לציבור
'-	'-	-	-	-	-	הפרשה להפסדי אשראי
36	28	1	1	-	-	אשראי לציבור, נטו
24	24	-	-	5	5	נכסים אחרים
5	5	-	-	-	-	השקעות בחברות כלולות
התחייבויות						
'22	'2	8	7	-	-	פקדונות הציבור
-	-	-	-	303	6	פקדונות מבנקים
426	415	17	17	52	50	התחייבויות אחרות
-	-	-	-	84	83	כתבי התחייבות נידחים
-	-	-	-	1,889	1,889	מניות (כלול בהון)
(2) בהתחייבויות תלויות כלולות יתרות עם צדדים קשורים כדלקמן:						
15	12	-	-	1	1	ערבויות שניתנו
'1	'-	1	1	-	-	מסגרות אשראי שלא נוצלו
2	1	-	-	6	4	סיכון אשראי חוץ מאזני בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים
(3) ערבויות שהתקבלו						
1	1	-	-	51	37	בגין אשראי ללקוחות
-	-	-	-	3	3	כתב שיפוי שהתקבל

* סווג מחדש.

ביאור 20 - בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

במאזן המאוחד (במיליוני ש"ח)

ב. תמצית תוצאות עסקיות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2013

בעלי עניין ואחרים		מחזיקי מניות		
אחרים	אנשי מפתח ניהוליים	אחרים	חברה אם	
(1) הכנסות מריבית, נטו				
בגין נכסים				
-	-	-	11	- מפקדונות בכנקים
1	-	-	-	- מאשראי לציבור
1	-	-	11	סך הכל ריבית בגין נכסים
בגין התחייבויות				
-	-	(11)	-	- על פקדונות הציבור
-	-	-	(1)	- על פקדונות מבנקים
-	-	-	(5)	- על כתבי התחייבות נדחים
-	-	(11)	(6)	סך הכל ריבית על התחייבויות
1	-	(11)	5	סך הכל הכנסות ריבית, נטו
(8)	-	-	(12)	הוצאות מימון שלא מריבית
(7)	-	(11)	(7)	סה"כ הוצאות מימון, נטו
15	-	-	3	(2) הכנסות מעמלות
(18)	(23)	-	(23)	(3) הוצאות תפעוליות ואחרות* (ראה ג' להלן)
(10)	(23)	(11)	(27)	הפסד לפני מיסים
4	-	-	-	(4) חלק הבנק ברווחים של חברה כלולה לאחר מיסים
(18)	-	-	(21)	* מזה - הוצאות מחשב.

ביאור 20 - בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

במאזן המאוחד (במיליוני ש"ח)

ב. תמצית תוצאות עסקיות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך):

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2012		
בעלי עניין ואחרים ⁽¹⁾		מחזיקי מניות
אחרים	אנשי מפתח ניהוליים	חברה אם
(1) הכנסות מריבית, נטו		
בגין נכסים		
		- מפקדונות בבנקים
3	-	10
		- מאשראי לציבור
-	-	-
3	-	10
סך הכל ריבית בגין נכסים		
בגין התחייבויות		
		- על פקדונות הציבור
-	-	-
		- על פקדונות מבנקים
-	-	(1)
		- על כתבי התחייבות נדחים
-	-	(4)
		סך הכל ריבית על התחייבויות
-	-	(5)
3	-	5
		סך הכל הכנסות ריבית, נטו
(3)	-	(4)
		הוצאות מימון שלא מריבית
-	-	1
		סה"כ הכנסות מימון, נטו
14	-	2
(2) הכנסות מעמלות		
(15)	(19)	(30)
(3) הוצאות תפעוליות ואחרות* (ראה ג' להלן)		
(1)	(19)	(27)
הפסד לפני מיסים		
(15)	-	(25)
* מזה - הוצאות מחשב.		

(1) הוצג מחדש.

ביאור 20 - בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

במאזן המאוחד (במיליוני ש"ח)

ב. תמצית תוצאות עסקיות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך):

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2011		
	בעלי עניין ואחרים ⁽¹⁾	מחזיקי מניות
אחרים	אנשי מפתח ניהוליים	חברה אם
(1) הכנסות מריבית, נטו		
בגין נכסים		
7	-	72
-	-	-
7	-	72
בגין התחייבויות		
(1)	-	-
-	-	(2)
(1)	-	(2)
6	-	70
(2)	-	-
4	-	70
(2) הכנסות מעמלות		
14	-	-
(15)	(19)	(33)
רווח (הפסד) לפני מסים		
3	(19)	37
(15)	-	(25)

(1) הוצג מחדש.

ביאור 20 - בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

במאזן המאוחד (במיליוני ש"ח)

ג. בהוצאות התפעוליות והאחרות נכללו הטבות לבעלי עניין כדלקמן:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2013				
אנשי מפתח ניהוליים		החברה האם		
סך הטבות	מספר בעלי הטבה	סך הטבות	מספר בעלי הטבה	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
-	-	2	-	דמי ניהול לחברה אם
20	11	-	-	שכר לבעל עניין המועסק בבנק
3	9	-	3	שכר חברי דירקטוריון שאינם מועסקים בקבוצת הבנק

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2012				
אנשי מפתח ניהוליים		החברה האם		
סך הטבות	מספר בעלי הטבה	סך הטבות	מספר בעלי הטבה	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
-	-	2	-	דמי ניהול לחברה אם
16	10	-	-	שכר לבעל עניין המועסק בבנק
3	11	-	4	שכר חברי דירקטוריון שאינם מועסקים בקבוצת הבנק

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2011				
אנשי מפתח ניהוליים		החברה האם		
סך הטבות	מספר בעלי הטבה	סך הטבות	מספר בעלי הטבה	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
-	-	2	-	דמי ניהול לחברה אם
16	8	-	-	שכר לבעל עניין המועסק בבנק
3	14	-	2	שכר חברי דירקטוריון שאינם מועסקים בקבוצת הבנק

* מזה הטבות לעובדים לזמן קצר בסך 16 מיליון ש"ח, הטבות לאחר סיום ההעסקה בסך 2 מיליון ש"ח, והטבות לזמן אחר בסך 2 מיליון ש"ח (2012 - 12 מיליון ש"ח, 3 מיליון ש"ח ו-1 מיליון ש"ח, בהתאמה; 2011 - 14 מיליון ש"ח, 2 מיליון ש"ח, ו-0 מיליון ש"ח, בהתאמה).

ד. עסקאות עם צדדים קשורים

- עסקאות עם צדדים קשורים נעשו במהלך העסקים הרגיל ובתנאים דומים לאלה של עסקאות עם צדדים שאינם קשורים. הכנסות והוצאות המתייחסות לעסקאות אלה כלולות בסעיפים המתאימים בדוח רווח והפסד.
 - לענין ההתקשרות עם החברה האם בנושא שירותי מחשב - ראה ביאור 18 ג' (8).
 - לענין התחייבות הבנק למתן פטור מראש ולשיפוי דירקטורים ונושאי משרה בבנק - ראה ביאור 18 ג' (9).
 - ביום 11.3.2013 נחתם הסכם העסקה בין הבנק לבין המנכ"ל לתקופה קצובה שמסתיימת ביום 31.3.2017. בתום תקופה זו, יוארך הסכם העסקה לתקופה בלתי קצובה.
- בהתאם להסכם יהיה המנכ"ל זכאי עם פרישתו לתשלום פיצויי פרישה בשיעור של 200% ממשכורתו האחרונה ולמענק הסתגלות בהיקף של שש משכורות (המונתה בתקופת הבשלה בת שנתיים, ככל שכהונת המנכ"ל תסתיים ביוזמתו). בדוחות הכספיים נכללו הפרשות מתאימות לכיסוי התחייבות הבנק בגין הסכם זה.

ביאור 21 - הכנסות והוצאות ריבית

ההרכב במאוחד

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2011	2012	2013
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
א. הכנסות ריבית		
1,019	998	938
		מאשראי לציבור
54	42	15
		מפקדונות בבנק ישראל וממזומנים
32	21	19
		מפקדונות בבנקים
162	162	155
		מאגרות חוב (ראה ג' להלן)
1	1	1
		מנכסים אחרים
1,268	1,224	1,128
		סך הכל הכנסות הריבית
ב. הוצאות ריבית		
(487)	(433)	(345)
		על פקדונות הציבור
(6)	(5)	(4)
		על פקדונות הממשלה
(4)	(2)	(5)
		על פקדונות מבנקים
(54)	(55)	(52)
		על כתבי התחייבות נדחים
(551)	(495)	(406)
		סך כל הוצאות הריבית
717	729	722
		סך הכנסות ריבית, נטו
ג. פירוט הכנסות ריבית על בסיס צבירה מאגרות חוב		
-	5	12
		מוחזקות לפדיון
159	155	141
		זמינות למכירה
3	2	2
		למסחר
162	162	155
		סך הכל כלול בהכנסות ריבית

ביאור 22 - הכנסות מימון שאינן מריבית

ההרכב במאוחד

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2011	2012	2013	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
א. הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית בגין פעילויות שאינן למטרות מסחר			
			הוצאות נטו בגין מכשירים נגזרים ALM ⁽¹⁾
(58)	(23)	(23)	
10	42	64	רווחים ממכירת אגרות חוב זמינות למכירה
(7)	(17) ⁽²⁾	-	הפסדים ממכירת אגרות חוב זמינות למכירה
7	(4)	34	הפרשי שער, נטו
-	7	-	דיבידנד ממניות זמינות למכירה
-	(3) ⁽²⁾	(3)	הפסדים ממכירת מניות זמינות למכירה
-	-	8	רווח ממכירת מניות של חברות כלולות
(48)	2	80	סך הכל הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית בגין פעילויות שאינן למטרות מסחר
ב. הכנסות מימון שאינן מריבית בגין פעילויות למטרת מסחר⁽³⁾			
			רווחים שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח למסחר, נטו ⁽⁴⁾
1	5	1	
1	5	1	סך הכל הכנסות מימון שאינן מריבית בגין פעילויות למטרת מסחר ⁽⁵⁾
(47)	7	81	סך הכל הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית

* סווג מחדש.

(1) מכשירים נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.

(2) מהווה הפרשה לירידת ערך.

(3) כולל הפרשי שער שנבעו מפעילות מסחר.

(4) מזה רווחים שטרם מומשו בגין אגרות חוב למסחר שמוחזקות ליום 31.12.2012 - 3 מיליון ש"ח (31.12.2011 - 1 מיליון ש"ח).

(5) למידע נוסף לגבי הכנסות מהשקעה באגרות חוב למסחר - ראה ביאור 21.

ביאור 23 - עמלות

ההרכב:

הבנק			מאוחד			
2011	2012	2013	2011	2012	2013	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
172	170	171	172	170	171	ניהול חשבון
23	24	28	23	24	28	כרטיסי אשראי
22	20	18	22	20	18	פעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים מסוימים
6	5	5	7	7	7	עמלות הפצת מוצרים פיננסיים
-	-	-	5	-	-	ניהול, נאמנות ותפעול לגופים מוסדיים
66	70	77	66	70	77	טיפול באשראי
28	27	28	28	27	28	הפרשי המרה
10	10	10	10	10	10	פעילות סחר חוץ
1	1	-	1	1	-	הכנסות, נטו, משירות תיקי אשראי
28	27	28	28	27	28	עמלות מעסקי מימון
6	7	8	6	7	8	עמלות אחרות
362	361	373	368	363	375	סך הכל עמלות תפעוליות

* סווג מחדש.

ביאור 24 - הכנסות אחרות

ההרכב:

הבנק			מאוחד			
2011	2012	2013	2011	2012	2013	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
13	23	4	35	23	4	רווח הון ממכירת בניינים וציוד
-	2	-	-	2	-	רווחים מיעודות בגין זכויות עובדים, נטו
-	(3)	(5)	-	(3)	(5)	הפסד הון ממכירת בניינים וציוד
1	1	-	1	1	-	אחרות
14	23	(1)	36	23	(1)	סך הכל הכנסות אחרות

ביאור 25 - משכורות והוצאות נלוות

ההרכב:

הבנק			מאוחד			
2011	2012	2013	2011	2012	2013	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
301	319	340	303	319	340	משכורות
48	51	49	49	51	49	פיצויים, תגמולים, פנסיה, קרן השתלמות וחופשה
75	80	90	76	80	90	מס שגר וביטוח לאומי
34	29	36	34	29	36	הוצאות נלוות אחרות
22	-	-	22	-	-	הוצאות בגין תכנית פרישה מרצון
22	-	10	22	-	10	הוצאות נלוות בגין שנים קודמות, נטו
502	479	525	506	479	525	סך הכל משכורות והוצאות נלוות

ביאור 26 - הוצאות אחרות

ההרכב:

הבנק			מאוחד			
2011	2012	2013	2011	2012	2013	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
11	9	11	11	9	11	שיווק ופרסום
18	15	16	18	15	16	הובלות ותקשורת
47	52	52	47	52	52	שירותי מחשב
5	4	4	5	4	4	משרדיות
3	3	2	3	3	2	ביטוח
36	34	32	37	34	32	שירותים מקצועיים
3	2	3	3	2	3	הדרכה והשתלמות
3	3	3	3	3	3	שגר חברי דירקטוריון
2	2	2	2	2	2	דמי ניהול לחברת האם
2	2	2	2	2	2	עמלות
32	37	33	33	37	33	אחרות
162	163	160	164	163	160	סך הכל הוצאות אחרות

ביאור 27 - הפרשה למיסים על הרווח

א. ההרכב: (במיליוני ש"ח)

הבנק			מאוחד			
2011	2012	2013	2011	2012	2013	
						מיסים שוטפים
75	155	110	75	156	111	בגין שנת החשבון
(5)	(2)	(11)	(5)	(2)	(11)	בגין שנים קודמות ⁽¹⁾
70	153	99	70	154	100	סך הכל מיסים שוטפים
						מיסים נדחים
(4)	(53)	(14)	-	(53)	(14)	בגין שנת החשבון
8	6	14	8	6	14	בגין שנים קודמות ⁽¹⁾
(19)	(5)	(13)	(19)	(5)	(13)	בגין שינויים בשיעור המס
(15)	(52)	(13)	(11)	(52)	(13)	סך הכל מיסים נדחים
55	101	86	59	102	87	סך הכל מיסים

ב. מס תיאורטי (במיליוני ש"ח)

התאמה בין סכום המס התיאורטי שהיה חל אילו הרווח לפני מיסים היה מתחייב במס לפי שיעור המס הסטטוטורי החל על בנק בישראל, לבין הפרשה למיסים על הרווח כפי שנזקפה בדוח רווח והפסד:

הבנק			מאוחד			
2011	2012	2013	2011	2012	2013	
69	103	95	76	104	96	סכום המס על בסיס שיעור המס הסטטוטורי
2	1	1	2	1	1	מס (חסכון במס) בגין: הוצאות לא מוכרות
1	(2)	-	(2)	(2)	-	הפרש תאום פחת ורווח הון
3	4	3	3	4	3	מיסים בגין שנים קודמות ⁽¹⁾
(19)	(5)	(13)	(19)	(5)	(13)	התאמת מיסים נדחים עקב שינוי בשיעור המס
(1)	-	-	(1)	-	-	אחר
55	101	86	59	102	87	הפרשה למיסים על ההכנסה
34.48	35.53	36.22	34.48	35.53	36.22	שיעור המס הסטטוטורי (%)

(1) כולל מיסים הנובעים מיישום הסכמים שנחתמו עם רשויות המס בנושא הכרה בהוצאות בגין הפסדי אשראי של חובות בעייתיים.

ג. שומות מס

- לבנק שומות מס הנחשבות כסופיות עד וכולל שנת המס 2009.
- לחברות המאוחדות שומות מס הנחשבות כסופיות עד וכולל שנת המס 2009.

ביאור 27 - הפרשה למיסים על הרווח (המשך)

ד. מיסים על ההכנסה שהוכרו מחוץ לדוח רווח והפסד

היתרות המצטברות של מיסים שנזקפו להון⁽¹⁾:

מאוחד והבנק		
ליום 31 בדצמבר		
2012	2013	
46	(9)	מיסים שוטפים
3	1	מיסים נדחים
49	(8)	סך הכל מיסים

(1) המיסים נזקפו בגין הפער שבין שוויים ההוגן של ניירות ערך זמינים למכירה, לבין עלותם המופחתת.

ה. יתרות מיסים נדחים לקבל ועתודה למיסים נדחים (במאזן המאוחד):

מיסים נדחים לקבל						
נזקף לדוח רווח והפסד		שיעורי מס ממוצעים		יתרות		
31 בדצמבר 2012	31 בדצמבר 2013	31 בדצמבר 2012	31 בדצמבר 2013	31 בדצמבר 2012	31 בדצמבר 2013	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	%	%	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
(3)	(9)	35.90	37.71	58	67	מהפרשה לחופשה ונלוות אחרות לשכר
(2)	(8)	35.90	37.71	38	46	מתעודה לפיצויי פרישה, נטו
(1)	-	35.90	37.71	4	4	מהתאמת נכסים לא כספיים אחרים
2	(10)	35.90	37.71	116	126	מהפרשות בגין הפסדי אשראי
1	-	-	-	-	-	מהפרשי עיתוי אחרים
(3)	(27)	35.90	37.71	216	243	סך הכל מיסים נדחים

עתודה למיסים נדחים						
נזקף לדוח רווח והפסד		שיעורי מס ממוצעים		יתרות		
31 בדצמבר 2012	31 בדצמבר 2013	31 בדצמבר 2012	31 בדצמבר 2013	31 בדצמבר 2012	31 בדצמבר 2013	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	%	%	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
(48)	14	35.90	37.71	5	11	מניירות ערך
-	-	34.76	36.31	18	18	מהתאמת נכסים לא כספיים בני פחת
(1)	-	10.12	10.08	1	1	מהתאמת נכסים לא כספיים אחרים
(49)	14	28.22	33.32	24	30	סך הכל עתודה למיסים נדחים

ביאור 27 - הפרשה למיסים על הרווח (המשך)

ו. התנועה בנכסים והתחייבויות בגין מיסים נדחים מיוחסת לפריטים הבאים - במאחד (במיליוני ש"ח):

31 בדצמבר 2013						
סך-הכל	אחר	ניכויים מועברים	הטבות לעובדים	התאמת נכסים לא כספיים ⁽²⁾	ריבית וניירות ערך	הפרשה להפסדי אשראי
192	3	-	96	(18)	(5)	116
יתרה, נטו לתחילת השנה						
שינויים שנזקפו לרווח והפסד:						
13	-	-	5	(1)	3	6
- בגין השינוי בשיעור המס						
-	-	-	12	1	(17)	4
- אחר						
שינויים שנזקפו לרווח כולל אחר:						
(3)	-	-	-	-	(3)	-
- בגין השינוי בשיעור המס						
11	-	-	-	-	11	-
- אחר						
213	3	-	113	(18)	(11)	126
יתרה, נטו לסוף השנה ⁽¹⁾						
243	4	-	113	-	-	126
1. מזה - נכס מס נדחה						
(30)	(1)	-	-	(18)	(11)	-
יתרות הניתנות לקיזוז						
213	3	-	113	(18)	(11)	126
נכס מס נדחה, נטו						

31 בדצמבר 2012						
סך-הכל	אחר	ניכויים מועברים	הטבות לעובדים	התאמת נכסים לא כספיים ⁽²⁾	ריבית וניירות ערך	הפרשה להפסדי אשראי
189	2	-	91	(18)	(4)	118
יתרה, נטו, לתחילת השנה						
שינויים שנזקפו לרווח והפסד:						
5	-	-	2	-	-	3
- בגין השינוי בשיעור המס						
47	1	-	3	-	48	(5)
- אחר						
שינויים שנזקפו לרווח כולל אחר:						
(1)	-	-	-	-	(1)	-
- בגין השינוי בשיעור המס						
(48)	-	-	-	-	(48)	-
- אחר						
192	3	-	96	(18)	(5)	116
יתרה, נטו לסוף השנה ⁽¹⁾						
216	4	-	96	-	-	116
1. מזה - נכס מס נדחה						
(24)	(1)	-	-	(18)	(5)	-
יתרות הניתנות לקיזוז						
192	3	-	96	(18)	(5)	116
נכס מס נדחה, נטו						

(2) נכסים לא כספיים בני פחת.

ביאור 27 - הפרשה למיסים על הרווח (המשך)

ז. חקיקה

- בעקבות הגידול החריג שנרשם בנתוני הגירעון התקציבי של מדינת ישראל והחשש מהשלכותיו האפשריות על יציבות המשק המקומי, קיבלה הממשלה ביום 13 במאי 2013 (במסגרת הדיונים לאישור מסגרת התקציב לשנים 2014 - 2013) שורת החלטות בתחום הפיסקאלי, ובכללן:
 - העלאת שיעור מס ערך מוסף ב-1%, לשיעור של 18% (בתוקף מיום 1.6.2013).
 - העלאת שיעור המס המוטל על חברות מ-25% ל-26.5% (בתוקף מיום 1.1.2014).
 - ביום 2.6.2013 פורסם צו מס ערך מוסף, במסגרתו הועלה שיעור מס ערך מוסף מ-17% ל-18%. בעקבות העדכון בשיעור מס ערך מוסף, כאמור (כמו גם בשיעור מס השכר החל על תאגידים בנקאיים), חישב הבנק מחדש את התחייבויותיו לתשלום זכויות עובדים מסוימות. עדכון החישוב כאמור, הגדיל את הפרשות הבנק בגין התחייבויות אלו בסך של כ-3 מיליון ש"ח. מאידך, העליה בשיעור מס הרווח החל על מוסדות בנקאיים (שאף היא נכללה בצו), הגדילה את שיעור המס הסטטוטורי החל על הבנק משיעור של 35.9%, ל-36.4%.
 - בהמשך לצעדים אלו ובמסגרת הליכי החקיקה לאישור תקציב המדינה, אישרה הכנסת ביום 21.7.2013 את החוק לשינוי סדרי עדיפויות (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנים 2014 - 2013) התשע"ג - 2013, במסגרתו הועלה שיעור המס החל על חברות מ-25%, ל-26.5% (בתוקף מיום 1.1.2014). לפיכך, צפוי שיעור המס הסטטורי החל על הבנק לעלות משיעור של 36.4% כיום, ל-37.7% ביום 1 בינואר 2014.
- בעקבות העליה בשיעור מס הרווח והעדכון הצפוי בשיעור מס החברות כאמור, חישב הבנק מחדש בתקופת הדוח את הפרשות למסים נדחים, בהתאם לשיעורי המס הסטטוטוריים המעודכנים שיחולו עליו בעתיד. עדכון הפרשות למסים נדחים, כאמור, הקטין את הוצאות המס של הבנק בשנת 2013 בסך של כ-13 מיליון ש"ח.

ביאור 28 - רווח למניה (מאוחד)

מאוחד			
2011	2012	2013	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
1. רווח למניה			
1.30	1.53	1.46	מניה בת 0.1 שקלים חדשים - ערך נקוב
0.13	0.15	0.15	מניה בת 0.01 שקלים חדשים - ערך נקוב
2. כמות מניות			
ממוצע משוקלל של מספר המניות			
124,720	124,720	124,720	• מניות בנות 0.1 שקלים חדשים
1,600	1,600	1,600	• מניות בנות 0.01 שקלים חדשים

1. כללי

בבנק הוטמעה מערכת מידע ניהולית המספקת להנהלת הבנק מידע שוטף לגבי תוצאות פעולותיו של הבנק בחתך "מגזרי פעילות", כפי שהוגדרו ע"י הנהלת הבנק, כמפורט להלן:

משקי בית - כולל שירותי בנקאות הניתנים ללקוחות פרטיים שסממני פעילותם אופייניים לאלו של משקי בית, לרבות אשראי בהיקף שאינו עולה על 300 אלפי ש"ח ופקדונות בהיקף שאינו עולה על 500 אלפי ש"ח.

עסקים קטנים - כולל שירותי בנקאות הניתנים ללקוחות עסקיים (יחידים ותאגידים) של הבנק שהיקף האשראי שניתן להם אינו עולה, בדרך כלל, על 7 מיליון ש"ח.

בנקאות מסחרית - כולל שירותי בנקאות הניתנים ללקוחות עסקיים בינוניים (לקוחות שהיקף האשראי שניתן להם עולה על 7 מיליון ש"ח, ואינם נכללים במגזר הבנקאות העסקית), לרבות גופים מוסדיים.

בנקאות עסקית - כולל שירותי בנקאות הניתנים ללקוחות הגדולים של הבנק (תאגידים שהיקף האשראי שניתן להם עולה, בדרך כלל, על 40 מיליון ש"ח) וחברות ציבוריות, בעיקר בתחום מתן האשראי. בנוסף, כולל מגזר זה גם פעילות מסוימת בתחום ניהול החשיפות לסיכונים שעיקרה גיוס פקדונות מתאגידים (בעיקר גופים מוסדיים). עד ליום 31 בדצמבר 2012 נכללה פעילות זו במגזר "בנקאות פרטית".

בנקאות פרטית - כולל שירותי בנקאות הניתנים ללקוחות (פרטיים ותאגידים) בעלי עושר פיננסי בינוני וגבוה, למעט פעילות מסוימת בתחום ניהול החשיפה לסיכונים שעיקרה גיוס פקדונות מתאגידים (בעיקר גופים מוסדיים). עד ליום 31 בדצמבר 2012 נכללה הפעילות במגזר זה.

ניהול פיננסי - כולל פעילות פיננסית שאינה עם לקוחות הבנק (כגון: התוצאות מניהול תיק ניירות הערך של הבנק ופעולות עם בנקים וגופים מוסדיים אחרים).

סווג התוצאות העסקיות של הבנק למגזרי הפעילות השונים, כאמור לעיל, נערך על פי המתודולוגיה הבאה:

הכנסות ריבית - לכל מגזר פעילות נזקף "מרווח ריבית" המהווה סיכום של המרכיבים הבאים:

- ההפרש שבין הכנסות הריבית ששויכו לאותו מגזר (בפעילות אשראי), לבין עלות הריבית המחושבת לפי "מחיר מעבר".

- ההפרש שבין עלות הריבית (בפעילות פקדונות), לבין הכנסות הריבית בגין אותם פקדונות, כשהכנסות אלו מחושבות על פי "מחיר מעבר".

"מחיר המעבר" נקבע בהתבסס על מחירי ציטוט פקדונות בשוק המוסדי, והוא מהווה בקירוב את העלות השולית של גיוס פקדונות בבנק.

על פי מתודולוגיה זו, בה מותאם מחיר מעבר ספציפי לכל מוצר אשראי או פקדון, בכל אחד ממגזרי ההצמדה - מגזרי הפעילות אינם נושאים בסיכונים שוק אלא בסיכון אשראי בלבד.

רווחים או הפסדים מפעילות מימון הנובעים משינוי בתנאי השוק, נזקפים למרכז ניהול הנכסים וההתחייבויות (נ"ה), שאליו נזקפות גם ההכנסות מניהול ההון הפעיל של הבנק. רווחים או הפסדים אלו מוצגים במגזר: "ניהול פיננסי".

הוצאות בגין הפסדי אשראי - נזקפות למגזרי הפעילות השונים, בהתאם לשיוך הלקוח שבגין נרשמו ההוצאות.

הכנסות תפעוליות - עמלות והכנסות תפעוליות אחרות נזקפות למגזרי הפעילות השונים, בהתאם לשיוך הלקוח שבגינו נזקפה ההכנסה.

הוצאות תפעוליות - הוצאות ישירות הניתנות לזיהוי, נזקפו למגזר הפעילות המתאים. הוצאות עקיפות או הוצאות ישירות שאינן ניתנות לשיוך מדויק - סווגו למגזרי הפעילות השונים, בהתבסס על אומדנים והערכות שנערכו ביחידות הבנק השונות.

תשואה להון - הקצאת ההון לצורך חישוב התשואה להון בכל אחד ממגזרי הפעילות, מבוססת על נכסי הסיכון הממוצעים בכל מגזר.

ביאור 29 - מידע כספי לפי מגזרי פעילות (המשך)

2. ההרכב (במיליוני ש"ח)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2013						
סה"כ מאוחד	ניהול פיננסי	בנקאות פרטית	בנקאות עסקית	בנקאות מסחרית	עסקים קטנים	משקי בית
הכנסות מריבית, נטו						
722	121	(110)	107	74	356	174
-	(112)	147	2	(16)	(42)	21
722	9	37	109	58	314	195
81	72	1	7	(1)	1	1
803	81	38	116	57	315	196
374	(1)	34	33	23	166	119
1,177	80	72	149	80	481	315
75	-	-	39	18	21	(3)
774	27	66	61	48	294	278
63	2	5	5	4	24	23
265	51	1	44	10	142	17
87	17	(1)	16	3	48	4
178	34	2	28	7	94	13
4	4	-	-	-	-	-
182	38	2	28	7	94	13
9.7	*	*	4.7	3.0	18.9	3.5
27,076	9,725	121	4,367	2,084	5,747	5,032
6	6	-	-	-	-	-
22,575	2,435	7,444	4,482	1,253	3,320	6,341
17,404	1,433	199	5,495	2,153	4,602	3,522
12,840	-	3,676	6,972	868	292	1,032
מרכיבי הכנסות הריבית:						
		3	101	53	288	142
		34	8	5	26	53
		37	109	58	314	195

* לא רלבנטי

ביאור 29 - מידע כספי לפי מגזרי פעילות (המשך)

2. ההרכב (במיליוני ש"ח) (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2012'						
סה"כ מאוחד	ניהול פיננסי	בנקאות פרטית	בנקאות עסקית	בנקאות מסחרית	עסקים קטנים	משקי בית
הכנסות מריבית, נטו						
729	160	(142)	112	76	366	157
-	(154)	188	1	(21)	(60)	46
729	6	46	113	55	306	203
7	(6)	1	11	-	-	1
736	-	47	124	55	306	204
386	20	32	31	21	160	122
1,122	20	79	155	76	466	326
35	-	-	23	14	15	(17)
730	24	62	64	46	282	252
64	2	6	6	4	25	21
293	(6)	11	62	12	144	70
102	(5)	4	21	4	51	27
191	(1)	7	41	8	93	43
10.8	"	"	6.6	4.0	20.4	13.4
25,680	9,409	136	4,628	1,842	5,250	4,415
5	5	-	-	-	-	-
23,962	2,301	7,169	4,264	1,148	2,949	6,131
17,310	1,478	227	6,047	1,980	4,431	3,147
12,033	-	3,553	6,669	641	296	874
מרכיבי הכנסות הריבית:						
		4	105	48	274	140
		42	8	7	32	63
		46	113	55	306	203

* סווג מחדש - ראה ביאור 1 ב'6).

** לא רלבנטי

ביאור 29 - מידע כספי לפי מגזרי פעילות (המשך)

2. ההרכב (במיליוני ש"ח) (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2011*						
סה"כ מאוחד	ניהול פיננסי	בנקאות פרטית	בנקאות עסקית	בנקאות מסחרית	עסקים קטנים	משקי בית
הכנסות ריבית, נטו						
717	180	(130)	105	90	312	160
-	(157)	179	(2)	(30)	(47)	57
717	23	49	103	60	265	217
(47)	(55)	-	6	-	1	1
670	(32)	49	109	60	266	218
404	35	41	36	18	141	133
1,074	3	90	145	78	407	351
36	-	(1)	(3)	3	27	10
753	24	77	68	48	282	254
64	2	-	5	4	28	25
221	(23)	14	75	23	70	62
59	(11)	4	24	6	20	16
162	(12)	10	51	17	50	46
9.6	"	"	8.4	8.7	11.5	16.2
23,723	8,304	105	4,570	1,940	4,773	4,031
-	-	-	-	-	-	-
22,047	2,011	6,463	4,355	1,026	2,292	5,900
17,146	1,359	255	6,233	1,968	4,435	2,896
12,727	-	3,517	7,337	613	329	931
2,142	-	2,055	1	32	9	45
מרכיבי הכנסות הריבית:						
		4	94	53	237	150
		45	9	7	28	67
		49	103	60	265	217

* סווג מחדש - ראה ביאור 1 ב'6).

** לא רלוונטי

ביאור 30 - רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר

השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר, לפני השפעת המס, ואחריו:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2013		
לפני מס	השפעת המס	אחרי מס
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן:		
36	(16)	20
- רווחים, נטו, שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן		
(64)	24	(40)
- רווחים שסווגו מחדש לדוח רווח והפסד ⁽¹⁾		
(28)	8	(20)
סך הכל השינוי, נטו		

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2012		
לפני מס	השפעת המס	אחרי מס
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן:		
158	(58)	100
- רווחים, נטו, שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן		
(25)	9	(16)
- רווחים שסווגו מחדש לדוח רווח והפסד ⁽¹⁾		
133	(49)	84
סך הכל השינוי, נטו		

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2011		
לפני מס	השפעת המס	אחרי מס
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן:		
(31)	10	(21)
- הפסדים, נטו, שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן		
(3)	1	(2)
- רווחים שסווגו מחדש לדוח רווח והפסד ⁽¹⁾		
(34)	11	(23)
סך הכל השינוי, נטו		

(1) הסכומים לפני השפעת המס כלולים בדוחות הכספיים בסעיף "הכנסות מימון שאינן מריבית" (לפרטים - ראה ביאור 22).

ביאור 31 - תמצית דוחות כספיים בערכים היסטוריים - לצרכי מס (הבנק בלבד)

א. מאזן

2012 בדצמבר 31	2013 בדצמבר 31	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
		נכסים
3,672	3,757	מזומנים ופקדונות בבנקים
5,475	6,149	ניירות ערך
16,966	18,157	אשראי לציבור, ברוטו
(337)	(365)	הפרשה להפסדי אשראי
16,629	17,792	אשראי לציבור, נטו
42	25	השקעות בחברות מוחזקות
404	386	בניינים וציוד
27	24	נכסים בגין מכשירים נגזרים
273	290	נכסים אחרים
26,522	28,423	סה"כ נכסים
		התחייבויות והון
22,280	23,975	פקדונות הציבור
137	487	פקדונות מבנקים
167	168	פקדונות הממשלה
923	823	כתבי התחייבות נדחים
250	140	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
914	933	התחייבויות אחרות
24,671	26,526	הון עצמי
1,851	1,897	
26,522	28,423	סה"כ התחייבויות והון עצמי

* סווג מחדש

ביאור 31 - תמצית דוחות כספיים בערכים היסטוריים - לצרכי מס (הבנק בלבד) (המשך)

ב. דוח רווח והפסד

2011	2012	2013	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
1,268	1,224	1,128	הכנסות ריבית
551	496	406	הוצאות ריבית
717	728	722	הכנסות ריבית, נטו
36	35	75	הוצאות בגין הפסדי אשראי
681	693	647	הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
			הכנסות שאינן מריבית
(47)	7	81	הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית
362	361	373	עמלות
20	35	1	הכנסות (הוצאות) אחרות
335	403	455	סה"כ הכנסות שאינן מריבית
			הוצאות תפעוליות ואחרות
502	479	525	משכורות והוצאות נלוות
145	151	150	אחזקה ופחת בניינים וציוד
162	163	160	הוצאות אחרות
809	793	835	סה"כ הוצאות תפעוליות אחרות
207	303	267	רווח לפני מיסים
55	100	86	הפרשה למיסים על הרווח
152	203	181	רווח לאחר מיסים
18	2	5	חלקו של הבנק ברווחים, נטו, של חברות מוחזקות
170	205	186	רווח נקי

* סווג מחדש.

ביאור 31 - תמצית דוחות כספיים בערכים היסטוריים - לצרכי מס (הבנק בלבד) (המשך)

ג. דוח על השינויים בהון העצמי

סה"כ הון עצמי	עודפים	רווח כולל אחר	קרן כללית ⁽¹⁾	פרמיה	הון מניות	
		מצטבר ⁽²⁾				
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
1,748	1,550	33	95	70	*	יתרה ליום 1 בינואר 2011
(183)	(183)					השפעה מצטברת, נטו ממס, של יישום לראשונה של ההוראה בנושא: "מדידת חובות פגומים והפרשה להפסדי אשראי"
(34)	-	(34)	-	-	-	התאמות נטו, בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן
11	-	11	-	-	-	השפעת המס המתייחס
170	170	-	-	-	-	רווח נקי לשנה
1,712	1,537	10	95	70	*	יתרה ליום 31 בדצמבר 2011
133		133			-	התאמות נטו, בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן
(49)		(49)			-	השפעת המס המתייחס
(150)	(150)					דיבידנד ששולם
205	205				-	רווח נקי לשנה
1,851	1,592	94	95	70	*	יתרה ליום 31 בדצמבר 2012
(28)	-	(28)	-	-	-	התאמות נטו, בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן
8	-	8	-	-	-	השפעת המס המתייחס
(120)	(120)	-	-	-	-	דיבידנד ששולם
186	186	-	-	-	-	רווח נקי לשנה
1,897	1,658	74	95	70	*	יתרה ליום 31 בדצמבר 2013

* נמוך מ - 1 מיליון ש"ח.

(1) הקרן נוצרה מרווחים שוטפים ומיועדת לחלוקת דיבידנד בתנאים מסוימים ולכיסוי הפסדים בלתי צפויים.

(2) הסעיף מהווה "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן".